

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

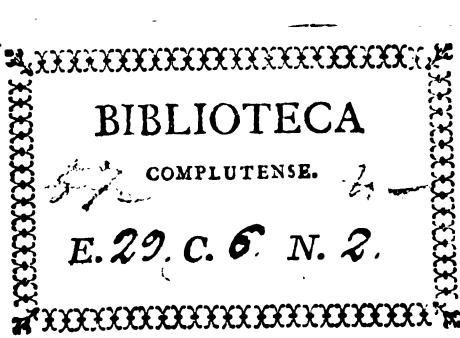
Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

6987

Dec (98)

Dela libreria del Colegio de la Comp. de Ies. de Blasio,-

Anno - 1705

R. P. FRANCISCI

A M I C I
CONSENTINIE SOCIETATE IESV
S. THEOL. DOCTORIS.
AC PROFESSORIS IN COLLEGIIS

A Q V I L A N O ,

NEAPOLITANO, GRÆCENSI, VIENNENSI,

NVNC VNIVERSITATIS GRÆCENSIS CANCELLARI,

CVRSVS THEOLOGI
TOMVS SECUNDVS,
DE ANGELIS.

A N T V E R P I A E,

Apud GUILIELMVM LESTEENIVM, via vulgo Hoochstraet dicta,
sub Pellicano aureo, M. DC. L.

Cum Privilio Cesareo & Regio.

R. P. FRANC. AMICI

E SOCIETATE IESU
CVRSVS THEOLOGICI
TOMVS SECUNDVS.

DE ANGELIS.

PRO OOE M I V M

Xplicatâ naturâ diuinâ, eiusque processionibus ad intra, explicatâ sunt opera eiusdem ad extia; inter quæ principem locum tenet Angelica natura secundum *Dionyhum*, Primum opus diuini exemplaris, imago Dei, inuisibilis lucis expressâ manifestatio; increatæ pulchritudinis expressio; signaculum diuinitatis, præstantior homine, simillima Deo, cælorum moderatrix, sublunarij præles, mortalium custos & ductrix, *Platonem* ipso teste, mundi ornatum, diuinæque perfectionis lucidissimum speculum; ac totus corporeæ substantiaz gubernatrix, Autore *August.* 8. de Gen. ad lit. c. 10. & 24. Porro Angelos Peripatetici intelligentias, seu separatas substancialias; Platonici dæmones medios inter Deum & homines; Stoici Genios; Ecclesiastici Scriptores; sumpto nomine ab officio, Angelos appellant: ἄγγελος enim Græcè, Latini Nunclus dicitur, eo quod sint internunciij inter homines & Deum in negotio salutis: *Omnis qui propter admis- nistratorij sunt spiritus in ministerium misi, propter ebs qui hereditatem capiunt sa- lutis*, Hebr. i. Si eius ergo natura nomen queris, inquit August. in Psal. 103. *Spiri- tus est, si officium, Angelus est: ex eo quod est, spiritus est; ex eo quod agit, Angelus est*. De Angelis Senolattici cum Mag. disputant in 2. à dist. 2. usque ad 11. inclu- suè, & Thoristæ cum Angelico t. p. qu. 50. usque ad 75. exclusiuè. Ex Patribus Aetopagita lib. de Cœlesti Hier. Otigenes lib. 1. Periar. Theodoreetus lib. 3. de cu- randis affect. Damascenus lib. 2. de Fide cap. 3. & 4. August. de Ciuit. Dei lib. 8. 9. 10. 11. 12. & de Gene. ad lit. lib. 4. & 11. & in Enchir. à cap. 57. Anselmus de casu diaboli, Gregorius Hom. 34. in Euang. Bernardus lib. 5. de consider. & alijs. Ante angelorum patrocinio suffultus, ea de ipsorum natura & attributis disputabo, quæ difficiliora sunt, & digna Theologo.

DISPUTATIO PRIMA.

De Angelorum existentia.

Fide super-
nat. certum
dari Ange-
los.

DIVPLEX est certitudo, altera naturalis ex principiis naturæ, altera supernaturalis ex principiis Fidei. Quoad posterio- rem, constat Catholicæ, fidè dari angelos, na- turæ intellectuales, hominibus superiores: ex plu- rimis scripturæ oraculis, quæ de illis apertam mentionem faciunt: contra Sadduceos Act. 2. 3. ita definit Concilium Lateran: Verumque de nibilo Amici Tomus II:

Déus cōdidis creaturam, corporalem & spiritualem, Angelicam scilicet & mundanam, dñnde humanaam com- munem, ex spirite & corpore constitutam. Sola con- trouersia supereſt de certitudine naturali. De qua
Primita sententia affirmat, omnino esse naturalia
ter certum dari substancialis Angelicas: Est Marcius An. natu- ræ in 2. q. 2. 4. 1. concl. 1. Bennett t. p. q. 50. a. 1. §. littera cōrigit
Seconda pars; Zumolibid. q. 2. Suarez in Metapho-

A

dispe

Disputatio I I. De principio productius Angelorum. Sectio I.

disp. 35. sec. 1. dicto 2. Cuius fundamenta infrà.

3. Secunda sent. negativa Valm. 1.p. q. 10. qu. sub
Senti. negans t.p. t. negantis, id evidenter demonstrari posse,
sequendo. Sed tantum probabilitet; quae probabilitor. Ex
triplici cap. Iolet opposita demonstrari; ex motu
celorum: sic Phis. 8. Phys. 2. & 12. Metaph. Celi
mouetur, & non a se, cum animati non sint;
igitur ab exteriori intelligentia, dantur igitur
intelligentias celorum motrices. Sed facile nega-
ti posset minor: quia moueri possent a solo Deo,
ut Alberius inclinat in 2. dist. 14. ar. 6.

4. Ex perfectione Vniuersi sic probat s. Tho. I. p.
Ratio ex perfectione Vniuersi:
q. 50. a. 1. & 2. con. gent. i. 46. Necesse est, ponere
hoc Vniuersum quoad omnes gradus entis perfe-
ctionis: Nam est enim unius eiusdem speciei et gradu

ctum: non esset autem quoad omnes gradus entis perfectum, nisi contineret immateriales substantias: cum quia perfectio Universi consistit in assimilatione ad suum principium: quod est immateriale & incorporeum: cum quis intellectualitas est supremus gaudii entis, quo superior digni non potest: ergo si eo carceret hoc Universum, carere: supremam perfectionem entis. Nec refert, quod hic gradus reperiatur in homine; nam in eo non reperitur perfectus & consummatus, sed imperfectus & inchoatus; unde debuit in aliquâ naturâ superiore creari perfectus & consummatus quoad omnem suam naturalem perfectionem. Maior prob. finis cuiuscumque agentis, præfertim Dei, qui est summa bonus, est seipsum communicare perfectissimo modo quantum effectus ipsius capax est. Neque dicas, eodem discursu probari, illud condicione debuisse perfectius & perfectius, quoad omnes species perfectiores possibles: cum quia haec solum faciunt ad materiale perfectio- nem universi, cuius formalis perfectio consurgit tantum ex digestis gradibus entis, afferentibus diuinas operationes à materiali eleutas: cuiusmodi sunt gradus corporis, Virtutis, Sensitui, Ratio- nalis, & Intellectu: omniaq; à materiali indepen- dentis: multiplicatio &c. et eoruendem graduum solum facit ad materiale perfectionem totius: cum quia gradus entis fundatissimi, species infinitae potuerunt ergo illi omnes creari, non haec; cum finitum producibile sit, infinitum impracticabile.

6. Hæc ratio etsi probabilissima sit, demonstrationis non conuincenter: quia cum omnis communi- catio ad extra, libera Deo sit, quippe qui nullam ex ea intrinsecam perfectionem acquirit, non est ratio quæ conuincat, debuisse Deum has na- turas perfectè intellectrices in hoc universo de facto condere.

7. Ex arte reptitiis & magicis incantationibus, sic aliqui ratiocinantur: Multa in his experiorur, quæ non nisi ad superiorem aliquam naturam referti possunt: ut paret in iis, qui supra captum interdum Latinè, Græcè, & Hebraicè loquuntur, secreta pandunt, longinqua divulgantr. Hæc natura nequit esse Deus, nam hæc lèpe exerceri videmus ad malum finem, cuius causa particularis Deus esse non potest: esset autem, si ipse extraordinario concursu vteretur ad hæc opera exercenda. Contrà: hæc omnia fieri possunt virtute animalium separatarum, quarum vim hæc opera non excedunt, ut sentit Plotinus apud August. q. de

S. Cuius. cap. II. Alia ratio mihi olim occurrit, quâ
Nec transla- planè putabam angelicas substantias demonstra-
tio corpo- ri; sc. velocissima translatio corporum per aë-
rium ad malum finem facta, ut sèpè fit in magicis
incantationibus: nam hic modus non solum mi-
hi videbatur excedere virtutem animæ coniun-
ctæ, sed etiam separatae; cuius vis motrix nequit

esse maior in corpora sciuncta, quam in propriis
sibi viris: sed id proprium corpus tantum vim
non habet; ergo nec in aliena. Verum rebus
curulis considerata, neque haec ratio omnino convincit;
nam licet talium motum efficeret non posse
singulæ animæ separatas, efficeret tamen posse
lentem phrenes si omni coniunctæ, ad quarum multiplici-
cationem, sicut augeretur vis motiva, ita & mo-
tus, ut constat de pluribus trahentibus ac propellentibus
pondus, qui alioquin singuli trahere ac
propellere non possent. Quare omnibus perpen-
sis probabilitorem certe secundam sent.

DISPUTATIO II.

De principio productivo Angelorum.

SECTIO PRIMA.

*An omnes Angeli sint à Deo immediatè
producti?*

PRIMVS error fuit Hermanni Ristaii, cuīus
memorat Alphon. de Castro, Heresi, Angelus, qui Batani erat
docuit, Angelos, sive donos, sive malos, non esse *ror anno*
à Deo creatos. *Quia hoc oulquam Scriptura doc-*
cet. Et iisd. erroris videtur Arist. metaph. c. 1. vbi
aīt, *Principia semper existentia*rum *non habere causas sui*
esse. Intelligentias autem appellat principia sem-
per existentia, quia sunt virtutes motrices calo-
rum, qui in Arist. doctrinā sunt aeterni. & t. 2. met-
aph. sex. 44. concedit intelligentias calorum mo-
trices aeternas, & immobiles: quod autēm crea-
tur, est mobile; quia mouetur & non esse ad esse.
Et 1. celest. sex. 125. docet, quod genitum est, aeternum non esse. Angeli per Arist. aeterni sunt; igi-
tur geniti non sunt. Et 1. phys. sex. 34. & 2. meta-
ph. sum. 2. cap. 4. admittit commune illud Philo-
los. axioma: *Ex nihilo nihil fit.* Sed Angelii, cūnt
sunt substantiae simplices spirituales, deberent haec
ri ex nihilo. igitur in Arist. doctrinā Angelii pro-
ducibiles non sunt. Secundus error fuit Averroen, qui
testē S. Tho. 1. p. 9, 45. 4r. 5. solam primam intelli-
gentiam priam mobilis motricem posuit imme-
diatè à Deo productam; reliquas existimauit
producī à primā: quia à principio simpliciter
uno, qualis est Deus, non possunt plura immedia-
tè caulari; possunt, à principio non simpliciter
vno, ut est omne agens creatum; nam hoc ipso
quod creatum est, componitur ex actu & poten-
tiā, ac proinde non est simpliciter vnuum; sed
multiplex.

Catholici sent. Angelos omnes initio temporis ex nihilo fuisse à Deo cōditos cum reliquis mundi. Catholica di partib. definita est in Concil. Lateran. sub Innoc. sententia III. &c refectetur cap. Firmiter, de sanct. Trinitate. Unde in eiusmodi principium, creator omnium visibilium, & invisibilium; spirituuelium & corporalium qui suā omnipotētē exercitū simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam, spiritualem & corporalem, angelicam videlicet & mundanam. Et colligitur ex Script. vbi Deus dicitur Omnis Creator, Eccles. 24. 2. Machab. I. & Ioseph. I. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Ratio: si angeli non essent à Deo producti, essent naturaliter à ratione.

Disputatio II; De principio productio Angelorum. Sectio II.

Deo independentes. Implicat autem angelos, & quodcumque aliud ens, à primo distinctum, esse naturaliter à Deo independens. Sequela prob. idè Deus à nullo dependet, quia à nullo accipit esse; omnis quippe dependentia oritur ex eo, quod non est sibi ipse ad existendum sufficiens. Ergo si angeli independenter à Deo essent sibi ipsi ad existendum sufficietes, non essent à Deo dependentes. Ex quo vltius lequeretur, quod essent in suo esse illimitati & infiniti: nam omnis limitatio & finitas est ab aliquâ causâ efficienter limitante: implicat. n. vt quod non haber esse ab alio, sed ex se necessariò existit, limitatum esse habeat: cum nqñ sit maior ratio, cur tantum & non maius perfectiusque esse habeat; & nequeat hæc limitatio ori ex naturâ entis; quia ens ut ens, cum nulla perfectione maiore pugnat, vt patet in Deo. Minor derogat unitati & perfectioni Dei: nam hoc ipso non esset unus, sed plures Dij, quorum perfectio unius non contineretur in perfectione alterius: atque adeò non quilibet esset omni ex parte perfectus & infinitus. Ratio contra poster. errorem: implicat, vt infra, potentiam creandi communicari creaturæ. Igitur implicat, inferiores Intelligentias creatas esse ab unâ primâ Intelligentiâ, à Deo tantum immediate productâ.

6.
De mente Arist. in-
Aristot. in-
terpretatio. Sunt placita. *Arim. in 2. dist. 1. q. 1. ar. 1. Bacbo. q. 1. a. 2. Vasq. 1. p. disp. 8. 1. c. 1.* putant, illum omnino sensisse, Angelos unâ cum cælestibus orbibus, elementis, & quæcumque ipse ab æternō posuit, non fuisse à Deo producta. *Sentius in 1. dist. 8. q. 5. §. de int. nt. Herueus quodlib. 2. q. 1. a. 1. Ocham. in 2. q. 6. Marsilius q. 1. art. 2. Molina 1 p. q. 19. art. 4. disp. 2. censem, Arist. posuisse Intelligentias simul cum corporibus incorruptilibus mediatae à Deo productas, non tam cùm nouitate essendi, ea quod non posuerit illas in tempore, sed ab æterno mediante motu, vt sic Scotus, productas. Quin Scotus, Marsilius, Ocham, Ferrar. 2. con. gen. c. 23. fine, & Molina existimant, ea omnia naturali necessitate in sent. Arist. fuisse ab æterno producta. Hæc posterior Aristot. mentis interpretatio tanto mihi probabilior est, quanto pauciora admittit in Arist. Physicâ absurdia: argumenta sunt hæc: 12. metap. tex. 17. & mens philos. c. vlt. ponit Deum finem totius naturæ. Atqui finis & efficiens coincidunt in idem. Igitur Deus est etiam principium eiusdem. Eodem lib. fine, Deum comparat Principi, à quo omnia quæ sunt in Regno dependent. 2. metap. tex. 4. concedit unum ens primum & perfectissimum, quod sit cæteris omnibus causa essendi, ex axiome: In uno quoque genere semper assignandum esse aliquod unum primum & perfectissimum, quod in eo genere sit causa cæterorum. 1. Cels. tex. 100. docet à semper virtute impartiri omnibus & esse, & vivere, licet non omnibus æqualiter, sed aliis clarius. De mundo ad Alex. cap. 7. Deum vocat Seruatorem Genitoremq; omnium, quæ sunt; omniaque ut sunt ac in esse conseruentur, continuo eius influere & operare. Et alia permulta. Ad 1. locum in contrarium, resp. Arist. vt numero plurali pro singulari. Ita S. Thom. lect. 2. deducit ex ipsius dictu, quo probat dandum esse unum primum ens, quod sit prima causa essendi cæterorum, sicut in quolibet genere semper assignandum est unum primum, quod sit causa cæterorum sub eo genere contentorum. Ad 2. dicuntur intelligentiaz cælorum materices ab Arist. Luminobiles, non quoad esse, sed quoad locum: præauit enim eas mouere*

7.
Posterior
probabilior:
e. si multis
locis dubia
mens philos. ponit Deum finem totius naturæ. Atqui finis & efficiens coincidunt in idem. Igitur Deus est etiam principium eiusdem. Eodem lib. fine, Deum comparat Principi, à quo omnia quæ sunt in Regno dependent. 2. metap. tex. 4. concedit unum ens primum & perfectissimum, quod sit cæteris omnibus causa essendi, ex axiome: In uno quoque genere semper assignandum esse aliquod unum primum & perfectissimum, quod in eo genere sit causa cæterorum. 1. Cels. tex. 100. docet à semper virtute impartiri omnibus & esse, & vivere, licet non omnibus æqualiter, sed aliis clarius. De mundo ad Alex. cap. 7. Deum vocat Seruatorem Genitoremq; omnium, quæ sunt; omniaque ut sunt ac in esse conseruentur, continuo eius influere & operare. Et alia permulta. Ad 1. locum in contrarium, resp. Arist. vt numero plurali pro singulari. Ita S. Thom. lect. 2. deducit ex ipsius dictu, quo probat dandum esse unum primum ens, quod sit prima causa essendi cæterorum, sicut in quolibet genere semper assignandum est unum primum, quod sit causa cæterorum sub eo genere contentorum. Ad 2. dicuntur intelligentiaz cælorum materices ab Arist. Luminobiles, non quoad esse, sed quoad locum: præauit enim eas mouere

8.
Ad 1. locum. Amici Tomus I I.

9.
Ad 2. Amici Tomus I I.

celos, absque ea quod ipse mouantur simul cum cælo. Ad 3. Sumi genitum ab Arist. prout convertitur cum naturaliter corruptibile. Quo patet nullum genitum potest esse æternum. Atquin esset, & non esset æternum: quia quod est naturaliter corruptibile, necesse est aliquando non esse. Et licet in sent. Arist. ponantur Generationes ab æterno, non tamen ponuntur singulæ, vel aliquæ æternæ, sed omnes successiæ una post aliam, quæ omnes simul conficiunt infinitam series generationum. Sic nullæ determinatae partes motus sunt æternæ, led totus motus per Arist. conficit unam æternam durationem successum temporis. Ad 4. id axioma admitti ab Arist. in productionibus naturalibus, quæ quia à naturali agente sunt, nequeunt nisi ex præsuppositâ materiali fieri. Neque oppositi axiomatis fuit ignarus, 12. metap. tex. 5. Quidam ex non ente faciunt entia. Ad Fundam. Autem nego, ab uno principio non posse plura immediate causari, quando est ementer plura, vt Deus est eminenter omnia.

10.

Ad 3.

11.

Ad 4.

12.

Ad Autem

S E C T I O II.

An virtus principalis creandi communicari possit Creaturæ?

PRIMA sent. affirm. Darandi in 2. dist. 1. q. 4. i. 3. nu. 23: quam estimabilem cenit dñior in 4. ent. aff. in. dist. 1. q. 1. fine; dubiam Rûbi in 2. dist. 1. q. 22. a. 2. Fundam. nulla appetet repugnantia. Secunda 14. negat: Mag. in 4. dist. §. cap. vlt. Henrici quodl. 4. Negativa qu. vlt. Alberti de 4. coenq. 1. art. 4. & in 2. dist. versore 1. ar. 7. Bonaven. in 2. dist. 1. ar. 2. q. 2. S. Tho. 1. p. q. 45. art. 5. & 3. p. q. 13. art. 2. & 2. con. gen. c. 20. & 21. Caiet. & Ferrar. cit. locis, Heruei in 2. dist. 1. q. 2. ar. 4. Capre. q. 3. Scoti in 4. dist. 1. q. 1. Aureoli ar. 3. Argen. qu. 1. art. 1. Marsilius q. 1. ar. 3. Concl. 3. Richar. in 2. dist. 1. ar. 4. q. 4. Gabr. q. 4. Egidij quodlib. 5. qu. 1. & aliorum: (quæ verior est) Fundamentum habet in Patribus, Athanasio sec. 3. con. Aria. Cylrollib. 2. in Iulie. Basilio lib. 4. con. Eunom. Damasceno lib. 2. de Fide, August. 3. de Trinit. c. 8. & 9. & alibi: qui omnes affirmant, Creare esse solius Dei. Controversia grauis est in assignanda ratione.

PRIMA sit. Danda est ali qua actio transiens propria Dei, quæ non sit communicabilis creaturæ: alioqui non possemus evidenter arguere existentiam Dei: non alia perfectior quam creatio. Sed contraria: actio propria Dei per quam eius non placeat extensitatem cognoscimus, quæque alteri communicari non potest, est actio à superiori agente independens, quam actionem evidenter arguimus ex eius independentia in essendo. Secunda, Suarez in metaph. disp. 20. sec. 2. §. Propter has. Si talis Secunda creatura esset possibilis, de factu fuisse producta, Suarez quia constitueret novum gradum entis à reliquis diuersum: omnes autem Theologi defendunt, Vniuersum esse quoad omnes gradus entis à Deo perfectè conditum: sc. virtus creativa, quæ ageret per elevationem ab omni materia, constitutere gradum altiorem ab omnibus, qui de facto sunt. Verum hæc est bona conjectura, non ratio est consequentia: nam Durandus negaret, Vniuersum est, ita, quoad omnes gradus entis possibiles conditum. Tertia Scoti. Omnis creatura aut est materialis, aut spiritualis; neutra potest creare: ergo. Non Tertia scoti materialis, quia hæc sicut in essendo pendet à subiecto, ita in operando. Non spiritualis, quia

A 2 . hæc

Disputatio I I. De principio productivo Angelorum. Sectio I.

hæc non potest creare, nisi per actus intellectus, & voluntatis; qui cùm sint accidentales, non possunt prærequiri ad creationem substantiarum, neque ut actualis creatio, quæ debet esse cum termino creato: neque ut formale principium produxitum, quia accidentis, non potest esse formale principium creandi substantiam, cùm modus agendi nequeat exceedere modum essendi.

Bene reiiciatur à Durand.

Sed contraria: actus intellectus & voluntatis possunt prærequiri, noui ut actualis creatio, aut formale principium creandi, sed dirigendi & applicandi potentiam creativam, quæ est substantia Angeli, ad hoc vel illud creabile: sicut in artifice prærequiruntur actus intellectus & voluntatis, non ut formale principium agendi, sed dirigendi, & applicandi potentiam executivam, ad hoc vel illud opus exercendum.

Quarta Argum.: Omnis creatura est composita ex actu & potentia, ex subiecto & accidente. Creatio autem est actio simplex, absoluta à potentia & subiecto: Igitur nulli creaturæ potest naturaliter competere: quia non potest modus operandi naturaliter exceedere modum essendi causæ principalis. Sed contraria: sicut substantia spiritualis componitur ex actu & potentia, estque subiectua causa suorum accidentium, ita creatio est potentialis constans ex essentiæ & existentiæ, componitque cùm termino tanquam cùm immediato subiecto.

Quinta S. Tho. 2. con. gent. cap. 20, & de poten. q. 3. ar. 4. Eo modo actus agitur, quo agens agit: sed agens agit secundum quod est actu: At solus Deus se toto agit, quia solus Deus est purus actus: Igitur cùm per creationem totus actus fiat, solius Dei erit creare. Sed contraria: ut fiat totus effectus, sufficit, ut agens agat secundum quod est actu, virtualiter continens effectum, quia cùm effectus non sit purus actus, sed immersus potentialitate, non requirit, ut agens illum agat, ut sit purus actus, sed ut sit emersus à materia.

SEXTA Henrici, Richar. Argent. Capro., Ens infinitè distat à non ente: ergo virtus potens transferre ex non ente, est infinita. Talis est virtus creativa, cuius est, ex non ente traducere ad esse. Maior prob. tum quia inter ens & non ens nulla est proportio: tum quia inter contradictionia æqualis est distantia. Sed inter Deum & non Deum infinita est distantia: ergo & inter ens & non ens. Tum quia magis distat positivum à negativo, quam unum positivum ab alio positivo: sed inter duo positiva potest esse infinita distantia, ut inter Deum & Angelum: ergo & inter ens positivum & suum contradictionem. Sed refellitur à contraria: ut recte Scotus, & Duran enstante distat à non ente, quanta est perfectio entis: quia cùm hæc distantia sit formalis, desumenda erit ex formalis excessu perfectionis, quo unum extremum excedit alterum. sicut distantia inter Deum & creaturam desumitur penes excessum perfectionis, quo Deus excedit creaturam. Sed quoniamlibet ens creatum est finitus perfectionis; igitur finitè distans à non ente, quia non plus negat negatio quam affirmat affirmatio. Vnde ad 1. prob.

Ad 1. prob. concedo, inter ens & non ens nullam esse proportionem, non propriè infinitam distantiam unius supra aliud; sed quia unum est positivum, aliud negativum: ad quam improprietatem superandam sufficit virtus finita ut constat de sole, qui virtute finitè superat improprietatem, quæ est inter tenebras & lumen. & ratio est, quia hæc

improprietate superatur per productionem termini finiti. Ad 2. neg. maior, nam maior est distantia inter Deum & non Deum, quam inter angelum & non angelum; quia nulla potentia potest facere de non Deo Deum potest aliqua facere de non angelo angelum Dices. Omnia contradictoria sunt sequentes incompatibilis; ergo sequente distantia. Resp. Dic. neg. conseq. nam distantia sumitur penes exceptionem formalem unius extremi supra aliud, qui divisibilis est, proinde non æqualis in omnibus: incompatibilitas vero penes mutuam exclusione formalem unius ab alio, quæ ændivisibilis est: sequente enim angelus formaliter excludit non angelum, ac Deus non Deum. Ad 3. prob. nego Ad 3. prob. maior: nam magis distant Deus & angelus, qui distant per infinitum excessum, quam angelus & non angelus, qui tantum distant per finitam distantiam.

Septima S. Tho. 1. p. q. 45. ar. 5 ad 3. & 2. con. Gent. cap. 20. Tantò maior est virtus agentis, quanto rem producit ex remotione potentia: si-

cut maior est virtus, quæ producit ignem ex aqua, quam quæ producit ex aere. Sed virtus creativa producit rem ex nullâ potentia; ergo est infinita. nam ea proportio est inter virtutem creantem & educentem, quæ est inter potentias ipsas, ex quibus creans creat, & educens educit: sed inter has proportio est nulla; quia inter nullam potentiam, qualis est, ex quâ creans creat; & aliquam, qualis est, ex quâ educens educit, nulla est proportio; ergo nec inter illas. At vbi nulla est proportio, infinita est distantia. Confirmat Caiet. 1. quando duo extrema sic se habent, ut quanto minuitur unum, tanto crescat alterum, si unum minuitur usque ad non gradum, alterum crescit supra omnem gradum, ac proinde in infinitum: ut patet in motu, qui tanto est velocior, quanto resistentia spatij est minor: vnde si resistentia spatij est nulla, ut esset in vacuo, motus esset infinitus. Alter, inquit, sequeretur, quod virtus potens producere ex aliquâ potentia, & virtus potens producere ex nullâ potentia, essent aequales: Sit enim virtus creativa finita A in decupla proportione excedens virtutem eductivam B: tunc si potest dari alia potentia eductiva C, quæ educat effectum ex remotione potentia in decupla proportione, quam B, virtus hæc in decupla proportione excedens virtutem eductivam B, erit æqualis virtuti creativæ A. 2. Maior virtus requiriatur ad creandum effectum, quam ad edendum effectum infinitum: at ad hanc requiriatur virtus infinita; ergo & ad illum. Hæc ratione nititur eodem principio, quo precedens impugnata: nam ex eo, quod inter ens & non ens nulla est proportio, arguit inter vim creativam, quæ producit rem ex nihilo, & eductivam, quæ producit ex aliquo, infinitam distantiam: nam eadem est proportio inter virtutes productivas, quæ est inter potentias, ex quibus illæ producuntur.

Nec concludit Caiet. calculatio: quia non est necesse, ut procedat in terminis eiusdem rationis: nam potest dari virtus creativa finita altioris ordinis, excedens quamlibet virtutem eductivam etiam infinitam ordinis inferioris, ut patet hoc exemplo. Quod virtus cognitiva attingit obiectum à potentialitate magis eleutrum, id est maior: ergo virtus attingens obiectum eleutrum ab omni potentialitate, est infinita; non sequitur, quia Beati virtute finitæ luuminis glorie attingunt Deum actuū purum, quæ virtute excedunt quamlibet aliam virtutem cognitivam, etiam infinitam ordinis

48.
Ad argu. 1.
Caiet.

47.
impugnatur.

Disputatio II. De principio productivo Angelorum. Sectio I.

- 29.** *De mortu.* breditis inferioris. Ad exemplum de motu nō ego, illum posse esse infinitē velocem, quia hic debet esse in instanti, quod implieat. Neque ex remoto resistentiā spatiū sequitur infinita velocitas, nam adhuc remanet distantia negaria, quā tolli nequit. Sed esto infinita velocitas motū non implicet, adhuc illa non arguit infinitam virtutem in tunciente, quia datur posset virtus motū altioris ordinis finita, excedens in infinitum quamcunque vim motū ordinis inferioris; Ad aliud *Caiet.* nō ego sequel. cūm. nī illae virtutes essent diversi ordinis, non essent inuicem comparabiles, quippe quarum una excederet aliam perfectione & ordine, non intensione & gradu. Vnde omnis virtus educativa est inferioris ordinis comparata cum creativā; Sicut omnē lumen naturale comparatum ad supernaturale. Secunda confir. solum probat, ad creandum effectum requiri altiorē virtutē finitam: ad educendum verē effectum infinitum requiri vim educativam in suo ordine infinitam.
- 30.** *Ad conf.* *Caus.*
- Ad 2.**
- 31.** *Ottava. S.* *Doctoris dis-* gent. c. 25. quæ ducitur ex naturā creationis, hoc pacto. Formalis terminus creationis est ens ut ens: Sed ens ut ens complectitur omne ens, quia nullum excludit: (loquimur de ente participato) ergo potentia ad creandum est infinita, quia tantum se extendit potentia, quantum se extendit eius formale obiectum; velut potentia visiva extendit se ad omne visibile, intellectua ad omne intelligibile; ergo virtus creativa ad omne creabile. Ratio: terminus est ratio specificans potentiam: sed quantum se extendit ratio specificans, tantum se extendit specificatum; quia specificatum est per ordinem ad specificans formaliter. Cūm igitur ens ut ens se extendat ad infinita, virtus creativa erit infirma. Maior prob. creatio est ex nihilo: nam per hoc distinguitur ab omni alia productione; ergo per se nullum supponit ens, alioqui non fieret ex nihilo; ergo per se primo terminatur ad ens quatenus ens: nam illud dicitur per se primō fieri 1. phys. tex. 67. quod per se ad actionem non presupponitur; illud vetō per accidens, quod presupponitur ad actionem, velut cūm ex albo sit nigrum, per se sit nigrum, quia hoc non presupponitur; per accidens fit coloratum, quia hoc supponitur. Confir. Implicat potentiam productivam claudere seipsum sub suo termino formaliter, alioqui posset seipsum producere: Sed talis potentia clauderet seipsum sub suo termino formaliter, quia etiam ipsa esset ens participatum, & consequenter contentum sub vniuersalissimā ratione entis. Hic est discursus *S. Tho.* Ex quo infert. creare esse solius causā 1. quæ sola in omni effectu per se primō attingit ens ut ens: non quod etiam causā 2. illud non attingant, in quo sensu hanc rationem impugnat *Scotus*; sed quia illud attingunt per se secundō, ut inclusum in propriā ratione formaliter; sicut virus non solus tendit ad coloratum, sed etiam ad ens inclusum in colorato; non rāmen ad hoc tendit per se primō alioqui ferri posset ad quodcunque quod participat rationem entis; sicut quia intellectus per se primō fertur ad ens, ferri potest ad quodcumque quod participat rationem entis.
- 32.** *Confr.* Hæc ratio est probabilissima; illud rāmen est difficile, quod virtus creativa non possit limitari ad tale ens in specie: nam quod creatio sit ex nihilo, tantum probat, vim creativam non posse limitari ex parte subiecti, quia ex illo non pendet; non quod rāmen possit limitari ex parte ter-
- mini prodacibilis, à quo pendet in specificando;
- Confir. vii sub potentia educativa increata ad omnē educibile, distinguī possent plures potentias educativas creatas ad hoc vel illud educibile: ita sub potentia creativa increata distinguī possunt plures potentias creativas creatas ad hoc vel illud creabile, ergo. Verū iuxta hanc rationem dieendum; ex quo virtus creativa producit rem ex nihilo, habet pro termino à quo ipsum nō ens simpliciter, non ens termini, & non ens subiecti: ergo ratio, quā per se primō attingit, est ratio entis simpliciter: sc̄. quā per se primō opponitur termino à quo, nam illa est, quā specificat potentiam, & quā potentia per se primō in effectu producit: sicut ratio; quā per se primō attingit potentia cognitiva, & quā per se primō in obiecto cognoscit, est quā per se primō opponitur termino à quo talis potentia, ut visibile respectu visus, intelligibile respectu intellectus. Antec. prob. in ratione non entis simpliciter, tam est non ens non homo, quā non ens nō angelus; quamvis differant in ratione talis ac talis non entis, penes tales ac talenti terminum negatum. Virtus autem creativa non attingit ens ex non ente tali, sed ex non ente simpliciter: & hoc idē, quia nullum ens simpliciter supponit, sed solum non repugnantiam termini ad existendum. Confir. Implicat potentia intellectua, quæ non sit ad omne intelligibile; cūm. n. sit spiritualis, est reflexua supra à pari. omne ens: & est ad omne intelligibile, quia habet pro obiecto formali ens ut ens; & hoc idē, quia habet pro termino à quo non ens simpliciter, quia solum non ens oppositum enti est extra obiectum formale & terminum attingibilem ab intellectu: sed etiam potentia creativa habet pro termino formalis ens ut ens: & hoc idē, quia habet pro termino à quo non ens simpliciter: ergo sicut implicat potentia intellectua limitata ad unum tantum intelligibile, ita potentia creativa ad unum tantum creabile; nam veraque habet pro termino à quo non ens, & pro termino ad quem ens ut ens, illa sub ratione intelligibilis, hanc sub ratione creabilis: ergo est ad omne creabile.
- 33.** *Ratio pro-* *babilior.* Dices. ex hoc discursu non sequitur, virtus rem creativam esse infinitam, sed altioris ordinis, nam hæc tantum est sufficiens ad attingendā infinita creabilia, ut supra contra 2. rationem. Confir. ex eo quod potentia intellectua potest in infinita intelligibili, non sequitur esse infinitam; ergo neque ex eo, quod potentia creativa potest in infinita creabili, erit infinita. Resp. licet ex vi discursu immediate non calculetur virtus infinita, tamen calculatur supremus ordo virtutis supra gradum totius entis erandi, quod non minus implicat communicari creaturæ, quā virtutem infinitam. cūm enim illa claudat sub suā ratione formalis latitudinem entis creati, non poterit esse altioris ordinis intra gradum tantum entis creati; alioqui non excluderet se ipsum à suā ratione formalis; quia etiam ipsa continetur inter gradum & ordinem entis creati: esset igitur altissimi ordinis supra omnem gradum entis creati, ac proinde increata. Nec est eadem ratio de discursu præcedenti, quia illa non calculat infinitatem virtutis, nec ordinem virtutis supra totum gradum entis creati, ed quod non calculat illum supra totam latitudinem entis creati, ut ostendi totam latitudinem entis creati esse obiectum virtutis creativæ, sed solum supradictam virtutem educativam. Ad Confir. nō ego conseq.
35. Confir. ratio à pari.
- Obiectus.
- Confr. contra 2. rationem.
- Confr. ratio à pari.
- Ratio et calculebat.
- Ratio et calculebat.

impugnat
Scotus.

Difficultas.

Amici Tomus II.

6 Disputatio II. De principio productivo Angelorum. Sectio II.

nam potentia intellectiva non continet obiecta intelligibilia realiter. & in ratione specifica, sed solum intentionaliter, & in ratione genericā; completur enim in ordine ad hoc, vel illud intelligibile per speciem ipsius intelligibilis. Potentia verò creativa debet continere effectus creables realiter, & in ultimā ratione specificā, quia debet continere illas, ut causa physica principalis.

37. Hinc patet ad rationem diffīc. nam ex eo quod
Terminus à creat. nō
quod creat. nō
habet sim-
pliciter: ad
quem ens
simplic.

38. Dices: ergo creatio angelii non diffīc.
tert. à creatione materiæ; nam utraque habet idem
specificatum formaliter, nempe ens ut ens. Ali-
qui concedunt conseq. at nego illam, ut patet de
potentiā intellectivā, quā licet specificetur ab
intelligibili ut sic, eius tamen actus differunt
specie per ordinem ad diuersa intelligibilia ma-
terialia; quia quod est materiale potentia, potest
esse formale actus, ob maiorem universalitatem po-
tentiae supra actum. Ad confirm. disparitas est,

39. Ad confir.
40. Instabis, etiam viuens producit viuens ex non
viviante, & animal ex non animali; nam nec
equus, cùm producit equum, supponit animal;
nec semen, cùm producit plantam, supponit vi-
uens; & tamen non extenditur ad omne viuens,
vel ad omne animal. ergo neque ex eo quod poten-
tia creativa nullum supponit, debet se ex-
tendere ad omne ens. RESP. licet viuens pro-
ducat viuens ex non vivente; & animal ex non
animali actu existente, utramque tamen produ-
cit ex vivente, & animali potentia existente; quia tam viuens, quam animal nequeunt producere,
nisi ex subiecto disposito ad hoc, vel illud viuens,
ad hoc vel illud animal, quod est producere ex
vivente, & animali potentia existente: sicut om-
nis effectus potentia existit in suo instrumento &
proximā dispositione. At virtus creativa produ-
cit ens ex non ente simpliciter; quia ut illud pro-
ducatur, non supponit, nisi solam non repugnantem
obiectum: quo sit, ut potentia educativa
limitari possit ad determinatum effectum ex dis-
positionibus, quas in subiecto requirit; non poten-
tia creativa. Atque hæc ratio sic explicata,
probabilis est.

41. Resp. diffi-
citas est.
42. Non impli-
catur.

NON implicat creaturem, ut causam principi-
alem annihilare: hoc enim supponit supremum
dominium in rem annihilandam; sc. quod possit
pro suâ libertate, quando volit illam in nihilum
redigere. at qui potest rem create, potest ean-
de liberè conservare; & à conservatione cessare,
atque adeò rem in nihilum redigere. ergo. Sed
contra: 1. posse produci virtus creativa, quæ so-
lum concurreret ad creationem, & non ad con-
servationem, ut concurrunt causæ 2. ad effectus,
qui tantum ab ipsis pendent in fieri, & non in
consecutari: at annihilationis essentialiter supponit

conservationem, aut saltem vim conservandam,
cùm nequeat res annihilari in instanti, quo crea-
tur. 2° posset ista virtus creativa non liberè, sed
necessariò creare & conservare rem à se creatam.
3. aduersarius non reputaret absurdum, creatu-
ram posse annihilare rem à se creatam: nec prop-
terea haberet supremum dominium in illam: quia
tale dominium haberet dependenter à Deo, à
quo non solum penderet in virtute creativâ, quæ
conseruaretur à solo Deo, sed etiam in creando;
quia non posset create, nisi concreante Deo ut
primo principio.

43. DECIMA ratio, cur implicit, vim principa-
lem creandi communicari creature, est, quam
in 1. disp. 3. sec. I. nn. 3. tradidi; quia actio crea-
tiva de necessitate supponit in principio creante
actum purum: implicat autem perfectionem

Decima &
vera ratio
affingatur.

actus puri communicari creature; ergo & vim
principalem creandi. Maior prob. creatio est
actio transiens independens à subiecto inhæsi-
onis, quia cùm fiat ex nihilo, nullum prærequisit
subiectum, cui inhæreat, sed solum terminum,
cum quo producatur, & realiter identificetur.
Nulla autem actio transiens potest esse, quoad
independenter à subiecto, perfectior, quam sit
actio immanens eiusdem agentis, à quo proce-
dit actio transiens. Igitur creatio necessariò sup-
ponit in agente, à quo dimanat, actionem im-
manentem independentem à subiecto inhæsi-
onis: ergo necessariò supponit in creante perfe-
ctionem actus puri. nam actionem immanens, si est ponit in cre-
independens à substantiâ agentis, ut à subiecto ante actionem
inhæsionis, non potest esse accidentalis; ergo purum:

necessariò esset substantialis; non esset substantialia
ab agente distincta, cùm nullum agens intel-
lectuale, ut esset hoc, ut potè omnium perfe-
ctissimum, operetur immanenter per substanciam
à se distinctam, sed vel per qualitatem, ut
agens creatum; vel per suam substantiam, ut
agens in creatum: ergo necessariò actio ista esset
identificata cum ipsa substantia agentis. Porrò
gens. quod habet actionem immanentem iden-
tificatam cum propria substantia, est actus purus,
quia nullum supponit in se passum potentiam:
nam quod non habet illam ad proprias actiones
immanentes, à fortiore nec habebit ad actiones
aliorum gentium extrinsec. Minor prob. Agens

Creatio sup-
ponit in cre-
ante actionem
purum:

per actionem immanentem perficit se ipsum, per
transuentem aliud a seipso. Nequit autem agens
perficere aliud à se perfectius, quam se, quia
se perficit primariò, aliud à seipso secundariò;
igitur nequit habere aliam transuentem inde-
pendenter à subiecto; quam sit propria actio
immanens scil. Nullum agens impotens produ-
cere in se actionem immanentem, independentem
à proprio subiecto, erit potens producere,

Et actionem
transuentem
aliud a seipso.
immanen-
tem indep. à
suoi ecto in-
dependenter.

extra se actionem transuentem, independentem
ab alieno subiecto. Nullum autem agens, nisi
actus purus, potens est producere actionem im-
manentem, independentem à propriâ substanciali.
Igitur nullum agens, nisi actus purus, potens
erit producere extra se actionem transuentem,
independentem à subiecto, atque adeò create.
Maior prob. nullum agens potest habere vim no-
biliorem atque independentiorem modo operandi
extra se, quam intra se; cùm virtus operativa
intra se sit magis perfectiva ipsius operantis, cu-
ius in operando perfectio primariò intenditur.
Confir. aut virtus ista creativa esset accidentis; ac-
cidens autem, cùm sit à subiecto inhæsionis de-
pendens, repugnat esse connaturale ac princi-
pale

45. Vis creandi.
non esse ac-
cidens.

met suost. m.
nus.

pale principium creandi: quia nequit modus operandi excedere modum ellendi sui principij principalis. Aut esset substantia: & haec vel esset forma aliqua distincta ab ipsa natura creatantis, & contraria est: tum quia omnis forma substantialis per se primò est ad constituendum aliquod esse: nullum autem esse constituere posset haec forma cum natura creatantis, cum iam superponeret illam in suo esse perfecte constitutam, & solum illi extrinse. us & accidentaliter adueniret. Tum quia aut esset haec forma materialis, & cum deberet ipsa à subiecto dependere, non posset ei ut principi cause competere actio à subiecto independens. Aut esset spiritualis; & neque haec posset, ut ipso ens incompletum, tamquam in principe causa actione creativā attingere entia completa. Vel esset substantia completa spiritualis; & contra hanc militat principale argumentum: nam cum ista substantia, ut potest completa & intellectualis natura, primariò esset propter suam perfectionem propriam, si naturaliter habere posset actionem transiuntēm independentem à subiecto, à fortiori habere posset actionem immanentem, independentem à proprio à substantiā: quia cum eadem virtus esset simul operativa transiunter, & immanenter; si transiunter vim haberet operandi independentem à subiecto alieno, eandem vim haberet operandi independentem à subiecto proprio.

46. Obiicies, de facto omne agens creatum generatiuum habet actionem transiuntēm perfectiōrem immanente: nam actio generatiua est substantialis; omnis actio immanens agentis creati est accidentalis: actio autem cum sit essentialiter via ad terminum, suam specificationem, atque adeò perfectionem defuicit à termino. Resp.

Duplex perfectio in actione distinguitur.

47. duplex perfectio est in actione; una secundum entitatem, altera secundum independentiam: conced. antec. de priori, neg. de posteriori, quæ non est major in actione substantiali generatiua transiunte, quam in accidental operatione immanente: utique enim dependet à subiecto in hæsionis, cum non possit agens creatum habere aliam actionem transiuntēm substantialem, quam productionem formæ materialis, quæ est actio dependens à materiâ, ut à subiecto in hæsionis. Cæterum non repugnat, agens habere actionem transiuntēm perfectiōrem immanente quoad entitatem; repugnat quoad independentiam à subiecto: quia omnis modus operandi perfectior quoad independentiam arguit maiorem perfectionem in operante; non omnis perfectior quoad entitatem termini producti: Angelus. n. ex perfectiori modo intelligendi independentem à materiâ obiectuâ, arguitur perfectior homine: & homo ex perfectio modo cognoscendi independentem à materiâ subiectuâ, arguitur perfectior bruto; & brutum ex perfectiori modo cognoscendi independentem ab obiecto presente, arguitur perfectius quilibet alio viuente. Contrà vero ignis ex perfectiori entitate termini substantialis producti non arguitur perfectior angelo, qui nullum terminum substantialēm producere potest. Igitur proportio, quæ per se primò spectans est inter actionem transiuntēm & immanentem agentis, non est in conformitate terminorum productorum, sed in modo eos attingendi independenter vel independenter à subiecto: nam haec, non illa per se arguit maiorem. ant minorem perfectionem in agente; ut ex inductione facta constat.

Modus operandi attingit. ad entitatem termini producti: Angelus. n. ex perfectiori modo intelligendi independentem à materiâ obiectuâ, arguitur perfectior homine: & homo ex perfectio modo cognoscendi independentem à materiâ subiectuâ, arguitur perfectior bruto; & brutum ex perfectiori modo cognoscendi independentem ab obiecto presente, arguitur perfectius quilibet alio viuente. Contrà vero ignis ex perfectiori entitate termini substantialis producti non arguitur perfectior angelo, qui nullum terminum substantialēm producere potest. Igitur proportio, quæ per se primò spectans est inter actionem transiuntēm & immanentem agentis, non est in conformitate terminorum productorum, sed in modo eos attingendi independenter vel independenter à subiecto: nam haec, non illa per se arguit maiorem. ant minorem perfectionem in agente; ut ex inductione facta constat.

Inductio.

S E C T I O III.

An saltem communicari possit creatura virtus instrumentalis connaturalis creandi.

PRIMA sent. affirmativa Magistri in q. dist. 5. cap. 48. vlt. S. Tho. in 2. dist. 1. q. 1. art. 3. & in 4. dist. 5. Affirm. q. 1. art. 3. qu. 3. ad 4. Albertini 10. 1. corol. 2. ex principio 2. fine; probabilem putat Palatii in 2. dist. 1. disp. 4. Fundam. non repugnat, ut instrumentum connaturale in modo operandi excedat se ipsum in modo essendi: immò hoc est proprium instrumenti, ut initium virtuti causæ principali, in operando excedat se ipsum in essendo: sic lumen gloriae immensum subiecto, & potentialitati, attingit Deum in se ipso per modum actus puri in virtute Dei agentis principalis. Confirm. de facto ignis calefaciens species consecratas vieni, producit calorem iudependenter à subiecto, quo species consecratæ cauent, atque adeò creat. Secunda negativa S. Thome 1. p. q. 45. art. 5. cont. 49. gent. 2. c. 21. & q. 3. de potent. art. 4. Caiet. & Fer. Negat. rar. ibid. Capre. in 2 dist. 1. q. 3. art. 1. concl. 1. Molinae 1. p. q. 45 art. 5. disp. 2. Bannez ibid. concl. 3. Vag. disp. 176. cap. 3. Suarez. 10. 1. metaph. disp. 20. sec. 3. & reliq. qui absolute negant, omnem vim connaturalem creandi communicabilem esse creaturæ.

Difficultas est in assignanda ratione; Prima est: etiam ad instrumentaliter creandum requiri virtus infinita; Instrumentum in. actiue concurrit ad creationem: ergo si haec requirit virtutem infinitam in agente principalis, illam etiam requirit in instrumento: tum quia actio instrumenti & causæ principalis est eadem: tum quia maior virtus instrumentalis requiritur ad producendos plures effectus, quam pauciores: ergo ad producendos infinitos requiritur virtus infinita. Sed contraria: sicut instrumentum non debet in virtute propriâ producere effectum, ita nec illum adæquatè continere: poterit igitur per vice finitum concurrere ad effectus infinitos in virtute principalis agentis. Ad 1. prob. esto eadem sit actio instrumenti & causæ principalis, illa tamen non requirit virtutem infinitam, nisi in agente principali, ut patet in instrumento obedientiali, cuius etiam actio est eadem cum agente principali, & tamen non requirit virtutem infinitam in instrumento obedientiali. Ad 2. Calculatio illa tantum valet in causâ principali, in que valet, quæ effectus adæquatè continetur; non in instrumento, in quo effectus continetur in virtute agentis principalis: ut patet in calore, in quo non maior virtus requiritur ad producendum cum viuente carnem, quam cum igne ignem: solum enim instrumentum requirit proportionem cum principali agente, & effectu producendo.

SECUNDA. Instrumentum connaturale debet habere præiam actionem distinctam ab actione, quæ simul cum causâ principali attingit effectum ultimatum, quæ suâ naturâ conferat ad productionem effectus causæ principalis. Repugnat autem instrumentum habens præiam actionem naturâ suâ conferentem ad creationem. Major prob. instrumentum connaturale dicitur illud, quod naturâ suâ vi ordinatur ad determinatum.

8 Disputatio II. De principio productivo Angelorum. Sectio III.

natum esse quoniam producendum; alioqui non differet ab instrumento obedientiali: in hoc enim connaturale ab obedientiali instrumento discriminatur, quod ad producendum obedientialiter, assumi potest quocunque; ad connaturaliter vero, non nisi quod vi suâ ordinatur ad talem productionem. Minor ostend. cum creatio fiat ex nullo presupposito subiecto, nulla actio instrumenti prævia ad illam conferre potest, nisi conferat, per modum præiuse dispositionis habilitantis subiectum ad terminum creationis recipiendum; at nulla disposicio conferre potest ad terminum creationis, quia cum nullum requirat subiectum, nec præiuse requirere poterit dispositionem. Sed contraria falsum est, instrumentum connaturale naturâ suâ requirere præiuse actionem distinctam ab actione, quæ simul cum principali agente attingit ultimatum effectum; sed sat est, ut naturâ suâ perat habere in effectum ultimum actionem simultaneam, & cooperatiuam cum ipsâ actione principali agentis, ut recte *Cajet. loco cit. §. Ad evident. & constat tunc in lumine gloriæ, quod est connaturale instrumentum ad producendam visionem gloriosam, cum tamen nullam præiuse actionem distinctam habeat ab ipsâ actione, quâ vna cum intellectu Beati, visionem Dei producit; tunc in habitu caritatis, qui est instrumentum connaturale ad amorem beatificum, ad quem tamen nullam habet præiuse actionem distinctam ab eâ, quâ vna cum voluntate, ad illum producendum concurredit, & in Thomist. sent. tam character, absque ullâ præiuse dispositione, est instrumentum ad Christi corpus conficiendum; quam phantasma expressum est connaturale instrumentum intellectus agentis ad speciem intelligibilem producendam: cum tamen phantasma expressum nullam præiuse actionem habeat in intellectu agente, quâ illum habilitet ad speciem intelligibilem recipiendam, cum ex se sit maximè proportionatus; nec possit per actionem materialisphantasmatis ad illam recipi. nam magis proportionari; cum nulla dispositio materialis, quam tantum propriâ vi producere potest phantasma in intellectu agente, sit proportionata ad formam spiritualem, qualis est species intelligibilis, recipiendam. Ratio: primarius finis instrumenti est, vna cum agente principali attingere effectum causæ principalis: disponere autem subiectum ad talem effectum recipiendum. est tantum finis secundarius, & solum necessarius ex suppositione, quod subiectum tali dispositio ne egeat; vnde si subiectum nullâ egeat dispositio ad primarium effectum recipiendum, consistere poterit essentialis ratio instrumenti in solo fine primario, absque secundario: neque ex cessatione finis secundarij, cessare debet primarius.*

53.
Sed contra
est.

Lumen glo-
rie.

Habitus
charitatis.

Phantasma

à priori: fi-
nus instru-
menti.

54.
Due ratio-
nes ad hanc
sent. confir-
mandam.

Proportio
instrumenti
& causa
principi.

vivens, & sic de ceteris. Naturalis autem præprietas & potentia est eiusdem ordinis cum suâ causâ principali: Igitur instrumentum connaturale debebet esse eiusdem ordinis cum virtute principialis creantis. Nec obstat, quod lumen gloriæ immersum potentialitati, ut connaturale instrumentum attingat Deum actuum purum: quia effectus proprius lumen gloriæ, non est attingere Deum obiectuè; hoc. n. est proprium intellectus, quod tantum præstat obedientialiter; sed ipsius tantum munus est, producere visionem beatam receptam in subiecto, & immersam potentialitati; seu efficere, non percipere: visio autem non ut effectus est, sed ut species expressa est, quo pacto non responderet lumini, sed intellectui, attingit Deum actuum purum.

55.

2. Repugnat, dari naturale instrumentum creationis, quin idem simul sit principialis virtus creative; Quod. n. habet adæquatam proportionem *Aliera va-*
rum. cum effectu non est instrumentum, sed causa principialis; sed si daretur naturale instrumentum ad creandum, haberet adæquatam proportionem cum creatione: ergo. Maior prob. instrumentum *Discusses* non habet adæquatam proportionem cum effectu *instrumenti* & uultimato, & ideo eget concursum causæ principi. *ab agente* palis, mediante quo effectum attingere possit. *princip.*

Principialis causa adæquatam habet proportionem cum effectu; & licet etiam egeat concursum sui instrumenti, non tamen ut causæ superioris eleuantis, sed ut potentiae inferioris sibi naturaliter subordinatae. Minor prob. Ratio specificans *57.* virtutem instrumentalem & principalem in creatione est vna & eadem indubitate: ergo implicant specificare illam, ut instrumentum, & non ut virtutem principalem. Quia virtutes, quæ non habent diuersas rationes specificantes, nequeunt habere diuersas perfectiones causæ principalis & instrumentalis. Antec. ostendo: Ratio specificans virtutem creandi, siue instrumentalem, siue principalem, non est entitas termini creabilis, in qua saltem metaphysicè distinguuntur plures gradus, & perfectiones maiores & minores, per ordinem ad quas sumi posset diuera specificatio virtutis instrumentalis à principali; sed est attingibilitas termini ex nullo presupposito subiecto: hæc autem, cum sit indubitate, consistit. n. in modo attingendi terminum per negationem omnis subiecti, non potest diuerso modo specificare instrumentum, & virtutem principalem. Maior prob. virtus creandi siue instrumentalis, siue principalis per se primò respicit modum attingendi terminum independentem à subiecto: opponitur enim virtuti educitu, quæ formaliter respicit modum attingendi terminum dependentem à subiecto. DICES. Ergo nec virtus instrumentalis educitua discriminatur à principali educitu, cum ambæ adæquatè convenienter in modo attingendi terminum dependenter à subiecto; nec illa magis dependenter à subiecto, quam hæc, effectum attingat. Resp. concedo virtutem instrumentum. educitua non distinguit à principali per maiorem dependentiam à subiecto, sed per minorem duntaxat proportionem cum entitate effectus educibilis; secundum quam nequit discriminari virtus instrumentum. creativa à principali creativa. Quia ratio specificans virtutem producituam, est, quæ in effectu est potissima: Ratio vero potissima in effectu creabilis non est entitas effectus, sed modus attingibilitatis ex nullo subiecto: & contraria, in effectu educibili ratio potissima non est dependentia à subiecto, cum hæc formaliter

58.

Instrum.

natur. effec-

proportiones

cum adeq.

Hisconfutatis, duas affero rationes: 1. ducitur ex proportione; Omne instrumentum connaturale debet esse in eodem ordine cum suâ causâ principali: sed principialis creativa est in ordine actuū puri; ergo & virtus instrumentum connatur. Major prob. Omne instrumentum connaturale est naturalis proprietas & potentia agentis principialis, per quam fit proximè potens ad operandum, ut inductione constat: calor. n. instrumentum ignis, est naturalis proprietas & potentia ignis ad producendum ignem: potentia generativa instrumentum viventis, est naturalis proprietas & potentia viventis ad gignendum

Differen-
tia
educa-
tive &
creative
pot.

Ratio potissi-
ma in effectu creabilis non est entitas ef-
fectus, sed modus attingibilitatis ex nullo subiec-
to. & contraria, in effectu educibili ratio potissima
non est dependentia à subiecto, cum hæc forma-
liter

licet sit imperfectio, quæ non specificat virtutem, sed entitas educibilis; atque adeò ab hac, non ab illa debet virgus eductiva principalis & instrumentum specificari: Creativa vero non ab entitate termini, sed ab attingibiliate independenter à subiecto, specificanda est; quæ cum sit una indivisiibilis, etiam metaphysicè considerata, non poterit specificare duas diuersas virtutes, principalem & instrumentum. Hanc poster rationem deduco ex S. Tho. I. p. qu. 45. art. 3. & 2. contr. gent. cap. 21. docente instrumentum per aliquid sibi proprium dispositiuè operari ad effectum principalis agentis: hoc est, non ut Capred. in 2. dist. I. q. 3. art. 1. concl. 1. ratione § Ferrar. 2. contr. gent. cap. 21. §. Sexto, & Sorm in 4. dist. I. qu. 3. art. 1. §. Proximum, explicant, per actionem præuiam distinctam ab actione, quæ attingit effectum principalis agentis: sed ut Caiet. I. p. qu. 45. art. 1. §. Ad evidenciam, & Nugnez 3. p. qu. 62. art. 1. dist. 7. ad 2. replicat. arguitur interpretantur, per virtutem natuam sibi propriam attingere debet esse effectum principalis agentis, licet non distincta actione ab ea, quæ effectus virgatus à causâ principali attingitur. Hinc dedico: Omne instrumentum naturale in sent. S. Dott. debet vi propriâ in sensu explicato, dispositiuè operari ad effectum principalis agentis: Creatio est ratio simplicissima & indivisiibilis: Ergo hoc ipso, quod datur virtus productiva illius, erit adæquata & totalis, atque adeò principalis.

Ad fund. 63. in operatio excedere posse scipsum in essendo, quoad independentiam à subiecto. Nulla n. actio instrumenti naturalis excedit ipsius esse, quoad subiecti dependentiam: ignefactio. quæ est actio caloris ut connaturalis instrumenti ignis, non excedit quoad subiecti dependentiam esse caloris: utrumque n. à subiecto pender. Visio quæ est actio potentia visiva connaturalis instrumenti hominis, eodem modo pender ab organo, sicut potentia visiva, & sic de ceteris. Ratio: instrumentum naturale debet esse in eodem ordine cum sua causa principali (cum sit naturalis proprietas illius) sc. per eandem dependentiam, vel independentiam à subiecto: Nequit igitur in operando excedere scipsum in essendo, quoad subiecti dependentiam aliqui excederet modum essendi sua causa principalis, quod implicat. De lumine autem gloria patet ex dictis, illud non esse instrumentum visionis, ratione obiectuæ expressionis, ratione cuius visio beatifica responderet tantum intellectui obedientialiter; sed ratione productionis, quo modo visio non excedit lumen quoad subiecti dependentiam; utrumque n. in hæsiuè pender à subiecto. Ad confirm. nego antec. ita mediatum n. subiectum caloris & reliquorum accidentium materialium, excepta quantitate, est quantitas, ex quæ ignis calorem educit, dum species consecrata calcifacit, ac proinde non creat.

SECTIO IV.

An creatio communicari possit creatura obiectualiter?

62. **P**RIMA sent. negativa S. Tho. I. p. qu. 45. art. 5. 3 p. qu. 13. art. 2. 2 contr. gent. cap. 20 & 21. & de potentia qu. 5. art. 3. ad ult. Caiet. & Ferrar. loci cit. Medina 3. p. qu. 13. art. 2. §. Ad 2. dist.

& qu. 48. art. 6. in fine: Nugnez ibid. qu. 62. art. 1. dist. 7. §. Sed contra hæc: & qu. 78. art. 8. Scoti in 4. dist. I. qu. 1. §. Ideo dico: versu, Dico etiam, & ad ult. Molina qu. 49. art. 5. dist. 2. Vafquez 1. p. qu. 176. Cabrera 3 p. qu. 13. art. 2. dub. §. Granadi 1. p. contr. 6. dist. 4. Fundam. Nulla res potest à Fundam. Ded assumi ad producendum effectum, ad quem vim aliquam innatam ex se non habeat, vel producituam, vel saltēm per se dispositiūam ad talēm effectum: alioqui quidlibet assumi posset ad quidlibet producendū: At nulla res creata ex se vim habet creatiūam, aut per se dispositiūam ad effectum creationis. Quia nulla res creata ex se vim habet producendi effectum ex nihilo; aut per se ad talēm effectum disponere potest, cum nulla dispositio possit per se ad talēm effectum conducere: omnis. n. dispositio recipi debet in subiecto, quod est disponendum ad effectum recipiendum: effectus autem creationis. cum fiat ex nihilo, nullum supponit subiectum.

S E C O N D A sent. affirmativa Magistri in 4. dist. §. fine, S. Tho. ibid. q. 1. art. 3. qu. 3. ad 4. & in 2. dist. Affirmant 1. q. 1. art. 3. Durand. in 2. dist. I. q. 4. nn. 23. Bascio. in 2. dist. 32. q. 1. a. 4. Gabriel. in 4. dist. I. q. 1. art. 3. dub. 2. Vige lib. 7. in Trident. cap. 13. Suarez 3. p. 10. I. disp. 31. sec. vls. Quæ sunt probabilius est. Fundam. nulla est implicantia: ut enim creatura per potentiam obedienti. attingat effectum creationis, non est necesse, ut sit virtutis infinita, & independentis, quia non debet attingere illum ut causa principalis, aut instrumentum connaturalis, sed tantum obedientiale elevata per virtutem dicitur: ad quod sufficit quecumque virtus productiva creati, suppletive Deo reliqua, quæ ad creationem requiruntur. Confirm. contra Thomistas, qui putant, verba sacram. trans. Ad hanc substantiare panem in Corpus, & vitum in Sanguinem Christi: nam transubstantiatib per ipsos est vera & realis productio totius substantiae Corporis & Sanguinis, independentis ab aliquo ut à subiecto, & ex eo tantum non dicitur creatio, quia connotat esse Corporis & Sanguinis pre-existentis, & panem & vitum ut terminum productum à quo. Athac non obstant, quin verba sacram. verè & realiter per modum instrumenti obedienti. est. Atque attingant ipsam substantiam Corporis & Sanguinis independentiter à quocumque subiecto. Et licet formalem transubstantiationem ponerent in unione Corporis & Sanguinis cum accidentibus, adhuc ipsi admittere debent actionem productivam Corporis & Sanguinis independentes ab unione cum accidentibus panis & vini, naturâ precedentem unione cum accidentibus; ad quam actionem per Thomistas instrumentaliter concurrunt verba sacram. Confirm. ad productionem Corporis & Sanguinis. panis & vinum non concurrunt subiectuè, vel in aliquo genere cause, quod tollat veram creationem, sed solum ut termini à quo possumi connotati. absque illâ intrinsecâ dependentia: eadem quippe productio foret, siue talis productio fieret ex pane, siue ex lapide, siue ex ligno, aliâve materiâ; solum. n. variaretur ex uniuscunquam connotatum.

D IC E S. Creatura nullam virtutem habet, ne incompleram & genericam quidem ad attingendam actionem independentem à subiecto: ergo non poterit elevari ad creandum formaliter, sed tantum materialiter, attingendo solum entram creationis, non independentiam eiundem à subiecto. Antec. patet, quia cum creatio formaliter

63.

Obi.

Conf.

.

Confir.

67.
Proprio
n. f. imm.
obedient. cum
obiecto.68.
Ad conf.

69

Nota.

70.
D. pl. x
in actio.

liter dicat independentiam à subiecto, & independentia sit quid indiuisibile, si creatura habere proportionem ad creandum formaliter, talis proportio esse, in genere causae principalis. Implicit autem, creaturam habere proportionem cause principalis ad creandum, ut sent. 2. Confir. ideo per nos, non potest dari connaturale instrumentum ad creandum, quia id debet habere aliquam proportionem cum effectu agentis principalis; quæ proportio, cum sit circa indiuisibile, nequit participari, quin principaliter participetur. Sed etiam instrumentum obediens, debet habere aliquam proportionem. Item testimonian & genericaliter ad creandum, alioqui non posset concurrere ad creandum formaliter. Resp. neg. instrumentum obediens, debere habere proportionem cum obiecto formaliter agentis principalis, ut illud dicatur attingere, sed sit esse, si habeat proportionem cum obiecto materiali: sed si est de instrumento connatur. hoc enim, nisi habeat proportionem cum obiecto formaliter agentis principalis, non dicitur illud attingere formaliter, quia cum obedientiale non sit naturalis, potentia agens principalis, sed tantum voluntaria, quæ voluntate virut agens ad eff. Cum supra eius vires producendum, sufficit quæcumque proportio, ut illum dicatur producere; quia illum producit in vertute agentis principalis: connaturale vero cum sit naturalis potentia agentis principalis, debet habere proportionem cum obiecto formaliter agentis principalis; alioqui non diceretur connaturale instrumentum illius. Ad Cof. ut creatura dicatur obedientialiter attingere creationem, sufficit ut habeat proportionem cum ipsa entitate creationis: non. n. est necesse, ut habeat proportionem cum independentia actionis à subiecto formaliter; nam hanc supplet Deus ut causa principalis; sic ut ens naturale dicatur obedientialiter attingere effectum supernaturalem est necesse; ut illum attingat ut supernaturalem formaliter, seu ut cum illo proportionem habeat ut supernaturali formaliter; nam haec ratio suppletur à virtute supernat. sed sufficit, ut cum illo proportionem habeat ut ens est formaliter.

Cæterum nota in sent. S. Tho. instrumentum obediens, esse connaturale; quia in sent. ipsius nullæ creatura elevari potest ad effectum excedentem proprias vires, nisi per qualitatem superadditam, quæ creatura proportionetur per medium instrumentum Dei ad idem eff. Etum attingat illum. Quare virum non est, si s. Tho. in sent. & con. gen. vbi ex propriæ sent. loquitur, negat creaturam, etiam ut instrumentum obediens elevari posse ad creandum. Verum semper manet difficultas, quo pacto in sent. Thomist. verba lacra. attingant instrumentaliter productionem Corporis & Sanguinis; & tamen nequeant obedientialiter concurrere ad creationem.

S E C T I O N . IV.

An creatio actiua sit in Deo?

D E passim nulla est diff. eam non esse in Deo creare, sed in termino creatio: omnis quippe passio est in passo: igitur à fortiori creatio: quæ passio non erit in Deo, qui omnis passio est in eis est. De actiua igitur creatione,

Prima sent. affirmat esse in Deo: S. Tho. 1. p. q. 25. ar. 1. ad 2. & 3. & q. 45. 4. 3. ad 1. & 2. con. Affirm. gen. cap. 9. & 16. & q. 3. de poten. ar. 3. Bonav. in 2. dist. 1. p. 1. ar. 3. q. 2. Scot. in 4. dist. 13. q. 1. & 2. Ad huius, & ad argu. 2. Richar. in 2. dist. 1. ar. 1. q. 3. & ar. 2. q. 1. Rubio. q. 1. art. 2. Capre. q. 1. ar. 1. concl. 1. Ocham q. 1. Gabr. q. 1. art. 2. Calet. 1. p. q. 25. ar. 1. Ferrar. 2. cont. gent. c. 16. & 18. ad 1. & 2. dubium: Bannez 1. p. q. 45. ar. 3. concl. 3. Valent. disp. 3. q. 2. pu. 1. qui omnes conuincunt, creationem actiua esse ipsum velle diuinum cum respectu rationis ad creaturam. Primum fundam. S. Tho. 2. cont. gent. c. 9. Actio est complementum virtutis actiua; comparatur enim ad ipsam ut actus 2. ad primum. Implicit autem virtutem Dei compleri ab alio, quam à se ipsa. Igitur implicit creationem actiua, quæ est complementum virtutis creatiua Dei, esse in termino creato: alioqui virtus creatiua Dei completeretur ab alio, quam à se ipsa. Secundum fund. 72. Alterum. Omnis actio est in agente; creatio actiua est actionem in quedam actio; ergo est in Deo creante. Major prob. 1. actio & passio opponuntur: Opprobans 1. posita nequeunt esse in eodem subiecto simul: 2. Igitur si creatio passiva est in termino creato, actiua erit in principio creante. 2. Actio est quo agens agit: sed quo agens agit, est in agente: ergo actio est in agente: 3. si actio esset in passo, denominaret passum agens, sicut passio denominat subiectum passum; atque ad eam si creatio actiua esset in termino, denominaret illum creantem. 4. potentia actiua 9. metaph. ex. 2. est principium transmutandi alterum, in quantum alterum, ergo actio, quæ est ipsius actus, erit transmutatio alterius, in quantum alterius; ergo, non erit in passo: alioqui non erit transmutatio alterius, in quantum alterius. 5. actio est relatio transmutantis in transmutatum, sicut passio est relatio transmutati in transmutantem. At in eo ponenda est relatio, in quo est proximum fundam. ad quod, posito termino, consequitur, scilicet potentia actiua agentis; terminus. n. est effectus productus; igitur hoc posito consurgit relatio in agente, quæ referitur ad effectum, ut transmutans ad transmutatum. 6. actiua generatio æterni Patris, eiusque ac filii actiua spiratio, non est in termino genito & spirato, sed in principio gigante & spirante; ergo actiua creatio Dei non est in termino creato, sed in principio creante.

Secunda sent. negat, creationem actiua esse in Deo; est in termino creato: May. o. in 2. dist. Negare. 1. q. 3. Aureo. in 1. d. s. 20. ar. 2. propos. 2. & dist. 27. 1. p. 4. 2. §. Refut. Agid. in 2. dist. 1. p. 1. q. 3. art. 2. Argent. in 2. d. s. 19. a. 1. Baubo. in 2. dist. 3. q. 1. art. 3. & 4. ad 9. Duran. in 2. dist. 1. q. 1. Arim. q. 5. a. 1. Concl. 5. a. olive. 1. p. q. 45. 4. 3. Suarez 1. 10. Met. disp. 20 sec. 5. Hæc sent probabilius est, & deducitur ex Arist. 3. phys. c. 3. vbi docet, actum agentis non esse in agente, sed in passo; unus quippe idemque motus est actio & passus simul; actio quæ est, actus huius ab hoc passio quæ est actus huius in hoc. Quæ autem Arist. docet de actione transiuncte in communi, vérificanda sunt de quilibet actione transiuncte in particula, cuiusmodi est creatio actio, quæ per hanc Arist. doctrinam non distingetur à creatione, ut passus. Prob. Creatione non est actio immaterialis, sed transiens: de ratione autem actionis transiunctis, ut ibid. Arist. docet, & ex ipso nomine constat, non est immaterialis in agente, sed ab agente transire in passum. Major prob. creatio non

Actio transiens est in effectu.

Non habet suum terminum iusta, sed extra crean-
tem, at actio, quæ non habet suum terminum
intra agentem, non est immanens, sed transiens: im-
manens. n. vel transiens dicitur ratione termini,
ad quem ultimare tendit. Confir. actio est actus
potentia actiua, vt actiua; qui formaliter im-
portat egressum à potentia. Igitur si actio non
postulat immanentiam in suo principio ratione
termini, neque id postulabit, vt actio est for-
maliter; quia vt actio, potius postulat egredi
quam manere in suo principio; cum sit via, quæ
agens communicat esse effectui, ac proinde for-
maliter ponit effectum extra agens. Dices: crea-
tio est actio transiens virtualiter tantum: nam
manens in Deo habet effectum extra Deum. si-
cū Imperium manens in imperante habet effec-
tum extra imperantem: est. n. actio velle, ip-
situs vel efficax imperium, quod per dicere di-
uinum exprimitur Genes. 1. & Psal. 148. Ipse dixit,
& facta sunt. Sed contra: velle, & imperium
diuinum est principium creandi, non creatio: si-
transiens est velle & imperium, quo artifex creatus vult
formaliter. & imperat opus artificiatum, non est arte-fac-
tio, sed principium arte-factionis. Nec obstat,
quod Deus immediate per suum velle & impe-
rium producat res ad extra, atq. & creatus non
habet per distinctas potentias executivas: nam hoc
ad lucidum probat, Deum esse immediatum
principium creationis per suum velle, & impe-
rium; artifex creatus per suas potentias executivas
& voluntate & intellectu distinctas. Confir.
actio debet proportionari potentia, cuius est
immediate actio. Sed creatio non est immediata
actio intellectus & voluntatis distinctarum; quia in-
tellectus & voluntas est formaliter, sed quæ po-
tentia executiva est: igitur non potest consistere
in voluntate & imperio diuino: nam hæ sunt im-
mediate actiones intellectus & voluntatis, quæ
intellectus & voluntas sunt formaliter; sed po-
tius in actione transcendentia quæ immediate est ab
intellectu & voluntate distincta. ut potentia ex-
ecutiva est.

Prob. 2. Si creatio esset in Deo, etiam edu-
cato, quæ accidentia, & materiales formas de-
gredi esset in subiecto producit, esset in Deo. nam
si Deus creat immediate per suum velle, & in-
telligere practicum; etiam educit per suum velle
& intelligere practicum; cum non minus sit a-
geos intellectuale respectu unius, quam respectu
alterius. si omnis actio debet esse in agente;
etiam educatio est actio: igitur, at si educatio esset
in Deo, sequeretur, quando Deus se solo con-
seruat effectum eductum, quem simul cum causâ
produxit; mutari educationem actiua in
Deo: nam prior erat partialis, & se solâ insuf-
ficiens ad communicandum esse effectui: poste-
rior verò debet esse totalis, quia debet supplerre
actiua educationis causam. Dices, Mutatur
actio educativa, quæ est in Deo connotativa tan-
tum, quia nunc connotat effectum, totaliter
à se dependentem, quem anteā connotabat par-
tialiter tantum à se dependentem. Sed contra;
ut actio, quæ est in Deo connotativa mutetur,
supponere debet mutationem in creaturâ seu ef-
fectu; cum actus divinus non mutetur in se: sed
nullam supponit mutationem in effectu, quem
solus ipse conservat, quæ anteā non erat, cùm
idem effectus simul à Deo & causa. produce-
retur. nam in sent. multorum aduers. actio pas-
siva, per quam mutaretur terminus, est purus
respectus transmutationi ad transmutantem, confur-

gens in termino post acceptum esse ab agente; sed
terminus perseverat, idem in conservari. à solo
Deo, qui sicut in produci à Deo simul & à causa
z. cùm in hac sent. præter respectum consurgentem,
& esse ipsum termini ab alio acceptum nra-
hil intermediet. Implicit autem, colligere no-
rum respectum, ubi nulla supponitur noua mu-
tatio. Igitur nulla erit mutatione in termino con-
seruato sufficiens ad taliter respectum fundan-
dum. Nec sufficit, ut actio diuina contineat, quod
idem terminus non amplius pendeat à causa
z. sed tantum a se: nam ut terminus pendeat à
Deo totaliter, qui antea pendebat tantum par-
tialiter, debet aliquid plus à Deo at ipare, quod
antea non accipiebat: siquidem antea vi actio-
nis partialis, quæ à Deo producatur, non ac-
cipiebat totum esse: ut igitur nunc totum esse à
Deo accipiat, debet alia actione & influzu to-
tali à Deo produci; ac proinde in suo esse muta-
ri: ad hoc autem non sufficit purus respectus
consequens ab aduersarij conflictus; quia hic
supponit fundamentum, ad quod consiliatur:
quod non potest esse ipsum terminus, quia ille quo-
ad intrinsecum esse manet iduarius, & idem
omnino qui antea.

81.

Prob. 3 non omnis actio subiectu est in a-
genti, sed sola immanens. Alioqui ut arguit Sola imma-
nens, non possit agens transmutare aliud, quin
prius transmutaret se ipsum per actionem in se
productam, cùm tamen de ratione potentia
actiua ut sic, non sit transmutare se ipsum, sed
aliud à se: ut ex definitione cōstat. Utetius;
vel istæ actiones productæ substantiatum in
agente sunt substantiales, vel accidentiales; vel
istæ manifest in agente, producti termino, vel
corrumptuntur. Non possunt dici corrumpi, cùm
non habeant contrarium; & absurdum est, po-
nere in quolibet agente, quod multos effectus
produxit, tot estitates seu modalitates. Confir.
actio est formalis & immediata communicatio;
quæ agens communicat esse effectui. Communi-
cacio autem non est in communicante, sed in
communicato. Pk. terea actio est, per quam
effectus creditur ex virtute & potentia agentis:
ergo debet esse in effectu; nam egressus debet esse
cum termino egrediente, non cum principio, à
quo egreditur. Prob. 4. Si creatio actiua esset
diuinum velle cum respectu rationis ad creatu-
ram in tempore producendam, ab æterno Deus
dictus fuisset creator; quia ab æterno habuit
suum velle, cum respectu ad creaturas in tem-
pore producendas, sicut propter idem velle
Deus ab æterno dicitur voluisse creature, quia
omnis forma necessaria dicitur subiectum;
in quo est. at Patres passim docet, Deum in
tempore dicit Creatorem. Non est igitur creatio
actiua in Deo, sed in termino creando, atque
eadem cum creatione passim: q̄tis ut dicit trans-
cidentalem respectum ad principium creans, à
quo simul cum termino ethanat, dicitur creatio
actiua; ut dicit transcend. respectum ad termi-
num creatum, cuius est formalis & immediata
communicatio, dicitur credio passim, siue, ut
remittit arist. utar, ut est unum ab hoc, actio est, ut
est unum in hoc, passio est.

82.

Ad 1. fund. S. Thos. coſicēdo, creationem
esse complementum virtutis creativæ, sed ex-
trinsecum, ut ipse cum arist. g. phys. ex. 5. de omni
actione transcendentia docet, quam cū Philos.
definit, actum ab agente in aliud; & colligitur ex
definiſio potentiæ actiua ab arist. assignata: Quæ
est

Ad fund.
S. Thom.

Definiſio
potentiæ ab
arist.

est principium transmutandi aliud in quanum aliud. Igitur tota perfectio ipsius, est, posse perficere aliud: actu vero perficere est extrinseca perfectio ipsius. Confir. non minus perfectio potentiae actiuae est terminus productus, quam producio ipsa; cum hic sit ultimus finis virtutis actiuae: & tamen nemo dicit, ex eo quod terminus productus sit perfectio virtutis actiuae, debere esse in agente; nam etsi sit perfectio agentis, intinseca tamen non est, sed extrinseca. Nec est absurdum potentiam creativam Dei in ratione extrinsecas denominationis compleari ab ipsa creatione extrinsecas; sicut nec est absurdum, voluntatem Dei in ratione liberæ voluntatis, completri per extrinsecum connotatum. Ad 2. fund.

86. Ad alterum neg. Maior. Ad 1. prob. nego, actionem & passionem inter se opponi, cum non sint duas res, sed una cum duplice respectu transcend. subordinato. altero ad agens ut ad principium à quo, altero ad effectum ut ad terminum in quo; sicut quaevis potentia haber respectum ut ad proprium subiectum, in quo est, & ad obiectum, ad quod est. Ad 2. dist. Maior. Actio est, quo agens agit, formaliter concedo; effectuè nego: est enim communicatio seu via & egressus esse & us à causa, quo mediante agens, formaliter communicat esse effectui: egressus autem non est in principio, à quo egreditur; sed in termino, qui egreditur. Ad 3. nego sequel. licet, n. actio sit in passo, non est tamen per modum formæ egreditis & emanantis ab illo, sed per modum formæ receptæ tantum in illo. Forma autem non denominat subiectum, nisi secundum modum quo recipitur in illo: ita visio non denominat oculum visum, sed videntem; contra vero, colorum visum, non videntem, quia aliter comparatur ad potentiam, aliter ad obiectum. Cum igitur denominatio agentis, non solum importet formam denotantem, sed etiam modum denominationis, per modum formæ denotantis, & egreditis ab illo, quod denominat, non poterit denominare passum agens; esto in eo recipiatur. Ad 4. nego coäseq. quia potentia transit mutat effectuè, actio formaliter. Ceterum principium effectuum distinguiri debeat ab effectu, cum nullum efficiens se ipsum efficere possit; non autem principium formale. Ad 5. nego antec. non enim actio est relatio, sed ratio fundandi, quæ positæ consurgit ratio prædicam. in producente ad productum, si capax sit. Ratio autem fundandi non necessariò simul est cum fundamento. Ceterum agens non denominatur agens formaliter, à resp. Etu prædicam. in se consurgentem, ut patet in Deo, qui denominatur agens creaturarum, non ab intrinseco respectu consurgentem, cuius capax non est, sed ab extrinsecâ actione in termino productio. Ad 6. neg. coäseq. nam actio generatio æterni patris, eiusque ac filij actio spiratio, est productio perfectissimè immutans; de cuius ratione est perfectissimè transmutare in suo principio productio. Et creatio est transiens; de cuius ratione est, ut ab illo principio transeat ad terminum productum.

87. Ad secundum, 88. Ad 3.

89. Ad 4.

90. Ad 5.

91. Ad 6.

ar. 2. Duran. q. 1. ar. 2. Argene. dist. 19. ar. 1. Urzeg. dist. 1. q. 6. a. 1. concl. Ocha. 2. q. 1. & 2. Mayr. q. 4. Rubio. q. 1. Heracl. q. 2. art. 1. Gabr. q. 1. ar. 2. Vasq. 1. p. disp. 173. cap. 3. Scon. 2. dist. 1. q. 5. § 4. Ad quæst. qui quævis dicat, distinguiri formaliter, tamen non ex naturâ rei, ut constat ex ipsius probatione; sc.

Quæ sunt indicatae inseparabilita, nequint ex naturâ rei distinguiri: huiusmodi sunt creatio & res creata: igitur. Major pater; quæ sunt ex naturâ rei distincta, possunt divinitus saltem separari: at neque divinitus potest creatio separari à re creata; implicat, n. creaturam non dependere à suo créatore; sed creatio nihil aliud est, quam dependencia creaturæ à suo créatore: ergo 2. Creatio, teste S. Tho. 1. p. q. 45. ar. 3. est relatio 2. ex S. Tho. dependentia creature à Deo; ergo si distinguatur à termino creato, deberet distincta relatio referri ad Deum: nam omnis res creata fundat essentialiter respectum dependentiae ad Deum. ergo si creatio esset distincta à re creata, etiam ipsa fundaret distinctum respectum dependentiae ad Deum, & rursus relatio ista fundaret alium respectum dependentiae distinctum; & sic in infinitum: hoc autem est absurdum: ergo 3. Nulla cogit necessitas ponendi creationem distinctam à termino creato; nam vel ponetur *Tertia*: ut causa efficiens, vel ut causa materialis: non ut causa efficiens; nam hæc est solus Deus, à quo totaliter & immediatè promanant omnes res creatæ. Non ut causa materialis, quia creatio ut poteret productio ex nihilo subiecti, subiecto non indiget. Confir. quâ ratione potest creatio se ipsa immediatè, nullâ alia actione mediâ emanare à Deo, ita poterit terminus ipse creatus, nullâ alia actione mediâ, à Deo proficiunt. 4. Possunt causa materialis & formalis se ipsis, nullo intercedente medio distincto suum effectum causare; ergo etiam causa efficiens. 5. Si creatio re ipsa distingueretur à termino, deberet subiectari in termino, ut accidens in subiecto, aut modus in fundamento: At hoc est contra rationem creationis, cuius est, nullum habere subiectum. Confir. eadem creatio esset prior termino, ut productio illius, & simul posterior, ut accidens, vel modus eiusdem. Implicat autem, ut productum sive ut *Quo*, sive ut *Quod* pertineat à suo producto.

Secunda sent. affirmativa S. Tho. 1. p. q. 45. 58. ar. 3. ad 3. & q. 3. de poten. artic. 3. ad 3. & quod. Affirm. lib. 7. q. 4. art. vte. ad 4. Aurelii in 1. dist. 27. p. 1. artic. 2. §. Refut: Bacho. in 2. dist. 1. q. 2. §. 2. Capro. q. 2. art. 1. in fine 1. concl. Caet. 1. p. q. 45. art. 3. in resp. ad 3. Ferrar. 2. con. gent. cap. 18. §. 6. Ad evident. Bannez 1. p. q. 45. ar. 3. §. 6. Circa 1. conclus. Moline 1. p. q. 3. art. 3. Valen. ibid. disp. 3. q. 24. pu. 1. Suarez 10. 1. Mota. disp. 20. sec. 5. &c.

Dico 1. Creatio ex naturâ rei distinguitur à re creata. Assertio prob. opposit. fund. Quotiescumque duo ita se habent, ut intuariato uno, possit alterum variari, evidens signum est distinctionis ex naturâ rei inter illa: Ita se habent creatio & res creata: nam potest Deus eandem numero formam materialiem, quam producit vel conservat actione eductuâ dependenter à subiecto, producere vel conservare actione creatuâ independenter à subiecto, ut eandem numero quantitatem Eucharisticam panis & vini consecrati; rursus potest eandem numero formam materialiem, quam producit vel conservat actione creatuâ independenter à subiecto, producere vel

S E C T I O VI.

An creatio re ipsa distinguatur à termino creato?

PRIMA sent. negativa, Bonavent. in 2. dist. 1. p. 1. ar. 3. q. 2. Richar. ar. 1. q. 4. Ezid. dist. 1. q. 3.

Explicitatio sent. 1. Quantitas Eucharist. probat distinctam creationem

con-

conseruare actione eductiuā dependenter à subiecto, ut eandem numero quantitatem Eucharisticā quam anteā conseruabat actionē creatiuā extra subiectum, conseruat actione eductiuā, dependenter à materiā, quando species consecratæ alteratae transmutantur in aliam substantiam. Igitur potest creatio variari invariato ipsius termino. Quia si potest eadem numero res modō fieri, aut conseruari actione creatiuā, modō eductiuā, poterit variari creatio invariato ipsius termino. Scio aliquos asserere, eadem actione, quā Deus produceret, vel conseruaret formam materialē dependenter à subiecto, producturum vel conseruaturum illam extra subiectum. Sed eōtrā; extra subiectum Deus supplere deberet concūsum materialē, quo eadem forma pendebat à materia; &, cūm illa actio, quā forma materialis conseruatetur extra subiectum, non dependeret à subiecto, non posset esse eductio, quia hæc essentialiter exigit subiectum, implicatque conseruari sine illo, cūm sit actualis dependentia ab illo: ergo necessariō debet esse alia distincta actio per se non exigens subiectum, atque adeō creatio. 2. Potest Deus eundem numero terminum diuersis numero actionibus creatiuis conseruare: igitur creatio distinguitur à termino creato. Quia quæ sunt eadē numero, implicat multiplicari unum, non multiplicato altero. Anteced. prob. non implicat, eundem numero angelum in diuersis locis à Deo replicari. At ista replicatio commodiore viā intelligi non potest, quā nouā actione productiuā eiusdem angelii in diuersis locis. Vnde de factō id asserunt de Corpore Christi sub variis speciebus sacramentaliter replicatiō, de quo cōf. 7.

102. *Mutatio in transitu de contradic.* Tertiō. Implicat, fieri transitum de contradictione in contradictoriū, absque ullā mutatione extremonum: terminis n. invariatis semper manet eadē denominatio: Sed si actio non distingueretur à termino, fieret transitus de contradictione in contradictoriū, absque ullā mutatione extremonum. Nam potest idēm numero effectus modō in suo esse pendere ab unā causā, modō ab illā non pendere: ut idem numero lumen, quod nunc penderet à sole, ab illo non pendere, sed ab aliā causā, vel à solo Deo: idemque numero ignis, qui in primo instanti sue productionis penderet ab igne, immediatē post ab eodem non penderet, sed à solo Deo. Atqui in his casibus nulla fit mutatione in effectu quoad absolutam entitatem, cūt maneat idem numero invariatus: neque in causā; quia agendo mutatione non fit in causā, sed in effectu; ipse n. est, qui ex non dependente fit de novo dependens: aut ex dependente ab unā causā, fit de novo non dependens ibidem. Igitur mutatione cūm non fiat in entitate effectus, fieri debet in aliquā aliā ratione. sc. actione, non variata absolute entitate effectus. Respondent, ad salvandum huiusmodi transitum, sufficere vel lapsus temporis, vel nouam connotationem in effectu: potest enim idem numero effectus nullū connotare distinctam causam, à quā penderet, quam anteā non connotabat, absque intrinsecā mutatione sui. Sed contra 1. resp. lapsus temporis est indifferens, ut in eo fiat, vel non fiat huiusmodi transitus; igitur solus non est sufficiens ad hanc mutationem causandam; alioqui semper illam causaret: ergo assignanda erit alia causa, præter temporis lapsum, cur aliquando iste transitus fiat, aliquando non fiat.

104. *Contra secundam.* Contrā 2. resp. neque noua connotatio intelligipotest, absque nouā mutatione termini connotantis, aut connotati: siquidem manentibus ill-

te in terminis eodem modo se habentibus, manet idem status ac denominatio rerum. Impossibile enim est, ut album A nunc connotet album B, quod anteā non connotabat, A & B eodem modo nūc & anteā se habentibus: at in casibus assignatis nulla fit mutatio in effectu, vel in causā, cūn eodem modo verumque se habeat intrinsecā nūc & anteā. 2. sola connotatio causæ vt coexistens eodem tempore, vel loco, cum effectu non sufficit, ut effectus dicatur ab illā in suo esse pendere: nam posunt duo simul tempore in loco coexistere, & tamen neutrum in suo esse pendere ab altero: sed necessaria est connotatio per modum principij influentis & dantis: nam effectus vi dependentia accipit esse à causā. Aut igitur quando idem numero effectus pendet à causā, à quā anteā non pendebat, de novo accipit esse ab illā, aut non accipit. Si non accipit, ergo non pendet ab illā ut effectus à causā: si accipit, vel accipit nouum esse priori corrupto, ac proinde non manet idem numero effectus; vel nouum esse simul manens cum priori esse; & cūm hoc nouum esse realiter distinguatur à priori esse, non poterit dici, quod prius esse, quod anteā effectus habebat ab aliā causā, nunc habeat ab istā, sed potius quod nouus effectus nunc producatur ab istā causā, distinctus ab alio effectu; vel accipit idem prorsus esse ab hæc causā, quod anteā accipiebat ab aliā; at hoc sine nouā actione distinctā, quā idem esse ab aliā causā acceptum, conseruetur & continuetur ab istā, impossibile est intelligere: nam cūm ista causa reperiatur totum esse productum ab aliā, non poterit illud idem iterum producere, sed tantum conseruare, quod sine nouā actione intelligi non potest.

Dico 2. Creatio non distinguitur realiter, sed tantum modaliter à termino creato. Prior pars *Creatio distinctione à termino,* prob. alioqui posset creatio diuinis distincta posset diuinis conseruari; maxime si nulliter lo peculiari influxu penderet à termino creato, sed à solo Deo, ut creatio se ipsa tota emanat à Deo: hoc autem implicat; alioqui ipsa etiam creatio fieri posset per aliam creationem, & sic in infinitum; nam quicquid habet distinctam entitatem, fieri potest per creationem à Deo, ut sic. 9 constabit.

Confirm. Creatio est quædam actio. Nulla actio distinguitur realiter, sed tantum modaliter à termino producto. Nam omnis actio est actualis dependentia effectus à suā causā: non esset autem, si realiter distingueretur à termino; non n. esset essentialiter addicta unitermino, nec vni tantum causæ. Et posset eadē numero dependentia effectus successivè penderet à diuersis causis.

Posterior pars sequitur: sc. creationem distincti à termino, tantum modaliter; cūm non disting. modaliter. fit alia distinctio ex natura rei; nisi aut realis, aut modalis.

Ex his deducitur 1. Creatio non fit per aliam creationem: sicut nulla actio per aliam actionem: quia nulla ratio, quæ est essentialiter talis, eget aliā ratione additā, ut fiat talis. Sicut unio non egere aliā vniōne, ut vniatur: nec albedo aliā albedine, ut dealbet. Cūm igitur creatio sit ipsa essentialis ratio creationis, non eget aliā creationis, ut creetur:

2. Quando Deus se solo conseruat effectum, quem simul cum causā 2. produxit, conseruat illum distinctā actione à priore; quia prior actio erat essentialis dependentia à Deo, & à causā 2. simul: posterior vero est dependentia à solo Deo: igitur non potest esse eadem actio.

B

Ad

110. Ad 1. argum. primæ sentent. neg. minor. Ad prob. concedo, nullam creaturam præscindere posse ab aliquâ dependentiâ à Deo; posse tamen ab hâc, vel illâ in particulari. Ad 2. Concedo, creationem esse relationem dependentiâ à Deo, non prædicamentalem, sed transcend. Nego ipsam fundare distinctam relationem dependentiâ, cùm sit ipsa formalis ratio dependentiæ, quæ se ipsa essentialiter pender à Deo. Ad 3. Necesitas ponendi creationem à termino distinctam, patet ex dictis. Ad prob. ponitur à termino distincta, solum ut via, & formalis communicatio termini. Est enim actio formalis communicatio agentis, seu physica egressio effectus à causâ, mediante quâ effectus capit esse, non quidem in genere causæ efficiens, sed viæ & formalis communicationis.
113. Ad conf. Ad confirm. Creatio, cùm sit ipsa essentialis productio, seu emanatio à Deo, non eget aliâ productione, vel emanatione, ut emanet: res creata, cùm non sit ipsa essentialis productio, vel emanatio, eget formalis productione vel emanatione, ut emanet. Ad 4. Nego anteced. nam etiam causa materialis & formalis egerit distinctâ causalitate, ut suos effectus causent, quæ est unio. Ad 5. Resp. creatione subiectatur in termino, non ut accidens in subiecto inhesionis, sed tanquam modus in subiecto, seu fundamento identificationis. Nam modus re-creationis efficit identificationem cum fundamento, facitque unam realitatem cum illo, cùm ex se nullam realitatem habeat, sed tantum modalitatem. Nego, esse contra natutam creationis, habere subiectum identificationis, et si contra naturam ipsius sit, habere subiectum inhesionis. Quod in eo à subiecto identificationis discriminatur; quod subiectum inhesionis est subiectum mediatum; subiectat enim actio non mediante formaliter termino, quem tantum immediatè subiectat; materia enim immediatè subiectat formam ignis, eaque mediâ ignefactiōnem, quæ immediate formaliter recipitur in formâ ignis, eaque mediâ in materia: ut 10. 3. 6. 7. dicuntur de eductione; quæ in termino educto formaliter est, in materia realiter, prout identificata realiter passioni & rationi. Subiectum vero identificationis est subiectum immediatum; immediatè enim terminus subiectat creationem; quæ non est unio nec unitio termini cum subiecto, ut est eductio; sed formalis ratio independentiæ termini à subiecto, licet ipsa penderet subiectivè à termino. Ad confirm. nullum est absurdum, ut in diverso genere, creatio & terminus creationis, sub diversâ ratione se mutuò respiciant, ut priora & posteriora; actio prior termino ut causalitas informans ipsum, terminus prior causalitate, ut subiectum recipiens ipsum, unâ eodem signo respicientes causam creantem ut priorem utroque simpliciter, à quâ simul egrediuntur, cùm mutuâ causalitate imperfectâ. Unde nego, implicare productuum ut quo aliquâ ratione pendere à producendo: esto implicit, productuum ut quod pendere à producendo. Quia terminus non emanat à producendo ut quo, sed à producendo ut quod: terminus enim non emanat ab actione, per quam fit, sed à causa mediante actione, quæ cùm termino ipso ab agente comproducit: sola autem causa, à quâ esse & tuè emanat terminus, pendere non potest à suo effectu, quia cùm hæc debet dare primum esse simpliciter esse & tu, debet simpliciter præsupponi ad illum; at causa, quæ non debet dare primum esse effectui, potest pendere à suo effectu in alio genere diverso, in quo illum causat, ut constat de materia & formâ.

SECTIO VII:

Quid sit creativ?

PRIMA sent. docet, esse aggregatum ex Deo & creature. Ita *Creatio*, inquit Gabriel, in 2. dist. 1. qu. 1. art. 2. concil. 3. dicit diuinam essentiam & creaturam non potentem existere, nisi posita diuina essentia, & nihil aliud: quod summis ex Ochimo in 2. qu. 1. Sed contra; ut supra. 2. sent. affirmat esse relationem transcendent. creature ad Deum, à creaturâ inseparabilem: Est scoti cit. Fundam. Creatura essentialiter est ens dependens à Deo; et formaliter per creationem: ergo creatio est respectus transcend. creature ad Deum, sive ipsa creatura, ut essentialiter dependens à Deo. Sed contra; creatio est aliquid distinctum & separabile à termino creato: Nec negari potest, terminum creatum, etiam ut distinctum à creatione, dicere essentialiem respectum dependentiæ à Deo, sicut & quelibet alium effectum à Deo simul, & à cau à 2. productum, quod etiam concessit Bannez tis. Quia quodlibet ens creatum respicit essentialiter Deum ut principium essendi; implicat n. else ens creatum, & non else à Deo, quæ ratio non militat in omnibus effectibus causarum 2. respectu suarum causarum, nisi tantum in ils, qui essentialiter postulant influxum causæ 2. ut sunt omnes actiones, quæ sunt actuales dependentiæ à suis causis. Reliqui effectus, quia non sunt essentialiter addicti unius causæ, cùm possint vel ab aliis causis, vel à solo Deo fieri, non dicunt essentiali ordinem ad causas, à quibus de facto producuntur: alioqui non possint tales effectus iisdem numero à solo Deo fieri: quia non potest Deus essentias rerum mutare, si igitur essentialia effectuum esser, dicere transcend. respectum ad causam 2. à quibus sunt producti, non possit Deus absque tali respectu eos producere; sicut, quia actio causæ 2. dicit essentiali respectum ad causam 2. non potest eam sine tali respectu producere. Confirm. vel huiusmodi effectus Deus produceret cum essentiali respectu ad causas 2. vel sine eo. Si secundum; ergo non produce et eodem numero effectus. Si primum; ergo etiam si à principio producti fuissent à solo Deo, adhuc producti fuissent cum huiusmodi respectu, quod implicant; cùm nequeat effectus essentiali respectum dicere ad causam, à quâ de facto non producitur: sed tunc tales effectus non fuissent producti à causâ 2. ergo non potuisse cum respectu ad illam produci.

Diciles. 1. Si terminus creationis, etiam ut distinctus à creatione, habet essentiale respectum ad Deum, ut ad principium sui esse, frustraneus erit alius respectus accidentalis, quo idem terminus respiciat Deum, ut principium eiusdem sui esse, cùm sufficiat primus respectus essentialis. 2. Quod est essentialiter tale non eget superadditâ formâ accidentalî, quâ fiat formaliter tale. 3. Respectus dependentiæ creature à creatore proxime fundatur in actione creativâ: Sed variato proximo fundamento, variatur respectus in eo fundatus: ergo, variata actione creativâ, variatur iste respectus dependentiæ ad Deum, & consequenter non erit essentialis, sed accidentalis. Resp. ad 1. neg. sequel. Non enim creatio superadditur termino, ut ratio essentialiter respiciendi Deum, sed ut via, & ratio fundandi tales respectum: cùm

117. 118. 1. Sent. Scotti. Ratio. 119. Ad fundam. Scotti. Conf. 120. Dices. 1. 2. 3. 121. Ad 1.

cum nequeat creatura talem respectum habere nisi mediâ creatione, ut viâ immediatâ communicante esse. Ad 2. concedo, creaturam non egere creatione distinctâ, ut ratione formaliter respiciendi essentialiter Deum, sed ut viâ accipiendo esse; & ut ratione fundandi talem respectum. Ad 3. neg. minor. Non enim relatio, sive transcend. sive prædicam. in facto esse pendet, à ratione fundandi, sed tantum in fieri; ut constat in patre creato, qui relationem paternitatis dicit ad filium, etiam post transactam generationem. Cæterum negari non potest, eundem respectum trahend. dependentia creature à Deo accidentaliter variari, variatis actionibus creativis per diuersos respectus prædicam. qui, ut so. 6 non distinguuntur ex naturâ rei à respectu transcend. sed solâ ratione per connotacionem noui termini, aut noui modi se habendi ad terminum.

123. TERTIA docet, creationem esse relationem prædicam. quâ creatura refertur ad suum creatorem. ut ad principium sui esse. Ita S. Tho. & Thomiste pre. **3. Sent.** **Fundam. 5.** **Theo.** **Conf.** **124.** Neque sententia probatur: **125.** Nec ratio. **126.** Quæcavita affirmat, creationem esse realem influ- **4. Sens. vera.** **127.** Creatio est physicus influxus in terminum,

realis influxus agentis in effectum. Nam de ratione actionis est, ut sit physica & realis egressio effectus à suâ causâ, & via seu communicatio, mediante quâ effectus capit esse ab agente. Secunda pars ostend. influxus proportionari debet termino, ^{substantia-} in quem influit: cum in per eum communicetur esse termino, qualis etiâ terminus, talis esse debebit influxus. Vnde si terminus erit substantia, influxus erit substantialis; si accidentis, accidentalis, ^{accid. nra.} Nec obstat, quod actio & passio pohaeretur in predicatione accidentis: nam in eo pohaerunt omnia, quæ sunt extra conceptum substantie, etiam si à parte rei sint substantia, cuiusmodi sunt accidentia metaphysica, quæ non distinguuntur re ipsa à substantia. Cæterum S. Tho. creationem explicat per relationem prædicam. ut per quid posterius & notius.

Deducitur 1. Creatio est respectus transcend. tam ad principium creativum, quam ad terminum creatum: utrumque enim respicit essentialiter, estque veluti effectiva via vno utriusque. Fundam. ab utroque suo modo pendet; à principio creativo effectuè proximè; à termino ut à fundam. & subiecto immediato. 2. Creatio non potest fundare relationem prædicam. Fundam. ea tantum fundare possunt relationem prædicamentalem, quæ possunt aliquem terminum contingenter respicere; cum ipsa sit ratio ad alterum, & adesse & abesse possit absque fundamenti corruptione. Implicat autem, hanc numero creatio, vel aliud principium creativum, vel alium terminum creatum respicere, quam quem de facto respicit; cum hanc numero creatio sit essentialis dependentia huius numero termini à Deo creante: ut hanc numero vno non potest alia extrema vniuersalia respicere, quam quæ de facto respicit: ac propter ea nequit fundare relationem prædicamentalem.

129. **Coroll. 1.** 3. Per creationem, creatura accidentaliter & dominatiuè tantum refertur ad Deum; ^{Coroll. 2.} essentialiter per se ipsam. Prior pars probatur, etiâ creatio sit essentialis respectus ad creatorem, non est tamen essentialis ipsi creaturæ, cum possit per aliam numero creationem referri. Sicut vno est respectus transcend. ad unitam: unitam non essentialiter per unionem mutuè refertur, cum possint eadem vniuersalia per aliam unionem mutuè referri. Posterior pars confirm. sicut per diuersas creationes res creata non mutat suum intrinsecum, quod semel accepit; ita nec intrinsecum respectum dependentia ad Deum, quem in tali esse fundatum habet.

130. **Coroll. 3.** **131.** Dico: Potest idem numero terminus vel à solo Deo creatus, mediante aliquo instrumento ^{Omnis.} consuetuari; vel à Deo, & instrumento simul creatus, à solo Deo consuetuari: at in utroque casu mutaretur respectu transcend. termini creati ad principium creativum; nam in 1. inciperet de novo respicere aliud coprincipium, quod anteâ non respiciebat; in 2. desideret respicere aliquid coprincipium, quod anteâ respiciebat. Resp. in neutrâ calu terminum creatum mutaturum suum intrinsecum respectum ad Deum transcedere habeat & intrinsecè, sed tantum prædicam. & extrinsecè. Non in 1. quia per nouam consuetuationem creatiuam dependenter ab instrumento obedient. terminus non mutaretur in suo esse intrinsecâ, sed illud idem numero esse, quod anteâ accepit à solo Deo, consuetudinem etiam ab instrumento obedient. Nec in 2. quia nullus effectus, præter eos, qui peculiari influxu petent à causis 2. fundat essentialē respectum, ad causam 2. alioqui non posset idem numero effectus à solo Deo fieri. Mutaret ta-

16 Disputatio I I. De principiis productiis Angelorum. Sectio V I I.

men in talibus calibus, terminus creatus suum respettum esse essentiale prædicamentaliter & extrinsecè; quia per nouam & diuersam creationem, ut per rationem fundandi, acquireret nouum respectum prædicam. ad principium productiuum; qui respectus non nisi ratione distinguetur à transcend. est enim idem respectus transced. quatenus connotaret aliquod principium, quod anteà non connotabat, poterat tamen connotare. 4. Creatio non est propria mutatio seu passio; quæ connotat subiectum, quod per eam aliter se habeat nunc, ac anteà: creatio n. non habet subiectum, quod aliter se habeat nunc, quam anteà, sed solum terminum, qui anteà non erat, & nunc est: quod ad mutationem propriè dictam non sufficit. Est tamen creatio vera actio & fieri termini.

133.
Coroll. 4.

bis creari. Ita Bonau. in 2. dist. 26. q. 4. Richard. ar. 1: qu. 2. Argent. art. 1. Scoti in 4. dist. 1. qu. 5. §. Contradistam opin. Caprel. q. 1. art. 3. ad arg. Scotti, contra 3. concl. ad 1. & Paluda. apud ipsum, Gabr. qu. 1. art. 2. concl. 3. fine, Gregor. in 2. dist. 1. q. 6. art. 1. fine, Ferrar. 4. contr. gent. cap. 57. §. Sunt autem: & censetur S. Doct. i. 2. q. 110. art. 2. ad 3. Vbi docet gratiam creari. Fundam. creationi solum repugnat, dependentia à potentia naturali creature. Confirm. per gratiam dicimus creari in novo esse, iuxta illud Ephes. 2. Creati in Christo Iesu in bonis operibus.

139.
3. sent.

TERTIA sent. affirmat, solum, & omnem dependentiam à subiecto inhesionis repugnare creationi. Est omnium, qui docent materiam i. pendere à formâ substanciali, ut à causâ intrinsecâ & à priori. Cum enim hi non negent, materiam i. esse à Deo creatam, dum assertunt, illam pendere à formâ, ut à causâ intrinsecâ & à priori, consequenter existimant, creationi non repugnare dependentiam à causâ intrinsecâ formalis.

140.
Dico 1. Repugnat creationi quæcumque dependentia à subiecto inhesionis. Fundam. Omnis dependentia à subiecto inhesionis siue naturali, siue obedientiali, tollit productionem rei ex nihilo: ergo tollit essentiam creationis, quæ in huiusmodi pugnat creatione rei ex nihilo consistit. Anteced. prob. 1. Omnis dependentia à subiecto inhesionis præsupponit subiectum secundum aliquam potentiam, ex quâ terminus educatur: igitur tollit productionem ex nihilo, quæ est productio ex nullo præsupposito subiecto. Confirm. 1. Potentia obedient. est vera & realis causa subiectua accidentium supernat. non minus quam substantia animæ est vera & realis causa subiectua suorum accidentium naturalium: nisi quod hæc exigat sua accidentia naturalia; illa non exigat accidentia supernat. Exigentia autem, vel non exigentia non obstat, quod minus utraque potentia sit realis causa subiectua formæ, ex ea educibilis. 2. Si virtutes supernatales propterea non educuntur, sed creantur, quia non producuntur ex potentia passiva naturali, sed obedientiali animæ: ergo neque actus supernaturales educuntur, sed creantur; quia neque actus supernaturales producuntur ex potentia passiva naturali, sed obedientiali creature: atque ad eam animæ, quæ ad huiusmodi actus effectivæ concurredit, vere & propriè creabit.

141.
Conf. 1.

142.
Conf. 2.

143.
Dependen-
cia à causâ
formaliter
intrinsecâ
non
repugnat
creationi ex
S. Thom.

Dico 2. Dependentia à causa formaliter intrinsecâ non repugnat creationi: Ita S. Tho. 1. p. q. 44. art. 2. Vbi docet, materiam primam esse creatam à Deo, cum tamen in eius sent materia i. pendeat à priori, quoad existentiam à formâ. Fundam. ea tantum dependentia repugnat creationi, quæ tollit essentialis discrimen inter ipsam, & reliquas productiones creatas, seu quæ destruit eius ipsius essentiam: sed dependentia à formâ intrinsecâ non tollit huiusmodi discrimen: nam etiam si creatio pendeat à formâ intrinsecâ, adhuc essentialiter discriminatur ab educatione, quæ est essentialis dependentia à subiecto; & à conversione, quæ non solum pendet à termino positivo à quo, sed etiam à subiecto, in quo exercenda est incompossibilitas termini à quo, & ad quem. Confirm. 1. cum hæc productio sit ex nihilo subiecti, nequit ad aliud genus productionis reduci, quam ad genus creationis. Non n. reduci potest ad genus educationis; quia cum hæc sit ex præsupposito subiecto, ex diametro pugnat cum creatione: neque ad genus conversionis, quia cum hæc dicat incompossibilitatem termini ad quem, cum termino à quo sub uno tertio communis, præter dependentiam à termino à quo

134. PRIMA sent. affirmativa, Suarez to. I. metaph. disp. 15. sec. 8. Vasq. 1. p. disp. 174. cap. 4. qui cohærenter docent, materiam primam non dependere à formâ substanciali, ut à causâ & à priori, sed ut à conditione, & à posteriori, alioqui non posset eius creatio salvari. Prob. 1. Creatio ex August. Anselm. Damasc. & aliis Patribus, est productio rei ex nihilo sui: ergo implicat pendere ab aliquo ut à causâ intrinsecâ. Nam causa intrinseca constituit unum cum eo, cuius est causa. Vnde si creatio penderet ab aliquâ causâ intrinsecâ, necessariò supponeret illam, ut parte in termini creati, & consequenter terminus non produceretur ex nihilo sui, sed ex aliquâ parte sui præexistente. 2. Creatio definitur productio rei ex non ente simpliciter: non esset autem productio rei ex non ente simpliciter, si fieret ex aliquâ causâ intrinsecâ. Nam fieri ex aliquâ causâ intrinsecâ, est fieri ex aliquo ente præexistente. Nam cum omnis causa debeat necessariò præexistere suo effectui, si posset creatio fieri ex causâ intrinsecâ, iam fieri posset ex aliquo ente præexistente ac præsupposito, quod repugnat productioni ex nihilo sui. 3. Ideo conuersio unius substantiae in aliam non est creatio; quia non est productio ex nihilo simpliciter, sed ex positivo termino à quo. Ergo idem productio rei dependenter à causâ intrinsecâ non erit creatio, quia non est ex nihilo simpliciter, sed ex positivo ente.

136. 4. Creatio ex S. Thom. I. p. qu. 45. art. 4. est productio rei subsistentis; ergo rei independentis ab alio, ut ab intrinseco componente: quod enim pendet ab alio, ut ab intrinseco componente, non subsistit in se. sed in toto. 5. Nulla causa creata potest naturaliter concurrens ad creationem, ut constat ex sec. 2. & 3. posset autem, si creatio fieri posset dependenter ab alio, ut à causâ intrinsecâ: nam & agens naturale inducens formam substancialem in materiam, & forma substancialis conservans ut causa intrinseca, & à priori materiam primam, quæ à Deo conservatur actione creativâ, ad ipsius creationem concurrenter.

137. 138. SECUNDA sent. docet, non modò creationi non repugnare dependentiam à causa intrinseca formaliter, sed nec dependentiam à causa intrinseca subiectua obedientiali, sed solum dependentiam à causa intrinseca subiectua naturali: Est eorum qui docent, gratiam & virtutes infusas supernat, in no-

2. sent.

quo possumus, includit etiam dependentia subiecti.

145. Nec dici potest, constitutere nouum genus productionis, à creatione essentialiter distinctum, cùm nemo hactenus id asseruit, nec nos debemus, cùm illam cōmodè possumus ad genus creationis reducere: præsertim quia cohaerent in ipsâ essentiali differentiâ cùm creatione, quæ est productio rei ex nihilo subiecti: Dupliciter n. hanc definitionem creationis exponit S. Tho. I. p. q. 45. art. 1. Primo ut particula, Ex, importet ordinem rei ad non esse ipsius rei naturâ saltem precedens: 2. habitudinem causæ materialis, quæ negatur. Quare alterutra habitudo sufficiens erit ad saluandam essentiam creationis. 2. Si dependentia in genere causæ formalis intrinsecæ repugnaret creationi, nulla substantia quantumvis totalis & completa, verè & propriè crearetur; cùm nulla sit substantia creata, quæ à propriâ subsistentiâ non pendeat, vt à formâ intrinsecâ ultimâ completere & perficiente naturam in esse substantiali, sine quâ non posset naturaliter existere. Vnde nec animæ rationales, nec angeli propriè crearentur; cùm non minus quilibet natura creata pendeat à propriâ subsistentiâ, quam materia I. à formâ. 3. Productio nouæ substantiæ sub speciebus Eucharist. desinente sub illis corpore Christi, est vera creatio: & tamen sit ex præiuis accidentibus, talem substantiam exigentibus. Item productio animæ rationalis sub tali materia debite organizata, est vera creatio; cùm tamen sit ex præiuis dispositionibus illam naturaliter exigentibus. Non igitur omnis dependentia ab aliquo presupposito tollit rationem creationis, sed sola dependet à subiecto.

146. Conf. 2. Obiicies 2. Sequetur, toutes variatiæ actionem creativam materiæ, quoties variatur forma substan- Dictr. tialis in materia: quia cùm creatio materiæ pendeat ex causalitate formæ, mutatâ causalitate for- mæ, mutabitur creatio materiæ. Sic ut quia actio, quæ Deus conseruat lumen cum sole, pendeat etiam à sole; vt à causa partiali conseruat, si vel solus Deus vellit lumen conseruare, vel dependentes ab aliâ causâ, quam à sole, necessariâ deberet priori actionem mutare, quâ ilud dependenter à sole conseruabat, in aliam actionem dependentem à se solo, vel ab aliâ causâ diversâ à sole. Resp. neg. sequel. Cùm n. causalitas formæ respectu materiæ sit diversi generis, non est eadem cùm causalitate creationis eiusdem materiæ, quæ est in genere causæ efficientis: atque adhuc non est una eadem que indubitate causalitas virtusque, & Dei crean- tis materialis, & formæ informantis, sed diversa: vt diversa est causalitas Dei creatis formam rationalem & educentis uniuersum; licet educatio formæ, passio, uno sit unicus reipsâ modus utro. 3. & possit primo instanti generatio formæ effectu pendere ab agente creato & in seculo simul, immediatè vero post à solo Deo, vt actione diversâ, ita unione: Poterit igitur creatio tam materiæ quam formæ perseverare eadem, mutatâ unione quia distincta: at causalitas efficientis quia est eadem causæ 2. & primæ simul, nequit variatiæ respectu unius, quin tota simul varietur; nec causalitas formæ respectu materiæ, & materiæ respectu formæ, si sit eadem cum causalitate efficientis, poterit perseverare una, mutatâ alterâ. Instabis, Deus efficienter concurret cùm quilibet causâ in suo genere cau- sante: ergo non solum cum causâ efficiente concurret efficienter; sed etiam cùm causâ formaliter informante, & materiali subiectante, cùm nulla sit causalitas, quæ non sit dependens à Deo, ut prius ens: ergo una erit causalitas respectu formæ informantis, & Dei ad eandem causalitatē efficienter concurrentis. Quia Deus non concurret formaliter, aut materialiter cum formâ informantâ, aut materia subiectante, cùm hoc genus causalitatis dicat imperfectionem repugnantem Deo, sed efficienter. Resp. nego, concurrere eadem actione cum agente creato, ac se solo; sed siue diuersâ actione concurrit ad eundem effectum cum uno agente creato, ac cum alio: ita diuersâ actione concurret cum una causâ, causalitate in uno genere, ac tamen aliâ in alio genere eundem causante. Quia igitur diuersum est genus causalitatis, quod ipse solus exercet per creationem in materia, à causalitate, quam circa materiam exercet formâ; diuersa erit actio, quâ Deus efficienter concurret ad causalitatem formæ informantis, & quâ solus materiam producit ac conseruat. Ceterum maiorem vim habet argu- 147. Conf. 3. mentum isti sententia. Thomist. qui docent, materialis causalitatem à formâ formaliter quoad existentiâ: Argumentum magis urgunt: Thomist. quia cùm creatio sit actio per se primâ tendentis ad existentiam rei, variata existentiâ materialis, necesse est variari creationem eiusdem. Adhuc tamen respondere possunt Thomistæ, ad variationem for- mæ, variari tantum actionem, quâ Deus conseruat existentiam materialis dependenter à formâ; quæ cùm sit eadem cum existentiâ ipsius formæ dependentis à materiali, consequenter actio illius erit edu- ctiua, ac proinde diuersa ab actione creativâ, quâ Deus conseruat actualiter existentiam materialis inde- 148. Dictr. 149. Conf. 4. 150. Resp. 151. Instat.

inhesionis in eodem agente, & consequenter perfe- ctionem actus puri in principio creante; cùm ra- tio nitatur in sola & precisa independentia produc- tionis à subiecto inhesionis.

Obiicies 2. Sequetur, toutes variatiæ actionem creativam materiæ, quoties variatur forma substan-

Dictr.

tialis in materia: quia cùm creatio materiæ pendeat ex causalitate formæ, mutatâ causalitate for- mæ, mutabitur creatio materiæ. Sic ut quia actio, quæ Deus conseruat lumen cum sole, pendeat etiam à sole; vt à causa partiali conseruat, si vel solus Deus vellit lumen conseruare, vel dependentes ab aliâ causâ, quam à sole, necessariâ deberet priori actionem mutare, quâ ilud dependenter à sole conseruabat, in aliam actionem dependentem à se solo, vel ab aliâ causâ diversâ à sole. R esp. neg. sequel. Cùm n. causalitas formæ respectu materiæ sit diversi generis, non est eadem cùm causalitate creationis eiusdem materiæ, quæ est in genere causæ efficientis: atque adhuc non est una eadem que indubitate causalitas virtusque, & Dei crean- tis materialis, & formæ informantis, sed diversa: vt diversa est causalitas Dei creatis formam rationalem & educentis uniuersum; licet educatio formæ, passio, uno sit unicus reipsâ modus utro. 3. & possit primo instanti generatio formæ effectu pendere ab agente creato & in seculo simul, immediatè vero post à solo Deo, vt actione diversâ, ita unione: Poterit igitur creatio tam materiæ quam formæ perseverare eadem, mutatâ unione quia dis- distincta: at causalitas efficientis quia est eadem causæ 2. & primæ simul, nequit variatiæ respectu unius, quin tota simul varietur; nec causalitas formæ respectu materiæ, & materiæ respectu formæ, si sit eadem cum causalitate efficientis, poterit perseve- rare una, mutatâ alterâ. Instabis, Deus efficienter concurret cùm quilibet causâ in suo genere cau- sante: ergo non solum cum causâ efficiente concurret efficienter; sed etiam cùm causâ formaliter informante, & materiali subiectante, cùm nulla sit causalitas, quæ non sit dependens à Deo, ut prius ens: ergo una erit causalitas respectu formæ informantis, & Dei ad eandem causalitatē efficienter concurrentis. Quia Deus non concurret formaliter, aut materialiter cum formâ informantâ, aut materia subiectante, cùm hoc genus causalitatis dicat imperfectionem repugnantem Deo, sed efficienter. Resp. nego, concurrere eadem actione cum agente creato, ac se solo; sed siue diuersâ actione concurrit ad eundem effectum cum uno agente creato, ac cum alio: ita diuersâ actione concurret cum una causâ, causalitate in uno genere, ac tamen aliâ in alio genere eundem causante. Quia igitur diuersum est genus causalitatis, quod ipse solus exercet per creationem in materia, à causalitate, quam circa materiam exercet formâ; diuersa erit actio, quâ Deus efficienter concurret ad causalitatem formæ informantis, & quâ solus materiam producit ac conseruat. Ceterum maiorem vim habet argu- 152. Instat.

S. Thomas, particulari, Ex, dupli- ter exponit.

146. Conf. 2. Obiicies 1. sequitur, posse virtutem creandi communicari creature, contra ea, quæ sit. 2. & 3. nam ratio, cur non posset, est quia supponit in creante aut virtutem infinitam secundum S. Tho. aut perfectionem actus puri in sent. nostrâ. Ethoc ideo, quia creatio est productio ex non ente simpliciter; ac proinde virtus creandi est ad ens simplicitate. Postea autem quodd creatio est ex aliquo ente presupposito, ut causâ intrinsecâ formalis, non est ex non ente simpliciter. Confirm. maior vir- tus requiritur ad creandum ex nullo ente simpliciter, quam ex aliquo: nam virtus creativa ex non ente simpliciter extendit se ad omne ens; creativa ex aliquo ente non se extendit ad omne, sed ad ali- quod tantum ens, nempe ad illud, quod non supponit. Igitur ad creandum ex aliquo ente non requiritur virtus simpliciter infinita. Nam non da- tur vnuca infinitum malus alio, sed quodlibet infi- nitum, præsertim in ratione entis; continet totam latitudinem entis. Falebit aliquo modo infringi rationem S. Tho. & idem ibidem, illam esse tantum probabilem. Responderet tamen pro eâ posset, neg. sequel. eiusque probationis minor. nam hec ipso, quod est productio ex non ente subiecti, est ex non ente simpliciter. Quoniam qui virtus habet pro- ducenti rem ex non ente subiecti, vim etiam habebit eandem producenti ex non ente formâ; quia potest dependentia à forma suppleri à virtute crea- tiva independenter à subiecto, per maiorem influ- xum independentem à subiecto. Sicut Deus per eandem virtutem productivam independenter à subiecto suppleret dependentiam materiæ à for- ma, si illa conseruaret extra omnem formam. Ex quo etiam patet ad confirm. Ceterum nego, cum discursum obesse rationi, quâ ex actione transleun- te, independenter à subiecto inhesionis, qualis est creatio, etiam quæ dependet à causa formalis, intu- liendependentiam actionis immanentis à subiecto.

150. Conf. 5. Amici Tomm. II.

pendenter ab omni subiecto: atque hanc actionem non variari, variata formam. Semper tamen manet difficultas, quo pacto creatio, cum ex S.Thom. 1. p. qu. 45. art. 4. sit ad esse rei per se subsistentis, possit esse vel ad solam essentiam materiarum; vel certe, si creatio attingit simul cum essentiâ existentiam eiusdem, non variatur, variata formam, per cuius existentiam materia formaliter existit,

156. Ad fundam, primam, patet: creatio ut sic, est tantum productio rei ex nihilo subiecti. Eodem modo ad 2. creatio est ex non ente subiecti.

157. Ad argum. Ad 3. conuersio non solum discriminatur à creatione, quia dicit dependentiam à termino positivo à quo, sed etiam quia importat dependentiam ab uno tertio subiecto communis, in quo exercenda est incompossibilitas termini ad quem, & à quo. Conuersio enim non consistit formaliter in actione productiva termini ad quem, sed in unione ipsius cum uno tertio, à quo per incompossibilitatem expellendus sit terminus à quo conuerionis; atque ad eum includit dependentiam à subiecto. Ad 4. neg. con seq. Nam ut res dicatur subsistere sat est, ut non pendeat ab alio ut à subiecto: aliqui neque substantia completa diceretur subsistere, quia etiam illa penderet à propriâ subsistentia, ut à formâ & termino intrinseco. Ad 5. concedo, nullam causam creatam naturaliter concutere posse ad creationem effectivam; nego, concurtere non posse in genere causae formalis, aut finalis, ut patet de substantia concurrente ad creationem propriæ naturæ in genere causæ formalis intrinsecæ: Quia ille tantum concursus in creationem, repugnat naturaliter creature, qui fit independenter à subiecto; nam hic tantum arguit perfectionem actus puri in causante, non concursus formalis, qui cum fiat per unum ipsum formam cum re creatâ, ut cum subiecto quæ est causalitas dependens à subiecto in hæsionis non excedit perfectionem formæ creatæ. Per accidens quippe est, quod istam causalitatem forma exercitat in rem creatam vel eductam, & quæcumque illam exercere posset in rem creatam, ac eductam, ut patet in accidentibus materialibus, quæ eandem causalitatem formalem medianam, exercent in materia creatâ, ac in formâ eductâ. Quod fit, ut per quæcumque ob hanc causalitatem, quam forma substantialis exercet in materia, dici concreare, vel ad creationem formaliter, sed tantum materialiter, concurrens.

Ratio.

subiectiuè, cum h.e sint inorganicas & independentes à materiâ subiectiuè, sed tantum obiectiuè, quia pendent à speciebus intelligib. quæ in hoc statu non acquiruntur, nisi per sensus: nec operantur nisi per conuersionem adphantasmata, à quibus eruntur. Tum quia naturaliter potest anima rationalis sine materiâ existere, cùdem prorsus actione, quâ fuit à Deo primò producta; cum nulla debet suppleri causalitas qua anima rationalis ab aliquâ causâ 2. in suo esse pendeat; materia autem non possit cùdem actione, quæ fuit à Deo primò producta extra omnem formam conseruari; cum debet suppleri causalitas formæ, à quâ in suo esse penjet. Dictes. Animus rationalis producitur in materiâ organizatâ per incompossibilitatem formæ embrionis, ut termini à quo, alioquin non discriminaretur à conuersione. Resp. duæ in animâ rationali actiones, altera, quâ producitur in se; al. Dua in altera, quâ vnitur materiæ organizatæ: prior tantum ma. actiones. est creatio, quâ anima fit independenter à subiecto, & à termino positivo à quo: quia in talis actionis cum nulla forma est incompossibilis; sc. non vnitur materiæ, sed tantum producitur in seipso. Non est autem una forma incompossibilis cum aliâ, nisi per unionem cum eodem subiecto: Posterior verò actio est conuersio: quia illa tantum habet termino positivo à quo formam embrionis, & per quam anima rationalis formaliter expellit formam praecedentem. Certum est 3. naturaliter creari materia 1. etiam si eius productio pendeat à formâ substantiali, ut à causâ, ut supra.

162.

163.

164.

165.

Controversia est de compositis, an saltem in primâ rerum productione illa fuerit propriè à Deo creata: Post eam certum est, ea non creari, sed generari, cum non producatur totum compositum, sed pars ipsius, neque forma dependenter à materiâ. Negat Vasquez 1. p. disp. 174. cap. 4. Affirmant Molina 1. p. q. 45. art. 1. & alij. Certum est, actionem, quâ fuerunt partes in primâ productione inter se vnitæ ad compositum faciendum, non fuisset creationem, cum illa fuerit à subiecto dependens: Neque actio, quâ fuerunt productæ formæ materiales dependenter à materiâ, sed sola actio, quâ producta fuit materia, fuit creatio. Cæterum, an propter totum compositum dicendum sit, totum compositum fuisse creatum: an potius propter actionem vniuersalium partium, dicendum sit generatum, questione est de modo loquendi. Mihi prior magis arredit, nam esto actio vniuersalium partium non sit creatio, cum sit dependenter à partibus subiectiuè, tamen consideratum totum compositum, et totum est formaliter, non est ex aliquo, sed ex nihilo; & aliunde propter materiæ creationem, potest denominari creatum, & sic illud absolute nominat Scriptura & Patres. Atque hæc de creatione ut à rebus naturaliter exigitur. De eadem verò, quantum diuinâ virtute exerceri potest in rebus supra ipsarum exigentiam; certum est 1. Deum suâ virtute creare posse omnem formam substantialem materialem: quia si potest actione creativâ conseruare accidentia Euchar. extra subiectum, à formam subiectum poterit extra subiectum conseruare quamlibet formam substantiam. Quod si potest huiusmodi formas conseruare actione creativâ, poterit eas primò producere; cum actione conseruatua à productiua non differat, nisi extrinsecâ tantum connotatione: quia productiua connotat rem immediate antea non fuisse: conseruatua verò connotat eandem rem immediate antea fuisse. Cæterum, quoad intrinsecam perfectionem non differunt; unde eadem virtus quæ requiritur & sufficit ad unam, regiatur.

S E C T I O I X.

An quodlibet ens possit esse terminus creationis?

160. D UPLEX est creatio, altera naturalis, quam res simplices exigunt; altera supernaturalis, quæ est supra exigentiam rerum. De priore certum est 1. naturaliter creari omnes substancialia simplices completas sive spirituales sunt, ut Angeli; sive materiales, ut fortè sunt corpora cœlestia, composita tantum ex partibus integrantibus, non autem ex materiali & formâ. Ratio; hæc sunt maximè per se subiecta; quorum proprium est creari. Certum est

161. Anima rationales creari. 2. naturaliter & propriè creari animas rationales; & quidem perfectius, quam materiam 1. tunc quia materia prima saltem in genere causæ formalis, in esse penderet à formâ: anima rationalis nullo pacto in suo esse penderet à materia, sed tantum in quibusdam operationibus vitæ vegetantis & sentientis, & pro hoc statu etiam in operationibus intellecti, non

Certum substantias simplices completas creare. Deus absolu- luta potest. tiam creare.

Animas rationales creari. 2. naturaliter & propriè creari animas rationales; & quidem perfectius, quam materiam 1. tunc quia materia prima saltem in genere causæ formalis, in esse penderet à formâ: anima rationalis nullo pacto in suo esse penderet à materia, sed tantum in quibusdam operationibus vitæ vegetantis & sentientis, & pro hoc statu etiam in operationibus intellecti, non

Disputatio II. De principio productivo Angelorum. Sectio X.

19

166. quiritur & sufficit ad aliam. Certum i. est super formam & naturaliter creari posse omnem formam accidentalem absolutam: quia si potest quantitas Euchar. que non re- solum, cur non & reliqua accidentia, quae absolutam ha- quisit pecu- bent entitatem? Fundam. Deus facere potest, quid- liarem in- quid essentiis rerum non repugnat: non repugnat: non repugnat autem essentiae accidentis, habentis propria can- absolutamentatem, extra omne subiectum pro- duci: quia de essentiâ eius non est, actu inhære- re, sed tantum aptitudine: & extra omne subiectum accidens manere potest cum essentiali aptitudine ad inhærendum.

167. Sola igitur concertatio superest de modis rerum; Modorum & quidem de modis, quorum essentia consistit vel non est ratio in actuali dependentia materiae, ut est educio; vel in actuali respectu ad agens, ut est actio, certum est, eos creari non posse. Nam priores sunt ipsa actualis dependentia à materia: quod autem creatur, sic actu independentis à materia: non igitur cum creatione consistere potest eorum essentia. Posteriores vero consistunt in actuali dependentia ab agente; quae ut creetur, debet aliâ addiri actione creari. Ut si deberet creatio creari, (nam reliquæ actiones, cum sint à materia dependentes, creari non possunt, ob assignatam rationem) deberet aliâ creatione creari. Hoc autem implicat, quia destrueretur eius essentia, quae est, ut sit immediatos egestus & emanatio à potentia creativa Dei; & hoc ipso quod crearetur, esset terminus creatus, media- tè tantum emanans à potentia creativa Dei: igitur mutaret essentiale habitudinem actionis in terminum. De reliquis autem modis, velut de Vni- one, Subsistentia, Vbi, &c. affirmat Hurtad. in Phys. disp. 12. sec. 5. eos diuinitus creari posse: quia reliqui modi non pendent immediate scilicet à subiecto, sed per alium modum distinctum, neque per generationem, quae distinguitur à quolibet modo, qui fit, ut actio à termino: ac proinde poterit per creationem separari à actualis dependentia ipsius à subiecto, saluâ eius essentia. Confir. 1. idem forma creari potest, quia non pendet immediate per seip- sam à subiecto, sed mediante modo à se distinto: ergo etiam modus, qui non pendet scilicet immi- diate à subiecto, sed per alium distinctum modum, diuinitus creari poterit. 2. eadem Voi & qui quis modus ab actione diuersus, conseruari potest diuer- sis actionibus; ergo non determinat sibi certam aliquam actionem; ergo sicut potest vni actioni suc- cedere alia actio, ita succedere poterit creatio.

168. Quidquid Hurtadus dicat. 169. Confirmat: 170. Opposita sent. communior, & sequenda. Fundam. Modis nulla sumitur ex ipsa ratione modi ut sic, qui ob maxi- mire di- mam sui imperfectionem nequit conseruari, nisi unum creari. actu pendentis à subiecto vel fundamento, cuius est possunt. 171. At distinguit Hurtadus in quois modo, genera- ratione exceptâ, duplē dependentiam, alteram à subiecto, & hanc docet modum habere for- maliter per generationem distinctam; alteram per ordinem ad aliquid, quod se ipso essentialiter exi- git: velut Vno per ordinem ad extrema, quae im- mediatae pet se ipsam actu unit, & sine qua unitione non saluaretur essentia unionis. Vbi per ordinem ad hunc numero locum, in quo per se ipsum imme- diate mobile locat, sine qua locatione non subsiste- ret essentia Vbi. Actio per ordinem ad terminum, quem se ipsa denominat actu, sine qua denominazione non consideret essentia actionis. Porro primam depend. affirmat, separari possit à modo, quia distinguitur ab illo; non secundam, quae à modo non distinguitur. Quia vero prior tantum dependentia est à subiecto, non autem posterior, poterit manere essentia modi absque actuali de-

pend. à subiecto, non tamen absque actuali depend: à termino, quem essentialiter denominat seu infor- mat. Sed contrâ, modus, quâ modus est, habet ut actu pendeat à subiecto: ergo quâcunque ratio be- debet actu pendere à subiecto. Antec. prob. omnis differentia debet proportionari generi: ergo si dif- ferentia cuiuscunque modis est aliqua actualis de- pend. sine quâ essentia modis satuari non potest, et- iam hanc actualem depend. habere debet ratione generis, qua modus est; alioqui ratio generica modi saltaretur in sola dependentia aptitudinali, differentialis vero in actuali. Ita nequit consistere essentia accidentis in aptitudinali depend. generi- ca à subiecto, & in actuali specificâ ab eodem: cum ratio generica & specifica debeant sibi inuicem proportionari. Hinc vltius sequeretur, quod modus partim consideret in actuali depend. partim in aptitud. Confir. non potest reddi ratio, cur Vni essentialiter requirat hæc numero extrema; Vbi hoc numero mobile; Atio hunc numero termi- num, nisi quia actu subiectu pendent ab illis: alioqui possent alia numero extrema informare ac denominare, quam quæ defacto informant & de- nominant. Nam ex eo colligimus, formam non pendere essentialiter subiectu à materia, quia po- test hæc numero forma separari ab hoc numero subiecto; igitur si nequit hic modus separari ab hoc numero subiecto. signum est, quod essentialiter subiectu, & non tantum informatiu pendeat ab illo. Neque modus requirit generationem, ut actu subiectu pendeat à materia; nam hoc habet mo- dus a scipio, qua modus est essentialiter, sed ut suum esse ab agente accipiat. Nec est eadem ratio de forma; hæc n. non solum distinguitur à gene- ratione, quâ producitur, sed etiam ab unione, quâ materiae vñit. At modus licet distingueretur à ge- natione, quâ producitur, non tamen distingui- tur à modo, quo vñit subiecto, quia quilibet mo- dus se ipso immidiata vñit subiecto absque alio distincto modo: proinde nequit à subiecto separa- ri per creationem, ut potest forma. Ex his satis- factum est fundamento oppositæ, & ad 1. confir.

Ad 2. Etsi concederetur antec. de quo supr. neg. Ad fund. vlt. conseq. nam id pugnat cum natura modi, cu- vide n. 115. ius ob maximam suam imperfectionem, est actu & 152. pendere a subiecto à priori.

An quod est naturaliter creabile, sit diu- se. 10. nitus generabile?

Prima sent. affirmatiâ prob. Ita se habet ge- 174. nerabile ad creabile; sicut creabile ad genera- Affr. bile; sed quod est naturaliter generabile, potest di- prob. 1. uinitus creari, ut constat de accidentibus Euchar. ergo quod est naturaliter creabile, poterit diuinitus generari. 2. Potest Deus attemperare concursum 175. creativum respectu termini naturaliter creabilis, & Secundo, ad illum producendum vel conseruandum admit- tere. concursum sustentatiuum subiecti, supplentis id, quod de creativo concursu per attemperationem demptum est: hoc est, ad terminum naturaliter creabilem admittere concursum effectuum crea- turæ per modum instrumenti obedien. ut supr. sec. 4. ergo poterit ad eundum admittere concursum sustentatiuum subiecti per modum instrumenti o- bedien. nam potest concursus sustentatiuos subiecti supplere concursum effectuum agentis; sicut & conuerso, effectuus agentis supplere sustentatiuum subiecti, ut patet in quantitate Euchar. Confir. potest Deus concursum vnius generis supplere per

20 Disputatio I. De principio productio Angelorum. Sectio X.

concursum alterius generis; ut constat, 1. de subiectu respectu accidentium, quem supplere potest effectu extra subiectum. 2. de concursu formalis respectu materiarum, quem supplere posset solo concurru effectu creatiuo, conseruando illam extra omnem formam. 3. de concursu hypostatico subsistentia respectu propriarum naturarum, quem supplere potest effectu extra omnem subsistentiam. Igitur concursum creatuum supplere poterit subiectiuo.

177. SECUNDA sent. negativa, probabilior. Alij rationem assignant; quia quod supernaturiter producitur, requirit perfectiorem producendi modum; aut saltem non imperfectiorem proprio modo productionis naturalis. Tum quia actio, qua de facto Deus supernaturiter conseruat accidentia Euchar. extra subiectum, est perfectior actione, qua eadem naturaliter conseruabat in proprio subiecto. Tum quia actio supernatur. debet supplere, quod praestabat actio naturalis: non posset autem supplere, nisi vel esset perfectior, vel saltem sequitur perfecta. Tum quia, alioqui non esset talis actio sufficiens ad effectum producendum, vel conseruandum; nam ut actio sit sufficiens ad effectum producendum vel conseruandum, debet continere, quidquid propria actio naturaliter productiva, auctoritative continebat. Sed contra; sufficit, ut actio supernatur. aequivaleat naturali, in ordine ad conseruandum effectum in proprio esse; eto ex modo illum conseruandi sit imperfectior actione naturali. Vnde ad 1. prob. dici potest, illa actio esse perfectior per accidens ex modo attingendi terminum independenter a subiecto, qui modus semper est perfectior modo attingendi dependente a subiecto. Ceterum non repugnat, ut 7. 10. eadem accidentia Euchar. a Deo supernaturaliter conseruari actione dependente a Corpore Christi, ut a subiecto non quidem inhaesione, sed sustentatio. nis. Ad 2. sufficere, ut actio supernatur. suppleat quod faciebat naturalis, quoad communicandum, aut conseruandum esse, non quod modum actionis. Ad 3. ut actio supernatur. sit sufficiens, sat est, si continet quod naturalis continebat quoad substantiam; non quoad modum.

178. *Contra.* Ad 1. sufficit, ut actio supernatur. aequivaleat naturali, in ordine ad conseruandum effectum in proprio esse; eto ex modo illum conseruandi sit imperfectior actione naturali. Vnde ad 1. prob. dici potest, illa actio esse perfectior per accidens ex modo attingendi terminum independenter a subiecto, qui modus semper est perfectior modo attingendi dependente a subiecto. Ceterum non repugnat, ut 7. 10. eadem accidentia Euchar. a Deo supernaturaliter conseruari actione dependente a Corpore Christi, ut a subiecto non quidem inhaesione, sed sustentatio. nis. Ad 2. sufficere, ut actio supernatur. suppleat quod faciebat naturalis, quoad communicandum, aut conseruandum esse, non quod modum actionis. Ad 3. ut actio supernatur. sit sufficiens, sat est, si continet quod naturalis continebat quoad substantiam; non quoad modum.

179. *Aha ratio.* Alij assignant hanc: Implicant substantiam spirituali generari; seu educi de potentia subiecti materialis: Non in. educeretur ab omnibus partibus materiarum si nul; alioqui darentur plures, immo infinitae cause adaequatae eiudem effectus: nec ab unam tantum; alioqui non educeretur ex potentia totius subiecti. Sed contra; non sola substantia spiritualis est naturaliter creabilis, sed & materia 1. & substantia corporea simplex: & dici posset talis substantia educi ex omnibus partibus materiarum simul adaequata, inadaequata ex singulis; eo modo, quod tenentur dicere, qui ponunt visionem spirituali inter animam & corpus.

180. *Sed nec ista sufficit.* Alij hanc reddunt: Substantia spiritualis sua natura est immortalis & incorruptibilis: si autem posset diuinus generari, esset mortalis & corruptibilis: nam deficiente concursu materiarum per introductionem formae naturalis ab agente naturali, substantia spiritualis a tali materia dependens, naturaliter peteret corrupti, cum nequeant duas formas substant. sustentari ab eadem materia. Sed contra: 1. effectu corruptibilis obedientia respectu Dei supernaturaliter agentis: incorruptibilis naturaliter respectu Dei naturaliter operantis; sicut quavis substantia spiritualis de facto est immortalis & incorruptibilis, secundum ipsum naturam, & modum agendi naturalem Dei; mortalis vero &

corruptibilis secundum potentiam obedientiam. & modum supernatur. agenti Dei. Confirm. posset Deus ad conseruandam substantiam spirituali vti instrumento effectu obedient. alterius creaturæ liberè concurrentis; & tuac, quia conseruatio talis concursus: creatui penderet a liberâ voluntate creature, diceretur ea substantia per ordinem ad tales creaturam, liberè illam conseruantem, corruptibilis. 2. eo casu teneretur Deus, ut author naturæ, ad saluandam eius naturalem incorruptibilitatem, prouidere illi de alio modo perpetuandi illius esse: vti de facto, ad saluandam naturalem incorruptibilitatem quantitatis Euchar. desinente Corpo Christi sub illa, per alterationem specierum in stomacho sumentis, prouidet illi de alio subiecto, creando nouam, vel priorem corruptam materiam, cui naturaliter inhæreat.

Confutatis his, hæc occurrit implicatio: Ut a liquid generetur seu educatur de potentia materialis, debet posse a materia dependere: sc. aliquam dependendi potentiam supponi debere in eo, quod debet generari, tam evidens est, quod omnem auctum 2. supponere primum. Minor subtili. Quod autem est naturaliter creabile, est ens per se existens, per omnes Scholast. & S. Thos. 1. p. qn. 45. ar. 4. quia habet entitatem a materia naturaliter independente; & petit fieri actione independente a subiecto; vti unumquodque naturaliter postulat, ad quod naturaliter inclinat. Et quod natura luâ est per se existens, nullâ potentia fieri potest per se non existens; ergo nec actu pendens a materia: quia implicat actu pendere a materia, & simul esse per se existens, sicut implicat, quantitatem per se existentem actione creativâ extra subiectum, simul actu pendere a subiecto; nam ita se habet entitas rei naturaliter creabilis, sicut quantitas supernaturaliter extra subiectum conservata, nisi quod haec per se existere extra subiectum habeat supernaturaliter; illa naturaliter. Ratio: isti duo modi sunt essentialiter oppositi, quorum unus necessarium destruit alterum; nam enim per se dicit negationem dependentiae a subiecto; dependere a subiecto dicit negationem essendi per se. Nam res est per se existens sc ipsa & propriâ entitate, non ratione aliqua distingue, ac additâ: prout per se existere dicit perfectionem naturæ, non prout dicit perfectionem suppositi; ergo nullâ potentia poterit res tali perfectione spoliari, quia nequit spoliari propria natura, cuius intrinseca perfectio est per se existere: sc. sive supponamus, existentiam non distinguere ab essentiâ; sive ab illa ex naturâ rei distinguere, semper erit verum, existentiam rei creabilis esse per se, nec posse talen rem existere existentiâ dependibili ab alieno subiecto.

181. *Tertia ratio.* Dices. Quid implicat, rem per se existentem naturaliter, fieri existentem in alio subiectu e supernaturaliter, & per potentiam obedientiam? Resp. cum elevatio supernaturaliter mutet intrinsecam entitatem rei, sed solam evanescat illam extrinsecè ad effectum propriam naturam excedentem, implicat rem per se existentem dependere ab alio subiectu; cum isti modi existendi per se, & existendi subiectu in alio, sint contradictione oppositi. Confirm. implicat, materiali 1. etiam supernaturaliter subiectu dependere ab alio; formam substantiam, etiam supernaturaliter inhaerere subiectu; eto ad instar formæ accidentalis: accidentis modificare subiectum ad instar modi. Ita ens per se existens dependere subiectu ab alio, contradictionem intet vihius ciuidemque rei. Instabis. Res fit dependens subiectu ab alio actione a se distingui:

183.

184.

Vera ratio implicatio.

185.

Naturaliter existens, per omnes Scholast. & S. Thos. 1. p. qn. 45. ar. 4. quia habet entitatem a materia naturaliter independente; & petit fieri actione independente a subiecto.

Ratio.

186.

187.

Inductiones.

188.

Qā: ergo nulla erit repugnancia, vt res maneat existens per se, & simul distinctā actione fiat subiectū dependens ab alio: Sed contrā; non i. tantum generatio fit subiectū dependens ab alio, sed res ipsi secundū suam entitatem. sicut non tantum actio, sed res ipsa actione terminata fit effectū dependens ab alio.

189. *Potest Deus quod imperfectionis est in creaturā, qualis est naturalis dependentia à subiecto, suā virtute superare, per aliquid illi supernaturaliter addi-superare per utrum; non potest, quod perfectionis est. & in-alsquid illi parabile à creatura, qualis est existentia per se in supernaturaliter creabili. Supernaturaliter tollere, datur, nōm quod perf-iectū ab alio. 2. nego antec. cūm enim concur-
tio. sus creatius essentialitē: sit independens à subie-
cto, implicat ad illū in admittū concursū susten-tatiuum subiecti; nān simul esset concursus crea-tiuus, quā esset ex nihilo subiecti; & Non crea-tiuus, quā dependet à subiecto: concursus vero effe-ctiuus creaturæ non tollit independentiam subie-ctiuam à concursu creatiuo Dei, vt tollit concur-sus subiectiuus. Ad prob. conseq. concedo, con-cursum subiectiuum supplici posse per creatiuum, non contrā, concursum creatiuum rei naturaliter creabilis per subiectiuum. Quia non implicat, vt res naturaliter educibilis creetur: implicat autem, vt res naturaliter creabilis educatur. Ad Confir. nego antec. nisi quando concursus vtilius generis non repugnat cum re producibili concursu alterius generis, vt sunt omnes concursus in argumēto assignati. Nam concursus creatiuus nec repugnat eum formā naturaliter educibili: nec cum subiecto à formā naturaliter dependibili; nec cum natūrā à propriā subsistentiā naturaliter terminabili; pugnat concursus subiectiuus cum termino natūraliter creabili.*

190. *Ancreatio fieri possit in tempore?*

191. *A*ncreatio potuerit esse ab eterno, *to. 1. disp. 7 sec. 3* vbi disputationi, an possibilis sit creatura cui connaturalis potuerit esse æternitas: ergo solūm hic agendum est de creatione in ordine ad tempus.

192. *C*reatio, altera rei diuisibilis & materialis, altera rei indiuisibilis & spiritualis. *De 1. nullā diffīc. crea-tio. n. rei diuisibilis, ex. gr. materiæ. est diuisibilis; sc. Actio proportiona i debet termino; ergo fieri potest in tempore: nam si ut terminus diuisibilis non tecessit totus simul educitur ex materia. sed educi potest successiū per partes; ita terminus diuisibilis non necessariò totus simul edicitur ex materia, sed educi potest successiū per partes; ita terminus diuisibilis non necessario totus simul creatur, sed creari potest successiū per partes. Nec obstat, quod vñus creetur, alter educatur: nam successiua productio possibilis solūm fundatur in diuisibilitate termini producibilis, qui recipere potest suum esse successiū per actiones partiales integrantes vnam totalem, sicut partes termini integrant vnum terminum totalem. Confir. si ad produc-tionem primæ partis tantum termini diuisibilis statim tota creatio poneretur daretur actio totalis sine sud termino totali; at cùm actio sit via & communicatio termini, implicat eam poni, & si mul non poni terminum; ergo etiam implicabit, poni totalem actionem, & simul non poni totalem terminum ipsius. Dices, partes rei diuisibilis creari non successiū in tempore, sed per instantia-*

interpolata. Sed contrā; eūn hic loquuntur de instantiā absolutā, nulla vide ut repugnat iam quin partes rei diuisibilis creati possint per successio-rem continuām temporis, nulla interpolatā nora inter creationem vnius partis & alterius. De poste-riori creatione rei spiritualis,

196. *P*RIMA sent. negat, huiusmodi creationem fieri posse in tempore, 1. quia lequeretur, rem indiuisi-blem: quia quod coextendit tempori est diuisibile: sed per creationem temporaneam Pro. 1.

res coextenderetur tempori; quia quod productum in tempore, suum esse recipit in diversis partibus temporis; ergo. 2. lequeretur rem indiuisibilem crea-tam in tempore, à Deo annihilari non posse, nisi Prob. 2.

*post determinatum tempus: nam inter primum non esse angeli annihilati, ex. g. & ultimum non esse eiusdem creati, intercederet creatio angelii, quā cùm clauderetur ultimo non esse creati, & primo non esse annihilati, necessariò esset in tempore de-terminato. at Deus habet virtutem annihilandi quamcunq; creaturam pro quoq; tempore vel in-stanti; cùm in quoq; tempore vel in-stanti, creatura sit essentialiter subiecta Deo; 3. le-
queretur, creationem non disti gū à conserua-tione eiusdem rei: quod implicat. tum quia con-ceptus creationis, cūm sit rei primò esse accipien-tis, distinguitur à conceptu conseruationis, quā est rei presupponens primum esse eiusdem. Tum quia aliqui talis res nunquam esset creata, sed semper consertitata. S. quēla prob. cūm impossibile sit, assignare primum patrem in tempore, in qua res pri. nō accipiat esse, erit impossibile in eo distin-guere productionem à conseruatione. Confir. Im-plicat aliqui esse & à Deo non cognosci. sed si crea-tio fieret in tempore res per eam acciperet pri-mum esse; & tamen à Deo non cognosceretur, quando talis res primum esse acciperet: aliqui di-tingueret primum partem temporis, in qua res crea-ta accip. ret primum esse à reliquis, in quibus an um conse uaretur.*

198. *S*ECUNDA affirmat: quā probabilior, sequitur. *x. sent. affl. pante, Deum potuisse aliquam creatu-ram spiritualem ab eterno cohidere. fundam. rem indiuisi-blem produci in tempore diuisibili, non creatio fieri in tempore. rem accipere suum esse diuisibiliter, & successiū quasi per partes, sed totum simul, & indiuisibili-ter in ordine ad se, licet diuisibiliter per correspon-dentiam tantum, ad tempus diuisibile: ita vt cui libet parti temporis, in quo res crea etut, respon-deret totum eū. rei creati, & conseruatæ simili. at non implicat, rem spiritualem fieri virtualiter Ratio: diuisibilē, vel per modum additum, vt sit anima in corpore per vniōtem; & angelus in loco per lo-cabilitatem: vel per conseruationem eiusdem rei indiuisibili, in ordine ad mēnsuram temporis diui-sibilis, nam sicut anima per vniōtem diuisibilem, & Angelus per locabilitatem diuisibilem, replican-tur in corpore, & loco diuisibili: ita res indiuisibili-les per conseruationem virtualiter diuisibilem re-plicatur in tempore diuisibili. Confir. non minūs Conf. indiuisibilis ac tota simul est annihilation, quam angelii creatio: nam desitio rei respondet produc-tionis eiusdem; nec potest indiuisibile desinere successiū per partes, quas non habet. at potest Deus annihilare angelum in tempore: aliqui nec posset immediate post instantem creationis; nec ange-lus cessare ab actu intelligendi aut volendi imme-diately post instantem. Explicatur: in sent. admittē-
nū possumus instantia in tempore, illa necessariò Explanatio dehinc desinere, & non in instanti, in quo sunt; ergo in tempore immediate sequenti; nam implica-tus,*

§. II. Ancreatio fieri possit in tempore?

193. *R. sp. affl. de creat. rei diuisib. 1. Confir.* *A*ncreatio altera rei diuisibilis & materialis, altera rei indiuisibilis & spiritualis. *De 1. nullā diffīc. crea-tio. n. rei diuisibilis, ex. gr. materiæ. est diuisibilis; sc. Actio proportiona i debet termino; ergo fieri potest in tempore: nam si ut terminus diuisibilis non tecessit totus simul educitur ex materia. sed educi potest successiū per partes; ita terminus diuisibilis non necessariò totus simul edicitur ex materia, sed educi potest successiū per partes; ita terminus diuisibilis non necessario totus simul creatur, sed creari potest successiū per partes. Nec obstat, quod vñus creetur, alter educatur: nam successiua productio possibilis solūm fundatur in diuisibilitate termini producibilis, qui recipere potest suum esse successiū per actiones partiales integrantes vnam totalem, sicut partes termini integrant vnum terminum totalem. Confir. si ad produc-tionem primæ partis tantum termini diuisibilis statim tota creatio poneretur daretur actio totalis sine sud termino totali; at cùm actio sit via & communicatio termini, implicat eam poni, & si mul non poni terminum; ergo etiam implicabit, poni totalem actionem, & simul non poni totalem terminum ipsius. Dices, partes rei diuisibilis creari non successiū in tempore, sed per instantia-*

42 Disputatio II. De principio productivo Angelorum. Sectio XII.

cat, ea durare usque ad aliud instantis sequens: cum instantis temporis non duret ultra instantis, in qua est. Igitur potest desirio rei individuabilis esse in tempore: ergo & productio rei individuabilis.

202. Ad 1. arguin. oppositx; neg. sequula. Ad prob. Ad 1. argu. opposit. et cetera. quod coextenditur temporis, fit diuisibile virtualiter ratione conseruationis: nego, fieri diuisibile formaliter, cum non respondeat temporis per partes, sed totum simul cuilibet parti temporis minori in infinitum. Unde, quod creatur in tempore, coextenditur temporis virtualiter, non formaliter, sicut anima coextenditur corpori, & angelus loco, non formaliter, sed virtualiter: quia ista coextensio non sit per correspondentiam partis mobilis ad partem loci, aut temporis, sed totius ad quamlibet partem loci, vel temporis. Quod productur in tempore, recipit primum suum esse in diversis partibus temporis, nego; cum nulla pars sit, in qua suum primum esse recipiat, sed semper illud supponatur recepisse in partibus prioribus in infinitum. Recipit suum esse quasi secundum in infinitis partibus temporis, quod est in tempore conseruari, & secundum idem esse antea acceptum perseverare; concedo. Ad 2. nullum est absurdum, non posse angelum creatum in tempore, nisi post determinatum tempus annihilarum: sicut nec posset ab aeterno creatus, nisi post aeternitatem annihilarum. Est enim hanc necessitas ex suppositione, in qua res ex suppos. quod est, necessariod est. Sicut ex suppos. quod Deus rem in tempore conseruat, non potest pro eodem tempore illam corrumpere. Aduersarij. non negare non possunt effectum, qui in instanti producitur a Deo & a causa 2. immediate post distin-
Et actione conseruari a solo Deo. Quod actio, cum fiat in tempore, non potest a Deo corrumpi atque adeo nec terminus, qui per eam conseruatur, nisi post determinatum tempus: cum nullum ens queat corrumpi pro ea duratione, qua est. Datur igitur etiam per aduersarios aliquod tempus, in quo Deus neque de potentia aboluta corrumpere potest effectum creatum.

204. Aeternitatis negande fund. debile. Et his apparet, quam debile sit eorum fundatum, qui propter aeternitatem negant, potuisse Deum creaturam aliquam ab aeterno condere, quia non potuisse illam pro tota aeternitate annihilarum. Cum non minus absurdum sit, non posse in tempore aliquo creaturam annihilarum, quam in ipsa aeternitate: cum tota repugnativa fundetur in eo, quod creatura ut creatura dicat perfectam subiectiōnem ad Deum creatorē. At non minus est creatura in tempore, quam in aeternitate: Ergo si non repugnat, manere in tempore veram essentiam creaturæ, est, annihilarum non possit, ex suppositione, quod in eo conseruetur: nec etiam repugnabit, manere in aeternitate veram essentiam creaturæ, esto non posuerit in aeternitate annihilarum, ex suppos. quod in ea creaturæ & a Deo conseruata fuerit. Quia non repugnat, creaturam in tali dispositione a Deo collocari, in qua illi repugnet exercitium alicuius praedicati essentia, ut de essentiâ creaturæ intellectuālis est peccabilitas, cuius tamen exercitium repugnat creaturæ Deum videnti. Ergo etiam si annihilabilitas sit de essentiâ creaturæ, non repugnat tamen creaturam in tali dispositione a Deo collocari, in qua illi repugnet actualē exercitium annihilationis.

205. Ad 3. Creatio à conseruacione disting. Ad 3. Res. creationem distingui posse a conseruacione, 1. quia creatio importat negationem praexistentis esse; contra, conseruatio possessionis in praexistentis esse. 2. quia creatio importat acceptiōnem primi esse. 1. modo optimè distin-

qui potest creatio in tempore facta ab ipso a conseruacione: nam eadem actio in tempore producta, quæ dicit negationem esse praaccepti, est creatio; quæ dicit possessionem eiusdem esse præhabiti, est conseruatio. 2. modo distingui noti potest, ut arguni. probat; cum in nullā parte temporis assignari possit res, in qua primò esse acceperit. Res nunquam esset creata, creatione distincta a conseruacione; concedo; creatione, quæ simul esset conseruatio, nego: nam ut res dicatur simpliciter creata, non est necesse, ut eius creatio sit adæquatè distincta a conseruacione; cum non minorem efficaciam habeat communicandi esse termino creatio, quæ simul est conseruatio, quam creatio, quæ adæquatè distinguitur a conseruacione, ut constat in aeternâ generatione Verbi, quæ simul est generatio & quasi conseruatio eiusdem. Ad 206. confirm. nego, rem in tempore creatam in aliquâ parte temporis accipere prius suum esse; aio, tempore cum esse accipere continuationem eiusdem esse: ac proinde mirum non esse, si a Deo non videatur, in qua parte res creata in tempore accipiat suum prius suum esse, cum talis pars non deretur. Sicut hec mirum est, Deum non videre primam partem temporis, quæ sequitur immediatè post instantis, cum talis prima pars non detur, ut omnes facientur. Deducitur, in creatione aeternâ salutari potuisse distinctionem inter creationem & conseruacionem; non quidem per negationem esse duratione precedentem; sed naturâ tantum. Nam licet in aeternitate non præcessisset negatio esse rei ab aeterno creatâ duratione, præcessisset tamen naturâ: quæ præcessio sat fuisset ad distinguendam creationem a conseruacione.

An creatio re ipsa distinguatur a conseruacione? Sect. 12.

PRIMA sent. affirmativa est Henrici quodlib. I. q. 7. §. quod creatura, & quodlib. 9. q. 1. §. interius, Affir. Henr. fine, Richard. in 2. dist. 1. art. 2. q. 1. Baco. q. 2. art. 3. Greg. qu. 6. art. 1. conclus. 4. Probat 1. Henric. ex illo Gen. 2. Requievit Deus die primo ab uniuerso openre, quod patet: Quem locum concilians August. contr. Adimant. cap. 2. cum illo Ioan. 5. Pater meus usque modo operatur: Requievit, inquit, ab omnibus operibus suis, que fecit, ut iam ultra non faceret mundum, cum omnibus que in eo sunt: non tamen ut etiam a mundi administratione requiesceret. Ergo cessauit a primâ actione, quam mundum condidit, & per aliam illum eundem nunc conseruat & administrat. Probat 2. Richard. Creatio passiva est, quam creatura accipit esse ab alio: conseruatio est, quam in eodem esse accepto perseverat. Sed accipere esse ab alio, & perseverare in eodem esse, differunt realiter: ergo. 3. ex Baco. Creari est accipere primum esse: ergo si creatio est eadem cum conseruacione, res Tertio. conseruata continuo accipit primum esse: sed non potest accipere primum esse, nisi destructo priori: ergo res est in continuo corrupti & produci.

4. Quæ habent distinctos terminos, distinguuntur realiter: nam mutationes distinguuntur penes diversitatem terminorum, a quibus specificantur. At terminus a quo creationis est non esse; ad quem, est esse: Contra vero conseruacionis terminus a quo, est esse, quod presupponit; ad quem, est non esse, ad quod res conseruata suâ natura tendit, ergo.

5. Si conseruatio esset eadem cum creatione, sequeretur rem creatam esse in continuo fieri. 6. Eam res a solo Deo creata, conseruari potest media Quarto. Secunda. crea-

Disputatio II. De principio productivo Angelorum. Sectio XII.

23

215.
Septim.

creatura vt instrumento: aut contra, res a Deo & creatura simul creata, conseruari possit a solo Deo: at nequit actio vnius agentis fieri actio alterius.

216.
Negant.

7. Actio non solum individuatur per ordinem ad agens & terminum, sed etiam per ordinem ad circumstantias loci & temporis. ergo impossibile est, ut actio, quae fuit in primo instanti, sit eadem, quae continuatur toto tempore sequente.

SECUNDUM negat, creationem distingui a conseruatione re ipsa, sed tantum ratione: S. Thom. i. p. q. 104. ar. 1. ad 4. de potent. q. 3. ar. 3. ad 6. & q. 5. ar. 1. ad 2. Scoti quodlib. 12. ar. 1. & 2. Durand. in 2. dist. 1. q. 2. n. 19. Herue. de etern. mundi q. 1. ar. 4. Capre. in 2. dist. 1. q. 2. ar. 1. conclus. 3. & 4. 3. ad argum. contr. 3. concl. Rubio. q. 9. Ferrar. 3. contr. gent. c. 65. §. Ad huius etid. Mayron. in 2. dist. 1. q. 4.

Probabilius. Est etiam communior inter recent. & probabilior.

217.
Prob. non di-
stinguis ex
naturâ rei.

Cuius prior pars prob. 1. non repugnat, effectum per eandem productionem accipere primum esse, & in eodem conseruari: haec n. distincta produc-
tio non est necessaria ex parte effectus, nam hic persevererat idem, qui uti potuit accipere suum esse per primam productionem, ita poterit per eandem invariatam secundum idem esse conseruari: nec ex parte agentis; quia hic manet cum eadem virtute proxime applicata ad effectum; ut antea: nec ex parte productionis, nam quae potuit dare primum esse effectui, idem poterit continuare. Neque est illa ratio, cur ipsa statim producta petat desinere, vel agens, illam non continuare. Nam quâ ratione per eandem virtutem applicatam, ut antea continuat idem esse effectus, continue poterit eandem actionem, & dependentiam effectus a se. Confir. 1. cessante primâ productione, vel succedit una tantum conseruatio, quae continuat idem esse per primam productionem habitum vel plures. Non secundum, alioqui vel essent infinitæ conseruationes respondentes infinitis partibus temporis, in quibus conseruaretur; vel certè singulæ deberent durare aliquâ parte temporis: Et quâ ratione durarent unâ parte, possent totum tempus. Si primum (ut probabilitus respondent) sequi, Deus non potuisse producere creaturam aliquam ab æternio, vel in tempore: cum nec in æternitate, nec in tempore ipsa prima productio distingui possit à conseruatione.

218.
Conf. 1.

219.
Conf. 2.

2. Posito quodd Deus non variet actionem, quâ rem primò produxit, res producta sufficenter conseruaretur in suo esse per illam: ergo ex se est sufficiens ad conseruandam rem in esse præhabito. Assumpt. prob. si illa potuit dependenter à virtute productâ Dei primum esse effectui conferre, eadem poterit dependenter à virtute productâ Dei, idem esse conseruare: cum non maior vis requiratur ad conseruandum, quam ad primò producendum: ut patet de ipso principio productivo; non n. maior vis productiva requiritur ad conseruandum, quam ad primò producendum. Prob. 2. Contra eos, qui vniuem ab eductione distinguunt: materia per eandem vniuem initio productam conseruat in genere causa materialis formam, & forma materiam: ergo & agens in generâ causa efficientis suum effectum. Disparitas vix assignabatur, cum non minus ad effectum conseruandum requiratur una causalitas, quam alia: Nec minus una sit sufficiens ad eundem effectum primò causandum & simul conseruandum, quam alia. Anteced. prob. licet varietur actio productiva vniuem, utpote quae ab initio fuit ab agente creato, & increato simul, immediate vero post a solo Deo causata, non tamen variatur ipsa vno. Alioqui non maneret idem numero compositum in facto esse, quod fuit

in fieri: nam compositum formaliter est per vniuum, secundum eos, qui nolunt, tam substantialem esse rei conseruationem esse etiam quam in causalitate materiali aut formalem; & argunt: illud est fundamentum relationis effectus ad causam, quod producitur à causâ: sola vno ab homine producitur in filio: Igitur si haec corrumpitur, corrumpitur relatio filiationis ad patrem: nec Christus fuisset filius Virginis, nisi tantum in uno instanti, quo Virgo causauit illius vniuem inter animam & corpus. Posterior pars prob. potest actio distingui à conseruatione 1. per respectum termini à quo: 2. per respectum termini ad quem. 1. modo distinguitur, quia actio connotat negationem ipsius esse prius habiti: conseruatio contra possessionem fieri eiusdem esse præhabiri. 2. modo, quia actio ut sic non inuoluit permanesciam sui; conseruatio eam inuoluit, quia importat eandem actionem pro aliquo tempore continuatam. Quia vero isti respectus, quos una eademque actio fundat, reales non sunt, ut recte aduertit Scotus cit. cum sint respectus vel ad aliquid negativum, vel sibi ad se ipsum, non poterunt actio & conseruatio, neque ratione talium respectuum re ipsa distingui, sed tantum ratione & connotatiue.

Ad 1. oppositæ, resp. cum August. cit. dict. Deum ab opere, quod patratur, requieuisse: non quodd cesauerit ab operatione, quâ illud produxerat: Non enim, inquit idem lib. de mortal. anima c. 8. fecit atque discessit, effectumq; deseruit: quia illa effectoris vnuvacare non potest, quin id, quod ab eâ factum est, tueratur, & specie carere non sinat: Sed dici ab opere requieuisse, tenuando ab instituendis, condendisque nouis naturis. Ad 2. neg. minor. Falsum quippe est, durationem re ipsa distingui à re durante, nisi solâ connotatione temporis. Et esto distinguatur, non recte conseruatio rei confunditur cum duratione eiusdem: cum formalis conceptus durationis sit per ordinem ad tempus, in quo res durat: formalis conceptus conseruationis sit per ordinem ad agens, à quo id accepto esse manu tenetur, licet connotet tempus, id quo ab agente in præcepto esse manu teneatur. Vnde qui durationem distinguunt à conseruatiua actione. Ad 3. disting. primum conseq. Res conseruatione continuo accipit primum esse cum nouitate essendi, nego; sine nouitate essendi, concedo. Cum n. presupponatur illud antea acceptisse, non dicitur de nouo illud accipere, sed potius in eodem esse accepto conseruari, quod est illud continuo accipere absque nouitate essendi. Vnde neg. minor cum conseq; quae tantum vera essent, si huiusmodi esse creatura deberet per conseruacionem accipere cum nouitate essendi. Ad 4. Maior ad summum est vera de iis, quae habent distinctos terminos reales, non de iis, quae non habent reales; ut creatio pro termino à quo, habet non esse rei immediete præcedens; conseruatio esse eiusdem rei ante præhabitum: quod licet sit reale, non tamen fundat respectum realem. Cum nequeat idem ad se ipsum fundare respectum realem. Pro termino ad quem, creatio non dicit permanentiam sui; conseruatio inuoluit permanentiam sui, quae supra ipsum esse res solùm connotat extrinsecum tempus, cui coëxistit. Ad 5. Resp. creaturam per conseruacionem esse in continuo fieri, sine tamen nouitate essendi. Quod concesserunt S. Thom. q. 3. de potent. art. 3: ad 6. Et Scotus quodlib. cit. art. 1. in fine. Quin cum August. lib. 3. de Genesi ad lit. c. 12. absolute concedi posse, quod etiam concedunt citati Authores, creaturam respectu Dei esse in continuo fieri; semper,

220.

222.

223.

224.

225.

226.

227.

228.

229.

230.

231.

232.

233.

234.

235.

236.

237.

238.

239.

240.

241.

242.

243.

244.

245.

246.

247.

248.

249.

250.

251.

252.

253.

254.

255.

256.

257.

258.

259.

260.

261.

262.

263.

264.

265.

266.

267.

268.

269.

270.

271.

272.

273.

274.

275.

276.

277.

278.

279.

280.

281.

282.

283.

284.

285.

286.

287.

288.

289.

290.

291.

292.

293.

294.

295.

296.

297.

298.

299.

300.

301.

302.

303.

304.

305.

306.

307.

308.

309.

310.

311.

312.

313.

314.

315.

316.

317.

318.

319.

320.

321.

322.

323.

324.

325.

326.

327.

328.

329.

330.

331.

332.

333.

334.

335.

336.

337.

338.

339.

340.

341.

342.

343.

344.

345.

346.

347.

348.

349.

350.

351.

352.

353.

354.

355.

356.

357.

358.

359.

360.

361.

362.

363.

364.

365.

366.

367.

368.

369.

370.

371.

372.

373.

374.

375.

376.

377.

228.
Ad 6.

per, inquit August. ab illo, nēmpe Deo, fieri, semperq;
superficie debemus. Quod explicat exemplo aeris, qui
dum illuminatur continuo fit lucidus. Sextum pre-
cedit tantum de actione & conseru. in ordine ad
diuersas causas: cum tamen prælens controversia
sit tantum de actione & conseru. respectu eiusdem
causæ. Non quod eadem causa, præsertim prima,
non possit unam actionem effectum producere, & aliæ
eundem conseruare, sed quod hoc non sit necessarium;
cum possit per eandem, quæ prædicta produ-
xit, eundem conseruare. Ad 7. neg. antec: Locus
enim & tempus, cum sint extrinsecæ actioni, ne-
queunt ad illius intrinsecam individuationem con-
currere. Alioquin deberet etiam ipsa conseruatio
successivæ variati ad variationem temporis, cui res
conseruata successivè correspondet.

Sect. 13.

Quid sit annihilation.

230.

Opposita inuicem inter se collata clarius elu-
escunt. Controversia est, in quo formalis
ratio annihilationis consistat. Prima sent. docet,
consistere in destructione totius rei, nullâ ipsius
parte, siue substantiali, siue accidentalis superstite.
Ita Ledesma apud Suarez 3. p. 10. 3. dist. 50. s. 7.
Prob. 1. id est substantia panis & vini in Eucharis-
ticâ, ut ferr communior sent. de qua 10. 7. non an-
nihilatur, quia h. et tota destruatur, superfluit ta-
men eorum accidentia, in quorum informatiua
potentiâ dicuntur substantia panis & vini remane-
re. Ideo forma substantia quæ per aduentum alte-
rius tota destruitur, non annihilatur, quia remanet
in potentia substantialia materia. Ideo materia, non
annihilatur, si tota eius entitas destrueretur,
superstite tantum ipsius substantiali formâ, quia
maneret in potentia informatiua formæ. 4. anni-
hilatio opponitur creationi: at creatio est produ-
ctio totius esse; est. n. productio rei ex nihilo sui:
igitur annihilation erit destruacio totius esse rei.

232.
2. Sent.

Secunda censet, ad annihilationem sufficiere, ut
ita res destruatur, ut in nullâ potentia naturali su-
perstite maneat: Est eorum, qui docent, id est gra-
tiam & dona supernat. creari, quia sunt ex nullo
subiecto naturali: Ergo eadem corrupta dicentur
annihilari, quia in nullâ potentia naturali, vel acti-
vâ agentis, vel passiuâ materia, vel informatiua
formæ remanent. Tertia opinatur, ad annihilationem
sufficere, ut tota res substantia destruatur,
quocunque tandem modo destruatur, siue pura
suspensione creatui concursus, siue conversione
ipsius in aliam rem: Durand. in 4. dist. 11. q. 3. n. 4.
Oeblam q. 6. ad 7. dub. Qui consequenter docent
substantiam panis & vini in Eucharistica verè &
propriè annihilari, quia nihil de substantia pani:
& vini sub accidentibus Eucharisticis remanet.

234.
Primi 1.

Probat 1. Durand. Annihilation est desitio rei in
nihilum sui abeuntis. Igitur quocunque modo res
destruatur, modò nihil de illius substantia rema-
neat, vel è & propriè annihilatur. 2. Ita se habet
terminus à quæ annihilationis; sicut terminus à
quo creationis: at terminus à quo creationis est
non esse rei: ergo terminus ad quem annihilationis
erit non esse eiusdem rei. 3. Si anima rationalis
conuerteretur in aliam formam substant. verè
& propriè annihilaretur, esto in eius locum aliæ
forma succederet. ego ad annihilationem sufficit
destruacio totius rei, esto, alia in ipsius locum
substituatur. 4. Omnis mutatio attendenda est
per terminos formales & per se, à quibus specifici-
catur: Sed termini formales & per se mutationis

237.
Primi 4.

substantiaz, quæ in aliam conuertitur, sunt esse sub-
stantiaz ut terminus à quo, & non esse eiusdem sub-
stantiaz ut terminus ad quem: Nam termini for-
males & per se, sunt illi, sine quibus mutatio esse
non potest; materiales & per accidens, sine qui-
bus eadem mutatio esse potest, & cum quibus tan-
tum per accidens mutatio coniungitur. At desitio
substantiaz, quæ in aliam conuertitur, esse non po-
test absque esse substantiaz ut termino à quo, & non
esse eiusdem substantiaz ut termino ad quem: po-
test eadem mutatio esse absque illo termino posi-
tivo illi in conuersione succedente. Quarta sent.
docet, ad veram & propriam annihilationem sat
esse, quamcumque suspensionem concursus creati-
ui per se primò factam: est communior.

238.

Quædam sententia.
Dicitur.
explicata.

Dico 1. Ad veram annihil. non requiritur, ut to-
ta res quoad omnia tam accidentalia, quæm sub-
stantialia, quæ continet, destruatur. Futidam. an-
nihilatio opponitur creationi: sed ad veram crea-
tionem non requiritur, ut tota res quoad omnia ac-
cidentalia & substantialia producatur, sed sat est,
ut aliquid illius independenter ab omni subiecto
producatur. Ergo ad veram annihil. sat est, ut ali-
quid rei, quod erat à subiecto independens, desinet
per suspensionem influxus: nam id tantum per se
negat priuationis, quod per se tantum affirmat oppa-
sita forma negata: cum totum esse priuationis sit
negare oppositam formam positivam. Ergo si vera
creatio per se non dicit productionem totius esse:
neque id per se negabit annihilation. Minor prob.
id tantum per se requiritur ad veram creationem,
quod sat est ad discriminandum illam à reliquis
productionibus: ad hoc autem sufficit productio
rei, quoad aliquid sui independenter à subiecto,
ex sent. 8. Secundò; quod non requiratur destruc-
tio accidentium, prob. Accidentia sunt extrinseca
substantiaz, huiusque distinctâ actione ab eâ, quæ
sunt. fit substantia: igitur eorum destruacio non perti-
net per se ad destructionem substantiaz: sicut nec
eorum productio ad productionem substantiaz.
Deinde non plus debet negare annihilation, quæm
affirmet ipsius opposita creatio: sed creatio sub-
stantia intrinsecè & per se, non dicit productio-
nem accidentium: ergo neque annihilation per se
dicit destructionem accidentium. Alioquin non an-
nihilaretur angelus, si tota eius substantia destrue-
retur, remanentibus tantum ipsius accidentibus mi-
raculosè conservatis. Confirm. sicut productio
substantiaz naturâ præcedit productionem acciden-
tium, & in eo priori saluaturo tota essentia creatio-
nis, etiam si non producerentur accidentia; Ita de-
silio eiusdem substantiaz naturâ præcedit desitio
accidentium, & in eo priori saluaturo tota
essentia annihil. etiam si non sequeretur desitio ac-
cidentium. 3. Quod nec requiratur destruacio
totius substantiaz, sed sufficit destruacio vnius tan-
tum partis, à subiecto independentis prob. tum
tum substantia: quia aliqui nec anima rationalis superstite corpo-
re, nec materia & superstite formâ, annihilari posset.
Tum quia sicut non obest creationi animæ, quod
producatur sine productione materia, nec crea-
tioni materia obest, quod produceretur sine pro-
ductione formæ: ita nec etiam obest annihilationi
earundem, ut destruantur absque destructione
alterius compartis.

245:

distructio
acciden-
tium.

246:
Corrig.

Dico 2. Ad veram annihil. non sufficit corrup-
tio accidentis independentis à potentia naturali
actiuâ agentis, & passiuâ subiecti. Fundam. licet
accidens supernat. non pendeat à potentia naturali
subiecti, pendet tamen à passiuâ obediens. animæ.
Quæ dependentiæ sicut tollit veram creationem, ita
& veram

& veram annihilationem, quae est desitio rei in nihilum subiecti: sicut creatio, productio rei ex nihilo subiecti.

244. Dico 3. Ad veram annihilationem non sufficit, ut res quounque modo definat esse. Fundam. sicut ad veram creationem non sufficit, ut res quounque modo fiat, sed necesse est, ut non solum fiat ex nihilo subiecti, sed etiam ex nihilo termini positivi à quo, incompossibilis cum termino ad quem: Ita nec ad veram annihil. sufficiet, ut res quounque modo definat, sed definere debet tam in nihilum subiecti, quam in nihilum termini positivi ad quem, incompossibilis cum ipso termino à quo: ut constat ex proportione inter creationem, & annihilationem. Antec. prob. alioqui creatio non adaequat discriminaretur à conuersione, ut illam communis sent. discriminat. Confirm. annihilationis spectanda est penes id, quod definit per se, non penes id, quod definit per accidentem, & per modum naturalis sequitur ad desitionem alterius. Sed quod per se definit in conuersione unius substantiae in aliam, non est substantia, sed unio substantiarum cum aliquo tertio, in cuius locum succedit alia substantia. Atque desitio unionis substantiarum cum uno tertio non est annihilationis, cum non sit desitio termini creabilis, sed generabilis: per accidentem autem, & per modum naturalis sequitur ad desitionem unionis substantiarum cum tertio, à quo substantia conuersa pendebat, sequitur desitio substantiarum conuersarum.

Sed nihilum
subiecti, ter-
mini.

245. Confim.

246. Descri-
bus termi-
nus creatu-
rus.

247. Dices.

248. Resp. descri-
mon.

249. Que de-
struc-
cio ac-
cidentis fit
annihilatio.

fictionem creationis, & termini creati ut sic. Vnde licet huiusmodi accidentis destruunt maneret in potentia passiuā subiecti, non tamen maneret formaliter ut terminus erat creationis; sic enim non maneret, nisi in solā potentia creatuā Dei; sed tantum materialiter. Ad veram autem annihilationem sufficit, ut definat totum, quod per se ad creationem formaliter spectat. Confirm. ideo corruptio accidentis actu dependentis à subiecto, non est annihilationis, quia subiectum per se pertinet ad accidentem per actionem eductuam conseruatum, ut pars subiectua ipsius: ad accidentis verò extra subiectum, ut pars subiectua ipsius. Igitur nullo modo dici potest, tale accidentis ut sic destruunt remanere in subiecto, ut in parte subiectua ipsius.

Ad 1. argum. nego causalem. Nam ratio, cur substantia p. nis & vini in Sacramento non annihilatur, non est, quia remanent eius accidentia, sed quia, ut 7. 10. non definit per puram suspensionem concursus, sed per incompossibilitatem Corporis & Sanguinis, succedentis in munus substantiae panis & vini sub iisdem accidentibus. Ad 2. Concedo causalem; sed nego esse tandem rationem de substantia respectu suorum accidentium. Nam forma materialis subiectuè penderet à materiâ; quæ subiectua dependentia sicut tollit creationem, ita eius desitio annihilationem. Substantia verò non penderet subiectuè, sed tantum informatuè à suis accidentibus. Quæ informatuia dependentia sicut non tollit veram creationem, quod minus omnis substantia sub suis accidentibus producta verè & propriè creetur: ita non obstante, quod remaneant eius accidentia, poterit verè & propriè annihilari, si definit per puram suspensionem concursus.

Ad 3. nego causalem. Nam materia verè & propriè annihilatur, si definieret per suspensionem concursus, non obstante, quod superstite maneret eius forma; propter eandem rationem, quia à formâ materia non penderet subiectuè: quæ sola dependentia, ex scđt. 8. tollit veram creationem, sed tantum informatuè. Cæteruè cum creationis dicitur productio totius esse rei, non intelligitur totum esse rei simpliciter, sed totum esse, quod per se est terminus creationis. Vnde nihil supponit sui per modum subiecti; potest supponere aliquid sui per modum formæ. Pari modo annihilationis est desitio totius esse rei, nihilo superstite sui ut subiecto inhaesione: alioqui, ut *sprā*, nec *Angelus*, manentibus ipsis accidentibus; nec anima rationalis, superstite eius corpore, annihilari posset.

Ad fundam. secundæ, constat ex dictis. Ad 1. tertiaz: Annihilationis non solum est mutatio, quâ res abit in nihilum sui, sed quâ in aliud sibi positivè incompossibilem non definit: substantia autem conuersa etiâ abeat in nihilum sui, non tamen abit in nihilum termini sibi incompossibiliter succendentis.

Ad 2. concedo totum, si termini æqualiter su-
mantur utriusque: nempe ut terminus à quo crea-
tionis non solum excludat subiectum, sed etiam positiuum terminum à quo per incompossibilitatem abeantem: ita terminus ad quem annihilationis non solum excludat subiectum, sed etiam terminum positiuum incompossibiliter succendentem. Alioqui positivus terminus incompossibilis non solum tollit creationem, sed & annihilationem.

Ad 3. Nego, eo casu animam rationalem anni-
hilari, aio tantum conuersti. Et licet non remaneret in se, remaneret tamen in termino sibi incompos-
sibiliter succidente. Ad 4. Duplex est terminus per
se mutationis, alter intrinsicus & formalis, ad
quem mutatione formaliter terminatur; ut esse rei

250.
Conf.

251.
Ad 1. argu.

252.
Ad 2.

253.
Ad 3.

254.
Ad 1. tertia.

255.
Ad 2.

256.
Ad 3.

257.
Ad 4.

26 Disputatio II. De principio productivo Angelorum. Sectio XIV. XV.

258. *Dupliciter specifikatio, altera formalis & intrinseca; altera connotativa tantum.* Concedo, mutationem intrinsecè & formaliter tantum specificari à terminis intrinsecis & formalibus; connotatiuè vero etiam à terminis causalibus. Ad prob. minoris concedo, manere posse eandem mutationem quoad specificationem intrinsecam & formalem; absque terminis causalibus & connotatis: nego, manere posse eandem quoad specificationem connotatiuam absque terminis causalibus & connotatis.

SECT. 14. An possit creatura eleuari ad annihilandum.

259. *Contra legem enuntiationis doctrinae.* **H**ec difficiliter soluta matet; nam cum potestas annihilandi fundetur in potestate creandi, illud tantum agens poterit annihilare, quod potest creare.

260. *Dico 1.* implicant creaturæ communicari potestatem connaturaliter annihilandi: *S. Th. m. 3. p. qu. 13. art. 2.* Fundam. potestas annihilandi fundatur in potestate creandi. Implicant autem potestatem connaturaliter creandi communicari creaturæ, ex *Set. 2.* ergo. **2.** Implicant creaturam, etiam obedientia iter immediate eleuari ad annihilandum. Fundam. annihilare est ab actione creativâ cessare: Implicant, creaturam ab actione creativâ cessare, nisi prius supponatur habere actionem creativam. Igitur implicat, immediate eleuari ad annihilandum, nisi prius eleuetur ad creandum. Confirm. Annihilatio non est actio, sed cessatio ab actione. Implicant autem, creaturam cessare ab actione, quam nunquam habuit: ergo.

261. *Dico 2.* **3.** Non enim ipso, quod Deus eleuat creaturam ad creandum, eleuat illam ad annihilandum. Tunc quia potest eleuare illam solum ad creandum in instanti tantum, & non ad conseruandum cunctum terminum creationis. Ad annihilandum autem, non sufficit sola potestas creandi in instanti, sed requiritur potestas conseruandi eandem rem et creaturam; cum nequeat res annihilari in instanti, quo creatur. Tunc quia posset eleuare illam ad conseruandum terminum creationis necessarium: Sed tunc eleuaretur creatura ad creandum, absque potestate annihilandi: nam haec supponit liberam potentiam cessandi à conseruatione creativâ.

262. *Dico 3.* **Obiectio 1.** Hoc ipso, quo Deus eleuat creaturam ad creandum in instanti, esto non eleuet ad conseruandum in tempore, potest eleuare illam ad annihilandum. Nam cessante actione creaturæ, necessarium est minus annihilatur, nisi Deus aliâ actione

creatiuâ illum conseruet. Sed potest Deus eâ condidisse creaturam ad creandum eleuare, ut cessante illâ à suâ creatione, simul Deus cesset à suâ; nullâ alia succedente actione creativâ. Tunc autem creatura non solum diceretur creare, sed etiam anhilare. Nego, eo casu creaturam propriè dici posse annihilare, esto defectu ipsius partialis creationis, res creatra annihilaretur. Quia annihilare propriè importat liberam potestatem cessandi ab actione creativâ. Vnde nisi creatura in eo casu haberet potestatem continuandi actionem creativam, non ipsa propriè, sed Deus, qui tantum liberè ab eâ actione cessaret, diceretur annihilare. Ut igitur possit creatura dici propriè annihilare, ita debet ad creandum pro instanti eleuari, ut simul in potestate ipsius sit, eandem actionem creativam continuare.

Obiectio 2. Non potest creatura exercere suam libertatem circa ea, quæ non sunt in ipsius potestate: sed creare & non creare; continuare & non continuare eandem actionem creativam, non est in potestate creaturæ, sed Dei eleuantis creaturam ad huiusmodi actiones. Distinguo minor. non est in eius potestate ante eleuationem, concedo; post eleuationem, nego. Nam post eleuationem, potest Deus concedere liberam facultatem creaturæ concurrendi, aut non concurrendi ad terminum creationis; aut continuandi vel non continuandi eandem actionem creativam. Nam ut de facto Deus concedit liberam facultatem Sacerdoti transubstantiandi panem in Corpus, & vinum in Sanguinem Christi: ita dare posset liberam facultatem eandem actionem transubstantiatuam conservandi.

Instabis. Eleuatio est actus 2. quo creatura ex decreto Dei unâ cum Deo concurrit ad terminum creationis: ut autem possit creatura suam libertatem circa actionem creativam exercere, debet in actu 1. habere virtutem creandi; quæ quia implicat, implicat quoque creaturam circa actionem creativam suam libertatem exercere. **Resp.** Eleuatio, altera in actu 2. de quâ tantum procedit argu. altera in actu 1. quæ in eo consistit, ut Deus infallibilis suo decreto assistat creaturæ ad concurrendum cum illâ, quoties illa pro suâ libertate creare voluerit. Sicut manet eleuata potentia, etiam absque habitu inhærente, per solam virtutem Dei, illi infallibiliter assistentem, & ex decreto paratam concurrendre ad omnem actionem supernam. quem illa pro suâ libertate elicere voluerit.

Dico 4. Potest Deus etiam mediately & indirecte vti creaturâ ad annihilandum, absque eo quod vtratur illa ad creandum. Fundam. potest Deus vti creaturâ ad expellendam formam substancialē ex materia, & simul impedit concursum agentis creativi, ad introductionem alterius formæ in eadem materia. Tunc enim materia spoliata omni forma substanciali naturaliter peteret annihilari.

SECTIO VLTIMA.

An Angeli fuerint creati ante hunc mundum corporeum?

FIDE certum est, Angelos non fuisse ab æterno **270.** creatos: ex definit. Concilij Lateran. sub Innoc. Non sunt ab III. cap. Firmiter de summa Trinit. Ab initio temporis æterno. veramque de nihilo condidisi creaturam, spiritualem & corporalem, Angelicam videlicet & mundanam. Et colligitur ex illo Proverb. 8. Dominus, inquit Sapientia intreata, possedit me in initio viarum sharum, antequam quid,

264.
Reff.

265.
Dics.

266.
Reff.

267.
Instit.

268.
Duplex ele-
vatio distin-
guitur.

269.
Dico vlt.

Disputatio II; De principio productio Angelorum. Sectio X V:

27

271.
quidquid facere a principio. Fuit ergo aliquid ante
in quo Deus nihil fecerat ad extra, scilicet ante tempora
tempore triplici concuruerat superest, quando conditi fuerint Angeli: An ante creationem mundi: an post: an simul cum ipsa. Omnes coherentur
non fuisse creatos post completionem creationem
mundi: cum id repugnet illis Genes. 2. Et requie-
git die septimo ab operi quid parvum. Vnde
nemo affirmet, eos creatos post conditam omnes
creaturas corporeas; sed vel ante lucem, post crea-
tionem caeli & terrae, ut Gethsemani lib. de Eccles. dog-
mas, cap. 10. vel cum ipsa luce, ut Rupertus lib. 1. in
Genes. cap. 1. Difficultas est, an ante, an simul cum
exordio mundi?

272.
An ante
mundum
conditum;
Graci at-
tores.

PRIMA sent. affirmit, eos conditos fuisse ante
mundi creationem: Ita multi antiqui Patres: O-
rigenes tract. 9. in Matth. fine: Quasi antiquiores,
de Angelis inquit, non solum nomine post creato, sed
etiam omni creaturam propter eum creata. Basilius hom.
1. in Genes. Eras sancti sicut quidam mundi generatione
superiori, astralium illi a concretione materia portentum,
mundo prestantioribus, pro decore accommodatum, tem-
porum & conditione superior, eternum nimirum ac perpes.
Nazianz. orat. de Maciuit. circa med. Posteaquam
autem primae creationis partes declarare constituta vidi,
aliquum mundum materialia continentem, & aspectabilem
cogitauit. Damasc. lib. 2. fidei cap. 3.

273.
Lutini.

Clemens lib. 8. Constitut. cap. 12. Deus & Pater
virginis Filii sui, qui per eum ante omnia, Cherubim, &
Seraphim fecisti, scala & exercitus, Virtutesque, &
Prestites, Principes, & Thronos, Archangeli & An-
geli, & qui fabricatus post hanc omnia hunc mundum, qui
cernitur, & quicunque in eo continentur. Hilarius lib.
12. de Trinit. colum. 10. Quid enim magnum est, ut ante
terram Deus Dominus Christum genuit. cap. An-
gelorum origo terre creature reperient antiquior? Am-
brosius lib. 1. Hexamit. cap. 5. Sederiam Angeli, Do-
minaciones, & Prosternentes, & si aliquando cœperint,
erant iam, quando hic mundus est factus; & in
Præfatione in primam Psalmum, Laudant Angeli Do-
minum, psallunt ei potestores celorum, & anno ipsum
inizio mundi Cherubim & Seraphim cum suavitate cano-
te vocis dicente, Sanctus, Sanctus, Sanctus. Hieronymus
in primum cap. epist. ad Titum, colum. 4. Sex mil-
lia secundum nostri orbis impletarunt anni, & quantas prius
aeternitas, quanta tempora, quantas seculorum brig-
is, & fuisse arbitrandum est; in quibus Angeli, Throni, Do-
minaciones, casera virtutes servient Deo, & absque
temporum vicibus, atque mensurae Deo subente substitu-
tire. Castanius collat. 8. cap. 7. Ante condit onem hu-
ius visibilium creaturæ spirituales, scilicet Virtutes Deum
fecisse, nemus fidelium dubitat: Ne Deus in ille antero-
rum, atque innumeru seculo fuerit oris, ac tanquam
non habens in quos bonitatem sua exerceret beneficia, solu-
tum, atque ab omni misericordia alienus fuisse credatur.
Isidorus lib. 1. de suni, bona cap. 10. Ante omnem crea-
turam Angeli facti sunt, dum dictum est, Fiat lux: de
ipsis enim dicit Scriptura: Prior omnium creata est sa-
piencia.

274.
Fundam.

Conf. 1.

Fundam.
exactissime
describantur productiones singularium partium
Universi, nulla mentio sit de creatione Angelorum;
tamen de eis, ut de prima ac nobilissima parte to-
tius Universi mentio fieri debuisset; signum igitur
est, eos non fuisse simul cum hoc Universo, sed
antea creatos. Confir. 1. Euseb. 1. Pr. 1. omniuum
creata Sapientia. At hic locus intelligi nequit de sa-
piencia genita; nam illa non creatur ex nihilo, sed
producitur de substantia Patris: ergo intelligentius
erit de natura intellectuali Angelorum, ut illum
Amici Tomus I I.

intellexit Isidorus in 2. Paulus ad Titum, 1. act.
Deum vitam æternam promisit ante tempora se-
cularia. Promissio autem non fit, nisi naturæ in-
esse. Igiter ante tempora secularia erat, cui
Deus vitam æternam promiserat. Hic autem
non fuit homo, qui conditus est in tempore; er-
go Angelus, cum nulla detur alia creatura intel-
lectualis.

275.
In exordio
corporis. Ita Epiphanius lib. 2. b. 65. Nisi mundus pro-
enit una cum celo & terra Angelii quoque creati essent, culdabis,
non virque dixisset ad Iob: Quando genita fuerunt si-
dera, laudauerunt me omnes Angeli mei voce. At
chattalius qu. 3. ad Antioch. non ille magnus, sed
alius Epiphanius posterior, quem pro hac sent. citat
Theodoremus qu. 3. in Gen. August. lib. 11. de ejus.
cap. 6. 9. & 33. & in imperficio supra Genes. cap. 3. &
lib. 2. de Gen. ad litter. cap. 8. & aliibi. Gregorius Magnus
32. Mor. cap. 10. Beda cap. 11. in Gen. init. ubi da-
cer, Angelos simul tempore fuisse cum reliquis
creatulis conditos, sola origine illas praecedentes,
sicut vox origine præcedit verbum. Hugo de S. Villore
lib. 1. de Sacra. p. 5. cap. 3. 4. & 5. Scholastici cum
Mag. in 2. d. 2. Theologi cum Angel. co 1. p. qu. 61.
arc. 3. Cui maximum auctoritatis pondus attulit Sem. long.
definatio Concilij Laterani simul ab inicio tempori conformior
veraque &c. Ex illo Eccl. cap. 18. Qui vivit in eterni sacra liso-
nibus, crevit omnia simul. Nam saltem haec verba re-
ritur in debet aut de similitate temporis, quo Uni-
versi partes a Deo producuntur sunt, quod fuit tem-
pus sex dierum: intra quod includuntur etiam
Angeli. Aut de similitate earum creaturarum, quae
præsæ creatione simul fuerunt eodem instanti a
Deo productæ; ut secundum aliquos fuerunt celum
empyreum, terra, aqua; vel secundum alios
omnes caeli. Nam haec omnia producta sunt ex
nullo presupposito ente, non modo ut subiecto,
sed etiam ut termino a quo. Ac proinde cum An-
geli producti sunt ex nullo ente positivo a quo, di-
cendum est, eos fuisse eodem instanti duratiōnis
cum huiusmodi creaturis, præsæ creatione produ-
ctis, conditos. Prob. 2. ex verbis ipsis: In princi-
picio creatus Deus celum & terram. In quibus nomen
Principiū tres habet sensus, ut August. 11. definit.
cap. 33. & multi. Primus est, ut idem sit, ac in Prin-
cipio ipso inceptio Verbi, iuxta illud Ioh. 8. Ego
Principiam qui & loqueris; per quod & cum quo
Deus omnia condidit, Ioh. 1. Secundus est in Prin-
cipio temporis. 3. sensus est in exordio operum Dei
ad extra. Iuxta quem non verificaretur verba, si
Angeli creati fuissent ante celorum & terræ crea-
tionem. Nam tunc exordium operum Dei ad ex-
tra non fuisset celum & terra, sed Angeli. Nec est
ratio, cur haec verba intelligi tantum debent de
exordio rerum corporearum, & non etiam de exordio
spiritualium. Confirm. haec verba iuxta hunc
3. sensus proferuntur a Sapientia increata Pro-
verb. 8. Dominus possebat me in initio viarum suarum,
antequam quidquam factum est principio: Et proculdu-
bit aliquid & explicant citata Genes. 1. Ergo
cum haec principium sumatur pro exordio omnium
operum Dei ad extra; quippe cum oppositatur sa-
piencia genitæ, cuius æterna productio præcedit
omnem temporalem productionem; etiam est. Ge-
nes. 1. Principium suum debet pro exordio omnium
operum Dei ad extra.

Rationem huius rei affertur. S. Thos. Angeli crea-
ti sunt ut pars Universi: pars autem non produci-
tur extra totum: igitur Angeli non sunt produ-
cti ait ante, vel post productionem mundi. Confirm.

C 2

certum est, angelos malos statim hominem creatum induxit ad peccandum. At via angelorum ut infra, brevissima fuit: ergo non potuerunt multo ante creatum mundum procreari. Alioqui alterutrum sequi necesse est, vel quod angelorum via fuerit totum illud spatium, quod inter creationem ipsorum, & mundi creationem intercessit: vel quod non statim peccantibus assignatus fuerit locus inferni, qui cum mundo corporeo conditus est. Verumque autem est absurdum: Denique gratis & contra proprietatem verborum cit. ponuntur creati ante principium creationis mundi.

280. Patres aliqui in ea fuerunt sent. quam etem-
Ad auth. Pa- pore unusquisque abique temeritatis notam, docere
trum. potuerat, teste August. Ceterum ratio Casianus probaret, eos creari debuisse ex ipsa aeternitate, ut Deus habuisset in quos sua beneficia conferret.

Cur Moyses Angelorum mentionem non fecerit.

Moyses apertam mentionem de Angelis non fecit, quia ipsius institutum fuit instruere radem populum de iustitiam, quae sensu percipiuntur, ut ex iis deuenirent in cognitionem sui Creatoris.

281. Ad 1. locum Eccl. ibi sermo est de Sapientia increata, quae prima diuinum dictione aeterni Patri genita est: propter quod ibid. eadem Sapientia nuncupatur Verbum Dei in excelsum: quod de sola Sapientia genita vertificatur. Dicitur autem creata, non quod ex nihilo producta sit, sed quod a solo Patre de substantia ipsius signatur. Sic enim ea, quae creantur, a solo Deo producuntur, nullam aliam interveniente causam: Ita aeternum Verbum a solo Patre, nullo alio interveniente principio, productur. Quod de Spiritu sancto dici non potest, ad cuius productionem non solum concurrit Pater, sed etiam Filius. Sapientia enim Scriptura increatas perfectiones explicat per creatas, praecisim imperfectionibus, attribuendo Deo, quae perfectionis sunt in rebus creatis. Postea locum Pauli explicat August. 12. de ciuit. cap. 16.. his verbis:

*In quo gra-
du certitudi-
maior certi-
nus sit nec
sent.*

Quomodo autem promisit, cum omnibus veisque promiserit, qui nondum erant ante tempora aeterna; nisi quia in ipsius aeternitate, usque in ipso eius Verbo, idem coetero, iam prædestinatione fixum erat, quod suo tempore futurum erat. Quare idem est secundum August. Deum ante temporum secularia promisisse ac insipio, in quoque Filio ab aeterno decreuisse, quod postea suo tempore complevit. Sed ad hoc supererat controvalesia, in quo gradu certitudinis sit haec sent. Et, Quo die, vel puncto diei, cum mundo corporeo creati sint Angelii.

282. Quoad priorem Vasquez 1. p. dispi. 224. cap. 3. & 5. securus S. Thom. 1. p. qu. 61. art. 3. opinatur, illam esse, inter gradum probabilitatis duntaxat sentent. quin cap. 3. inclinat, quod nec Ecclesia subducatur certitudinam gradu illam definire potuerit: eo quod nullum sit firmum fundatum illam definiendi; nec Ecclesia habeat auctoritatem novas veritates docendi; sed tantum revelatas declarandi. Scriptura autem nulla est ad hanc veritatem de-
*Triplex fundam. fir-
mum.* finiendam, cum omnia testimonia, quae ad eas confirmandam afferuntur, aliunum sensum habere possint. Nec traditio illa est: nam haec traducitur ad posteros per manus & doctrinam Patrum. At plerique Patres vel oppositum docuerunt, vel latrem declararunt, hanc sentent. ad fidem non spectare, sed pendere ex hominum tantum conjecturis, teste August. lib. imperfect. in Gen. cap. 3. & lib. 11. de ciuit. cap. 32. vbi minime à fidei regulâ aberrare, ait, qui oppositum senserit, dum tamen Angelos sanctos Deo non coeternos nemo ambigat. Idem sententur Theodoreus, & Hugo cit. S. Thom. opusc. 15. de angelis cap. 17. referens utramque sentent. neu-

tram docet sanguinem doctrinam repugnare: Quia nostra ex Canonico Scripturâ potest expresse haberi. Nec demum illa potest esse solida ratio ex principiis huius deducere, ubi nulla fides principia suppetunt.

Confirm. nequit ab Ecclesiâ definiri, cuius opinionem est communis sensus fidelium. Angelos fuisse ante mundum conditos, tempore Concilij Lateran. erat communis sensus fidelium, teste Casianus cit. ergo non potuit contrarium definiri à Concil.

Contrà vero Ferrar. 2. contra gent. cap. 83. vlt. 6. Zumel 1. p. qu. 61. art. 3. qu. viii. Molina. ibid. & alijs putant, post definitionem Concilij Lateran. errorum esse in fide, assertere Angelos conditos fuisse ante mundum. Quianquam postea Molina & Zamel, propter auctoritatem tantorum Patrum, sicut censuram limitant, ut non sit dubitanda sentent. ut heretica, aut erronea, sed tantum ut temeraria.

Cui censuræ adhaerent Casianus lib. 5. de locu Theolog. cap. 5. qu. 4. fine: Bannez 1. p. qu. 61. art. 3. Valent. ibid. Suarez lib. 1. de angelis cap. 3. & alijs: præfertur cum nec illam; ob eandem author. Patrum, præsentem Nazianzeni, damnare voluerit S. Thomas.

DICO, postea nostram sent. ab Ecclesiâ definiti; hactenus tamen definitam non esse; oppositionem vero temeritatis notam hoc tempore non carete. Primum prob. non deest in Scripturis sufficiens fundam. ad illam definiendum, ut supra. Nec refert, quod illa possint aliud etiam sensum habere. Nam ut omnes ferè Patres consentiunt, potest unus & idem Scripturam locus plures sensus habere, omnes à Spiritu sancto intentos. Unde accedente auctoritate Ecclesiæ, cuius est de vero sensu Scripturæ iudicare, prævia consultatione Doctorum, qui omnes hoc tempore in hanc veritatem conspirant, definiti possit.

Secundum confirmat communis sensus Doctorum, qui præter unum vel alterum, omnes fatentur, non esse nostram sent. hactenus ab Ecclesiâ definitam. Nam sicubi definita esset, esset in Concilio Lateran. At paucis quibusdam exceptis, omnes fatentur, non esse eo loco hanc sent. primariam & ex instituto definitam, sed ad summum adductam per modum tantum declarationis sententiae primariæ, quae erat contra errorem Origenis, asse-
*Hanc sent.
nondum esse
definitam*
Origenis er-
rentis, creaturas spirituales per se tantum fuisse rotundas; corporales vero per accidens, ut ergastula quedam; in quæ coniiciendas essent substantiales spiritus ob commissa peccata; ut hanc Concilij definitionem explicat S. Thom. opusc. 23.

At quod in Concilium legitime congregatis definiti censetur, est sententia principalis; non quae tantum obiter adducuntur, ut declarativa & confirmativa principalis sententiae, ut sepius synod. Constantinop. act. 5. definit, depingendos esse angelos, cum non sint omnino incorporei: Ratio, quia tantum adducitur ad confirmandam principalem sententiam, depingendos esse Angelos; non recipitur ut vera, & à Concilio per se definita, sed tantum obiter adducta ad confirmandam principalem sententiam.

Tertium constat auctoritate ferè omnium Scholast. fundatâ in Scripturâ, adiunctâ etiam definiti. cit. Concilij Lateran. quod licet dictam sententiam ex professo non definiens, satis tamen declaravit, illam in confirmationem primariæ sent. adducendo, probabilem, communiorumque fuisse inter Ecclesiæ Doctores, eo tempore. T. his satisfactum est ad fundamentum Vasquez. Nam fundatum, quod Ecclesia habere posset ad hanc sent. definitam, sunt loca cit. Scripturar. accedente communi cohensi Doctorum, qui omnes hoc tempore in hanc veritatem conspirant.

283.

284.

*Scientia
negans, ab
Ecclesiâ de-
finiri potest.*

285.

286.

288.

*Ad fundam.
Vasquez.*

Disputatio II. De principio productio Angelorum. Sectio X V.

28.

Ad confirm. neg. minor. Nam, ut supra, multi Patres expressè nostram sententiam docuerunt. Quod autem Cassianus dixerit, neminem fideliū de opposita sententia dubitasse, id ex propriā opiniōne dixit, non ex communī sensu Doctorum: cū multi etiā tunc oppositam docuerint.

297.

Q. 10 die aut puncto temporis Angeli cre- di. Quoad 2. controvērsi. in sent. Augustini, arbitratīs lib. 4. in Genes. cap. 33. 34. & 35. & alibi, hæc omnia simul in eodem tempore momento creatā fuisse, iuxta illud Eccl. 18. Qui viuit in eternum, creauit omnia simili; nulla est difficultas. Nam iuxta hanc sententiam, Angeli sive vīla prioritate, aut posterioritate durationis simul conditi sunt cū reliquis mundi partibus. In sententia autem inter Patres, & Scholast. communiorē; Alij eis immediate ante productiōnēm cæli & terræ creatos fuisse, autem; ex illo Iob 40. ubi de Luciferō nōmīnē Behemoth, ait: Ipse est principiū viarum Dei. Idem est, illud Iacobī 1. Genuit nos verbo veritatis, ut simus initium aliquod cœlū eius; hoc est, operis eius. Quam opinionem refert Augustinus. lib. 11. de ciuit. cap. 32. ētāque ut probabilem censem S. Thom. opusc. 15. de angelis cap. 17. Alij communiter eos procreatos censem prout die conditionis mundi simul cum luce, post creatum cælum & terram; ita ut productio Angelorum figuratè expressa sit per lucis creationem. Alij expressam docent per astra & cæli luminaria, quæ quartā die condita sunt.

298. Coroll.

291. 292. Alij communiter eos procreatos censem prout die conditionis mundi simul cum luce, post creatum cælum & terram; ita ut productio Angelorum figuratè expressa sit per lucis creationem. Alij expressam docent per astra & cæli luminaria, quæ quartā die condita sunt.

293. *Angeli eo duratione punto crea- ti, quo cælum & ter- ra.* Cohærenter ad ea, quæ supra, dico: Angelos non abesse cæli terræque creationem, neque post, sed in ipso durationis punto, in quo conditi sunt cæli & terræ, conditos esse. Quod non antea, prob. alioqui non possent iuxta tertium sententiam, supra explicatum, de cæli terræque creatione verificari verba illa: In principio Deus creauit cælum & terram.

294. *Genes. 2. Et requieuit die septimo ab uniuerso opere quod patratur.* Vel igitur creati sunt aliquo die post primum: & hoc probabile non est. Nam vel supponit, primā die creatos esse omnes cælos, eosque statim post instanti creationis cæptos esse moueri: & cūm probabile sit, eos incepisse moueri ab Angelis, à quibus moventur nunc, dico, eos creari debuisse cūm cæli ipso instanti intrinseco, in quo conditi sunt cæli, ut eos statim mouere potuerint. Aut supponit, primā die tantum conditum fuisse cælum empyreum, simul cum terrâ & aquâ, per veram & pressam creationem, reliquos vero cælos & elementa secundā diē cūm firmamento formata esse ex præiacente materiali. Atque in hac sententia, probabilius etiam dicendum, Angelos creatos fuisse eodem instanti intrinseco, in quo creatum est empyreum simul cum terrâ & aquâ: ut saluet illud Ecclasiast. Qui viuit in eternum, creauit omnia simili. Nam hoc saltem verificari debet de iis, quæ pressâ creatione condita sunt, ex dullo presupposito ente, ne quidem ut termino à quo.

295. *Obiec.* Solū huic sententia obiecti potest, potuisse Angelos creari, non in instanti indivisiibili ante motum cælorum, sed immediate post cūm ipso cælorum motu: cūm per nos non repugnet, rem spiritualem ac indivisiibilem produci in tempore diuisibili. Sed contraria; licet hoc non repugnet, connaturalius tamē est, ut res indivisiibilis creetur in instanti indivisiibili. Præterea pertinet ad dignitatem substantiæ intellectuali, ut in productione huius uniuersi non fuerit posterior productione substantiarum materialium.

296. Hinc etiam assignatur discrimen, cur homo creatus sit post omnes substantias corporeas; An-

gelos vīdū intio cūm primā substantiā corporeā. Quia videlicet homo pendet in suo esse & vivere à creaturis corporalibus, atque adeo creati debuit post creationem earum. Angelus vero non modo non pendet in suo esse & vivere ab illis, verum etiam est director & gubernator eārum; ac proinde creari debuit, si non antea, saltem cūm primā substantiā corporeā. Ex his patet ad fundam. primas: Ut Angelus dicitur principiū operum Dei, sat est, ut creatus fuisse cūm cælis: qui licet non præcesserit duratione, præcessit ratione dignitate & intentione Dei, ratione cuius prioritatis dici potest principiū operum Dei. Quāquam explicari potest de principio creaturarum intellectualium. Hinc evidens, Angelos non fuisse ab eterno conditos. Nādō ex scriptura, totum tempus, quo hic mundus durat, ac proinde quo Angeli simul cūm ipso conditi sunt, finitum sit, oportet.

In quo loco creati fuerint Angelis? Prima sent.

299. *Vbi cre- angeli.* Dicit, eos creatos fuisse in hāc primā regione aëre.

299. *Angeli.* Rupert. lib. 1. in Genes. cap. 11. Mouetur 1.

Angeli formati sunt, ripotè corporei, ut ipse putat, ex hoc aere crasso. 2. primus homo formatus

est extra paradisum, & pér gratiam in paradisum translatus. Ego & Angelii creati sunt extra cælum,

& pér gratiam in cælum translati; cūm non minus angelicæ cælum, quam homo paradisum per gratiam inhabitarit. Anteced. habetur Genes. 2. Plan-

tarierat Dominus Deus Paradisum voluptatis, a principio,

in quo posuit hominem, quem formauerat. Sed contra;

falsum est, Angelos ex aere fuisse formatos, cūm

sint substantiae spirituales totius materiæ expertes.

Et creati sunt ut præsides totius naturæ corporeæ,

proinde supra totam naturam corpoream. Homi-

nī vero vi suæ conditionis quivis terræ locus aptus

est. Secunda affirmat, Angelos bonos creatos

fuisse in cælo, malos in suprēmā aëris regione.

Hanc sententia refert, & sub dubio tantum affir-

mat Augustinus. lib. 3. de Genes. cap. 10. Sed contra;

diversitas ista locorum, bonis & malis angelis an-

te peccatum assignata, diuinæ prouidentiae non

congruit, quæ neminem consuevit ante patratum

peccatum ad poenam vllam destinare: cūm ta-

mē diversitas ista locorum aliquod initium fuisse

per peccatum malorum angelorum. Tertia sent.

asserit, Angelos creatos fuisse in calo sidero, vel

in eo, quod sub empyreo proximè collocatur: Est

Lorini in 2. Petri 2. ita illa verba: si enim Deus An-

gelos peccantibus non pepercit, &c. Suarez lib. 1. de

Ang. cap. 4. Fundam. tum ut saluet verba illa Lu-

ciferi Isaia 14. In cælum condescendam. Tum ne cogar-

tur admittere, peccatum angelorum fuisse in emi-

pyreo commissum. Sed contra; Scripturam ex-

pllicant Magister in 2. dist. 2. fine, & S. Thom. 1. p.

qu. 61. art. 4. ad 3. de conscienti secundum digni-

tatem, ut colligitur ex verbis, quæ Lucifer subiungit: Et simili ero altissimo. Nec vllum est absur-

dum assertere, peccatum angelorum commissum

fuisse in empyreo, cūm peccatum locum non in-

ficiat.

Quarta & communis sententia. Scholast. cum Mag. in

2. dist. 2. & cum Angelico, cit. est, Angelos creatos

esse in empyreo. Hanc communiter docent Pa-

tres, conformius Scripturis; quæ testantur, An-

gelos in cælo peccasse: Apocal. 12. Et factum est ror sent. q. 304.

prælium magnum in cælo: Michael & Angelus eis præ-

libabantur cūm dracone, & draco pugnabat & Angelis eis.

Lucæ 10. Videbām Satān, sicut fulgit de cælo ad cælo:

At ex cælo debuerunt cadere angeli mali, in

quo permanerunt boni; scilicet in empyreo, quæ est

propria sedes beatorum. Nec est ratio assertandi in

304.

alio

Ratio.

S. Thos. Dictr.

Resp.

allo celo peccasse malos, ex quo deinde in empyreum translati fuerint boni. Ratio, cur in empyreum creati sunt, est, quia ut sit. S. Thos. Angeli creati sunt ut praesides totius naturae corporeae: atque ad eos creari debuerunt in loco, vnde eti naturaliter corporeae praesesse possent: Hic autem, ut constat, est empyreum: ergo. Dices. Saltem Angeli, qui destinati fuerunt ut motores celorum, non potuerunt creari in empyreum, cum statim post creationem debuerint celos mouere, nisi fuissent praesentes celis mouendis, cum non posset naturaliter Angeli operari in subiectum distans. Resp. Iuxta sent. affirmantem, celos vertibiles creatos fuisset secundum die, Angelos creari potuisse in empyreum, atque inde postea mitti ad celos vertendos, aliaque officia in hoc sublunari mundo peragenda. Quae officiorum distributio iuxta hanc sent. fieri potuit, & quidem probabiliter post commissum peccatum, discrecio neque bonorum a malis. Iuxta aliam verò doctrinam, omnes celos creatos fuisset eodem momen to temporis, quo conditi sunt Angelii, cosique statim ab Angelis moteri cœptos, asserendum erit, eos Angelos, qui præfici debebant orbibus vertendis, creatos fuisset in ipsis orbibus, quos ex officio vertere debebant. Quod indicat S. Thos. 1. p. qu. 61. art. 4. ad 2. Quia verò in hac sent. deputatio angelorum ad celos vertendos facta est ante peccatum, notat Molina in bunc art. eos ad hæc officia à Deo deputatos fuisset, qui præuisi fuerant noti peccaturi.

dos esse, quia corporei sunt: Illa Genes. 3. Postquam ingressi sunt filii Dei ad filios hominum, illa genuerunt, &c. quæ verba de Angelis in custodiam hominum missis interpretantur Tertull. lib. de velandis virg. Lacant. lib. 2. dininarum infit. c. 5. Methodius serm. de Resurr. & alijs. Nequeunt autem Angelii generare, nisi corpus habeant. Ratio: dæmones torquentur ab igne corporeo: nequeunt autem, nisi sint corporei. Secunda sent. affirmativa est Arist. 12. metap. 10. 44. S. Thome 1. p. q. 50. art. 1. & 51. art. 1. & 2. contra genit. c. 91. & de demon. art. 1. & omnium Schol. in 2. dist. 8. Bonav. art. 1. q. 2. ubi ait, hoc scilicet cerebrinaliter teneri: Albertini art. 1. afferens, nullo modo de hoc esse dubitandum; Richardi art. 1. q. 1. & gildij q. 1. Durandi q. 1. Aureoli art. 1. Rubio. q. 1. Capreoli q. 2. Bassoli art. 2. Marsigli q. 2. art. 1. Maiorū q. 1. docentis, banc viam ita esse apud doctos communem, ut pudeat ulli hominum vetet instroducing contraire; Gabrielij q. 1. art. 1. affirmativis, omnes doctores nunc concordare; Argentine dist. 3. q. 1. art. 1. Bicho. dist. 17. art. 1. Alensis 2. p. q. 24. mem. 1. & 2. Ferrari. 2. contra genit. c. 91. Scotti in 2. dist. 1. q. 5. & dist. 2. q. 1. 6. & 8. omnium recent.

Ratio.

3.

2. Sent. affirm.

Dico 1. Omnes Angelii sunt natura suâ incorporei. Constat 1. ex Scripturâ, in quâ vocantur spiritus: qui propriè acceptus omnino excludit corporeitatem: nec ulla cogit necessitas impropiè usurpandi nomen spiritus. 2. Ex Concilio Lateran. definito, cap. Firmiter, de summa Trinitate. Deum ab initio tempori utramque de nihilo condidisse creaturam, corporalem, & spiritualem, Angelicam scilicet & mundanam. Vbi naturam Angelicam opponit tam pure corporali, quam constitutæ ex corporali & spirituali. In quâ authorit. fundati sunt omnes posteriores Schol. 3. Ex Patribus, inter quos maximum in hac controu. pondus habet Areopagita cap. 1. de celesti Hier. ubi testatur, quæ de cælestibus spiritibus dicturus est, ea vel per signa, vel per intelligentia sacrarum arcana, à Patribus tradita accepisse. Patres autem fuisse Apostoli, præsertim Paulus, quem suum Præceptorem, doctorem que appellat de Ecclesiast. Hier. c. 2. & de diuinis nomin. c. 1. & 7. Hic 4. cap. Angelos appellat intelligibiles, spiritualesq; substantias, incorporeales atque omni materia carentes. Ignatius & ipse A postolorum discipulus, epist. ad Trall. post med. Angelos vocat incorporeas naturas; Nazianzenus orat. 38. de Natiu. ait, Angelos esse incorporeos, omnisiq; materie expertes. Chrysost. hom. 22. in Gen. appellat incorporeos & spirituales: Theodor. in 1. cap. Zach. incorporeos, invisibilisq; Spiritus. Damasc. orat. de Assumpt. B. Mariae fine, ait, quod Demones careant corpore; inter omnes constare, etiam inter eos, qui mentis oculis capti sunt: & lib. 1. fidei cap. 17. docet, Angelos non esse in loco ad modum corporis, ut formam & figuram accipient, sed intellectualiter tantum. Nec contrarium docet orat. 3. de imag. cap. 4. ubi affirmat, Angelos consentaneas sua natura habere figuræ, locoq; circumscribi: id n. dixit per comparationem ad Deum, respectu cuius omnia dici possunt corpora: Angelus enim, & animus, & Demon, inquit, sic cum Deo, cui nihil conferri potest, comparentur, corporeæ quodammodo sunt; sicut autem cum corporibus, ex materia constantibus, à corpore suu remotissimi. Vbi nota, non dixisse, corpora sunt, sed quodammodo, videlicet ad Deum comparata: nec dicit, à corpore sunt remoti, sed remotissimi: ut hoc superlativo omnem omnino excluderet corporis rationem: Et lib. 2. c. 3. naturali Angelii vocat corporis expertem, & materiam carentem; licet si cum Deo conseratur, crassum quid videatur. 4. ratione: 1. Ex sacra scripturâ, & multis experientis constat, sæpe plures angelos simul insister.

4.

Pro explica-
tion.

5.

6.

Patr. Dionys. Ordo.

DISPUTATIO III.

De Substantia Angelorum.

SECTIO PRIMA.

An Angelis sint incorporei?

t. Negant.

PRIMA sent. negativa est Platonis apud August. lib. 8. de ciuit. Dei cap. 14. quem secuti sunt Orig. lib. 1. Periar. sine proœm. ubi angelis attribuit corpora aërea: Tertull. lib. de Carne Christi affirmans, omne quod est, corpus habere, nihilque esse incorporeum, nisi quod non est: Nazianz. dialogo 1. circa med. licet oppositum docuit orat. 8. de Natiuit. Rupertus lib. 1. in Genes. cap. 11. quicquidetur, Angelos creatos fuisset ex hoc adre crasto: Casianus collat. 7. cap. 13. ubi docet, nihil praeter Deum incorporeum esse, sed omnia corpus habere, quo subtiliant; licet angeli & animæ corpora habeant nostris tenuiora: August. etiam lib. 11. de ciuit. c. 23. & lib. 2. super Genes. cap. 17. & lib. 3. cap. 10. & epist. 11. ad Nebrid. huc propendet. Ex quo ortum habuit questio illa sapientia ab ipso agita ta, præsertim epist. 3. an oculus glorificatus Deum vide ret; quia non nimirum putabat, haec nostra corpora do te immortalitatis eiusura simillima corporibus angelorum, quæ & loca penetrant, & spiritualia in ternoscunt. De cetero te dubitat Bernardus serm. 5. in Cantica, & alij Patres. Ex Scholast. illam docent Caiet. in 2. cap. ad Ephes. Eugub. lib. 8. de perenni Philos. cap. 27. Fundam. est Patrum auctoritas: 7. Synodi Constantinop. act. 5. in quâ Concilium approbat doctrinam Ioannis Episc. Thessal. qui contra quendam Gentilem docebat, Angelos pingeni-

Patres

Scholast.

2. Fund. t. i.
pler.

Ratio à pe-
gredi

Disputatio III. De Substantia Angelorum. Sectio II.

31

gredi corpus energumeni : igitur non sunt corpora : nam corpus, quod corpus est, essentialiter petit esse quantum : quantum autem naturaliter est impenetrabile cum alio quanto. Si igitur haberent corpora, non possent naturaliter esse simul in eodem corpore Angeli mali, qui dotibus Beatorum carent.

8. *Angeli dicuntur corporei, quia omnino carent spiritu ; vel quia componuntur ex spiritu & corpore : ne utrum dici potest. Non etiam aliqui intellectuales non essent : intellectualitas enim, teste S. Thos. I. p. qu. 14. art. 1. ad solam immaterialitatem consequitur. Conseque est contra scripturam afferentem, Angelos videre faciem Dei : Negbit autem Dei facies videri, nisi a spiritu, ut in I. dist. 9. sent. 5. Nec dici potest secundum, quia, ut dist. I. Angeli sunt naturae complectae intellectuales : hic n. gradus possibilis est, & facit ad essentialiter perfectionem vniuersitatis. Igitur nequeunt compendi ex corpore, ut ex parte intrinsecè componente : nam omnis essentialis compositione supponit extrema essentialiter completa, sc. partes intrinsecè vniuersales, ac perfectibiles ; at nullum ens completum dicit essentialiter vniuersitatem cum alio ente. Omnis quippe vniuersitas ordinatur ad acquirendam aliquam perfectionem, quod caret extremum ipsum vniuersum.*

9. *Neque obiectas compositionem ex humanitate & Verbo increato, in qua sola humanitas est extreum perfectibile. Nam haec non est compositione naturalis, in qua tantum vtrumque extreum supponit perfectibile ; sed supernaturalis & ineffabilis, in qua tantum unum extreum, nempe natura creata, supponit perfectibile. Cum nequeat Verbum esse capax nouae perfectionis. Compositione autem inter angelum & corpus esset naturalis inter extrema creata perfectibilia : vnde non par ratio.*

10. *Dico 2. Angelos esse incorporeos, non est dubium ; eam tamen habet certitudinem, ut opposita ad minimum sit temeraria : Est omniam recent. Can. lib. 5. de locis Theolog. c. 5. in fine 4. qu. Bannez. I. p. q. 51. art. 1. concl. 2. & 3. Molin. I. p. q. 50. art. 1. 5. Huius non obstantib. Zumel ibid. q. i. concl. 3. Valente. q. 2. puncto 1. Vasq. dist. 178. c. 3. Suarez lib. 1. de Angel. c. 6. Et quidem prior pars est S. Thos. q. cit. de demoni art. 1. vbi docet, hanc quest. non multum referre ad fidem Christianae doctrinam. Vnde nemo Scholast. illam assertur, ut ad fidem dogma pertinenter, sed solum, ut certam ratione & consensu Doctorum. Quod etiam docuit August. lib. 2. i. de civit. c. 10. Vbi oppositam sent. refert, ut à doctis viris assertam. Ratio : bulla de ea existat vel aperta scriptura, vel traditio, aut Ecclesie expressa definitio. Nam ex scriptura solum deducit ut probabilius : Traditio, quae est veritas à Deo immediate testudata, & per manus maiorum ad posteros delata, nulla est in hac materia ; cum Patres, per quorum manus potissimum traditio fidei ad posteros deferratur, varient : Ecclesie definitio, si quod esset, esset citata Concilij Later. at eam non obstante nullus Scholast. ausus est, hanc de fide assertere : quia, ut cit. adnotat Canis, mens Concilij eo loco non fuit, definire, Angelos esse incorporeos, sed Deum initio temporis omnia condidisse. Spiritus S. autem solum assistit Pontifici, ne erret in conclusione, quam principaliter intendit : In reliquis, quae vel obiter adducit, vel ad explicandam principalem conclusio affert, sicut more humano cum dicti opin. Doctorum.*

12. *Posterior pars constat, tum ex communis doctrina Scholast. qui quando ad aliquam veritatem, ut ex scriptura probabiliter deductam omnes conseruant, ad minimum faciunt illam ita certam, ut contraria sit temeraria : tum ex communis sensu Eccle-*

gia, quae hoc tempore magis illustrata, communiter sentit, Angelos esse incorporeos : tum ex allata agathor. concilij, quae saltem indicat, hanc fuisse communem Doctorum & Ecclesie sententiam, quae solum concilia ut ad conclusiones de fide explicatas confirmandasque.

13. *Ad 1. argum. primus, Relig. aliquibus Patres ex citatis in hac materia errasse, ut Originem, Tertullianum, Cassianum, leuctos opinionem Platoni, cuius doctrinam Patres communiter tunc temporis adhærebant : alios tantum dubitasse, alios vero solum ex opinione aliorum fuisse locutos, sicut Aug. tit. 21. de civit. 16.*

14. *Ad 2. dico, Concilium eo loco solum approbat se conclusiones, pingendos nimurum esse Angelos, non rationem, nam id ad institutum Concilij non faciebat. Ad 3. Gen. 6. communiter Patres explicavit, quod filii Dei dicebantur illi, qui descendebant ex Dei Seth Patre Enos, qui, Gen. 4. primus cepit invocare nomen Domini. Sapientia. In Scripturam vocantur filii Dei, iusti. Filius hominum erat semper descendentes ex Caino : & quia prohibitum est erat, tali matrimonio copulari, propterea dictum est, filios Dei ingressos fuisse ad filias hominum. Ita S. Thos. I. p. q. 51. art. 3. ad 6. lege Chrysost. cit. Ad rationem nego, spiritum obedientialiter ab igne corporeo torquei non posse, de quo dist. vlt. sent. vlt.*

*Explicatio
Concilij*

SECTIO II.

An fit possibilis natura intellectualis essentialiter ordinata ad componendum unum cum corpore sub ratione motoris & mobilis.

Hanc coheretur. Sub his terminis nobis legi, at qui affirmant, Angelos esse corporeos, fundati debent in eius affirmativa parte : qui negant, si id veline altius, & à priori demonstrare, non est alia via, quam ostendere huiusmodi compositionem implicare. Sit igitur prima sent. affirmans, quae probari potest ratione Caiet. in 2. cap. ad Ephef. datum Vegetarium sine sensitivo, ut in plantis ; sensitivum sine locomotivo, ut in oestris ; intellectualum, sensitivum, & locomotivum simul, ut in homine. Igitur dari debet intellectualum, locomotivum, & non sensitivum, quod est notus gradus entis pertinens ad essentialiter perfectionem Uniuersi. Secunda sent. negans, vetior, colligitur ex S. Thos. I. p. q. 70. art. 3. vbi probat, non posse formam intellectricem vniuersi corpori propter solum motionem localem, quia ad illum non est necessaria vnu substantialis motoris cum mobili, sed sufficit solum contactus mouentis cum motu. Inclinat Suarez lib. 1. de Ang. cap. 6. art. 21. Ratio : Implicatur vnum extreum essentialiter ordinari ad aliud, nisi perficiatur in se : At natura intellectualis nullo modo perficeretur in se per voluntatem ad corporaliter mobile : Non, n. perficeretur in se, siue in subsistente : tum quia talis natura supponeretur completa in suo esse, alioqui non ordinaretur ad componendum unum sub sola ratione motoris & mobilis ; tum quia nequit substantialis spiritus pendere in suo esse à corpore ; cum illa de se independenter à corpore perfecte substantiat, ut patet de anima rationali. Nec perficeretur in operatione intellectus, quia talis natura supponitur ex se independenter à corpore complete intellectualia, alioqui non vniaretur cum corpore sub sola ratione motoris & mobilis. Nec demum perfici posset in virtute motuâ, secundum quam formaliter vniaretur : nam corpus

18.

*Ordinari ne-
quæ ad ul-
lam speciem
motus.*

19.

potius retardat, quam perficit motum, cum im-
pediat celeritatem ipsius; celerius enim Spiritus mo-
uet se, vel alia à se sine corpore, quam medio corpo-
re. Nec dici possit, talem substantiam perfici à cor-
pore secundum speciem motus, ad quam illa ex se
tantam habilitatem non haberet: quia nulla spe-
cies motus est, ad quam substantia spiritualis æ-
qualem, aut maiorem habilitatem non habeat ex
se sine corpore, quam cum corpore: quod patet de
naturâ Angelicâ, quæ ad omnem motum, siue re-
ctum, siue circularem ex se aptissima est. Maior
prob. i. inductione. Ideo anima rationalis, & quæ
libet forma essentialiter ordinatur ad componen-
tendum unum cum materia, quia perficitur in se,
vel in esse, ut formæ materiales; & in operari, ut
forma rationalis; quæ non modò in operatione vi-
tae vegetantis, & sentientis pendet ab organis mate-
rialibus, à quibus tales operationes immediate exer-
centur; verum etiam in operatione vita intel-
ligentis à potentia corporeis, subministrantibus
species sensibiles, à quibus virtute intellectus agen-
tis abstrahuntur intelligibles species, quæ sunt
comprincipia intelligentis. Ideo materia essentia-
liter ordinatur ad faciendum unum cum formâ,
quia perficitur ab illâ in proprio esse, & subsistere.
Ideò accidens ordinatur ad substantiam, & sub-
stantia ad accidens; quia illud perficitur in esse à
substantiâ, hæc in operari ab accidente. Et vniuer-
saliter quidquid intrinsecè ordinatur ad aliud, per-
ficitur ab illo: contrà verò quidquid ab alio per-
fectibile non est, ad illud intrinsecè ordinatum
non est. Atque in hoc fundatur commune illud
axioma, *Ex aliob entibus in actu, hoc est, in suo ge-
nere completis, non sit unum per se: quia quando
vtrumque extreum supponitur completum in
suo genere, non potest ab alio perfici, atque adeò
ad illud intrinsecè ordinari ad unum componen-*

20.

*Perfecti-
tas non po-
test esse pri-
ma ratio
intrinseca
ordinabili-
tatis unius
res ad alia.*

21.

*Ratio à
prius.*22.
Couic.

dum. *Lege Aureo, in 2. dist. 8. art. 2. Prob. 2. ab
absurdo. Si proxima ratio intrinsecæ ordinabilitati-
atis unius rei ad aliam non esset perfectibilitas, sed
perfectivitas; quantum magis aliquid esse perfecti-
um alterius, tanto intimum ordinaretur ad illud.
Vnde, quia Deus est maximè perfectius creatu-
ra, magis intime ad illam ordinaretur: quod est
plusquam falsum. Sequela probi: si perfectivitas est
proxima ratio intrinsecæ ordinabilitatis, maior per-
fectivitas erit ratio intimum ordinabilitatis: sicut
si perfectibilitas est ratio intrinsecæ ordinabilitatis,
maior perfectibilitas est ratio intimum ordinabilitatis.
Vnde intimum ordinatur accidens ad sub-
stantiam, quam substantia ad accidens; & forma
materialis, quam spiritualis ad materialis; & ma-
teria ad animam rationalem, quam contraria.*
*Prob. 3. O. n. ordinabilitas intrinseca est prop-
ter aliquam indigentiam: igitur si Angelus nul-
lam habet corporis indigentiam, nullo pacto ad il-
lud ordinari potest. Antec. prob. ideo Deus non
ordinatur intrinsecè ad creaturam, quia non ege-
retur creaturâ. Ideò unumquodque in eo, in quo est
completum, ad aliud intrinsecè non ordinatur: quia
in eo genere, in quo est completum, non eget alio,
à quo compleatur. Ratio: unumquodque est prop-
ter suam perfectionem; unde etenim ordinatur ad
aliud, quatenus ab illo perfectionem recipit: si ige-
tur omnem perfectionem habet in se, non est, cur
ad aliud ordinetur. Quapropter idem est, ad aliud
intrinsecè ordinari, ac ab illo in suâ perfectione
completi. Sed contraria; licet Angelus non perfice-
retur à corpore, corpus tamen perficeretur ab an-
gelo, atque adeò licet angelus non ordinaretur ad
corpus, corpus tamen ordinaretur ad angelum:*

quod satis est ad physicam compositionem, ut con-
stat in naturâ humanâ, & Verbo increato. At hoc
etiam est impossibile, quia vel corpus perficeretur
ab angelo in esse, vel in operari. Non in esse, quia
vel acciperet ab angelo existentiam; & non; tum
quia hæc, ut infra, non distinguitur ab angelo, ne-
que à qualibet aliâ re creatâ; tum quia existentia
spiritualis, qualis est Angelica, non est propor-
tionata corpori. Vel acciperet subsistentiam; & hæc
cum sit in angelô spiritualis, non potest esse pro-
portionata corpori: tum quia nequit modus unius
subiecti, cum sit actualis modificatio illius, esse
connaturalis alteri. Vel acciperet complementum
essendi, sicut materia ticipit formam ut comple-
mentum sui esse. Et contraria est; vel hoc corpus
esset compositum ex materia & formâ materiali; &
iam non apparet, quoniam aliud complementum
accipere posset. Vel esset riua materia, & hæc non
posset ad angelum, ut ad naturale complementum
sui esse intrinsecè ordinari, quia materia non res-
picit pro connaturali complemento sui esse, nisi
actum informantem, cuiusmodi non est angelus.

Nec posset perfici in operari; nam vel perficer-
etur in operatione intellectuâ, & huius capax non
est corpus; vel in virtute motiuâ: at corpus non
potest esse naturaliter exigens virtutis motricis an-
geli: tum quia virtus motuâ angelis non est deter-
minata ad unam speciem motus, sed indifferens ad
omnes rationes; ut est proprium substantie indepen-
denter à loco; corpus autem quia necessariè
pendet à loco, non potest omnes rationes differ-
entias naturaliter exigere; cum aliquæ sint op-
positæ, & destructivæ corporis: tum quia motus
angeli est velocior, quam possit corpus naturaliter
exigere. Ex his patet ad rationem Caiet. nam in al-
liis compositis ab ipso assignatis non militat ita
cuiusmodi, quæ militat in isto.

23:
*nec in ope-
rari.*24:
*Ad ratione-
ciam.*

25.

S E C T I O III.

*An possibili sit in Angelo composicio purè
spiritualis ex materia spirituali.*

ADVIC negat in Angelo compositione maté-
riali ex materia corporeâ, sibi posset com-
positio ex materia purè spirituali: quæ si nec de
possibili dabis est, demonstro, quod nec de facto
sit. Prima sent. affirm. Alens. 2. p. q. 20. mem. 2. a. 2.
Bonav. in 2. dist. 3. ar. 1. q. 11 & 2. Rich. ar. 1. q. 2. Afr. Alens.
Aureo. q. 1. ar. 3. inclinat Rubio q. 1. ar. 3. affirmans, &c.
neutram partem esse per se notam, licet probabilitus
illam negat. Quam sent. S. Thos de ente & essent. c. 5.
tribuit Aquilebroni. Prob. i. Implicat, idem respe-
ctu eiusdem esse agens & patiens: sed angelus res-
pectu eiusdem operationis est agens & patiens: ige-
tur per aliam entitatem est agens, & hæc dicitur
forma; per aliam patiens, & hæc dicitur materia.
Maior prob. unumquodque agit in quantum est
actu, & patitur in quantum est potentia. Si autem
idem secundum eandem entitatem, & ageret &
pateretur, idem simul esset in actu & non in actu;
in potentia & non in potentia. 2. Angelus com-
ponitur ex genere & differentia; nam est in præ-
dicam substantie, in qua uniuocè, conuenit cum
reliquis substantiis completis creatis. At genus fa-
mitur ex materia, differentia ex formâ. Confirm.
ideo Deus non componitur ex genere & differen-
tia, quia non componitur ex materia & formâ.

26.

27:
Probans i.

28.

Prob. 2.

29.

Prob. 3.

lor. quām compositio ex materia & forma spirituali. ergo si datur hēc, & illa minor.

SECUNDA sent. neg. S. Thos. I. p. q. fo. ar. 2. & 2.

Negat. S.
Thom. Ex.
verius.

con. gen. c. 50. & deente & eff. e. g. Scoti quadib. 9. Ioan-

de Neapoli q. 24. ps. 2. Dir. in 2. d. 3. q. 1. Capr. q. 2. ar.

1. Mar. q. 2. ar. 1. Arg. d. 2. q. 1. ar. 1. Bacho. d. 17. ar.

1. 2. & 3. Bannez, Zumel, Valen. Vafq. in cit. locum 1.

p. Suarez lib. 1. de Angelis c. 7. & in met. d. 13. fol. 14

verior est. Prob. Omnis compositio ex materia & forma &d; essentialiter tendit, ut aliquam perfe-

ctionem mediante materia acquirat formam, quam

forma non habet ex se, ex preced. sent. Non enim au-

tem perfectionem mediante tali materia spirituali

acquirere posset angelus, quam ipse non haberet

ex se. Igitur talis compositio possibilis non est:

quia neque res fieri absque suā essentiā; & de es-

sentiā cuiuscunque materie est, ut per eam forma

aliquam perfectionem acquirat. Minor prob.

Non posset Angelus ab huiusmodi materia perfici,

neque in esse; neque in operari; ergo nullo mo-

do: Nam omnis perfectio aut est secundum esse,

aut secundum operari. Antec. prob. quoad 1. par-

tem. Nulla substantia spiritualis pendere potest à

materia: ut ostend. tum exemplo animæ rationa-

lis; hæc n. inferior est Angelo, & tamen à mate-

riā non penderet, ut patet ex eius separatione à cor-

pore; tum à priori, nam substantia spirit. est na-

turā suā perfectior, & independentiæ substantiæ

corporeæ: quæ quantumvis perfecta, attingere

non potest gradum substantiæ spirit. quantumvis

imperfectæ. Sed aliqua corporea est independens

à materia, qualis est aut simplex completa, com-

posita tantum ex partibus integrantibus; aut com-

posita ex materia & forma: nam licet hæc pen-

deat quoad singulas partes componentes inter se se

mutuū, tamen tamen penderet quoad totum ab aliquo

tertio subiecto. At substantia spiritualis est perfe-

ctor corporeæ, etiam completa, ergo.

Conf. Conf. Vale hic discursus: Quælibet sub-

stantia ex genere suo est perfectior, & independentiæ

accidente: sed potest aliquid accidens ab omni

subiecto diuinitus separari: ergo à fortiori, quæ

libet substantia, quantumvis imperfecta, poterit ab

omni subiecto diuinitus separari. Igitur valebit

hic aliis: Quævis substantia spirit. suo genere per-

fectior est, & independentiæ corporeæ: sed aliqua

corporea est independens à subiecto: ergo à for-

tiori quævis spiritualis est à subiecto independens.

Dic̄s. Non valeret hic discursus: Quodlibet

accidens spirituale naturā suā est perfectius corpo-

reo: sed aliquid accidens corporeum est actuum:

igitur quodlibet spirituale erit actuum: quia da-

tar spirituale, quod actuum non est, ut gratia habitualis & character. Ergo nec valeret hic aliis:

Quælibet substantia spirit. naturā suā est perfectior

corporeæ: aliqua corporea est independens à subie-

cto: igitur quælibet spiritualis erit à subiecto inde-

pendens. Resp. independentia à subiecto imme-

diate fundatur in entitatere: nam quod res est enti-

tatue perfectior, ed est à subiecto independentior:

qua quād magis res habet de entitate, tanto mi-

nus egit sustentatiuo concursu. Actiuas vero funda-

tatur immediate potius in qualitate perfectionis:

quantitas enim, & materia t. licet perfectiores sint

entitatue aliquo accidente actiuo, actiuæ tamen

ipse non sunt. Ratio: actiuas non consequitur

formaliter entitatem rei est ad se, sed ut est ad aliud,

nempe ad effectum. Et quia potest res minus

habere entitatis in se, & magis ordinari ad aliud,

nempe ad effectum; ideo potest res minus perfe-

cta entitatue in se, esse magis activa, quam alia co-

tratuæ perfectior in se. Non potest autem res mi-

nus perfecta entitatue in se, esse independentior

alia entitatue perfectiore in se.

v. Prob. Antec. quoad 1. partem: duplicitem ope-

rationem habet Angelus; intellectu aet. cum quā

Non perfecta

coniungo euā in volitivam; & motum localem: at

retur in opere

proprio neutrā egit: materia receptuā distincti-

uā: nam veraque est operatio immanens, quæ es-

sentialiter postulat recipi in eodem principio, à quo

elicitur. Loquitur de motu locali, qui recipitur in

angelo; nam proprio motu, qui ab angelo im-

primitur in alienum subiectum, multo minus re-

quiritur distincta materia in angelo: tū recipiat

ur in alieno subiecto. At contendit Aleni: mate-

riam spiritualem requiri in angelo, ut receptacu-

lum specierum, quæ ad intellectuē p̄t̄ requiri-

untur: sicut requiritur materia corporea in homi-

ne, ut receptaculum specierum sensibilium, ex qui-

bis abstrahantur species intellig. Sed contraria: vel

istæ species, sunt intelligibiles, vel sensibiles: ob

neutra requiruntur. Minor quoad 1. partem prob.

Non requiri in

specie intellig. connaturalius petunt recipi in in-

tellectu, ad cuius intellectuē illæ deseruntur:

ut patet in animâ separata, quæ ad recipiendas spe-

cies intellig. non eget materia distincta, sed eas re-

cipit immediate in seipso: quidquid aduersarij fin-

gant in illa. Ratio: species intellig. concurrunt ad

intellectuē determinando potentiam: at con-

naturalius illæ determinant potentiam, adhucen-

do poteris, quæ materia distincta.

Dic̄s. Esto illæ connaturalius recipientur in po-

tentia intellectuā, tamen possunt connaturaliter re-

cipi in materia distincta: Igitur potest cum illa sup-

componere vnum per se. Resp: neg. conseq. quia

ad vnum per se componendum essentialiter requi-

ritur, ut componentia ipsa aliquam perfectionem

acquirant per compositionem, quam non habent

ex se: & omnis intrinseca ordinatio supponit ca-

rentiam aliquius perfectionis. Sed angelus per hu-

iussmodi materialis nullam maiorem, aut connatu-

raliorem perfectionem acquireret, quam ex se non

haberet. Minor quoad 2. part. prob. vel species

nec sensibiles non sunt aptæ recipi, saltem connatura-

liter, in subiecto spirituali; sicut nec agens mate-

riale, à quo istæ species deberent produci, est ap-

tum aptæ in spirituale: aut certè si sunt aptæ recipi

in subiecto spirit. erunt etiam aptæ immediate

recipi in substantiâ angelî: cùm non minorem ca-

pacitatem receptuā habeat substantia, quam ha-

beret materia spiritualis; & nulla capacitas in cā as-

signabilis sit, quæ assignari non possit in substantiâ

angeli. Nec est pars ratio de materia corporeâ, quæ

deceruit animâ intellectu. ut receptaculum specie-

rum sensib. quas recipit ab obiectis materialibus:

tum quia illa est proportionatum subiectum, tam

respectu formarum sensibilium, quas recipit, quam

respectu agentis materialis, à quo patitur. Tum

quia, materia corporeâ non deceruit animâ intel-

lectu, subministrando illi species sensibiles ab

obiectis mater. immideate impressas, sed species

sensibiles à potentis sensitivis expressas. Nam quod

immideate concurrit cum intellectu agente ad

productionem specierum intellig. non est phanta-

ma impressum, sed expressum; in quo, & non in

impresso vitaliter relinet obiectum materiale; ex

quo intellectus agens abstrahit quidditatem univer-

salis. Hoc autem necessarium supponit in homine

cognitione sensitivæ, quæ in angelo esse non potest.

Ad 1. argum. prima, disting. maior. Implicat,

ut idem formaliter respectu eiusdem sit agens, &

patientis, concedo; idem entitatiuē, nego: patet in

intel-

Obi. Obi.

Reph. Rep.

35. **Conf.**

35. **Reph.**

4. Corp

mor-

crim-

4. Corp

mor-

intellectu, qui idem emittari producit, & recipit intellectu; non tamen idem formaliter: nam agit, ut virtualiter continens intellectu; patitur ut formaliter carent illa. Ad prob. dico, idem posse esse in actu virtuali, & in potentia formalis: ut intellectus simul est in actu virtuali intellectu; quis continet illam virtualiter, & in potentia formalis, quia caret actu formalis intellectu.

Ad 2. Durandus in 2. d. 3. q. 1. negat maior. eo quod in simplicibus idem est, quo sunt, & quod sunt; quo competitunt, & quo differunt. Sed verius, nego, genus desumini ex materia, differentiam ex formâ. Alioqui, est 3. Tho. de ente & ess. c. 3. non potest generis prædicti de toto; quia nequit pars prædicari de toto; sed tam genus desumitur ex toto, quia conuenit cum aliis, quam differentia, quia discrepat ab ipsis. Pari ratione in naturis simplicibus genus desumitur ex naturâ, quia conuenit cum aliis, differentia ex eâdem, quia discrepat ab ipsis. Ad

Ad confir. Ad rat. Dic. confund.

44. Ad 3. Prin. d.
Secund. 45. Affirm. S. Tho. &c.

compositionem ex supposito & natura, subiecto & accidente esse maiorem: nam illa est maior, que coalescit ex partibus magis inter se distinctis: materia & forma magis inter se distinguuntur, quia distinguuntur ut duæ substantiae reales, quam suppositum & natura; subiectum & accidentis: nam illa distinguuntur ut modus & natura; huc ut subiectum & accidentis. 2. nego conseq. nato esto compositionem ex materia & formâ sit minor, est tamen in angelis impossibilis; in quo tamen impossibilis non sunt reliqua ex supposito & natura, subiecto & accidente.

SECTIO IV.

An Angelii realiter componantur ex essentia & existentiâ.

45. Prob. ex Capreolo & Caiet. 1. PRIMA sent. affirmat angelos, & quilibet rem creatam componi ex essentia & existentiâ, ut ex rebus realiter distinctis: s. Tho. 1. p. q. 3. art. 4. 2. con. gen. c. 52. de ente & ess. c. 5. & alibi, A. g. d. in 2. diff. 3. p. 1. qu. 1. art. 2. & alibi: Argent. diff. 3. qu. 1. art. 2. Capre. in 2. diff. 3. qu. 1. Caiet. 1. p. qu. 3. art. 4. & de ente & ess. cap. 5. qu. 9. & 10. Ferrar. 2. con. gen. cap. 52. Domin. de Flandria in 4. metaph. qu. 3. art. 4. Sonc. in 4. metaph. qu. 12. Burnet. 1. p. qu. 3. art. 4. dubio 2. Zumel ibidem qu. un. concl. 2 & reliquorum sent. Thornist. Prob. ex Capreolo & Caiet. 1. Omnis essentia creatura habet aliquid sibi realiter adiunctum, præter suum esse: Nullum esse irreceptum habet aliquid sibi adiunctum, præter seipsum: ergo nullum esse irreceptum est essentia creatura. Ergo esse creatura distinguitur ab essentia creatura: nam si non distingueretur, non posset recipi in illa; atque adeo esset irreceptum, cum nullum ens recipi possit in seipso. Major liquet: omnis substantia præter suum esse substantialis, habet aliquid esse accidentale sibi adiunctum. Minor prob. si existentia substantia creatura non distingueretur ab eius essentia, nullum habere posse, & esse accidentale sibi adiunctum. Nam vel illud haberet adiunctum identicè: at hoc implicat; sc. cum esse substantia re ipsa identificari esse albedinis, esse quantitatatis, &c. Vel subiectu, quia esse substantia est subiectum re-

ceptiu; accidentis: & hoc etiam implicat; quia cum esse sit ultima actualitas rei, implicat esse subiectum accidentis; alioqui esset, & non esset ultima actualitas rei. Superest igitur, ut illud habeat subiectu in essentiâ realiter distinctâ ab existentiâ, ratione cuius creatura non solum est receptiva proprii esse, sed etiam aliorum accidentium.

Confir. ex eo quod substantia est ultimus terminus substantie, nequit ulteriori termino terminari: ergo ex eo quod existentia est ultimus terminus existentia, nequit ulteriori actu actuari: igitur invenit, si existentia non distinguatur ab essentiâ creatura, ulteriori actu accidentalis actuari.

2. Omne esse irreceptum est infinitum simpliciter. Nullum esse creatura est infinitum simpliciter: Ergo nullum esse creatura est irreceptum: ergo distinguatur ab essentiâ creatura. Major prob. Omne purum esse est infinitum simpliciter. Omne esse irreceptum est purum esse: ergo omne esse irreceptum est infinitum simpliciter. Maior est nota; id est Esset limitatus, quia non est purum, sed admixtum naturis prædicamentibus, quae limitant illud ad tale, vel tale esse, à quibus si deputaretur, maneret omni finitate carens, atque adeo infinitum simpliciter. Minor prob. Esset nequit limitari per differentias formales, quia ex 4. diff. 3. met. apb. sec. 10. ens non habet differentias sui diu suas, ergo limitatur per susceprias. Confir. 1. Si daretur albedo per substantias in nullo subiecto recepta, esset infinita in ratione albedinis: ergo si detur Esset per se substantias in nullo subiecto receptum, erit infinitum in ratione Esset. Antec. prob. quod est per se tale, habet omnem perfectionem possibilem talis naturæ: nam quod est per se tale, se solo, ac toto se ipso tale est. 2. Si daretur natura genericæ vel specifica separata, & per se substantias, non posset esse nisi una. Ergo si detur Esset à subiecto separatum, & per se per se substantias, non poterit esse nisi unum. Antec. prob. natura illa non posset esse diuisa per differentias, à quibus per se abstraheret: ergo non posset esse nisi una. 3. Quod conuenit creaturae independenter à causa effectuâ, distinguatur realiter ab eo, quod illi conuenit dependenter ab ea: Sed essentia conuenit creaturae independenter à causa effectuâ; existentia non nisi dependenter: nam ante ultimam existentiam, homo est animal rationale: ergo ut homo sit talis essentia, non habet per causam effectuam. Confir. hæc propos. Homo est animal rationale, fuit semper vera: hæc autem, Homo est, non est vera nisi in tempore. 4. Quotiescumque dud sunt idem realiter, implicat ut oppositum videtur prædicetur de altero; aliqui de eodem prædicari possent contradictione. At oppositum existentia prædicati potest de quâ ibet essentia creatura: ut de rosa non existente prædicatur non existentia: igitur existentia realiter distinguatur ab essentiâ. Confir. Illud, sub cuius opposito intelligi potest essentia tei, non est idem cum essentia eiudem: Potest autem essentia creatura intelligi sub opposito existentia. Prob. 5. Quæ tempore separantur, distinguuntur realiter: essentia & existentia creatura tempore separantur; scilicet omnes essentiae creaturae actu actualitate essentiae fuerunt ab æterni, cum genere ab æterno non fuerint carum existentiae: & cum res generabiles corruptiuntur, manent carum existentiae, non manentibus carum existentias; Prob. antec. non potest assignari ratio, cut ab æterno possibilis fuerit homo; & non chimera, nisi quia essentia hominis ab æterno habuit aliquid, ratione cuius potuit fundare respectum possibilis, quo non habuit chimera; hcc autem non potuit esse potentia

47. Confir.

48. Prob. i.

49. Conf. 1.

50. Conf. 2.

52. Prob. 4.

Conf.

53. Prob. 5. ab aliis radice sent.

potentia Dei: tum quia potentia Dei supponit non repugnantiam in obiecto; ideo enim potest hominem creare, non chimæram, quia in essentiâ hominis non est repugnancia ad existendum, quæ est in chimæra: tum quia si homo diceretur possibilis, quia in Deo est potentia ad illum creandum: par modo chimæra diceretur impossibilis, quia in Deo non est potentia ad illam creandam. Consequens est falsum; nam defectus possibilitatis in chimæra non reducitur in Deum, qui quantum ex se, est infinita virtutis, sed in chimeram ipsam, cui repugnat existere. Tum demum, quia aliqui committeretur circulus: ideo homo est possibilis, quia posset Deus illum creare; & rursus ideo Deus posset illum creare, quia possibilis est. Confirm. duæ negationes affirmant: sed non repugnacia ad existendum sunt duæ negationes: ergo aliquid affirmanter. Igitur homo possibilis ab æterno habuit aliquid positivum, quod non habuit chimæra impossibilis. 6. Si creaturæ existentia non distingueretur realiter ab essentiâ, nullum foret discrimen inter simplicitatem Dei & substantiæ creatæ: quæ non solum per compositionem acciden. ex subiecto & accidente, sed etiam per substantiam ex essentiâ & exist. discriminatur ab infinita simplicitate Dei. 7. Subsistentia creata distinguitur ab existentiâ: ergo etiam existentia distinguetur ab essentiâ. 8. Essentiæ creatæ ab æterno fuerunt reale obiectum diuinae cognitionis; ergo ab æterno habuerunt reale esse essentiæ: quia obiectum presupponitur ad cognitionem. Antec. ostend. essentiæ creatæ, quæ ab æterno fuerunt termini diuinae cognitionis, non fuerunt nihil, aut entia fictilia, sed realia, quia ut sic fuerunt cognita à diuino intellectu. Non potest autem cognosci ut ens reale, quod in se non supponitur reale; cum cognitione supponat obiectum secundum illud esse, quod debet illam terminare.

57. SECUNDAM sent. docet, in rebus creatis existentiam modaliter, sive ut alii loquuntur, formaliter tantum distingui ab essentiâ: Molin. 1. p. qu. 3. art. 4. disp. 2. pro quâ citat Sotum 2 phys. qu. 2. Fundam. aliqua distinctione inter existentiam & essentiâ creatam necessariò admittenda est, ut argum. pro t. sent. ostendunt: sed maior, quam modalis, aut formalis necessaria non est. Tertia negat omnem distinctionem ex naturâ rei inter essentiam & existentiam, & solam concedit rationis; ac proinde in anglis non esse compositionem realem ex essentiâ & exist. sed tantum rationis: Henri. in sum. art. 21. qu. 4. & quodlib. i. qu. 9. & alibi: Duran. in t. dist. 8 p. 1. qu. 2. Herue. quodlib. 7. qu. 8. Aureo. in t. dist. 8 p. 1. art. 2. & 3. Mayo. qu. 5. §. Huius vissi: Rub. in 3 dist. 6. qu. 1. Bacho. qu. vn. art. 2. Gabr. qu. 2. art. 1. Palat. disp. 3. Suar. tom. 2. met. disp. 31. sect. 4. Valen. 1. p. 9. 3. pu. 4. Hurtu. in metaph. disp. 8. sect. 4. Dubium est de mente Scotti; certum, negasse existentiam creatam realiter distingui ab essentiâ, in t. dist. 8. qu. 1. §. Huius dicitur: An saltem inter eas concesserit distinctionem modalem, aut formaliter, affirmant aliqui; negant alii: cum L. chev. filio eius interprete in 2 dist. 3. q. 1. §. Dico etiam. & §. Sed si queratur, dicendum, existentiam creatam in sent. Scotti ex naturâ rei distinguui ab essentiâ, non formaliter, aut modaliter separabiliter, sed ut modum intrinsecum ab essentiâ inseparabilem. Fundam. ex t. dist. 8. qu. 2. §. Ad 1. argu. princip. & ex Mayo. cit. ea tantum ut distinguunt ut formaliter in sent. Scotti, quæ habent diuersas quidditates in eadem entitate identificatas; quarum una perfectè concipi potest sine aliâ, ut sapientia diuina absque bonitate; ea vero distinguuntur

vt res & modus intrinsecus eiusdem, quæ non habent diuersas quidditates: & quorum unum nequit perfectè concipi sine alio, ut sapientia infinita sine infinite, aut sapientia finita sine finitate. At in doctrinâ Scotti existentia est modus intrinsecus essentiæ, quia nec habet diuersam quidditatem ab essentiâ, nec sine ea potest perfectè concipi essentia in quouis statu considerata.

Dico declaranda; 1. an essentia creata actualis distinguatur ex naturâ rei ab existentiâ eiusdem: 2. an essentia possibilis distinguatur ab essentiâ actuali, vel existentiâ eiusdem, ut ens positivum ab ente positivo reali. Nam multi distinguunt existentiam actualem ab exist. non tamen existentiam possibilem ab essentiâ actuali, vel existentiâ, ut ens reale positivum ab ente positivo reali. Alij contrâ, existentiam possibilem distinguunt ab exist. ut ens reale positivum ab ente reali positivo, non tamen existentiam actualem ab exist. ut Henri. iii. praesertim quidlib. q. qu. 1. §. Ex consider.

Dico 1. Essentia possibilis re ipsâ non distinguitur ab essentiâ actuali seu existentiâ, ut ens reale positivum ab ente reali positivo, sed ut non ens simpliciter ab ente simpliciter; et si conceptibiliter distinguatur, ut eadem res positiva in potentia concepta a se ipso in actu posita. Et contra Henr. & Albertin. to 2. in predicam. substan. disp. 1. qu. 1. concl. 1. & 2. ubi docet, essentias creatas ante originem existentiam, ex ipsâ æternitate habuisse. Ita actuale absolute quidditatum intrinsecum, à parte rei extra Deum, independens ab ipso Deo in genere efficientis, dependens tantum in genere exemplaris: Quia si per impossibile non esset Deus, nulla foret essentia possibilis: nam essentia creata est participata imago in creatæ. Implicant autem prototypo, implicat expressio illius. Fundam. authoris est §. argum. pro t. sent. adductum. Verum hic hanc sent. in fine vitæ tractauit, oppositamque uisset in 3. 10. editurus; quin sacerdote ante mortem, & sex septembris horis ante, mihi serio commendata. Albertinus uite, ut in 3. 10. hæc sent. ut minus pia, quod ppe quæ retinatur. aliquod esse reale actuale concedat creaturæ independentis in genere efficientis à suo Creatore, omnino mutaretur.

Prob. prior pars assert. vel hoc esse reale actuale quidditatum, essentia creata ab æterno habuerunt extra Deum, omnino ex se independenter à ut ens reale Deo; vel aliquo modo dependenter à Deo. Pii. positivum aduersarij non admittunt: & merito, nam omne esse quod unq; tandem illud sit, quatenus à nihilo distinguatur primâ originem habere debet à Deo, ut à primo fonte totius esse. Sed nec dici potest secundum. Nam vel hanc dependentiam habuerunt essentia à Deo, ut ab efficiente. Contrâ: omnis illa est mediâ actione, quæ essentialiter terminatur ad rem existentem ut existentem: Vel à Deo ut potenter tantum efficere in actu. 1. Contrâ: potentia activa Dei non potest dare, nisi extrinsecam denominationem possibilis: præter quam tamen desumptam à potentia activâ Dei, aduersarij ponunt in ipsis possibilibus intrinsecum esse reale actuale quidditatis. Vel hoc esse habuerunt dependenter à Deo ut à cognoscente: Contrâ: tamen quia cognitione nihil ponit extra cognoscentem, nisi solam denominationem cogniti: cum tamen per aduersarij essentia possibilium, præter esse cognitum in mente diuinâ, habuerint in seiphs esse actuale quidditatum distinctum à cognitione diuinâ: Vnde Scottus, qui in 1. dist. 3. q. 5. Poteſt dici. & dist. 36. posuit creaturas ex æternitate ab intellectu diuino quasi productas, secundum esse diminutum & in-

Confirm.

54.
Prob. 6.55.
Prob. 7.56.
Prob. 8.

57.

Molina. &
ab hoc citata
Sotus.58.
Negant om-
nem distinc-59.
Scotus du-
bius quo ad
distinc-
tionem moda-
lem.Quæ in
sent. Scotti
distinguatur
formaliter.60.
Declarantur
duo rei mo-
menta;61.
Essentia pos-
sibilis reip. su-
bit non distin-
guitur ab
exist.Albertinus
retinatur.

62.

63.

• & in-

& intentionale in esse intelligibili, non posuit illas secundum hoc esse diminutum & intentionale extra, sed intra intellectum diuinum. Quam sent. bo. no sensu fecutus sum 10. i. disp. 12. sect. 2. Tum quia per aduers. essentiae debuerunt ratione præcedere cognitionem diuinam, sicut obiectum præcedit actu: ergo non potuerunt à cognitione habere suum esse actuale quidditatris. Vel demum hoc esse réale quidditatum essentiae ab æterno habuerunt à diuinâ essentiâ vt à prototypo omnium. Contrâ: diuina essentia, vt primum exemplar non ponit exemplata extra se, nisi quando actu ab illâ exemplatur, mediâ actione producitur ad extra; sicut nullum prototypon creatum ponit exemplatum extra se, nisi quando illud actione artificis ad extra exemplatur. Cæsar enim vt prototypon nullum sui exemplatum ad extra ponit, nisi actione pictoris, aut sculptoris pingentis, aut sculptoris ipsum.

64.
Communi
aduers. do-
ctrina.

Ratio
•
a priori.

Quia nulla causa in actu 1. tantum considerata ponit suum effectum ad extra: ergo nec causa exemplaris ponere poterit suum effectum extra se solùm in actu 1. considerata. Sed diuina essentia ab æterno fuit tantum in actu 1. exemplar, sicut in actu 1. tantum fuit causa ad extra productiva. Ratio: nulla causa ponere potest suum effectum extra se, nisi mediâ causalitate: sed causalitas exemplaris est eadem re ipsâ cum causalitate agentis per intellectum: ergo nisi hæc ponatur, non poterit illa ponit: ac proinde nec ponit poterit exemplatum, quod est effectus illius. Sicut nequit ponit causalitas finis, nisi ponatur causalitas efficientis, cum quâ finis causalitas identificatur. Confirm. t. Sicuti per aduers. ante poten:iam creatuam supponi debet discrimen inter chimæram & hominem, cur potius vnum, quam aliud possit esse terminus creabilis; ita ante causalitatem exemplarem supponendum est discrimen inter chimæram & hominem, cur potius vnum, quam aliud sit à diuinâ essentiâ exemplabile, ac proinde ante diuinam essentiam, vt causam exemplarem supponi debent reales essentiae rerum, cum suo esse actuali quidditatu extra Deum, atque ad eam in genere causæ exemplaris independentes à Deo, quod est contra ipsos aduers. 2. vt rectè Stotus in 1. dist. 36. §. Per idem, si per impossibile auferretur omnis potentia à Deo tam activa, quam exemplaris, adhuc maneret discrimen inter chimæram & hominem: quia semper in uno maneret intrinseca repugnancia ad essendum: in alio non maneret, quia quantum esset ex se, esset aptum ad existendum, sed tantum esset extrinseca repugnancia defectu potentiae productivæ & exemplaris. Igitur non minus ad causam exemplarem, quam ad productuam supponi deber non repugnancia termini exemplabilis, & producibilis. Ergo si propter hanc non repugniantiam, quæ ad potentiam productuam Domini in termino producibili supponitur, admittendæ sunt essentiae rerum cum actuali esse quidditatu extra Deum, independentes in genere efficientis: pari modo admittendæ erunt eadem essentiae cum eodem est: actuali quidditatu extra Deum independentes in genere causæ exemplaris: nec aduersarij saluare poterunt in essentiis dependentiam in genere exemplaris à Deo.

65.
Conf. 1.

66.
Conf. 2.

67:
Prob. 2. ea-
dem assert.

Neque dicas, existentiam importare solum exercitum essendi, quod ab æterno non fuit: nam cùm conceptus existentiae, etiam ut distinctus ab essentiâ, sit realis; & omnis conceptus realis pendeat à diuinâ essentiâ vt à primo exemplari omnis entis, debuit ab æterno exemplari, arque adeò actu ponit extra Deum, secundum conceptum quidditatum existentiae, non exercitè, sed signatè. Prob. 3. vel essentiae ante existentiam multiplicantur numero, sicut multiplicantur, cùm actu sunt existentes in propriis naturis; vel tantum specie, & genere. Secundum dici non potest, quia non solum ab æterno possibilis fuit essentia genericâ animalis, aut specifica hominis, sed etiam individua Petri. Nec minus ab æterno exemplabilis fuit à diuinâ essentiâ natura individua Petri, quam genericâ animalis, aut specifica hominis. Nec dici potest primum; nam vel eadem essentia individua Petri, quæ fuit ab æterno, fit actu existens in Petro, vel alia numero. Non potest dici alia numero: nam hæc numero, quæ nunc actu est in Petro, fuit possibilis ab æterno, alioqui non fuisset possibilis. Si primum interrogo, quid producitur, cùm actu illa fit existens? si tantum existentia, vt aduersarij dicunt; ergo quod est principalius in quâvis re creatâ, qualis est essentia, non producitur actione Dei, sed tantum modus rei.

68.
Prob. 3.

69.

Præterea sequeretur 1. in sent. aduers. qui docent, naturam humanam Christi existere existentia Absurdum increata Verbi, nihil præter unionem hypothetica- contra ad- cam, fuisse productum. Nam eius essentia, cùm fuerit ab æterno, non fuit producta; existentia, cùm sic increata, non potuit produci; ergo sola vno hypoth. fuit producta. Ex quo vterius sequitur, illam non fuisset creatam: nam vno hypoth. quæ tantum fuit producta, non est creata, sed educta ex potentia obedientiali humanitatis. Sequeretur etiam, si sola vno hypothetica corrumpetur, talem naturam statim futuram, vt anteâ erat, potentia tantum. Sequeretur 2. tolli veram rationem creationis: nam in hac sent. existentia producitur dependenter ab essentiâ, vt à potentia passiva. Igitur tollitur vera ratio creationis, quæ in omni sententiâ est productio rei ex nihilo subiecti. Si vero tota res producitur, quoad essentiâ, & existentia, vt sentire videtur Henr. tunc & frustrâ ponitur essentia ante exist. & non eadem individua essentia, quæ fit actu existens, fuit ab æterno possibilis: nam quæ fuit ab æterno possibilis, non habet causam efficientem, sed tantum exemplarem: non enim per aduers. essentia hominis habet causam efficientem, vt sit animal rationale, hoc enim per ipsos homo habet ex se necessariò, dependenter tantum à Deo in genere causæ exemplaris. Igitur non poterit esse eadem essentia quæ fit cum eâ, quæ ab æterno fuit, si tota essentia rei producitur.

70.

71.
Aliud.

72.

Prob. posterior pars assert. eis nihil reale actuale, aut essentia, aut existentia re ipsâ productionem Disting. vt præcedat; potest tamen res ipsa, antequam existat positiuè concipi secundum prædicata essentia- eadem res posita. in po- lilia, quæ illi in quovis statu considerata necessariò ipsa in actu conueniunt. Hoc autem non est, quia in re ipsa, posita. antequam existat, fit aliquid actuale reale extra Deum, sed quia in quovis statu res conceptibilis est cum iis prædicatis, sine quibus implicat existerre. Atque hoc modo dicuntur essentiae rerum obiectiuè, & in potentia logicâ, non subiectiuè & in se ipsis realiter esse; quia intellectus habet fundamentum eas positiuè coaccedendi secundum positum esse, non quod re ipsâ habent antequam existant, sed quod habere possunt, vel haberent ex suppositione quod existerent. Quo sit, vt antequam

existentia hominis, quam eius essentia: ergo si proprieâ ponenda est essentia ab æterno, ponenda quoque existentia. Antec. prob. existentia est ens reale, non minus quam essentia; ergo ab æterno debuit exemplari à diuinâ essentiâ, vt à primo exemplari omnis entis: ergo ab æterno habere debuit esse actuale quidditatum existentiae extra Deum.

quām res existant, realiter non sīt, nīl vel in virtute cāūarum, vel intentionaliter & representatiūe in notitiā cognoscētiis Dei, aut creaturez.

74.
Existentia
creata sola
ratione dif-
fert ad a-
ctuali effen-
tia.

Dico 2. Nulla existentia creata re ipsā, sed tantum ratione distinguitur ab actuali essentiā; & consequenter Angeli re ipsā non componuntur ex essentiā & existentiā, compositione physicā & reali, sed tantum metaphysicā & ratiohīs. Prior pars prob. Implicat ens actuale per aliquid à se distinctum à quo cūque alio ēhēte distinguī. ergo implicat existentiam re ipsā distinguī ab actuali essentiā: nam ēns fit formaliter in actu per existentiam: per cā.b. priū res extrahitur extra suas causas, fitque in se ipsā actu ens, quā anteā tantum erat in potentia ens. Nihil sī aliud est existere, quām extra causam fieri. Anteced. prob. vt ens actuale re ipsā distinguatur ab alio ente actuali, debet priū iste ipso supponi ens in actu, alioqui non distinguētur vt ens actuale, sed tantum vt ens potentiā; vt homo distinguatur à lapide, debet priū supponi constitutus in esse hominis: nec est intelligibile, vnum extēnum te ipsā distinguī ab alio formaliter per ipsum extēnum, à quo distinguī: cūm omnis distinctione realis necessariō supponat dūo constitutia, atque adeō duo constituta realia. Cūm igitur ēns actuale formaliter constitutur in esse entis actualis per existentiam, implicat vt in ratione entis actualis re ipsā distinguatur ab existentiā. Alioqui distinguētur, vt supponit; non distinguētur, quia vt ens actuale tanquam extēnum distinctum ab existentiā, supponeretur iam existens; cūm non posset supponi vt ens actuale distinctum ab alio, nisi per existentiam formaliter. Conſim. pér aduersarios existentia recipitur in essentiā, vt actus in potentia: potentia autem vt possit actum realiter recipere, debet esse ens in actu, extra causas positum, atque adeō existens: cūm nequeat actum realiter recipere, quod tantum est ens potentiā & in causa.

75.
Conf.

Posterior pars prob. ex eo quod creatura non habet esse necessariō & à se, sed contingenter & ab alio, p̄met intellectui fundementum distinguendi eius essentiam ab existentiā, concipiēdo essentiā ut praeclaram ab existentiā, & ut in potentia ad existentiā. Quod fundam. non p̄met Deus, qui necessariō existit, atque adeō in Deo nullā concipi potest rationis compōsitione ex esse & existentiā; cūm repugner ens necessarium & ex se existens concipi cum potentia ad existendum: nam hoc ipso non conciperetur vt ens necessarium, sed vt contingens. Ceterū, essentiam ratione distingui ab exist. non est intelligendum de essentiā conceptā & actuali formaliter; sic enim nē ratione quidem distinguīt ab exist. cūm includat illam vt rationem formalēm constitutentem; sed de essentiā praeclaram conceptā; cūm ne concep̄tibiliter quidem possit vnum extēnum ab alio distinguī per rationē formaliter inclusum in veroque.

76.
Angeli ex-
effēt. &
exist. non
componen-
tia.

P̄terea distinctione essentia ab exist. non est distinctionis dūarum formalitatum, quarum utraque perfectē p̄scindat obiectiuē ab altera, sed distinctione tantum rei à modo includente rem, culis est. Vnde licet essentia p̄scindere possit ab existentiā actuali, hāc tamen perfectē p̄scindere non potest ab essentiā, cūm sit actualē exercitum ipsius. Ut licet concipi possit entitas sine finitate, vel infinitate: finitas tamen vel infinitas concipi nequit absque entitate, cūm sit modus intranscēdē modifi- cationis entitatis. Doctrina hāc colligitur ex sc̄o supra.

Deducit 1. materialē non existere existentiā
Auct. Tomus I I.

formē, sed propriā; tum quā nulla res existere potest alienā: tum quā tum debeat p̄cipiōni priū naturā vt subiectum sustentatiū formē, nec possit, nīl vt ens in actu extra causas positum, priū naturā quā recipiat existētiū formē, supponi debet existētiū. 2. humanitatem Christi non existere existentiā incréatā, sed creatā ob eandem rationē: nam vno, q̄z copulat humanitā tem cū Verbo, supponit humilitatem iam existētiū, cūm supponat illam vt ēns in actu extra causas positam. 3. contra Sc̄orū apud Bannēc sup̄a, accidēntia non existere existētiā substantiā, sed accidentia propriā: tum quā oppositi sentiētiū in hoc pugnat m̄ysterio Euchar. in quo nihil de substantiā charact. panis & vini remanet, cūm tamen in cā sentiētiū admittendū sit, remanere substantialem existētiā panis & vini; per quam eorum accidentia existant. Tum quā sequeretur 1. accidentia supernatura existere existētiā naturali substantiā, cui inhārent: quod repugnat, cūm existētiā proportionari debat essentiā. 2. accidentia materialia in homine existere existētiā spirituali anima; cūm in hac sentiētiū non sit alia existētiā in homine, pr̄ter existētiā anima rationalis. Tum quā cūth existētiā sit connaturalis actus essentiā, debet illi esse proportionata. Atqui existētiā substantiā non est proportionata accidentiū cūm hoc sit inhārent, substantia vera p̄ se existētiū. 4. etiam modos reales existētiā propriā modali; modaliter dī. Modo que- stinctā ab existētiā fundamenti, cuius sunt modi. 81. Tum quā modi sunt actu entia extra causas posita: tum quā produci & corrumpi possint, imm̄ productio & incorrupto subiecto, in quo sunt: omnis autem productio terminatur ad aliquod existētiū, cūm ponat illud extra causas. Contrā vero omnis corruptio terminatur ad non existētiū, cūm tollat illud ē rerum natura.

Ad 1. argum. primus, neg. minor. Ad prob. 82. Resp. esse rei actualis habere alia esse sibi adiuncta, Ad arg. op- non identicē, sed subiectiū: neque est contra exi- posita p̄st: stētiā, esse subiectum alterius formā existētiā; quia existētiā non est ultimus terminus simpliciter, sed solum in certo genere, vt existētiā substantia est tantum ultimus terminus in genere entis a- Qualis substantialis, non autem accidentalis. Ad confir. Ad conf. Resp. ex ea tantum sequi; cūm subsistētiā sit ultimus terminus substantiā, non posse vltiori termino substanciali eiusdem rationis terminari: potest autem accidentalē & diversē rationis.

Ad 2. dist. maior. Omne esse irreceptum effectiū, est infinitum simpliciter, concedo; omne esse irreceptum subiectiū tantum, nego. Porro esse creature licet sit irreceptum subiectiū, non est tamen irreceptum effectiū, quis producitur à Deo à quo limitatur effectiū. Non enim esse tantum li- mitatur per subiectum, sed etiam per efficientē, formaliter autem per ordinem ad aliquam operationē: cūm omne esse sit propter aliquam operationē, p̄t ordinē ad quam quodlibet ens creatum limitatur. Ceterū cū Arist. docet, ens non posse dividī per differentias formales, Non lo- quitur de divisione limitatiā simpliciter, sed con- tractiū tantum per certam differentiam ad deter- minatam speciem in linea p̄dicātiū: cūm enim ens sit transcedens, & intrinsecē inibitum in quoniam particuliari esse, repugnat illud per certam dif- ferentiam contrahiri ad determinatam speciem p̄dicātiū. Nam tunc differentia contraria non differ- refā ratione contrahibili. Propter quod ibidem concludit, ens non esse genus, quia nec genus p̄dicatur de differentiis, nec differentia de genere;

D

85.

Ad 1. conf.

Ad 2.

86.

Ad 3.

87.

Instar.

Resp.

88.

Instar.

Resp.

Lij subsysteme
varie acci-

89.

Ad conf.

Verbum EST
non semper
per se sicut al-
quid actu
innerens
subiecto.

go

Ad 4.

cum tamen ens de omnibus praedicetur. Ad priorem confirm. nego antec. nam esto talis albedo non esset limitata subiectuè, esset tamen limitata effectiuè. Ad poster. concedo, talem naturam sic abstractam non fore nisi vim: sed talis vitas esset tantum ex suppositione, quod illa eo modo poteretur à parte rei, sicut esset in intellectu, abstracta ab omnibus inferioribus. Quæ hypothesis implicat, cum impliceat produci naturam ab omni differentia præcisam: nam omnis producio terminari debet ad aliquod ens particularē. Nego autem, hoc modo se habere esse creatum non receptum subiectuè in essentiā trātā. Quia licet illud non sit receptum in essentiā, est tamen limitatum & individualium per se ipsum, & per ordinem ad aliquam operationem. Ad 3. neg. minor. quoad 1. partem: Ad prob. nego, homini independenter à causā efficiente actu convenire verum esse hominis, sed tantum in potentia, quatenus potest illud virtute Dei habere, seu quatenus illi tale esse non repugnat à Deo efficienter recipere. Propositio autem illa: Homo est animal rationale: est vera: non quia independenter à Deo aliquid reale, quod actu insit, de illo praedicetur; sed quia si homo præsueret, talem deberet habere naturam. Vnde est vera hypothesi. cē & in sensu conditionato: quanquam illam absolute pronuntiamus, sicut & concipimus, propter essentialiter connexionem praedicati eum subiecto.

At instat Capræw; Si talis propositio esset tantum vera in sensu hypothetico & conditionato, etiam hæc ab æternō fuisse vera; Homo est: nam etiam ex suppositione, quod homo existet, esset. Sed contraria; cum quia verbum est, quando est de secundo adiacente, supponit tantum pro actuali existere; non autem quando est de tertio. Tum quia est de 2. adiacente non praedicat aliquid essentialiter connexionem cum natura hominis, in quois statu considerata. Sed instat Albertin. Saltem ab æterno fuisse vera hæc: Homo est subsistens: nam ex suppositione, quod homo existit, necessarium subsistit: & cum non sit de 2. sed de tertio adiacente, non limitatur ad significandum exercitum tantum actualis subsistentiæ. Rcip. sequentia est in termino, subsistens: nam interdum sumitur pro ipso exercitio subsistendi, sicut terminus existens. Et in hoc sensu neque de 3. adiacente praedicari potuit de homine ab æterno; sicut nec terminus existens. Nam quando verbum est copulat praedicatum accidentale cum subiecto; neque de 3. adiacente potest de illo semper praedicari. Interdum verò accipitur tantum pro solâ capacitate ad subsistendum, seu pro ipso subsistere in actu. Et in hoc sensu semper vera fuit hæc: Homo est subsistens, sive Homo est ens per se existens. Idem n. significat, ac Homo est substantia, quæ non minùsquam hæc, Homo est rationalis, fuit semper vera.

Ad confirm. neg. conseq. Nam prima propositio fuit vera ab æterno in sensu tantum conditionato; 2. est vera in tempore in sensu absoluto. Pro quo nota, verbum est non semper praedicare aliquid actu inhærens subiecto, sed interdum praedicare id quod erit, vel quod esset, aut possibile est: ut in hac propos. Res est futura, non praedicatur esse quod a qua est, sed quod erit. Eodem modo in hac alia, Risi est possibilis, non praedicatur aliquid esse de rosa, quod nunc est, sed quod possibile est. Pati modo hæc: Homo est animal rationale, fuit ab æterno vera, non propter esse quod de hominē ab æterno praedicabatur, sed propter esse quod ab æterno possibile fuit.

Ad 4. dist. maior: Quotiescumque duo sunt idem realiter, impossibile est, ut oppositum viius praedicetur de altero ad se quæ accepto, concedo; inadix-

quæ accepto, nego. Sic de natura humanâ Petri adæquate accepta non potest praedicari negotios singularitatis; de quæ tamen inadæquate accepta praedicatur, non obstante, quod hæc etiam per aduersi. se ipsa non distinguatur à natura humanâ Petri. Ratio: praedicatio sequitur modum concipiendi; & quia potest intellectus abstrahere unum ab alio, quod à parte rei distinctum non est, potest de illo ut sic abstracto & concepto oppositum eius affirmare, quod ei à parte rei conuenit. Neque hoc modo lequitur, de eadem re contradictionis praedicari; quia non praedicantur de re eodem modo accepta, quod ad contradictionem necessario requiritur.

Principium autem illud in confirm. assumptum solum probat, existentiam non esse de conceptu quidditatu essentiaz creatæ, quod ultra concedo; non probat, quod ab illa re ipsa distinguatur. Multa enim sunt, quæ ad quidditatem rei non spectant, re tamen ipsa ab essentiâ ipsius non distinguuntur, ut sunt omnia accidentia metaphysica, sub quorum opposito essentia rei concepi potest: ut essentia naturæ humanae concepi potest cum opposito hæc etatis, quæ tamen à natura in hoc, vel in illo individualiter existente non distinguuntur. Ad 5. neg. minor, & utrumque prob. nunquam enim essentia creata separatur ab exist. sive res producatur, sive costrumpatur: sed res tota producitur quoad essentiam & exist. Et tota corruptitur quoad essentiam, & exist. Solùm autem dicitur res quoad essentiam, vel ab æterno fuisse, vel semper manere, non in se realiter & actu extra Deum, sed concepitibilitate & in potentia, quæ intellectus potest illam per modum entis realis concipere; & non repugnat illi esse. Cur homini non repugnet existere, repugnat chimæra, non est, quia horum ante existentiam habet aliquid esse reale, actuale quidditatum extra Deum, quod non haber chimæra; cum ante exist. tam homo, quam chimæra sit simpliciter non est; cum verumque ante exist. sit pura negatio: sed quia homo importat talem connexionem praedicatorum, quorum unum in suâ ratione formaliter non destruit alterum: chimæra contraria, talem importat connexionem praedicatorum, quorum unum in suâ ratio & formaliter destruit alterum. Et quia talis connexionis praedicatorum presupponit ad omnipotentiam Dei, non per modum entis realis extra Deum, sed potentia logica & obiectiva eo modo quo supponuntur negationes cum suis terminis negatis; id est ante omnipotentiam Dei per modum obiecti procedit possibilis vnius, & impossibilitas alterius. Quare tam homin, quam chimæra furtunt ab æterno in se ipsis nihil & pura negationes, adhuc tamen ab æterno non homo differebat à chimæra ratione termini negatis: quia homo ab æterno erat negatio termini non inuolentiis repugnantiam praedicatorum inter se: chimæra erat negatio termini inuolentiis repugnantiam praedicatorum inter se. Ex his patet ad confirm. negatio repugnantia, quæ ab æterno eonveniebat homini, & non conueniebat chimæra, non affirmabat aliquid, quod actu inesset homini, sed quod poterat inesse. Nam illa duplex negatio non cadebat in negationem hominis, quæ ab æterno erat, sed illi terminum negatum, qui ab æterno possibilis erat. Hæc solutio colligitur ex Scritis in 1. diff. 36. §. Per idem. Ad Omeg. sequel. nam adhuc creatura differt à Deo, non solum per compositionem accidentalem ex subiecto & accidente, sed etiam per substantiam ex natura & supposito; immo per ipsam ex essentiâ & exist. quæ licet non sit physica & realis, est tamen metaphysica & rationis in creaturâ, quæ non est in Deo, cuius est est de quidditate

Prædicatio.
Sequitor
modum con-
cipendi.

91.

92.
Ad 5.

Essentia &
chimæra dif-
frentia.

94.
Ad conf.95.
Ad 4.

96. Proximen SVM in Deo quid importari. tare Dei; cum non modo nequeat concipi sub opposito existentiae, vetum etiam necessarium concipi debet cum actuali existentiâ. Quo sit, ut hæc propositio non sit simpliciter concedenda? Creatura est suum esse, ut de Deo conceditur: tum quia importat prædicativam essentialiæ, creatura autem accidentalius existit: tum quia proximen suum in Deo non solum importat possessionem formalem, sed etiam excludit effectivam ab alio participatam; quod de creaturâ, quæ suum esse à Deo per participationem effectivæ possideret, dici non potest. Ad 7. neg. conseq. quia existentia est ratio, quâ res primis fit ens in actu extra causas: Implicat autem, rem primis fieri ens in actu extra causas per aliquid à se distinctum. Substantia verò est, quâ res in actu polita, & extra causas existens, fit alteri incomunicabilis. Non repugnat autem rem iam existentem fieri alteri incomunicabilem per aliquid à se distinctum. Ad 8. nego conseq. existentia n. ab æterno fuerunt obiecta diuinæ cognitionis, non propter aliquod esse reale, quod in se ipsis extra Deum habebant, sed propter esse reale, intelligibile & intentionale, quod in Deo ab æterno habuerunt. Nam Deus, ut docet S. Thos. I. p. q. 14. ar. 5. & I. con. gen. c. 53: per suam incrementum essentia est species in intelligibili, & intentionalis similitudo omnium rerum: proinde ut eas intelligat, secundum proprium esse ipsarum, non requiri in ipsis aliquod esse extra se; cum illas in se ipso in esse intelligibili, quod ad res intelligentias tantum requiritur. Perfectè & simile continet. Hic disputationum est de substantiæ compositione naturæ & suppositi angelicæ: at hæc difficultas propriam sedem habet in mysterio Incarnationis.

S E C T I O V.

An Angelii sunt naturâ suâ incorruptibiles?

100. **I**n corruptibile dicitur duplicitate, t. ut opponitur corruptibili propriè sumpto; quod teste Arist. de gener. c. 3. est transmutatio de ente in actu, in ens in potentia. Quidquid autem est hoc modo corruptibile, necessario compositum ex materia, quæ transmutatur, & formâ, in cuius priuationem transmutatur. 2. ut opponitur annihilabilitati, quod est destruibile per subtractionem influxus creationis. Omnes convenient, Angelos naturâ suâ esse incorruptibiles primo modo; cum non constent ex materia, ex quâ transmutantur, & formâ, in cuius priuationem transeant; sed sunt simplex substantia per se subsistentes: Ut enim aliquid sit hoc modo corruptibile, debet posse in se ipso recipere aliquid, quod sit destruibile sui esse; ex ipsis defin. corruptibile à Philos. assignata. At ut possit angelus in se ipso recipere aliquid destruibile sui esse, deberet in eo distinguiri receptivum à destruibili: siquidem implicat, receptivum recipiendo formaliter destitui: alia est, quâ recipiendo deberet ipsum receptibile causare: non est, quâ destruibile. Implicat igitur, ut dum receptivum causatur, receptibile destruatur; quia implicat, ut dum effectus causatur, causa destruatur. Sed nequit in angelo receptivum distinguiri à destruibili; cum si si vix substantia crenat partibus tam essentialibus, quam in integralibus physicis. Ergo Angelus est hoc modo in corruptibilis tam intrinsecè per negationem potentie intrinsecæ ad corruptionem, quam extrinsecè per potentiam extrinseci agentis. 3. Pactus contra, an sicut Angelii sunt ab intrinseci incorruptibiles, per negatio-

nem intrinsecæ potentie ad corruptionem, sintem ab intrinseci inannihilabiles, per hanc modum intrinsecæ potentie ad annihilationem.

Prius tent. Vsq. t. p. d. 182. c. 21 hec agit, An gelos esse ab intrinseci inannihilabiles, sed potius sent. 1. Vsq. esse ab intrinseci annihilabiles per realem potentiam annihilationis in ipsis existentem. Probatur t. auth. Scholast. Alens. I. p. q. 4. me. 3. Bonav. in 1. dist. 8. ar. 2. q. 2. Rich. ar. 2. q. 2. Scoti q. 5. §. Ad quest. & in 4. dist. 49. q. 6. §. Hic duo sunt, Gabr. in 2. dist. 2. q. 1. ar. 2. cont. 6. Secundum ex Patribus præsertim Soproni, cuius epist. recitata fuit in 6. Synodo act. 1. t. & approbata act. 13. vbi docet, angelos & animos non esse naturâ suâ, sed gratia immortales: Idem docet Hieron. in c. 1. epist. ad Titum multò post init. vbi ait, Angelos gratia esse immortales, solumque Deum suapte naturâ esse immortalem. 3. Omnes res, antequam sint, habent natuam potentiam realem, non physicam, sed logicam, seu non repugnantiam ad esse, ratione cuius subdi possunt potentie facientis. Ergo omnes res, quando sunt habent natuam potentiam realem, non physicam & subiectuam, sed logicam, per non repugnantiam ad non esse, ratione cuius subdi possunt potentie destruendis. Confirmat t. Aureolus in 1. dist. 8. p. 2. ar. 4. Si angelus non esset inannihilabilis ex se; igitur esset inannihilabilis ex se; ergo non posset annihilari à Deo, quia quod est inannihilabile ex se, per nullam potentiam annihilari potest. Sicut quia angelus est incorruptibilis ex se, per nullam potentiam corrupti potest. 2. Angelii conservantur à Deo, non quia non sunt defectibiles ex se, quia quod non est defectibile ex se; non egit extrinseci conservante: ergo quia sunt defectibiles ex se; ergo annihilabiles ex se. 3. sequitur, Angelos esse entia necessaria; nam quod ex se est inannihilabile, ex se includit necessitatem ad existendum. 4. Cuilibet potentie actiue respondet passiu: Deus habet potentiam actualiæ annihilationis Angelos: igitur Angelii passiu: annihilationis.

Secunda affirmat, Angelos esse ab intrinseci inannihilabiles; esse tamen annihilabiles ab extrinseci. 2. Sen. affir. c. 1. potentiâ Dei: S. Thos. I. p. q. 9. ar. 2. & q. 50. ar. 5. & 2. con. gen. c. 55. Caier. & Ferrar. cit. Dur. in 1. dist. 8. p. 1. q. 3. Capr. q. 3. Banner I. p. q. 9. cit. Zumel q. 50. cit. ar. 5. q. 1. Valent. q. 1. p. 4. §. 1. Ord. Sudrez. lib. 1. de Angelis c. 9. Hæc tent. probabilior est, nisi sic de pluto modo loquendi disceptatio. Nam veriusque sententia, auctores conueniunt, neque in angelis, neque in re viliâ creatâ esse positivam potentiam ad sui non esse, sed solam non repugnantiam, ut possit esse terminus diuinæ potentie annihilationis: sicut nec id rebus, antequam sint, est passiva potentia ad esse, sed solam non repugnantiam ut possit esse terminus diuinæ potentie creantis. At propter hanc non repugnantiam dici debent angelii, & res cunctæ creatæ ab intrinseci, & non tantum ab extrinseci potentia Dei, annihilabiles? M. hi arridet modus loquendi I. homist. cum quia illum usurpant Patres, appellantes angelos, & animos nostros immortales, ab intencione liberos, naturâ suâ immutabiles: tum quia nec cœlum dicitur simplex est corruptibile, propriè sumpto domini corruptionis, per solam non repugnantiam, quam habet, ut ab eo propria forma separari possit: nec terra dicitur sursum, & ignis decorsum mobilis, propter solam non repugnantiam, quam utraque habent ad contrarios motus, ut subiecta Deo: & universaliter nulla res denominatio simpliciter potens per solam non repugnantiam, quam habet. ut subiecta Deo. Quia denominatio potentis, est denominatio à formâ naturæ i. positivæ inclinante ad terminum, ad quem res dicitur. D 2. potest,

potens, sed neque in angelis, neque in re vlla, est naturalis potentia positivè inclinans ad non esse: ergo nulla res dicitur potest simpliciter, & natura suà annihilabilis, sed tatum ab extrinsecâ potentia Dei.

108. Dices, Tunc poterit res denominari simpliciter potens ab intrinsecâ non repugnantia, quando cum hâc nulla supponitur nativa potentia positivè inclinans ad oppositum: nam quando subiectum habet duas formas oppositas, semper denominatur à potiore. Atqui in cœlo cum non repugnantia ad priuationem proprie formæ, est nativa potentia positivè inclinans ad propriam formam: in terra, & igne cum non repugnantia ad motum violentiam, est nativa potentia positivè inclinans ad oppositum motum sibi connaturalem. Contrà verò in angelis, & in quâvis re creata, cum non repugnantia ad non esse, nulla supponitur nativa potentia positivè inclinans ad esse; quia hæc non repugnantia fundatur in essentiâ creaturæ, in quâ non potest esse potentia positivè inclinans ad esse, quia essentia, ut abstracta ab existentiâ, non est aliqua entitas positiva, in quâ fundari possit positiva inclinatio ad esse. Resp. 1. neg. maior. quia cum non repugnantia sit pura negatio, siue cum ea sit coniuncta positiva potentia ad oppositum, siue non, nunquam poterit denominari subiectum simpliciter potens: quia hæc denominatio essentialiter postulat potentiam positivè inclinantem. 2. neg. minor quoad 2. partem; quælibet enim res eo ipso quod est, naturali appetitu inclinat ad suum esse, non per distinctam potentiam; cum nulla potentia positiva distingui queat ab ipso esse rei, in quo omnis realis ratio imbibitur, sed per se ipsam, eo modo, quo quævis ratio realis dicitur inclinare ad se ipsum, non tantum negatiuè, quatenus non inclinat ad non esse, sed etiam positivè, quatenus se ipsa naturali ponde propendet ad suum esse. Ad prob. dico, non repugnantiam, quam quævis res creata, ut subiecta Deo habet ad non esse, non fundari in essentiâ creaturæ, ut abstracta ab existentiâ, sed potius ut contracta ad existentiam: quia talis non repugnantia est ad admittendum esse, quod habet: igitur debet includere esse, ut possit dicere non repugnantiam ad illud amittendum. Materia enim non dicitur habere potentiam ad amittendam formam, quatenus distincta est à formâ, sed ut inclinans formam: cum nemo dicatur habere potentiam ad amittendum quod non habet, sed quod habet. Cæterum hæc non repugnantia, quam quævis res creata ut subiecta Deo habet ad non essendum, non repugnat positivâ inclinationi, quam ex se naturaliter habet ad essendum: nam illam habet, ut obedientialiter subiecta Deo; hanc verò in ordine ad naturalem constitutionem: illa est pura non repugnantia; hæc positiva inclinatio. Neq; implicat, quod rei non repugnet aliquid, ut obedientialiter subiecta Deo, quod eidem repugnat secundum naturalem constitutionem: ut constat de terra, cui ut obedientialiter subiecta Deo non repugnat motus sursum, cui tamen repugnat secundum naturalem constitutionem.

Ad 1. primum, Resp. citatos Scholast. solùm docere, omnes res creatas esse mutabiles: an autem ex se, vel ab extrinseco principio, non explicant. Si quis autem id explicet, interpretandus erit iuxta nostra principia. Ad 2. cum Patres dicunt, angelos & animos, non natura, sed gratia esse immortales, non superunt immortale pro natura negante intrinsecum principium mortalitatis, sed etiam pro natura negante extrinsecam causam conferuantem. Quo modo solus Dei immortalitatem habet, i. ad Timoth. 6. Unde gratia hic non sufficit pro dono addito naturæ, sed

pro voluntate Dei, liberè erante & conservante natura, quam largitus est angelis nullis præcedentibus eorum meritis, aut positivâ existentiâ, cum ad creationem nulla supponatur exigentia rei creandæ.

Ad rationem, nego anteced. & retrorqueo argum. sicut antequam res sint, nullam habent realem potentiam ad essendum, cum ante existentiam nulla præcedat entitas creaturæ, sed sola potentia creatoris, cum non repugnantiâ tantum ad essendum: ita quando res sunt, nullam retinent realem potentiam ad non essendum, sed solam non repugniantiam, à quâ sequuntur denominari simpliciter potentes ad non essendum: tum quia denominatio potenter requirit potentiam positivam: tum quia res simpliciter denominatur à pefectione sibi cōnaturali; cōnaturalis autem est angelis potentia ad esse, cum omnis entitas se ipsa positivè inclinet ad esse. Ad 1. confir.

*Ad 1. 113.
rem retror-
argum.*

neg. vlt. conseq. Ad prob. concedo, quod est inannihilabile ex se, independenter ab alio, non posse à Deo annihilari. Nego, quod est inannihilabile ex se, dependenter tamen ab alio, annihilari à Deo non posse. Ad paritatem nego conseq. Nam quod ex se est incorruptibile, caret partibus; quod corruptitur, partes habero oportet. Quod verò ex se est inannihilabile, caret tantum naturali & positivâ potentia annihilabilitatis: at simul habere potest obedienti annihilabilitatis. sicut non implicat, terram carere naturali potentia ad motum sursum, & simul habere obedienti potentiam ad illum. Ad 2. confirm.

*Ad 2. 114.
conf.*

Resp. Angelos conservari à Deo, non quia sunt defectibiles ex se, sed ab extrinseco principio liberè conservante. Nego, quod est indefectibile ex se, & defectibile ab extrinseco principio, non egere extrinseco conservante. Leg. Cap. ol. cit. fine. Ad 3. confirm. nego scwel. de ente simpliciter necessario. *Ad 3. 115.
conf.* Nam habere necessitatem essendi simpliciter, est locutus Dei: Concedo de ente necessario ex suppositione: hoc enim non repugnat enti creato, ut fuisse S. Thom. 2. con. gen. c. 30. Nam hoc nil aliud est, quam creaturam recipere talam naturam à Deo, ut secundum intrinsecum principia spectata, petat semper esse, & nunquam deficere; quia nec habet naturale agens extrinsecum corruptus, nec naturalem potentiam ad sui desitionem, sed potius naturalem inclinationem ad sui conseruationem. Instabis. Creatura ex se est nihil; igitur ex se non potest naturaliter inclinare ad esse. Resp. creatura considerata secundum id, quod est à se independenter à Deo, est nihil; & ut sic neque inclinat ad esse, neque ad non esse positivè, sed tantum negatiuè, quia illi ut sic neque repugnat esse, neque non esse, sed indifferens est ad utrumque: at secundum id, quod habet à Deo, est ens reale positivè inclinans ad conseruationem sui, & ad esse, quod possidet; quia ut sic inuoluit productionem sui, & realitatem propriæ esse dependenter à Deo. In quo esse essentialiter includitur inclination ad conseruationem & perpetuitatem sui, non minùs quam in terra essentialiter includitur inclination ad motum deorsum. Nec sequitur, quod si res essentialiter inclinat ad conseruationem sui, quod necessariò illa conseruetur. Sicut non sequitur, ex eo quod terra essentialiter inclinet ad motum deorsum, quod necessariò deorsum mouetur. Nam actus 2. distinguunt à primo, & creaturæ essentialis non est. Ad 4. confirm. neg. universaliter maiorem: est. n. illa tantum vera de potentia eductiua, quæ versatur circa subiectum; non de creatiua, quæ nullum requirit subiectum, sed solam non repugnantiam termini creabilis.

*116.
Ad 4. conf.*

111. Ad 1. argu: 117. Infus. Resp.

112. Ad 2. Explicantur Passes.

113. Ad 3. 118. Ad 4. conf.

SECTIO VI.

An Angeli possint solo numero multiplicari.

119.
Neg. &c. n.

PRIMA sent. negat. etiam de potentia absoluta
Dec; Herue. in 2. dist. 3. q. 2. ar. 2. Caiet. 1 p. q. 50.
ar. 4. & fassius de ente & ess. c. 5 q. 9. Soncin. 12. metaph.
tex. 49. Dominic. à Flandria in 5. met. q. 9 ar. 8. & q. 29.
ar. 4. Abul. in cap. 23. exodi q. 6. 2. & in cap. 21. nume-
ri q. 19. & paradoxo 4 c. 3. Grans. 1. p. controu. q. disp. 4.
Nazarei in cit. q. 50. ar. 4. & alior. & censemur sent. 5.
Tho. 1. p. q. 50. ar. 4. & 3 p. q. 77. ar. 2. 2. con gen. c. 93.
& de spirit. creaturu q. vn. ar. 8. & de ente & ess. cap. 5.
Ibi hanc sent. tribuit Auenen. 11. & 4. dist. 12 q. 1. ar. 1.
qu. 3. ad 3. Fundam. S. Tho. Principium numericæ

120.
Fundam. S. Tho.

multiplicationis est materia: in angelis non est ma-
teria: ergo. Maior est Arist. 12. met. tex. 49. Que-
cunque, inquit, sunt multa numero, materiam habent.
& 5. met. tex. 12. Numero unum sunt, quorum materia
una; species vero quorum ratio una. Prob. illud est
principium numericæ multiplicationis, quod est
ratio discriminandi unum ab alio numero: sola
materia est ratio discriminandi unum ab alio nu-
mero: nam forma, cum sit ipsa species rei, non est
ratio discriminandi rem, quam constituit, numeri
cè, sed specificè: per id. n. forma discriminat rem
quam constituit, ab alia, per quod ipsa constitui-
tur in se, scilicet per rationem specificam, quæ dis-
tinguit specificè. Materia, cum non sit species rei
sed substantia primum, incommunicabile alteri, dis-
criminat rem numero. & reddit incommunicabilem
cuicunque alteri subiecto: quæ duo sunt de ratio-
ne individuali ut sic. Confirm. In angelis non est, ni-
si sola forma; sunt n. actus puri ab omni materia-
litate secreti. Ergo non est nisi differentia formalis;
quia differentia sumitur ab entitate rei: ergo
non nisi distinctio formalis: nam formale distin-
ctuum, & constitutuum rei sunt idem: si non nisi
formale constitutuum, non nisi formale distinctum.
At ubi non est, nisi sola distinctio essentialis,
sola individualis esse non poterit; cum nequeat
esse effectus formalis sine formâ. Prob. 2. Angelus
quilibet continet totam perfectionem suæ speciei:
nam alias non esset perfectus intra suam speciem:
ergo nihil perfectionis suæ speciei illi deest: nam si
aliqua perfectio intra ipsius speciem illi deesset,
non contineret totam perfectionem suæ speciei;
atque adeò non esset intra suam speciem perfectus.
Ergo non potest in eadem specie numero multipli-
cari: quia si posset, unus non conineret individualis
perfectionem alterius. 3. In substantiis abstractis
idem est quo sunt, & quod sunt. Igitur differen-
tia individualis trahit secum necessarium essentiali-
tatem.

Ratio:

4. Inter omnes creature nullus magis accedit ad
divinam actualitatem, quam angelus; ergo sicut
Deus ob summam sui actualitatem, non potest nec
specie multiplicari, nec numero: Ita licet quæ à
divina actualitate recedit, multiplicari possit spe-
cie; quæ tamen ad illam magis, quam ceteras crea-
ture accedit, non poterit multiplicari numero.

5. Differentia numeralis est insimus gradus in-
ter metaphysicos: ergo defumenda est ex insima
parte physica, quæ est materia seu subiectum. Nam
gradus metaphysici vel defumuntur ex partibus
physicis, vel certè debent illis proportionari. Vnde
semper quod nobilis est in unâquaque re, appella-
mus formale; quod ignobilis, materiale. ergo in sub-
stantia, quæ est pura forma, nihil erit nisi formale.

121.
Conf.

6. Hæc etas, quæ est in Gabriele, continguitur
essentiali ipsius ut proprietas seu modus naturalis,
quam limitat & determinat ad hoc singulare. ergo
impossibile est, ut natura Gabrieles communicetur
alteri individuali, nisi sit cum hac hæc etate in alio
individuali: quod implicat.

6. Hæc etas, quæ est in Gabriele, continguitur
essentiali ipsius ut proprietas seu modus naturalis,
quam limitat & determinat ad hoc singulare. ergo
impossibile est, ut natura Gabrieles communicetur
alteri individuali, nisi sit cum hac hæc etate in alio
individuali: quod implicat.

128.
Prob. 6.

SECUNDA sent. Angelos multiplicati non posse
solo numero naturaliter, posse supernaturaliter.
Agid quodl. 2. q. 7. nec oppositum docet in 2. dist. 3. Negat Egis.
p. 1. q. 2. ar. 3. vbi negat, eos multiplicari posse solo dist. naturaliter.

numero, secundum narrare cursum, & secundum hunc or-
dinem, quem videmus. Quia cum substantia Angelica
sit forma abstracta & immaterialis, naturaliter po-
stulat recipere totum esse sive species, licet de po-
tentia absoluta possit non totum esse & perfectio-
nem suæ speciei recipere, sed limitari ad certum gra-
dum illius: nam quælibet res naturaliter produci
postulat cum tota perfectione, quam naturaliter
poscit: tamen potest Deus de potentia absoluta
quamcumque rem intra suam speciem ad certum
gradum perfectionis substantialis limitare: nequit
autem res, neque de potentia absoluta intra suam
speciem multiplicari, si continet totum esse suæ
speciei: quia tunc totum esse, in quod talis species
multiplicari posset, supponitur iam communica-
rum vni individuali. At dato, quod Deus non com-
municaret totum esse specificum vni individuali, pos-
set alium gradum ostendendi eiusdem speciei aliis in-
dividualiis communicare.

TERTIA sent. Simpliciter affirmat, posse angelos
solo numero sub eadem atomâ specie multiplicari: Aff. mat.
Alens. 2. p. q. 20. me. 6. ar. 2. Alber. in sum. 2. p. tract. 2.
q. 8. Henri. quodlib. 2. q. 8. & quodlib. 11. q. 1. Bonav. in 2.
dist. 3. p. 1. ar. 2. q. 1. & dist. 9. ar. vn. q. 1. Scotti q. 7. &
quodlib. 2. q. 1. Prima ratio, Richar. ar. 5 q. 1. Dur. q. 3.
Carthas. q. 3. M. 17. q. 2. Bass. q. 1. ar. 2. Rub. q. 4. Argent.
q. 2. ar. 2. Marsil. q. 3. ar. 1. Capre. q. 1. ar. 3. fine ad 10.
in solus 4. Anteo. dist. 9 q. 3. ar. 4. Bache. dist. 11. ar. 2. q. 1.
4. Gabr. dist. 3 q. 1. ar. 2. concl. 2. Optim. dist. 2. q. 1. Palar.
in 2. dist. 3. disp. 3. Ferrar. 2. con. gen. c. 93. q. Ad hoc di-
cend. Bann. 1. p. q. 50. ar. 4. Zumel ibid. q. 2. Molin. Valens
q. 1. p. 3. Vasq. disp. 18. c. 3. Star. lib. 1. de angel. cap. 15.
Beta. de angel. c. 1. q. 4. Hurt. in sua metaph. disp. 12. sect.

3. Steph. de Bubalis 1. p. q. 50. ar. 4. diffic. 2. Quæ sent.
longè probabilior, cuius opposita damnata fuit à Opposita
Stephano Episcopo Paris. cum tota Academiâ, ut
censuratur in fine lib. Mag. sent. inter errores de angelo
sue Intelligentiâ. Vnde illam excommunicatam, irra-
tionabilem, & absurdam appellat Rubio; presumptuo-
sam Bonaventura, nostram sobriam & Catholicam;

Henricus nulli fidelium dubiam: Carthas. dictu. Sanctorum
magis consonam. Relictis aliorum rationibus,
duas affligo. Prima est Scotti in 2. dist. 3. qu. 7. q. Qui Prima ratio
dicunt: Nulla quidditas creata est essentialiter hæc. Scotti.
ergo omnis quidditas creata multiplicabilis est nu-
mero. Nam ratio, cuius species aliqua non esset nu-
mero multiplicabilis, esset, quia includeret singula-
ritatem ut praedicatorum essentialiæ: cum teste S. Tho.

1. p. q. 1. 3. ar. 9. de ratione singularis fit, ita esse pro-
prium vni, ut nulli alteri proprium fieri possit; est
enim singularitas ratio ipsa formalis constitutiva v-
nius, ut vnius, & discretiva cuiuscunq; alterius:
& implicat quod est essentialiter singulare, multi-
plicari: nec dicas, posse esse singulare per se, fieri
non singulare diuinus. Nam quod est essentialiter
tale, neque diuinus fieri potest non tale: quin
simil res esset, & non esset. ergo hoc ipso, quod
species aliqua per se singularis communicaretur al-
teri, non esset amplius eadem, quia amitteret pra-
dicatum essentialiæ, quo sublatto tota essentia rei tol-
leretur. Antec. prob. 1. Nulla quidditas creata in

130.

Dicitur. Nulla quidditas creata in
suo

122.
Prob. 12.

4. Inter omnes creature nullus magis accedit ad
divinam actualitatem, quam angelus; ergo sicut
Deus ob summam sui actualitatem, non potest nec
specie multiplicari, nec numero: Ita licet quæ à
divina actualitate recedit, multiplicari possit spe-
cie; quæ tamen ad illam magis, quam ceteras crea-
ture accedit, non poterit multiplicari numero.

123.
Prob. 3.

5. Differentia numeralis est insimus gradus in-
ter metaphysicos: ergo defumenda est ex insima
parte physica, quæ est materia seu subiectum. Nam
gradus metaphysici vel defumuntur ex partibus
physicis, vel certè debent illis proportionari. Vnde
semper quod nobilis est in unâquaque re, appella-
mus formale; quod ignobilis, materiale. ergo in sub-
stantia, quæ est pura forma, nihil erit nisi formale.

124.
Prob. 4.

6. Hæc etas, quæ est in Gabriele, continguitur
essentiali ipsius ut proprietas seu modus naturalis,
quam limitat & determinat ad hoc singulare. ergo
impossibile est, ut natura Gabrieles communicetur
alteri individuali, nisi sit cum hac hæc etate in alio
individuali: quod implicat.

125.
Prob. 5.

Amici Tomus II.

suo concep^ru essentiali inuoluit singularitatem. At quod est de essentiâ, neque per concep^rum abstrahi potest. Major prob. sine illâ co-tradictione concipi potest quælibet species c^eata abstracta ab omni singularitate; atque adeò diuinitus communicabiliis multis: quia quod in suo concep^ro non involuit contradictionem, potest diuini. us fieri.

132. Non valet effugium Ciceronis. Neque huic argum. satisfacit Cicer. cit. de ente, concedendo posse speciem angelicam concipi abstractam à singularitate, immo & communicabilem multis obiectu*m*, negando tamen id posse re ip*am* fieri. Nam si hoc absque illâ contradictione concipi possumus, absque illâ etiam contradictione fieri poterit: Cum obiectum dicinge omnipotentia sit, quid quid contradictionem non inuoluit.

133. Idem prob. 2. à Scoto ibid. Si species Angelica non esset communicabilis multis, necessariò esset infinita perfectionis: Consequens est falsum: tum quia implicat infinitum creatum: tum quia perfectio individualis excedere non debet perfectio specifica, quae in angelis est finita perfectio, cum sit determinata quidditas. Sequela facile deducitur in sent. Agn^{is} docentis, idèd defas. Et nullam speciem angelis posse alteri individuali communicari, quia de facto quilibet producta est cum totâ perfectione individuali possibilis; contingens unitum in uno individuali omnibus illas perfectiones individualia'es, quas habere potuisse in infinitis individualibus. At illa essent infinita: ergo hæc etiam erit infinita. Ad hoc argum. respondere posset. **Aegid.** 1. neg. minor, eo quod individualia possibilia sub una specie Angelica, non potuerint esse infinita categoriacè, sed tantum syncategorematice. 2. neg. conseq. nam omnes illas perfectiones infinitas individualia contineat posset angelus in uno individuali, per perfectionem individuali finitam altius ordinis. **Contra 1.** est: nam quotiescumque virtus, aut perfectio aliqua est tota simul in actu, & aequivaleret infinitis perfectiōibus in potentia, necessariò est infinita categoriacè; cum nihil habeat ad mixtum proxenitum, & tota sit in actu; nec finita esse potest, alioqui non aequivaleret perfectiōibus syncategorematice infinitis: nec dici potest, omnes illas infinitas individualiationes effacere una in individualiationem finitam; sicut partes infinitarum quantitatis palmarum efficiunt, ut per extensionem finitam palmarum. Nam singulari individualiationes addunt determinatam perfectionem speciei; ac proinde infinitas adderent perfectiones. Partes vero continui & si singulare determinatam adderent extensionem; semper tamen adderent minorem in infinitum; quod non esset in infinitis individualibus possibilis. **Contra 2.** responsum est: perfectio individualis proportionari debet specifica, cum una contrahat aliam, ut perfectio inferior superiori intra eundem ordinem: ergo non potest una esse altioris ordinis, quam alia. Confirm. Perfectio individualis re ipsa non distinguatur à specifica: sed specifica, quae nunc est in Gabriele, ex. gr. cum totâ perfectione individuali possibili, est eiusdem ordinis, ac fuisse, si produceta non esset cum totâ perfectione individuali possibili: cum specifica perfectio, in ratione specifica perfectionis, non varierit ex eo, quod in uno, vel in pluribus individualibus producatur: sed tunc fuisse eiusdem ordinis cum quælibet perfectione individuali: ergo etiam nunc. Nam quotiescumque duo sunt unum & idem re, implicat interea esse ordinis diversitatem. ergo si individualis perfectio est unum, & idem secundum specifica perfectione Gabrieles, implicant, ut perfectio individualis sit altioris or-

dinis, quam specifica eiusdem. Ceterum in sent. aliorum, qui docent, idèd speciem Angelicam non posse numero multiplicari, quia talis multiplicatio impliat etiam de potentia absolute, argumentum de infinite perfectionis individualis non videretur urgere; cum talis sent. neget infinitas perfectiones individualis sub eadem specie possibles; tantumque concedat unam finitam. Adhuc tamen videretur potest: nam idèd per eos non est, nisi unum individualium sub eadem infinita specie possibile, quia quodlibet individualium continet totam perfectiōinem possibilem suæ speciei. At hoc ipsum arguit infinitam perfectionem individualis: idèd Deus Pater non est multiplicabilis, quia est infinitus in totâ latitudine paternitatis possibilis: nec est generalis aliis numero Filius Dei, quia in ratione filiationis diuinæ est infinitus: Ideò non est spirabilis aliis numero Spiritus S. quia in ratione amoris spirati est infinitus. ergo ideo nulla species angelica est individualiter multiplicabilis, quia in ratione perfectionis individualis est infinita. **Confirm.**

138. *genit. in adiutoriis sanguis menum jam sum.*

134. Obiectio 1. **Aegid.** 1. neg. minor, eo quod individualia possibilia sub una specie Angelica, non potuerint esse infinita categoriacè, sed tantum syncategorematice. 2. neg. conseq. nam omnes illas perfectiones infinitas individualia contineat posset angelus in uno individuali, per perfectionem individuali finitam altius ordinis. **Contra 1.** est: nam quotiescumque virtus, aut perfectio aliqua est tota simul in actu, & aequivaleret infinitis perfectiōibus in potentia, necessariò est infinita categoriacè; cum nihil habeat ad mixtum proxenitum, & tota sit in actu; nec finita esse potest, alioqui non aequivaleret perfectiōibus syncategorematice infinitis: nec dici potest, omnes illas infinitas individualiationes effacere una in individualiationem finitam; sicut partes infinitarum quantitatis palmarum efficiunt, ut per extensionem finitam palmarum. Nam singulari individualiationes addunt determinatam perfectionem speciei; ac proinde infinitas adderent perfectiones. Partes vero continui & si singulare determinatam adderent extensionem; semper tamen adderent minorem in infinitum; quod non esset in infinitis individualibus possibilis. **Contra 2.** responsum est: perfectio individualis proportionari debet specifica, cum una contrahat aliam, ut perfectio inferior superiori intra eundem ordinem: ergo non potest una esse altioris ordinis, quam alia. Confirm. Perfectio individualis re ipsa non distinguatur à specifica: sed specifica, quae nunc est in Gabriele, ex. gr. cum totâ perfectione individuali possibili, est eiusdem ordinis, ac fuisse, si produceta non esset cum totâ perfectione individuali possibili: cum specifica perfectio, in ratione specifica perfectionis, non varierit ex eo, quod in uno, vel in pluribus individualibus producatur: sed tunc fuisse eiusdem ordinis cum quælibet perfectione individuali: ergo etiam nunc. Nam quotiescumque duo sunt unum & idem re, implicat interea esse ordinis diversitatem. ergo si individualis perfectio est unum, & idem secundum specifica perfectione Gabrieles, implicant, ut perfectio individualis sit altioris or-

139. Secunda ratio sit eversione fundam, oppositam sent. omnis numerica multiplicatio fieri debet per materialia, vel per ordinem ad materialia, principium falsum est, i. quia vel per materialia intelligitur materia prima, sive cum certa quantitate & dispositione aff. ita, quae materia signata vocatur, sive per se nude sumpta. At hæc non potest esse universalis principium omnis numericae multiplicationis;

Eversione fundam, op- positam sententia.

ut patet non modò in operationibus naturalibus unius eiusdemque angelii, quae absque illo ordine ad materialia distinguuntur inter se numero; verum etiam in operationibus supernat. diuersorum angelorum & hominum. Etenim visio beata unius angelii non differt specie, sed solo numero à visione beatæ alterius angelii, vel hominis. Habitus infusi unius angelii non nisi numero differt ab habitibus infusis alterius angelii, vel hominis. Alioquin inter has formas supernat. admittenda foret specifica distinctione per ordinem ad diuersas specie naturas angelicas, in quibus recipiuntur, quam, uno vel altero excepto, ut 10.1. disp. 9. sect. 4. ostendi, nemo Theol. admittit. Vgl per materialia non tantum intelligitur materia prima, sed quodlibet subiectum singulare & individualium, in ordine ad quod individualiantur omnes operationes, & formæ accidentiales in eo receptæ, quod docuisse videtur S. Th. in 1. dist. 34. q. 1. ar. 1. ubi principium individualium communem, & determinans illam ad hoc singulare, ait esse materialia, vel aliquid, quod loco materiali habet. Et sane coguntur hoc admittere aduersarij si numericam multiplicationem angelicarum operationum saluare velint. Ergo concessum quod principium numericae multiplicationis non necessariò, etiam per aduers. sit materia 1. sed quodcumque possit naturam communem ad hoc individualium determinare; triplicem assigno modum, quo possit natura specifica angelii ad hoc & illud individualium determinari.

Primus est, suppositum angelii, quod licet du-

140.

Conf. Nec infinita pars quantitatis palmarum basicæ & consensu officium.

136. Ad 2. obiect. ponsim est: perfectio individualis proportionari debet specifica, cum una contrahat aliam, ut perfectio inferior superiori intra eundem ordinem: ergo non potest una esse altioris ordinis, quam alia. Confirm. Perfectio individualis re ipsa non distinguatur à specifica: sed specifica, quae nunc est in Gabriele, ex. gr. cum totâ perfectione individuali possibili, est eiusdem ordinis, ac fuisse, si produceta non esset cum totâ perfectione individuali possibili: cum specifica perfectio, in ratione specifica perfectionis, non varierit ex eo, quod in uno, vel in pluribus individualibus producatur: sed tunc fuisse eiusdem ordinis cum quælibet perfectione individuali: ergo etiam nunc. Nam quotiescumque duo sunt unum & idem re, implicat interea esse ordinis diversitatem. ergo si individualis perfectio est unum, & idem secundum specifica perfectione Gabrieles, implicant, ut perfectio individualis sit altioris or-

141.

142. *Secundus modus est per ordinem ad diuersum modum operandi vni, & non alteri supposito proprium. Nam ut de facto Deus specificè multiplicat naturas angelicas per ordinem ad diuersum operandi modum, vni, & non alteri speciei proprium; Ita poterit eandem naturam specificam numero tantum multiplicare per ordinem ad diuersum operandi modum vni, & non alteri individuo proprium. Nam ita se habet natura specifica ad differentias individuales; sicut generica ad differentias specificas: sed potest Deus eandem naturam genericam per diuersas differentias specificas multiplicare in ordine ad modos operandi specificè diuersos: ergo poterit eandem naturam specificam per diuersas differentias individuales multiplicare in ordine ad modos operandi individualiter tantum diuersos. Confirm. Potest Deus naturam accidentalem solo numero multiplicare per ordinem tam ad diuersum operandi modum; nam unus habitus luminis gloriae, vel charitatis infusae, individuatur tantum differt ab alio habitu luminis gloriae, vel charitatis infusae, & non nisi per ordinem ad operandi modum individualiter diuersum. Non potest solo numero ab alio habita luminis gloriae, vel charitatis i. fusae differre penes duo subiecta angelica per aduersi. quia haec per eos specie differunt: nec potest quod specie differt ab alio, esse ratio numero tantum discriminandi vnum ab alio, sicut è conuerso, quod numero tantum differt ab alio, non potest esse ratio discriminandi specie vnum ab alio. Quia siue discretuum concurreat ad discernendum vnum ab alio intrinsecè, uti concurrit in Petro materia signata ad discernendum illum à Paulo; siue extrinsecè & terminatiuè, uti eadem materia signata concurrit ad distinguendum vnum animum rationalem ab alio; non enim ad illum distinguendum concurrit ut aliquid cum ea intrinsecè componens, sed ut extrinsecus terminus, in ordine ad quem Deus effectuè producit illum cum hac individuatione; per ordinem ad hanc numero materiam signatam, ut ipsi aduersi. docent; semper verum erit, ut distinctuum numero tantum distinguat vnum ab alio, debere solo numero dif-*

ferre ab alio; alioqui si differret tantum specie, non posset nisi tantum specie distinguere, nam per id distinguunt vnum ab alio, per quod constituitur in se.

143. *Obiectus.* Ad hoc argui. responderi posset, quod licet duo subiecta angelica differant specie, adhuc tamen cum differentia specifica habent etiam numericam, quam aduersarij in angelis non negant, sed negant tantum numericam, quam habere non possunt, nisi per ordinem ad subiectum: naturæ autem angelicæ, cum sint per se subsistentes, nulli que subiecto comunicabiles, nequeunt solo numero multiplicari.

144. *Obiectus.* Sed contrà: tum quia in hac sent. singularitas vnius angeli non differt numero, sed specie à singularitate alterius, cum differat essentialiter; ut singularitas Dei non differt numero à singularitate creaturæ. Ratio: in hac sent. singularitas angelis essentialiter includit perfectionem specificam angelis; sicut singularitas Dei perfectionem Deitatis.

Vnde repugnat, ut possit concurrere ad individuandum, quin tum etiam concurrat ad specificandum. Tum quia sequeretur, plus saltem differre, duos habitus supernat. positos in duobus angelis, quam in duobus hominibus: cum plus differant duo individua angelica, quam duo individua humana. At hoc falso est, cum sequè possit Deus habitum infusum homini, infundere angelos, & è contrà. Tum quia cum isti habitus sint supernaturales, individuationem postulant etiam supernaturalem: nequeunt igitur individuari à diuersis subiectis angelicis, vel humanis, quæ sunt naturalia, sed à diuerso modo operandi supernaturali.

145. *Reff.* Tertiis modis multiplicandi numero naturas rerum, est per propriam & intrinsecam hæcceitatem. **146.** *Tertiis modis multiplicandi numero naturas rerum, est per propriam & intrinsecam hæcceitatem.* Nam ut res multiplicantur specie per propriam & intrinsecam formam specificam: ita multiplicantur numero per propriam & intrinsecam formam singularitatis. Quem multiplicationis modum admittere debent aduersarij, i. in ipsa materiæ à primâ, quæ de se individua est & singularis, & non per ordinem ad aliam materiam, vel subiectum, cum ipsa si. primum subiectum, cuicunque alteri subiecto incomunicabile. Nec per ordinem ad formas siue substantiales, siue accidentales; cum ipsa sit indifferens a quacumque formam suscipienda. Confirm. potest Deus creare aliam numero materiam ab ea, quæ nunc est: sed illa non posset individuari, nisi per propriam & intrinsecam hæcceitatem. **147.** *In quantitate debent in quantitate, quæ cum sit prima dispositio materiæ, nullam aliam presupponens, non potest individuari per ordinem ad materiam; eadem quippe numero quantitas indifferenter respicit hanc, vel illam materiam: nam ea individuantur per ordinem ad materiam, quæ respiciunt determinate hanc numero materiam, certis quibusque dispositionibus signatam, & sibi propriam effectam. Sed quantitas; cum sit prima dispositio materiæ, non potest respicere materiam ceteris quibusque dispositionibus signatam, sibiisque propriam effectam.*

148. *Obiectus.* Ad hoc respondere possent, quantitatem individuari per ordinem ad suam propriam extensionem localem; & rursus extensionem localem per ordinem ad quantitatem, cuius est localis extensio. Sed contrà; saltem non omnis forma receptibilis in materia individuationis principium esset ipsa materia; & committeretur circulus: nam quantitas individuaretur à propriâ extensione locali, & rursus extensio localis à propriâ quantitate. De mente autem Angelici, dubium est. Olim ductus auctioritate Thomist. putabam cum his Doctorem S. de facto tantum, & non de possibili troueris.

149. *Obiectus.* Que sit mens S. Tho. in hac Contraf. hanc.

hanc numeris am multiplicationem in angelis ne-
gasse: satilque mihi hanc mentem exprimere vide-
batur argum. quo opusc. 16. in vlt. §. Restat autem,
contra Auerroist. vtitur: Valde autem raditer argu-
mentantur ad ostendendum, quod Deus facere non posset,
quod sint multi intellectus eiusdem speciei, credentes hoc in-
cludere contradictionem. Da: o enim quod non esset de na-
turâ intellectus, quod multiplicaretur, non propter hoc opor-
teret, quod intellectum multiplicari includeret contradic-
tionem. Nihil enim prohibet aliquid non habere in sua
naturâ causam alicuius, quod tamen habet illud ex alia
causâ; sicut graue habet ex sua naturâ quod non sit sur-
sum: tamen graue esse sursum non includit contradic-
tionem; sed graue esse sursum secundum suam naturam con-
tradicitionem includeret. Sic ergo intellectus si naturaliter
esset unus omnium, quia non haberet naturalem causam
multiplicationis, posset tamen sortiri multiplicationem ex
supernaturali causa, nec esset implicatio contradictionis.
Verum licet hic argumentetur contra Auerr. qui
ponebant unam substantiam intellectualem affi-
stantem omnibus hominibus, cuius intellectu sin-
guli homines intelligerent, ut constat ex initio opus-
culi; tamen cum ipse contra Auerr. argumentatur,
poste absque ullâ contradictione, intellectum diui-
nitus multiplicari, non loquitur de multiplicatione
intellectus separati, seu angelici, sed humani: nam
hic erat scopus controversiae, & veritatis probanda,
scilicet multiplicari intellectum humanum in quo-
libet individuo hominis.

149. Alij hanc Doctotis mentem colligunt ex eo, quod
in 1. dist. 34. q. 1. ar. 1. docet, in omnibus rebus crea-
tis substantiam addere aliquid distinctum à natu-
rā: atque hoc habere se ut quid materiale, contra-
hens naturam communem ad esse singulare. Igitur
in sent. S. Tho. species Angelica communis, est con-
trahibilis ad hoc individuum singulare per substi-
tuentiam seu hypostasim, ut per aliquid materiale.
Sed neque hic locus conuinicit: tum quia in do-
ctrinā S. Tho. dubium est, an in angelis suppositum
re ipsā distinguatur à naturā, ut *sprā*. Tum quia
estō distinguatur, illud tamen in sent. ipsius consi-
stit in ipso esse, quod ab essentiā distinguitur. & in
quibusdam aliis, quæ accidentū naturā angelicē, ut
docet quodlib. 2. q. 2. ar. 2. *Essē autem in sent. S. Tho.*
non est determinatiuum essentiarū ad hoc, vel illud
individuum, sed potius ipsum limitator & indivi-
duatur ab essentiā, ut à subiecto in quo recipitur.
Vnde non potest esse ratio individuandi essentiam.

I^{50.} Ex aliâ parte S.Thomam sensisse, quod nec de potentia absolutâ angelî possint sub eâdem infimâ specie multiplicari. Iudicet 1. quod in hoc sensu illum intellexerit Episcopus Stephanus cum totâ Academiâ Parisiensi, ex cit. loco. 2. quod numericam multiplicationem angelorum appellat impossibilem, etiam secundum fictionem nostram: *Si autem Angelus, inquit cit. loco de spiritu. creaturis, est forma simpliciter abstracta à materia, impossibile est etiam fingere, quod sint plures Angeli unus species.* 3. id etiam deduci videtur ex principiis ipsius. 1. est si datur albedo, vel humanitas abstracta, non posset esse nisi una. ergo cum qualibet substantia angelica sit abstracta, non potest in sent. ipsius esse nisi in quâuis specie una. 2. est: si esse creatum esset abstractum ab omni subiecto, non posset esse nisi unum. ergo cum quâuis species angelica sit ab omni subiecto abstracta, non poterit esse nisi in quâuis specie una. 3. est, quod vbiique inculcat, principium individuationis esse materiam; ideoque in angelis non possit esse solam multiplicationem humericam, quia non est materia. Ex quo principio q. 2. de poten. ar. 4. colligit, in diuinis non esse plures numero filios in eâdem spe-

cie existentes : *cum ibi, inquit, non sit materia; que est principium distinctionis secundum numerum in eadem species*. *Iudicium de*
Auroru de
Hæc rationes, quia erunt sunt ex principiis pro-
mente S.
pris, efficacius persuadent, S. Thomam huius suis- Thome,
se sententias, ut nec de potentia absoluâ multiplicata-
ri possit numero eadem species atoma angelii.

Ad fundam. primæ, nec, vniuersaliter maior, ex dictis. Ad 1. prob. aliqui manifestè fatentur in hac re Aristotelem errasse, inter quos est *scorius* cit. §. Ad 1. argum. Alij ut *Aurelius* illum explicant de materia metaphysicâ, quæ est ipsa singularitas, seu hæcceitas rei, quæ essentiam communem metaphysicè contrahit ad hoc, vel illud individuum: ad quod, exceptiā primā intelligentiā, quæ sola est essentiali-ter hæc, omnes alijs sunt in potentia: quod probat ex *Contraent.* 3. de anim. com. 18. vbi docet, solam primam intelligentiam esse liberam ab omni mate-rialitate, & potentia; quia esse est ipsis quidditas; omnes vero alias diversificari in quidditate, & esse. Alij demum, inter quos *Ferrari*. illum explicant de principio individuationis sensibili & quoad nos.

Ad 2. prob. neg. minor. Ad prob. dist. antec. non est forma discretua numericè secundum gradum specificum, concedo; secundum individualem, quem una cum specifico continet, nego. Quod teneantur aduersarij concedere: qui et si negent, posse eandem speciem angelicam alteri individuo communicari, non tamquam negant, eandem discriminare unum Angelum ab alio, non solum specie, sed etiam numero: & hoc non secundum gradum specificum, qui non est aptus, nisi discriminare specificè, sed secundum individualem, quem simul cum specifico essentialiter per ipsos includit. Confirmatur species discriminat unum angelum ab alio specificè, non secundum gradum genericum, sed specificum, quem simul cum genetico includit: Ita eadem species discriminat individualiter unum angelum ab alio, non secundum gradum specificum, sed individualem, quem simul cum specifico includit. Quælibet etiam prima substantia una cum gradibus superioribus includit aliquem gradum ultimum individualem, quo constitutatur in se ipsa singularis & Hoc. Ergo etiam prima substantia angelica, praeter gradus superiores, includit aliquem individualem ultimum, quo constitutatur in se ipsa singularis & Hoc; & quo non tantum specie, sed etiam numero distinguatur ab omni aliâ substantiâ angelica; et si gradus individualis per aduers. sit essentialis na-

curæ specificæ. Ad confirm. dist. antec. non est in angelis nisi forma metaphysica, quæ est pura quid-
ditas & essentia rel. nego; cum in eis etiam sit sin-
gularitas, quæ est veluti materia metaphysica, dis-
criminans vnam essentiæ ab aliâ tantum entitati-
uè & materialiter. Non est in angelis nisi forma &
actus subsistens, excludens omnem materiam physi-
cam, concedo: cum formâ autem & actu subsis-
tente non repugnat materia metaphysica. Ad prob.
antec. concedo assumptum de actu puro & secre-
to à materia physica; nego de actu puro & secreto
à materia etiam metaphysicâ. Ad 2. concedo antec.
quoad totam perfectionem speciei intensuam
& formalem; nego quoad totam perfectionem ex-
tensiua & materialem. Ad prob. nego, angelum
non esse intra suam speciem perfectum, quia ad hoc
sufficit, ut habeat omnem perfectionem intensi-
uam; & formalem suæ speciei; ut patet in homi-
ne, qui est perfectus homo, etiam si non contineat
totam perfectionem materialem & extensiua spe-
cie humanae. Ad 3. concedo antec. de identitate
reali & physica; nego de identitate rationis & me-
taphysicâ. Nam metaphysicæ & conceptibiliter,

157.
ad 4. cum fundamento in re, in angelis essentia specifica distinguitur à singularitate, & consequenter id quo sunt ab eo quod sunt. Ad 4. maior accessus, quem habent angelii ad dignam actualitatem, non consistit in eo, ut non possint multiplicari numero; sed in eo, quod sunt ab omni materia secreti, & intelligendo puriores atque abstractiores, quae est proprietas per se consequens substantiam immaterialium. Ad 5. nego conseq. Ad prob. dist. vlt. conseq. In substantia angelica nihil est, nisi formale physicum, concedo; quia nihil est in eis materiale physicum, est tamen in eis materiale metaphysicum, sc. individualiter hæcceitas, quam nec aduersarii negant; sc. Angelos esse singulares & individualios, sed tantum negant, eos posse solum individualiter distinguere. Hæc autem individualitas, non est desideranda per ordinem ad aliquod subiectum, sed vel per ordinem ad suppositum, vel modum operandi vni, & non alteri individualiter tantum proprium. Ad 6. Reip. idem argu. fieri posse contra aduersi. Hæc hæcceitas huius animæ rationalis, sequitur ad essentiam animæ rationalis, ut proprietas suam essentiam: ergo impossibile est, ut anima rationalis communicetur multis individualibus. Nego igitur antec. nullus quippe gradus inferior consequitur superiori: species enim non consequitur genericum: ergo nec individualis speciem, ut proprietas illius, sed producitur a Deo, a quo omnis gradus entis creatus efficiens limitatur, ut docuit Damasc. lib. 2. fidei cap. 3. *Omnis creatura a Creatore ipso Deo finitur determinatur.*

160.
Ad fund. secundæ, neg. an: ec. Ad prob. conce-
do, quamlibet rem suam naturam postulare produci-
cum totam perfectionem intensuam, & extensi-
am per se consequente essentiam rei, ut sunt omnes proprie-
tates naturales: nego suam naturam petere produci cum
totam perfectionem extensi-
am, & per se non conse-
quentem essentiam rei; qualis est perfectio individualis, quæ non consequitur per se essentiam rei, sed producitur a Deo effectuè limitante quamlibet rem creatam intra suam speciem. Quæ per-
fectio cum possit intra eandem speciem in infinitum crescere, nequit tota simul produci, alioquin necessariò foret infinita, ut ex supra dictis constat.

161.
specificè. Nam ideo infinitus cum multiplicatio-
ne specifica multiplicatur etiam numericè, quia est
corruptibilis, & nequit unaquæque species diu in
uno tantum individuo conservari: ergo cum supre-
minus sit totus incorruptibilis, & quævis species in u-
no tantum individuo perpetuè conservari possit,
non egit numericà multiplicatione, quæ tantum
ordinatur ad conservatōnem speciei. Secundasent.
negativa est reliquorum, qui tamen diuini sunt:
Nam Albertus, Bonav. et. Mayro. q. 3. cum Beato de an-
geli c. 1. q. 4 censem, omnes angelos esse eiudem
speciei. Fundam. cum auth. ritas Patrum id asse-
rentium, albanas. super illa, *Omnia mihi traditi sunt;*
circa med. & in quest. ad Antioch. q. 8. Nyssen lib. de creat.
boni. c. 17. Basil. lib. 3. con. Eunom. Ansel. lib. 2. cur Deus
homo, cap penult. Tum quia (fundam. Bonav.) omnia
possunt saluari per solum distinctionem numericam:
nec illa cogit ratio in oppositum. Cæteri vero pu-
tant, non omnes, sed aliquos ratum differre numero.

162.
Ad fund. secundæ, neg. an: ec. Ad prob. conce-
do, quamlibet rem suam naturam postulare produci-
cum totam perfectionem intensuam, & extensi-
am per se consequente essentiam rei, ut sunt omnes proprie-
tates naturales: nego suam naturam petere produci cum
totam perfectionem extensi-
am, & per se non conse-
quentem essentiam rei; qualis est perfectio individualis, quæ non consequitur per se essentiam rei, sed producitur a Deo effectuè limitante quamlibet rem creatam intra suam speciem. Quæ per-
fectio cum possit intra eandem speciem in infinitum crescere, nequit tota simul produci, alioquin necessariò foret infinita, ut ex supra dictis constat.

163.
Negant.
Sicut sent. probabilitor est, ita ut quælibet species
angelica sit multiplicata numero. Quam sent. du-
plici ratione probo, 1. Scotti, quam colligit ex August. probabilitori
in Enchir. c. 29 ne sc. tot angelorum species sint irre-
parabiliter damnatae; nam si Deus non permisit,
ut tota species humana periret; à fortiori permitte-
re non debuit, ut tot nobilissimæ angelorum species
totaliter deperirent, sed in aliis individualibus non pec-
cantibus saluarentur. Confirm. ideo in sublunaribus
datut numericà multiplicatio vniuersaliumcun-
que speciei, né tota species in uno tantum individuo
existens deperatur: cum non minus per pec-
catum pereat species angelica quoad esse supernatu-
rale gratias, & glorias, quam species materialis,
quoad esse naturale per corruptionem amittendo
esse naturale: nec minus ad perfectionem Uni-
uersi confusat species angelica secundum esse super-
naturalis & beatificum, quam species materialis se-
cundum esse naturale. Secunda Damasceni in element. 164.
c. 12. ut saluetur perfecta amicitia, quæ inter ex-
cellestes Spiritus esse debet. Amicitia enim, ex Philos. 165.
8. Etib. c. 7. & 11. est perfectior, quæ inter æqua-
les versatur, nam superior magis desiderat amari,
quam amare. Vnde amicitiam Regis ad subditos, Amicitia
Patris ad filium, & vniuersaliter superioris ad infe-
riorem, amicitiam supereminentiae seu excellentiae nuntiis que-
appellat Arist. Ut igitur inter cælestes Spiritus per-
fecta amicitia exercetur, quæ non nisi inter naturam
æquales exerceri potest debuerunt in quilibet spe-
cie plures creari. Nec obstat, quod amicitia in an-
gelis potius spectanda sit ex mutua communica-
tione, & similitudine donorum supernat. nam su-
pernaturalia non destruant naturalia, sed ea suppon-
nunt & perficiunt. Ad fund. primæ; quidquid sit
de maiore perfectione physicâ, certè maior est per-
fectio politica Uniuersi, quæ in nobilissimo regno, 166.
quale est cœlestis, attendenda est, ut angelii non so-
lùm multiplicentur specie, sed etiam numero in eâ-
dem specie, idque ob rationes assignatas: Ad con-
firm. 1. nego, omnes cœlos, & astra differre specie;
vero famile enim est, multos cœlos, & astra eiusdem
esse speciei. 2. nego conseq. nam in cœlis non mi-
litant rationes, quæ militant in angelis. Ad prob.
nego conseq. nam in creaturis intellectuibus po-
test esse ratio numericà multiplicationis, corrupti-
bilitas quoad esse supernaturale beatificum, nec noua
perfecta societas, cum mutua redamatione fundata
in æqualitate perfecta naturæ.

167.
Secundasent. quatenus affirmat, omnes angelos
esse eiusdem speciei, obstat 1. tam physica, quam
politica perfectio Uniuersi; quæ huiusmodi varie-
tatem specificam in angelis postular. Obstat 2. tam
diuersa

161.
Tres ordines
creatrarum
in hoc uni-
verso.

162.
2. Sem.

163.

164.

165.

166.

167.

Hivis controversia, neutra pars potest certò
definiri; vnde illam dubiam relinquunt Au-
gust. in Enchir. c. 58. vbi fatetur se id ignorare, & con-
tra Priscilia. c. 11. Item Damascen. lib. 2. de fide c. 3. qui-
bus consentit Vsq. disp. 181. c. 3. sit ramentum. Prima
sent. affirmans S. Thom. Agidij, Argent. Capreo. Opimi,
Bannez, vbi suprà, Zumel. 1.p. q. 50. ar. 4 q. 1. licet pro-
babile putet oppositum. Fundam. maior perfectio
Uniuersi est multiplicatio specifica, quam numeri-
ca; nam illa est per se, hæc per accidens; illa for-
malis, hæc materialis. Confirm. Totum hoc Uni-
uersum triplici constat ordine creaturarum, infimo
generabilium & corruptibilium, medio incorrupti-
bilium, supremo intellectualium. Infimus ob sui
corruptibilitatem cum multiplicatione specifica,
multiplicatur etiam numericè. Medius ob incor-
ruptibilitatem multiplicatur tantum specificè; tæ-
li enim & astra, quæ sunt huius ordinis, omnia dif-
ferunt specie. Ergo à fortiori supremus ordo ange-
lorū ob sui corruptibilitatem, totus differre debet

Partitio graduum & numerorum in Angelorum Rebus.

diuersa munia ac nomina, quæ angelis Scriptura, & Patres assignant. Vniuersa quæ ppe angelorum multitudo in tres dividitur hierarchias; unaquæque autem hierarchia in tres choros. Primus est Seraphim, Cherubim, Thronorum; Secundus Dominationum, Virtutum Potestatum; Tertius Principatum, Archangeloꝝ, Angelorum. Angelis demandata est cura priuatorum hominum, Archangelis publicorum, ut Principum, Regum, Pontificum, necnon Urbium, ac Regionum; Principatibus potestas instruendi, & illuminandi Angelos, & Archangeli in his, quæ ad priuatam & publicam hominis salutem spectant. Potestatibus concessa est facultas ordinandi ea, quæ ab infinita, sibi subiecta hierarchia, exequenda sunt; nec non potestas fraternandi demones: Virtutibus destinata est cura praesidendi iis, quæ supra naturæ cursum peraguntur: distinctionibus data est potestas dominandi omnibus sibi subiectis, & altiori quam tam ratione praesidiandi iis, quæ ad uniuersalem Dei prouidentiam spectant. Reliquis vero tribus primæ hierarchia choris proprium est, dum non Malestati assistere in eiusque laudibus perpetuo occupari, & per variis actus interioris intentis Deo abhærere. Unde prius ab excessu à doris, dicti sunt Seraphini; Secundi ab excessu scientiarum, Cherubim; Tertijs ab excessu interioris puritatis, & affectuum sedatione, Throni; quasi sedes diuinæ Malestatis, lege Dionys. de caelesti hierarch. Et Gregor. bonis. 24. in Euang. Porro diuersa munia, & dignitates diuersas supponunt in angelis virtutes, & facultates, atque adeò naturas quia licet possit Deus diuina officia committere eiusdem naturæ angelis, præbendo illis cum diutissimis officiis diuersas facultates supernat. ut praestat in hominibus; tamèo quia res disponit, quoad fieri potest, connaturalius; connaturalius autem est, ut non modè ange i. quibus diuersa commissa sunt officia, ad ea disponantur per dona superat. sed etiam per virtutes & facultates naturales; sic enim Deus dona supernat. in angelis dispensat, iuxta perfectiores facultates naturales, dicendum est, eos, quibus tam diuersa commissa sunt munia, non solùm in supernaturalibus. sed etiam in naturalibus differre. Ad 1. fund. R esp. Patres explicando esse Patres etati de unitate speciei subalternae, non specialissimæ. Ad quomodo ac- 2. sat est ratione congruentia nobis assignatam. cipendi.

Quoad numerum Angelorum Aris. 12. met. tex.

48. & ut etiam illi tribuit S. T. b. 1. p. q. 50 ar. 3. & 2. con. gen. c. 92. non plures posse, quæ in celorum orbes, ad quos mouendos angelii ex Aris. sent. ordinantur. Verum plures intelligentias, quæ celorum motrices, Aris. concessisse colligitur ex cœli, tex. et cœli extra omnes celos ponit quasdam naturas inalterabiles, & impalibiles, optimam & per se sufficientissimam habentes vitam, a quo fruentes eterno. Quæ conditiones non possunt nisi angelis conuenire, ut S. Tho. ibid. l. 21. testatur; vbi contra Alex. qui has conditiones explicat de cœlis, docet, Aris. per naturas optimam & sufficientissimam habentes vitam, intelligere substantias separatas. Nam etiam si cœli ponantur animati. optimam tamen, & sufficientissimam vitam habere non possunt. Vt per se patet. Alij, Angelos quoad numerum non excedere homines, probant: Tot sunt homines predestinati, quod sunt angelii reprobri, ad quorum sedes restaurandas fuerunt homines electi ut restatur August. 22. decim. Dei c. 1. & in Ench. c. 61. Sed homines predestinati in duplum tantum proportione superantur ab angelis beatis: nam angelii beati duplum tantum plures sunt angelismalis; tercia pars cecidit, Apoc. 12. Sed homines reprobri

168.

Patres etati de unitate speciei subalternae, non specialissimæ. Ad quomodo ac- 2. sat est ratione congruentia nobis assignatam. cipendi.

169.

Varia sent. de numero Angel.

170.

Quidam illi plures posse, quæ in celorum orbes, ad quos mouendos angelii ex Aris. sent. ordinantur. Verum plures intelligentias, quæ celorum motrices, Aris. concessisse colligitur ex cœli, tex. et cœli extra omnes celos ponit quasdam naturas inalterabiles, & impalibiles, optimam & per se sufficientissimam habentes vitam, a quo fruentes eterno. Quæ conditiones non possunt nisi angelis conuenire, ut S. Tho. ibid. l. 21. testatur; vbi contra Alex. qui has conditiones explicat de cœlis, docet, Aris. per naturas optimam & sufficientissimam habentes vitam, intelligere substantias separatas. Nam etiam si cœli ponantur animati. optimam tamen, & sufficientissimam vitam habere non possunt. Vt per se patet. Alij, Angelos quoad numerum non excedere homines, probant: Tot sunt homines predestinati, quod sunt angelii reprobri, ad quorum sedes restaurandas fuerunt homines electi ut restatur August. 22. decim. Dei c. 1. & in Ench. c. 61. Sed homines predestinati in duplum tantum proportione superantur ab angelis beatis: nam angelii beati duplum tantum plures sunt angelismalis; tercia pars cecidit, Apoc. 12. Sed homines reprobri

plus quam indecup à proportione excedunt homines predestinatos: ergo homines sunt plures quam angelus. Alij contra. Angelos excedere hominum numerum, colligunt: quia quilibet homo habet suum custodem: sed custodes hominum sunt ex infinito ordine: ergo ad minimum tot simul erunt angelii infiniti ordinis, quot sunt homines eodem tempore simul existentes, ut unusquisque suum custodem habere possit. Non decet autem, ut semper idem angelus, qui fuit custos unius hominis successivè habet custos alterius; sed alij & alij ex eodem infinito ordine subinde subrogentur. Cum ergo praeter infinitum ordinem remanent octo alij, probabiliusque sit, quod angelis sunt superiores ordine, eorum esse numero plures, sequitur longè plures esse angelos, quam homines. S. Thomas cit. loc. 1. p. & 2. con. gen. Et alibi, constat angelos in multitudine excedere omnes materiales substantias. Nam quod rerum naturæ sunt perfectiores, ed in magnitudine, vel multitudine, excedunt imperfectiores, ut constat de corporibus caelestibus; quæ quia perfectiora sunt sublunaribus, longo intervallo quoad magnitudinem superant sublunarria. Cum igitur angelis sint omnium perfectissimi, excedere debent in multitudine omnes materiales substantias. Intellige S. Tho. de xxv. omnia materialium substantiarum, non quoad numerum, sed quoad speciem tantum, ut illam interpretatur Caiet. Ferrar. Barnez.

Sed hæc tantum sunt incertæ conjecturæ; cum tota res peudeat à liberâ voluntate Dei, quæ nobis *Quare sic non innoteſcit, niſi per reuelationem: nec niſi Angelorum quod Angelis sunt in maximo numero, ex Danielis multitudine 7. Millia millia ministrabantur ei, & decies millia centena millia aſſiebantur ei.* In quem locum Hieron. Non quod numerus Dei numerus definitus sit, sed quo maiorem malitiam diuinae humanus sermo explicare nequinerit. Et Apocal. 3. Et vidi & audiui vocem Angelorum multorum in circuitu ieron. & animalium & seniorum, & erat numerus eorum millia millium. Vbi Atis. Numerum finitum ponit, quia Deo finitus est numerus eorum, licet nobis infinitus. Et Match. 26. An plures non possunt rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo plus quod in duodecim legiones angelorum, constat autem una legio 6000. Ceterum Legio 6000: an sunt hominibus pauciores, an sequales, an vero plures, siue reliquas etiam in omnes materiales substantias excedant, nobis constare non potest.

DISPUTATIO IV.

De assumptione corporum.

Quidam sententia: Alii Angelos assumunt corpora, & ex quæ materia, & qua virtute, & per quam rationem illis eniantur. Quod tamen opinio fuit sumere cora Viderici, referente Caribus. in 2. dist. 8. q. 1. numquam *Angelos apparuisse in corporibus assumptis, sed omnia, quæ de apparitione Scriptura narrat, contingit per imaginationem & sensus delusionem.* Fundam. Canon Episcopi 26. q. 9. sumptus ex Concilio Ancyra. provinciali approbat in 4. Synodo generali, 2. c. n. in quo definitur, ea quæ contingunt lamiis, non realiter & in corpore, sed imaginariè & per spectrum in formis contingere, ergo à pari, cum dicuntur angelii variis personis apparuisse.

Opposita tamen sententia: nempe Angelos realiter, & per assumpta corpora visibiles se hominibus exhibuisse, omnino certa est, & communis inter Scho. mans certa. last. in 2. d. f. 8. Nam Tobie 5. &c. legitur Raphael per

per multas hebdomadas comitatus fuisse Tobiam, qui non ab ipso tantum, sed ab omnibus etiam videbatur: quae autem sole imaginatione, & sensuum delusio[n]e sunt, non ab omnibus, ut 1. p. q. 51. art. 2. notat S. Tho. communiter videntur. Confirm. h[ec] dici non potest de Christo, cui Mat. 4. apparuisse dicitur diabolus, cumque in pinnaculum templi, ac in excelsum montem assumptus. Non enim deemit, Christum a diabolo deludi, ut quod lollam imaginatione generetur, Christus realiter fieri putaret: nam h[ec] omnia vt realiter gesta inter Christum & diabolum Scriptura narrat. Ad fund. nego conseq. Non enim concilium ex loco vniuersaliter docet, omnia quae per huiusmodi apparitiones sive malorum, sive honorum angelorum arte sunt, fieri sola imaginatione, sed quedam tantum a quibusdam mulierculis ibi narrata, scilicet homines in bestias esse conversos.

3. Solunctor
argu.

4. Angels cor-
pora sibi ex
aere adden-
sato for-
mans.

Colores in
corporibus
assumptis
non necessa-
rid veri.

5.

6.

Quoad secundum, communis sent. est, huiusmo-
di corpora sibi angelos efformare ex aere addensato & crasso, vi motricis virtutis redacto in figuram corporis humani, vel alterius animalis, in cuius corpore angelus apparere vult, quod probavit Dar. in 2. disp. 8. q. 1. n. 7. 1. r. 2. ex eo, quod ex-
periencia compertum est, non posse huiusmodi corpora gladio scindi, quia cum aer sit fluxilius, scis-
sus statim continuatur. Non oportet autem vt colores, qui ita apparent, sint veri, sed tantum ap-
parentes; ex variâ luminis reflexione, ut in iride.

Ex his difficultas, quam mouet August. in Enchir. t. 59. & insolitam relinquunt, quâ ratione possit cor-
pus, ab angelis assumptum, si ex aere efformatur, ad instar humani corporis contrectari, & tangi, cum aëris nec humanae carnis mollitiem, nec ossis duri-
tatem tactui exprimere queat. R[es]p. Has etiam qualitates possunt corpus, ab angelo assumptum, tactui apparetentes exprimere, ut patet in lotione pedum trium angel. ab Abraham factâ Gen. 19. & in luctâ Angelii cum Iacob Gen. 32, exprimit autem appa-
tenter has qualitates, vel resistendo, & vi suâ moti-
tâ attemperando motum corporis tangentis, ne plus minusve penetret de corpore assumpto, quâm sat fuerit ad mollietatem, vel duritatem humani cor-
poris exprimendam: vel quod probabilius cen-
so, tactum miscendo, & combinando de reliquis elementis in corpore assumpto, quantum sat fue-
tit, ad huiusmodi qualitates exprimendas. quod prob. saltem humati corporis temperiem nequit angelus exprimere per solam motus attemperatio-
nem, nisi id corpore assumpto admisceat qualitates, quae humani corporis temperamentum possunt appa-
tenter referre. haud tam dubito, quod nota-
bit Caiet. 2. 2. q. 95. art. 3. possit huiusmodi corpora ab
iis, qui diligenter adiutant, tactu ipso à veris cor-
poribus internofei, ut constat de homine à Caiet.
ibid. relato, qui cum rem haberet cum demone succubo, factus est, se illius carnem, ut glaciem sibi molestem experiri fuisse. quod etiam confirmans illa Luca v. 1. Palpare, & videte, quia spiritus carnet, &
esse non habet, sic ut me videtur habere, quo arguit. ro-
luit Christus veritatem sui corporis probare t. quia spiritus verap[er] carnet, & ossa non habet, quae ligaci tactu percipi possint. Porro cum Christus spiritum dixit, non purum spiritum, qui nullo modo obiectum tactus esse potest, sed spiritum, in figura corporis apparentem, nam hic consuevit phan-
tasia nominari, quod putabant Apostoli Chri-
stum esse, cum illis reddituus apparuit.

Quoad tertium S. Thomas 1. p. q. 51. art. 2. ad 3.
videtur, diuinam virtutem ad id requiri: com-
punctus tamen sent. docet, sufficiere naturalem angelis af-

sumentu. quia id non excedit naturalem vim moti-
uauit angelis; nam aërem condensare, illumque in fi-
guram hominis, vel alterius perfecti animalis re-
digere, opus est solus virtutis motricis: sed ange-
lus habet perfectam vim motricem super omnia angelis.
elementa; ergo. Confirm. etiam demones corpo-
ra assumunt ad malum finem, ut ex historiis con-
stat: nequit autem Deus extraordinario concursu
ad opus malum concurrere, quia nequit esse causa
particularis, ac principalis operis mali. S. Thomas
explicandus est de virtute diuinâ, ordinante & di-
rigente; nam semper hanc corporum efformationem, à S. Angelis factam, Deus ordinat ad effectum
supernaturale, ut ex apparationibus constat.

*Ad assump-
tio[n]e co[n]po-
ra sufficiens ver-
itas innata*

Quoad quartum, omisso errore tum corum, qui dicebant, angelos assumere corpora per unionem hypost. ut indicat Terrall. lib. de carne Christi circa init. rum eorum, qui dicebant, angelos uniri corporibus substantialiter; utrumque enim implicat, ut constat ex disp. 2. sect. 2. tum ex 10. 6. disp. 14. sect. vlt. contra. uersia superest, an saltem necessaria fit aliqua via accidentialis angelii assumentis cum corpore as-
sumpto. affirmat Vag. disp. 188. c. 7. quia bon. po-
test explicari, quo pacto angelus sit in corpore as-
sumpto, nisi per unionem ipsius cum corpore; non enim sufficit coniunctio per solam loci propinquitatem; nam h[ec] dicit respectum distantie à pun-
ctis fixis, per ordinem ad quae constituitur locus; angelus autem, prout corpori unitur, non habet res-
pectum distantie à punctis fixis, tum quia nulla res

*Fundam.
Vag.*

spiritualis secundum se habet respectum ad puncta fixa, cum hoc sit proprium corporis quanti, tum quia manente eodem corpore, semper angelus retinat eundem modum coniunctionis cum illo, esto varietur distantia corporis à loco; ergo non unitur illi, ut existent in loco, sed ut praesidenti à loco. Confirm. corpus Christi unitur accidentibus Eu-
charistie, unione physica, non solâ loci propinquitate; igitur & angelus corpori assumpto. Negant Ga-
briel. in 2. disp. 8. q. 1. art. 2. Sua. lib. 4. de angel. c. 36. &c. Ad assumptionem cor-
alij, quibus magis assertior, quia sufficit sola præ-
sentia localis per intimam propinquitatem angelii corporum ab
cum corpore assumpto. nam h[ec] sufficit ad unitam, *nam non re-*
quæ angelus exercet, quæ sunt mouere corpus loca-
liter; continere ne diffundat; per illud verba profer-
re: at h[ec] omnia sunt effectus potentiae motricis, *nisi corum*
ad quos exercendos sufficit præsentia localis, ut con-
stat in nobis, qui, ut corpus à nobis distinctum mo-
ueamus, aut sistamus, ne diffundat, vel ruat, sufficit
præsentia localis: mouetur enim, vel sistitur corpus
per imperium in eo impressum: profert in corpore
assumpto angelus verba, mouendo corpus, & aë-
rem circumstantem. Ad fund. Vag. quez, nego antec.
eiusque prob. nam res spirituales non dicuntur t[em]p[or]e. Solunctor
etiam distantie, vel propinquitatis, aut inter se, aut argu.

10. ad
11. Ad confirm. niego conseq. Quia corpus Christi ex vi conversionis sacre, succedit accidentibus Eu-
char. in mundo substantiis panis & vini; que non erat sub accidentibus propriis per solam præsentiam localem, sed per unionem physicam; igitur & corpus Christi succedens in mundo illius.

Addendum est, solam angelii præsentiam cum
corpore assumpto, non sat esse, ut dicit queat corpus *Sola præsen-
tia angelis*
assumere; hanc in. habet ad celum, quod mouet; *ad assumptionem cor-
porum non sufficit.*
ad emergentes, quos torquet; quos tamen non di-
citur assumere; sc. corpus assumere est ad se ipsum
sumere, hoc est ad propriam assumentis, non as-
sumptui, perfectionem, operationemque manifestan-
dam;

daci, ut Scetis in 2. diff. 8. q. vñ. 5. in ista qu. sic Verbum assumpsit huianitatem, ad theandricas operationes, mediā huianitatem hominibus manifestandas. oportet igitur, ut corpus assumptum sit instrumentum assumptis ad manifestandam aliquam operationem propriam ipsius assumentis; ergo supra respectum mobilis ad motorem, addit respectum representantis ad representatum; sine quo non salvatur ratio assumptionis. Vnde calum quod mouetur ab angelo, non dicitur assumptum ab angelo; quia non manifestat operationem propriam angelii. Non est autem ad propriam assumptionem necessarium, ut corpus assumptum formetur ab assumente, ut falsò Durand. in 2. diff. 8. q. 1. n. 2. nam assumere non dicit formaliter efficere, sed tantum corpus effectum sibi vnire, ad propriam perfectionem operationem manifestandam. Vnde potuisse Verbum huianitatem praexistentem sibi vnire, & tunc independenter ab effectione, vere & propriè huianitatem assumptissit. Neque etiam oportet, ut angelus sit in corpore assumpto definitiū, ut falsò additio in Scet. diff. 8. ex. & Gabr. q. 1. art. 2. init. tum quia Verbum non est definitiū in assumptione huianitatem: cum quia de facto qui quis angelus maiorem habet sphæram actiuitatis, quam sit corpus quod assumit. Ergo non repugnat operari extra illud. Vnde posset idem angelus assumere duo corpora simul, quæ non excedant sphæram actiuitatis angelii assumentis, in iisque simul operari. Quia assumere corpus, formaliter solum importat, illud sibi vniire ad aliquam operationem propriam manifestandam. Vnde sicut necesse non est, ut illud sibi vniat ad omnes operationes proprias manifestandas; ita nec ut illi ad aquatæ assit.

An possit Angelus propriâ virtute formare corpus humanum, vel alterius perfecti animantis?

14. *De animali ex parte corporum.* **D**VPLEX est animal, perfectum, quod propriam requiri causam, ex qua gignatur; & imperfectum, quod fieri soleat ex partu. De hoc nulli est dubium, quin fieri possit ab angelo. ut August. 3. de Trinit. c. 7. non quidem immediatè illud producendo, sed ut ibid. c. 8. actius passus applicando, à quibus tale animal propriæ in instrumentaria causalium applicatarunt, licet nobis occultè gignatur. ut Ægypti inēratores serpentes & ranas operante humum producerunt, Exod. 7. & 8. Omnes quippe rerum, ut ibidem August. que corpora aliter, visibiliter, nascuntur, occultè quedam semina in istis corporibus mandibulæ elementulatent; ex quibus accipiunt prædicti primordia, & incrementa dubia magnitudinis, distinctionesq; formarum ab originalibus tanquam regulis, quæcumque nesciendo ad oculos nostros excēnt. Difficultas igitur tantum est de corpore perfecti animantis, præcipue de humano. In partem affirmi, inclinet Terull. lib. de carne Christi Init. Confirmante exempla, quibus constat, ex incubis, vel succubis humana corpora prognata fuisse. Ratiō: possunt angelii applicare causas, ad huiusmodi corpora progignenda naturaliter disponentes, non minus quam ad reliqua corpora imperfectiorum animantium. Opposita tamen sent. communis est Scholasti in 2. diff. 8. non posse huiusmodi corpora, ne media è quidem ab angelis produci: nam ut Bonan. in 2. diff. 8. p. 1. art. 2. q. 1. & Ri. h. r. art. 1. q. 4. hec corpora requisunt certas causas, certumq; prædictionis modum; ex parte maris, semen; ex parte sc̄minis, matrem, in quā recipiūt prolificet. Cūm igitur negantur

angeli has causas ad libitum applicare; & requirent enim liberum consensum caularum principaliter producentium, neque per applicationem poterunt illa ab angelis produci.

Dico 1. nequeunt hęc corpora absque applicatione propriarum causalium ab angelo produci. Constat ex fund. allato. & in hoc est potissimum discriben inter hęc, & reliqua imperfecta corpora: quia hęc produci non possunt, nisi à propriis causalibus, ideoque absque illarum applicatione gigni nequeunt: illa vero non solum à propriis, sed etiam à communibus & universalibus causalibus produci possunt; quibus, ut eis August. dixit, occultam vim ad huiusmodi imperfecta animantia progignenda Deus impartiit. Dico 2. possunt etiam perfecta corpora animantium per applicationem propriarum causalium ab angelo produci. Fundam. causalē naturales applicatæ ex se producunt effectum, cum illum necessariò a naturaliter producat: sed potest angelus vi propriā applicare causalē horum corporum productrices. Nam caula hęc corpora naturaliter producens, est semen maris in matrice foecundatione receptum: potest autem angelus arripere semen de sūlum à mare, & transfundere in matricem foecundinæ, quod docuit Abul. in 6. 19. Gen. ex S. Thom. quodlib. 6. q. 3. art. 18. ubi narrat exemplum puellas pubescentes, quæ cum in lecto patris dormiret, accidit, ut dum in somno pater pollueretur, eius semen in puellas matricem subintraret, quo recepto puerilla conceperit. Ex quo colligit S. Tho. posse aliquam perfecte virginē mente & corpore conciperē, non parere; quod fuit privilegiū solius Deiparae.

Adverte, in huiusmodi casibus, non esse patrem, aut matrem dæmonem incubum, aut succubum, sed illum, cuius est semen; & in cuius matrice fetus formatur. Nam patens dicitur non qui causalē tantum ad gignendum applicat, sed qui parentem propriæ substancialē, medio semine, proli communitat. Est enim parens, qui de propriā substancialē in similitudinem propriæ naturæ prolem gignit.

Dico 3. non potest angelus per applicationem propriarum causalium ita corpus humanum formare, ut in eo ante ipsius animationem pro libito appareat. Fundam. applicatis causalibus ad productionem humani corporis concurrentibus, non est in potestate angelī, ut illi statim organizato infundatur anima rationalis. Ante infusionem autem, non est corpus aptum, in quo angelus apparet, ut per illud suas proprias operationes manifestetur. Ad Tertullianum resp. in hoc errante. Reliqua solum probavit errans. secundam concl.

An Deus possit, & de facto aliquando corpus assumperit.

Prima sent. negat, Deus posse assumere corpus, cui valet ut motor ad propriam perfectionem manifestandam: Gabriel in 2. diff. 8. q. 1. art. 2. & qui docent ad assumptionem requiri, ut assumptor coexistat corpori assumpto definitiū. Nequit enim Deus, cum sit immensus, suscepto corpore definiri. Confirm. Deus est intime præsens omnibus corporibus, eaque motet ad aliquam operationem, mediante quā propterea perfectionem manifesteret; & tamen non dicitur talia corpora assumere, non illa de causa, nisi quia in illis non assit definitiū. Neque dicas, idem Deus illa non assumere, quia per ea non operatur ut causa particularis, sicut operatur angelus per corpus assumptum; nam altero diceretur assumere corpora, quæ per secula

cula operatur, ad quæ concurrit ut causa particularis. Secunda affirmat, non modò de possibili, verum etiam de facto, Deum corpora assumisse, in quibus se hominibus visibilem præbuit: Tribuitur S.Tho.3.p.9.39.4r.7. Abul.in c.19. Gen.9.6. & non nullis Patribus. Fundam. sæpe Deus dicitur apparuisse hominibus, vt Moyssi in flammâ ignis; filiis Israel in nube; Ioanni Baptizanti in specie columbae; Apostolis in figurâ linguarum in die Pentecostes. Confirm. alioqui Deus deciperet homines, si per hæc symbola non ipse, sed angelus immedia-
tè appareret. Nam per hæc signa ita appetet Deus, ac si ipse sit, & non aliud, qui per ea immedia-
tè repræsentetur. Ego, inquit, sum Exod.3. Deus Patri
tui, &c. Tertia affirms de possibili, negat de facto, Deum unquam corpora assumisse, quibus imme-
diatè appareret, atque repræsentaretur; sed eius lo-
co immedia-
tè apparuisse angelos, qui per assumpta
corpora immedia-
tè operabantur ac repræsentabantur: Zumel 1.p.9.51.ar.2.q.2. Vasquez disp.18 q.c.2.
Valent. q.2.pu.2. Quarta docet, de possibili quidem potuisse Deum, & corpora assumere, & in illis appa-
reare; de facto tamen nunquam corpora assum-
isse, apparuisse tamen in iis, vt cum in flammâ ignis
apparuit Moyssi, ignis quidemflammam non as-
sumpsit, in eâ tamen apparuit: Molin.1.p.9.51.ar.2.
disp.2.Bannez ibid.ar.2. Suar.lib.6.de angel.c.20. & 21.

25.
Non impli-
cat Deus
assumere
corpus.

Dico 1. Non implicat, Deum assumere corpus ad seipsum immedia-
tè manifestandum secundum perfectionem propriam. Fundam. assumere cor-
pus solum dicit coassistere illi ut proximum motorum, ad aliquam assumentis perfectionem propriam manifestandam: sed in hoc nulla inuoluitur imper-
fæctio, aut conditio Deo repugnans. Nam coassistere corpori ut immedia-
tum & proximum motorum, solum importat intimam præsentiam moti-
ris cum mobili, & proximam causam efficiam-
motus ipsius mobilis ad finem manifestandi scip-
sum: sed ad hoc non requiritur, vt vel motor mo-
ueatur cum mobili; vel illi deficitur assistat: nam
potest angelus ut immedia-
tus & proximus motor mouere corpus assumptum intra suam sphæram,
ipso immobili manente. Confirm. Potuit Deus
absque illâ sui imperfectione assumere corpus hy-
postaticè, in quo appareret ut intrinsecum supposi-
tum naturæ ad manifestandas theandricas opera-
tiones; ergo potuit absque illâ sui imperfectione
assumere corpus localiter, ut proximus motor, in
quo appareret, ut repræsentatus in repræsentante
ad aliquam suam perfectionem manifestandam.
Nam intiuim est Deus cum corpore hypostaticè
assumpto, quam cum corpore localiter mobili, &
tamen non est necesse, ut cum illo moueat, aut
definitiè existat; ergo neque cum hoc.

26.
Conf.
De facto
Deus non
quoniam imme-
diatè as-
sumpsit cor-
pora.

Dico 2. de facto nunquam Deus immedia-
tè assump-
tus corpora localiter, sed angelus in personâ
Dei, et si Deus erat, qui in corporibus ab angelo
assumptis principaliter apparebat. Prior pars est
August.3.de Trinit.c.11. Prinde illa omnia, que Patri-
bus visa sunt, cum Deus illis secundum suam dispensatio-
nem temporibus congruam præsentaretur, per creaturam
facta esse manifestum est, et si nos latet quomodo ea mini-
stria angelis fecerit. Et colligitur ex scripturâ, quæ
dum in uno loco introducit Deum in aliquo sym-
bolo apparentem, & cum hominibus immedia-
tè colloquente, in alio docet, illum fuisse angelum.
At ille dicitur corpus assumere, qui proximè & imme-
diatè per illud operatur. Nam quando angelus
assumit corpus, non aliâ de causâ ipse, & non Deus
dicitur illud assumere, nisi quia angelus, & non
Deus per illud immedia-
tè operatur. ut Filius, non

Pater, vel Spiritus S. dicitur humanum corpus as-
sumpsisse; quia Filius, non Pater, vel Spiritus S.
per illud immedia-
tè operatur. Ratio: hæc deno-
minatio desumitur à principio proximo & imme-
diato, non à remoto & mediato, qualis est Deus,
vt causa prima & vniuersalis in actionibus creatu-
ræ. Maior constat 1. Act. 7. vbi id quod dicitur,
Exod. 3. Dominus apparuit Moysi in flammâ ignis, hic di-
citur, Apparuit illi Angelus in igne flamme. Et quod di-
citur Exod. 19. Dominus vocauit Moysen de monte: hic
dicitur, Hic est ille, qui fuit in solitudine cum Angelo qui
loquebatur ei in monte. 2. ad Galat. 3. vbi lex dicitur
ordinata per Angelos in manu mediatoris, hoc est Moy-
sis: & ad Heb. 2. dicitur sermo dictus per Angelos. Et
tamen Exod. 31. ipse Deus dicitur dedisse Moysi ta-
bulas proprio digito scriptas, vbi semper Deus in-
ducitur ut legem immedia-
tè dictans. Ratio: sem-
per Deus, quoad fieri potest, operatur mediis cau-
sis secundis; quia sic magis elucet Dei bonitas &
maiestas. Posterior pars prob. ex discrimine, quod
inter assumere, & apparere est. Assumit is, qui est proximus & imme-
diatus corporis motor. Apparet qui per assumptum symbolum principaliter repræ-
sentatur & exprimitur. Potest autem angelus esse proximus, & imme-
diatus corporis motor: contra in Deum
verò Deus per illud principaliter repræsentari & principaliter
exprimi. Maior constat: nam apparere dicitur is, qui in alterius notitiam venit, vel per se, vel per an-
liquod medium: Assumere dicitur, qui aliud à se
distinctum sibi unit ad aliquam propriam operatio-
nem exercendam, seu manifestandam. Potest au-
tem quis aliud à se distinctum sibi unit ad pro-
priam operationem exercendam, mediante quâ ul-
timatè & principaliter non ipse, sed aliud à se di-
stinctus repræsentetur: ut qui in scenâ Regis ha-
bitum assumit ad exercendas actiones, quibus Re-
gis persona repræsenterur. Dices: ad assumptionem formaliter requiritur, ut assumens per illud,
quod assumit, scipsum repræsenteret: sed angelus,
quando per corpus assumptum Dei personam re-
præsentat, non repræsentat se ipsum: ergo non pro-
priè corpus assumit. Propter hoc argum. Molina
concedit conseq. Sed melius disting. minor. Non
repræsentat scipsum immedia-
tè, & ut quo, minul-
que principaliter, nego; quod tatis est ad propriam
assumptionem: Non repræsentat scipsum imme-
diatè & ut quod, magisque principaliter, concedo:
hoc autem modo repræsentatur Deus per corpora
ab Angelis assumpta.

Ad fundam. primæ, nego, ad propriam corporis
assumptionem requiri definitiū præsentiam as-
sumentis in corpore assumpto. Ad confirm. Non
omnia Deus mouet ut causa particularis ad opera-
tionem, quæ sit proportionatum instrumentum na-
turali Intellectuali ad manifestandum scipsum al-
lenti affi-
xum non re-
quiritur de-
finitiū pro-
portionatum instrumen-
tum in corpore as-
sumpto.
Ad instantiam factam: Non
ideò Deus non assumit corpora, quæ mouet ut cau-
sa vniuersalis, quia non mouet illa ut causa principali-
tis; sed vel quia non mouet illa ut causa proxima
& immedia-
ta; vel quia non mouet illa ad opera-
tionem ut instrumentum proportionatum naturæ
Intellectuali ad scipsum alteri manifestandam. Un-
de

de etiam si per corpus ab angelo assumptum Deus operaretur miraculum, modo angelus per assumptionem corpus proxime & immediatè ad miraculum concurreret, non tolleretur, quin angelus dici possit talis corporis assumptor. Ad fundam. secundæ, cōstat ex dictis. Aliud quippe est apparere, aliud corpus assumere. Primum Deo tantum concedit s. Tho. & Patres. Secundum nego de facto, eti si non implicet de possibili. Ad confirm. nego sequel, nam sicut non decipit homines iudex, qui in personâ Regis loquitur verba Regis; ita nec angelus, qui ut instrumentum Dei loquitur in personâ Dei verba Dei, quia talis actio non est per se deceptoris.

Ex his deduco, omnes apparitiones Dei tum veteris, iuxta noui Testamenti, factas esse ministerio Angelorum, ut cit. loco inductio & exemplis ostendit s. August. quia non est potior ratio de unius, quam de aliis: & ex alia parte causa à nobis allata utilitat de virtutisque.

An anima separata valeat corpora assumere?

34. Negant. PRIMA sent. negativa s. Tho. I. p. q. 110. ar. 3. ad 3. & 117. ar. 4. & 16. de malib. ar. 10. ad 2. Duran. in 3. dist. 22. q. 3. nu. 4. Capr. in 4. dist. 5. q. 2. ar. 1. Mayo. dist. 47. soli q. 45. ar. 3. post 1. concl. Caiet. I. p. q. 117. cit. Suarez. de incarnatione. 10. 2. disp. 32. sect. 2. & in metaph. disp. 35. sect. 6. & de statu anima separata. 2. Vasquez 1. p. disp. 194. c. 3. Prob. 1. Anima rationalis essentia est forma corporis; ergo nequit aliena mouere, nisi mediante proprio. Tum quia si posset aliena corpora per seipsum immediate mouere, posset etiam membrum aridum; nam ideo non potest aridum membrum mouere, quia illud non informat; ergo nec poterit aliena corpora, quae non informat, mouere. Tum quia potentia motrix commensuratur formæ, ad quam consequitur: forma autem est addicta tantum corpori humano, ut proprio per seipsum; ergo & eius potentia motrix.

36. Confirm. Ita se habet forma ad informandum, sicut potentia motrix ad mouendum: sed nequit anima rationalis ut forma informare corpus, nisi humanis accidentibus dispositum: ergo nequibit eius motrix potentia mouere, nisi corporis anima rationali informatum. Prob. 2. Corpus humanum est organum animæ ad alia corpora distincta mouenda: sed nulla causa creata potest absque proprio instrumento naturaliter operari, ut inductione constat; ergo nec anima sine proprio corpore aliena corpora mouere. 3. Ideo possunt angeli corpora mouere, quia sunt omnino à corpore abstracti: igitur anima, quæ non est à corpore omnino abstracta, nequit corpora à se distincta mouere. 4. Si posset anima separata mouere corpus, illud celerius moueret, quam proprium, dum est ei coniuncta. At hoc falsum est: tum quia nequit anima in statu pœternaturali, qualis est status separationis, perfectius operari, quam in statu naturali, qualis est status coniunctionis. Tum quia sequeretur, proprium corpus non esse adiumento, sed potius impedimento animæ rationali ad suas functiones obviandas, cum tamen nullum instrumentum naturale sit impedimento, sed adiumento causæ principali ad operandum. Maior prob. si separata posset mouere corpus, utique mouere posset cùm celeritate, quam mouet seipsum; quia per eandem potentiam mouet se, & alia à se, sed celerius se mouet separata, quam coniuncta; ergo 5. Nullam potentiam habet anima separata, quam non habet coniuncta;

37. Prob. 2. 38. Prob. 3. 39. Prob. 4. 40. Prob. 5.

sed coniuncta non habet potentiam immediate mouendi aliena corpora; ergo nec separata.

Secunda affirm. Henri. quodlib. 11. q. 14. Et g. id. quodlib. 4. q. 17. Scotti in 4. dist. 49. q. 14. 5. Resp. Bassi. q. 2. ar. 1. Aureol. apud Caprol. cit. Maior. q. 8. Abulensi. in 8. Matth. q. 124. Alphons. de Mend. q. 5. quodlib. de verbo appetit. post 2. concl. Conimbr. de statu anime separ. disp. 6. ar. 2. probabilior est.

Ratio 1. Anima separata habet potentiam scip-
sam mouendi, ut vita est: ergo & alia à se: sc. Potentia motiva mouet medio impulsu, quem pro-
ducit in mobili, mouet n. efficienter, non forma-
liter; alioqui seipsum moueret, quia semper est
sibi forma. Ad producendum autem impulsu in
mobili, sufficit præsentia motoris cum mobili; &
potest anima separata proprio motu fieri præsens
mobili: nec requiri informationem proprij corpo-
ris, ex eo quod vis motiva animæ est limitata ad
mouenda alia corpora medio proprio, ut instru-
mento ibi coniuncto, prob. potentia motiva essen-
tialiter est virtus, non solum operativa immanenter
in proprium subiectum, sed etiam transeunter in a-
lienum; sed ut transeunter operativa, non requirit
nisi solum indistantiam à mobili. Nam in hoc dis-
criminatur à virtute immanenter operativa, quod
hæc non solum requirit indistantiam, sed identita-
tem cum subiecto. Maior constat, tum inductione
in aliis; tum in animâ ipsâ, quæ coniuncta mouet
proprium, & alienum corpus transeunter; utrum-
que enim est subiectum, ab animâ realiter distin-
ctum; nec informatione facit subiectum ab infor-
mantem magis indistans, sed solum additum unionem
informabilis cum formâ. Confirm. Adhuc posita
informatione cum proprio corpore, anima transeunter
mouet illud, & reliqua; quia cum anima
sit, quæ immediatè mouet proprium, & aliena cor-
pora, adhuc, posita informatione, anima transeunter
mouet suum, & alia corpora; ergo separata per
eandem potentiam mouere poterit alia à se; quia
illa per separationem non mutatur. Ratio 2. contra
Thomist. Anima separata, & quælibet alia substân-
tia spiritualis, est in loco formaliter per operatio-
nem; nullam autem operationem potest anima se-
parata in loco exercere, nisi potentia motu; igi-
tur poterit anima separata propriâ virtute aliena
corpora mouere. Idem confirmant tot apparitiones
animalium, de quibus s. Gregorius q. lib. Dial. Neque
dicas, vel eas factas esse arte dæmonum; nam mul-
ta ad virtutem eos, quibus apparueré incitarunt;
vel miraculosè; quia non est ad miraculum refe-
rendum, quod potest virtute naturali saluari.

Ad 1. primæ, nego conseq. Ad 1. prob. nego se. Car anima quel. cum suâ prob. Nam cur nequeat anima ar- nequeat aridum membra immediate mouere non est forma dum mem- liter, quia illud non informat, sed quia non est illi brum mo- immediate præsens, & loco indistans; nequit enim ure. anima, dum est unita corpori, esse præsens, nisi vbi informat; quia non informat voluntarie, sed natu- raliter; separata vero fieri potest præsens cuilibet corpori, quia nulli assistit naturaliter. Ad poster. 46.

solum sequitur, potentiam motricem animæ esse. anima pre- addictam corpori humano, ut proprio mobili orga- ter propriu nequis ad- nici; nullum quippe aliud corpus valet anima of- corpus mo- ganicè mouere, nisi humanum, illudque mediâ in- uere organi- formatione. Quia ad motum organicum requirun-
tur certa organa, quæ simul cum animâ concurrent ad motum concaudandum; ut autem organa actiue concurrent, requirunt, ut sint via; sc. formaliter per animam mediâ informatione. Ad confirm. neg. 47.

mai. Ratio: anima informat corpus formaliter Ad conf. exhibendo illi seipsum, ut proprium actum; at non quod.

quodlibet subiectum est capax cuiuscunque formæ, requirit igitur, ut anima informet, certum subiectum, certaque dispositiones: potentia vero motrix, subiectum mouet efficienter, medio impulsa; at non solum corpus humanum, sed quodlibet aliud est capax impulsus; ergo non solum mouere potest proprium, sed etiam alia. Ad 2. Minor est tantum vera, quamodo causa principalis non est se sola, absque instrumento, sufficiens effectum producere; at anima se sola sufficiens est, sine corpore, inorganicum motum producere. Instabis. Esto possit causa esse sufficiens sine proprio instrumento in seipso operari, non tamen est sufficiens sine proprio instrumento operari in altero subiecto; velut ignis sufficiens est sine calore scipsum calidum efficer, non extrinsecum subiectum; ergo licet possit anima separata sine corpore scipsum mouere, non tamen alia a se. Resp. Ignis nequit per scipsum immediatè alia calefatur, sed medio calore; at anima potest per suam potentiam motuam immediatè alia mouere; nam de facto coniuncta corpori motus proprium, & aliena corpora; & idem proprium, sicut pars aliquam illius mouet totaliter; alia vero corpora mouet partialiter, concurrente proprio corpore ut instrumento coniuncto. Ad 3. nego antec. nam ad æquata ratio, cur angelii possint corpora mouere, non est, quia sunt organica à corpore abstracti, nam etiam animantia, & viuentia ut plantæ, mouent corpora, proficua ad se attrahendo, & noxia a se expellendo; sed quia sunt viuentes, de quorum naturâ non minus est mouere se, quam alia a se, ad propriæ naturæ conservationem, quia multi hanc vim tribuunt etiam rebus vitæ carentibus, ut magneti & succino, ferrum, pæleasque ad se trahentibus. Ad 4. Nego maior. eiusque prob. Nam ad mouendum se, nulla vis oblitio animæ, cum sit spiritualis; ad mouenda corpora, oblitio naturalis grauitas, unde non ea celestitate, quæ mouet se, mouet corpora; immo nec ea celeritate, quæ mouet proprium corpus, dum est ei virtus; quia proprium mouer ipso ad motum concurrente per nervos, & spiritus, qui sunt propria instrumenta motus, alia vero mouet, oblitio eorum naturali gravitate; unde non quodlibet corpus potest anima separata mouere, sed tantum illud, cuius grauitas non excedit vim impulsuam ipsius; nullum tamen mouendo defatigatur, quia defatigatio nascitur ex diminutione propriæ virtutis, quæ in corpore animato sunt spiritus, qui in mouendo consumuntur; anima autem cum sit in corpore & spiritualis, non potest eius virtus in mouendo minui; quia diminutio supponit corruptionem partium, quæ substantia spirituali repugnant. Hinc disces in nodum, quo valeat anima in corpore gloriose dotem agilitalis exercere; substractis numeris humoribus, qui corpus ponderosum reddebant, & subministrata diuinitus magna spirituum copia, poterit anima per initiatam vim motricem, celeriter illud mouere, ac per aera librare. Lege Scot. iis. & nostrum 3. ro. disp. 2. sect. 20.

Ad 5. Nego minor. nam per eandem potentiam anima mouet proprium, & aliena corpora.

*An Angelus in corpore assumpto opera
vitæ exercere valeat?*

RATIO dub. Angelus in corporibus assumptis vident, & audiunt ea, quæ circumstantes dicunt; respirant, alloquuntur, progressiuntur, rident, comedunt, generant; sed haec omnia sunt opera vitæ. Confirm. Angelii sunt perfectè viuen-

Amici Tomus PI.

tes: ergo non repugnat, vos in assumptionis corporibus opera vitæ exercere. Communis tamen & constans sent. Scholast. in 2. dist. 8. & 9. Tho. 1. p. q. 51. 47. 3. est, non posse angelum in corpore assumpto opera vitæ exercere. Quamvis nonnulla de modo loquendi sit dissensio, an locatio, comestio, progressio, absorptio ab angelo in assumptione corpore fieri possint; quæ dissensio ex nostro fundam. facile distinetur.

Fundam. ad opus vitale debet per ionatam potentiam actione concurrere subiectum, in quod opus vitale immediate recipitur. At ad nullum ex predictis potest corpus ab angelo assumptum per ionatam potentiam actione concurrere. nam nulla est vitalis & nativa potentia in corpore ab angelo assumpto, ad aliquam ex operationibus, quæ vi. est procedere talis dicitur, eliciendam, quia nulla potentia vitalis potest naturaliter conservari extra animam informantem, cuius est coniunctum instrumentum. Unde similitudinariè tantum angelus hos effectus operatur in assumptione corpore: ut non obscurè significauit Tobia 12. cum dixit: Videbar quidem vobis manducare, & bibere. Quia manducatio est attritio cibi facta virtute potentie comestivæ, quæ in corpore assumpto non est. Unde licet videatur angelus oculos, & aures habere, per eas tamen, cum aparentes tantum sint, nec videt, nec audit, sed solùm intelligit, quæ à colloquientibus dicuntur. Parte cum loqui videtur, eius locutio non est à potentia organica vocis formatrix, sed sola aëris reuiceratio, & sonus persimilis ei, qui ab homine locente producitur. Idem iudicium esto de ceteris: omnia. ni ab angelo sicut medio impulso & motu locali, passiuè tantum concurrente corpore assumpto. Unde multo minus potest angelus in assumptione corpore generare; quia generatio requirit decisionem propriæ substantiæ viuentis, medio semine in matrice feminæ recepto. Ceterum etiæ omnes conueniant, non posse angelum vitalem à generatione in assumptione corpore exercere: possit? adhuc tamen controversum est, an taliter possit ex virili semine aliunde translato, humanam problem generare. Et quidem certum est, non posse dæmonem suctibum per semen humanum, aliunde translatum, problem in seipso concipere. nam organizatio humani corporis, & cuiuscunque perfecti animalis, requirit determinata instrumenta vitæ, à quibus formetur & perficiatur: quæ instrumenta nequeunt virtute angelii suppleri: cum nequeat ab angelo suppleri calor ille vitalis, quo virile semen intra feminæ matrem recipiuntur, prælificet, & in humani corporis figuram efformetur. Nam ille essentialiter pendet ab organis & spiritibus vitalibus, qui extra animalium corpus conservari nequeunt. Unde quod succubi genere int; vel vt falsum resciendum est; vel certè explicandum, quod non ipsi in se problem formauerint, sed aliunde formatam simulauerint. Sola igitur diffic. est, an possint incubi humanum semen aliunde asportando, illudque in matrem feminæ immittendo, generare. Nequant aliqui, id virtute angelicâ fieri posse, quia vt semen humanum, authore Arist. 2. de generat. anim. c. 3. sit secundum, pendet à spiritibus & calore vita- li: qui cum subtilissimi sunt, statim evanescunt.

Affirmant communiter Scholasti. in 2. dist. 8. & 9. Tho. 1. p. q. 51. 47. 3. ad 6. vbi cum August. 15. de cibis. demonibus c. 23. impudentie esse ait, hoc negare, cum celeberrima potest fieri fama sit, multorum testimonio firmata de quoram si. generatio de dubitandum non est. Ratio: non ita semen huma- num pendet à spiritibus vitalibus hominis gene- rationis, vt non valerit tantisper extra propriâ orga- na conservari; vt experientia compertum est, ali-

B 2 quando

60.

quando feminas concepisse ex virili semine in balneis reliquo, & in propriam matricem attracto. Huc igitur sent. probabilior.

Deducitur 1. nullam ex supra dictis operationibus posse absolutè tribui angelo in corpore assumpto: nam quilibet ex his importat respectum ad principium proximum vice, à quo elicitur. 2. commixtio Christi post resurrectionem fuit vera commixtio ex August. 13. de mixt. c. 22. Et S. Tho. 1. p. q. 5. ar. 3. ad 5. non quia, ut opinatur Scotus in 2. dist. 8. q. 8. n. §. In ista; cibus à Christo sumptus conuersus est in substantiam Christi summi, cum corpus gloriosum non sit capax accrescendi; sed quia fuit atritio cibi facta virtute potentiae commixtio. Vnde talis operatio dicebat respectum ad potentiam naturam vitalem proximè operatrem. 3. Angelus in assumpto corpore validè baptizare non potest, contra Scot. in 4. dist. 6. q. 1. quia cum ad Baptismum requitantur verba vitali modo prolatæ, & non possit angelus in assumpto corpore humana verba vitaliter profere; nequit in assumpto corpore validè baptizare. 4. Etiam si corpus ab angelo assumptum per potentiam obedientiæ actiue concurrat ad locutionem, vel ad aliam ex supra enumeratis operationibus, adhuc non posse illam dici vitalem; nam hæc determinatio desumitur tantum à potentia intrinsecâ naturali. Vnde locutio sine Baal non fuit vitalis locutio, sed sola aëris retinberatio. 5. Non est actio vitalis motus corpori viventi ab extrinseco impressus, nisi ad illum actiue concutrat vivens. Vnde non dicitur vitaliter moueri animal, cum invitum trahitur ad necem, vel cum dampno membra etiugumenti mouet ipso teniente. 6. Non posse angelos per assumpta corpora naturali ut operari effecta supra naturam; Angelus n. per assumptum corpus non fit ad operandum potentior: ut teste S. Tho. q. 110. ar. 4. ex le non habet virtutem operandi effectus supra naturam; igitur nec illum habebit in corpore assumpto. Quare non poterit assumptum corpus replicare, quamvis possit esse in duabus corporibus, intra propriam spharam distantibus. Nec poterit corpus assumptum ex alio corpore penetrare, nec impedire, quin corpus assumptum sensibus obiectum sui species transmittat, nisi vel interponendo inter corpus assumptum, & oculum viventis aliud corpus: vel localiter dimouendo à corpore assumpto causas colorum. Nec poterit assumptum corpus sine accidentibus; nec accidentia sine subiecto: posset tamen accidentia à subiecto diuinitus separata, assumere. Ratio: non habet angelos virtutem immittandi naturam, & causas 2. à sua naturali operatione. Vnde eos tantum effectus operari potest, qui per applicationem causarum naturalium produci possunt. Quare poterunt pluvias, & ventos, tonitrua que, & fulgura excitare; subiactam sanitatem, noxios humoros expellendo, & aetiua passiuæ applicando, causare; assumpta corpora in medio aëre sistere, ac mouere per impulsum superantem naturalem gravitatem corporum; defunctorum corpora diu incorrupta conservare, expulis corruptientibus, & applicatis conseruantibus.

61.
Comixtio
Christi post
resurr. vers.

Ex his patet ad rationem dub. Ad confirm. hego conseq. nam ad opus vitale non sat est, ut principale agens sit vivens; alioqui omnis actio creata, cum sit à Deo perfectè vivente; esset vitalis; sed requiritur præterea, ut sit etiam vivens ipsum proximum principium, à quo, & in quo vitalis actio exercetur.

62.
Angelus in
assumpto
corpore non
baptizares
valide.

63.
Locutio as-
sime Baal non
sunt vitalis.

64.
65.
Ratio om-
nium.

Argelus in
assumptis
corporibus
nequit ope-
rari opera
supra natu-
ram.

Quis effe-
ctus fieri
possit ab
Angelo.

66.
Ad rat. dub.

Ex his patet ad rationem dub. Ad confirm. hego conseq. nam ad opus vitale non sat est, ut principale agens sit vivens; alioqui omnis actio creata, cum sit à Deo perfectè vivente; esset vitalis; sed requiritur præterea, ut sit etiam vivens ipsum proximum principium, à quo, & in quo vitalis actio exercetur.

DISPUTATIO V.

De loco Angelorum.

SECTIO PRIMA.

*An Angelis necessariò sunt in aliquo deter-
minato loco secundum propriam sub-
stantiam?*

PRIMA sent. negat, Angelos esse in loco secundum substantiam, sed solum secundum operationem, ita ut cum ipsa angeli operatione non sit simul presentis eius substantia: Fuit quorundam Philos. apud S. Tho. in 1. dist. 37. q. 3. ar. 1. eamque sequi videntur Aureol. in 2. dist. 2. q. 3. ar. 2. fine, Heret. in 1. dist. 37. ar. 1. Ioan. de Neap. q. 22: p. 4. & aliqui putant esse opinionem S. Tho. cit. vbi ex sent. Nazianz. docet, Angelos abusus esse in loco, & t. p. q. 52. ar. 1. affirmat, esse in loco equinoce.

Prob. 1. ex Arist. 1. cat. t. ex. i. 100. vbi loquens de substantiis separatis, quæ supradicti latitatem quo fruatur Eterno, ait, eas non esse aptas, ut sint in loco. Et Socinus communem sapientum conceptio- nes aut esse, incorporella non esse in loco: quod etiam docuisse videtur August. lib. 8. 3. quest. q. 20. & De ma- sc. lib. 1. fiduci c. 17. quorum ille affirmit, quidquid corpus sion est, abusus esse in loco; hic vero docet intellectu dixerit tantum angelos esse in loco.

Prob. 2. ratione: Prima. Angelus est incapax propinquitatis & distantiae localis; ergo & locabilitatis. Nam propinquitas, & distantia immediata fundantur in locabilitate. Autem prob. propinquitas, & distantia sunt proprietates solius corporis, & rei materialis, ac situabilis. 2. Locari est contineri intra latera corporis ambientis, ut docet Philo. 4. phys. Implicitur autem, angelus contineri intra latera cor- poris ambientis; nam hoc est proprium corporis quanti: igitur implicitus, angelus esse in loco secun- dum propriam substantiam. 3. Angelus non po- test esse in loco, nisi penetrando se cum loco; sed quando duo se mutuo penetrant, non minus vnuum est in altero, quam alterum in alio: ut constat de duabus corporibus, ut spiritibus mutuo se pe- ntrantibus: ergo non minus locus dicendus est in angelo, quam angelus in loco.

Secunda negat, Angelos necessariò esse in aliquo determinato loco actu; ait, posse pro libito esse nusquam: S. Tho. in 1. dist. 37. q. 3. ar. 1. ad 4. Heret. cit. Scotti in 2. dist. 2. q. 6. §. Ad propositum, Caprol. q. 1. ar. 3. ad 2. Scotti con. 1. cont. Caiet. 1. p. q. 52. ar. 1. §. Ad hec quoque; Ferrar. 3. con. gen. c. 68. §. Consider. 3. Ban- nez 1. p. q. 52. ar. 1. ad 7. Zumel ibid. q. 2. Vasq. disp. 88. c. 7. Fundam. Angelus est in loco formaliter, vel per operationem liberam, vel per aliquid instat operationis, ut supponitur: Sed potest cessare ab omni operatione liberam: etgo potest absoluvi ab omni loco actuali. Nam esse in loco, est effectus formalis operationis; sublatâ autem formâ tollitur effectus formalis: igitur sublatâ omni operatione, per quam angelus ut per formam est in loco, tollitur effectus formalis essendi in loco. Confirm. potest angelus liberam se collocare in inani extra cœlum, sed in eo nullus est locus: ergo potest angelus esse nullibi.

Tertia negat, Angelum esse in loco determina- to, sed

ii.
1. Sent.

2.

3.
Ratio 1.4.
Ratio 2.5.
Ratio 3.6.
2. Sent.

Fundam.

7.
3. Sent.

Fund.

8.
4. Sent.9.
Esse in loco
sumi potest
dupliciter.10.
Concl. 1.
Unius membris.

Conjara:

11.
Necessariò
est in aliquo
loco:

to, ait esse, vbiunque operari potest: operari autem potest in quolibet corpore: igitur praesens est in quolibet corpore. Ita Duran. in 1. dist. 37. p. 2. q. 1. nr. 26. Quod sic probat. Nullus locus ex natura rei debetur angelo, nec circumscriptus, nec definitus, cum sit immaterialis: sed nequit angelus circa locum operari, nisi illi supponatur realiter praesens: cum ergo operari possit circa omnem locum, erit omni loco realiter praesens; non presentia situs, sed ordinis: sicut anima rationalis est realiter praesens omnibus partibus corporis. Minor ostendit. operatio non ponit, sed supponit presentiam agentis. Nec dici potest, angelum fieri presentem corpori, in quod est operatus per motum localem, Quia non est, inquit, intelligibile, quod angelus secundum suam essentiam mouatur. Quarta docet, Angelos necessariò esse in aliquo loco determinato: Aegid. in 1. dist. 37. q. 1. Argen. ar. 2. concl. 1. Mayro. in 2. dist. 2. q. 6. §. Sed hic. Medin. 3. p. 9. §. &c. t. 1. §. Quinta. & omnium, qui affirmant, Angelos esse in loco vel immediate per suam substantiali, vel per ubi. Probat Aegid. licet angelus sit in loco formaliter per operationem, repugnat tamen, quatenus est pars Uniuersi, ut ab omni operatione transeunte cesseret, per quam angelus cum hoc Uniuerso connectitur! Pro explic. nota, esse in loco sumi, 1. circumscriptiù, 2. definitiù. Primum est solius corporis, cuius partes respondent partibus loci, infra cuius ambientis latera illud continetur: ita quem locum aliud corpus naturaliter admittere non potest. Secundum conuenit etiam Spiritui creato, ut ita sit hic, ut non alibi; itaque praesens loco, ut non ambiatut loco, sed petite retur cum loco, & a quo aliud corpus non excludat. Præterea esse in loco sumi potest, 1. ut locatum sit praesens spacio reali; 2. ut sit tantum praesens spacio imaginario.

Dico 1. Angelus necessariò debet esse in aliquo loco determinato secundum propriam substantialiam. Vtique part constat ex Scriptura, in qua non modò Angeli dicuntur hominibus apparet in corporibus assumptis; sed ad eos accedere, & recedere, ingredi, & regredi; ceterumque pro loco assignari bonis, infernum malis. Igitur ex Scripturâ non solùm constat, Angelos esse in loco, sed in determinato loco; alioqui nec accedere, nec recedere propriè dici possent, sed tantum metaphorice & apparen- ter. Idem dicens Patres. August. de immort. anima c. 1. Quidquid est, nusquam esse non potest. Gregorius 2. moral. cap. 3. Angelorum spiritus loco circumscripti sunt. Damascenus 2. de fide cap. 3. circumscripti quidem illi sunt; nec enim in terra versantur, cùm in celo sunt; nec cùm à Deo in terram mittuntur, in celo remanent. Idem dicens Arist. 4. phys. t. 1. Omnes existimant, quae sunt, alicubi esse; quod verò non est, nusquam esse. Et Cicerô 1. Tuscul. nr. 1. & 82. disputans de statu animalium post mortem, Si enī sunt; nusquam esse non possunt. Vnde merito opposita sententia: ut error à Doctoribus Parisi, damnata est, in fine lib. Mag. sent. errore 3. sub titulo, Errores de Angelo vel Intelligenzia. Prob. quoad 1. partem: quidquid est, suum esse necessariò habet extra causas positum: ergo ab aliquo loco, aut spacio indistans. Nam statim ac angelus creator, operari potest in extrinsecum subiectum; nequit autem, ut mox, statim operari in quocunque subiectum: ergo eo ipso, quod suum esse accipit extra causas positum, necessariò accipit illud ab aliquo loco vel spacio indistans. Alioqui non minùs ex se posset statim productus mouere unum corpus, quam aliud: idem enim potest, quia indistans est ab uno, & non ab alio: quam indistantiam formaliter non ponit, sed supponit operatio, et infra. At

esse realiter praesens alicubi, formaliter non dicit aliud, quam occupare aliquod spatiū sive reale, siue imaginarium: sicut Deus dicitur realiter praesens in spatiis imaginariis; quia ea replet suā immensā ac infinitā substaniā. Confirm. Implicat angelum esse, & alicui tempori non respondere: nam omne quod est, quamdiu est, necessariò in suo esse durat, per ordinem ad tempus, sive reale, sive imaginariū. At unaquæque res ita se habet ad spatiū sicuti ad tempus: ergo sicut nulla res absoluti potest à tempore, ita nec à spatio. Unde eadem necessitate, quā Deus per eternitatem responderet omni temporis reali vel imaginario; per immensitatem responderet omni spatio reali vel imaginario. Ratio: ut res sit prælens temporis, nil aliud requiritur, quam ut existente tempore coexistat res. Ita ut res sit praesens loco, nil aliud requiritur, quam ut existente loco coexistat res indistans à loco.

Prob. quoad 2. partem contra Duran. ut ex Scriptura, & Patribus constat, & infra, Angeli realiter mouentur de uno loco in alium: ergo non sunt realiter praesentes vbiunque possunt operari, quia si essent, non necessariò mouerentur, ut alicubi operari possent; quia motus ad nihil aliud deseruit, nisi ad producendam presentiam agentis circa subiectum operabile. 2. Potest Deus uti angelo ad operandum circa subiectum distans: ergo angelus non est vbiunque operari potest: nam subiectum distans dicit, angelum non esse vbique prælentem.

3. Sequeretur, angelum æquari Deo in immensitate: sicut Deus est immensus, quia prælens est omni loco, & operari potest vbique absque ullâ sui mutatione: ita & angelus in sent. Duran. Confirm. creato alio, & alio mundo, de nouo angelus absque ullâ sui mutatione fieret prælens alij, & alij mundo, quod est proprium Dei. Respondeat, Deum non solum esse vbique prælentialiter, sed etiam causality, quia omnia efficit & conservat. Sed contraria: hoc non tollit, quin angelus saltē adæquetur Deo quoad immensitatem, esto illi non adæquetur quoad causality. Prob. 4. Substantia finita non potest habere presentiam infinitam; ideo enim Deus Prob. 4. prius. habet presentiam infinitam, quia est substantia infinita. Sed angelus est substantia finita; nequit igitur habere presentiam infinitam: habet autem infinitam, si prælens esset vbiunque operari posset. Propter has rationes non potest Durandi sententia ab erroris nota excusari. Vnde num. 38 aperte Durandi fateretur, se non afferendi, sed itaqvrendi causa hæc erronea. dixisse.

Dico 2. Angelus non est, neque esse potest in loco circumscripti, sed tantum definiti. Primum constat; nam esse in loco circumscripti supponit in locato extensioem partium, per quas respondeat partibus loci, & per quam ab eodem spatio naturaliter expellat omne aliud corpus: quæ angelicas indubilitati repugnant. Dices: non repugnat, corpus collocari in spacio indubilitate, & definiti, ut constat de corpore Christi in Eucharistiâ, quod indubilitate respondet accidentibus Eucharistie, ergo nec repugnat, spiritum collocari in spatio indubilitate, & circumscripti. Resp. neg. conseq. natu ut corpus collocari possit in spacio indubilitate, sufficit ut spoliari possit situali extensione partium, ratione cuius proxime occupat spatiū indubilitate; & indui modo indubilitate, ratione cuius occupare possit spatiū indubilitate. Ut autem possit spiritus occupare spatiū indubilitate, non sufficit, ut induat modum indubilitatem, nisi etsi secundum substantiam euadat indubilitis, quod implicat. Sc. modus est tantum ratio, quam subiectum collo-

collocatur in spacio: ergo si subiectum est diuisibile, etiam si modus sit diuisibilis, non poterit collocari in spacio diuisibiliter; quia hoc essentialiter requirit subiectum in se ipso indiuisibile, ut possit pars subiecti respondere parti loci: alioqui non ipsum subiectum, sed modus ipsius esset in spacio diuisibiliter. Ut autem possit subiectum diuisibile collocari in spacio indiuisibiliter, non requirit, ut ipsum subiectum euadat positivè indiuisibile in se, sed tantum negatiuè in ordine ad locum, non respondendo illi per partem subiecti ad partem loci, sed per totam entitatem totius subiecti ad quamlibet partem loci, quia non respondere spacio diuisibili-
ter, est effectus negatiuus; responderem diuisibili-
ter, est effectus positivus. Potest autem subiectum diuisibile, sine variatione sua essentialis diuisibili-
tatis, non praebere spacio extrinseco effectum for-
malem suæ diuisibilitatis. Nequit autem subiectum indiuisibile, sine variatione sua essentialis indiuisi-
bilitatis, praebere spacio extrinseco formalem effec-
tum diuisibilitatis: quia non potest subiectum in
genere causæ formalis praebere alteri, quod in se
formaliter non habet: potest non praebere alteri,
quod in se formaliter habet. Secundum prob. præ-
sentia definitiva ita subiectum collocat in uno lo-
co, ut vi eiusdem naturaliter collocari non possit in
alio. Quia verò hoc conuenit etiam præsentia cir-
cumscriptiæ, additur præterea, ut ex vi eiusdem
præsentia totum locatum sit in toto loco, & totum
in quaui parte loci. At neutra ex his conditionibus
repugnat Spiritui creato: ergo.

21.
*Quid sit
esse definiti-
vum in loco.*

22.
*Anima non
est definiti-
vum in manu,
in manu,
&c.*

Infero t. animam rationalem non esse definitiuem in manu, nec Angelum in spacio palmarum, si natu-
raliter esse queat in spacio bipalmari: quia præsen-
tia definitiva non solum excludit actualiæ præsen-
tiæ naturalem eiudem rei ip alia parte loci, sed
etiam potentiam in maiore spacio, non tamen ex-
cludit aliam præsentiam quodlibet actualiæ, vel po-
tentiam eiudem rei in alio vel eodem spacio.
quia præsentia definitiva importat ad æquatum a-
ctum locabilitatis naturalis. 2. Corpus Christi non
esse definitiuem in Sacramento, sed peculiari modo,
qui dicitur sacramentalis, medio inter definitiuem,
& per immensitatem, cuius est supernaturalis quo-
dam participatio: conuenit cum definitivo, quatenus
non est actu ubique; conuenit cum immensi-
tate, quatenus ex vi eiusdem supernat. virtutis, quæ
collocatur in unâ hostiâ, collocari potest in aliis in
infinitum. Deus autem vi eiusdem immensitatis
aut actu est in spacio infinito, aut saltem esse potest
in spacio maiore in infinitum vi proprie virtutis.
Ex quo patet, non posse produci creaturam, quæ
naturaliter exigat præsentiam maiorem in infinitum.
Talis n. exigentia necessaria supponeret in
exigente locabilitatem actu infinitam, quæ substanciæ
limitatae repugnat: nam licet actualis præsentia
semper esset finita, locabilitas tamen esset actu infi-
nita. Confirm. ideo corpus Christi vi virtutis sa-
cram. potest esse sub speciebus maioribus in infinitum, quia vi virtutis sacram. coniungitur cum infinita potentiâ Dei, quæ in locando corpus Christi
sub accidentibus Euchar. maioribus terminum non
habet.

23.
*Nec Corpus
Christi in
Sacram.*

24.
*Prima sent.
nullo modo
est S. Thom.
G: iur.*

Ad argum. primæ, tantum abest, ut sic S. Tho. vt
ab ipso, id. loco, censeatur heretica; quam Egidius,
& Gabriel errorem vocant. Neque cum ibid. docet,
Angelum esse in loco per operationem, sicut cau-
sam in suo effectu, illum excludit à loco per sub-
stantialem præsentiam: cum in hoc sensu, illam
appellet hereticam. Cum verò ipse, & citatus dicunt,
Angelos vel non esse in loco, vel non nisi aquiuocare,

& abusuè, non intendant, eos excludere à loco sim-
pliciter, sed tantum circumscriptiæ. Ad 1. ratio-
nem, concedo anteced. de propinquitate & distan-
tiâ circumscriptiæ; nego de definitiâ: nam sicut
Spiritus est capax locabilitatis definitiæ, ita &
propinquitatis, distantiaque definitiæ. Ad 2. ta-
lis descriptio est locabilitatis circumscriptiæ, non
definitiæ; unde mirum non est, si ea repugnat an-
gelo. Ad 3. ut aliquid dicatur esse in alio, ut in loco,
non sufficit ut sit in illo quomodounque, sed ut in
aliо habente situm; locus enim, teste S. Tho. in 1.
dist. 37. q. 3. ar. 3. situm formaliter importat, quare
potius est ratio; ut Spiritus sit in corpore, quæ
corpus in spiritu, ut in loco; quia corpus habet si-
tum, quo caret spiritus. Ad fundam. secundæ, nego
major. de quâ in fr. Ad confirm. dist. minor. extra
c. xlum nullus est locus realis actualis, concedo; ima-
ginarius & possibilis, nego; qui satis est, ut res ibi
existens, non dicatur nullibi existere; nam per
hanc negationem denotatur res in nullo spacio,
neque reali, neque imaginario, existere. Ad fun-
dam. tertiae nego maior. Ad prob. nego conseq.

25.
Ad 1.

26.
Ad 2.

27.
Ad 3.

28.
Ad aliat
sene.

29.

S E C T I O II.

Per quid Angeli sint in loco formaliter?

CONTROVERSIAM hanc difficultorem reddunt
tot sententiae, quas ad 4. principales reuoca-
bo: radix diffic. esse in loco, est locum contingere, in quo sit
& quo Jammodo illi commensurari: Angelus cum
sit pure spiritualis, nihil habet per quod locum con-
tingat, cique commensuratur. Tota dissensio est,
in assignandâ ratione, per quam angelus locum for-
maliter contingat, cique aliquo modo commensu-
re. Supponimus autem contra Alens. 2. p. q. 32.
me. 1. & aliquos Thomistos, non requiri virtutem lu-
purpurealem, ut angelus in loco se constitueret; sed
posse natuâ suâ facultate id præstare; alioqui non
esset naturaliter potest ad opus maximæ naturæ,
quale est esse in loco.

Prima sent. affirmat, Angelum esse in loco for-
maliter per operationem transiuntam: Egid. in 1. q. 1. sens.
l. 37. q. 1. Hermet. 1. Capro. in 2. dist. 2. q. 1. ar. 1.
& 3. Ferrar. 3. con. gen. 68. §. Consider. Zuncl. 1. p. q.
52. ar. 1. q. 4. cap. 4. & videretur S. Tho. in 1. dist. 37. q.
3. ar. 1. ubi concludit, substantiam spiritualis non
posse esse in loco, nisi per operationem, quæ effe-
ctum aliquem in eo producat. Laborant autem in
definiendo, quænam sit hæc operatio, quam ange-
lus producit in loco: fecerit omnes conuenient, non
esse aliquam determinatam, sed vel esse motu loca-
lem, vel illuminationem, vel quamcunque enio-
nem cum loco per modum præsidentis, aut actius
continentis; aut etiam per modum passionis à lo-
co in angelo receptæ: ut saluent, demones esse in
loco interni, non per actius, sed per passuum o-
perationem ab igne penali supernaturaliter in ipsis:
agente. Addit Capro. ar. 3. ad 7. posse angelum esse
in loco per modum nobilitatiæ, exornacionis, &
æstuationis. seu vigorationis corporis, per spiritum: ut
iuvet, quo pacto. Angeli beati sint in empyreio, in
quo nihil operantur.

Fundam. Angelo id est formalis ratio essendi in
loco, per quod locum formaliter contingit; ut con-
stat de locato corporeo: at per solam operationem Eff. in loco
transiunt angelus locum contingit. Nam cum est locum
angeli sint expertes molis, non possunt immediata-
per substantiam, quæ spiritualis est, aut per aliquid
sibi inherens (nam quidquid in angelo est, spiritualis
le est.)

te est) locum contingere : ergo illum contingunt per operationem transiuntem , ut per proprium effectum : quia cum hoc sit distincta ab angelio , & recipiatur in loco ut in subiecto , physicè illum contingit , exque commensuratur , modo proportionali , quo corpus per quantitatem tangit locum . Confirm . teste S. Tho. I. p. q. 8. ar. 2. Spiritus increatus est in loco per operationem , quæ res cunctas in proprio esse conferuat ; ergo etiam Spiritus creatus .

33. 2. Sens. Secunda docet , Angelos esse in loco per applicationem virtutis operatiæ : Bacho . in 2. disp. 3. q. 2. ar. 3. Argen . in 1. d. f. 37. n. 2. ad 1. Caiet . I. p. q. 52. ar. 1. q. Quoad 4. Bonav. ibid. concl. 3. Medin . 3. p. q. 52. ar. 1. ad urg. Hæc sent. non negat , angelum esse in loco per operationem transiuntem , sed viterius addit , etiam esse posse per suum applicationem virtutis in actu 1. absque illa operatione in actu 2. positâ in loco . Esta autem hæc virtutis applicatio in angelo , ut Caiet . explicat , expedita facultas operandi in loco per practicū iudicium de operatione in loco producendā , & voluntatis electionem , cum negatione situæ distantia substantia angelica à corpore , in quo est angelus operatus , sublati omnibus impedimentis ad proximè expediteque operandum ; ita ut inter hanc potentiam , & operationem nullum intercedat medium . Prob. 1. auth. S. Tho. I. p. q. 52. ar. 1. affirmans , Angelum esse in loco per applicationem virtutis ad locum qualitercumque . Per h̄d quæcumque , necessariò intelligit applicationem virtutis in actu 1. ad operandum , ut illam distinguat ab applicatione virtutis simpliciter , quæ est per actualē exercitū virtutis operatiæ . Vnde quodl. I. art. 4. distinguit applicationem virtutis ab ipsa operatione transiunte ; & per primum , quem vocat contactum virtualē loci , docet angelum esse in loco .

34. Prob. 5. Tho. Proba. 2. hæc applicatio virtutis in angelo respondet quantitatæ id corpore : sed corpus est in loco per applicationem quantitatæ ad locum : ergo & angelus erit in loco per applicationem ipsius virtutis ad locum . Maior prob. sicut quantitas non in est loco , sed locato , illudque denominat quantum formaliter , & locabile circumscripsiæ : ita virtus transiunter operatiua inest angelō , illumque denominat quantum virtualiter & locabilem definitiæ . Norat Caiet . I. p. q. 52. ar. 1. q. Sed est aduers. per solam applicationem virtutis operatiæ , angelum incomple. esse in loco : inchoatur enim eius præsentia per virtutis applicationem ; compleetur autem per exercitam operationem in loco .

35. 3. Sens. Tertia afferit , Angelum esse in loco formaliter per suam substantiam : Richar . in 1. disp. 37. art. 1. q. 1. Dattan . in 2. p. eiusd. disp. q. 1. n. 26. Bonav. in 2. disp. 2. art. 2. q. 1. Scotti q. 6. Mayro. q. 6. Gregor . q. 2. art. 2. q. Dico igitur , Rub. qu. ult. Gabr . q. 2. art. 2. Verum hoc interest inter Duran : & taliq. nos ; quod putet , angelum per suam substantiam esse præsentem ubique non præsentia situs , sed ordinis mouentis ad mobile ; reliqui vero solum dōcent , angelum esse in determinato loco . Prob. 1. sicut quantitas est in loco formaliter per seipsum , nullâ mediâ operatione , aut modo à se distincto : ita & angelus per suam substantiam præcisè , nullâ operatione , aut modo superaddito : 2. præcisè omni modo , vel operatione , nuda substantia angelii ratione sive limitata entitatis , determinat sibi certum locum , à quo definitiæ contineatur , & à quo dicat negationem distantia , & similitudinem coëxistentiam in ordine ad idem patrum .

36. 4. Sens. Quarta censet , Angelos esse formaliter in loco , non per aliquid in loco productum , nec per nudam substantiam , sed per aliquem modum , qui sit cer-

minus motus angelici , immediatè afficiens substantiam , eamque quoddammodo vniens , & applicans tanto , vel tanto spatio , iuxta maiorem , vel minorem virtualē extensio em ipsius modi erga spatiū , quod respicit , & à quo essentialiter pender , ut à termino extrinseco actuali , ad cuius varietatem variatur talis modus , qui dicitur Vbi : Molin . I. p. q. 52. ar. 1. disp. vñ. me. §. Vasquez disp. 188. c. 4. Suarez lib. 4. de angel. c. 2. Arrub . I. p. disp. 154. c. 3. Albert . coroll. §. dub. 4. ex pred. Vbi . Hæc sent. probari solet iisdem arguim. quibus Vbi materiale in corporibus 1. datur motus localis , quæ est realis actio , & exercitum potentie motus : sed omnis realis actio habet realem terminum ; quia implicat , produci actionem sine termino ; est enim hæc essentialis tendentia & via ad terminum . Terminus aliis esse non potest quam Vbi : nam terminus debet proportionari actioni : sed motus , qui est actio , successivè vñificat subiectum in ordine ad spatium : ergo & eius terminus , qui resultat in quiete , debet permanenter vñficare subiectum in ordine ad spatium . Conficitur possit angelus extra mundum moueri , in quo nullum est spatium reale : implicat autem esse motum sine aliquo termino reali : ergo eo casu necessariò producitur ubi teale . Prob. 2. Negatio in rebus existentiis non potest de novo incipere sine corruptione alicuius formæ positivæ , cum debeat incipere per non esse eius rei , cuius est negatio : sed præsentia angelii in spacio non incipit per non esse alicuius formæ positivæ : igitur hæc præsentia in spacio non est sola negatio distantia à loco . 3. Coëxistentia est in angelio fundamentum propinquitatis , & distantia ab aliquo corpore : at hoc non semper est motus ; nam angelii creati sunt cum respectu propinquitatis ad empyreum , & distantia ad reliqua corpora sine vno motu . Nec potuit hoc fundamentum esse vel creationis ; nam hæc semper fuisset eadem siue in uno sive in alio loco à Deo posta fuisset : vel substantia aut potentia angelii ; nam hæc semper sunt eadē , siue in uno , siue in alio loco collocantur . Igitur præter hæc concedenda est aliqua accidentalitatem formæ , quæ in angelis esset fundamentalis talis respectus propinquitatis ad unum , & distantia ad aliud corpus . 4. Potest angelus ex loco maiore contrahere se in minorē : & contrà ex maiore dilatare se in maiorem ; atque adeò amittere vel acquirere nouum respectum præsentia ad aliam partem loci . Nequit autem solum suâ voluntate admittere , vel acquirere respectum ad terminum manentem , nisi tollat , vel addat aliquid in fundamento : ergo aliquid tunc afferat vel addit in se , ut ceteret vel resultet nouus respectus propinquitatis ad aliam partem loci .

37. 4. Sens. Pro explic. nota , in locatis corporis , per quodrum analogiam explicamus ita corporeis , duo esse , quæ videntur ad formalē rationem loci pertinere , & similitudinem loci cum loco per actiūm continentiam loci ; & mutuum contactum mathematicum & similitudinem cum loco , qui sit mediâ quantitate loci & locati : ad quæ consequitur respectus situæ propinquitatis tam locati ad locum , quam loci ad locatum . Hinc factum est , ut aliqui in explicando angelorum loco , solum respectu habentes ad primam rationem loci , affirmant , eos esse in loco per propriam substantiam , vel ubi . Alij vero respectum habentes ad utramque loci rationem , conari sunt in angelorum loco assignare aliquid proportionale quantitatæ , mediante quo fiat aliquis contactus inter angelum & locum . Vnde aliqui assignant actionem transiuntem , qua angelus physicè tangit locum ; alij passionem , quam angelus tangitur à loco ;

alij demum applicationem virtutis operatiæ angelii ad locum, quæ respondere videtur applicationi quantitatius dimensionis corporis ad locum.

42.
Angeli non
sunt in loco
per nudam
substantiam,

Dico 1. Si de loco angelorum loquatur iuxta priorem rationem, Angeli non sunt in loco per nudam substantiam, aut *vbi*, sed per locabilitatem respondentem locabilitati corporum, quæ est sola extensio corporis localis. Primum evidens est: nam nuda substantia angelii non suscipit maiorem, vel minorem præsentialitatem ad spatiū; cùm ex se sit semper eadem & invariabilis quoad entitatem: at angelus libere variare potest suam præsentialitatem, collocando se modò in maiore, modò in minore spatio. Si autem esset in loco per nudam substantiam, vel oportaret variari entitatem substantiam, modò crescendo, modò decrescendo, quod implicat: vel certè non posset suam præsentialitatem ad spatiū libere variare, sed per eandem præsentiam semper æquale spatiū occuparet. Secundum ex Philosophia mohi certum est: nam præcilio *vbi*, omnia saluari possunt per solam extensionem aut formalem, ut in corporibus; aut virtualem, ut in spiritibus, *ut mox*. Taceo inextricabiles dñic. quas secum affert, tam *vbi* corporeum, quam spirituale. Tertium antequam probem, assigno discrimen inter *vbi*, & extensionem localem: *vbi* peraduersi. est terminus motus localis, essentialiter variabilis ad variationem spatiū: extensionis localis in corporibus, est quidam modus ex quantitate naturaliter resultans, qui non variatur ad variationem spatiū, sed perseverat idem cum corpore in quolibet spatio; estque fundamentum *vbi*, quod successivè variatur ad successivam variationem spatiū. Prob. concl. In corporibus datur extensio localis, per quam corpora sunt proximè occupativa spatiū, distincta ab ipsa quantitate; ut constat in quantitate Corporis Christi, quæ in Eucharistiâ lepatatur ab extensione locali: at hæc sufficit absque alio modo addito: Igitur simili extensio virtualis concedenda est in spiritibus, ratione cuius illi sint proximè occupativa spatiū; quæque non necessariò varietur ad variationem spatiū, sed eadem invariata perseverante possit cum spiritu in quocunque spatio: cum hoc tamen discrimine, quod extensio formalis corporum naturaliter resultet ex quantitate; virtualis spirituum libere pendeat à voluntate subiecti.

44.
Sed per locali-
bilityatem,
que est ex-
tentio, vel
formalis vel
virtualis.

45.
Prob.

Discrimen
inter exten-
sionem for-
malem cor-
porum, &
virtualiem
spirituum.

46.
Conf.

Vbi est ex-
tentio for-
malis, seu
virtualis,
prout conne-
ctat hoc spa-
tium.

seu virtualis, ut in spiritibus, prout conndat hoc aut illud numero spatiū.

Oblig. motus, quo mobile mouetur supra spatiū, depèdet essentialiter ab hoc, vel illo numero spatiū; ergo & eius locabilitas. nā candé dependentia habet præsentia permanens mobilis à spatio permanente, quam habet præsentia successiva eiusdem mobilis à spatio successivo. Antec. prob. nequit mobile per partem motus A, per quam transilie partem spatiū A, transilite partem spatiū B, cùm pars motus A, sit essentialiter addicta parti spatiū A, cùm sit essentialis respectus ad illam. Resp. neg. anteced. eiusque prob. nam posset hæc pars motus & tu respicere aliam partē spatiū: & per eundem numero impetu impressum potest lapis pertransire hoc, vel illud numero spatiū, quod sic ostendo. Duci mouetus sursum lapis per impetuum impressum, traxisferat Deus in instanti hunc mundum in aliud spatiū, & corrumpat hunc aërem, alio producendo, conservato lapide cum eodem numero impetu impresso, quo antea erat in alio loco, & spatio, adhuc pergeret moueri sursum lapis per eundem numero impetuum supra dittersum numero spatiū, quam antea motus fuisset.

46.
Dico 2. Si de loco angelorum loquatur iuxta poster. rationem, angelii sunt in loco per solam operationem in locum, quæ alia esse non per operationem potest, quæcum impetus localis in eo productus. Fundam. iuxta poster. rationem per id tantum possunt angelii esse in loco, per quod aliquo modo contingunt & commensurantur loco: sed per solam operationem transiunctam possunt angelii contingere locum, eique coniuncti: nam duplex est contactus, Mathematicus exercetur mediæ quantitate; Physicus mediæ actione transiunte. At nequit angelus locum contingere mathematicè, cùm sit expers quantitatis; ergo contingere tantum illum poterit physicè, mediæ actione transiunte in eo recepta. Hac autem alia esse non potest quæcum motio localis; quia nullam potest angelus in corpora operationem exercere, nisi localem. Ratio: nulla potentia reperiatur ad extra accidentaliter operativa in natura creatâ, solum exercere quæ per se primò non ordinatur ad perficiendam re potest.

50.
Angelus in
corpora ope-
rationem
solum loca-
lem exerce-
re potest.

naturam, iti quæ est. Sed præter potentiam loco motiuam, intellectuam, volituam, nulla datur in angelo potentia accidentaliter operativa, quæ per se primò ordinatur ad perficiendam naturam angelii, cùm sit substantia purè intellectualis: ergo præter potentiam loco motiuam, nulla alia potentia est in angelo ad extra operativa. Nam potentiae intellectuæ & volituæ, cùm sint immanentes, non sunt ad extra operativa. Maior constat inductione: potentia caliditua ignis per se primò est ad perficiendam formam aquæ: illuminatua solis per se primò ordinatur ad perficiendam naturam solis: &c.

51.
Eiam spe-
cies inten-
tionales or-
dinatur ad
perficiendæ
rem cuius
species.

Solutio hæc inducio deficere videtur in potentia productiva specierum intentionalium, quæ per se primò est ad perficiendam potentiam cognitivam à se diffinientiam. Verum, cùm hæc potentia ordinatur ad propagationem intentionalem rei, in variis potentias cognoscentium, eadem erit proportionalis ratio de istâ, ac de potentia generativa rei in esse reali specifico. Ratio: licet potentia generativa rei per se primò non ordinatur ad perficiendam eandem naturam individuam, ordinatur tamen ad perficiendam eandem specificam. Parimodo, licet potentia productiva specierum intentionalium non ordine ut per se primò ad perficiendam eandem naturam individuam in esse reali, ordinatur tamen ad perficiendam eandem individuam

Ratio. **52.** Individuum in esse intentionalium, dum illam individualiter propagat secundum esse intentionale in variis potentibus cognitiis. Relique autem potentiae accidentiales, cum nec ordinentur ad propagationem eadem naturam specificatam in esse reali, nec eandem individuum in esse intentionali, neque sunt ordinari ad perficiendum subiectum extrinsecum, quin per se primus ordinentur ad perficiendum subiectum proprium. Quia sicut qualibet natura per se primus inclinat ad suam perficiendam conseruandamque: ita omnes potentiae ab eis fluentes, fluunt cum eadem inclinatione primariam ad se ipsas propriamque naturam, secundariam vero ad alia a se diversa perficienda. Dices. Ergo saltem in angelo erit potentia productiva speciei sui in intellectu alterius angelorum, vel anima separata: nam etiam angelus propagatur in esse intentionalium in variis potentibus cognitiis. Resp. neque hanc esse in angelo, ob rationem infra.

53. *Angelus completem in loco est per operationem transirem.* Infero, Angelum incompletum esse in loco per praesentiam; completem per operationem transirem: ex S.Tho. qui interdum docet, angelos esse in loco per applicationem virtutis; interdum per operationem transirem. 1. modo iurit in loco per presentiam incompletum; 2. modo completem per contactum physicum respondentem mathematico.

54. Dices. Operatio transiens est extrinseca angelu; ergo nequit illi esse ratio contingendi locum. Tunc quia tunc aliqua se tangunt, quandoe eorum extrema sunt simul: sed per operationem transirem extremam angelorum, & loci non sunt simul: ergo non se tangunt: tum quia si operatio transiens esset angelu ratio tangendi locum, posset tangere locum a se distantem per operationem transirem in eo productam. Resp. neg. conseq. de tactu physico; concedo de mathematico. Ad 1. prob. concedenda maior de tactu mathematico, qualis est inter duo corpora quanta; neganda de physico, qualis est inter agentes, & eius physica actionem transirem in subiectum sensibilem. Ad poster. nego sequelam: nam operatio transiens non est angelu ratio tangendi locum, nisi ut includent substantiam presentiam ipsius.

55. *Obiectus 2.* contactus corporis cum loco est mutuus, tam ex parte loci, quam ex parte locati: contactus autem angelicu cum loco, estam physicè consideratus, non est mutuus; quia licet angelus physicè agat in locum, locus tamet non agit physicè in angelum. Confirm. si ut angelus sit in loco per physicum contactum, sufficit ut tantum operetur in loco, sufficiet etiam ut tantum locus operetur in angelu, ad hoc ut angelus sit in loco. Vnde erit in loco inferni per solam operationem ignis inferialis in ipsum. Resp. coriced. totum: neque in angelorum loco assignatida sunt omnia, quae sunt in loco corporum. Ad confirm. neg. sequela: alioqui unus angelus mouens alium, esset in illo ut in loco.

56. *Obiectus 3.* R. Ad conf. Ratio: ut angelus sit in loco per contactum physicum, requiritur aliquid proportionale tactui corporis ad locum, per cuius analogiam angelus est in loco: hoc autem esse non potest nisi aliquid sensibile, ratione cuius locatum tangendo locum aliquo modo illi commensuratur. Locus autem, cum nequeat in angelum sensibiliter agere, cum nec angelus sit capax accidentis sensibilis, nec agens corporum aptum agere in subiectum spirituale, nequit illum tangere.

57. *Obiectus 3.* R. Ad conf. Obiectus 3. Angelus potest tangere locum per sui presentiam: ergo frustra ad contactum loci requicitur eius operatio transiens. Antec. prob. tum quia angelus presentia est diuisibilis, atque adeo

commensurabilis loco; tum quia animus rationalis tangit corpus per unionem informatiunam: sed ita se habet uno informatiua animi ad corpus, sicut praesentia angelii ad locum. Tunc quia corpus Christi tangit species sacras per solam praesentiā sacram:

R. resp. neg. antec. Ad 1. prob. dico, ad contactum localē, requiri diuisibilitatem sensibilem, cuiusmodi non est praesentia angelii. Vnde substantia materialis separata à quantitate non tangeret locum, esto maneret praesens loco, quia non haberet praesentiam sensibilem proportionatam loco. Ad 2. Si informatio sit per unionem corpoream, vera est maior; & falsa minor; quia praesentia angelii ad locum non est corporea: si per unionem spiritualem, falsa est maior: & tunc dico, animum rationalem tangere corpus per operationes vitales sensibles. Ad 3. nego antec. nam tangit illas per unionem corpoream sustentatiuam, de qua infra.

58. Argumenta prima sententia probant requiri operationem transirem, solum probant de loco angelorum secundum contactum, non de loco simpliciter: alsoqui anima separata, quae in sententia Thomiss. nullam habent operationem in loco, nullo pacto essent in loco. Ad confirm. eodem modo dicuntur Deus esse in loco, & per intensitatem, per quam supponitur ante omnem operationem in quoquis spatio imaginario, ut 1. 10. disp. 8. sect. 3. & per operationem transirem, quia effectuè converuat omnia loca. Ad argum. secundam, nego, angelum fieri presentem loco per applicationem virtutis vel incompletum; ad id non sufficit sola presentia angelii in loco; vel completem, nam ad hoc necessaria est operatio sensibilis transiens, physicè tangentis locum. Ad auth. S.Tho. dico, per applicationem virtutis intelligere presentiam localē angelii, quae naturaliter prærequiritur ad operationem sensibilem in loco, ratione cuius angelus completem est in loco. Ad rationem, nego maior. Ad prob. nego paritatem: nam quantitas reddit corpus completem locabile, quia est illi ratio tangendi locum: virtus autem angelii nullo modo est angelu ratio existendi in loco, neque incompletum; quia ad id sufficit sola presentia; neque completem, quia ad hoc requiriatur, aliquid corporeum commensurabile loco.

Ad argum. tertium, nego, Angelum posse esse in loco per nudam duntaxat substantiam, ob rationem assignatam primam assert: Vnde ad 1. neg. antec. est enim quantitas in loco formaliter per extensionem localē, quae est modus à parte tē distinguitus, ab eaque separabilis: quo diuisitū separato, necessariō addendis esset aliud modus; cum nulla res, ut suppono, possit à Deo conservari sine aliquā presentia. Ad 2. Nuda substantia angelii nullum habet ēx se determinatum locum, sed potest pro libito esse in maiore, vel minore spatio. Ad argum. quartum, quatenus probant; ad existendum in loco simpliciter, tecum modum additum substantiam, concedenda sunt; quatenus contendunt, hunc modum esse terminum motus localis, & necessariō variari ad variationem spatij, neganda sunt, quare ad 1. nego minor. duplex enim terminus localis assignari potest, alter extrinsecus, qui est spatium, sive reale, sive imaginarium, supra quod mobile mouetur; alter intrinsecus, qui est imperius in ipius, producitus in ipso mobili, vi cuius transferitur de loco ad locum, quo cessante, cessat motus: nam sicut motor producit impetuū in subiectum distinctum, vi cuius illud mouetur; ita eundem impetuū producit in se ipso, vi cuius subiectum mouetur. Ad prob. nego, ex motu locali resultare tetamen aliquem, in quiete permanenter: cum

enim intrinsecus terminus motus sit impetus impressus, quæ est qualitas actu mouens, non potest esse in subiecto, & actu non mouere. Cæterum, ut subiectum, ut actu mouatur, requirat aliquid distinctum ab ipsa locabilitate; ut autem maneat in quiete, sufficiat sola locabilitas, est, quia semper in motu subiectum habet aliquid, quod non habet in quiete; habet enim ut occupet spatium maius suæ locabilitate; igitur per aliquid distinctum à locabilitate; in quiete vero semper occupat spatium æquale suæ locabilitati: ergo præter locabilitatem, non est opus aliquo alio modo distincto. Cæterum occupat subiectum in motu semper spatium maius spatiū sc., quia dum subiectum est in motu, non respondeat in instanti spatio, quo pacto illi respondet spatium æquale; sed in tempore; quo pacto illi de necessitate respondet spatium maius, quam sit mobile. Idem igitur est, subiectum in motu occupare spatium maius sc., ac subiectū respondens in tempore spatio, occupare spatium maius sc. Nam sicut in tempore subiectum non est in ipsisdem, sed in aliis, ac aliis partibus loci: ita nunquam in motu potest esse in spatio æquali, alioqui non sumeretur subiectum in motu, sed in quiete. Ad confit. neg. conseq. nam motus localis tam in pleno, quam in vacuo semper pro intrinseco termino habet impetus impressum; qui cum sit qualitas naturaliter actu mouens, non potest naturaliter trahere post motum; alioqui manereret, & non exercebat suū naturalem actu deterendi mobile de loco ad locum. Ad 2. resp. Præsentiam localem superaddere locabilitati puram connotationem corporis indistantis, quæ acquiri, vel amitti potest per solum motum localem mobilis ad locum. Acquiritur autem per motum localem connotatio loci connaturae aliæ mutatione intrinsecâ permanente; ut patet in rebus in ordine ad tempus extrinsecum, quæ sine illâ sui mutatione modò connotant tempus ut futurum, modò ut præteritum, per solum accessum & recessum temporis ad res iphas, quæ permanent. Concedo igitur, præsentiam localem non esse negationem, licet interdum per eam explicetur; sed eis aliquid positivum, non re, sed ratione distinctum ab ipsa locabilitate subiecti, per connotacionem dum taxat extrinseci termini indistantis. Ad 3. dico, fundamentū propinquitatis, & distantiae, formalitet sumptæ pro respectu rationis ad corpora, esse ipsam collocationem mobilis in tali loco; respectus enim loci ad locum supponit locatum in tali loco: Fundamentum collocationis mobilis in tali loco, vel esse motum localem, vel liberam voluntatem Dei, creantis locantisque subiectum in tali portius loco, quam in alio. Explico exemplo ab aduers. admisso. Fundamentum relationis, quam res dicit ad tēthpus præsens, præteritum, & futurum, est ipsa coëxistentia rei in tali tempore, ex quâ consequitur talis respectus rationis, ut unum tempus respiciat ut præsens, aliud ut præteritum, aliud ut futurum: Fundamentum coëxistentie in tali tempore, est vel libera voluntas Dei producentis rem in tali tempore, vel actio cause 2. Sicut igitur potest eadem res in variata quoad omnia intrinseca respectu hoc tempus ut præsens, quod respicere poterat ut præteritum, & futurum: ita idem subiectum in variata quoad omnia intrinseca, respicere hunc locum ut indistinctum, quem respicere poterat ut distinctum. Ratio: ad huiusmodi respectus rationis sufficit quæcumque variatio extrinseca per solam simultatem & coëxistentiam rerum.

Ratio v.
trinseque.

Quartum argumentum solùm probat nostram 1. assert. de locabilitate angelii in spacio, distinctâ ab eius substantiâ, & ab eius libertate dependentem.

65.
Ad conf.66.
Ad 2.
Præsentia
localis super-
additæ locabi-
litas: puram
connatura-
tionem
distantis.

67.

S E C T I O III.

An hec Angelii locabilitas fit formaliter
diuisibilis?

HANC controv. agitant recentiores de ubi angelico, quod in nostra sent. non datur. At eadem fieri potest de locabilitate. Prima sent. negativa, Vasquez disp. 188. c. 7. n. 30. Albertini corol. 5. ex predic. ubi, dub. 5. Prob. 1. hæc angelii locabilitas est essentialem spiritualis; ergo non potest esse diuisibilis: omnis quippe diuisibilitas prouenit à corpore. Confirm. Omnis proprietas proportionatur subiecto, cuius est proprietas: sed subiectum huius locabilitatis est indiuisibile, sc. ipsa substantia angelii: ergo ipsa etiam locabilitas erit indiuisibilis.

69.

70.

Prima sent.
negat.

Prob. 1.

2. Si locabilitas angelii esset diuisibilis, sequeretur, angelum extendi per extensionem suæ locabilitatis. Nam implicat, fortissim informare subiectum, & non conserte illi suum primarium effectum formalem: sed primarius effectus formalis huius locabilitatis est diuisibilitas: quia locabilitas non accidentaliter, & per aliud à se distinctum, sed essentialem, & ipsis est diuisibilis & extensa. 3. Euum angelii est formaliter indiuisibile, diuisibile tantum virtualiter, quæ responderet tempori nostro maiori & maiori: ergo etiam eius locabilitas erit formaliter indiuisibilis, & virtualiter tantum diuisibilis. Nam sicut angelus per seum respondet tempori diuisibili: ita per locabilitatem spatio diuisibili: at hoc non obstante, seum est formaliter indiuisibile, virtualiter tantum diuisibile ergo & eius locabilitas.

71.
Second.

Secunda affirmat. Molina 1. p. q. 52. art. 1. disp. vn. me. 5. Suarez lib. 4. de angel. c. 17. Arrul. disp. i 5 q. c. 1. affirmans, probabilior est: 1. exemplo animæ rationalis, quæ probabilior indiuisibilis cum sit, diuisibile tamen habet præ-

72.
Tertia

Prob. 1.

sentiam ad corpus, quod informat, quod sic ostendo: Certum est, animam, dum per nutritionem acquirit nouam partem materiæ, nouam acquirere præsentiam ad illam; contrà verò, cum deperdit aliquam partem materiæ, vel definit membra aliquod informare, circa illud præsentiam amittere; nam sicut præsentia informantis presupponitur ad informationem, ita informatio supponit præsentiam informantis; sed dum acquirit præsentiam ad nouam partem materiæ, non acquirit præsentiam ad reliquum corpus, neque, dum amittit præsentiam ad unum membrum, amittit præsentiam ad reliqua, quæ informat; ergo præsentia animæ ad corpus diuisibilis est. Alioqui non posset acquiri, vel amitti, pars præsentie, non acquisita, vel corrupta tota præsentia. Minor, prob. alioqui in Diffic. in omni acremento, & decremento, acquireretur & deperderetur nova præsentia totalis, antiquâ totali corruptâ; necnon simul cum eadem corrumperetur informatio, quæ à præsentia essentialem dependet. Ex quo sequeretur, non dari motum continuum nutritionis, & diminutionis: siquidem ille fit per continuam acquisitionem partium præsentie & informationis materiæ; hic verò per continuam diminutionem partium eiusdem præsentie, & informationis. Absurdum autem est asserere, quoties anima vel informat nouam partem materiæ, vel amittit antiquam, desinere informare totum corpus, & nouam totalem informationem acquirere. Ergo dum angelus intra suam sphæram existens, vel se dilatat ad maius spatiū, vel se contrahit ad minus, non necessariò amittit totam præsentiam, nouâ totali acquisitâ, sed partem duntaxat præsen-

73.

74. *Prob.* *tiꝝ vel acquirit, dum se dilatat; vel amittit, dum se contrahit.* 2. *Non repugnat præsentia diuisibilis subiectuꝝ; indiuisibilis terminatiuꝝ: ergo nec repugnabit præsentia indiuisibilis subiectuꝝ, diuisibilis verò terminatiuꝝ.* Antec. constat de præsentia factam. Corporis Christi, quæ quia recipitur in corpore quanto, est diuisibilis subiectuꝝ: nam non eadem pars, quæ subiectatur in capite, subiectatur in pectore Christi, est tamen indiuisibilis terminatiuꝝ, quia ratione huius præsentia omnes partes corporis terminantur ad quamlibet partem hostiæ. Conseq. prob. eadem proportio est subiecti ad terminum, & termini ad subiectum: ergo si non repugnat præsentia diuisibilis subiectuꝝ, & indiuisibilis terminatiuꝝ; nec repugnabit præsentia indiuisibilis subiectuꝝ, & diuisibilis terminatiuꝝ.

75. *& priori.* **Prob. 3.** *Non repugnat cum spiritualitate aliqua diuisibilitas: ergo potest locabilitas angelii esse spiritualis, non obstante terminatiuꝝ diuisibilitate ipsius: nam hoc est potissimum fund. contrariæ sent.* Antec. constat, cum de diuisibilitate intensiuꝝ quæ communis est omnibus accidentibus spiritualibus: Tum de motu locali angelorum, qui etiam in sent. aduers. habet partes extensivas in ordine ad spatiū, nam vna pars motus angelici est extra aliam partem eiusdem motus. Ad 1. argum. primæ, nego conseq. Ad prob. concedo de diuisibilitate materiali & subiectuꝝ; nego de spirituali & terminatiuꝝ. Ad confirm. dico, omnem proprietatem proportionari subiecto; vel in ordine ad se, quando proprietates sunt absolutæ; vel in ordine ad aliud, quando sunt respectivæ. Locabilitas autem angelii, cum sit proprietas respectiva, non solum proportionari debet indiuisibilitati subiecti, sed etiam diuisibilitati termini, quem essentialiter respicit: ut constat de motu locali, qui non minus, quam locabilitas, est proprietas angelii. Ad 2. neg. sequel. Ad prob. nego minor. nam effectus formalis primarius locabilitatis, non est subiectum extendere, sed locare: at hunc effectum necessariò locabilitas tribuit angelo. Vt effectus formalis primarius motus localis, est transferre mobile de uno loco ad alium, non subiectum extendere: atque adeò potest motus localis informare subiectum spirituale, absque eo quod illud extendat. Nec refert, quod haec locabilitas se ipsa essentialiter, & non accidentaliter diuisibilis sit; quia primarius effectus formæ non attenditur penes id, quod ei essentialiter conuenit; sed penes id, quod ei specificè & primariò competit. Confirm. vt forma diuisibilis extendat subiectum, oportet ut in eo supponat partes; cum non possit forma accidentalis tribuere subiecto partes substantiales. Ad 3. nego conseq. nam seuū angeli non distinguitur ab ipsâ substantiâ angeli, nisi penes extrinsecum connotatum temporis, cui potest respondere; cum autem implicet, substantiam angeli esse formaliter diuisibilem; implicabit quoque eius seuū esse formaliter diuisibilem. At verò locabilitas distinguitur modaliter à substantiâ angeli: non repugnat autem, ut accidentis substantiæ spiritualis sit formaliter diuisibile, ut patet de motu locali, & reliquis qualitatibus spiritualibus.

76. *Ad argum. prima sent.* **Ad 2.** Ex his colligo, quamlibet partem locabilitatis angelicæ locare totum angelum in spacio; totum vero replicare totum in pluribus partibus spatiij. Cæterum ubi est vna pars locabilitatis, non sunt aliæ in ordine ad spatiū, secus in ordine ad subiectum, in quo ubi est vna, sunt & reliquæ; quia subiectum cum partes non habeat, totum responderet omnibus, & singulis partibus eiusdem locabilitatis; ut patet de vnione animi rationalis, cuius par-

tes non omnes respondent in ordiné ad eandem partem materiæ; omnes tamen respondent in ordine ad animutum, qui totus responderet omnibus, & singulis partibus vniōnis.

S E C T I O IV.

An Angelus naturaliter possit esse in pluribus locis simul?

CONTROVERSIA non est de pluribus locis adæquatatis; hoc enim repugnat limitate virtuti angelicæ, quæ certam sibi sphæram naturaliter determinat, ultra quam nequit esse, vel operari immediatè immidiatione suppositi. Nec etiam de pluribus locis continuis vel contiguis integrantibus vnum locum totalem angelii: sic enim angelus naturaliter est in pluribus partibus continuis æris; & in pluribus corporibus contiguis æris, aquæ, & terræ. Sed tantum est de pluribus locis inadæquatibus, & inter se distantibus, non excedentibus adæquatam sphæram angelii. Prima sent. affirm. Heruæ in 1. dist. 37. ar. 1. ad 3. Mayo. in 2. dist. 2. q. 8. Marfil. q. 2. 1. Sent. af. ar. 2. post 7. concl. Caiet. 1. p. q. 52. ar. 2. 9. Ad 3. Bannez. ibid. dub. 1. de quâ tamen dubitant Scotorum in 2. dist. 2. q. 7. §. In istâ qu. & Gabriel q. 2. ar. 3. dub. 3. Fundam. Mayo. Potest angelus naturaliter, relictis extremis, locare se tantum in medio: ergo poterit, relictæ medio, locare se tantum in extremis partibus terræ. Quia quando respectus sunt eiusdem rationis, si dimitti potest unus poterit & alter. At per respectum eiusdem rationis angelus respicit medium, & extrema suæ sphæræ: ergo si naturaliter potest dimittere unum, poterit & alterum. Ex quo intet, posse angelum si nul esse in cœlo, & in terrâ: quod confirmat ex Tobie 12. ubi Raphael dixit: Ego sum, qui semper in conspectu Domini aſiſto, & tamen ille simul erat in terris. 2. potest angelus operari in extremis, non operando in medio: ergo poterit esse in extremis, & non in medio. 3. esse hi, & non alibi, sunt conditiones quantitatis: sed angelus abstrahit à quantitate: ergo. Maior prob. animus rationalis non ita est in vna parte corporis, quin sit in reliquo.

Secunda neg. Atenf. 2. p. q. 32. me. 3. S. Tho. 1. p. q. 52. ar. 2. & in 1. dist. 37. q. 3. ar. 2. Egid. q. 2. Richard. ar. 2. q. 3 licet oppositum videatur dicere ad ult. Argent. ar. 2. concl. 2. Bonau. in 2. dist. 2. p. 2. ar. 2. q. 2. Scotti. q. 12. §. Hic dicunt, Capreol. q. 2. ar. 1. concl. 4. Bassi. q. 4. ar. 3. & Goffre. apud ipsum, Rubio. q. 2. ar. 2. Bacch. iſt. 3. q. 2. ar. 4. Gregor. q. 3. ar. 1. Ferrar. 3. con. gen. c. 68. §. Adeviden. primi, Molin. 1. p. q. 52. ar. 2. Vesq. disp. 190. c. 3. Suar. lib. 4 de angel. c. 10. Arrub. disp. 57. c. 3. Zumel 1 p. q. 52. ar. 2. q. 1. post 3. concl. Granad. disp. 3. sect. 3. Quæ substantia pro quoad sub- stantiam, intellecta de præsentia angelorum quoad sub- babilior est. de fide c. 17. cuius oppositam sent. S. Tho. in 1. loco cit. Opposita ers & Egidius errorem appellant. Difficultas in assignandâ ratione: Prima sit Goffre. Implicat aliquid simul esse in tempore priore, & posteriore: ergo & Ratio Goffre aliquid simul esse in loco sursum, & deorsum. Sed fide nimis contraria: haec ratio probaret, quod nec de potentia probat. absoluta possit angelus esse in duobus locis simul: sicut nec de potentia absoluta potest esse in tempore priore, & posteriore simul. Quod licet Goffredus concedat sequel. oppositum tamen conuincitur ex mysterio Euchar. Vnde eius opinionem periculosem appellat Bassius. Ratio: prius & posterius in tempore sunt essentialiter successiva; nam quando existit unum, non existit aliud: implicat autem ut res simul existat cum aliâ re nondum existente, cum multis

multas supponat rerum coëxistentiam. ergo implicat, vt aliquid simul existat cum tempore priore, & posteriore; quia existente tempore priore, non existit posterius; & è contra. Sursum verò & deorsum, sunt loca permanentia; non implicat autem, vt res simul coëxistat cum aliis rebus permanentibus. Secunda Capro. Ferrar. & censetur S. Tho.

84.
2. Ratio
non placet.

Non potest una virtus finita, nisi in unam numero operationem simul tendere; posset autem una virtus finita angelica in plures operationes naturaliter simul tendere, si in pluribus locis simul angelus naturaliter esse posset. Sed contrà: tum quia hæc ratio supponit, non posse angelum esse in loco, nisi per operationem, quod *suprà impugnatum est*: Tum maximè quia solum probat, non posse angelum naturaliter operari, nisi in pluribus locis adæquatis & totalibus, non in pluribus inadæquatis & partialibus. Assumpt. prob. potest virtus finita plures effe. & us partiales simul naturaliter producere: ergo poterit angelus plures motus partiales simul in pluribus locis partialibus & inadæquatis naturaliter producere. Quod concedit Caiet. I. p. q. § 2. nr. 2. & evidenter conuincitur: Tum quia id naturaliter præstat animus rationalis in diuersis partibus corporis, quod informat, eas mouendo, non motis partibus intermediis. Tum quia angelus liberè operatur intra suam sphæram. Igitur poterit operari in extremis, non operando in medio. Confirm. potest in extremis partibus esse subiectum capax motus, & non in medio: vt si extra cælos essent duo corpora inter se distantia, contenta intra sphæram angelii, posset angelus ea mouere, non moto medio, quod supponitur incapax motus. S. Tho. explicantur de pluribus locis adæquatis. Tertia apud Scot. cit. Si posset angelus in duobus locis sciunctis simul existere, posset à se distare. Nam quæ sunt simul loco, sunt simul inter se: ergo è contrario, quæ sunt sciuncta loco, sunt sciuncta & inter se. Confirm. quæ angelus esset in uno loco, posset quiescere; quæ in alio, moueri. Sed contrà: ex hoc tantum sequitur, angelum distinguere seu distare à seipso localiter, non entitatiè: ita animus rationalis vt est in capite, distat à seipso, vt est in pede, non entitatiè sed localiter. Quia quando id quod coëxistit pluribus, est illimitatus, quæ sunt ea, quibus coëxistit, non sequitur ex distantia plurium inter se distantia eiusdem à seipso. Quia igitur spiritus creatus est illimitatior corpore, poterit existere in pluribus corporibus seu locis distantibus, sine entitatiâ distantia sui. Vnde ad prob. nego conseq. nam ex simultate plurium cum uno tertio rectè sequitur simultas plurium inter se; non contrà, ex distantia plurium inter se distantia tertij à seipso, ob assignatam rationem maioris illimitationis tertij. Ut si

85.
3. Ratio
*pro Scotum
reducitur.*

Verbum diuinum suppositaret duas naturas humanas, non sequeretur ex distantia talium naturarum inter se distantia Verbi à seipso; quia Verbum est illimitatus naturis, in quibus existeret. Ad confirm. concedo totum. Neque id est absurdum ratione diuersarum locabilitatum, vt patet de animo rationali, qui simul quiescit in capite, & mouetur in pede. Quarta Gabr. Angelus est in loco, sicut animus in corpore: sed nequit animus naturaliter informare partes distantes corporis; ergo nec angelus adesse partibus distantibus loci. Sed contrà: animus est in corpore vt forma naturalis: angelus est in loco vt motor voluntarius. Vnde ille determinatus est ab ipsa naturâ ad informandum corpus continuè; hic tantum à liberâ voluntate. Vnde si non est repugnantia, non est cur id denegemus angelo.

87. Quinta probabilissima, quam assignant Richard.

& Aegid. & communiter recent. Si posset angelus in pluribus locis distantibus simul naturaliter existerre, nulla posset assignari distantia, quæ maiore distante non posset; nec tot assignari possent loca, quin semper in pluribus, & pluribus existere naturaliter posset. Nam maiore distantia inter unum locum & alium, posito quod in totâ eâ distantia non sit animus prob. quoad gelis substantia locanda, non requirit maiorem virtutem locabilitatis in angelo: sc. in tantum maior distantia maiorem exigeret virtutem locabilitatis in angelo, in quantum in maiore distantia maior virtus & locabilitas angelii diffundi deberet. At posito, quod esset in extremis, & non in medio, non deberet in maiore illâ distantia maiori virtus & locabilitas diffundi: nam eadem virtus & locabilitas, quæ sufficeret in uno loco continuo, sufficeret in duabus distantib[us] non excedentibus unum continuum. Maior prob. quandiu virtus agentis non consumitur in medio, manet integra in causâ, à quâ semper prodire potest cum eo vigore & perfectione, cum quo est in causâ. Quod constat duplaci experientiâ: prima est de agente reflexo, quod quia per obstaculum nequit suam virtutem in ulteriore sphæram diffundere, illam in breuiores contrahendo intendit & auget. Secunda est de agente reperiente medium assimilatum: nam tunc, quia non diffundit vim suam per medium iam assimilatum, extendit illam in ulteriore sphæram, quam extendisset, si medium assimilatum non invenisset. Ut ignis positus iuxta alium ignem, non agit in illum, sed actionem suam extendet in ulteriore sphæram, quam extendisset, si medium assimilatum non reperisset.

Confirm. Non maior requiritur virtus diuina, vt Christus sacramentaliter existat in duabus hostiis procul inter se distantibus, quam in duabus parum sciunctis. ergo nec maior requiretur virtus naturalis, vt angelus existat in duabus locis procul inter se distantibus, quam in duabus parum disiunctis. Nam ita se habet angelus naturaliter collocatus in maiore aut minore distantia ad virtutem naturalem eiusdem. sicut Corpus Christi sacramentaliter existens in maiore, aut minore distantia ad virtutem diuinam. Hæc eadem ratio probat, non posse angelum naturaliter agere indistans contra nonnullos. Prob. eadem sequela quoad 2. partem: cum partes proportionalis loci totalis angelici sint infinitæ, si posset angelus naturaliter esse in pluribus locis partialibus simul, esse posset in infinitis locis syncategoreticæ, nunquam excedendo adæquatum locum suæ sphæræ. Vnde esse posset in cælo & in terrâ simul: quod est contra Scripturam, & Patres affirmantes, angelos moueri de cælis ad terram, dumque sunt in terris non esse in cælis; & contrâ.

Dices, aut virtus locativa angelii sufficiens est ad locandum angelum in locis distantioribus in infinitum; aut non est sufficiens. Si est sufficiens, non erit contra naturalem vim operandi, & existendi angelii, hoc modo operari & existere. Si non est sufficiens, etiam si ponatur; posse angelum naturaliter existere in pluribus locis simul intra propriam sphæram distantibus, non sequitur, illum posse existere in pluribus extra propriam sphæram distantibus: siquidem non eadem virtus sufficit ad locandum angelum in pluribus locis extra, ac intra sphæram sciunctis. Resp. vim implicantæ consistere in hoc, quod ex una parte eadem virtus locativa angelii in pluribus locis intra propriam sphæram distantibus, sufficeret ad locandum angelum in pluribus locis extra propriam sphæram disiunctis. Ex aliâ parte talis modus operandi & existendi non videtur posse

88.
Conf.

89.
*Ab sursum
ex opposita
sententia.*

90.
Obiectio.

91.
Solutio.

posse naturaliter compere substantia finita. Absurdum igitur in eo consistit, quod ad virtutem finaliam, qualis est virtus locativa angelica, sequatur modus operandi, & existendi infinitus, quod naturaliter repugnat, cum semper modus operandi sequatur modum essendi eique proportionetur.

- 92.** Ad 1. primae, nego conseq. nam ex uno sequitur absurdum, quod non sequitur ex alio. Ad prob. Satis agt. nego antec. quia licet respectus sunt eiudem rationis, ex uno tamen sequitur absurdum, quod non sequitur ex alio. Nec Mayron illatio sustinenda est, cum sit contra Scripturas, & Patres. Neque in eius loco Tobie est aduerbum, Semper: sed hæc, Ego sum Raphaël Angelus, unus ex seipsum, qui edistamus ante Dominum. Nec si esset, aliud probaret, quam continuam assistentiam, quam angelii semper habent ad Deum ubique praesentem; neque illam amittunt, dum nobiscum versantur in terris, licet peculialem assistentiam habeant ante Deum, dum in cælis. Ad 2. nego conseq. nam operatio in extremis partibus sphæræ non interrupit praesentiam angelii existentis in medio: quia potest operari tantum in extremis & esse praesens in totâ sphærâ. praesentia in extremis tantum partibus sphæræ intercumplit praesentiam eiusd. in medio: que praesentia interrupcio naturaliter repugnat: non repugnat operationis transiuntis interrupcio. Animus enim rationalis mouet caput & pedes, non motis intermediis partibus corporis. Quia interrupcio praesentia est intrinseca rei praesenti, quæ naturaliter repugnat substantia indiuisibili; quæ debeat cum praesentia replicari. Operationis vero transiuntis interrupcio est extrinseca agenti; quippe quæ solum attenditur penes subiecta extrinseca: actio enim transiens unitatem vel multiplicitatem sumit à retinendo & subiecto, in quo recipitur, non ab agente, à quo progreditur. Ad 3. resp. esse hæc, & non alibi circumscripsiæ, esse proprium quantitatis; esse autem hæc, & non alibi definitiæ, conuenire cuicunque enti finito. Ad prob. concedo, animum rationalem ita esse in una parte corporis, ut sit etiam in reliquis coniunctis, non disiunctis.

S E C T I O N . V.

An Angelus possit propriâ voluntate esse in loco minore maximo?

- 93.** Angels certam habent sphaera: quæ naturæ est perfectior, & maiorem. **94.** **95.** **96.** Nullus est, qui Uniuersum sibi vendicet. **97.**
- S**VPPONÒ contrâ Duran. Unumquemque angelum certam sibi determinare locabilitatis sphæræ iuxta propriæ naturæ perfectionem, ultra quam naturaliter existere, & operari per immediationem suppositi nequeat. Quanta autem in unoquoque hæc sphæra sit, certum definiti in particulari non potest. Illud in communione certum est, quod superioris perfectiorisque naturæ est angelus, & ampliore locabilitatis sphæræ sibi vendicare; quia cum hæc sit quædam naturæ proprietas, debet propriæ cuiusque naturæ, à qua promanat, commensurari.

2. Certum est, nullum de facto esse angelum, qui pro naturali sphærâ totum hoc Uniuersum sibi vendicit, nisi talis virtutis angelus non impliceret. Colligitur ex sacris literis, & Patribus, sc. supremos Luciferum, & Gabrielem, de cælis ad terram motos fuisse, illum in inferno cruciatum; hunc Virginem nuncium allatum. Gabriel, inquit Anastasius Sinaita lib. 1. de recta fidei Cathol. dogm. simul in celo esse. & apud Virginem non poruit. Si autem eorum sphæra esset totum hoc Uniuersum,

Amici Tomus II.

non indigissent motu, ut de celo terris adessent.

Dices 1. Anima vegetativa, & sensitiva est imperfectior intellectiva: & tamen illæ maiorem habent locabilitatis sphæræ, ut patet in plantis & brutis; quædam hæc, ergo falsum est, quo angelus perfectioris est naturæ, & maiorem habere locabilitatis sphæræ. Resp. negi conseq. Nam ille sunt *cur anima* diuisibiles, quarum informatiua virtus crescit cum *materiales* augmento formæ; hæc indiuisibilis, cuius informatiua vis non crescit; & consequenter maior vis *maiorum hæc* beant sphæræ, in anima intellectua maiorem arguit *spirituales* perfectionem; non extensiua, ut in vegetativa & sensitiva; sed virtualem & intensiuam. Dices 2. Si quod perfectior est angelus, & ampliorem sphæræ sibi vendicat: ergo datur de facto angelus, cuius sphæra sit totum hoc Uniuersum. Nam angelio sententia S. Thom. numero excedunt omnes substantias materiales; & omnes sunt diuersæ species: infimus vero necessario excedit sphæræ animali rationalis, qui in genere spiritus est omnium impotissimum. Sed quilibet angelus supra infimum crescit per determinatam sphæræ locabilitatis: ergo supremus ad minimum crescit per sphæræ continentem semidiametrum totius Uniuersi: ac proinde poterit esse naturaliter in cælis & in terris simul. Responde. argum. hoc vim habere contra Thomist. qui concedunt, omnes angelos de facto differte species, ac in multitudine excedere omnes substantias materiales; in meâ sent. qui nec afflito, tot esse numero, quot sunt substantiae materiales, nullam habere vim. Vnde neg. conseq. ciusque prob. Ceterum non existimo absurdum, de facto dari aliquem angelum; cuius sphæra locabilitatis sit totus semidiameter concavus lumen: cum hæc sphæra amplitudo non videatur excedere perfectionem supremi angelii, excedentis infimum per innumeros perfectionis gradus; quibus supremus excedit infimum per omnes intermedias angelorum species. Ex quo infero, multos demones contineri in concavo terre infra maximum locum sibi debitum. His adnotatis certatio est, an possit angelus propriâ voluntate in loco minore maximo se locare.

Prima sententia negatiu. *Bifol. in 2. dist. 2. qu. 4. art. 5. Rubio. qu. 2. art. 1. 6. Sed sunt dubia: Valent. 1. p. qu. 52. punct. 3. assert. 3. & Hibernicus apud Gregor. in 2. dist. 2. qu. 2. art. 2. & aperte sequitur ex opinione assertentium, angelos esse in loco per nudam substantiam, absque ullo modo addito. Fundam. *Fundam.* Substantia angelii est ex se invariabilis quoad entitatem; nam est indiuisibilis, incapax accrementi & decrementi substantialis; ergo & quoad locabilitatem: Angelus enim est localis formaliter per suam substantiam.*

Prob. 2. Esto locabilitas distinguatur à substantia angelii, adhuc non est in liberâ potestate angelii, illam augere, aut minuere. Quia non est in liberâ potestate angelii, esse talis perfectionis specificæ; ergo nec talis locabilitatis; quia locabilitas consequitur ad specificam perfectionem naturæ, ut passio ad essentiam. At non est in potestate angelii, quin proprietas consequatur ad essentiam: ergo nec est in potestate eiusdem, quin talis, vel tanta proprietas consequatur ad tales, & tantam essentia perfectionem. Confirm. Non est in liberâ potestate Dei, nec animi rationalis, aut corporis, occupare minorem locum, quam sit debitus naturali perfectioni Dei, animæ rationali & corpori: Ergo neque erit in libera potestate Angelii, occupare locum minorem, quam eius naturali perfectioni debeat.

F

Secunda

97.

98.

99.

Quesita.

100.
1. Sent.

101.
Prob. 2.

102.

Confirm.

103.

Affirmant communius. Secunda affirm. communior; S.Th. 1 p. q. 52 art. 2. Aegid. in 2. dist. 37. qu. 2. Richard. art. 2. qu. 2. & 4. ad 6. Bonavent. in 2. dist. 2. p. 2. art. 2. qu. 3. Mayo. qu. 6. §. Sed hic: Gr. ger. qu. 2. art. 2. Capro. qu. 1. conclus. 2. Gabriel. qu. 2. art. 3. dub. 2. Caiet. 1. p. qu. 52. art. 2. §. Circa illam. Banner. ibid. dub. 2. Zumel qu. 2. Moline conclus. 3. Vasquez. disp. 191. cap. 2. Suarez. lib. 4. de angel. cap. 1. Arrub. disp. 157. cap. 1. de qua ramen dubitat Scotor. in 2. dist. 2. qu. 6. §. De isto igitur art. Fundam. est oppositum praecedentis sent. Angelus non est in loco formaliter per nudam substantiam, sed per accidens à se distinctum: at non semper cogitur adaequatam suę virtutis præsentiam sibi producere; ergo non necessariò est in loco adaequato suę sphærę; sed potest esse in munere. Maior confirm. exemplo animi rationalis, qui non est præsens corpori, quod informat immediatè per suam substancialm; augetur enim, & intuitur eius præsentia circa corpus, non aucta, vel diminuta eius substanciali, velut quando ex parvo magnum, vel ex magno & obeso contrahitur ad gracile corpus informandum. Minor prob: nulla potest assignari ratio, quæ angelum necessiter, ut semper sibi adaequata præsentiam producat; quia cum à loco non pendat, nullà potest necessitate ad id astringi. Confirm. Maior est perfectio, id que angelico muneri congruentius, ut pro libito possit modò maiorem, modò minorem præsentiam intra suam sphærę sibi producere. Nam ex eo quod à nullo genere causa pendat à loco, maior perfectio ipsius est, ut liberè, & non necessariò si in tanto, vel tanto loco collocet. Præterea, quod notauit Gregor. cit. cum tèpè debeat corpus assumere ad aliquid munus operatum, conuentius est, ut pro libito possit modò magnum, modò parvum corpus, in quo ut motor præsentialiter assit, assumere. Dicete autem, quod à quādō parvum corpus assumit, partim assistat in corpore assumpto, partim extra, improbabile est. 2. Id ipsum efficacius prob. exemplo animi rationalis. Quando hic informat corpus parvum, non habet eam præsentiam, quam haber dū in informatum corpus: nec quando desinit informare membrum stridum, habet præsentiam, quam habebat ad idem membrum vivum. Ergo quando angelus assumit corpus parvum, non habet eandem præsentiam, quam habet ad magnum: nec quando dimisso magno, assumit patrum, habet eandem præsentiam, quam habebat ad magnum. Hoc solo discernime, quod animus rationalis, positis, vel sublatis dispositionibus à proprio corpore, necessariò auget, vel minuit suam præsentiam ad illud; quia est ei præsens ut forma naturalis, quæ informando perficitur. Angelus vero, quia solum sit præsens corpori ut motor voluntarius, qui ab illo non perficitur, si ut liberè illud assumit; ita liberè suam præsentiam auget, vel minuit circa illud. Ad fundam. primæ nego conseq. Ad 2. nego assumpt. Pro prob. solutione distinguenda locabilitas, altera aptitudinalis, quæ angelus est proximè capax talis virtualis extensionis ad locum, & remotoe occupatius tanti spati; altera actualis. Prior necessariò consequitur specificam perfectionem naturæ, nec potest à voluntate angelii limitari. Posterior pender à liberâ voluntate eiusdem, ut actus 2. à primo libere productus. Ad confirm. quoad 1. exemplum; Deus est in loco per suam essentiam, quæ immutabilis est; Angelus per accidens à se distinctum. Secundum reto queri potest contra advers. nam sic ut animus rationalis informare potest corpus minus maximo: ita angelus locari potest in spacio mino-

re maximo. Tertium est pro nobis: nam eadem quantitas, invariata quoad intrinsecam suam entitatem, potest esse in minori spatio per condensationem, ex Philos. Adde, quod illa naturaliter sequitur quantitatem; hæc libere natutam angeli.

S E C T I O VI.

An sphæra Angeli sit determinata quoad minimum locum diuisibilem?

CONTROVERSIÀ solū vertitur inter eos, qui concedunt, Angelum esse posse in loco minore maximo. Prima sent. affirm. Scotor. in 2. dist. 2. q. 6. §. Ad propos. Fundam. 1. Si posset angelus esse in loco minore in infinitum, posset etiam esse in maiore in infinitum: quia ut deducitur ex prop. 35. & 44. primi Euclida, quod potest esse in quadrato potest esse in quadrangulo, si illi non repugnat figura: at quadrangulum quantum constringitur in latitudinem, tanquam protenditur in longitudinem, sc. in infinitum. Igitur si angelus nullum habet certum locum idfra maximum, constringi poterit in infinitum quoad latitudinem, atque adeò protendi in infinitum quoad longitudinem.

Fundam. 2. sequeretur, angelum esse virtutis infinitum. Nam posse esse in loco sibi ad equatō, est Fundam. 2. alicuius virtutis: posse autem esse in loco minore maximo, est maioris virtutis: ergo posse esse in loco minore in infinitum, erit infinitæ virtutis. Major prob. posse esse in loco adaequato, est habere virtutem actiūam, ad utendum eam ad effectum sibi adaequatum: ergo posse esse in loco minore in infinitum, est habere virtutem actiūam, ad utendum à in infinitum. Confirm. Necquit animus rationalis quocunque parvum corpus informare; ergo nec angelus quocunque minimū spatiū occupare.

Secunda negatitia S.Th. 1 p. q. 52. art. 2. & in f. dist. 37. q. 3 art. 2. & reliquorum Scholast. cit. Dubius est Vasquez disp. 191. quoniam in hanc magis propendeat: quia licet ex parte angelii nulla appareat repugnatio, quod minus in minori loco esse queat, haud tamen certò constat, an saltem modus, quo debet angelus loco viviri, certam postulet quantitatem. Verum hæc ratio supponit, angelos in loco existere per physicanū unionem cum illo, quod supra impugnatū est. Est igitur hæc sent. probabilior.

Prob. 1. contra Scotor. Ut rectè Gregorius in 2. dist. 2. q. 2. art. 2. p. 2. per Scotorum non repugnat, angelum esse in puncto; ergo à fortiori, nec in quocunque loco diuisibili: quia si esse potest in puncto, est potest in quocunque loco maiore puncto. Unde absurdum, quæ Scotor. in f. ex præsentiā minore, à fortiori inferuntur ex præsentiā punctuali. 2. Nulla est necessitas, ut angelus sibi locum determinet quoad minimum: hec ex parte loci; quia cum hic sit diuisibilis in infinitum, quocunq; dato, dari potest minor: nec ex parte mobilis, quia hoc ex natura sua est indiuisibile; atque adeò potest esse in quocunq; loco etiam indiuisibili.

Dices; Hanc necessitatē obiri tum ex parte locabilitatis angelicæ, quæ postulat determinatam extensionem virtualem; tum ex parte operationis, quam debet Angelus in loco producere. Sed contra primum; nulla est necessitas, ut locabilitas angelica sit determinatæ extensionis: non ex parte loci, ad quem terminatur; quia sicut locus potest esse minor & minor, ita & locabilitas: nec ex parte angelii; quia cum hic sit indiuisibilis, potest esse totus

104.
Prob. 1.

Conf.

105.
Conf.

106.

Prob. 2. ex-
empli animi
rationalis:

& fortior:

107.
Satisj. ar-
gumentis.
Dplex lo-
cabilitas
Angel.

108.
ad conf.

109.

110.
Fundam. 1.

111.

112.

113.

114.

115.

Obiectio.

Solutio.

totus sub minori locabilitate: nec ex parte locabilitatis; quia nulla est ratio, quod minus haec produci & conseruari possit sub minori extensione virtuali: sicut extensio formalis, sub qua conseruatur quantitas, potest esse minor in infinitum. Ratio: haec consequitur naturam subiecti: ergo si hoc esse potest sub minori locabilitate etiam illa minor esse poterit. Contra secundum; operatio, quam angelus in locum producere potest, est motus localis: at hic nullam sibi determinat certam extensionem, cum possit non secus, ac quantitas in infinitum minui.

116. Ad 1. primae, nego sequel. Ad prob. Maior in 2. dist. 2. q. 4. nullum putat absurdum, ut quod magis Angelus perha constingitur in latitudinem, eò magis protendatur in longitudinem; atque adeò simul in celo & in terrâ esse possit. Sed verius, cit. Euclidis principium, de constructione corporum. principium Euclidi verificari tantum de corpore mathematico; quod secundum trinam dimensionem in infinitum divisibile est; non autem de virtute operativa, quæ ab intrinseco limitatur ad certos sphæræ limites, ultra quos non potest naturaliter operari. Constat hoc tum à posteriori; non enim possunt agentia naturalia, quæ determinatam habent sphæram actuitatis, constingi secundum latitudinem, & in infinitum protendendi secundum longitudinem. Similiter nec viventia, quæ limitatae habent sphæram informationis, longiorem & longiori materiali informare, cùdem secundum latitudinem coarctatâ. Tum à priori: virtus operativa consequitur ad determinatum gradum specificum naturæ; quod n. natura est perfectior specie, eò perfectiore sortitur operandi modum: sed hic invariabilis est in unquamque naturâ; ergo & virtus, quæ ad illum consequitur. Quia virtus commensuratur naturæ secundum gradum specificum ipsius; qui si invariabilis, etiam virtus operativa erit invariabilis: non igitur poterit ex uno modo operandi intra certam sphæram naturalem, variari in aliud modum operandi ultra illam: nam hoc supponit variationem in gradu specifico, ad quem illa naturaliter consequitur. Sic ut corpus mathematicum possit maiorem sphæram secundum dimensionem longitudinis, vel latitudinis, aut profunditatis occupare, oportet ut secundum eam dimensionem varietur per additionem ad ipsam, & per diminutionem ad alias dimensiones. Natura vero sicut semel determinata per gradum specificum, non est ulterius variabilis in aliud gradum specificum; ita semel determinata ex vi gradus specifici ad virtutem operativam circa tantam, ac talem sphæram, non est ulterius naturaliter variabilis ad aliud modum operandi circa maiorem, aut diuersam sphæram. Ad 2. nego sequel. ad prob. neg. minor: eadem quippe virtus, quæ in angelo sufficit ad locandum se in spacio ad æquato, sufficit ad locandum se in spacio minore in infinitum: sicut omnis virtus, quæ potens est in maius, potenteriam est in minus. Nec obstat potestas, quam habet angelus rendi suâ virtute in minus in infinitum: quia haec non arguit maiorem virtutem, quam sit virtus locabilis in loco minore in infinitum; sed solum arguit libertatis vim illam applicandi. Ad confir. nego conseq. nam animus rationalis ad in fundendum requirit certas dispositiones, certaque organa, quæ cum quâvis minimâ quantitate esse non possunt: quas dispositiones non requirit angelus, ut in loco collocetur.

Amici Tomus II.

S E C T I O VII.

An Angelus esse posset in loco punctuali?

118. **Q**UIA nos iam pridem huiusmodi indivisibilibus in Philosophia valediximus, nullum apud nos praesentis litis contestatio ius legitime appellacionis habere potest, nisi sub conditione, si huiusmodi indivisibilia darentur.

119. Prima sent. negat, angelum locari posse in loco punctuali: *Aleij. 2. p. q. 32. me. 3. Bonav. in 2. dist. 2. p. 1. Sent. neg. 2. ar. 2. q. 3. Herue. de motu angel. ad 13. arg. Egid. in 1. dist. 37. 2. p. ar. 1. q. 2. Marsil. in 2. q. 2. ar. 2. post q. concl. Rubio. q. 2. alias 5. ar. 10 & colligitur ex §. Sed sunt duo dubia: deducitur ex sent. eorum, qui docent, angelos esse in loco per nudam substantiam. Varia sunt fund. iuxta varias sent. de loco angel. Primum: Angelus est in loco immediatè per suam substantiam: Substantia angelii, cùm sit quoad entitatem invariabilis, semper ac necessariò angelum locat in sphera adæquatâ; quia certum est excedere locum punctualem. Vnde Valen. qui 1. p. q. § 2. pun. 3. concedit, angelum esse in loco per propriam substantiam, negat ibid. eundem esse posse in loco punctuali quoad presentiam, quamvis non existinet, impossibile angelum operari in loco punctuali. Fund. 2. Angelus est in loco formaliter per operationem: nequit in loco punctuali operari; cùm nullius operationis punctum sit capax. Confirm. Nequit animus rationalis informare corpus punctuale, in eoque operari: ergo nec angelus locari in spacio punctuali, in eoque operari. Fund. 3. Angelus existens nequit moueri: ergo nequit locare se in loco punctuali: non n. potest naturaliter se constitueri in loco, ex quo non valeat se mouere: nam finis constituendi se in loco, non est, ut in eo perpetuo habeat, sed ut ex illo in aliud liberè migrare possit.*

120. Secunda affirm. S. Tho. 1. p. q. 52. ar. 2. & in 1. d. f. 37. 123. q. 3. ar. 2. Rich. in 2. dist. 2. ar. 2. q. 2. ad 3. Mayo. q. 6. §. 2. Sent. affir. Sed hic, Capre. q. 1. ar. 1. concl. 2. Maior. q. 9. concl. 4. Gabrie. q. 2. ar. 3. dub. 2. Dionys. Cartb. in 1. dist. 37. q. 3. Ferrar. 3. con. gen. c. 68. §. Ad rationem princip. Caiet. 1. p. q. 52. ar. 2. Bann. ib. dub. 2. Molin. concl. 3. Zumel. q. 2. Gran. disp. 3. sect. 4. Stat. 1. 4. de ang. c. 11. Albert. 10. 1. cor. ol. 16. ex princip. 1. Philos. dub. 4. concl. 2. In quâ re dubijs sunt Scot. in 2. dist. 2. q. 6. §. Ad prop. & Vasq. 1. p. disp. 19. 2. c. 2.

121. Dicendum, admissis in continuo punctis, angelum naturaliter posse esse in loco punctuali, quoad solam praesentiam intrinsecam, & incompletè; non quoad operationem extrinsecam, & completem. Prior pars prob. 1. nulla est repugnans, neque ex parte substantiae angelice, quæ indivisibilis est, ac proinde de se apta indivisibiliter existere: neque ex parte locabilitatis; nam cum haec sit proprietas substantiae angelice, dependens à liberâ voluntate angelii, poterit pro libito ipsius, indivisibilis produci: neque ex parte loci punctualis; nam angelum esse in loco punctuali, nil aliud est, quād ita esse ab illo indistinctum, ut extra illum nullibi sit. Posito autem quod non repugnet, angelum indivisibiliter existere, non repugnat, ita esse indistinctum à loco punctuali, ut extra illum nullibi sit. **124.** **Prob. 1.** **Prima conclus. pars.** 2. Potest angelus esse in loco minori in infinitum; ergo potest esse in punto: nam ideo potest esse in loco minori in infinitum, quia quantum est ex se, nullum certum dividuum locum postulat: alioquin si postularet certum, tandem deueniretur ad aliquem infra quem esse non posset: ergo cùm ex se sit indivisibilis, si aliunde nullum divisibilem locum postulat, poterit

Quod esse potest in loco minori & minori, potest etiam esse in puncto.

poterit quantum est ex se, esse in loco diuisibili. Qui modus argum. licet non concludat in re quantà, quæ nunquam esse potest in puncto; concludit tamen in re spirituali. Nam rei quantas obstat intrinseca diuisibilitas, quod minus esse possit in loco indiuisibili. Rei autem spirituali nulla obstat diuisibilitas, quod minus esse possit in loco indiuisibili: ergo si aliunde sibi non determinat certum locum, poterit esse in puncto. Vnde aptitudo existendi in minori & minori loco, in angelo oritur ex intrinseca indiuisibilitate propriæ naturæ; in re quantâ oritur vel ex extrinsecâ diuisibilitate rei, quæ quia diuisibilis est in partes minores in infinitum, occupare potest locum minorem in infinitum; vel ex addito modo condensationis, qui semper requirit extensionem aliquam. Et licet etiam angelus fiat præsentis loco per additum modum locabilitatis; quia tamen commensuratur subiecto indiuisibili, non necessariò est diuisibilis: Contrà verò, quia condensatio est modus rei diuisibilis, commensurari debet subiecto diuisibili.

126.

Nequit esse in puncto quoad operationem.

Posterior assert. pars ostenditur: Angelus est completere in loco per motum localem, quem tantum produce potest, ex sent. 2. Sed punctum non est capax motus localis: nam vel hæc indiuisibilia sunt tantum modi vniuersales partes continui inter se: at repugnat modum, cum sit actualis tantum modificationis subiecti, entium debilissimum, subiectare in se entitatem: ergo repugnat punctum subiectare in se motum localem. Nam motus localis non est pura actio; cum impliceat pura actio absque ullo intrinseco termino; cum omnis actio sit essentialiter via ad aliquem terminum; sed est qualitas producta actione virtutis motricis in mobili; dicique potest imperius impressus actu mouens mobile; licet non semper actu moueat, quia non semper superat resistentiam mobilis. Hoc argum. non solum probat, non posse angelum per operationem esse in loco punctuali, sed neque in loco lineali. & superficiali: cum etiam linea & superficies sint iuxta hanc sent. actuales vñiones partium continui. Vel hæc diuisibilia supponuntur cum Suarez in metab. disp.

40. sent. 5. esse entitates realiter distinctæ à partibus, vñibiles per distinctas vñiones cum partibus; ad-

huc mihi evidens est, saltem punctum non esse localis motus capax. Fundam. repugnat, saltem naturaliter accidentis extensem, subiectari & inhærente subiecto inextenso: Sed motus localis est accidentis extensem; cum essentialiter constet ex partibus prioribus; & posterioribus; & punctum vero est subiectum essentialiter inextensem: Igitur repugnat, punctum naturaliter saltem subiectare motum diuisibilem; atque adeò in eo angelum per operationem transcuntem naturaliter locari. Maior prob. accidentis secundum totam suam entitatem, & partes omnes; quas habet, naturaliter postulat subiectari & inhærente subiecto; nam hoc est naturale cuicunque accidenti: Repugnat autem, accidentis extensem secundum totam suam entitatem partibilem & extensem subiectari & inhærente puncto prorsus indiuisibili & inextenso. Nam subiectare, est præbere scipsum ut substratum formæ: repugnat autem punctum indiuisibile præbere scipsum ut substratum totiformæ, & accidenti partibili secundum omnes partes ipsius: alioqui indiuisibile adæquatur diuisibili.

128. De reliquis indiuisibilibus, linea sc. & superficie, res non est mihi adeò cerra, av. saltem in illis angelus per operationem transcuntem locari non possit: cum non videatur repugnare diuisibilis longitudine, & indiuisibilis latitudine: sicut nec motus

diuisibilis longitudine & latitudine, & indiuisibilis profunditate. Oppositum tamen probabilius videtur; neque in illis posse angelum naturaliter per Motus loci suam operationem locari: Fundam. motus localis *lū est dimen-* *sibilis se-* *cundum trā-* *nam de-* *mens.* longitudo, latitudo, & profunditatis; cum sit forma per se primò à naturâ ordinata ad mouendum subiectum omni dimensione: ergo nequit naturaliter recipi in linea vel superficie. Quia nequit naturaliter recipi in subiecto, in quo non possit secundum omnes suas partes subiectari & inhærente: Sed in superficie nequit subiectari secundum partes profunditatis, nec in linea secundum partes profunditatis, & latitudinis: ergo. Nec dici potest, posse angelum imperium localem attempare, eumque producere diuisibilem vñâ dimensione, & non aliâ: quia cum hoc sit de ratione motus & imperii impressi, vt saltem connaturaliter constet tñnâ dimensione partium, non videtur possum in liberâ potestate angelii, illum variare: licet illum variare possit quoad celeritatem & tarditatem; magnitudinem & paritudinem, quæ sunt proprietates accidentales motu. Nec in motu locali, præter mutata esse, quæ respondent punctis quantitatibus, sunt alia indiuisibilia respondentia lineis & superficiebus, vt saltem secundum hæc indiuisibilia motus ab angelo produci possit.

Ad 1. fundam. primæ, neg. maior, ex sent. 2. Secundum confirmat poster. partem nostræ assert. Ad 2. quatenus eam negat, dist. 2. Non potest angelus existens in puncto formaliter & replicatiuè se mouere, transcat; de quo disp. seq. Non potest existens in puncto materialiter & specificatiuè se mouere, nego. Nam esto ex eo quod velit angelus retinere in puncto solam locabilitatem punctualem, non possit moueri; potest tamen existens in puncto producere sibi locabilitatem diuisibilem, quæ non solum occupet locum punctualem, quem anteoccupabat, sed etiam subsequentem diuisibilem, quem anteoccupabat: & tunc in omnium sent. poterit localiter moueri.

S E C T I O V I I I .

An possint plures Angeli esse in loco simul?

PRIMA sent. negat, posse plures Angelos esse in Prima sent. eodem loco adæquato intensiue, etiam potentia logica, posse tamen esse in eodem loco inadæquato intensiue potentia logica, non physica. Est autem locus adæquatus intensiue, in quo angelus operatur secundum totum suum posse: inadæquatus intensiue, in quo operatur circa ultimum posse: Ferrar. 3. con. gen. cap. 68. §. Ad 2. dubij eid. & putatur esse sent. S. Thom. 1. p. q. 52. art. 3. & in 1. dist. 37. q. 3. art. 3.

Fundam. prioris partis: implicat, plures causas totales eiusdem ordinis simul concurrere ad eundem numero effectum. Sed si plures angelii possent esse in eodem loco adæquato intensiue simul, darentur plures causæ totales eiusdem ordinis concurrentes ad eundem numero effectum: nam angelii sunt in loco per operationem transcuntem: Maior prob. si idem numero effectus adæquatè penderet à pluribus causis totalibus eiusdem ordinis, à nullâ penderet determinatè & per se: nam quilibet non existente, adhuc totus effectus existeret: igitur datur effectus determinatus & per se, non habens causam determinatam & per se, quod implicat. Confirm. idem simul penderet à sua causa per se, quatenus à quilibet produceretur per se; & non penderet, quatenus quilibet exclusa, adhuc totus effectus

129.

Resp. ad fund. opposit. sent.

132.
Prob.

133. effectus fieret. Fundam. poster. partis est: non implicat, duas causas partiales huiusmodi in adaequare concurrere ad eundem numero effectum, ut parere de duobus trahentibus idem pondus, quod singuli seorsim trahere non possent. Quod hoc naturaliter repugnet angelis, constabit ex sent. seq.

134. Secunda negat, posse plures angelos esse in eodem loco simul de potentia tantum naturali, non de s. per naturali: Bonav. in 2. dist. 2. q. vlt. Bass. q. 4. ar. 4. Capro. q. 1. ar. 1. concl. 3. Richar. in 1. dist. 37. ar. 2. q. 4. Agd. q. 3. Herua. ar. 1. ad 4. Caiet. 1. p. q. 52. ar. 3. qui de hac potentia explicat s. Thom. Bahne. ibid.

135. Functio. I. Bonav. ex hoc sequeretur perturbari ordinem universi, cuius otiosissime partes sunt angeloi: nam sicut illud postulat, ne plures angeloi in infinitum distent inters se, sed ut omnes continetur intra universum: ita postulat, ne plures sint in eodem loco simul. Secundum Capro. Naturaliter repugnant plures cause totales proximas eiusdem effectus: nec possunt plures angeloi naturaliter concursu attemperare; quia angelus est in loco ut perfectus motor, ac a Deo ut totalis causa; alioquin non esset in loco perfecte, sed imperfekte, & secundum quidem Tertium Richar. Implicit naturaliter, unum spiritum penetrare se cum alio spiritu: alioqui possit unus angelus illabi in substantiam alterius, quod est proptium Dei; sc. intime penetrare substantiam illius, eiusque secreta omnia cognoscere. Quartum Agd. Quae habent eundem modum essendi in alio, neque sunt naturaliter esse plura simul: at angeloi habent eundem modum essendi in loco per operationem transcendentem: igitur neque sunt simul in illo esse. Maior prob. ideo non possunt plura corpora simul esse in eodem loco, nec plures formas in eadem materia, aut plures colores in eadem superficie, quia habent eundem modum essendi in alio. Contraria videtur, ideo possunt in eodem loco simul angelus & corpus, corpus & animus rationalis; animus rationalis & angelus, quia omnes habent diversum modum essendi in loco.

139. Quintum. Quidam Heru. Caiet. Bann. C. uti quilibet angelus sit per se sufficiens causa operationis in loco; superfluum esset consortium alterius; quam superfluitatem ut otiosam naturaliter fugiunt angeloi. Confirm. cum testo S. Th. in 1. sent. cit. semper angeloi beati operantur ex impietate Dei, & unusquisque sit sufficiens per se ad effectum, ad quem operandum mittitur, superfluum est adiuvare consortium alterius.

140. 3. Sent. vera de potentia naturali. Tertia affirmit, posse plures angelos esse in eodem loco simul, etiam potentia naturali: Mag. in 2. dist. 2. q. 7. Rubr. q. 2. ar. 2. Gregor. q. 3. ar. 2. Marsil. q. 2. ar. 2. concl. 8. Maior. q. 5. Gabr. q. 2. ar. 3. Hubit. 4. Molin. 1. p. q. 52. ar. 3. Vasqu. disp. 193. c. 4. Sudr. lib. 4. de angel. c. 9. Arrub. disp. 158. c. 2. ad quem inclinat sententia in 2. dist. 2. q. 8. Quae sent. veteris, siue dicam, angelos esse in loco per presentiam tantum, siue per operationem. Colligitur 1. ex Liceo 8. Vbi dicitur integrum legio demoniorum intrasse in corpus cuiusdam: constat autem legio 6000. Improbabile autem est, ut demones fuisse in diversis partibus corporis, ut in distinctis locis, ut Capro. & Ferr. autem. Nec potest a Basso. id coherenter affirmari, qui censet, singulos naturaliter existere in loco sibi adaequato. Prob. 2. ratione. 1. De facto angelus naturaliter existere in eodem loco simul cum animo rationali, in demoniacis; igitur de facto etiam potest naturaliter existere in eodem loco cum alio angelo simul. Vterque enim est spiritus, & ad locum comparatur definitiue. Respondent; diverso modo comparari ad corpus: sc. ille ut formam; hic ut motor. Sed contra: etiam animus rationalis

comparatur ad corpus ut motor. Confirm. dum demon motus caput energumeni, idem caput mouere potest animus: possunt igitur animus & demon esse simul in eodem loco per operationem. Tum ex eo, quod animus comparatur ad corpus ut forma, non impedit, quin etiam comparetur ut locabilis ad locum, & non ut forma ad inanimabile. Quid enim repugnat, ut cum eodem animo, simul maneat demon, eodem modo praesens corpori, destruet & violat corporis, sicut manebat antea? Secunda. Si non possit unus angelus esse in loco alterius, sequeretur, secunda ratio, non posse unum naturaliter moueri de caelo ad terram; seu carere naturaliter facultate ad effectum sibi maximum con naturale. Si sunt in loco per operationem: nequeunt de loco ad locum moueri, nisi aliqui in operando per omnia loca, per quae transirent; cum producere non possint, nisi motum localem, ut s. & 2. At omnes caeli continuo mouentur a suis angelis assistentibus: ergo cum per aduersum, non possit unus angelus naturaliter mouere id, quod mouet alter, nec poterit de caelo his moto ad terram naturaliter moueti, saltem motu continuo.

Tertia. Impediret perfectio maximè connaturalis angelio, quam unusquisque habet, ut prosuo arbitratu possit occupare spharam sibi adaequatam, ita ut angelus naturali perfectio propriæ naturæ debilita pruerit: sc. spectata angelicæ sphæræ amplitudine, & simul multitudine angelorum, non possent singuli pro suo arbitratu occupare spharam sibi adaequatam, nisi expectando, donec alij suam spharam contrahent, ut ipsi suam dilatare possent. Quod argum. maximè virget in angelis malis in centro terræ moribundis: ubi locus angustior est, quam ita eo possint tot angeloi, atque animis in singulis locis adaequatis distinctis existere.

Ad fund. primæ, nego 1. non posse angelos esse in loco sibi adaequato, nisi per operationem; quippe qui esse possunt per presentiam. 2. nego, non solum angelos esse in loco intensius adaequato. Nam cum per Thomistam quilibet sit specie perfectior alio, atque adeo potentia motrice velocior, unusquisque poterit esse in loco intensius sibi adaequato; absque eo, quod plures easque totales eiusdem ordinis concurrat in eundem numerum effectum; eo quod non esset idem numero motus; nam qui produceretur ab uno, esset minus velox, quam qui produceretur a duabus simul. Quando vero est efficiens est perfectior a duabus, quam ab una causa tantum, non sequitur quod quilibet sublatam totum effectus fieret; quia non fieret quod maiorem illam perfectione individualiter, quam pendet ab unusquisque simul. Dices. Hæc ratio ad suorum obiecto.

141. probat, quando angelus inferior admittit consortium superioris, quia potest superior velocitatem motum adaequatum inferioris; non contraria. Resp. 1. solvito t. hoc sufficit ad infirmandam doctrinam, quod nunquam possit plures angeloi esse in eodem loco adaequato intensitate. Nam saltem hoc casu fallit. 2. Solvito 2. adhuc in mea sent. hoc probat de angelo superiore admittente consortium inferioris: quia vis etiam duo calores extensis contiducit ad perfectiorem effectum: vel: equaliter ut duo calores aequaliter intensius intensiorem calorem producunt, quam sit unusquisque in se, ut ex Phibos. sensu calore suppono. Potentia igitur mortis angelii superioris, intensorem constituta cum motrice inferioris, velocitatem motus simili qualiter singuli seorsim producet in eandem spharam, quam producere possunt. Ex quo sequitur, unusquisque angelii spharam, tam superioris, quam inferioris per consortium alterius intensius augeri, sicut augetur sphera unusquisque caloris per mutuum consortium alterius.

142. 143. Pro ratione. Prima. Amici Tomus II.

148

Ad fundam.
1. secunda.
Tripl. & erit
vniuersi di-
stinguitur.

Ad 1. fund. secunda, nego assumpt. Triplex enim est ordinis Vniuersi, *Sensualis*, quo vnumquaque in suo loco collocatur; *Perfectionalis*, quo nullus ei deficit generalis gradus entis; & *Gubernativus*, vt vnumquaque operetur luxta perfectionem sua naturae. Primus est tantum corporum, non angelorum, qui nullum certum locum in hoc Vniuerso sibi ex natura sua determinant. Secundus & tertius est communis etiam angelis. At hic non impeditur per simultatem plurium in eodem loco. Ad prob. negatur paritas: nam distantia angelorum in infinitum impedit utrumque ordinem perfectionalem, & gubernativum: nec angeli possunt Vniuersum constituere, nisi in illo inveniantur: nec illud gubernare, nisi sint presentes: simultas vero eorumdem in loco neutrum impedit. Ad 2. fund. 1. nego, vt unus angelus admetat alium in eodem loco, debere necessariò attemperare concursum, sed posse adæquatè operari, augendo intensius sphæram per consortium alterius. 2. Nullum esse absurdum, quod unus angelus attemperet concursum virtutis motuæ; tum quia de facto non semper angeli mouent secundum ultimum posse virtutis; tum quia hoc attemperamentum non esset ex necessitate, sed ex libertate; tum quia maior esset imperfectio angelii, non posse se libere constituere in loco adæquato, nisi dependenter à voluntate alterius, contrahentis suam sphæram, vt alter i adæquatum locum cederet; nam hoc pender à voluntate alterius, illud à propriâ. Ad 3. fund. nego antec. nam angelus penetrat se cum animo rationali, & uterque cum corpore, & omnia cum Deo. Ad prob. nego sequel. Nam illabi non dicit solam præbentiam unius iuxta substantiam alterius, sed conservacionem totius esse, per quam Deus dicitur intimè illabi in substantiam uniuscuiusque. Vnde nego, ex intimâ præsentia locali argui notitiam secretorum cordis: aliqui dæmoni intimè præsens animo rationali omnia eius secreta cognosceret. Ad 4. neg. maior, nisi quando aliquod sequitur absurdum: constat de speciebus intelligibiliibus, habentibus eundem modum essendi in intellectu, quæ tamen naturaliter multiplicari possunt in eodem intellectu: Ad prob. nego, ideo formaliter non posse plura corpora esse in eodem loco, aut plures formas in eadem materia, vel plures colores in eadem superficie, quia habent eundem modum essendi; aliqui vbicumque esset hæc ratio, esset eadem repugnancia, quæ tamen in speciebus intelligibiliibus non est: sed quia non possunt vel plura corpora naturaliter se penetrare, vel plures formas ordinari ad unum substantiale constituendum; vel plura accidentia saltem homogenea, simul esse in eodem subiecto. Ad 5. nego, consortium alterius angelii in eodem loco semper esse superfluum & otiosum: nam vel admitti posset ad velociorum motum; vel quia non posset unus angelus collocare se in sphæra adæquata, nisi subintrando in locum alterius. Ad conf. Resp. 1. id saltem non probare de angelis malis, qui non semper operantur ex imperio Dei, sed ex persistente proprietate voluntatis. 2. Id non obstat imperio Dei, qui causas 2. limitare iuxta proprias naturas: vnde cum sapientia connaturalius sit angelus in locum alterius subintrare, vt cum è cælo ad tertiam intitetur per loca intermedia ab aliis occupata, licet possit, non tam tenetur aliquum loca declinare; cum nihil censori debat superfluum, quod facit ad connaturaliorem modum operandi. Ad auct. S. Tho. fateor, illum oppositæ fuisse sent. quia hæc erat suo tempore communior, vt ipse testatur.

149.
*Reph. ad 2.
fund.*

150.
*Ad 3.
R. Rep.*

151.
*Reph. ad
quartum
fundam.*

152.
*Ad quintum
fundam.*

Ad conf.

*S. Thom. in
opposita est
opinione.*

DISPUTATIO VI.

De motu locali Angelorum.

SECTIO PRIMA.

An Angelii verè moueantur localiter?

Prima sent. neg. Duran. in 1. dist. 37. p. 2. q. 1. nu 26. & in 3. dist. 22. q. 3. Herue. in 1. dist. 37. art. 2. & de motu angel. art. 2. Quia sicut angelii non sunt propriæ in loco, nisi quatenus in illo operantur; ita nec propriæ mouentur de loco ad locum: sed eorum motus, est successiva tantum operatio circa diversa corpora. Ex quo infert Duran. Animam Christi ad inferos descendisse, nil aliud fuisse, quam visionem beatam in mentibus Patrium in limbo existentium meritorie operatam fuisse: sicut dicitur Deus ad terram descendisse, non quod de cælo ad terram motus sit, sed quia nouum effectum in terris operatus est. Confirm. tum auth. S. Tho. 1. p. q. § 3. ar. 1. afferentis, angelos aequo uocè moueri; tum August. 8. lib. de Gen. ad lis. c. 20. docentis, spiritualem creaturam per tempora tantum moutri, non per loca; corporalem verò per tempora & loca. Prob. 2. Angelii sunt natura sua indiuisibilis; ergo incapaces motus. localis propriæ dici, nam teste Philos. 6. phys. tex. 33. omne quod mouetur partim est in termino à quo, partim in termino ad quem. Angelii indiuisibiles cum sint, nequeunt partim esse in termino à quo, partim in termino ad quem; igitur.

Secundâ affirm. Scholast. cum Magist. in 1. dist. 37. lit. M & N: & in 2. dist. 2. necnon Patrum. Vnde meritò opposita sent. censetur periculosa, & in fide parum tutus, eo quod inappropriissime explicat descensus animæ Christi ad inferos, & loca Scripturarum, in quibus angelii dicuntur de cælo ad terram missi. Nec est eadem ratio de Filio Dei, qui dicitur de cælis ad terram descendisse, cum ipsa ratione immensitas sit incapax mutationis localis. Fundam. Angelus est limitata perfectionis; perfectioris tamen naturæ, quam cætera viuentia; igitur est capax motus localis propriæ dicti. Nam quæ limitata perfectionis est non potest esse ubique; quæ perfectoris naturæ, quam cætera viuentia, non debet carere ea perfectione, quam habent cætera. At perfectio est in cæteris viuentibus, vt localiter moueri possiat. Nec obstar, quod cætera viuentia semper moueantur ad aliquam perfectionem sibi acquirendam: nam licet angelii non egeant motu locali ad perfectionem sibi comparandam, egent tamen, vt in diversis locis operari possint: cum nequeant naturaliter operari, nisi sint præsentes. Confirm. ex opposita sent. sequitur, non posse angelos in vacuo moueri, vbi nullum est corpus, in quod possit angelus operari: nec posse supernaturaliter operari in distans; cum in hæc sent. à nullo corpore distet. Vnde consequenter Herue. concedit, posse naturaliter angelum, moto corpore in Oriente, statim mouere aliud corpus in Occidente. Ex eodem fund. sequitur, angelum moueri à scipio: tum quia cætera viuentia perfecta mouentur à scipio. Tum quia angelii mouent corpora à se distincta; ergo à fortiori scipios. Tum quia motus localis est perfectione connaturalis angelio; ergo debet ad illuc habere intrinsecam potentiam; aliqui careret potentia ad eum sibi maximè connaturalem. Dicte.

1. Sen. neg.
Fundam.

2. Prob. 2.
Prob. 2.

3. 2. Sent. affir.
Censura op-
posita.

4. Fundam.

6. Obiectio. Dices. Implicitat, ut idem sit mouens & motum simul : ergo implicat, ut idem moueat seipsum. Antec. prob. ut mouens, debet esse in potentia ; ut motum, debet esse in actu : implicitat autem, ut idem sit in potentia, & in actu respectu eiusdem. Resp. dist. antec. Implicitat, ut idem sit mouens, & motum ratione eiusdem, concedo ; ratione diuersorum, nego. Angelus autem dicitur mouens ratione potentiae ; dicitur vero motus ratione actus. Unde ad prob. implicitat, ut idem sit in potentia formalis, & simul in actu formalis respectu eiusdem ; non in potentia formalis, & simul in actu virtuali ; velut intellectus est in potentia formalis, & simul in actu virtuali respectu eiusdem intellectionis.

7. Satisf. arg. Ad fund. priore, neg. antec. Ad auth. s. Tho. & August. dico, constantium negare proprium motum localem spatio compensem, qualis est motus corporum, non motum dehinciu[m]m, qualis est motus angelii, quem aliqui Metaphysicum vocant, & s. Tho. docet eum propriè conuenire angelo in 1. dist. 37. q. 4. ar. 1. fine. Ad 2. nego conseq. Ad prob. dist. maior, nam si partim ex parte mobilis, falsa est; si ex parte loci, vera est: non enim est necessaria ad hoc, ut mobile moueat, ut pars ipsius sit in termino a quo, pars in termino ad quem; sed sat est, ut occupet partem termini a quo, & partem termini ad quem. Hoc autem praestare potest mobile, etiam si sic indivisiibile : nam sicut potest in quiete, ob suam virtualem diuisibilitatem, occupare spatium diuisibilem : ita a fortiori poterit in motu, ob eandem virtualem diuisibilitatem, occupare partem termini a quo, & partem termini ad quem.

8. Q[uod] modo
potius defini-
tio intelli-
genda.

ar.1. Valent. ibid. pu. 1. Attrub. dis. 159. c. 2. Secundo, illam assertunt Scotus in 2. dist. 2. q. 9. & in 4. dist. 10. q. 6. concl. 4. in quorum 1. docet, Angelum moueri per aliquid intrinsecum, non solum quando mouetur per se, sed etiam quando mouetur in assumptione corpore. In 2. affirmit, moto lapide, intrinsecè moueri angelum existente in lapide: & Christi Corpus in Eucharistia intrinsecè moueri, motis speciebus sacris; et si ille moueat a se, hoc a Deo. Idem docent Lyc. in 2. dist. 2. q. 9. cit. §. Hoc etiam confirm. Zumel 1. p. q. 53. ar. 1. q. 2. concl. 4. Suarez lib. 4. de angel. a cap. 12. Fundam. infra.

Tertia affirmat de motu per se, negat de motu per accidentem. Per se mouetur angelus, quando mouetur solum sine corpore; per accidentem, quando mouetur ad motum corporis: Vasquez 1. p. dist. 195. c. 4. qui etiam addit, motum localem in angelo formaliter non consistere in variatione modi, quem habet ad locum, sed in extrinsecā quādām denominazione distantia à punctis fixis. Probat primum; Pro. primum angelus constitutus in loco formaliter per modum additum substantiæ, quo cum loco contingitur, necesse est mutare modum, si velit mutare locum. Probat secundum; potest angelus, moto corpore, non variare modum quem habet ad corpus, ergo potest tunc per accidentem moueri, nullā factā intrinsecā mutatione in ipso. Nam cum angelus ex se intrinsecā distantia capax non sit, si mouetur corpus, cum quo est coniunctus: & aliunde ipse modus, quem habet ad corpus, non variet; mouebitur per accidentem ad motum corporis, nullā factā intrinsecā mutatione in ipso, sola denotatione extrinsecā à motu corporis. Antec. probat: modus quem habet angelus ad corpus, pendet tantum a corpore, non a spatio; quia non vniuersit corpori, prout est hic, vel ibi: sicut modus, quem habet animalis rationalis ad proprium corpus, vel Christus ad species sacras, non pendet a loco: ergo variatio corporis, non necessariò variatur modus. Explicat tertium: motus localis formaliter consistit in variatione distantia à punctis fixis: sed modus, quem habet angelus ad locum, tales variationes ex se non habet, cum non pendeat a spatio, penes quod deservit omnis distantia variatione. Ergo motus localis in angelo non potest formaliter consistere in variatione modi, quem habet ad corpus, sed in extrinsecā denominatione distantia à punctis fixis; quae distantia illi conuenit ratione corporis, cum quo vniuersit. Pro explicatione, nota i. posse angelum per loca moueri, uno modo per solam successiua presentiam ad loca; alio per virtualem etiam contactum locorum, vti supra. 2. posse angelum moueri, uno modo per se, sine corpore assumpto; alio per accidentem ad motum corporis assumpti.

Dico i. Nequit angelus localiter moueri sive per solam successiua presentiam ad locum, sive Afferit 1. per virtualem contactum loci, sive per se extra corporis, sive per accidentem in corpore assumpto; absque intrinsecā mutatione ipsis. Fundam. moueri de loco ad locum, est nouus effectus realis in angelo: sed hic haberi non potest, vel à nudâ substantia angelii, vel à sola operatione transire, vel à solo motu corporis, cui assitit: ergo ab aliquâ formâ distinctâ à substantia angelii, ei que inherente. Maior constat: nam deserere unum locum, & aliud comparare, est nouus effectus in angelo, qui antea non erat. Quod sit realis, patet: quia est eff. & us potentia realis virtutis; sciamtoricis Angelicæ. Omnis autem virtus realis effectus terminari debet ad aliquid reale. Minor: quoad 1. partem elucet: nam si hic

9. i. Sent. neg. PRIMA sent. negat; Egid. in 1. dist. 37. ar. 2. q. 1. Argen. ar. 2. post 3. concl. Capre. in 2. dist. 6. q. 1. ar. 1. concl. 2. Gregor. q. 1. ar. 2. Caiet. 1. p. q. 53. ar. 1. §. Circ. predicta, Ferrar. 3. con. gen. c. 102. §. Adverte eum, & §. Ref. & videatur s. Tho. 1. p. cit. vbi docet, motum angelii in loco non est aliud, quam diuersos contractus diuersorum locorum successiue. Fundam. Gregorij. Motus localis non est aliud, quam successiva coexistencia mobilis ad spatiū: ergo nihil intrinsecum distinctum ponit in ipso mobili. Nam coexistencia duorum, prout utriusque existentiam, nihil aliud intrinsecum dicit. Antec. prob. tum ex 4. dist. 8. phys. ix. 59. vbi docet, per motum localem nihil accrescere mobili. Tum quia, omni alio circumscribo, per sola coexistenciam successiua mobilis ad spatiū, saluat motus localis. Confer. mobile occupat spatiū permanentes per se ipsum, nullo alio distincto addito; ergo & successiue. Fundam. aliorum. Angelus est in loco formaliter per operationem transirentem in locum: ergo angelum localiter moueri nihil aliud est, quam successiue variate operationes transirentes circa diuersa loca: atque adeo motus localis non est aliquid inherens angelo, sed loco.

10. Fundam. Gregorij. 11. Fundam. alio- rum. 12. 2. Sent. affir. 2. Sent. affir. accidens. Hanc 1. docent, qui sine via distingue- fine distingue. affirmane, Angelum moueri per aliquid sibi intrinsecè inherens. Ita Alen. 2. p. q. 3. me. 5. Richard. in 1. dist. 37. ar. 3. q. 1. Bonav. ar. & q. ult. affirmans, angelum moueri motu successivo, etiam in vacuo, si in eo esset distantia; Mayro. in 2. dist. 2. q. 10. Regio. q. 2. Gabriel. q. 3. ar. 2. Bassel. dist. 10. ar. 1. Molina 1. p. q. 53.

Prob. à priori. si hic effectus esset à nuda substantia angeli, semper à necessariis esset, quia nuda substantia angeli semper est eadem, ac proinde semper apta idem praestare. Quoad 2. partem, constat: quia nequit mobile fieri præsens, & indistans à loco per solam operationem receptam in loco: tum quia potest variare operationem in loco intra propriam sphærā in extens, non variata præsentia definitiū ad illam: potest enim angelus existens intra sphærā viuis levig modū operari intra unam, modū intra aliam partem sphæræ, non variata præsentia definitiū ad totam sphærā. Nequit igitur operatio transiens recepta in loco, esse formalis ratio, per quam mobile mouetur de loco ad locum, cum in eo casu varietur operatio in loco, non variata præsentia definitiū ipsius ad locum. Tum quia posset angelus existens intra suam sphærā diuiniter operari extra illum in variis partibus vniuersitatis: tunc enim esset in diversis locis per operationem, præsentialiter autem & definitiū in sua durata sphærā. Ratio: si biecum localiter moveri, est ipsum secundum substantiam fieri successiū præsens diuersis locis: ergo per aliquid sibi inherens: operatio autem transiens non inheret angelo, sed loco. Maior prob. forma debet esse, in quo est eius effectus formalis: at effectus formalis successiū exstendi secundum substantiam in diversis locis, est in ipso mobili; quia mobile est, non locus, quod localiter mouetur: ergo in ipso, & non in loco debet esse mutationis forma. Prob: minor quoad 3. partem: Angelus non est in corpore assumpto per physicam unionem cum illo, sed per voluntariam duntaxat assentiam: ergo moto corpore, non necessario cum illo mouetur. ergo ut mouetur, debet per intrinsecam mutationem in se receptam moueri. Confirm. Angelus nullo pacto penderet à loco, vel à corpore assumpto: ergo eo moto, non necessario cum illo mouebitur. Nam ut aliquis moueat ad motum alterius, debet aliquam colligaditam; vel dependentiam cum illo habere. Antec. prob. non maiorem dependentiam habet angelus à loco, vel à corpore assumpto, quam habeat unus angelus ab alio existente in eadem sphærā: sed discedente uno angelō ab eadem sphærā, non necessario discedit alter: alioqui, moto caelo; mouetur angelus cum ipso caelo cui assit.

18. Avertissement 2. Ad complementum motum Angel. necessaria est operatio extrinseca in locis successiū prodītis. Dico 2. Angelus ut mouetur per successiū contactum locorum, non sufficit motus intrinsecus, sed necessaria etiam est operatio extrinseca in locis ipsis, quae continguntur, successiū producta: etiā hæc sine illis non sufficiat. Hoc 2. constat. Primum prob. ut nequit angelus esse in loco per contactum ad illum, nisi per operationem ita ei productam; ita nequit moueri per successiū contactum locorum, nisi per operationem in illis successiū producātum: cum n. nequeat loca contingere contactu mathematico, per propriam substantiam, debet taliter contactu physico per operationem transiensem illa contingere. Ex dictis constat 1. posse angelum localiter moueri motu intrinseco, absque ulla operatione extrinseca: non posse successiū operari in diversis locis extra sphærā, sine motu intrinseco. Ratio 2. successiū operatio ad diversa loca extra sphærā connaturaliter supponit successiū mutationem localem subiecti operantis, non autem contra. 2. motus localis angelī, non constituit formaliter in successiū contactu locorum, nisi tantum completiū, quatenus complet illum: substitutione physici contactū; sed potius in successiū præsentia angelicæ substantiaz ad diversa loca lux ta quod intellige S. Thom. 1. p. q. 53 ar. 1. cum docet,

motum angelī esse successiū contactum diuersorum locorum.

Ad 1. primū, nego antec. insensu ab aduers. intento, ob rationem assignatam. Ad 1. prob. concedo, per motum localem nihil intrinsecum reale accrescere mobilis, quod maneat post motum: sicut per alterationem, vel augmentationem accrescit subiecto aliquid, quod in illo persuerat post motum alterationis vel augmentationis, nempe terminus qualitatis, vel quantitatis. Ad 2. prob. nego antec. non enim saluari potest nouus effectus realis, aut terminus potentiae realis. Ad confirm. nego conseq. itam in quiete nulla est actualis mutatio, neque ex parte mobilis, neque ex parte loci. Ad 2. primū nego antec. ut constat. 2. nego conseq. nam est motus contractus locorum sit per operationem etiam leviter, non tam per eam solam. Alioqui laberemur in opinionem Duran: sed necessaria quoque est successiva præsentia substantiaz angelī ad diuersa loca, in quibus operatur. Et oppositum S. Thos. in 1. diff. 37. q. 3. ar. 2. reputat errorē. At successiva præsentia substantiaz angelī ad diuersa loca explicari nequit per solam operationem transiensem: ergo præter eam concedenda est intrinseca mutatio in angelō, quā fiat successiū præsens diuersis locis. Ad reliquas sent. secunda à nostrā non discrepat. In 3. multa displicant: quod angelus sine intrinsecā mutatione sui per solam mutationem corporis possit loca variare. 2. quod non sit pér se capax distantias localis, saltem definitiū. 3 quod sit in loco per physicam unionem cum illo.

21. Satif. arg.

22. Ad 2.

23.

Ad 3.
In sent. ter-
tia nulla di-
stinctio.

S E C T I O III.

An si Angelus esset physicè unitus corpori, moueri posset sine intrinsecā mutatione sui ad motum solius corporis?

PRIMA sent. affirm: Vasquez precep. scđ. pro 3. sent. citati. Fundam. non repugnat, subiectum pet. 1. sent. affir. accidentis moteri ad motum tantum alterius, cum quo est coniunctum: 1. ex Arist. 4. phys. sex. 32. ubi docet, albedinem & scientiam moueri per accidentem, quia moueri id, in quo sunt: ergo per se non mouentur, sed quatenus mouerut subiectum, in quo sunt.

2. Si ut unumquodque mouetur, debet motus in se ipso intrinsecè subiectare, nullum ens mouebitur per accidentem, sed omne mouebitur per se, nam moueri per se, est moueri motu sibi intrinsecè inherente: moueri per accidentem, est moueri motu alterius; 3. Si nullum ens neque per accidentem moueri posset, absque motu in se recepto, sequeretur 1. non posse ad motum corporis moteri puncta absque motu in se recepto. Nam etiam puncta mutantur cum ipso corpore locum punctualiter. At cum punctum sit omnino indivisiibile, nequit esse idoneum subiectum motus divisibilis, ex disp. precep. scđ. 7. & ex dicendis, scđ. 8. Sequeretur 2. non posse ad motum specierum sacram. moueti corpus Christi in Euchar. existens, nisi recipiendo in se motum à naturali agette producatur. Palsum autem hoc est; quia nullum agens naturate propriā virtute producere potest modum sacramentalem, quo Christi Corpus est in Euch. & nullum accidentis recipi potest in eo absque modo sacram. Neque dicas cum scđ. 1. talem motum produci à Deo: Occurrunt abiectiones. Nam ponamus, quod Deus ad motum specierum nullum producat motum in Christi Corpus. Interrogo, an tali casu Christi Corpus moueretur?

24. 1. sent. affir.
Prob. 1.

25. Prob. 2.

26. Prob. 3.
nonnullis
abiectiones.

27.

28. Occurrunt
abiectiones.
Scđ.

Nou

Non potest dici, quod non moueretur, cum iam mutet spatum simul cum speciebus sacris: si autem moueretur, cum iam supponamus, non motum iri à Deo, vel à seipso, consequenter mouebitur vel ab illo qui species sacras induit; & sic agens naturale proprià vi poterit in Christi Corpus producere modum sacram, cum quo deberet talis motus in Christi Corpore produci. Vel certè mouebitur ad motum sp̄cierum propter sacram vniōnēm cum illis, absque ullo motu in se recepto, quod ea sent. intendit. 3. Agens corporeum naturaliter agere in spiritum. Nam si nullum mobile per accidētē moueri potest, nisi per motum in se receptum, qui violenter moueret corpus humanum, eundem motum deberet necessariò imprimere in animū spirituālē, quo si nul cūm corpore violenter moueretur. Pari modo, si angelus esset physicè vnitus cūm corpore assumpto, mouens corpus assumptum, simili moueret & angelum cūm corpore vnitum: ac proinde posset agens corporeum naturaliter agere in spiritum.

30.
Prob. 4.
prior.

Prob. 4. Duo effectus formales distinguendi sunt in motu locali; alter intrinsecus, qui non distinguatur ab imperio locali successivè transferente mobile per sp̄tium; alter extrinsecus, & consistit in successiva coexistētiā mobilis ad sp̄tium. Ergo licet repugnet, mobile habere priorem effectum absque motu locali in se intrinsecè recepto, cūm hic effectus recipiā non distinguatur à motu locali. Non repugnat autem habere posteriorem sine motu in se intrinsecè recepto, sed recepto tantum in alio, cūm quo haberet vniōnēm. Nam hic tantum constituit extrinsecā connotatiōnē sp̄tij, quam mobile habere potest per extrinsecā dūntaxat mutationē alterius: ut constat exemplis. Nam per solam extrinsecā mutationē temporis res dicitur coexistere variis partibus temporis: per solam extrinsecā productionē, vel adductionē vniuersitatis, altera dicitur de novo illi coexistere. ergo per motum localē intrinsecè tantum receptionē in vno, potest alterum colligationē habens cūm illo successivè coexistere variis partibus sp̄tij. Confir.

31.
Confir. 1.

1. si hoc de facto habet punctum vniūm cūm partibus, ut per solam motum subiectatum in partibus coexistat variis punctis & locis sp̄tij: cur idem habere non poterit quocunque aliud mobile per coniunctionē cūm alio, quod p̄ se mouetur? Neque dicas, idē punctum hoc habere, quia punctum non est capax motū diuisibilis. Nam hanc tantum probat, punctum nullo modo posse, aliud vero mobile posse quidem coniunctum cūm alio moueri, etiam per motum in se intrinsecè receptum, non tamen necessariò: nam si hoc foret necessarium, neque punctum moueri posset, nisi per motum in se receptum. 2 Nulla forma est necessaria ad effectum, quā subiecta ē ideū omnino effectus haberetur: sed adhuc sublatō motu localē intrinsecè recepto in animā, moto tantum corpore necessariò moueretur anima physicè coniuncta corpori, ergo talis motus intrinsecè subiectatus in animā non est necessarius, ut anima successivè mutet simul cūm corpore sp̄tium.

32.
Secunda
sent. negans
probabilior.

Secunda negat, angelum, etiam si esset physicè vnitus corpori, moueri motu corporis absque motu sibi intrinsecè hærente: ita omnes præced. scit. pro 2. sent. ist. Quæ sent. longè probabilior est. Fundam. repugnat, subiectu n̄ quomodoque que moueri sive p̄ se, sive per accidētē, sine motu intrinsecè hærente. Prob. impossibile est, subiectum habere intrinsecum effectum formalem sine formā intrinsecā. Sed angelus, etiam si mouatur ad mo-

tum corporis assumpti, haberet intrinsecum effectum formalem motus localis: Ergo impossibile est; ut non erit haberet intrinsecum motum localem. Major est evidens: cūm effectus formalis re ipsa non distinguitur à formā vnitā subiecto; & cā intimitate participari debeat forma, quā participatur eius effectus formalis: quia cūm hic identificetur cūm formā, non se extendit extra subiectum, in quo recipitur forma. Minor prob. cūm q̄ ambo angelus mouetur cūm corpore, successivè transfertur per sp̄tium cūm corpore: at hic est effectus formalis motus localis; sc. successiva translatio mobilis per sp̄tium. Confin. idē in corpore, quod per sp̄tium successivè fertur, est to mā intrinsecā motū, quia in eo est successiva per sp̄tium latio: ergo ideo etiam erit in Angelo vno corpori intrinsecā forma motū, quia in eo est locellua per sp̄tium latio. Neque hic effectus separabilis est à formā motū; cūm nil aliud sit locatiter moueri q̄ā in successivè per sp̄tium fertur: ergo qui intrinsecè hunc eff. & cūm habet, intrinsecè est cūm habebit motum. Prob. 2. à paritate p̄ p̄sentia permanentis. Repugnat; vnum ens per p̄s. Secundū sentiam extrinsecā alterius locati in sp̄tio permanentis: ergo repugnat, per p̄sentiam extrinsecā successivū alterius locati in sp̄tio successivū. Nam sicut p̄sentia permanens locat rem in sp̄tio permanenti; ita p̄s. entia successiva locat rem in sp̄tio successivū. ergo acut. non potest vna res locari in sp̄tio permanenter pe p̄sentiam alterius, cūm quo est coniuncta; ita nec locari poterit in sp̄tio successivū per p̄sentiam successivam alterius, cūm quo est coniuncta. Antec. ostendo: Angelus coniunctus corpori non est p̄sens sp̄tio permanenter per p̄sentiam corporis, sed per p̄sentiam propriam distinctam à p̄sentia corporis. Quid inde patet, cūm quia annihilato corpore angelus, Se animus rationalis manerent eodem modo permanentes p̄sentes sp̄tio quo anteā dūn erant vniūt corpori, nulla in ipsis facta variatione; tum maxime quia p̄sentia corporis non est proportionata spiritui. Hinc apparet distinctionem inter hanc denominationem & alias, quæ taliter p̄sistunt per solam formam alteri tantum hærentem, ut calefieri, frigescere, & huiusmodi quæ ut denominant subiectum, necesse non est, ut illi inmediate hærent, & alias. sed sat est, ut illi tantum hærent mediatè. Totus enim homo dicitur calefieri per calefactionem in t. intrinsecè tantum receptam in vna parte corporis. At non potest totus homo dici localiter moueri, nisi toti homini immediate hæreat motus localis. Quia quod mouetur etiam per accidētē, necesse est, successivè per sp̄tium transfrerri; alioqui non posset dici moueri, sed potius quiescere. Quod autem successivè per sp̄tium transfrerri, necesse est in se habere motum localē, qui essentialiter est successiva mobilis per sp̄tium translatio. Quod dicitur alterari, necesse non est, ut in se in media recipiat alterationem, sed sufficit, si illa recipiatur in subiecto tantum mediata libi coniuncto.

Ad fundam. oppositæ, nego antec. Ad 1. prob. Resp. Aristotelem eo loco tantum assertere, albēdinem, scientiam, & reliqua accidentia non moueri p̄ se, quia non sunt idonea moueri separata à subiecto; Est autem, inquit, quod mouetur aliud quidem &c. non mo- per seipsum actu; aliud vero secundum accidētē. Ipsiū ueri p̄ se, autem quod secundum accidētē, alia quidem possibilia mo- ueri p̄ se ut partes corporis, & in nauicula; alia vero non

34.

35.
Dis. unen
inter deno-
minatio-
nem, motu,
& alias.

37.

Resp. ad arg.
Arist. in ill.
scientiam,
albedinem,

non possunt, sed semper secundum accidens, ut albedo & scientia; Hec enim sic transmutant locum, quia id, in quo sunt, transmutatur. Vbi moueri per se in se. At ill. est, moueri a seipso, ut separatum ab alio: moueri per accidens, est moueri coniunctum cum alio, ut clavis mouetur coniunctus naui. Quia igitur accidentia non sunt separabilia, sicut naturaliter a subiecto, non sunt mobilia per se, seu a se ipsis, sed ab alio, cum quo sunt coniuncta. Ad 2. prob. neg.

Ad 2. prob. Moueri per se non est idem quod moueri mouere intrinsecum. 38.

Ad 3. Omnia in- diuisibilia allegantur. 39.

Ad 4. Corpus Christi recipi cum modo praesentiae sacramentalis: quia in ordine ad species sacras non fiunt praesentes, nisi tantum formae permanentes. Motus autem localis, cum non sit forma permanens, sed successiva, nequit fieri praesens praesentia sacra in ordine ad species Euchar. Ratio: praesentia sacra in ordine ad species Euchar. permanet cum Corpore Christi eadem invariata, quamdiu manent species sacras; nec illam per motum localem mutat; vt nec animus rationalis per motum localem mutat permanentem praesentiam, quam habet ad corpus. Repugnat autem formam essentialiter successivam, qualis est motus localis, fieri praesentem praesentia permanente: igitur repugnat recipi in Corpore Christi cum modo praesentiae sacrae in ordine ad species Euchar. Adde, quod cum motus localis sit quaedam praesentia, implicat recipi in subiecto per aliam praesentiam. Nec obstat, quod una sit naturalis, alia supernaturalis. Nam nec uno naturalis uniri potest per aliam supernam. nec actio naturalis fieri per aliam supernam. Quia quod est essentialiter tale, non eget alio, ut fiat tale. Cum igitur motus localis sit ipsa praesentia localis, non eget aliâ praesentiâ, ut recipiatur in subiecto sacramentaliter existente. Ex his patet ad rationem Scotti. Non enim motus localis in Corpore Christi sacramentaliter existente producitur a Deo, ut a causa principali, vel a ipso Corpore Christi, sed ab agente naturali, quod directe & per se mouet tantum species, per accidens & indirecte, etiam Christi Corpus.

41. Ad rationem Scotti responderetur. 42.

Ad 3. absur. posse agere in spiritum per se & directe; nego non posse per accidens & indirecte, modo supra explicatio.

43. Ad 4. aego, posse duos illos effectus formales a motu locali separari: cum nihil aliud sit motus localis, quam successiva translatio mobilis per spatium. Implicat igitur intelligere, mobile transferri per spatium sine motu locali intrinsecè ipsi inherente. Res, quae vel coexistit alteri rei, vel diversis temporis partibus, manet in se ipsa immota invariataque, mutata tantum altera re, vel tempore cui coexistere dicitur: res, quae cum altera mouetur, mutatur in seipsa per successivam acquisitionem spatij. Dices: potest impetus localis communiciari subiecto absque successiva connotatione spatij, quando ipse a resistentiâ subiecti superatur: ergo poterit eidem subiecto communicari successiva connotatio spatij absque impetu locali. Resp. neg. conseq. Nam successiva acquisitione spatij est actus 2. impetus localis est actus 1. Potest autem actus 1. propter aliquod impedimentum in subiecto existens, a 2. separari; nequit autem actus 2.

44. Obiectio. 45. Solutio.

Separari à 1. Ad 1. confirm. constat ex dictis. Ad 2. resp. sublato motu locali ab animo rationali, & posito tantum intrinsecè in corpore, animus simul localiter mouetur, quia simul cum corpore acquireret novum spatium; & non moueretur, quia non ponetur in eo intrinsecè motus, sine quo repugnat subiectum per spatium transferri.

S E C T I O N I V.

An possit Angelus motu discreto de extremo ad extremum sine medio moueri?

PRIMA sent. affirm. S. Tho. i. p. q. 53. ar. 2. quodlib. 1. q. 3. ar. 5. & in 1. dist. 37. q. 4. ar. 2. Dur. q. 2. Hept. ar. 3. & de motu angel. ar. 4. Capro, in 2. dist. 6. q. 4. ar. 1. concl. 3. & ar. 3. ad arg. ton. 3. consil. Basso. dist. 10. ar. 3. fine. Bacho. dist. 3. q. 2. ar. vli. Ferrar. 3. con. gen. c. 102. Cart. i. p. q. 53. ar. 2. fine. Zumel ibid. q. 3. Bann. dub. 2. vnsq. disp. 196. c. 2. Steph. de Bubalib. ibid. Albertini corol. 16. ex 1. princ. philos. dub. 2. p. 2. Citor Gregorius in 2. dist. 6. q. 3. ar. 2. sed hic dubius est, sine arte. Probat. Thomistæ 1. Angelus est in loco formaliter per operationem: at potest angelus operari in extremis, non operando in medio: quia cum non sit capax positionis distantia localis, est indistans negative à quoconque loco; ergo poterit operari in quoconque loco: nam sola negativa indistans sufficit, ut in quoconque loco operari possit. Probat 2. S. Thom. cit. i. p. Si angelus moueretur motu discreto per medium, necessarij deberet numerare & transire infinita loca intermedia: quia inter duo loca extrema sunt infinita intermedia: & singula transire per singulas mutationes, infinita per infinitas sc. inter duo extrema sunt assignabilis infinitæ partes æquales communicantes. 3. Angelus non penderit à conditionibus loci, cum non sit capax situatis distantia, & propinquitatis; ergo moueri potest de extremo ad extremum sine medio. Nam ideo id non potest corpus, quia penderit à conditionibus loci.

Probat 4. S. Tho. cit. quodl. Potest intellectus cogitare de obiecto albo & nigro, non cogitando de coloribus mediis: item cogitare potest de duobus locis distantibus, non cogitando de intermediiis. ergo poterit Angelus moueri de uno loco extremo ad alium, non transiendo loca intermedia. 5. Potest corpus diuinitus moueretur extremo ad extremum, ut constat de Corpore Christi, quod de caelo mouetur ad altare, non pertransito medio: ergo poterit Spiritus naturali virtute moueri de extremo ad extremum sine medio. Ex quo infert Vespquez, posse Corpus Christi, ut est in Euchar. modo inuisibili, de extremo ad extremum moueri, sine medio, absque novo miraculo. 6. Potest Angelus existens Viennæ producere sibi ubi Romanum, non producere sibi ubi intermediiis: ergo poterit Viennæ transire Romanum, non pertransiti locis intermediiis.

Secunda affirmat, posse angelum intra suam sphæram motu discreto & instantaneo se mouere ab extremo ad extremum sine medio, non extra sphæram. Ut si angeli sphæra sit bipalmaris, poterit existens in primo palmo sphærae præcedentis, motu discreto in instanti se collocare in ultimo palmo sphærae sequentis, non pertransito spatio bipalmari, quod inter primum palnum sphærae præcedentis, & ultimum subsequentis interiacet. Fundam. Potest angelus unica mutatione instantanea deserere totam sphæram bipalmarem præcedentem, & simul acquirere totam sphæram bipalmarem immmediatè sequentem; ut max: ergo poterit existens in primo tantum palmo sphærae præcedentis, unica etiam

46.
1. Sent. affir.

47.
Prob. 1.

48.
Prob. 2.

49.
Prob. 3.

50.
Prob. 4.

51.
Prob. 5.

52.
Prob. 6.

53.
2. Sent. limi-
tata, intra
sphæram.

54.
Fundam.

etiam mutatione instantanea, collocare se in solo ultimo palmo sphærae sequentis, absque eo quod locet se in spatio intermedio. Nam quā ratione potest, reliqua tota sphæra p̄cedente, locare se in tota immedia sequente, cādem poterit se locare tantum in extrema parte sphærae sequentis, non locando se in primā eiusd. sc. quando ex sphæra bipalmari p̄cedente, locat se in tota bipalmari immedia sequente, non transit per 1. palmo eiusd. quia non locat se in 2. palmo per motum successuum, quo prius percurrat partes proximiores, quām remotores, sed per instantaneum, quo omnes partes sphærae subsequentis tam proximiores, quām remotores sphærae p̄cedentis simul occupat: ergo poterit ex 1. palmo sphærae p̄cedentis immedia se locare in 2. palmo sphærae subsequentis, absque eo quod locet se in 1. palmo eiusd. Quia vero angelo in motu responderet duplo maior sphæra, quām in quiete; nam in motu responderet tota sphæra p̄cedens, ut terminus à quo, & tota sequens, ut terminus ad quem; poterit in motu ex principio puncto sphærae p̄cedentis, vnicā mutatione instantanea locare se in postremo puncto sphærae subsequentis; ita ut ē mutatione transfiliat totam sphæram bipalmarem p̄cedentem, & totam bipalmarem subsequentem, locando se in postremo puncto terminatio totius sphærae subsequentis. Hęc sent. quam apud nullum legi, mihi olim probabatur; nunc idem iudicium de illa fereandum censeo, quod de prima.

55.

3. Sent. neg.

Priorē partē, do-
cent.Quoad po-
ster. negat
Rubio.Affirmit pro
virāque
parte.
Scoti proba-
tio, non pla-
cer.

Fuit præsens: vnde nec Deus efficere potest, vt res futura fiat præterita, quæ nunquam fuit præsens; quia sic res præsens per suam existentiā: nihil autem potest esse præteritum, nisi quod aliquando extitit: licet possit res præterita iterum fieri futura, prius quām fiat denud præsens: quia potest quod præteriit, iterum post aliquod tempus reproduci: ergo antequam fiat denud præsens per reproductionem, fieri potest iterum futura. Mobile vero ut transiens de uno loco ad alium, non connotat essentialiter fuisse in medio: alioquin nec Deus absolute potentia id efficere posset. Probat idem 2. Ordo p̄fixus ab agente superiore nequit præteriri ab inferiori. Sed ut mobile mouetur ab extremo ad extrellum p̄r medium, est ordo p̄fixus à Deo agente superiore: ergo nequit præteriri ab angelo agente inferiore. Huc reducitur ratio Aegidij, quā id ipsum probat propter connexionem Vniuersitatis. Sed contraria: si hęc perfectio non repugnat angelo ex naturā suā, sed tantum ex voluntate Dei, & voluntas Dei nobis non constat, non est cur illa defacto deneganda sit angelo.

Ratio igitur est, quia si posset angelus transire de extremo ad extrellum sine medio, id posset ad quācumque distantiam. Quod licet conoeat Banier, est tamen contrarium modum operandi substantię finitam. Nam propter eandam rationem non potest angelus, ipso etiam fatente, esse in duobus locis distantibus simul: cuius vix potest solida discriminis ratio afferri. Confirm. Angelus non tantum est in loco p̄r operationem extrinsecam receptam in loco, sed etiam p̄r substantiam intrinsecam loco præsentem, ab eoque indistinctum: ergo ut ab uno loco extremo fiat per intrinsecam substantiam præsens & indistans ab aliō extremino; debet per eandem substantiam prius fieri præsens & indistans à locis intermediis; & contrarium non est altem naturaliter intelligibile. Eadem rationes probant, nec posse angelum intra sphæram naturaliter transire de extremo ad extrellum absque medio: scūm quia eodem modo sequitur, posse angelum se mouere ad quācumque distantiam; rūm quia eodem modo est præsens in primā parte sphærae per suam substantiam à spacio indistinctum: ergo eodem modo fieri debet præsens alteri parti subsequentis sphærae per eandem intrinsecam substantiam ab intermedio spatio indistinctum. Confirm. Repugnat, præsentiam angelii etiam intra propriam sphæram in quiete discontinuari à spacio; vt dist. 5. sect. 4. ergo repugnabit, eandem præsentiam discontinuari in motu ab eodem spacio. Nam eandem proportionem & respectum servat præsentia angelii ad spatiū in quiete, ac in motu.

Prob. quoad 2. partem; Angelus non est in loco commensurabile per correspondentiam partis ad partem, sed definitiū per correspondentiam totius ad totum, & ad singulas partes loci. ergo ad desertum unum locum, & acquirendum alium immedia sequentem, non est necessaria successiva derelictio viatis, & acquisitione alterius, sed sufficit una mutatio instantanea. Repugnat autem, angelum vnicā mutatione instantaneā prius tempore acquirere unam partem, quām aliam loci immediae subsequentis. Vti etiam repugnat, prius tempore deferere unam partem, quām aliam loci p̄cedentis. Nam hoc ipso, quod prius tempore acquirit unam partem loci, quām aliam, motus non est indubibilis & instantaneus, sed dubibilis & successivus. Successiva enim acquisitione spatiū supponit successivam productionem motū: cum ex Arist. 4. phys. sec. 99. magnitudo & continuitas motū desumatur.

58.

Ratio vera
conclusionis,
quoad prius.

Conf.

59.

Conf.

60.

Ratio con-
clusionis
quoad po-
sterius.

72 Disputatio VI. De motu locali Angelorum. Sectio IV:

61.
Confirm.
Horum omnium gadem ratio.

62.
Obiectus.

Ref.

63.
Angelus moueri potest dupliciter.

Viraque mutatio multiplex.

64.

Motum An- gelorum resistit negatur.

desumatur ex magnitudine & continuitate spatij. Ergo si in instanti simul angelus deserit totum locum praecedentem, & acquirit totum immediate sequentem, non potest prius tempore acquirere partes proximiores, quam remotores loci subsequentis, sed omnes simul. Sicut animus rationalis, cum reliqua una parte corporis simul aliam de novo aggeneratam informat, non prius informat partes proximiores, quam remotores, sed omnes simul. Confirm. Potest angelus existens in 1. palmo sphærae, non reliquo eodem, collocate se in instanti in tota sphæra bipalmari adaequata ergo eadem ratione poterit existens in tota sphæra bipalmari, in instanti se collocare in tota sphæra bipalmari immediate sequente. Sicut etiam potest existens in 1. palmo sphærae in instanti se collocare in 2. palmo eiusdem, non reliquo 1. palmo eiusdem. Obiectus. Hinc sequeretur, dari dno instantia immediate sequentia, alterum quo angelus relinquit locum praecedentem, alterum quo acquirit subsequentem. Resp. neg. sequel. Idem quippe instans mensurat unam mutationem, unam extrinsecem, alteram intrinsecem, sicut idem instans mensurat priuationem formæ praecedentis, & productionem subsequentis; priorem extrinsecem, posteriorem intrinsecem; nam primum esse loci subsequentis est, primum non esse loci praecedentis.

Infero 1. posse angelum moueri, uno modo successuè, relinquendo per partes priorēm locum, & per partes acquirendo posteriorem; alio modo discrete, in instanti relinquendo totum priorēm locum, & in eodem instanti simul acquirendo totum locum posteriorem. Qui adhuc potest esse duplex uno modo si corruptat totam locabilitatem, quam occupat sphæram praecedentem, & sibi producat aliam locabilitatem, quam occupet sphæram immediate sequentem: 2. modo per motum instantaneum, quo cum eadem locabilitate, quam occupabat sphæram praecedentem, se transferat ad sphæram immediate subsequentem. Vraque mutatio potest esse multiplex: 1. Si angelus se moueat ex tota sphæra adaequata praecedente, ad totam adaequatam subsequentem. 2. Si ex inadæquata tantum sphæra praecedente moueat se ad inadæquatam immediatè sequentem. 3. Si ex praecedente adæquata transferat se ad inadæquatam subsequentem; & vice-versa. 4. Si inchoando motum instantaneum, successiuè illum continuet; aut contraria. Infero 2. falsò docuisse Gregor. in 2. diff. 7. q. 3. ar. 2. angelum, dum est sub motu instantaneo occupare spatium maius, quam occupare posset in quiete; immo simul esse posse in celo & in terrâ. Quod erit affirmat de corpore gloriose, & de quolibet gravi mouente se in vacuo: quia hec mobilia nullam habent à mediis resistentias, quod minus possint vacuo motu instantaneo quocunque spatiū percorrere: nec angelus, & corporis gloriose resistit medium; nec cuiuscunque gravi vacuum. Sed contraria: cum quia ligat molium medium posciuum illis resistat, resistit tamen illis medium negatiuum, quod est ipsa distantia spatij, aut vacui, quæ à mobili determinante locabilitatis adaequare debet. Tum quia motus instantaneus, cum non habeat partes respondentes partibus spatiij, sed sit una multiplex indissibilisque mutatio, non poterit locare mobile sub maiori spatio, quam mobile naturaliter occupare possit in quiete. Nam ideo potest mobile in motu diuisibili occupare maius spatium, quam in quiete, quia motus diuisibilis habet partes respondentes partibus spatiij, per quas mobile responderet iisdem partibus spatiij. Unde dum est sub tali motu, semper re-

pondet spatio maiori, quam posset in quiete; natu
in quiete solum occupat spatiū respondens pro
priæ locabilitati; in motu autem responderet parti
motus, sive
bus prioribus & posteri. ipsius motus respondentibus diversis partibus spatiij. Cum igitur motus in
stantaneus huius habeat partes respondentes parti
bus spatiij, non poterit mobile sub tali motu exi
stens occupare maius spatium, quam in quiete pos
sit. Dices. Angelus in motu instantaneo simul oc
cupat spatium, à quo mouetur, & spatium ad quod
mouetur: ergo occupat spatium maius quam oc
cuparet in quiete. Resp. Occupat verumque spa
tium intrinsecè, nego; unum extrinsecè nece
spatium à quo, alterum intrinsecè semper spatium
ad quod, concedo.

Ad 1. primæ, nego maior. & esto sit vera in sen
su suprà explicato; nego minorem, nullâ suppositâ
angeli prætentia in medio. Nisi enim substantiali
ter sit præsens in tota sphæra, non potest naturali
ter agere in extremitate, non agendo in medio; alio
qui posset naturaliter existere in duobus locis dis
tinctis; cum nequeat naturaliter agere nisi vbi sit
substantialiter præsens. Secus est, si supponatur sub
stantialiter præsens in tota sphæra: nam tunc posset
agere in extremitate non agendo in medio: sicut po
test anima agere in capite, & in pede, non agendo
in intermedio corpore, in quo est substantialiter in
formans. Falsum etiam est, angelum hoti esse capa
cem distantia localis saltum definitum: vel ad a
gendum sufficere instantiam negatiuum ab ad
uersatis explicitatum. Ad 2. nego sequel. quia non
oportet, ut angelus transeat omnia loca interme
dia, quæ sunt à quolibet punto primæ sphærae, ad
quodlibet subsequentis per totidem mutationes,
sed potest per unam mutationem instantaneam per
currere omnia loca communicantia. Ad 3. conce
do angelum non pendere à conditionibus loci cir
cumscriptis; pendet tamen à conditionibus lo
ci determinatis, ad cuius leges sequitur motus de lo
co ad locum per intermedium spatium, sive intra
sive extra propriam sphæram. Ad 4. nego conse
q. Nam potest intellectus transire de uno obiecto co
gitando in aliud, quia transit per species intelligi
biles, quæ omnes sunt simul præsentes intellectui.
Nequit autem mobile transire de uno loco ad a
lium distantem absque medio; quia loca non sunt
simil omnia præsenta mobili. Ad 5. nego conse
q. Nam primum sic virtutē diuina, quæ infinita est;
secundum virtutē creatā, cui propter finitatem &
limitationem in effendo & operando talis effectus
repugnat. Ad 6. nego antec. Alioqui posset illud si
bi producere in quacunque distantiam. Nam hoc
ipso quod coneditur angelō virtus mouendi se de
vno extremitate ad aliud sine medio, non est maior
ratio, cur eidem non concedatur virtus mouendi se
ad quocunque extremitum. Quod attinet ad auth.
S. Thom. non desunt, qui illum explicent iuxta no
stram sententiam: ut tantum negare voluerit de locis in
termediis participantibus, quæ unicâ mutatione in
stantanea simul orbita pertransit angelus, quando
de loco sphærae praecedentis transfert se ad locum
sphærae immediatè sequentis. Ad fundam. secun
dæ, nego cotiseq. nam ex eo quod angelus ex sphæ
ra praecedente transit ad contiguum immediatè se
quentem, nulla fit angelica prætentia discontin
uatio in ordine ad spatium: fieret autem, si idem,
etiam intra propriam sphæram, transire de extre
mo ad extreum absque medio; quippe qui esset
in termino à quo & ad quem, & non in medio;
quæ est potissima ratio negandi huiusmodi transi
tum in angelo, quia non seruaret leges medij, quod
testa

65.
Ref. ad
fund. op
posita.

66.
Ad 2.

67.
Ad 3.

68.
Ad 4.

69.
Ad 5.

70.
Ad 6.

71.
S. Thom. ex
seriat.

72.
Ref. ad
fund. secun
dæ, de sim.

teste Arist. 6. phys. text. 76. Est id, in quod prius perueniri oportet, quam in finem.

S E C T I O V.

Qualis & quorūplex sit motus Angelicus?

73. *Dico 1.* Duplex est motus angelicus; continuus, & discretus: s. Thom. 1. p. q. 53. art. 1. & reliq. Scholast. communis. Fundam. potest angelus moueri, 1. successiuē & per partes, vnum locum relinquento, & alium acquirendo: 2. instantaneē, totum simul præcedentem relinquento, & totum simul subsequentem occupando: motus prior propter continuatatem partium diuisibilium sibi mutuo succendentium, continuus dicitur: posterior ob indiuisibilitatem mutationum, quibus componitur, dicitur discretus: nec repugnat arculo prior; quia sicut illi non repugnat motus diuisibilis interius secundū alteracionem; intellectio enim angelica continuē remitti intendit; ita nec motus diuisibilis exensiū secundū latiōnem: nec posterior, nam angelus est in loco indiuisibiliter; ergo potest illum indiuisibiliter relinquare, & acquirere: Sicut anima, quia indiuisibiliter informat corpus, potest totum indiuisibiliter informare, & totum simul indiuisibiliter desinere informare.

74. *Obiectio 1.* Obiectio 1. negantis motum angelī esse continuum. 2. quia continuitas motū 6. phys. text. 39. non solum defumitur ex continuitate spatij sed etiam ex continuitate mobilis. At angelus nullam habet continuatē. Resp. ad 1. aut S. Thomam mutasse sententiam, aut solum negasse continuatē ex parte mobilis, vt docet Ferrar. 3. con. gen. cap. 102. §. Ad confirm. Ad 2. resp. sufficere continuatē spatij; sicut ad continuatē motū alterationis sufficit continuatē termini absque continuatē subiecti. Arist. autem loquitur de motu corporum:

75. *Dico 2.* Motus continuus angelicus constat ex partibus diuisibilibus, discretus vero ex mutationibus indiuisibilibus. Primum constat: alioqui non esset continuus; continua enim sunt, quorum componentia sunt diuisibilia. Confirm. diuisibilitas motus successui sequitur ad diuisibilitatem spatij: sed spatium constat ex partibus diuisibilibus; ergo & motus. Secundū prob. per motum discretum angelus in instanti deserit vnum locum & acquirit aliū; ergo per mutationem indiuisibilem: implicat enim in instanti fieri mutationem diuisibilem. Igitur per quamlibet mutationem angelus acquirit locum subsequentem indiuisibiliter: ergo singulæ mutationes sunt instantaneæ, atque adeò indiuisibiles, componebtes vnum motum discretum. Sunt autem ad motum discretum duas saltem mutationes necessariae; nam motus essentialiter dicit prius & posterius, est enim fundamen-tum temporis, quod teste Philos. 6. phys. text. 108. est numerus motus secundū prius & posterius: numerus autem duas ad minimum requirit unitates. Præterea mutationes, ex quibus componitur motus discretus angelī, sunt numero finitæ, tot, quos sunt loca determinata non communicantia, quæ indiuisibiliter percurrit: hæc autem finita sunt.

76. *Ad motum discretum due mutationes necessarie sunt* *Obiectio 2.* auth. S. Thom. 1. p. q. 53. art. 3. negant, ultimo instanti terminatio quietis posse angelum moueri ex uno loco ad alium, sed necessariò

Amici Tomus II.

dubere in illo intersecè quiescere: ergo implicat ingulum, qui per aliquod tempus quietus, instanti terminatio illius locum mutare. Resp. Sentit de ratione quietis esse, vt terminetur intrinsecè ultimo instanti terminatio temporis præcedentis; quo posito, negat, in eo angelum moueri posse: quia de ratione quietis est, vt quiescent non aliter se habeat donec, ac se habebat antea: negat autem, posse angelum mutari instanti extrinsecō temporis, non intrinsecō sua mutationis. Ceterum non existimō *ante motū* nec statim, vt angelus quiescat usque ad instantē *success. Angelus neceſſariā quiescere debet.*

77. *Obiectio 3.* Si angelus moueretur motū discreto, dateur vnum instantē post aliud: hoc autem implicat; alioqui continuum componeretur ex indiuisibilibus. Maior prob. tum quia post instantē terminatiū quietis posset angelus immediatē moueri. Tum quia qualibet mutatio angelica est instantanea: ergo si una est post alias, vnum instantē immediate sequitur ad illud. Resp. dist. minor. Implicat, in tempore continuo instantē sequi ad instantē, concedo; Implicat, in tempore discreto, nego. Quia instantia non possunt facere tempus continuum; nam continuitas nequit fieri nisi ex continuis: indiuisibile autem additum indiuisibilis non facit diuisibile, quia non potest dare, quod non habet; debet enim continuare vnum indiuisibile cum alio: ergo partim debet esse cum uno indiuisibili, partim cum alio: quod est contra ipsius indiuisibilitatem; potest autem facere tempus discretum; quia hoc non debet esse vnum, sed aggregatum ex pluribus mutationibus, quarum qualibet est per se. Unde ad 1. prob. maior. potest incipere mutatio instantanea Angelī post quietem; 1. intrinsecè, ita ut instantē terminatiū quietis sit primum esse loci subsequentis, & primum non esse loci præcedentis; 2. extrinsecè, ut idem instantē terminatiū quietis sit & ultimum esse loci præcedentis, & ultimum non esse subsequentis: neutrō modo appetat implicantia, cum possit mutatio indiuisibilis angelica respondere inadæquatē temporis diuisibili extrinsecō nostro. Ridiculum enim est asserere, angelum expectare instantē primi mobilis, ut mouatur mutatione indiuisibili. Ex hoc sequitur, posse in tempore breviori in infinitum, per plures mutationes instantaneas moueri de cælo ad terram; quia, cum haec mutationes sint numero finitæ, & singulæ instantaneæ, omnes simul respondebunt tempori breviori in infinitum; sicut si darentur plura puncta vnum post aliud, omnia simul responderent parti minori in infinitum. Di-

78. *Obiectio 4.* Quilibet mutatio angelica post instantē quietis respondet alicui parti temporis: sed quod plures sunt mutationes, eò maiori parti temporis respondent; ergo omnes non respondent tempori breviori, sed longiori. Resp. omnes mutationes respondent tempori maiori ultra instantē quietis, in quo extrinsecè incipiunt, & simul breviori circa illud instantē, in quo, comparato loco, omnes angelī mutationes absoluuntur. Ratio: inter ultimum instantē quietis, & aliud assignabile, sunt infinita assignabilia, quibus respondere possunt plures mutationes instantaneæ angelī; ergo omnes respondent tempori breviori in infinitum, circa tale instantē assignabile, ante quod angelus absoluit suam mutationem discretam. Instabis. Ergo motus discretus vnius angelī non differt à motu di-

79. *Instans*

G

Rsp.

creo alterius in velocitate; tum quia uterque est in tempore breviori & breviori citra instantis assig-
nabile; tum quia uterque constat ex mutationibus instantaneis. Resp. nego conseq. Ad 1. prob. di-
co, motum velociorem unius esse in tempore bre-
uiore, quam alterius. Ad 2. concedo, utrumque
motum constare ex mutationibus instantaneis, sed
motum velociorem unius constare ex posterioribus
numero mutationibus, quam motum alterius; &
hoc ideo, quia angelus superior habet sphæram lo-
calem ampliorem, arque adeo per singulas muta-
tiones percurrit spatiū maius, quam inferior: en-
de paucioribus mutationibus percurrit idem spa-
tium, quam alter. Nec mira debet hæc angelici mo-
tus velocitas videri, cum Patrie doceant, angelos
ob natura perniciatem celerimè ubique prestatu-
sc. Quam angelorum perniciatem eleganter ex-
pressit Tertull. in apologet. cap. 22. Omnis spiritus deus est.
Hoc Angelis, & demones: Igmar momento ubique sunt.
Totus orbis illus una loci est. Quid ubique geratur tam
facile sciunt, quare enuntiantur. Velocitas diuinitas creditur,
quia substantia ignoratur. Et Naz. orat. 34. fine: Ubique
impiger adsunt, cum ob ministerium promptitudinem, cum ob
naturam eleutatem. Ad eandem celeritatem exprimen-
dā angeli alati depinguntur, ut testatur Dionys.

S E C T I O N I V I .

*An Angelus in punto constitutus possit
localiter moueri?*go.
Quod si
est
de
motu
instantaneo
utroque.

CONTROVERSIA est de motu tam instantaneo, quam successivo. Et quidem quoad instantaneum facile concederent tam isti, qui putant, posse angelum motu differendo transire de extremo ad ex-
tremum sine medio, quam qui cum Gregor. docent, angelum in motu instantaneo occupare spatium maius, quam occuper in quiete. Nam priores au-
tores dicere possunt, angelum constitutum in pun-
cto, motu instantaneo, posse se mouere ad aliud
punctum distans: Posteriorēs verò, ex uno puncto
polle motu instantaneo collocare se in toto spatio
intermedio usque ad aliud punctum distans. Nec
ulla esse potest ruxta has sent. difficultas, cum alias
motus instantaneus, ut potè indivisibilis, angelō
punctualiter existenti non repugnet. Lætitia nostra

Loquendū principia id negandum. Fundam. motus localis est
motu instantaneo, etiam litteraliter requirit aliquam distantiam inter terminos
instantaneos. ^{est sent. ne-} minor à quo, qui relinquitur, & terminum ad
quem, qui acquiritur; nam ubi nulla terminorum
distantia, nullus transitus seu spatiū traeccio: Sed
inter punctum, à quo Angelus motu instantaneo
debet recedere, & locum immediatè sequentem,
ad quem debet accedere, nulla intercedit distantia:
ut deducitur ex duobus principiis, sc. non potest an-
gelum transire de extremo ad extremum sine me-
dio; nec motu instantaneo occupare maius spa-
tiū, quam possit in quiete. Nam his positis, ne-
quit in punto constitutus motu instantaneo im-
mediatè transire ad aliud punctum distans; nec
per motum instantaneum occupare aliquod spa-
tiū diuisibilem immediatè sequens punctum, sed
necessariò debet ex punto locare se in parte im-
mediatè continua puncto: sed inter partem imme-
diatè continua puncto & punctum nulla interce-
dit distantia: tum quia punctum est omnia in ex-
tensione; nec vnitur parti ut formaliter extensio;
aliо qui adaequaretur illi; sed ut formaliter dicit
negationem ulterioris extensionis. Ergo inter pun-

ctum & partem, cui immediatè vnitur, nulla est
distantia; ac proinde hic inter locum punctualē,
quem angelus instantaneè relinquit, & locum im-
mediatè sequentem, quem acquirit: cùm nec pos-
sit angelus distantiorē locum acquirere, nec ma-
iorē per motum instantaneum occupare, quam
sit spatiū, quod inter punctum, & partem, cui im-
mediatè vnitur, intercedit. Tum quia si quis esset di-
stantia, illam deberet angelus motu instantaneo
superare: at probatum est, nullum posse: igitur.

Dices. Inter sphæram palmarē præcedentem,

82.

& sphæram palmarē immediatè subsequentem, obviis.

nulla intercedit distantia, & tamen potest angelus

motu instantaneo ex una in aliam transire. Resp.

Solvit:

Heg. simpliciter maior. nam licet nulla sit distantia

inter ultimum punctum terminativum sphærae

præcedentis, & primum initiativum sphærae subse-
quentis, est tamen distantia à quolibet alio punctosphærae præcedentis ad quodlibet aliud subsecuen-
tis, quod ad motum localem sufficit. Instabis: ce-
go saltē si angelus constitutus in puncto, corrup-
ta locabilitate punctuali, prædicter sibi locabili-
tatem diuisibilem, quā occuparet spatiū diuisibili-
le immediatè sequens punctum, quod antea occu-
pabat, moueretur proprio motu instantaneo. Resp.

Salvit

neque hoc casu perfectè saluat naturam transiūs

localis, qui propriè importat distantiam inter ter-
minum à quo, & terminum ad quem, & tali casu

non seruatur: nam terminus à quo, qui est tantum

locus punctualis, nullo modo distat à spatio imme-
diatè sequenti, qui est terminus ad quem. Sicut

nec dici potest proprius motus localis mutatio, quā

angelus existens in loco inadæquato suę sphærae eo

retento extendit se in ulteriore locum subsecuen-
tem. Nam motus localis ex vi propriæ notionis

importat derelictionem termini à quo: defectu

cuius non dicitur motus localis mutatio, quā Christi

Corpus sit præsens in Eucharistia: quia non sit

præsens per derelictionem termini à quo. Sicut

nec eiā dicitur motus localis mutatio, quā idem

Christi corpus definit esse sub speciebus; quia ex

illis non mouetur ad acquirendum alium locum.

Quodā mo-

num successus

Prima sent. negat angelum constitutum in pun-
cto successiuè moueri posse per spatiū. Est om-
nium Peripat. cum Aris. 6. phys. tex. 7. & 32. ubi uni-
versaliter negat, indivisibile moueri posse. 1. quia.

84.

Prob. omne quod mouetur partim debet esse in termino

à quo, partim in termino ad quem. Repugnat au-
tem, indivisibile partim esse in termino à quo, par-
tim in termino ad quem, quia nulla habet partes.

Maior prob. quodlibet mobile est in termino à quo,

non mouetur, sed quiescit; quando vero est in

termino ad quem, non mouetur, sed motum est.

2. mobile moueri, est mobile successiuè adæquari

singulis partibus spatiū: ergo si indivisibile moue-
tur in spatio diuisibili, adæquat illud; atque adeo

diuisibile constaret ex indivisibilibus. Antec. prob.

semper mobile debet esse in spatio æquali: ergo

semper punctum debet et esse in loco punctuali.

3. Omnis motus fit in tempore: sed quous tem-
pore dato, dari potest minus, in quo minus mobile

moueri potest: ergo quolibet mobili dato, dari

potest minus. Implicat igitur indivisibile moueri:

nam eo dato, non potest dari minus.

3.

Secunda affirm. Scit in 2. diff. 2. q. 9. §. Ad argum.

ad 3. principale, Zumel 1. p. q. 43. art. 1. q. 3. §. Sed adhuc 2. Sens. affir.

interv. Vasqu. disp. 195. cap. 6. Suar. lib. 4. de angel. cap. 20.

fine, Albertini coroll. 16. ex principio 1. philosoph. diff. 4.

&c. Qui idem docent de punto separato quan-

titatis.

Dico

- 86.** Dico 1. Probabilis est, si punctum quantitati-
vum posset à quantitate separatum existere, non
posse taliter naturaliter moueri. Est contra 2. sent.
Fundam. Fundam. repugnat, accidens extensum naturaliter
subiectari in subiecto inextenso: ergo repugnat,
punctum successivè moueri. Quia motus successi-
vus est accidens extensum, & subiectari deberet in
puncto inextenso, si moueretur separatum à conti-
nuo. Antec. prob. accidens extensum naturaliter
postulat sustentari à subiecto secundum omnes par-
tes suæ extensionis; nam secundum omnes partes
est accidentis: repugnat autem, subiectum omnino
inextensum & indiuisibile sustentare accidens ex-
tendum secundum omnes partes suæ extensionis:
nam subiectum sustentat accidens, substernendo se
toto accidenti: sicut accidens sustentatur à subiecto,
inhærendo secundum & totum subiecto. Nequit
autem punctum subiectare se toto parti motu:
sicut nec tota pars motu inhærente potest puncto:
aliо qui pars adæquaretur puncto, & punctum par-
ti. Dixi, naturaliter. An implicet etiam supernatu-
raliter, pèndet ex illa quæst. an punctum sit essen-
tialiter modus, an entitas. Si enim est modus, im-
plicat etiam supernaturaliter moueri: quia nequit
modus, ne supernaturaliter quidem existere sine
subiecto. Secus, si sit entitas. Nec est eadem ratio
de motu alterationis: nam hic fieri potest in pun-
cto, quia nullas de necessitate includit partes ex-
tensuas; neque intensius impedit, quod minus
alteratio fieri possit in puncto.
- 87.**

88. Nec satisfaciunt 1. qui dicunt, motum localem
in puncto receptum esse indiuisibilem subiectuè,
diuisibilem terminativè. Nam si intelligent mo-
tum esse indiuisibilem subiectuè, quia recipitur in
subiecto indiuisibili, pertinet principium; & con-
tra hoc ipsum militat discursus factus. Si intelli-
gant esse indiuisibilem subiectuè, quia motus est
forma indiuisibilis, est falsum, cum habeat partes
extensas, vnam extra aliam; ac proinde postulat
subiectum diuisibile. Quod sustentare ac subiectu
possit omnibus & singulis partibus. Nec satis-
faciunt 2. qui dicunt, idem posse punctum indiuisi-
bile subiectare motum diuisibilem, quia subie-
ctum, dum est in motu, occupat spatium maius se.
Nam ex hoc non sit, quod punctum. & quodlibet
aliud subiectum in motu, fiat extensus entitatius,
quam sit in se; quod tamen requiritur, ut punctum
possit subiectare accidens diuisibile.

- 89.** Obiectio 1. Obiicies 1. potest punctum moueri in continuo;
ergo etiam extra continuum. Quia etiam in conti-
nuo mouetur per motum sibi inhærentem. 2. Po-
test indiuisibile in transitu commensurari diuisibili,
licet non possit in quiete. Si enim moueretur
sphæra supra planum, punctum sphærae in transitu
commensuratur planu diuisibili. ergo potest
punctum separatum à quantitate, in transitu sub-
iectare accidens extensum, esto non possit in quiete.
- 90.** Resp. Qui concedunt huiusmodi puncta neganti
Responsees conseq. Ad prob. negant, punctum in continuo
moueri per motum sibi immédiate inhærentem, sed
vel per indiuisibile motu, vel per colligantiam
cum partibus continui, in quibus immédiate subie-
ctum non mouetur, sed quiete: quia indiuisibili
motu, non est motus, & acquisitione spati, sed
tantum mutatum esse motu, & permanentia in
spatio. Nec satisfacit secunda: quia ut constat ex
sist. 3. nequit res localiter moueri per motum tan-
tum alterius. Nam sicut nulla res mutat spatiū
per mutationem tantum alterius, ita nulla res lo-

caliter mouetur per motum tantum alterius: cùm
ideam omnino sit localiter moueri, & spatiū mou-
tare. Quate viderint illi, qui puncta concedunt, negando hu-
quo pacto huic argum. occurrant. Ad 2. Concep-
do indiuisibile commensurari posse diuisibili per
extrinsecam terminationem; nego, per intrinsecam
subiectationem: Nec refert, quod punctum sit in
transitu; natueram in transitu est indiuisibile, &
inextensum; motus diuisibilis & extensus: acci-
dens autem extensum etiam in transitu & succe-
siuè postulat subiectum extensum; quia etiam in
transitu & successivè habet partes vnam extra aliam.

Dico 2. probabilius est, angelum constitutum
in puncto successivè moueri posse. Fundam. licet
angelus in puncto constitutus sit formaliter indiui-
sibilis, est tamen virtualiter diuisibilis: ratione cu-
jus virtualis diuisibilitatis sustentare potest accidens
diuisibile: sc. Angelus dum est in puncto retinet explicatur
naturalem capacitem ad virtualem diuisibilitatem, virtualiter
quæ recipere potest formam diuisibilem. Unde
hoc ipso, quod in illo recipitur motus diuisibili-
lis, per naturalem capacitem, quam habet ad vir-
tualem diuisibilitatem, statim virtualiter coexten-
ditur motui diuisibili, subiectando illum secundum
omnes partes. Sicut, ob eandem naturalem capa-
citem ad virtualem diuisibilitatem, constitutus in
puncto, subiectare potest diuisibilem locabilitatem.
Non quod sub locabilitate diuisibili maneat for-
maliter & virtualiter indiuisibilis, hoc enim repug-
nat; sed quod recipiendo locabilitatem diuisibili-
lem, eo ipso illi virtualiter coextenditur. Ita con-
stitutus in puncto, recipere potest motum localem
diuisibilem. Non quod sub motu maneat formaliter
& virtualiter indiuisibilis, sed quod illum reci-
piendo, statim illi virtualiter coextenditur, ob na-
turalem capacitem ad huiusmodi virtualem ex-
tensionem.

Ad 1. primæ, dist. minor. Repugnat indiuisibi-
le, dum est in motu, partim esse in termino à quo
recedendo, partim in termino ad quem accedendo,
nego; repugnat in quiete, concedo: quia dum est
in quiete, occupat spatiū sibi æquale; dum est in
motu, semper occupat spatiū maius se: quia sem-
per mobile, dum est sub motu, est in diuersis parti-
bus spatiū ratione diuersarum partium motu, sub-
iectum ipsius successivè applicantium ad diuersas
partes spatiū. Vnde sicut implicat, esse motum, &
non continere partes actu tendentes ad diuersas par-
tes spatiū; ita implicat, mobile sub motu non esse
in diuersis partibus spatiū, ratione diuersarum par-
tiū motu, quibus ad diuersas partes spatiū suc-
cessivè applicatur. Ad 2. nego antec. eiusque prob.
Repugnat n. mobile moueri, & dum mouetur
ranging spatiū sibi æquale. Quia dum mouetur,
successivè substat diuersis partibus motu, & con-
sequenter diuersis partibus spatiū, ad quas illæ ten-
dunt; atque adeò, dum mobetur, semper est in
spatiū maiore se; esto in singulis mutatis esse, in
quibus mobile quiescit, sic in spatiū sibi æquali.

Ad 3. concedo consequens de mobili quanto &
diuisibili: quod quia habet partes, semper est af-
signare minus in tempore minori: nego de mobili
spirituali & indiuisibili; quod quia partes non ha-
bet, non licet eo assignato, assignare minus: quia
minus & minus supponit mobilis diuisibilitatem.

Gaudi

DISPUTATIO VII.

De potentia motu Angelorum.

1.

QUÆRITVR 1. Quanta sit potentia motu Angelorum? Ex dupli cap. potentia motris-quantitas desumti potest: 1. ex obiecto, ad quod se extendit. 2. ex velocitate, quam mouet.

2.

Omnis corpus naturaliter subditus motu et potentie Angelorum.

Quoad 1. certum est omne corpus naturaliter subdi potentia motu angelorum. Angelus n. est praes vniuersa natura corporeæ. Vnde potest elementa mouere, ex quorum motu excitentur venti, pluiae, fulgura, terræmotus: sicut & arbores eradicare, corpora ex uno in alium locum transferre, & similia. Etsi ea non semper dæmones permitantur agere, ne vniuersum certis legibus constitutum perturberetur. Difficultas est, an possint naturaliter vacuum inducere: sc. cum habeant vim supra omnia corpora, possunt vnum elementum ab alio sciungere, & simul impedire, ne alia corpora ad vacuum impediendum confluant. Nam cum haec vis, quam corpora habent ad vacuum replendum finita sit, poterit ab angelo impediri, ne in actum prodeat. Dico, non posse naturaliter ab angelo induci vacuum. Fundam. hic effectus excedit naturalem virtutem angeli. Probabile enim est singula corpora, non ut priuata entia sunt, sed ut partes & membra vniuersi, habere vim ad vacuum arcendum maiorem; quam habeant angeli ad illud induendum. Vnde licet possit angelus illis resistere quoad priuatum motum ipsorum, ne ad propriam sphæram revertant, eaque violenter extra proprium locum retinerent, non tamen ea impedire, ne impendente periculo ad vacuum arcendum concurrant. Nam finis vniuersi est, ut inferiora gubernentur à superioribus: Oportet enim, inquit Philos. ut mundus hic inferior superioribus rationibus continuetur, ut inde ad nos via callestur derivetur. Sed per vacuum impeditur hic finis: quia vacuum interrupit sublunariorum corporum cum caelestibus continuationem, quæ necessaria est ad actionem transmittendam: cum nullum agens agere naturaliter possit in distans. At finis operis non subicitur potestati ministri, sed principalis agentis: et quod actio ministri non se extendit ad finem, nisi executiuè, per media assequendum. Angeli igitur, cum sint tantum ministri gubernationis huius vniuersi, Hebr. 1. non possunt naturaliter impedire principalem finem ipsius. Ex his fit, ut maiorem vim ad impediendum vacuum habeant corpora, quatenus partes sunt vniuersi, quam angeli, non modò qui de facto creari sunt, sed etiam qui creari possunt. Ratio: corpora ut partes vniuersi, ad impediendum vacuum operantur ut instrumenta immediate subiecta principali virtuti gubernatrici Dei. Sic enim habent maiorem vim ad vacuum impediendum, quam ad idem vacuum induendum possit cuiilibet creaturæ naturaliter communicari. Nam ut sic operantur per virtutem infinitam Dei, cui ad tales eff. etum operandum, ut partes & membra vniuersi, immediate coniunguntur. Et hoc idèo, quia principalis finis, qui est gubernatio vniuersi, ut & principali causa pender à Deo: ac proinde conservatio ordinis, qui per vacuum tolleretur, immediate est à Deo, ut à principe causâ, & à corporibus ut ab instrumentis.

4.

Assertio.

Ratio asserti à priori ex fine.

Alia diffic. an possit unus angelus alium loco mouere, illum violenter impellendo, que detinens.

do. Negat Vasquez 1.p. disp. 194. q. 3. Quia hoc est proprium corporum: et si id concedat virtute & imperio diuino. Confirmant alij apud Zumel 1.p. q. 53. ar. 3. q. 5. quia potentia motu in angelo non distinguatur à voluntate eiusdem, quæ est essentia-

an unius Angelus a- lium loco mouere pos-

liter libera. Nequit autem creature quoad actus essentialiter liberos, ab aliâ creaturâ cogi. Affirmant

Maior in 2. dist. 2. q. 6. Zumel cit. Suarez lib. 4. de an-

g. 1. cap. 28. Et quidem quando Angelus propriâ

Affirmant probabilitus.

voluntate sinit se ab alio moueri; etiamsi superior sit, potest ab inferiore moueri: si vero contra voluntatem ab alio moueatur, non poterit nisi à superiore moueri: quia actio non sequitur, nisi à proportione maioris æqualitatis. Hæc sent. probabilius. Angelus n. est capax motus ab extrinseco, cùm possit immediatè moueri à Deo (non enim motus localis est vitalis, essentialiter postulans principium intrinsecum) poterit igitur superior inferiorem etiam renuentem mouere, quia potest vincere resistantiam illius. Confirm. sicut potest angelus superatè gravitatem terre, illam sursum mouere: ita superatè resistentiâ alterius spiritus, illum violenter impellere: cùm non minus gravitas terra resistat angelo sursum impellenti, quamvis vis motu alterius spiritus. Ad fundam. Vasq. nego asumpt. nam etiam spiritus sunt capaces motus ab extrinseco. Ad confirm. nec verum est, potentiam motu angelicam ab eius voluntate non distinguiri: nec, si non distinguueretur, sequeretur, illam non posse quoad motum localis cogi, alioqui neque à Deo moueri posset; quia neque à Deo creature cogi potest quoad actum formaliter liberum. Ratio: motus localis non est actus formalis liber, sed solùm imperatiuè; possumus autem in actibus imperatiuè tantum liberis cogi, ne illös exerceamus, ut seq. ro.

Confirm.

8. Ad opposi- tum resp.

Quoad 2. An potentia motu angelorum terminum habeat quoad velocitatem; affirmat Vasq. Controvers. Gregor. in 2. dist. 6. q. 3. ar. 2. Caprol. in 2. dist. 6. q. 1. ar. 3. ad 3. con. 2. conil. Maior, q. 7. Suarez lib. 4. de angel. cap. 24. Albertin. coroll. 16. ex princ. 1. dub. 4. Arrub. dis. 16. 2. cap. 2. quia potest angelus in instanti moueri de loco precedente ad locum subsequentem: ergo à fortiori moueri poterit in tempore breviori in infinitum: non solùm ad locum subsequentem, sed ad quantumcumque distantem. Reip. motu successivo, potentia motu angelici certo termino, & modo velocitatis limitatur; non discreto, quia sit in instanti, quo velocior fangi non potest. De successivo, qui essentialiter fieri postulat in tempore, prob. maior. velocitas ipsius arguit maiorem virtutem motricem: maior autem virtus motrix perfectior arguit naturam: est m. necessaria passio naturæ & perfectior natura perfectiorem passionem sibi producit. Maior. prob. velocitas est intrinseca perfectio motus, sicut intensio in qualitate: Perfectior autem potentia non solùm attenditur ex perfectiore termino, sed ex perfectiore modo attingendi termino: nam modus attingendi effectus redundat in obiectum formale potentia & perfectius obiectum formale perfectiorem specificat potentiam. Confirm. nam hinc sequeretur, neque in Deo esse perfectiorem virtutem motu quoad velocitatem, quam sit in quolibet minimo angelorum: cum non possit fangi maior velocitas, quam in tempore in infinitum brevioria.

Negant.

9. Seni. de-

motu suc- cessivo affir-

mans, negans

de discreto,

verior est.

Obiectio 1. Angelii omnes equali velocitate mouentur non discreto, quia omnes mouentur in instanti: sed tamen hinc non sequitur, eos equalis esse.

11. Obiect. 1.

Virtutis, & naturae inter se; ergo nec sequitur, si
æquali velocitate inducantur, motu successivo.
Confirm. tam luminosum maius, quam minus æ-
quali velocitate producunt lumen: sed cum hæc
sit inæqualitas virtutis illuminativa. ergo cum
æquali velocitate motus successui stare potest in
angelis inæqualitas potentiarum motricis.

12. Resp. neg. conseq. Nam mutatio instantanea est
alterius rationis à motu locali successivo, quæ in æ-
qualitate in sua perfectionis non defumit ex maio-
re, vel minore velocitate, sed ex maiore, vel minore
spatio, quod ratiocinatur. Sicut neque inæqualitas il-
luminations defumitur ex maiore vel minore ve-
locitate, qui producitur, sed ex perfectiore termi-
no, & maiore spacio, ad quod diffunditur. Motus
vero successivus, sua perfectionis inæqualitatem
quæ ad modum, non potest aliunde defumere, quam
ex maiore vel minore velocitate. Ex quo patet ad
confirm.

13. Obiectio 2. Motus angelii nullam habet re-
sistentiam, neque ex parte spatiij, neque ex parte mo-
bilis: omnibus autem tarditas in motu ex aliquâ resi-
stantiæ proportionatæ oportet: Resp. neg. minor. Re-
tardatur enim motus angelii inferioris, ut non sit
æqualis velocitatis cum motu superioris, ab intrin-
secâ virtute inferioris, quæ ex naturâ suâ limitatur
ad tantam velocitatem, & non maiorem. Ex his
patet ad fundam. secundæ; cum sine motu diuer-
sa rationis, non licet ex uno arguere aliud: nam
vnuus essentialementer potest fieri in instanti; alter in
tempore: vnuus nullas habet partes; alter ex parti-
bus componitur in infinitum divisibilibus. Vnde
quæ velocior est motus, eò plures partes ipsius pro-
ducuntur in eadem morâ temporis; quæ tardior,
eò pauciores. Est enim velocitas & tarditas in mo-
tu, sicut densitas & raritas in quantitate.

14. Quæritur 2. An potentia motiva distinguatur à
substânciâ & reliquo potentia Angelii? t. sent. ne-
gar, ex naturâ rei distingui: Nominalisti vniuersali-
ter degantulum, potentias ex naturâ rei distingui
à substânciâ rei creare: Rubio in 2. dist. 14. qu. 2. fine,
Bach. in 2. dist. 15. art. 4. & dist. 37. art. vlc. & cap. 1.
Quia fructu fit per plurim, quod fieri potest per pau-
ciora. Confirm. nullum est signum realis distinc-
tionis inter potentiam motivam, & substânciam
angeli, reliquoque eius potentias.

15. Secunda negat, potentiam motitam distingui ab
intellectu & voluntate angelii: Hernei in 2. dist. 14.
art. 4. Bass. q. 2. art. 2. Duran. dist. 7. q. 5. Capro. q. 2.
ars. 1. Argent. dist. 8. art. 1. Ferrar. 2. con gen. 8. 2. q. Ad
buius difficil. Soncin. 12. metaph. q. 3. 5. Zumel 1 p. qu. 5. 4.
q. 5. Vafq. dist. 2. 18. cap. 3. Granad. tract. 5. dist. 1. & vi-
detur 5. Thom. 1. p. q. 54. art. 5. & de malo q. 16. art. 1.
ad 14. & alibi, quam probabilem putat Caiet. 1. p.
q. 5. 4. art. 5. Fundam. cum angelus sit pure intellectu-
alis, nequit in eo esse nisi potentia intellectualis, per
quam omnia operatur, tam ad intra, quam ad extra. Confirmat Argent. quæ sunt dispersa in in-
terioribus, sunt unita in superioribus: ergo licet in
homine potentia motiva distinguatur ab intellectu & voluntate, non tamen in angelo, qui est ho-
mine superior.

16. Tertia affir. potentiam motivam distingui
tamen à substânciâ, quam ab intellectu & voluntate
angeli: Henrici quodlib. 13. q. 6. Richard. in 2. dist. 14.
art. 1. q. 6. Bacho. dist. 16 art. 4. Autio. dist. 8. art. 3. M. y.
quæ ab in- 10. in 1. dist. 43. q. 5. Suar. lib. 4. de angel. cap. 24. & 29.
solutio & Quæ sent. probabilior est: quam vt tutorem se-
guitur Caiet. 1. p. cu. Prima pars constat à paritate
teruum naturalium, in quibus potentia motiva ex
naturâ rei distinguitur ab ipsâ substânciâ mobilis:

Annot. Tomus II.

vt patet in accidentibus Eucharistie, in quibus manet
potentia motiva panis & vini, destruxa eorum
substânciâ. Secunda prob. tum ex diuersitate ter-
mini, tum ex diuersitate modi tendendi, à quo po-
tissimum defumitur specificatio potentie. Nam
potentia motiva non solum operatur immaterialiter,
sed etiam transuenter; intellectus vero & voluntas
nisi immaterialiter; potentia motiva solum op-
eratur realiter in terminum: intellectus & voluntas
non solum operantur realiter in terminum, sed etiam
grammaticaliter in obiectâ. Sunt ergo istæ po-
tentiae inter se distinctæ ex diuerso modo operandi.

Dices, posse diuersos actus subordinari eidem
potentie. ergo possunt motus & volitus subordi-
nari eidem voluntati. Sed contrâ: quando actus
sunt per se primi ex modo tendendi diuersi, ne-
queunt subordinari eidem potentie, sed solum ei-
dem substânciâ operanti, ut principi causa per di-
uersas potentias. Ad fundam. primam, patet ex di-
ctis. Ad confirm. sufficiens signum distinctionis
potentie motricis angelii ab eius substânciâ, est di-
stinctio potentie motricis in aliis substânciis, cum
quibus angelica vniuocè contineat. Ad fundam. se-
cundam, nego conseq. nam licet angelus sit pure in-
tellectualis, est tamen limitata natura, atque adeo
indiget proportionato instrumento ad seipsum, &
alia à se mouetidum. Neque hoc repugnat natura
pure intellectuali finitæ. Ad confirm. concedo an-
te: quando distinctio oritur ex peculiari imperfe-
ctione naturæ inferioris; nego, quando illa oritur
ex communi ratione, quæ erit competit naturæ
superiori, ut est limitatio naturæ intellectricis.

19. Obiectio.
Solutio.

20. fund. prima.

21. Resp. ad
fund. secundam.

DISPUTATIO VIII.

De actu & potentia intellectua An- geli.

SECTIO PRIMA.

*Actus actu intelligendi distinguatur à sub-
stantiâ Angelii?*

A NTERIORIS esse intellectuales, tripli ratio-
ne conitat. Prima, ex eorum immateri-
alitate; quæ radix est intellectualitatis.
Nam intellectuum, teste Philos. 3. de anim.
spiritu est fieri omnia intelligibilia. Ut autem aliquid
sit aptum omnia fieri, debet esse spoliatum à mate-
riâ; nam materia coarctat & limitat ad unum, quæ
est conditio opposita. Confirm. ut sensus cognoscendo
sit ipsum sensibile in actu, debet recipere
species intentionales à materia depuratas. ergo
principium cognoscendi est immaterialitas; ergo
angeli, qui ab omni materia abstracti, sunt maxia-
mè intellectuales. Secunda ratio defumitur à mo-
tu locali: Motus localis Angelii est indiferens ad
omnem rationis differentiam; ergo necessariò sup-
ponit in Angelo potentiam liberam, quæ se deter-
minet ad hunc prius locum quam ad alium. Po-
tentia autem libera vnuus intellectricem, à quâ obie-
ctu ad operandum determinetur, necessariò sup-
ponit. Tertia. Omnis natura est principium ali-
cuius operationis; cum omne ens, præsertim com-
pletum, sit propter operari: Nulla autem congruen-
tior operatio angelis assignari potest, quam intellectu-
ria: nam hec tantum est pure spiritualis & à
materia

Ratio 1.

Ratio 2.

Ratio 3.

Ratio 4.

Ratio 5.

G 3

sp-teriā independens. Confirm. Angeli sunt vi-
uētes; & non aliā vitā, quām intellectivā; cūm
quālibet alia supponat materiam, quācarent, vt su-
p̄a. Maior conit̄; nam hæc perfectio competit
entibus inferioribus angelo: ergo non est denegad-
da angelo. Leg. *Anred.* in 1. dist. 35. p. 1. art. 2. prop.
3. & in 2. dist. 11. q. 2. Hoc polito difficultas est, an
angeli intelligant se, & alia à se, intellectione di-
stinctā. Prima sent. neg. *Arist.* 12. *metaph.* sex. 51.
& *Commens. comm.* 30. quem sequitur Durand. in 2.
dist. 3. q. 5. quantum ad cognitionem; quām ange-
lus habet de scipso, non quām habet de aliis rebus:
eamque vt probabilem defendit *Anred.* in 2. dist. 11.
q. 3. art. 3. Probat 1. *Philos.* alioqui defatigarentur
angeli, si scipios perpetuò intelligerent intellectio-
ne distinctā. 2. Non implicat, prōduci creaturam,
cuius intellectio sit eius substantia.

5.

Sens. affir. Secunda affirm. S. Tho. I. p. q. 54. art. 1. & omnium Scholast. cum Mag. in 2. dist. 3. & contraria sent. tui-
meratur inter errores de angelis, vel intelligentia, damina-
tos à tota Acad. Parisi. in fine lib. Mag. sens. Et qui-
dem de cognitione supernat. res est de fide, Ange-
lum sc. non esse suā naturā beatum, sed extrinseco
dono Dei, naturae ipsius addito; seu cognitionem
beatam ab eius substantia distingui. Eadem ratio
est de cognitione reliquorum obiectorum super-
nat. quæ angelus naturā suā non postulat cognos-
cere. 2 De cognitione obiectorū naturalium. Nam
obiecta, quæ potest cognoscere, sunt infinita; est
enim omne intelligibile naturale, quod non limi-

6. Prob. 1. de cognitione obiectorum naturalium.
cere. 2 De cognitione obiectorum naturalium. Nam obiecta, quæ potest cognoscere, sunt infinita; est enim omne intelligibile naturale, quod non limitatur ad certum genus entis, sed complectitur omnem ens inter ordinem naturæ contentum, quod potest sine termino in infinitum perfectius multiplicari. Implicat igitur, substantiam creatam actu ea omnia intelligibiliter exprimere. Quia implicat substantia creatam actu infinita: sed talis substantia esset actu infinita. Nam cognitione obiecti infiniti, quando exprimit illud ut ratio in qua, necessariò est infinita: debet. n. illud adæquatè continere secundum esse intentionale, seu adæquatè representare intellectui secundum omnem perfectionem obiecti, ac si obiectum per seipsum actu præsens esset intellectui. At si angelus per suam substantiam cognosceret omnia obiecta absentia, deberet necessariò illa cognoscere per notitiam in qua, atque adeo per notitiam infinitam; nam implicat intellectum tendere in obiectum absens per puram notitiam quæ, quæ solum tendit ad obiectum in propriâ naturâ existens: sc. quando obiectum non est in propriâ naturâ existens, debet notitia ipsa supplere vi-

7. **Conf.** **iectum**, ut in propriâ imagine videtur. **Confir ex**
Dionys. lib. de cal. Hieras. cap. 3. & 4. **Angeli inferiores**
illuminantur à superioribus, & **superiores imme-**
diate à Deo. **Illuminantur autem per manifesta-**
tionem alicuius nouæ veritatis, quam antea ignorar-
bant; **quaer veritas sèpè est naturalis quoad sub-**
stantiam. **Igitur talis cognitio non potest esse ea-**
dem cum substantiâ angeli illuminati: **alioqui non**
egeret ad illam cognoscendam illuminatione alte-
tius. **a. Aperi** **lib. 1. cap. 1. secunda pars** **concernit**

8. **Prob.** *Angeli libi mutud revelant secreta cordium, quæ quoad substantiam sunt obiecta naturæ, ut insitæ. ergo non omnis cognitio naturalis est identificata cum substantiâ angelî: alioqui non foret necessaria huiusmodi secretorum manifestatio si unusquisque ea videret in propriâ substantiâ ex-*

93
800. 4.

presia. 4. Implicat creatura, cuius volitio sit substantialis: ergo implicat creatura, cuius intellectus sit substantialis. Cum non sit maior ratio de unâ quam de aliâ. Antec. prob. alioqui talis creature esset suâ naturâ impo'ccabilis: huc autem, ut insira

implicat. §. Implicat virtus creata essentialiter actuata ultimam aequalitatem. ergo implicat angelus, cuius intellectio sit eius substantia. Nam ultima aequalitas virtutis cognitius est intellectio. Ante prob. implicat creatura, quae non sit intra suam perfectionem ac speciem in infinitum perfectibilis nam alias talis virtus esset actus purus, sicutem intra genus suae naturalis perfectionis, cum intra genus suae naturalis perfectionis non esset ulterius perfectibilis.

Deducitur altera pars sent. contra Durand. quod nec respectu sui potest angelus habere cognitionem substantialiem : sc. posito , quod sit in potentia ad cognoscendum quodlibet extra se, erit etiam in potentia ad cognoscendum scipsum. nam est respectu sui sit semper in actuali notitia , ab eâ tamen posset diuinitus cessare : ut egregie August. 9. de Trinit. c. vii. Itaque mens cum scipsum cognoscit, sola parent est notitia sua : & cognitum enim , & cognitor ipsa est. Erat autem sibi ipsa nascibilis, & antequam se nasset ; sed nouitia sui non erat in eâ, cum scipsum non nouerat. Ratio: non per aliam virtutem angelus scipsum , & alia à se cognoscit: sed alia à se distincto actu cognoscit; ergo etiam scipsum. Quo sit, ut scipsum cognoscere cognitione substantiali, sit solius Dei proprium. Vnde ad futidam. Arst. neg. sequela. Ut manifeste patet in cognitione beatâ, in qua elicendâ & perpetuâ conseruanda numquam defacatur angelus. Quia cognitio est maxima perfectio angeli ; ad eamque producedam non vultur organo, aut spiritibus, quibus substantia angeli minuat, sed potentia pure intellectuali, quaz agendo non defatigatur. Ad 2. constat ex dictis.

S E C T I O N II.

An proximum principium intelligendi re ipsa distinguitur à substantia An geli?

Dixi, proximum: nam de remoto, non est controv ersia, cum sit ipsa substantia angelii. Omnis n. substantia creata est remotum & radicale principium omnium suarum operationum. Controv ersia uniuersalis est omni principio proximo operandi substantiae creatae ut sic: unde ad eam definiendam adhibebimus rationes etiam communes. 13.

Prima sent. negat, principium proximum in cel- 14.
ligendi re ipsa distingui à principio remotō: Hen- 1. Sems. neg.
ri. quodlib. 3. q. 14. fine, Richard. in 1. diff. 3. ar. 2. q. 1. Dur-
rand. in 2. diff. 3. q. 5. Octa. in 2. q. 24. Gregor. diff. 16. q. 8
3. ar. 2. Bache. diff. 37. ar. vlt. Marfil. in 1. q. 4. ar. 3. ini.
Rubio. in 2. diff. 16. q. 2. concl. 3. & 4. Maior. q. 1. concl. 2. &
3. Gabr. q. vn. ar. 2. Qui autores vel expressè negant
de angelo, vel de animo rationali. Durandus fate-
tur, intellectum & voluntatem re ipsa distingui in
animo rationali, negat, eas distingui in angelo: eo
quod, inquit, animus est actus corporis, intellectus
& voluntas non sunt actus corporis: angelus au-
tem cum non sit actus corporis, sed per se subsisti-
ens; ac si simpliciter habeat operandi modum,
cum in eo non sit, nisi cognitio & volitio; eius in-
tellectus & voluntas non distinguitur à propriā
substantiā.

Prob. i. ex August. 9. de Trinit. cap. 5. Mbro itaque modo tria ista (loquitur de potentia animæ) inseparabilis sunt à semet-ipsis, & tamen eorum singulum quoddam substantia est, & simul omnia una substantia vel essentia. Et lib. 10. c. 11. Hac igitur tria, Memoria, Intelligentia, Voluntas.

Volumen, quoniam non sunt tres virē, sed una vita; nec tres mentes, sed una mens; consequenter ubique nec tres substantiae sunt, sed una substantia. Et lib. de spiritu & anima. c. 4. loquens de anima: Dicitur namque sensus, imaginatio, ratio, intellectus, intelligentia: & hoc omnia in anima nihil aliud sunt, quam ipsa, alia & alia proprietates inter se propriei varia exercitia, sed una essentia rationalis, & una anima. Et c. 13. dicitur, namque anima dum vegetat, Spiritus dum contemplatur, sensus dum sentit, anima dum sapit, dum intelligit meus, dum discernit ratio, dum recordatur memoria, dum vult voluntas. Ita tamen non differunt in substantia, quemadmodum in nominibus, quoniam omnia ista una anima est. Et fine cap. distinguit virtutes ab anima, vocatque accidentia anime, à quā tamen non distinguit potentias: Sunt vires est, sua virtutes non est. Non enim est sua prudenter, sua temperantia, sua fortitudo, sua iustitia. Fundam. sumitur ex illo vulgato principio, Frustra fit per plura, quod fieri potest per pauciora. At omnia saluari possunt sine huiusmodi potentiarum distinctione: quia non repugnat, ut anima vel angelus per suam substantiam immediatè intelligat, velit, & recordetur; & prout intelligit, dicatur intellectus; prout vult, voluntas; prout recordatur, memoria. Nam etiamsi iste potentiae distinguuntur à substantiā angelii, vel animae, adhuc angelus, vel anima; debet ut vitale principium substantiale, per suam substantiam immediatè concurrere ad singulos actus vitales. ergo frustra praeter principium substantiale requiritur aliud accidentale. Confirm. 1. q. à ratione neponitur substantia angelii vel animae rationalis, ut immediatum principium productivum sua: non potentiarum, eadem ponit posset immediatum principium productivum suorum actuum vitalium, cum non minus hi, quam illae sint proprietates natū & intellectuālis. 2. Si huiusmodi potentiae realiter distinguerentur ab angelo, & animo rationali, poterunt diuinitatis ab ipsis separari: sed adhuc illis separatis, poterit angelus, & animus intelligere & velle: cum adhuc in illis maneat principale principium intelligendi & volendi.

19. Secunda negat, has potentias distingui realiter ab angelo, vel animo rationali; concedit tamen distingui formaliter: Scoti in 2. dist. 16. qu. un. §. Dico igitur, & §. id. dico, Lyche. ib. d. Faust. in 3. dist. 2. disp. 9. n. 36. & 37. Primum probat Scotus 1. Ordinatum ad finem quod immediatus attingit finem, eo majoris est nobilitatis: sed natura intellectuālis ordinatur ad suam intellectionem & volitionem ut ad finem: ergo quod illas immediatus attingit, eo majoris est nobilitatis. Immediatus autem attingeret, si se ipsa, quam media potentia realiter distingueat, attingeret: ergo. 2. sequeretur, naturam intellectuālis creataam beari per accidens. Quia beatatur media potentia distingueat, in qua tantum immediata recipetur beatitudo. Confirm. positā reali distinctione potentiarum ab anima, non minus dicetur per beatitudinem beari corpus, quam animus; cum non omnīus immediata beatitudo recipetur in corpore, quam in anima. 3. Aliqua forma inferioris anima rationali, est totale & immediatum principium operationis; ut calor &c. ergo multo magis erit totale & immediatum principium operationis forma substantialis. Quia esse totale & immediatum principium operationis est perfectio, cum competit Deo. 2. partem probat Scotus: Eam distinctionem, & ordinem secundum rationem servant identificata realiter, quem re ipsa haberent, si essent distincta realiter: Sed si potentiae distinguerentur ab anima, vel inter se realiter, haberent cum distinctione reali, etiam formaliter & quidditati-

uam; quia quidditas unius non est quidditas alterius; nam una non definiretur per definitiō nem alterius: ergo eandem distinctionem formalem & quidditatiām, seruant identificata cum anima & inter se: nam identificatio non tollit quidditates identificatorum. Ex quo principio infert, etiam in diuinis relationes formaliter & quidditatiē distingui à naturā diuinā, & attributā inter se.

Tertia affirmit, intellectum distingui realiter à substantiā angelii, & universaliter omnes potentias; Sem. affr.

rationales à naturā intellectuāli creatā: Alens. 2. p. q. 65. me. 1. & 2. S. Tho. 1. p. q. 54. art. 3. & q. 77. art. 1.

& Caiet. utrobiq. Bonav. in 1. dist. 3. q. 2. art. 1. q. 3. & in 2. dist. 24. p. 1. art. 2. q. 1. quamvis obscurè: Herue.

in 1. dist. 3. q. 4. Argenti. q. 2. art. 2. concl. 1. qui etiam citat Aegid. Capreol. ibid. q. 3. art. 1. concl. 5. & in 2. dist. 3.

q. 2. concl. 2. Baznez. 1 p. q. 54. art. 3. Molin. Zunel. Vau-

lent. ibid. Vasqu. in explic. art. Granad. tract. 2. Steph. de Bab. Suar. in metaph. dist. 18. scđt. 3. & disp. 35. scđt. 4. & lib. 2. de angel. cap. 1. Conimbr. 2. de anim. cap. 3. q. 4. art.

2. Qiam sent. tradidit videatur Areopag. lib. de cel.

Hierar. cap. 11. & Anselm. de casu diab. cap. 8. quorū ille distinguuit in angelis hęc tria, substantiam, virtutem, & operationem: hic docet, voluntatem

non esse substantiam angelii: Nec voluntatem nec voluntate conuersationem, puto negari posse aliquid esse. Nam

essi non sunt substantiae, non tamen probari potest, eas non

esse essentias, quoniam multi sunt essentiae. præter illam, que

propriè dicitur substantia. Decisio difficilior est; at

hęc posterior communior, & nostris principiis longe conformior. Prob. 1. Omnis substantia mater-

rialis suos effectus operatur per distinctas potentias

accidentales: ergo etiam substantia spiritualis. An-

tecc. constat: elementa per primas qualitates, &

mixta per secundas à primis resultantes, & cælestes mater-

iales per accidentales influentes, & per proxima

principia, suos effectus operantur. Cui inductioni

maximum firmatris robur addidit Eucharistia: in Robur

quā corrupta veraque substantia panis & vini, in so-

lis accidentibus maneat eadem principia operativa,

que erant antea. Vnde non recte aliqui grauitatem

& levitatem à granibus & levibus re nos distin-

guunt; cum in accidentibus panis & vini maneat

grauitas & levitas, non manentibus earum substani-

tias. Nec dici potest manere grauitatem & levita-

tem accidentium, non substantiarum, que cum

substantiis transubstantiatis corruptiuntur: quia

cui lentè nobis constaret transubstantiatio panis &

vini in Corpus & Sanguinem Christi: nam si ali-

qua grauitas corrupta esset cum substantia panis &

vini, non ita gradirentur accidentia Euchar. post

ac ante consecrationem: adeoque posset nobis hoc

mysterium evidenter constare. Conseq. prob. si

hanc distinctionem potentiarum supellebit de-

prehendimus in omnibus aliis substancialis creatis,

non est cur illam negemus in substantia angelica.

Dices, rationem negandi esse prestantiam natu-

ras angelicas supra cætas: quod prestantior est

natura, ed paucioribus indiget adminiculis ad ope-

randura, ut constat in Deo; qui quoniam pre-

stantissimus est, nullā indiget distinctione potentia ad

operandum, sed omnia per suam substantiam im-

mediata operatur. Confirm. quae sunt dispersa in

inferioribus eniuntur in superioribus: ergo sicut

huiusmodi potentiae distingueantur in naturis infé-

rioribus, haud tamen in superioribus. Sed contraria:

hoc nullo positivo fundam. assertio poteſt. Cum ne-

cessit non sit, ut omnia, quae in inferioribus disper-

sa sunt, sint in superioribus unita: sed sufficit,

ut natura superior non egeat tot potentias, & instru-

mentis ad operandum, quod eget natura inferioris.

Semper igitur maior manet probabilitas pro 2. sent. cui suffragatur ratio positiva constanti inductione firmata, à quā non debemus sine vigilati ratione angelicam naturam eximere.

28.
Prob. 1. à
parte poten-
tiarum
sensituarum
animæ re-
spon.

29.
Nonnullo-
rum respon-

Contra.

30.
Aliorum in-
flam.

Sed respon.

Inflam.

Sed contra.

31.
Rationem
animæ senti-
à priori da-
re difficulto-
cis.

32.
Alia ratio.

Eius & connaturalius ad operandum determinatur. Quare utraque ratio probabilis est.

Ad 1. argum. primæ, resp. cùm ab August. diciatur memoria, intelligentia, voluntas esse una vita, una substantia; una essentia, non intelligitur una unitate simplicitatis, vel identitatis, sed integratitatis, & perfectionis, quia integrant unam naturam undequaque perfectam, & sunt numeris absolutam: eo modo quo proprietates naturæ humanæ dictantur de integritate hominis. Non quodd sint una substantia per simplicitatem, & identitatem cum illo, sed per compositionem & integratitatem. Quo loquendi modo videntur *August.* & *Bonaventura.* qui Augustinum explicat de unitate radicationis potentiarum in eadem essentiâ, vs 15. de Trin cap. 7. ait, hæc tria esse quidem hominis, non tamen esse ipsum hominem: quia aliter hæc tria sunt in horum, alter in Deo. In Deo singulum horum est Deus, quia quidquid est Dei, est Deus: In homine non singulum horum est homo, quia non quidquid est hominis, est homo. Confirm. magis ad scopum 44. gñf. cui erat hoc exemplo altissimum Triadū mysticum explicare, conductit distinctione, quæ iden- tificatione potentiarum in eadem animi substantiâ; quia realis distinctione potentiarum magis representat realem distinctionem diuinarum personarum in eadem naturâ. Ad aliud testimonium de spiritu & anima. Resp. 1. Dubium esse, at hic liber sit Augustini, ut cfr. indicit Bonaventura. ex p̄f. lib. 2. explicandus est eodem modo, quo procedens, ut istæ potentiae dicantur esse ipsa substantia animæ; qui redicuntur in ipsius substantiâ, tamque perficiunt & compleant. Appellat autem virtutes acquisitæ accidentia, cùm tamen non appellent accidentia animi potentias: quia virtutes acquisitæ non radicantur in substantiâ animæ, cùm non sint proprietates ab ea naturaliter fluentes, & ab intrinseco compleentes, sed tantum ab extrinseco acquisitæ, sine quibus salutem integrâ & completa natura hominis. Ad fundat. patet ex dictis. Ad 1. confirm. respondent aliqui neg. antec. opinantes has potentias non produci ab angelis, vel animi rationalis substantiâ, sed à Deo, qui simul creando substantiam, concreat potentias. Sed contrâ: In aliis substantiis potentiae producuntur ab ipsâ substantiâ, ut inductio ostendit. 2. pertinet ad complementum naturæ, habere vim producendi sibi omnia intrinsecæ ad operandum necessaria, cuiusmodi sunt potentias, nisi aliquid obstat.

Respondet Caiet. cfr. 1. p. neg. conseq. nam po-

tentiae consequuntur propriam substantiam per modum naturalis sequela. Sed contrâ: hinc non tollitur, quin verè & propriè à substantiâ producantur, non minusquam operationes intelligendi & volendi. Quia naturalis sequela vel resultancia,

non tollit veram productionem, sed tantum addit omni modum necessitatem, & exclusionem cuiuscunque alterius compunctionis creati. Resp. igitur neg. conseq. Nam in substantiis materialibus po-

tentiae operatæ producuntur ab ipsâ substantiâ subiecti; cùm tamen reliquæ operationes non nisi

mediis potentiarum distinctis producuntur. Quod etiam constat de potentiarum sensitivis animæ rationalis, quæ immediete producuntur à substantiâ ani-

me; cùm tamen earum immanentes operationes non nisi mediis potentiarum distinctis elicantur. Ra-

tio: tum ne detur processus in infinitum, si substantia deberet per distinctam potentiam suas po-

tentias sibi producere: tum quia natura est magis ab intrinseco determinata ad producendas sibi po-

tentias, quam proprias operationes: quia ad ope-

rations,

36.

Caiet.

37.

Responsio
confusa de
poter.

Ratio.

S. Thomas cfr. 1.p. rationem afferit: potentia est

in ordine ad actum; essentia in ordine ad esse: actus in angelo realiter distinguitur ab eius esse: ergo & potentia ab ipsius essentiâ. Vnde colligit, proprium creature esse, operari per distinctam potentiam. Quæ ratio fundari potest in limitatione

substantiae creatæ ut sic. Alia ratio ex indifferentia substantiae ad operandum: Substantia cùm sit universale principium omnium operationum, ut potius ad hanc quam ad illam determinetur, eget potentiarum distinctione. Respondeit Henricus: sub-

stantia angelii sufficienter per speciem impressam determinatur ad intelligendum, per expressam ad volendum. Sed contrâ: licet determinetur obiectivè, non tamen subiectivè, & ab intrinseco principio, nisi per potentias distinctas. Sic enim perte-

rationes, præter intrinsecas potentias, sæpe indiger extrinseco aliquo principio determinante illam ad operandum; ad proprias autem potentias producendas nullo indiger extrinseco principio determinante, cùm ex seipso sit determinata. Ad 2. Non video, cur sequela negari possit, cùm nulla substantia essentialiter, sed tantum connaturaliter, & in operando, pendeat à suis potentis. Neganda igitur minor; nec refert, quod adhuc separatis principiis proximis intelligendi & volendi, maneat remotum principale: nam hoc non est se solo sufficiens ad operandum. Sicut nec sola substantia ignis ad calefaciendum extrinsecum subiectum: aut nuda substantia animi rationalis, absque potentia visuâ vel audituâ, ad videndu vel audiendum.

39. Ad primum 2. nobilitatis, si angelus immediatè per suam substantiam, absque distinctâ potentia, esset totale principium suæ operationis: nego tamen de facto ita esse propter rationes assignatas. Ad 2. nego sequel. Ad prob. nego, beatitudinem immediatè tantum recipi in potentia, sed in ipsa etiam substantia angelii, vel animæ; sicut ad illam effectuè non solum concurredit potentia, sed etiam substantia angelii, vel animæ: quia cùm sit actus vitalis connaturaliter saltem postulat fieri & recipi in principio, quod per huiusmodi actum viuit. At per actum vitalem viuit principium etiamp remotum, quod principaliter intelligit, & appetit. Ex his patet ad confirm.

40. Ad 3. neg. conseq. Nam cùm accidens sit potentia per se tantum ordinata ad unum, potest esse proximum & totale principium operationis. Substantia vero cùm sit principium universale remotum, indiget aliquo principio proximo, intrinsecè determinante illam ad operandum unum potius, quam alium effectum. Ex dictis deducitur, non recte Durandum negasse, has potentias distingui in angelo, & non in animo rationali: cùm nullum sit absurdum concedere, animum rationalem informare corpus secundum entitatem, quæ est intellectus & voluntas, posito quod intellectus & voluntas non distinguantur ab animâ. Nec etiam multiplicitas operationum animalistarum obstat, quod minus illæ proficiunt ab eodem immediato & totali principio.

SECTIO III.

An in Angelis sit intellectus agens & possibilis?

43. Quid intel. **A**D vitandam æquiuocationem in terminis, nomine intellectus agentis communiter authores cum Phil. 3. de anim. cap 4. & 5. intelligunt potentiam spirituali à naturâ ordinatam, ad abstrahendas species intelligibiles representatiuas quidditatum universaliæ exphantasmatis materialibus. Cui tria munia tribunt; illuminare phantasmatata, ex quibus intelligibiles species abstrahere debet; efficere obiecta intelligibilia in actu; imprimere in intellectu possibili species intelligibiles: nomine vero intellectus possibilis, seu passibilis, intelligunt potentiam consimiliter spiritualem, ordinatam ad recipiendas huiusmodi species intelligibiles, virtute intellectus agentis exphantasmatis crux, ac productas. Cuius duo sunt officia: unum, recipere species intelligibiles, quibus in actu i. compleetur ad intelligendum: alterum, esse simul cum ipsa specie intelligibili comprincipium intellectuionis. Vnde dicitur intellectus possibilis, quia ex Arist. aptus

est omnia intelligibiliter fieri, non solum in actu 1. per receptionem specierum, sed etiam in actu 2. per intellectuionis productionem. Contrà verò intellectus agens dicitur, quia est actius specierum intelligibili, eas simul cum phantasmate producendo.

At cùm nequeat animus rationalis intelligere sine specie spirituali sibi proportionata, & phantasma, cùm sit species materialis, nequeat ut princeps causa speciem spiritualem producere, necessariò danda est aliqua potentia spiritualis, quæ ut principalis causa simul cum phantasmate, ut cum instrumento, producat speciem spiritualem in intellectu possibili. An hæ potentiae re ipsa distinguantur inter se; negativa sent. probabilior. Difficultas est, ip/a.

44.

Prima sent. affirm. Alens. 2. p. q. 22. me. 3. Albert. de 4. coen. 1. p. q. 5. ar. 11. & 12. in sol. argum. Bonau. in 2. dist. 3. p. 2. art. 2. q. 1. Scot. in 2. dist. 3. q. vlt. §. Contrà ex eisd. princ. Richard. art. 6. q. 2. ad 1. Bacho. quodlib. 2. q. 12. ar. 2. § 2. Gregor. in 2. dist. 7. q. 5 ar. 1. Maior. in 2. dist. 3. qu. 7. Mayo. in 4. dist. 49. qu. 2. vbi non solum concedit in angelis intellectum, sed etiam voluntatem agentem & possibilem. Est etiam omnium, qui docent angelos species sibi comparare è rebus.

45.

1. Sent.

Fundam. Alens. & Bonau. licet in angelis non sit potentia abstractiva specierum exphantasmatis, est tamen potentia reducendi intellectum possibilem in actu intelligendi per specierum receptionem; nec non potentia recipiendi cognitionem à Deo, & à superioribus angelis per illuminationem, & à rebus materialibus per specierum receptionem.

46.

Fundam. Albert. & Bacho. Munus intellectus agentis non solum est abstrahere species ab obiectis materialibus, reddendo illa actu intelligibilia, sed etiam illuminare intellectum possibilem, ad contemplanda obiecta per species intelligibiles representata: sive (ut Bacho) ad illuminanda secreta cordium, quæ unus alteri manifestat. Prob. ex Arist. 3. de anima cap. 5. Lucifer est non solum reddere colores actu visibles, sed etiam illuminare visum ad videndum obiectum in specie visu: ergo intellectus agentis non solum est reddere obiecta materialia actu intelligibilia, sed etiam illuminare intellectum possibilem ad contemplanda obiecta per species representata. Fundam. Scoti, Richard. Gregor. Maior. Angelus habet potentiam tum abstrahendi species ex rebus materialibus, tum recipiendi species, non solum è rebus materialibus propriâ virtute abstrahens, sed etiam diuinâ virtute infusas. ergo est in angelis intellectus agens, cuius proprium munus est, species è rebus materialibus abstrahere; nec non possibilis, cuius est species sive propriâ virtute productas, sive diuinis infusas, recipere.

47.

Fund. 2.

Confirm. 1. Scoti. Potentia activa, quæ perfectionem dicit, si conceditur naturæ inferiori, non est deneganda naturæ in eodem genere superiori. Angelus est superior homine in virtute intellectu: & intellectus agens, qui est potentia activa perfectionem dicit in homine; non igitur denegandus est angelo. 2. Etiamsi Deus initio creationis infudisset animæ rationali species omnium intelligibilium, vt de facto infudit animæ Christi, adhuc in nobis esset intellectus agens, & possibilis, vt est in Christo. ergo etiamsi Deus initio creationis infudisset angelo species omnium intelligibilium, adhuc esset in angelo intellectus agens, & possibilis. Quia potentia non tollitur, sed perficitur per actum, quem recipit: vt patet in materia cœlesti, quæ ex eo quod semper coniuncta fuit cum propriâ formâ, non tollitur, quia habeat veram & propriam potentiam ad illam. Vlt. prob. Omni potentiaz passim

48.

Fund. 3.

Munia a-
genus.

Officia in-
tellectus.
possibilis.

Vnde dica-
tur.

49.

Conf. 1.

50.

Conf. 2.

§2 . Disputatio IIII. De actu & potentia intellectua Angelii. Sectio I V.

- 51.** passiuæ naturali respondere debet aliqua potentia actiua naturalis: sed in angelis est potentia passiuæ naturalis recipiendi species rerum materialium: ergo respondere illi debet aliqua potentia actiua naturalis, cuius munus sit abstrahere species è rebus materialibus.
- 52.** Secunda negat, dari in angelis intellectum agentem & possibilem: *S.Thom. i.p. qu. 54. art. 4. Caet. ibid. Caprol. in 2. d. s. 3. q. 2. art. 1. concl. 3. Bann. i p. cit. Zumel ibid. Valent. pun. 2. Vasqu. disp. 199. cap. 3. Saar. lib. 2. de angel. cap. 1. Conimbr. 3. de anim. cap. 5 q. 1. art. 3.* quæ sent. probabilior est. Fundam. vt sep. disp. set. 5. nullus angelus abstrahit sibi species è rebus, sed eas ab initio cum natura concreatas accipit. ergo non est in eo intellectus agens & possibilis. Nam munus intellectus agentis, est abstrahere species è rebus, & reddere intelligibilia in actu, quæ sunt tantum intelligibilia in potentia: Intellectus possibilis est, recipere species ab intellectu agente è rebus materialibus abstractas. Qui propter ea ab Arist. assimilatur tabula rasa, in qua nihil est depictum; vocaturque possibilis, quasi pura potentia, non solum respectu actu 2. intellectionis, sed etiam respectu actu 1. specierum intelligibilium. Igitur si in angelo non est intellectus abstractus specierum è rebus, neque pura potentia denudata speciebus, neque in eo erit intellectus agens, & possibilis.
- 53.** Ad fundam. 1. neg. conseq. nam talis intellectus non nisi æquiuocè dicitur intellectus agens & possibilis, ex *S.Thom. cit. sc. per intellectum agentem, non intelligimus communiter potentiam, quæ reducit intellectum in actu intelligendi, sed qui reducit illum de pura potentia in actu 1. Intelligendi, per productionem specierum intelligibilium. Sicut per intellectum possibilem, non intelligimus potentiam, quæ tantum apta est omnia fieri in actu 2. per productionem intellectionis, sed quæ etiam apta est omnia fieri in actu 1. per receptionem specierum.* Ad fundam. 2. nego, intellectum agentem alio modo illuminare intellectum possibilem, quam per productionem specierum intelligibilium. Nam hoc ipso quod intellectus agens producit species intelligibiles in intellectu possibili, dicitur illuminare illum in ordine ad obiecta intelligenda. nam species intelligibilis est quasi lumen, quo intellectus illustratur ad obiectum videntem: quidquid enim ad intelligendum præquiritur, habet rationem luminis intellectualis, quia completem lumen intellectuale ad suum obiectum videntem. Cum igitur intellectus angelii non egeat noua productione specierum, cum eas omnes à principio sua creationis infusas acceperit, non egebit illuminatione intellectus agentis. Ad prob. resp. intellectum agentem comparari luci in eo, quod sicut lux illuminat colores, qui absque lucis collustratione visibles non essent; ita intellectus agens abstractione specierum, illuminat res materiales, quæ sine huiusmodi specierum abstractione intelligibiles non essent. Et sicut lux absque aliâ illustratione est per se ipsa visibilis ab oculo corporeo; ita intellectus agens absque aliâ collustratione, & speciei abstractione, per se ipsa intelligibilis est; cum sit res perfectè immaterialis, non egens distinctâ specie, ut intelligi possit. Cum non minus immaterialitas sit proxima ratio intelligibilitatis, quam intellectuari. Ad fundam. 3 neg. antec. de quo mfr. Ad 1. confirm. conced. maior de potentia, quæ ita dicit perfectionem, ut nullam supponat imperfectionem: neganda de potentia, quæ simul cum perfectione imperfectionem supponit. Ceterum intellectus agens, etiæ perfectionem dicat in animo rationali, imperfectionem tamen in eo supponit; quia supponit in eo caretiam specierum intelligibilium obiectorum materialium; quæ caretia, quia non est in angelo, qui species omnes ab initio sua creationis à Deo infusas accepit, neque in eo erit intellectus agens. Ad 2 neg. conseq. nam homini per se competit intellectus agens & possibilis, quia per se est discursius dependenter à phantasmatibus, à quibus ad discurrendum species abstrahit. Vnde per accidens illi est, quod eas diuinitus infusas accipiat. Contrà vero intellectus angelii non est per se intellectus dependenter à phantasmatibus, à quibus debet suas species intelligibiles abstrahere: & consequenter non est, cur in eo ponendus sit intellectus agens & possibilis. Vnde concedo, potentiam non tolli, sed perfici per receptionem sui actu: nego autem receptionem specierum intelligibilium à Deo infusarum esse proprium actuum intellectus possibilis, prout à Philosophis sumitur: sed proprium actu illius esse, recipere abstractionem (specierum intelligibilium virtute intellectus agentis factam). Nam ex arist. intellectus possibilis, prius tempore supponi debet, intelligibilibus formis denudatus. Ad vlt. concedo, cuilibet potentia passiuæ naturali respondere in rerum natura potentiam actiua naturalem, quæ possit huiusmodi potentiam passiuam in actu reducere. Ceterum nego in angelo huiusmodi potentiam naturalem actiua debere esse intellectum agentem, sed Deum infundentem species rerum materialium, & reliquorum obiectorum, ut auctorem naturæ: Ut patet de potentia passiuæ naturali, receptiuæ animæ rationalis, cui non respondet alia actiua naturalis, distincta à potentia actiua Dei, ut auctoris naturæ.
- 54.** Ad fund. 1. neg. conseq. nam talis intellectus non nisi æquiuocè dicitur intellectus agens & possibilis, ex *S.Thom. cit. sc. per intellectum agentem, non intelligimus communiter potentiam, quæ reducit intellectum in actu intelligendi, sed qui reducit illum de pura potentia in actu 1. Intelligendi, per productionem specierum intelligibilium. Sicut per intellectum possibilem, non intelligimus potentiam, quæ tantum apta est omnia fieri in actu 2. per productionem intellectionis, sed quæ etiam apta est omnia fieri in actu 1. per receptionem specierum.* Ad fundam. 2. nego, intellectum agentem alio modo illuminare intellectum possibilem, quam per productionem specierum intelligibilium. Nam hoc ipso quod intellectus agens producit species intelligibiles in intellectu possibili, dicitur illuminare illum in ordine ad obiecta intelligenda. nam species intelligibilis est quasi lumen, quo intellectus illustratur ad obiectum videntem: quidquid enim ad intelligendum præquiritur, habet rationem luminis intellectualis, quia completem lumen intellectuale ad suum obiectum videntem. Cum igitur intellectus angelii non egeat noua productione specierum, cum eas omnes à principio sua creationis infusas acceperit, non egebit illuminatione intellectus agentis. Ad prob. resp. intellectum agentem comparari luci in eo, quod sicut lux illuminat colores, qui absque lucis collustratione visibles non essent; ita intellectus agens abstractione specierum, illuminat res materiales, quæ sine huiusmodi specierum abstractione intelligibiles non essent. Et sicut lux absque aliâ illustratione est per se ipsa visibilis ab oculo corporeo; ita intellectus agens absque aliâ collustratione, & speciei abstractione, per se ipsa intelligibilis est; cum sit res perfectè immaterialis, non egens distinctâ specie, ut intelligi possit. Cum non minus immaterialitas sit proxima ratio intelligibilitatis, quam intellectuari. Ad fundam. 3 neg. antec. de quo mfr. Ad 1. confirm. conced. maior de potentia, quæ ita dicit perfectionem, ut nullam supponat imperfectionem: neganda de potentia, quæ simul cum perfectione imperfectionem supponit. Ceterum intellectus agens, etiæ perfectionem dicat in animo rationali, imperfectionem tamen in eo supponit; quia supponit in eo caretiam specierum intelligibilium obiectorum materialium; quæ caretia, quia non est in angelo, qui species omnes ab initio sua creationis à Deo infusas accepit, neque in eo erit intellectus agens. Ad 2 neg. conseq. nam homini per se competit intellectus agens & possibilis, quia per se est discursius dependenter à phantasmatibus, à quibus ad discurrendum species abstrahit. Vnde per accidens illi est, quod eas diuinitus infusas accipiat. Contrà vero intellectus angelii non est per se intellectus dependenter à phantasmatibus, à quibus debet suas species intelligibiles abstrahere: & consequenter non est, cur in eo ponendus sit intellectus agens & possibilis. Vnde concedo, potentiam non tolli, sed perfici per receptionem sui actu: nego autem receptionem specierum intelligibilium à Deo infusarum esse proprium actuum intellectus possibilis, prout à Philosophis sumitur: sed proprium actu illius esse, recipere abstractionem (specierum intelligibilium virtute intellectus agentis factam). Nam ex arist. intellectus possibilis, prius tempore supponi debet, intelligibilibus formis denudatus. Ad vlt. concedo, cuilibet potentia passiuæ naturali respondere in rerum natura potentiam actiua naturalem, quæ possit huiusmodi potentiam passiuam in actu reducere. Ceterum nego in angelo huiusmodi potentiam naturalem actiua debere esse intellectum agentem, sed Deum infundentem species rerum materialium, & reliquorum obiectorum, ut auctorem naturæ: Ut patet de potentia passiuæ naturali, receptiuæ animæ rationalis, cui non respondet alia actiua naturalis, distincta à potentia actiua Dei, ut auctoris naturæ.
- 55.** Ad fund. 2. Alberti ep. Bachonii.
- 56.** Ad ratio- nem Arist.
- 57.** Ad fundam. Scotti & a- liorum. Ad 1. conf.

S E C T I O IV.

Quodnam sit adequatum obiectum intellectus Angelici?

P R I M A sent. affirmat, *adæquatum obiectum naturale intellectus angelici esse ens ut ens, quæ tenus comprehendit etiam increatum in se ipso visibile: Duran. in 4. dist. 49. q. 2. ann. 24.* qui etsi fate- tur, necessariam esse aliquam gratiam ad tollendum impedimentum, quo intellectus creatus impeditur, *Increati in seipso visibili. Duran.* naturaliter Deum videat; quod imped. per ipsum est medium creatum, Deum abstractum tan- tum representans; eo ramen sublatu, fatur, intellectum creatum absque ullo addito lumine natu- raliter ferri in Deum, in seipso existentem, ut in obiectum intra propriam sphæram contentum. Idem docere videtur *Scotus in 4. dist. 49. q. 8. §. Resp. Fun-* dam. *Quidquid cadit sub rationem formalem ali-* cuius obiecti, continetur intra naturalem sphæram ipsius: sed Deus etiam in seipso visibilis cadit sub rationem formalem intellectus angelici: nam naturale obiectum formale cuiuscunque intellectus creatus est ens ut ens: Deus etiam in seipso visibilis cadit sub rationem formalem entis; ergo etiam in seipso visibilis, est naturale obiectum intellectus angelici. Ex quo colligit cit. *Scotus*, naturali ratio- ne probari posse possibilitatem visionis Dei: & impugnauit 1. tom. disp. 9. set. 2. Confirm. 1. Nisi Deus in seipso visibilis continetur intra naturalem sphæram intellectus creatus, non posset hic eleuari ad Deum clare videndum. Quia nulla potentia eleuari potest extra sphæram sui obiecti. In plicat enim

62.
Confirm. 1.

63.
Contra 2. Sc. 10.

enim oculum elevari ad videndum sonum; vel auditum ad percipiendos colores. 2. Quidquid perfectionis est in aliquo genere, & competit alicui naturae inferiori in illo genere, competit etiam superiori. Sed cognitionis intuituā est perfectio in genere cognitionis, & competit sensui; ergo & à fortiori intellectui, respectu sui primi ac perfectissimi intelligibilis, qui est Deus contentus sub adæquato obiecto ipsius.

64.
2. Sent.

Duplex obiectum adæquatum intensivè & naturaliter: 3. Thom. i. p. qu. 12. art. 4. & communis. Pro cuius resolutione, distinguunt duplex obiectum adæquatum intensivè & naturaliter; alterum adæquatum extensivè, & supernaturaliter. 1. est specificatiuum, & naturaliter attingibile à potentia. 2. est tantum connotatum, & attingibile à potentia per vires duntaxat insulas.

65. Dico 1. Obiectum adæquatum intensivè, & naturaliter specificatiuum intellectus angelici, est omnē ens intra ordinem naturae contentū. Fundam. illud est obiectum adæquatum intensivè, & naturaliter specificatiuum potentiae, quod proportionem servat cum potentia, ut neque illam excedat, neque ab illa naturaliter excedatur. At nullum ens intra ordinem naturae contentū excedit vires naturales intellectus angelici, neque naturaliter ab illo exceditur: ergo est adæquatum obiectum intensivū & specificatiuum ipsius. Quod nos excedat, prob. omnia entia naturalia conueniunt in ratione naturalis intelligibilitatis, sub quā omnē ens naturaliter referuntur ad potentiam intellectuā angelī. Confirm. potentia intellectua angelī, cūm sit perfectè immaterialis, naturaliter apta est fieri omnia intelligibilites, quās intra ordinem naturae continentur. Quod vēd nec naturaliter excedatur, constat: si n. naturaliter excedetur, idēc est, quia adæquatum obiectum naturaliter specificatiuum ipsius est etiam eis supernaturale, naturae ordinem excedens: at hoc fallum est: Nam deberentur angelō species omnium obiectorum supernat. quās de facto prodūta sunt: sc. vt inīd, debite sunt angelō species omnium obiectorum intra ipsius sphēram contestorū, quās de facto producta sunt. Quare debita foret species vniōnis hypoth. habituā in insulorū, reliquorū in quo domo sum supēriat. Confirm. si h̄ec continerentur intra naturalem sphēram intellectus angelī, concurserent ad ipsius specificationem, vnde etiā specificatio non esset purè naturalis. Infertur, non solum omne ens creatum ordinem naturalis, esse naturale obiectum intellectus angelici sed etiam Deum, vt auctorem naturae & per effectus cognoscibilem. Nam vt sic Deus continetur in ratione cognoscibilis intra ordinem naturae, non vt effectus, sed vt principium & causa naturae.

66. nec natura-
liter ex-
cedatur.

67. Coroll.

Deus ut au-
tor naturae.

68.

Obiectus & di adæquatum obiectum intensivū, ac naturaliter specificatiuum intellectus angelici, est omne ens contentū intra ordinem naturae, illud est infinitum; infinita quippe sunt entia ordinis naturae, quās à Deo produci possunt: ex hoc sequeretur 2. intellectum angelī specificatiuum ab obiecto infinito, esse infinitum: 2. debitas esse angelō species infinitas, infinitorum obiectorum possibilium intra ordinem naturae contentorum.

69. Ratiō negat. de sequel. 2.

Kesp. concessā 1. sequelā, neg. secunda; quia licet omnia hēc sint infinita, non tamen specificant ut infinita formaliter, sed vt finita formaliter: quia specificant non secundū rationes materiales specificas, sed formalem vniuersalissimam entis natu-

ralis, quā finita est: sc. id quod potentiam, vel habitum specificat, non est obiectum materiale, quod potest esse infinitum, sed ratio formalis, quā semper est finita, nempe conuenientia aliqua genetica, sub quā conueniunt omnia obiecta materialia. Neganda & sequela 3. nam, vt inīd, non ali r. species naturaliter debentur angelō, quām quas vel ipse è rebus sibi abstrahet, si posset; vel res ipsae imprimitur in intellectum angelī: sed cūm res possibiles, nunquam sint extitentes, nec vias possint species imprimere, nec angelus, si posset, aliquas ex iis species sibi abstrahet, nullæ possibilium species sunt intellectui angelī naturaliter debitæ.

Obiectus 2. sequeretur, cuilibet angelō naturaliter deberi species secretorum cordium alterius; hanc hēc sunt ordinis naturalis. Resp. deberi absoluē, nego; deberi sub conditione, quod alter manifestare voluerit, cōneedo. Idque ad Saluandū perfectum dominium, quod vnaquaque creatura intellectualis habet in sua secreta cordis, vt inīd.

Uico 2. Naturale obiectum intellectus angelici, 71. & cuiuscunq; alterius naturae creabilis, est ens intelligibile per modum potentialis. Fundam. sub explicans cā abstractione vel concretione obiectum terminat modum qđ obiectū naturale terminat. M̄ior patet ī inductione ī reliquis potentiis cognitiis, ab angelicā distinctis & sensitivis, quia est affixa organo & immersa materia ī individuali, non terminatur nisi ad obiectum individuali, & concretū ī materia: intellectua humana, quia ē vñita corpori, non terminatur ad obiectum, his per modum corporis. Contrā vēd quia intellectus diuinitus est emersus ab omni potentialitate; & ī superīmo ordine actus puri, omnia intelligit per modum actus puri. ergo angelicus, licet sit emersus ī materia quia tamen est immersus potentialitate, omnia intelligit ad modum potentialis. P̄tob. 2. modus operandi est naturalis proprietas consequens modum effendi, ī eoquā fundata. ergo qualis ēt̄ modus effendi, talis erit modus operandi; cūm nequeat naturalis proprietas excedere modum effendi proprii subiecti, à quo dimanat.

Obiectus. Angelus naturaliter cognoscit Deum 72. ēt̄ actum purum; ergo natura iter cognoscit il. Non ēt̄ id lūc per modum actus puri. Resp. neg. conseq. nam aliud est cognoscere obiectum ēt̄ actum purum, aliud per modum actus puri. Scut ē converso, aliud est cognoscere obiectum ēt̄ materia, vēl per modum a. tentiale; aliud cognoscere per modum materialis, aliud purum, vēl per modum materialis: Nam Deus cognoscit creaturas ēt̄ se materiales, ac potentialis, non tamen cognoscit illas per modum materialis, aut potentialis, sed per modum actus puri. Ratio: cognoscere Deum ēt̄ actum purum, est tantum cognoscere illum ēt̄ actum purum quāmodocunque cognoscatur. At vēd cognoscere Deum per modum actus puri, ēt̄ cognoscere illum ēt̄ actum purum, ī immediate per ipsum actum purum, & non per medium aliquod potentiale desunt purum ex creaturis. Sic Deus cognoscit seipsum vt actum purum, non per medium aliquod potentiale, sed īmediate per seipsum. Sic cognoscit creaturas per modum actus puri, quia non cognoscit illas per medium aliquod potentiale deluptum ex creaturis, sed per suam essentiam, vt species expressionem omnium rerum.

84

Digitized by Google

84 Disputatio VII. De actu & potentia intellectiva Angeli. Sectio V.

Sic beatus cognoscit Deum per modum actus puri, quia non cognoscit illum medio aliquo obiectu potentiali, sed immediate per ipsum Deum. At vero intellectus angelicus, & quicunque alias creatibilis, cognoscit naturaliter Deum medio aliquo potentiali proportionato sua natura: quia non potest naturaliter cognoscere obiectum eleuatori in medio, quam sit ipse in essendo: cum talis modus cognoscendi fundetur in modo essendi eiusdem potentiae. Vnde modus ipse representativus obiecti, proportionari debet modo essendi ipsius subiecti: quia modus representativus obiecti producitur ab intellectu conformatis modo essendi ipsius intellectus. Dices. Deus cognoscit creatoras ut potentiales: alioqui cognitione Dei non conformatur rebus, ut in se sunt. ergo falsum est. Deum cognoscere creaturem per modum actus puri. nam modus cognoscendi non attenditur penes modum essendi, quem habet respectu cognoscendi, sed penes modum representandi, quem habet respectu obiecti; alioqui visio gloria Beatorum non esset per modum actus puri; quia respectu cognoscendi est potentialis, cum sit accidentis à subiecto dependens: est autem per modum actus puri, quae ut representat actum purum. Ergo è contrario cognitione, quae non representat actum purum, non erit per modum actus puri; atque adeo notitia Dei representans creaturem ut potentiales, non erit per modum actus puri. Resp. neg. conseq. Ad prob. concedo, modum representandi cognitionis non attendi penes modum essendi, quem habet in subiecto, sed penes modum exprimenti, quem habet respectu obiecti, non materialis & terminativi, sed formalis & motivi. Illud est, ad quod intellectus cognoscendo terminatur. Illud est, à quo intellectus ad illud cognoscendum immediate mouetur. At vero semper cognoscens moueri debet ad obiectum cognoscendum medio aliquo suæ naturæ proportionato. Vnde notitia, quæ Deus cognoscit creaturem potentiales, licet creaturem representant ut potentiales, quia tamen eas non representat medio potentiali. quod Deo sit immediatum & formale motiuum illas cognoscendi, sed medio actu puro, nempe propriâ essentiâ, ut specie expressâ carum, dicitur representativa per modum actus puri. Sicut è conuerso, quia omnis intellectus materialis natura creata, suum naturale obiectum cognoscit medio motiuo formalis, sibi in essendo proportionato, omnia dicitur cognoscere per modum potentialis.

73. **Obiectio.** Deus cognoscit creatoras ut potentiales: alioqui cognitione Dei non conformatur rebus, ut in se sunt. ergo falsum est. Deum cognoscere creaturem per modum actus puri. nam modus cognoscendi non attenditur penes modum essendi, quem habet respectu cognoscendi, sed penes modum representandi, quem habet respectu obiecti; alioqui visio gloria Beatorum non esset per modum actus puri; quia respectu cognoscendi est potentialis, cum sit accidentis à subiecto dependens: est autem per modum actus puri, quae ut representat actum purum. Ergo è contrario cognitione, quae non representat actum purum, non erit per modum actus puri. Resp. neg. conseq. Ad prob. concedo, modum representandi cognitionis non attendi penes modum essendi, quem habet in subiecto, sed penes modum exprimenti, quem habet respectu obiecti, non materialis & terminativi, sed formalis & motivi. Illud est, ad quod intellectus cognoscendo terminatur. Illud est, à quo intellectus ad illud cognoscendum immediate mouetur. At vero semper cognoscens moueri debet ad obiectum cognoscendum medio aliquo suæ naturæ proportionato. Vnde notitia, quæ Deus cognoscit creaturem potentiales, licet creaturem representant ut potentiales, quia tamen eas non representat medio potentiali. quod Deo sit immediatum & formale motiuum illas cognoscendi, sed medio actu puro, nempe propriâ essentiâ, ut specie expressâ carum, dicitur representativa per modum actus puri. Sicut è conuerso, quia omnis intellectus materialis natura creata, suum naturale obiectum cognoscit medio motiuo formalis, sibi in essendo proportionato, omnia dicitur cognoscere per modum potentialis.

74. **Solutio.** Duplex obiectum in quâ in nossum. Obiect. extensum in actu puro. assertio est de fide: sc. intellectum angelicæ, & hominis, medio lumine gloriarum eleuari in patriâ ad videndum Deum actu puro in seipso. Ratio: ens naturale, quod est obiectum intensum & specificatum intellectus angelicæ, in ratione intelligibilitatis, sub quâ cum terminat, conuenit saltem analogice cum quocunque obiecto, etiam ordinis supernat. & actus puri: ergo poterit ad illud intelligendum à Deo eleuari: ergo aliquo modo illud continet intra sphæram suæ virtutis, saltem obedientialis. Alioqui neque diuinitus posset ad illud intelligendum eleuari; cum nulla potentia, neque diuinitus eleuari possit extra suum omnino obiectum. Hinc constat, non posse unam potentiam, ex. gr. visuam, eleuari ad percipiendum obiectum alterius potentiae, ex. gr. auditivæ. Quia obiectum potentiae visuæ nullo pacto conuenit in suâ ratione formalis ultimâ, sub quâ terminat visum, cum obiecto potentiae auditivæ.

At obiectum intellectus creati in ultimâ suâ ratione formalis, sub quâ illum terminat, conuenit cum obiecto intellectus increati, quæ est intelligibilitas. Nam etiam intelligibilitas supernat. est quædam intelligibilitas, & solum differt à naturali per excessum, licet akioris ordinis, initia tamen gradum intelligibilitatis. At audibile non est visibile nec contraria: & consequenter ratio formalis obiecti vienius potentiae, non differt à ratione formalis alterius tantum intensius, & per excessum eiusdem gradualis perfectionis obiectivæ, sed etiam disparate. Ac proinde non poterit una potentia, absque destructione sui ferri in obiectum alterius: cum ratio formalis vienius sit omnino diversa & disparata à ratione formalis alterius. Ad fundam. primæ, disting. maior. Quidquid cadit sub rationem formalis adæquatam intensius, adæquatam tamè extensius, continetur intra naturalem sphæram illius, resp. concedo: Quidquid cadit sub rationem formalis inadæquatam intensius, adæquatam tamè extensius, continetur intra naturalem sphæram illius, nego. Tale est obiectum supernat. & actus purus in seipso cognoscibilis respectu intellectus creati. Neutrum enim cadit sub rationem formalis adæquatam intensius obiecti naturalis intellectus creati. Nam adæquatam ratio formalis intensua obiecti intellectus creati, est tantum ens ordinis naturalis, intelligibile per modum potentialis. Ad 1. constat ex dictis. Ad 2. maior tantum est vera, quando intuitiva cognitione non extrahit obiectum extra modum abstractionis proportionatum potentiae. Cognitione autem intuitiva Dei, cum sit per inmodum actus puri, extrahit obiectum, extra modum abstractionis proportionatum intellectui creato, qui est per modum potentialis.

SECTIO V.

An intellectus & voluntas Angeli, specie differant ab intellectu & voluntate animæ rationalis?

75. **Prob. 1.** **Scotus.** **73.** **Scotus.** **1. Sent. neg.** **Prima** sent. neg. Scoti in 2. diff. 1. qu. 6. §. Proprie, & §. Ad 1. licet id afferat sub dubio; Lythe. ibid. Ferrar. 2. con. gen. cap. 94. §. vtr. Qui huiusmodi potentias considerant, uno modo ut proprietates in ordine ad essentias, à quibus fluunt; alio modo, ut potentias in ordine ad obiecta, ad quæ dicunt trancendentalem habitudinem. 1. modo confideratas vtrè concedunt, eas specie distinguiri in angelico, & hominio: 2. modo negant eas distinguiri specie.

Probat 1. **Scotus.** Quæ habent idem obiectum sunt eiusdem omnino speciei. Intellectus & voluntas angelicæ, & animi rationalis, habent idem obiectum; ergo sunt eiusdem omnino speciei. Major prob. vti ex diversitate obiectorum sumitur diversitas potentiarum; ita ex unitate obiectorum sumitur unitas carund. Minor constat: nam obiectum intellectus, & voluntatis angelicæ, est omne ens, & omne bonum ordinis naturalis: eodem modo, animæ rationalis. 2. Potentiae sensitivæ hominis sunt eiusdem speciei cum sensitivis equi: visuam hominis non differt specie à visuâ equi: ergo intellectus angelicæ erunt eiusdem speciei cum intellectus animæ rationalis. 3. Non repugnat unitas speciei passionalium cum specificâ diversitate naturalium. ergo non repugnabit unitas specifica intellectus & voluntatis angelicæ, & hominis, cum specificâ diversitate.

80.
Prob. 1.
Scotus.

81.
Prob. 2.

82.
Prob. 3.

diversitate naturarum eorundem. Antec. prob. cum specie diversitate entium stat unitas specifica passionum eorundem entium: Unitas enim lapidis est eadem specie cum unitate hominis; esto natura lapidis differat à natura leonis.

Confim. hæc potentiarum angelicarum à potentia animæ rationalis distinctio, neque colligi potest ex diversitate principiorum. à quibus præmanant; nam possunt à diversis principiis effectus eiusdem rationis proinanare, ut pater de sole & igne, ex quibus idem specie calor producitur. Neque ex diversitate operationum: quia possunt ex eodem principio diversæ specie operationes profici, ut ex eodem intellectu diversæ specie intellectiones. 4. Potentia motiva angeli non differt specie à motu animæ rationalis, præscritum separata: ergo nec intellectua & voluntua. Antec. prob. tam motiva angeli, quæ animæ separata, habet eundem terminum, sive intrinsecum, qui est ubi; si ut extrinsecum, qui est spatium, & eundem modum operandi circa terminum.

Secunda affirmit, potentias intellectrices secundum omnem considerationem differre specie à potentia intellectibus hominis: Suarez, lib. 2. de angel. cap. 2. quam potius supponunt, quam probent Scholastici: dum docent, angelum specie differre ab anima rationali. Quæ sent. proculdubio vera est. Fundam. istæ potentiae sunt adæquatae proprietates naturæ intellectualis: ergo si naturæ, ex quibus fluunt; sunt diversæ speciei, etiam ipsæ erunt diversæ speciei; non solum ut proprietas naturæ, sed etiam ut potentia ad obiecta ordinata. Antec. prob. omnis natura debet habere aliquid accidens proprium 4. modo, sibiique adæquatum. Quia omnis natura est per ordinem ad aliquam operationem: omne quippe ens, ex Philosoph. est propter operari: at ex scđ. 2. omnis substantia creata ordinatur ad propriam operationem eliciendam aliquam potentiam accidentalis, quæ fiat proxime operativa operationis; at accidens hoc in natura intellectuali aliud esse non potest, quæ intellectus & voluntas: nam propria operatio naturæ intellectualis alia esse non potest, quæ intellectus, seu ad quam natura primaria ordinatur; & consequenter potentia intellectrices, quæ sunt proxima principia huius operationis, sunt adæquatae proprietates naturæ intellectualis.

Consequentia quoad 1. partem constat: Repugnat n. proprietatem esse adæquataam naturæ, & specie non differre à proprietate alterius naturæ: sc. adæquata proprietas est, quæ fluit ex ultimâ ratione specificâ ipsius, eiisque adæquata comensuratur.

Quoad 2 prob. istæ potentiae sunt accidentia naturæ in 4. modo, quæ sunt proxima principia per se ordinata ad primariam operationem naturæ elicendam, seu quæ integrant unum totale principium operationis primaria cùm naturæ: sunt autem proxima, quæ sunt potentiae circa differentes, & obiecta operativa: ergo ut potentiae sunt formaliter, essentialiter discriminantur à propriis adæquatisque potentia aliarum naturarum. Sc. si ut proxima principia elicitiua propriæ operationis naturæ, debent discriminari; & ut potentiae obiecta respicientes sunt proxima principia, etiam ut potentiae discriminari debent. Minor prob. istæ potentiae non sunt proxima principia propriæ operationis naturæ elicitiua, quæ respiciunt naturam, à quæ fluunt, sed quæ respiciunt obiecta, à quibus specificantur; principia operativa, seu quæ sunt elicitiua actuum circa obiecta.

Ex his deducitur, intellectum & voluntatem v-

nus angeli, non modò specie differre ab intellectu & voluntate animæ rationalis, sed etiam alterius intellectus & voluntatis angelii specie diversi. Eadem in proportionali differentiâ discriminantur proprietates unius à proprieatis alterius, quæ natura unius discrimina- unius angelii specie differt ab alterius.

Ad t. argum. prima, disting. maior. Quæ habent idem obiectum genericum & specificum, sunt eiusdem speciei, concedo. Quæ habent idem obiectum genericum, diversum tamen specificum, sunt eiusdem speciei, nego. Quæ ratio specifica obiecti desumitur ex maiore universalitate & abstractione, quæ aptum est tertinare nobiliorem potentiam: Ad 2. neg. consiq. Nam potentiae lenitatem non sunt proprietates adæquatae, sed inadæquatae; consequentes genericum tantum gradum naturæ, in quo diversæ species conueniunt. Intellectus autem & voluntas sunt proprietates consequentes adæquatum gradum naturæ intellectus; proinde non solum includunt commensurationem cum gradu generico, in quo diversæ species conueniunt, sed etiam cum specifico, in quo diversæ naturæ discrepant. Ad 3. Eodem modo concedo, cum unitate specifica passionum inadæquatum stare posse specificam diversitatem naturarum: nego, cum unitate specifica passionum adæquatarum stare posse specificam diversitatem naturarum. Cæterum unitas universaliter sumpta non est passio adæquata entis, ut tale ens est specificè diversum ab alio, sed ut ens est analogicè, conueniens cum quocunque alio ente. Unde sicut in ratione entis ut sic, nulla est inter particularia entia diversitas: ita neque ratione unitatis ut sic, specifica diversitas esse poterit. Contrà verò, sicut in ratione talis entis est essentialis diversitas in entibus ipsis, ita & in unitate consequente specificam rationem entis.

Ad confirm. concedo, hanc essentiali potentiæ distinctionem à potentia animæ rationalis in angelo non colligi, neque ex diversitate principiorum ut sic, sed ex diversitate principiorum adæquatae producentium: neque ex diversitate quarumcumque operationum, sed operationum propriorum & adæquatarum naturæ. Nam sicut operatio propria & adæquata vni naturæ, nequit esse propria & adæquata alteri naturæ: ita ex diversitate talium operationum rectâ colligitur diversitas principiorum operativorum.

Ad 4. Resp. 1. n. g. consiq. quia non est necesse, ut potentia motiva in angelo consequatur specificam differentiam ipsius, ut necessarium est, ut illam consequatur intellectus & voluntas; sed tantum genericam cum anima rationali, & cæteris angelis communem. Resp. 2. neg. antec. ciisque prob. nam potentia motiva angeli habet perfectiorem modum operandi circa spatium, quem non habet potentia motiva animæ rationalis separata: cùm potentia non solum specificetur à termino, sed etiam ex modo tendendi ad terminum, ut dictum est de potentia intellectuibus.

DISPUTATIO IX.

De medio cognitionis Angelicæ.

AD cognoscendum duo necessariò requiriuntur, Intellectus, & obiectum; ille, ut cognoscatur; hoc, ut cognoscatur; ex cognoscente enim & cognito, teste August. q. de Trinit. c. vlt. *notitia paritur*; difficultas est de obiecto, an solum terminatiuè ad notitiam concurrat, an alio modo antecedenter ad notitiam: & hoc an per se, an per sui speciem; & quænam sit obiecti species in intellectu angelico; & à quo illam habeat.

SECTIO PRIMA.

An nudus intellectus Angelicus, absque intrinsecā determinatione, ex parte obiecti sufficiens sit ad cognoscendum quocunque obiectum?

PRIMA sent. affirm. *Alisiodor. lib. 2. tract. 5. c. 4. Dux. 2. Sent. affir. Pran. in 2. disf. 3. q. 6. Vsq. disf. 200. c. 3. & disf. 101. c. vlt. Probat 1. Alisiodor. Intellectus angelicus assimilatur diuino ultimâ assimilatione; sed diuinus est perfectissimum speculum, & expressa imago omnium; ergo etiam angelicus est speculum, non quidem actuale, sed habituale; non omnium, sed eorum duarum, quæ potest naturaliter cognoscere.*

Probat 2. *Duran. n. 21. Posito tantum visu, & visibili, statim sequitur visus, ex eo quod unum est visuum, alterum visibile; ergo posito intellectu & intelligibili, statim sequitur intellectio, ex eo quod unum est intellectuum, alterum intelligibile.*

Probat 3. *Vsq. hoc modo melius salvatur, quo pacto intellectus angelicus per seipsum sit sufficiens ad producendam quamcumque cognitionem obiecti naturalis, sibi que debiti, et si ut causa uniuersalis egeat aliquà determinatione ex parte obiecti, non quidem intrinsecā, sed extrinsecā, & per modum obiecti, a termini modificantis ac determinantis intellectum angelicum ad tales operationes, ita ut circa tales obiectum nequeat, nisi tales operationes habere: neque cum hoc repugnat, ut idem intellectus egeat formâ additâ ad intelligenda obiecta, excedentia propriam vim nativam; eo quod ad hanc non habet vim completam, sed inchoatam intelligendi, quæ compleri potest formâ additâ, ut ad videndum Deum, ad intelligenda mysteria gratias, & futura contingentia, compleatur.*

S. Secunda negat, posse nudum intellectum angelici absque intrinsecā determinatione, ex parte obiecti, ullam obiecti notitiam sibi parare: *S. Tho. 1. p. q. 5. q. 1. & q. seq. Scott. in 2. disf. 3. q. 8. & reliq. Scholast.*

Fundam. Fundamentum quilibet notitia est essentialiter alicius obiecti assimilatio; seu naturalis & expressa imago obiecti, in qua illud vitaliter relinet: nulla autem assimilatio fieri potest absque intrinsecā concursu eius, cuius est assimilatio; igitur nulla notitia produci potest absque intrinsecā determinatione obiecti, cuius est notitia. Minor prob. omnis effe&ctus prouenire debet ab aliqua causâ, cum omnis effe&ctus sit aliqua cause participatio. At assimilatio obiecti aliunde prouenire non potest, quâ ab ipso obiecto, vel ab aliquo gerente vicem obiecti. Nam

intellectus de se est indifferens & indeterminatus ad hoc, vel illud obiectum exprimendum: implicat autem, ut causa naturalis indeterminata possit determinatum effectum producere, nisi prius naturâ ad illum prædeterminetur. Confirm. ita se habet intellectus ad hoc vel illud obiectum intelligendum, sicut oculus ad hoc vel illud coloratum percipiendum: at nequit oculus hoc vel illud coloratum percipere, nisi prius intrinsecè prædeterminetur ad hoc vel illud coloratum mediâ specie, à colorato in oculum transmissâ; ergo nec intellectus hoc vel illud obiectum intelligere, nisi prius ab obiecto vel ipsius specie intrinsecè prædeterminetur.

Dico, intellectum angelii ad intelligenda obiecta à se distincta, egere intrinsecā determinatione obiectorum per effectuum concursum ipsorum: ad intelligendum verò propriam substantiam nullo egere obiectivo concursu substantiae, sed per seip-

sum esse completum principium, ultimoque determinatum ad propriam substantiam intelligendam. Expressè Bonav. 1. p. q. 56. ar. 1. dub. 1. §. Iam

nisi quid iste auctor velit, hunc concursum obiectuum non modò necessarium non esse ad cognitionem sui, sed neque ad cognitionem aliorum obiectorum. Ex C. sier. 1. p. q. 56. art. 1. §. Ad id autem:

Quia, inquit, substantia angelii ex eo quod perfecta in esse ex Caiet. immateriali, habet & quod sit intellectiva, & quod sit actus intelligibilis: ac per hoc faciat ab ea vis, quia intelligit respectu suipius, non egens alia formatione, supponit substantia præveniente, & magis intrinsecā, & modificativa insitus, quem quodunque superadditum. Sed intellectus facit ab essentia actu intelligibili, intimus formatus illa, quam quacunque intentionalis specie. Idem q. 54. art. 3. §. Ad illud: Substantia, inquit, angelii non est eiusdem principium intellectus, sed potentia. Et quoniam substantia absque media specie intelligibili ad intellectum concurrat, non rarer concurrens ut eliciens, sed ut fons intellectus in actu respectu sui. Prior pars sent. constat ex fund.

præced. sent. posterior prob. Intellectus angelii res. Posterior peccu propriæ substantiae est determinatus ultimâ pars prob. determinatione ad intelligendam propriam substantiam; ergo ad eam intelligendam non egere obiectivo concursu substantiae, sed sufficit concursus solius intellectus, ut proprietas est talis substantiae. Nam tota ratio, cur nequeat obiecta à se distincta

absque intrinsecā determinatione & concursu ipsorum cognoscere, est, quia in ordine ad illa non est ultimò determinatus, sed tantum inchoatus & in-

differens, atque adeò vltiùs determinabilis & complebilis ab illis; quia nequit causa effectum producere, nisi ultimò completa & determinata ad producendum. Antec. prob. Intellectus angelii est ad-

squata proprietas substantiae angelii in ratione intellectui; ergo etiam in ratione intelligibilis; Intellectuum n. ut sic essentialiter est potentia assimilativa obiecti (igitur illa potentia erit perfectè assimilativa obiecti, cuius est ad quantum intellectuum) nam potentia intellectiva essentialiter est operativa per obiecti expressionem intra se: neque hoc tantum habet ratione obiecti, quod debet prahabere, sed etiam ratione sui, quâ vis intellectiva, est distincta ab obiecto; nam ut sic est operativa, saltem inchoatè, per assimilationem obiecti; alioqui non posset compleri ab obiecto: complementum enim debet esse in eodem ordine cum suo compleibili. Ideò enim postulat ab obiecto compleri, quia in se est quedam inchoata virtus assimilativa obiecti.

Ratio: potentia intellectiva ut sic, est obiecti perceptiva; sc. per productionem intentionalis obiecti intra se. Confir. intellectus etiā consideratus secundum

7.
Conf.

g.

In intellectu

Angelii egit

intrinsecā

determina-

tione obie-

citorum, ad

terminatum ad

propriam sub-

stantiam

nullo

egere obiectivo

concursu sub-

stantiae, sed per seip-

sum esse comple-

tem principium,

vltimoque de-

terminatum ad

propriam intel-

ligendam. Expressè Bonav. 1. p. q. 56. ar. 1. dub. 1. §. Iam

obiecta à se

distincta;

non ad se

metipsum.

ex Caiet.

Colligitur

ex Gaiet.

Cur intellectu-

us egat

extrinsecā

determina-

tione obie-

citorum,

et ut

extra-

ordinem

obie-

citorum,

et ut

dum præsum ordinem ad obiectum, an: equam ab illo determinetur, est assimilatius obiecti; per hoc n. discriminatur à voluntate, quæ tantum est inclinativa in obiectum: ergo etiam ut inchoata potentia intelligendi est, ante edenter ad obiectum, est alii similatius obiecti. Quod si intellectuum ut intellectuum, per se est assimilatum obiecti, respectu illius obiecti erit adæquatum assimilatum, cuius est adæquatum intellectuum: atque adeò respectu illius non egebit obiectivo cursu ut illud intra se exprimere possit. nam eatus intellectus eget concursu obiecti intelligibilis ad illud intra se exprimendum; quatenus illud in suâ intellectice virtute non continet. ergo intellectuum, quod in suâ intellectice virtute continet obiectum intelligibile, non eget eius concursu, ut illud intelligibili intra se exprimat. At intellectus angelii in ratione intellectui adæquatur proprie substantiæ; nam non modò à propriâ substantiâ sumit rationem genericam, sed etiam specificam & individualiæ; est enim hic specie & numero intellectus, per ordinem ad hanc specie & numero substantiam: ergo ad eam exprimendam intra se non eget eius obiectivo concursu.

12. Conf. 1. Confirm. 1. idè à reliquis obiectis eget completi, quia à reliquis non habet ultimam rationem specificam & individualiæ sed solam genericam; atque adeò ut fiat completè intellectus reliquorum, postulat specificam complementum ipsorum. ergo intellectus, qui ex se est ultimò determinatus ad obiectum, non eget ulteriore determinatione, ut illud completere exprimat: omnem quippe determinationem, quam posset ab obiecto habere, habet ex completâ, & ultimâ suâ specificatione. Quo fit ut virtualiter contineat simul perfectionem intellecti, & intelligibilis; cùm non minus à propriâ substantiâ participet perfectionem intelligibilitatis, quam intellectuitatis: cùm non minus ad illâ procedat ut adæquata passio unius, quam alterius perfectionis. Ex quo principio *to. i. disp. 9. scđ. 9.* probavi, lumen gloriae in beatis utrumque munus praestare, & completere intellectum beatorum in ratione intelligibili, ex eo quod est proprietas luminis increati, quod simul est intellectuum, & intelligibile. Confirm. 2. Essentia angelii non solum est per se intellectua, sed per se etiam intelligibilis: utraque enim perfectio per se consequitur substantiam immateriale: ergo non solum communicat proprio intellectui vim intelligendi, sed etiam vim intelligibilem. Cùm non minus una, quam altera ad intelligendum requiratur: nec minus essentia sit per se determinata ad communicandam unam perfectionem, quam aliam. Nec minus conaturaliter haec duas perfectiones coalescere possunt in eandem entitatem accidentalem potentiam intellectuæ, quam in eandem entitatem substantialiem naturæ intellectus: ergo si de facto haec duas perfectiones reperiuntur coniunctæ in eadem substantiâ, poterunt simul coniungi in eadem potentia, ut in proprietate adæquatâ eiusdem substantiæ. Ex his infero, etiam animam rationalem separatain, non coniunctam corpori corruptibili, intelligere ipsum, suamque substantialiem absque obiectuo concursu ipsius substantiæ. Nam eadem est ratio de animâ separata; cui unitæ corpori corruptibili, non debetur conaturaliter, nisi modus intelligendi dependenter à phantasmibus. At intellectus ut adæquata passio animæ rationalis mouet ad propriam substantialiem intelligendam independenter à phantasmibus; quia non mouet ut species abstracta à

phantasmibus, sed ut virtualis species immediate producta à substantiâ animæ independenter à phantasmibus: cùm producatur per modum naturalis proprietatis ante omnem phantasiæ actum, atque adeò ante omne phantasma.

Dices 1. Non obstante potentia intellectuâ, substantia angelii actiùc concurrit ad actum intellectus per modum principij vitalis primarij: ergo non obstante eadem eadem concurret ad actum intellectus per modum obiecti. Resp. neg. consec. tiam prior concursus est vitalis, cùm nequeat ab extrinseco suppleri; de ratione autem concursus vitalis est, ut actiùc procedat non tantum mediata, sed etiam immediata à suo principio intrinseco vitali: posterior vitalis non est, atque adeò potest alteri totaliter communicari: ut constat de quolibet obiecto, quod totum suum concursum obiectuum communicat speciei à se distinctæ. Obiectus 2. ex August. 9. de Trin. c. vlt. ex cognoscente & cognito partit notitia. ergo etiam ad notitiam sui concutrit propria substantia ut obiectum intelligibile. Resp. allata propos. Aug. intelligenda formaliter, ut sit universaliter vera. Sic enim ex intellectu angelii, & substantiâ ipsius, ut intentionaliter contentâ in intellectu eiusdem, ut in suâ adæquata proprietate & virtuali specie intelligibili, paritur notitia suipius.

3. Intellectuum, & Intelligibile sunt causæ heterogeneæ ac diversæ rationis: ergo non potest una per diiam formaliter compleri; quia complementum debet esse eiusdem ordinis & rationis cum re complebili. Esto igitur intellectus angelii sit adæquatus in ratione intellectui respectu proprietatis substantiæ, non propter ea inde sequitur esse adæquatum, & ultimò determinatum in ratione intelligibilis.

13. Conf. 2. Confirm: alioqui posset intellectus naturalis formaliter compleri in ratione intellectui respectu obiecti supernat. per solam speciem obiecti supernat, absque lumine supernat. tenente se ex parte intellectui formaliter (quod *to. i. disp. 9. scđ. 9. improbaui*) nam si intelligibile est complementum homogeneum, & eiudem rationis cum intellectuo, poterit intelligibile supernat. additum intellectuo naturali completere illu, non solum in ratione intelligibilis, sed etiam in ratione intellectui supernat. absque alio complemento tenente se ex parte intellectui formaliter. Concedo, intellectuum & intelligibile esse causas heterogenæ, sed in unicem subordinatas, & potentes coalescere in unam continentem perfectionem utriusque: compatantur enim ad unicem, ut ratio remota, & proxima, sive generica & specifica, quæ in unam perf. & unam rationem conuenire possunt. Omnis quippe intellectus sub aliquâ ratione, sicutem generica & remota, attingit obiectum, cùm ad illud ordinetur ut potentia perceptiva, atque adeò assimilativa. Fit autem idem intellectus proxime & completere intellectuus per speciem obiecti additam: nam sub eâ ratione obiectum attingit, sub quâ illud coniungit: potest dari intellectus, qui non tantum sub ratione generica & remota, sed etiam specifica & proxima. obiectum continet, sc. ille qui ultimâ specificatione in ratione intellectui & assimilatiui specificatur ab obiecto: ergo dari potest intellectus, qui sine specie, & complemente obiecti per se ipsum sit completere intellectuus & assimilatius. Vnde *Caiet. 1. p. q. 55. art. 3. q.*

Notandum est 2. cognoscitum & intentionale non distinguuntur sicut duo rerum ordines, sed potius ut concurrentia ad perfectiones unius ordinis, scilicet naturalium cognoscitorum, quoniam intentionale complementum intrinsecum est cognoscitui; quia additur substantia cognoscitus ad supplendum, quod illi in ratione cognoscitui deest.

15.

16.

Solutio:

17.

Obiectio 3.

18.

Confirm.

19.

Solutio.

14.

Idem de anima rationali separata sentientia est.

80.
Ad. conf.

Ad confirm. nego sequel. nam intellectus naturalis non solum est incompletus ratione specifica & proxima respectu obiecti supernaturae, sed etiam ratione genericâ & remota: nam ipsa ratio genericâ & remota obiecti supernaturae est, per ordinem ad quam debet intellectus naturalis completri: completratur autem per lumen, quod ex naturâ suâ compleat intellectum hâc ratione genericâ eniâ supernaturae.

21.

Intellectus
in ratione
vitalia. ut
non in lige.

Ad prob. dico, intelligibile esse complementum eiusdem rationis cum intellectu quatenus virtusque perfectio potest in unam rationem conuenire. Quatenus in alio sensu dicantur rationes heterog. nece ac diversæ, quatenus virtus comparatur ad aliam, ut ratio remota & genericâ ad rationem proximam & specificam; nec non ut ratio vitalis ad rationem non vitaliem. Unde cum dicitur. Inteligibile additum intellectu, completer illud formaliter in ratione intellectui; concedo de complemento in ratione specificâ, & non vitali: nego de complemento in ratione genericâ, & vitali: quia secundum hâc rationes intellectus aut supponitur compleensus ex se per suam essentialiæ specificationem, aut completratur per lumen additum in ordine ad obiecta supernaturae. Obiectus 4. nequit obiectum

22.

Obiectus 4. intuitu videi, nisi per se ipsum, vel per suam propriam speciem determinaret intellectum videntis. Sed intellectus angelii non est substantia angelii, cùm sit accidens ab eâ distinctum; nec propria species ipsius, alloqui determinare posset intellectum alterius ad intuitu notitiam propriæ substantiæ. Resp. est virtualis species suæ propriæ substantiæ, ut de lumine gloriæ dixi tom. 1. diff. 9. sect. 9. quod sit complementum potentiae & sui speciei quæ, diuinæ essentiae determinativa, ad intuitu notitiam Dei. Ex hoc autem non sequitur, posse esse speciem respectu alterius intellectus ad intuitu notitiam propriæ substantiæ: quia respectu alterius intellectus non est ratio immediata determinativa ad cognitionem propriæ substantiæ; nec potest comparari ut ratio quæ, & intellectu, sed ut ratio quæ, & intelligibili. Nam ea ipsa virtus, quæ est virtualis species substantiæ angelii, est etiam vitalis potentia cognitiva, quæ non est operativa nisi cum propriâ naturâ, cuius est vitalis potentia.

24.

Ad. argum.

Ad. argum. Altissimod. vera maior respectu proprietas substantiæ; quia respectu eius est adæquata proprietas; cuiusmodi non est respectu aliorum obiectorum. Ad 2. Durand. dist. antec. posito visu & visibili ut rationibus remotis, statim sequitur visus, concedo; ut rationibus proximis, nego: nam præter hoc, requiritur, ut visuum intrinsecè determinetur ad visibile, ut constat ex transmissione speciei visibilis ad potentiam visuam. Ad 3. nego, solâ extrinsecâ terminacione obiecti tolli intrinsecam indifferentiæ intellectus, cumque constitui intrinsecè & antecedenter, determinatum ad hanc vel illam notitiam obiecti. Et enim intellectus antecedenter ad productionem cognitionis respectu obiectorū à propriâ essentiâ distinctorum, indeterminatus ad hanc vel illam obiecti cognitionem producendam: ergo antecedenter ad productionem cognitionis obiecti à se distincti, debet ab obiecto ipso determinari ad hanc potius quam ad illam producendam: Sed quatenus obiectum est extrinsecus tantum terminus ut sic, non potest intellectum ad cognitionem sui determinare, quia ut sic est posteriorius cognitione: posterius autem ut posteriorius non potest determinare prius.

25.

Ad 2.

26.

Ad 3. V. p. 2.

S E C T I O II.

An intellectus Angelicus cognoscat seipsum, & reliquias proprietates naturæ, absque obiectuo concursu earum?

PRIMA sent. affirmat. Prob. 1. de ipso intellectu:

Nulla species impressa eget obiectuo concursu sui, ut cognoscatur, sed eodem concursu, quo concurrit ab repræsentandum obiectum, cuius est species, concurrit ad repræsentandum seipsum. Sed intellectus angelii est virtualis species impressa propriæ essentiae: igitur ad cognoscendum seipsum non eget obiectuo concursu sui, sed eodem concursu, quo ut species propriæ substantiæ concurrit ad repræsentandum substantiam, concurrit etiam ad repræsentandum seipsum. Maior prob. alioqui procederetur in infinitum: & species impressa non solum est virtualis imago obiecti, sed etiam suipius: ut species expressa non solum est formalis imago obiecti, sed etiam suipius. Confirm. species artificialis non solum est representativa prototypi, sed etiam suipius: ergo imago naturalis, qualis est species impressa, & expressa, non solum est representativa obiecti, sed etiam suipius.

2. Prob. de reliquis proprietatibus eiusdem naturæ ab intellectu distinctis; omnes proprietates eminenter continentur in natura: ergo si natura communicat proprio intellectui virtualem representationem sui, eidem communicabit virtualem representationem suarum omnium proprietatum: cùm non minus intellectus sit intellectuus propriarum passionum, quam ipsius naturæ; & natura non minus sit potens producere virtualem speciem propriarum passionum, quam suipius. Confirm. species intuitiva causa non solum representat causam, sed etiam effectus contentos in causa: nam eadem virtute, qua causa continet suum effectum, continet etiam speciem sui effectus; est enim species dimidiatum esse sui obiecti. ergo causa, quæ in suâ virtute continet effectum quoad esse complementum & reale, à fortiori continet eundem quoad esse incompletum & intentionale: ac proinde omnis causa, quæ continet effectum, continebit speciem sui effectus. Securida negat, intellectum angelii cognoscere seipsum, & reliquias proprietates naturæ, absque obiectuo concursu suipius, reliquarumque naturæ proprietatum.

Dico 1. Intellectus angelii ad cognoscendas intuitu naturales proprietates suæ naturæ, eget obiectuo concursu earum distincto à concursu, quo idem intellectus ut species virtualis propriæ substantiæ concurrit, ad repræsentandum intuitu propriam substantiam. Fund. catenus non eget obiectuo concursu propriæ substantiæ, ad eam intuitu intelligendam, quatenus procedit ut virtualis species illius, nequit autem procedere ut virtualis species reliquarum proprietatum: nam deberet natura vel illas formaliter & identice continere, vel saltem deberet posse earum species adæquatè supplere: sed nec eas continet identice & formaliter: cùm nullum accidens physicum, cuiusmodi sunt physicæ proprietates naturæ, identice & formaliter continetur in substantia: nec earum species supplere potest; cùm nequeat natura supplere individualiter perfectionem suarum proprietatum; individualis n. perfectione cuiuscunque effectus delimitur, ut suppono, ex concursu causa 1. non causa 2. Species autem ut sit in: ui.

28.
Prob. 2.29.
Conf.

30.

Fundam.

31.

Affir. 1.

intuitiū representatiua sui obiecti, debet illud representare secundū vtrīmā rationēm individualēm.

32. *Confirm.* Si intellectus angelī esset virtualis species omnium proprietatum suarum naturarum, esset etiam virtualis species omnium actuum, quos natura sicutem ut totalis causa producere posset: ergo sicut intellectus quia est virtualis species propriæ intelligentiæ, potest sine obiectu concursu ipsius intuitiū illum; ita potest sine obiectu concursu actuū, quos natura posset ut totalis causa producere, eos intueri: atque ideo potest tales actus cognoscere certè, & in individuali, antequā ab ipso producerentur, quod fallū est, ut infra. Quare intellectus angelī solum procedit ut virtualis species intuitiū propriæ substantiæ, reliquarum vero proprietatum, & actuū, quos natura elicere potest, solum est virtualis species abstractiū, eo modo quo propria species causæ simul est intuitiū causæ, & abstractiū esse actuū. Secutus est de proprietatibus, quæ identificantur realiter cum substantiā: nam illæ intuitiū repræsentantur vi eisdem speciei, quā repræsentatur substantia, ut est trāscendentalis relatio in Deum, ut in authorem & principium ipsum, quæ necessariō cognoscitur, cognitā substantiā.

33. *Affirm.* 2. Intellectus angelī ad seipsum implicitè & indirectè cognoscendum non ēget obiectu concursu sui, eget autem ad seipsum explicitè & directè cognoscendum. Prior pars prob. 1. à paritate speciei expressa, quæ ad seipsum implicitè & indirectè cognoscendam non ēget obiectu concursu sui: cedenti quippe actu, quo explicitè & directè cognoscitur obiectum, implicitè etiam & indirectè cognoscitur actu: nam præcisō quolibet concursu obiectu actu, per solum concursum, quo producitur actus, explicitè ac directè cognoscitur obiectum, & simul implicitè ac indirectè actu. Ergo pari modo species expressa, ut implicitè & indirectè ab intellectu cognoscatur, non ēget obiectu concursu sui, sed eodem prorsus concursu, quo species producit actu, directè repræsentatiū obiecti, producit eundem actu indirectè.

34. *Prob. eadem pars à priori.* Intellectio angelī, cūm sit perfectè immaterialis, est virtualiter reflexiū sui: ergo non solum directè tendit in obiectum, sed etiam naturaliter reflectitur in seipsum; atque adeò cognoscendo indirectè & implicitè seipsum, cognoscit indirectè & implicitè habitudinem sui, ad principia, à quibus originatur, inter quæ est species impressa, & quā effectiū producitur: quæ respectu propriæ substantiæ in angelō est intellectus. *Confirm.* cognitā relatione necessariō cognoscitur terminus relationis: Angelus eodem actu, quo directè cognoscit suam substantiam, indirectè etiam & exercitè cognoscit actu: ergo & relationem actu ad principia, à quibus originatur: igitur eodem actu, quo directè cognoscit obiectum, indirectè etiam cognoscit species impressam obiecti.

35. *Posterior concl. pars prob. i.* Posterior pars prob. i. cādem paritate speciei expressa, quæ ut explicitè & directè ab intellectu cognoscatur, eget obiectu concursu sui. ergo à fortiori, ut species impressa explicitè & directè ab intellectu cognoscatur, eget obiectu concursu sui. Nam cūm species expressa sit ipsa formalis cognitio, quā intellectus formaliter cognoscit, minus requiritur ad illam directè cognoscendam, quam ad directè cognoscendam speciem impressam, quæ non est ipsa formalis cognitio, qua intellectus cognoscit, sed solum principium cognitionis. Antec. prob. potest intellectus angelī, allo-

actu distincto perfectè reflexo, cognoscere suum actum directum: at actus perfectè reflexus immediatè originatur à directo, vel à specie ipsius; directus verò ab obiecto, vel à specie obiecti. Quia actus reflexus non potest immediatè originari vel ab obiecto, vel à specie obiecti; ergo ab actu directo, vel à specie actu directi. Quia non est aliud principium, à quo actus reflexus originari possit per modum obiecti. Attec. ostendō: tum quia species obiecti actu directi est tantum virtualis representatione obiecti, non actu circa obiectum: ad directam autem representationem rei requiritur propria species ipsius rei representabilis; tum quia actu directus relinquit speciem sui in intellectu, ut patet ex reminiscentiā actu directi præteriti.

Siquidem igitur est, ad illum directe cognoscendum, etiam quando est præsens, requiri obiectuum concursum ipsius: alioqui frustra, corrupto actu, relinquendus est species actu, si ad illum directe cognoscendum sufficeret sola species obiecti actu directi, quæ semper manet in intellectu, etiam corrupto actu. Tum dēmūnū, quia corrupta omni species obiecti, superstite tantum actu, potest intellectus directe cognoscere illum: Sed tunc non posset illum cognoscere per speciem obiecti, cūm iam supponatur corrupta; ergo per actum obiectu concurrentem ad directam notitiam sui. Dices: potest idem habitus mouere potentiam ad actu directum & reflexum: ergo potest eadem species intellectum mouere ad actu directum, & reflexum. Resp. negi conseq. nam habitus supernaturalis, cuius tantum est mouere potentiam ad actu directum & reflexum, est universalis, quā sit species: cūm quiuis habitus supernat. sit instar potentiae. Species vero est multus universalis; & ad dicta tantum suo obiecto.

36. *Obiectio.* Prob. 2. Intelligibilitas, seu virtus motiva intellectus ad notitiam sui, immediatè consequitur ad omne ens. Sed species impressa est ens distinctum ab obiecto: ergo ad illam consequitur intelligibilitas propria, condistincta ab intelligibilitate obiecti. Nam sicut species hoc est ens per entitatem sui obiecti, sed per entitatem propriam ab obiecto distinctam: ita non est intelligibilis per intelligibilitatem sui obiecti, sed per intelligibilitatem propriam ab intelligibilitate sui obiecti distinctam. Eset autem intelligibilis intelligibilitate sui obiecti, si ad directam notitiam sui sufficeret concursus, quo concursit ut species obiecti, & non alio obiectu concursu proprio distincto à concursu, quo concurrit ut species obiecti formaliter. Nam species est ipsa formalis intelligibilitas obiecti; sit enim obiectum formaliter & proximè intelligibile per speciem sui. *Confirm.* i. quando species obiecti est abstractiū, non mouet, nisi ad abstractiū notitiam obiecti; cūm tamē eadem species mouere possit ad intuitiū notitiam sui; quia potest intellectus intuitiū videre abstractiū speciem obiecti. Igitur non cādem intelligibilitate, quā intelligibile est obiectum, intelligibile est species ipsius obiecti. Cūm non possit eadem formalis intelligibilitas mouere intellectum ad notitiam abstractiū & intuitiū. *Confirm.* 2. Intelligibilitas rei proportionari debet terminabilitati eiusdem: quia intelligibilitas rei finaliter ordinatur ad terminabilitatem eiusdem: Ideo unquamque res mouet intellectum ad cognitionem, ut possit per suam entitatem, vel realem, vel intentionalem terminare intuitum ipsum. At terminabilitas speciei est diuersa à terminabilitate obiecti: nam terminabilitas rei est ipsa entitas rei, vel quoad esse naturale, vel quo-

37.
Conf. eadem pars à priori.

38. *Conf. i.* posterior pars prob. i. intellectus intuitiū videtur ab abstractiū speciem obiecti. Igitur non cādem intelligibilitate, quā intelligibile est obiectum, intelligibile est species ipsius obiecti. Cūm non possit eadem formalis intelligibilitas mouere intellectum ad notitiam abstractiū & intuitiū. *Confirm.* 2. Intelligibilitas rei proportionari debet terminabilitati eiusdem: quia intelligibilitas rei finaliter ordinatur ad terminabilitatem eiusdem: Ideo unquamque res mouet intellectum ad cognitionem, ut possit per suam entitatem, vel realem, vel intentionalem terminare intuitum ipsum. At terminabilitas speciei est diuersa à terminabilitate obiecti: nam terminabilitas rei est ipsa entitas rei, vel quoad esse naturale, vel quo-

ad esse intentionale, commensum esse naturali: & tam esse naturale, quam intentionale speciei commensum esse naturali eiusdem, est diuersum ab esse naturali & intentionali obiecti: nam sepe esse obiecti est substantiale, esse vero speciei creatae semper est accidentale.

40. Dices. Species est ipsum esse intentionale obiecti: ergo species quoad esse intentionale proprium non differt ab esse intentionali sui obiecti. Resp. neg. conseq. nam licet species sit ipsum esse intentionale sui obiecti, tamen esse intentionale proprium speciei, quo species est directe terminans cognitionem sui, est diuersum ab esse intentionali obiecti. Quia cum esse intentionale terminativum rei, debeat commensurari esse naturali eiusdem in esse representatione; sicut obiectum differt in esse naturali à specie sui, ita & esse intentionale terminativum unius ab esse intentionale terminativo alterius: & consequenter intelligibilitas unius ab intelligibilitate alterius. Confirm. 3. sicut alia virtute operatur calor quando producit ignem, ac quando producit calorem: nam 1. modo operatur ut virtus & instrumentum ignis; 2. modo ut entitas quedam est diffusua sui. Ita alia virtute operatur species, quando mouet intellectum ad notitiam obiecti, ac quando mouet ad notitiam sui: quia modo mouet ut semen & vicaria obiecti; 2. modo, ut entitas quedam est ab obiecto distincta.

41. Coroll. Ex dictis deducitur, quando intellectus angelii directe cognoscit obiectum, & simul indirecte se ipsum, speciemque obiecti, non nisi abstractiuè cognoscere scipium, speciemque obiecti. Ratio: ad notitiam intuitivam requiritur proprius influxus obiectivus rei, quæ est intuitivæ cognoscenda. Nam notitia intuitiva est dearticulata cognitione rei, quæ haberi non potest, nisi per proprium influxum obiectivum rei, vel propriæ speciei ipsius; postulat. n. fieri à propriâ intelligibilitate rei, quæ vel est potentia motiva intellectus identificata cum ipsa re, vel propria species ipsius.

42. Sa. usit. arg. Ad 1. argum. primæ, neg. maior de cognitione explicitâ, intuitivâ, directâ. Ad 1. prob. neg. sequela de processu in infinitum necessario: quo patet talis processum admittere, esset absurdum; quia tunc non posset dari ultimus terminus actionis. Conceditur de processu in infinitum libero, quem admittere, nullum est absurdum. Nam ex eo quod intellectus uno actu reflexo cognoscit alium directum, necessariò debet in infinitum procedere, quia potest in uno tantum actu directo reflexè cognoscendo finire. Ad poster. prob. concedo antec. de virtuali imagine quæ & indirectâ: nego de virtuili imagine quæ & directâ. Eadem quoque ratio est de specie expressâ, quæ tantum est imago quæ, & directa obiecti, non sive ipsius, nisi tantum quæ & indirecta, ut supra. Ad confirm. eodem modo resp.

43. Ad conf. de imagine artificiali, quæ ut imago formaliter directe tantum representat prototypon, scipiam verò solum indirecte. Ut autem directe terminet intuitivum sui, debet per propriam speciem, quæ talis entitas est, mouere potentiam: tunc enim non mouet formaliter per species, immediatè & directe ducentes ad prototypon, sed per species immediatè & directe ducentes ad proprium esse subiectivum sui. Duplex enim esse est in quâvis imagine, sive naturali, sive artificiali: Unum quæ imago est formaliter; alterum quæ res quedam est. Iuxta primum esse, imago directe tantum dicit ad imaginatum: quia secundum hoc esse, imago tota est ad aliud: iuxta 2. directe tantum dicit ad se ipsam, quia secundum hoc esse, est ad se.

44. Ad 2. neg. conseq. nam ut ex dictis constat, ad formalem & intuitivam representationem effectus, non sufficit, ut virtualiter tantum continetur in causa. Ad coubrm. concedo antec. de representatione abstractiuè effectus; nego de intuitiuè. Non enim hoc ipso, quod habeo speciem intuitivam causæ, habeo intuitivam effectus, sed tantum abstractiuam, ut 1. ro. diff. 9. sect. 21. ostendi. Neaque ex eo, quod causa continet effectum in esse reali & perfecto, sequitur illum continere in esse intentionali & diminuto: ut constat de angelo, qui virtutem habet producendi motum localem, quo ad esse naturale in alienum subiectum: cum tamen idem angelus non habeat virtutem producendi illum in esse intentionale & intelligibili in alienum intellectum. Ratio: esto esse intentionale & intelligibile, sit esse incompletum & diminutum respectu esse naturalis eiusdem rei, quia tamen est diversæ rationis ab illo, non sequitur, ut causa, quæ potest in unum, possit etiam in aliud.

45.
Ad 2.

46.

Fundam.
Scotti.

An possit intellectus Angelicus, propriam essentiam non solum per se immediatè, sed etiam per speciem à se distinctam naturaliter intelligere?

PRIMA sent. affirm. Scotti in 2. diff. 3. q. 10. §. Ad quest. Lyche. Ibid. Basse. q. 3. ad 1. princip. Fundam. Nulla cognitione ex suo genere, imperfecta est in angelo superiore, quæ non possit esse in inferiori: sed superior habet cognitionem de inferiore per speciem distinctam, quæ imperfectior est cognitione per essentiam. Confirm. Angelus non solum potest habere intuitivam, sed etiam abstractiuam notitiam sui, cum hoc spectet ad perfectionem angelii: habet autem intuitivam notitiam sui per propriam essentiam; abstractiuam per speciem ab essentiâ distinctam. Secunda neg. Suarez lib. 2. de angel. cap. 4. nn. 16. &c. probabilior est. Fundam. repugnat naturaliter, angelum cessare à propriâ cognitione sui, 2. Sent. neg. ut diff. 14. sect. 1. stante autem propriâ cognitione sui, immediatè terminata ad propriam essentiam in se ipsa existentem, repugnat saltem naturaliter, clicere aliam cognitionem, respectu eiusdem essentiae per speciem distinctam. Quia repugnat, intellectum nouo actu ferri in idem obiectum aliquæ nouæ cognoscibilitate, quia cessat finis, propter quem ad cognoscendum motetur: sc. ut aliquid de obiecto cognoscatur, quod prius non cognoscet: stante autem immediatâ cognitione sui, nihil noui potest per speciem distinctam de se ipso cognoscere, quod per immediatam cognitionem sui non cognoscet. Nam cognitione per propriam speciem distinctam representat eandem essentiam intuitivæ, quam representat cognitione immediata per essentiam. 2. Esto queat angelus à cognitione sui naturaliter cessare, adhuc ponenda non est distincta species ad scipium cognoscendum: eo quod talis species esset naturaliter superflua, nam fortius & connaturalius mouet intellectum ad cognitionem sui, essentia propria, aut proprius intellectus, ut virtualis species essentiae, quam quâvis species à propriâ substantiâ & intellectu distinetur.

47.

Prob. 1.

Ad fundam. Scotti. Maior est tantum vera de cognitione aliorum à se, non autem de cognitione sui. Ratio: unaquæque natura angelii scipium cognoscit

48.

Prob. 2.

Ad fundam. Scotti. Maior est tantum vera de cognitione aliorum à se, non autem de cognitione sui. Ratio: unaquæque natura angelii scipium cog-

49.

Op. 1. resp.

videtur necessariò , & per propriam essentiam , vel per proprium intellectum , ut virtualem speciem essentiæ ; ac proinde perfectius & fortius : alia vero liberè , & per distinctas species extrinsecas infusa , vel acquisita ; proinde imperfectius ac debilius . Quare poterit angelus superior habere cognitionem imperfectiorum de inferiore , quam idem inferior de seipso naturaliter habere non potest : quia inferior habet perfectius fortiusque motuum ad seipsum cognoscendum , quam de eodem habeat superior . Ad confirm. 1. notitia intuitiva non est tantum illa , que immediate producitur ab obiecto ; abstractiva vero , que ab obiecto immediate non producitur ; sed intuitiva est omnis cognitione , que vel immediate ab obiecto , vel à propriâ specie obiecti producitur : abstractiva vero ea , que vel per alienam speciem , vel per speciem non representantem omnes obiecti perfectiones producitur . Vnde cum species , ab essentiâ & intellectu angelii distincta , à Scoto in angelo posita , sit propria species perfecte que representativa eius essentiæ , notitia ab ea producita non erit abstractiva , sed intuitiva . 2. nego talem speciem ab essentiâ & intellectu proprio distinctam , esse angelu naturaliter debitam : cum nulli intellectui creato sit naturaliter debita duplex species , eodem modo representativa eiusdem obiecti ; qualis esset propria species perfecte representativa substantiæ angelii , & propria essentia , seu intellectus ut virtualis species eiusdem essentiæ : Nam tunc intuitivæ representaret propriam essentiam . Nec refert , quid vna representaret ut ratio quâ , altera ut ratio in quâ . nam in ordine ad intellectum perinde se habet ratio quâ , ac ratio in quâ , quando ratio in qua ; est intuitiva & per propriam speciem , quia tunc in esse obiectu & intelligibili non differt obiectum visum in se , & visum in suâ specie ac naturali imaginé : ut patet de visibili corporeo ; quod eodem modo videtur nunc visum , ut suppono ex 1. tom. disp. 9. scđ. 3. in ipsa visione corporal intentionaliter exprium per speciem propriam sui , ac videretur immediate in seipso . Cum nulla fingi possit ratio , quæ tunc videatur , quæ modò non videatur . Quia per propriam speciem obiecti communicatur potentia totum esse obiecti , secundum quod obiectum est terminatum potentia .

Dices 1. Deus intelligit seipsum specie expressa quâ & in quâ : ergo etiam angelus . Nam idem iste duæ notitiae negantur in angelo , quia repugnant saltem naturaliter , cum alterutra sit essentialiter superflua : at in Deo neutra est superflua : ergo nec in angelo . Resp. neg. conseq. nam in Deo non sunt duæ cognitiones , sed vna , quæ ob eminentissimam suam perfectionem includit perfectionem virtualis : In angelo essent duæ notitiae realiter distinctæ : ambæ exprimentes eandem perfectionem obiecti : & licet vna non habeat subiectivam perfectionem alterius , quia tamen hic non est primarius finis cognitionis , cuius tantum est exprimere perfectionem obiecti ; cessante autem primario fine , cessat exigentia naturæ ; non est hæc duplex cognitione naturaliter debita angelio . Dices 2. Vtique notitia & per propriam essentiam , & per distinctam speciem est animæ separatae naturaliter debita : ergo & angelu . Resp. neg. conseq. 1. quia sicut naturale est animæ , hinc secum asportare species ex phantasmatis abstractas : ita naturale est eidem à corpore separatae , duplice notitia seipsum cognoscere , & à propriâ essentia producta , & à phantasmatis originata : angelu autem quia non competit seipsum cognoscere specie ex phantasmatis

eruta ; nec eidem competit seipsum duplice notitia cognoscere , altera à propriâ essentiâ producta , altera à phantasmatis originata . 2. Duplex notitia , quæ anima separata seipsum naturaliter intelligit , est diversa rationis ; una intuitiva ; à propriâ essentiâ immediate originata ; altera abstractiva in hac vitâ dependenter à phantasmatis acquisiita : ut de facto angelus seipsum intelligit & notitia intuitiva immediatè elicita à proprio intellectu , ut abstractiva virtuali specie sui , & abstractiva originated à specie propriarum passionum . Nam species intuitiva proprietatis , est stimul abstractiva naturæ . Repugnat vero , seipsum intelligere duplice notitia intuitiva eiudem rationis . Nam intuitiva , & abstractiva procedunt per diuersa media , habentque obiecta saltem formalia diuersa ; duæ vero intuitivæ , quando sunt de eodem obiecto in seipso viso , vni essent in angelo cognitione intuitiva sui ab essentiâ , & à propriâ specie originata , habent idem obiectum materiale , & formale , ipsam sc. essentiam angelii per seipsum visam . At quando sunt de eodem obiecto in seipso , & in alio viso , non sunt naturaliter superflue , vni sunt notitia creaturarum in Verbo , & in proprio genere . Nam licet amba , ut suppono ex 1. tom. sint intuitivæ ; prior tamen est per medium formale increatum , ut causam creaturarum ; posterior per medium formale creatum , seu entitatem creatam . Proinde aliquid cognoscitur per unum , quod non cognoscitur per aliam .

De intelligentia superest quæstio , an angelus seipsum cognoscat specie expressa quâ , an in quâ . Prior pars Angelus cognoscit seipsum species in quâ , quando vel obiectum non est per expressa seipsum aptum terminare potentiam cognoscentis , quâ . vel est distans , aut saltem distate potest à potentia cognoscentis . Nam hinc speciei in quâ , est supplevis obiecti , cuiusque loco substitui . Ob neutrati autem rationem necessaria est species in quâ in angelio respectu propriæ essentiæ non producere verbum : quia verbum substituitur loco obiecti , est enim id , in quo ut in imagine naturali certatur obiectum intentionaliter expressum . Quod De animâ de angelio dictum est , idem intelligitur de animâ separata per separata ; nisi quod hæc præter cognitionem intuitivam sui , potest etiam habere abstractivam per speciem ex phantasmatis abstractam , hinc asportatam :

S E C T I O I V.

Per quid intellectus Angelicus determinatur ad intelligenda obiecta extra se ?

PRIMA sent. affirmat , determinari à propriâ essentiâ . Docet autem , essentiam angelii in esse intelligibili & representativo continere omnia obiecta , quæ potest ipse naturaliter cognoscere ; atque adeo posse ab eâ sufficierat determinari ad quodcunque obiectum distinctè cognoscendum . Hanc sent. ut possibilem defendit Baro . in 2. dist. 6. art. 2. & 4. & quodlib. 2. qu. 7. art. 2. His argum. 1. Quia si quid obstat , esset limitatio talis essentiæ , quæ cum sit limitata ad certam speciem entis , nequit omnia , quæ intellectus angelii cognoscere potest , in esse intelligibili , & representativo continere : sed hæc ratio non obstat in potentia intellectuâ ; quæ adhuc limitata ad certum genus potentia , potens est in infinita intelligibilia : cum non minus potentia ,

56.
1. sent.

57.
Prob. 11

Disputatio IX. De medio cognitionis Angelica. Sectio I V:

52. tia, quam essentia continere debeat in esse inten-

tionali obiecta, quæ potest naturaliter intelligere.

53. **Prob. 1.** 2. Non obstat hoc speciebus ab essentiâ angelî distiictis: ergo nec obstat essentiâ ipsi. Qui non minus species, quibus angelus obiecta cognoscit, sunt limitatae, quam eius essentia: ergo si potest per limitatas & finitas species omnia cognoscere, eadem poterit per suam essentiam. Antec. prob. species, quibus angelus obiecta à se distincta cognoscit, sunt finitæ tam quoad numerum, quam quoad intensionem. Confirm. licet obiecta, quæ potest angelus naturaliter cognoscere, sint infinita, quæ tamen actu est intellecturus, sunt finita: igitur poterit ea per suam finitam essentiam cognoscere.

54. **Prob. 3.** 3. Continentia sed in esse intelligibili non arguit in continente realem perfectionem eiusdem: ergo continentia infinitarum rerum in esse intelligibili non arguit id continente infinitam perfectionem realern eamundem. ergo poterunt infinitæ res secundum esse intelligibile contineri in essentiâ angelii, absque eo quod in ipsâ continetur infinitæ res secundum esse reale. Antec. prob. res in esse intelligibili & representatio habet tantum esse diminutum & intentionale: sed ex esse diminuto & intentionali, quod res habet in continente, non arguitur esse reale eiusdem: non enim ex esse diminuto & intentionali, quod habet homo in intellectu angelii, arguitur esse reale eiusdem hominis in eodem intellectu angelii. Confirm. Si in Deo esset sola continentia infinitarum rerum in esse intelligibili, absque continentia carundem in esse causatio, non posset ex ea præcisè argui infinita perfectione in Deo; ergo neque ex continentia infinitarum rerum in esse intelligibili argui potest infinita perfectione in essentiâ angelii. Secunda asserit, de terminari à quodam habitu scientiali angelicæ naturæ congenito: in quo habitu virtute continentur omnia, quæ potest angelus naturaliter cognoscere. **Henric. quodlib. 5. qu. 14.** Fundam. intellectus angelii debet esse in actu 1. constitutus ad intelligendum quocunque obiectum: non potest autem constitui nisi per hunc habitum. Non enim constitui potest per propriam essentiam, ut infra; nec per obiecta ipsa immediatè; nam aut hæc non sunt semper presentia, aut non sunt actu intelligibilis; nec per species eorum: nam si angelus haberet species obiectorum, semper ea actu cognoiceret.

61. **3. Sent.** Tertia affirmit; intellectum angelii quoad no-

Distinguuntur titiā intuituam immediatè determinari ab obie-

de notitiâ cts ipsi secundum se; quoad abstractiuam deter-

minati. minari, vel ab ipsa notitiâ intuituā, vel ab habitu

abstractione à præcedente notitiâ abstractiuâ relicto: **Ockham.**

in 2. qu. 17. & Gabriel. in 2. diff. 3. qu. 2. art. 2. putant

n. non dari species ab obiectis distictas, vt etiam

62. **Durand.** Quo posito, Probant primum. Intellectus

Probant, qua- & obiecta sunt sufficiens causa intellectionis: er-

ad notitiam go ad eam producendam nihil aliud requiritur.

intuituam. Nec refert, quod interdum obiectum sit materia-

le: quia si eum potest in oppositâ sent. obiectum ma-

teriale immediatè concurrere ad productionem

species intelligibilis; ita poterit ad productionem

intellectionis: cum non minus una, quam alia sit

in essentia spiritualis. Probant secundum: ex no-

53. **Probant quo-** titiâ intuituâ rei existentis formari potest à nobis

ad abstrac- alia abstractiuâ quidditatis rei, per intuituam no-

tionam representatæ; & tunc notitia intuituam im-

mediatè mouebit ad notitiam abstractiuam. Item,

corruptâ notitiâ & abstractiuâ, recordamur ob-

iecti prius cogniti: sed ad hanc notitiam memo-

ratioam non mouet obiectum, vel eius intuituâ cognitionis, quia potest utrumque non existere; ergo aliquid à priori notitiâ relictum; non ab intuituâ; aliqui non posset mouere, nisi ad aliam notitiâ intuituam eiusdem rationis; ergo ab abstractiuâ. Hoc autem relictum, non est species, sed habitus. Unde inferunt à notitiâ intuituâ formari posse duas abstractiuas eiusdem obiecti, unam immediatè elicited ab ipsâ intuituâ, alteram mediante habitu à primâ abstractiuâ relicto.

64. **Eundem** modum cognoscendi constituunt in nobis. Nam primò sensus exterior immediatè cum obiecto producit sensationem: deinde sensatio ipsa simul cum sensu interiori elicet cognitionem abstractiuam eiusdem obiecti: Tandem eadem sensatio abstractiuâ interior una cum intellectu producit abstractiuam intentionem eiusdem obiecti.

65. **4. Sene.** Quarta docet, intellectum angelii quoad notitiâ intuituam immediatè determinari ab obiectis extra se; quoad abstractiuam à speciebus: **Scotii in 2. diff. 3. qu. 8. §. Ad quest. & qu. 10. §. Ad quest. Bassi. qu. 3. §. Dico igitur, Gregor. diff. 7. qu. 5. art. 1. Fundam. notitia intuituâ est rei existentis ut existentis: nequit ea esse, nisi res ipsa ad notitiâ immediatè concurrat: alias, enim posset ipsa intuituâ notitia naturaliter conservari corrupto obiecto; quia res in conservari non pendet, nisi à suis causis conservantibus.**

66. **Fundam.** Quinta affirmit intellectum angelii ad notitiam sui immediatè determinari à propriâ essentiâ; ad notitiâ obiectorum extra se determinari à speciebus ipsorum: **S. Thom. 1. p. qu. 55. art. 1. & 2. con-**

gen. cap. 98. & communis Thomist. 1. p. cit. & reliq.

scholast. in 2. diff. 3.

67. **Dico 1. Implicat,** intellectum angelii determinari à propriâ essentia in ordine ad omnia obiecta, quæ potest naturaliter intelligere: **S. Thom. 2. con-**

gen. cit. Ferrar. ibid. §. Tertio, Caiet. 1. p. qu. 55. art. 3. §. Ad hoc. Fundam. obiecta, quæ potest angelus naturaliter cognoscere, sunt infinita; sc. omne ve-

rum naturale, in infinitum perfectius; cum nul-

lum dari possit ens, quo perfectius intra eiusdem

naturæ ordinem producnon possit. ergo non pos-

sunt in essentiâ finitâ contineti: nam quanto cres-

cit repræsentabile in suo esse naturali, tanto crescit

repræsentatiuum in suo esse intentionali: ergo si

repræsentabile in esse naturali crescit in infinitum,

etiam repræsentatiuum in esse intentionali crescit in infinitum; non syncategematiæ,

quia repræsentatiuum in suo esse intentionali est

totum simul actu respectu omnium repræsentabilium;

ergo categoriæ. Implicat autem re-

præsentatiuum creatum actu infinitum: ergo im-

plicit essentia angelii actu repræsentativa omnium

intelligibilium. Ratio: esse repræsentatiuum ali-

cuius obiecti est aliquæ perfectio: ergo esse repræ-

sentatiuum infinitorum obiectorum perfectiorum,

erit infinita perfeccio. Anteced. prob. esse repræ-

sentatiuum obiecti, supponit in repræsentante

vim productiua eiusdem obiecti in esse intentionali:

at hæc est perfectio in repræsentante, ut

constat in Deo, in quo maxima perfectio est,

posse producere in esse intentionali infinita ob-

iecta. Confirm. virtus productiua debet propor-

tionaliter crescere iuxta perfectionem producibilium:

ergo si obiecta intentionaliter producibilia

sunt infinita, virtus productiua eorum erit etiam

infinita.

Dices, possit hanc virtutem repræsentandi infi-

nita in repræsentante salvare per rationem finitam

Elusa ob-

jecti prioris.

Digitized by Google

Eluditur. altioris ordinis; vt ex infinitate intelligibilium obiecto uero perfectiarum non necessariò calculatur vis intellectiva infinita, quæ possit in obiectum intelligibile infinitum, quia potest deueniri ad lumen intellectuæ ordinis altioris finitum, quod possit in obiectum intelligibile infinitum. Contrà: effectus angelii est eijsdem ordinis naturalis cum obiectis, quæ potest naturaliter cognoscere: nec possibilis est substantia creata ordinis supernat. ex to. i. disp. 9. sent. 6. quæ finita representare possit obiecta infinita ordinis inferioris.

71. *Satisf. arg.* Vnde ad 1. primæ, nego conseq. nam potentia intellectuæ non debet continere totam perfectionem obiecti intelligibilis: sufficit enim, vt illud contineat sub ratione communis & genericæ entis, à quâ ratione tantum specificatur. Representativum verò debet in suo esse intentionalis necessariò continere representabilem & adæquatam perfectione representabilis: alioquin non posset illud adæquatè fieri omnem perfectionem exprimere. Nam intellectus essentialiter est ad omne intelligibile; & nequit dari, qui non sit ad omne. Representativum verò non necessariò est ad omne representabile; potest n. dari representativum unius, & non alterius intelligibilis. Hinc discrimen: potentia intellectuæ non debet continere specificas rationes obiectorum, quas tamen necessariò continere debet representativum: atque adeò rectè ex infinitate specificæ obiectorum sequitur infinitas in representante, non in potentia intelligentiæ: nam representans debet in esse intentionalis continere omnes rationes specificas representabilium: potentia verò intellectuæ sufficit ut illa contineat sub genericâ & indivisiibili ratione entis. Hinc sit, vt semper intellectus egeat complemento obiecti, vt illud intelligere possit, quia ex se est tantum inchoata potentia, quæ compleri debet per species obiectorum; nisi tantum respectu propriæ essentie, cuius est adæquata & completa potentia, non indigens ad illam cognoscendam, concursu obiectivo distinto à concutu ipsius potentie intellectuæ, vt virtualis speciei essentia. Ad 2. vtrò concedo, eandem rationem esse de speciebus; & propterè nego, angelum habere species de omnibus obiectis quæ potest naturaliter intelligere, sed tantum de existentibus, quæ finitas sunt. An autem hæc ipsa finita obiecta cognoscere valeat per propriam essentiam, in negatione patrem inclino. quia sequeretur, essentiam angelii eminenter continere perfectiones omnium rerum de facto conditarum, quod excedere videtur limitatam perfectionem naturæ creatæ: sc. continere rem in esse intelligibili & intentionalis substantialiter, est continere illam eminenter, quia est continere illam per rationem perfectiorum. Ex his pater, ad confirm. Ad 3. nego antec. Ad prob. dist. minor. Ex continentia rei in esse intentionalis non arguitur continentia eiusdem in esse naturali, concedo: atque hoc tantum probat allatum exemplum de esse intentionalis, & naturali hominis. Ex continentia rei in esse intentionalis, non arguitur continentia eiusdem in aliquo esse reali proportionato esse intentionalis, nego: nam licet non sit necesse, vt obiectum contineatur secundum esse naturale in representante, contineri tamen debet secundum esse reale proportionatum esse intelligibili: quia per illud intellectus fit proxime productivus obiecti in esse intentionalis; quæ cùm sit perfectio, supponere debet in principio realem virtutem productivam, quæ necessariò crescit, crescentē perfectione obiectorum intelligibilium: non minus quam crescente perfectione producibilium,

crescere debet perfectio virtutis productivæ. Ad confirm. nego antec. cùm h. quodlibet expressibile supponat in expressivo determinatam vim exprimendi; infinita expressibilia necessariò supponunt in expressivo vim exprimendi infinitam diuinæ ordinis, quæ in rebus creatis implicat.

Ad conf.

Dico 2. Implicat habitus naturalis virtute continens omnia obiecta, quæ potest angelus naturaliter cognoscere. Fundam. deberet iste habitus esse infinitus in virtute representandi infinita intelligibili: nec recurri potest ad rationem altioris ordinis: nam dixi. *Habitus naturalis*, quidquid sit de supernaturali. Ad fund. *Henr.* nego minor. Ad prob. dico, determinari à speciebus. Nego hinc sequi, angelum necessariò videre omnia, quorum speciebus informatur: quia species ad intellectuæ obiecti non concurrit formaliter, sed effectu: potest autem angelus pro suâ libertate applicare speciem ad expressionem unius, & alterius obiecti: ergo esto habeat species omnium, non necessariò intelligit omnia: quia intellectio obiecti non sequitur formaliter ad speciem impressam, sed ad expressam, quæ, vt producatur, subest arbitrio angelii.

*Affir. 2.**Fund. idem**at prime.**Ad 2. sent.**fund. resp.*

Dico 3. intellectus angelii quoad omnem notitiam obiecti extra se, sive abstractivam: sive obiecti materialis, sive spiritualis, immediatè determinatur à speciebus; & non ab obiectis secundum se. Prob. 1. de notitia obiecti prius cogniti: nam hæc causari non potest ab obiecto, vel ab aliâ notiâ intuituâ, aut abstractiuâ eiusdem obiecti; quia fieri potest, vt quando hæc notitia causatur, neutrum existat: nequit autem cognitio causari à re non existente: nam hæc est causatio in genere causæ efficientiæ, quæ fieri non potest à re non existente. Fruvolum est, quod *Gabriel* docet, causari ab habitu reliquo à cognitione abstractuâ eiusdem obiecti: nam habitus, vt distinguatur à specie, non habet inclinare potentiam ad hoc determinatum obiectum, sed facilitate tantum ad consimiles actus. Vnde supponit potentiam perspeciem in actu 1. completam ad eliciendum actum. Quid si hanc speciem velit appellare habitum, quæstio de nomine. Prob. 2. de omni notitia obiecti extra se: nam modus cognoscendi concedendus est angelio, qui independens est à rebus corporeis, & perfectior est modo cognoscendi humano: cùm sit supra corpora & perfectior homini: sed si angelus immediatè moueretur ab obiectis ex se, dependeret in cognoscendo ab obiectis corporeis; nec esset perfectior modo cognoscendi humano: sc. dependet ab indistantiâ & præsentia n. obiecti extra se, cùm nullum agens naturaliter agere possit in distans. Fundam. tertiaz fallum supponit, non dari species ab obiectis distinctas. Ad fundam. quartæ dico, *Resp. ad 3.* ad notitiam intuituam sufficere, vt fiat per propriam speciem obiecti.

*76.**Affir. 3.**Prob. 1.**77.**Prob. 2.**78.**Prob. 2.**Discrimen inter intellectuum & representatum**72.**Ad 2.**Angelus nec ad intelligentia obiecta existens à propria essentia determinatur.**73.**Ad 3.*

ad continentia rei in esse intentionalis, non arguitur continentia eiusdem in aliquo esse reali proportionato esse intentionalis, nego: nam licet non sit necesse, vt obiectum contineatur secundum esse naturale in representante, contineri tamen debet secundum esse reale proportionatum esse intelligibili: quia per illud intellectus fit proxime productivus obiecti in esse intentionalis; quæ cùm sit perfectio, supponere debet in principio realem virtutem productivam, quæ necessariò crescit, crescentē perfectione obiectorum intelligibilium: non minus quam crescente perfectione producibilium,

*P*rima sent. affirm. *Alens.* 2. p. qu. 23. me. 3. *Ad 80.*
argum. & qu. 24. me. 3. *Scot. in 2. dist. 3. qu. vlt. 9.*
Resp. *Richard.* art. 6. q. 2. *Basso.* qu. 4. *Maior.* q. 7. *Mar-*
fil. qu. 7. art. 1. *concl. 4.* *Grez.* dist. 7. qu. 5. art. 1. *Astro.*
dist. 11. qu. 3. art. 1. & *communis Scotif.* *Fund.* *Alens.* *81.*
& Greg. quod est perfectionis in nobis non est ne- *Fund.* *Alens.*
gandum angelis; comparete autem sibi propriâ & *Greg.*
virtute

S E C T I O V.

An Angelus propriâ virtute species sibi comparet ex rebus?

virtute species è rebus est perfectio in nobis: vnde aliqui ex his censem, angelos non modò sibi acquirere species singulares, sed etiam universales è rebus, quas abstrahunt à singularibus. virtute intellectus agentis, quem in angelis ponunt. Alij docent, solas species singulares propriæ vi angelos à rebus abstrahere; universales habuisse ab initio à Deo concreatas: non quòd èas angelus non poterit propriæ vi à rebus abstrahere, sed quia decuit, illum ab initio creari instructum speciebus representantibus omnes naturas specificas de facto conditas, nec non individuorum incorruptibilem.

82. Probat Scotus. Hoc singulare, vt hoc, cognoscibili est ab angelo: sed vt hoc non continetur in specie representante naturam universalem; nam hæc abstrahit ab hoc, vel illo individuo determinato: probabile autem non est cōcreatas esse appello species omnium singularium possibilium: quia cum hæc sint infinita, sequeretur, quemlibet angelum habere species actu infinitas. **2.** Esto angelus habeat species singulatum, et singularium, à Deo creatas, adhuc oportet, è rebus acquirere species actualis existentia, & reliquorum accidentium quæ possunt rebus contingere: siquidem ex notitia necessariorum, cuiusmodi sunt quidditates universales, non habetur notitia contingentium, vt quòd hic homo existat, currat, vel sedeat: horum enim species debet angelus è rebus ipsis, quando existunt, desumere.

84. Probat. 3. Saltem notitiam intuituam rei singularis oportet, vt angelus è rebus accipiat: nam ad notitiam intuituam debet necessariò concurrere obiectum secundum se. Quòd autem angelus habere possit notitiam intuituam rei singularis, prob. hanc notitiam habet potentia sensitiva imperfectior: ergo deneganda non est potentia intellectiva angelica perfectiori. Secunda docet, saltem species superiorum obiectorum comparare sibi angelum propriæ virtute, reliqua vero inferiora obiecta cognoscere in seipso, vel in primâ Intelligentia. Ita Bacho, quodlib. 2. q. 7. art. 2. quia accipiendo angelus species ab obiectis superioribus, non vilescit; vilesceret autem, si eas acciperet ab obiectis inferioribus.

86. 3. Sent. unius. Fundam. Sed probabilior est S. Thom. sent. **87.** Prob. 1. ex iis, quæ Scriptura tribuit angelis: Ezechiel 28. sub figurâ Principis Tyri, vt docent Augusti, lib. 11. de Genesi ad lit. cap. 25. Hierony. in hunc loc. post init. & reliqui fere Patres, dicitur Lucifer signum similiudinis Dei, plenus sapientia, & perfectus decor: perfectus in visu suis à die conditionis sua. at eandem ratio est de reliquis angelis. non igitur successivè & è rebus ipsis, sed simul & ab initio creationis suæ angelii fuerunt pleni sapientia. Hoc etiam deductum importat à die conditionis sua. Rationem hanc ex S. Thomas vnam ex S. Tho. 1. p. qn. 55. art. 2. ad 2. & 2. con. Gen. probatur ea- cap. 96. & 98. colligo; Nequit intellectus angelii species intelligibilis à rebus abstrahere, nisi rebus ipsis ad specierum productionem actiùe concurrentibus. Nequeunt autem res ipsæ ad productionem specierum angelii actiùe concurrere: ergo. Major, excepto alieno ab omnibus admittitur. nam im-

plicat, intellectum angelia hanc vel illam sp̄ciem obiecti in se ipso producendam determinari, nisi actiùe concurrente hoc, vel illo obiecto: cum nequeat intellectus angelii ad productionem speciei intelligibilis à re ipsa extra se determinari, vel per modum obiecti; siquidem illa non est obiectum intellectus agentis abstrahentis speciem, sed possibilis eliciens intellectuam: vel per modum materiae circa quam, cum ille non producat in re ipsa extra se, sed in suâ ipsius substantia & intellectu: neque per modum formæ intrinsecè informantis & modificantis principium ipsum productivum. Minor prob. vel iste sunt substantiaz spiritalia: Minor, in at hæ nequeunt extra se, nisi solum impulsu lo- quæ est con- calem producere, ex disp. 5. num. 50. Vel sunt res trou. prob. materiales, at res, vt materialis, nequit naturaliter esse productua rei spiritualis, neque vt causa partialis vt patet; neque vt causa instrumentalis; nam veraque debet esse in eodem ordine cum causa principali in cuius vigore agit: sed res materialis non est in eodem ordine cum intellectu Angelico. Maior quoad causam instrum. prob. inductione, quæ constat omne instrumentum naturale esse eiusdem ordinis cum suâ causa principali: quia instrumentum naturale est vt connaturalis potentia, Nequit igit- & proprietas agentis principalis; quæ semper est tūr materia- le obiectum eiusdem ordinis cum eo. Minor prob. spirituale coagere cum est in supremo ordine naturæ, materiale in infinito: angelico in- vnde sunt primò diversa, solum conuenientia in tellictu ut generalissimo gradu substantiaz. connaturale instrum.

Hinc grauis emergit difficultas de phantasma, quod licet materiale sit, naturale tamen instrumentum est intellectus agentis, ad producendam speciem spiritualem in intellectu possibili hominis. Ad hanc resp. 1. negando cum multis, phantasma actiùe concurrere ad productionem speciei intelligibilis sed solum exemplariter, obiectiu- tantum ostendendo phantasma expressum, à quo obiectiu determinatus animus, per intellectum agentem abstrahit speciem intelligibilem, repræsentatiuam quidditatis materialis. Resp. 2. negando, phantasma vt materiale formaliter, esse naturale instrumentum intellectus agentis ad productionem speciei intelligibilis; sed vt eleutatum aliquo modo à suâ materialitate. A duplice n. materialitate eleutatur phantasma expressum (nam hoc, & non impressum est instrumentum intellectus agentis) à materialitate obiectiu, quia non repræsentat obiectum diuisibiliter, sed indiuisibiliter; quælibet enim parsphantasmatis repræsentat totum obiectum; & à materialitate obiectiu, quatenus phantasma, est actus vitalis elicitus ab anima spiritali, vt à formâ principalis, simul cum phantasmâ ipsa. Propter hanc igitur dupl. eleutionem fit aptum instrumentum intellectus agentis ad productionem speciei intelligibilis; Quà dupl. eleutione caret res materialis. Confirm. supremum infimi habet immediatam affinitatem & connectio- nem cum infimo supremi, per modum proximæ dispositionis cum formâ, vt patet in corpore humano respectu animi rationalis: Ratione cuius Connexio in. er supre- mun infimi, & infimum supr. etiam.

Ratione v- na, sed effi- cace, deducta enim importat à die conditionis sua. Rationem hanc ex S. Thomas vnam ex S. Tho. 1. p. qn. 55. art. 2. ad 2. & 2. con. Gen. probatur ea- cap. 96. & 98. colligo; Nequit intellectus angelii species intelligibilis à rebus abstrahere, nisi rebus

ipsis ad specierum productionem actiùe concurrentibus. Nequeunt autem res ipsæ ad productionem specierum angelii actiùe concurrere: ergo. Major, excepto alieno ab omnibus admittitur. nam im-

90.

Ad

92. Non omne quod perfectionis in nobis est, ponendum in Angelis.

Ad fundam. Alen. & Grego. nego simpliciter, quidquid est perfectionis in nobis, ponendum esse in angelis, nisi sit eiusmodi, ut proportionetur naturæ angelii. Abstrahere autem species è rebus sensibilibus, est quidem perfectionis in nobis, sed improportionata naturæ angelii: postulat enim naturalem cooperationem rei sensibilis, quæ nisi eleuetur ad aliquod esse spirituale, non poterit naturaliter cooperari ad productionem rei spiritualis. Ad 1. Secundum resp. vel singulare contineri in specie naturæ universalis radicaliter, quæ formaliter completur per concursum primæ cause pro opportunitate rerum, & exigentia libertatis angelii, vel in specie ipsa rerum singularium. Neque hinc sequitur, inditas esse angelis species omnium singularium, sed tantum existentium, ut infra. Eodem modo resp. ad 2. Ad 3. nego, ad notitiam intuitivam debere necessarium concurrere obiectum secundum se. Ad fundam. Bacbo. putet ex dictis.

quia non solum res naturales de facto conditæ sunt naturale obiectu intellectus angelii, sed quocumque ens naturale creabile, quia ad quocunque comparatur ut potentia ad proprium obiectum. Ergo si essentia angelii est productiva specierum, non magis erit productiva horum, quam aliorum obiectorum, nam essentia est productiva passionis adæquantis totam exigentiam naturæ. Igitur si natura non magis est intellectus unius, quam alterius obiecti, non magis ipsa erit sibi productiva unius, quam alterius speciei. Alsoqui non esse sibi sufficienter constituta, cum non posset per naturalem proprietatem adæquare propriæ naturæ exigentiam. Prob. 2. Nequit essentia angelii producere species rerum nisi res ipsas eminenter contineat: implicat autem essentiam angelii eminenter continere res omnes, quas potest naturaliter intelligere, quia continere eminenter res omnes arguit perfectionem infinitam; cum res, quas potest angelus naturaliter intelligere, sint infinitæ. Maior prob. non potest illas producere in esse intentionali, nisi aliquo modo eas contineat in esse reali: non potest autem eas continere formaliter, cum multæ earum sint inter se oppositæ; nec tantum virtute & instrumentaliter, cum eas in esse intentionali principaliter producat; ergo eminenter. At hoc est proprium Dei: ergo.

93.
Ad rationes
94. 1. Sent.

Ad 1. primæ, resp. Doctorem S. et loco solum negare in angelo generati scientiam de nouo per speciem ab extrinseco obiecto productam; ad quam producendam necessarius esset intellectus agentis; quem contrarium argu contendebat ex sent. Philosophi admittendum in angelo. Ad 2. concedo, toto. Species esse contiaturales angelo passiuæ, quo pacto, Species sunt inquit Fætar. cit. motus circularis est connaturalis calo; connaturalis Angelo solid passiuæ.

95. Prob. 1. vbi id Angelo, inquit, non generatur scientia, sed naturaliter adest. 2. Species intelligibiles sunt connaturales angelo: ergo sunt propria accidentia ipsius. Proprium autem accidentis est, quod à propriâ fluit essentiâ. 3. sequeretur, angelum in purâ naturâ conditum esse imperficiorem hominem; nam in eâ nullas habuisset species, neque è rebus comparatas. vt homo; neque à propriâ naturâ congenitas.

96. Prob. 2. Verior 2. Secunda negat, angelum habere species à propriâ naturâ congenitas, sed à Deo immediate concreatas: Ferrar. 2. cons. Gen. cap. 98 §. Sed ad 2. dubij, Zumel 1.p.q.55.art.2. q.2. Molina disp. 2. me. 3. Suarez lib. 2. de ange. c. 7. Arrub. disp. 164. t. 2. Qua verior est: ex S. Tho. 1.p.q.5.art.2. & vbicumque agit de speciebus angelii, eas docet à Deo infundi, quod notavit eis. Ferrar. Prob. 1. vel essentia angelii producit sibi species omnium obiectorum, quæ potest naturaliter intelligere: at hoc excedit virtutem essentiae finitæ; nequit enim essentia finita infinitas proprietates sibi producere. Vel alias tantum sibi species producit: at non est maior ratio, cur potius harum, quam aliarum rerum species sibi producat: cum non minus angelus sit intellectus horum, quam aliorum obiectorum. Contra. proprietates naturales sunt à naturâ determinatae; nec possunt ad libitum variari. At alias species habuissent angelii, si alia de facto res conditæ fuissent, quam de facto conditæ sunt: nam solum habent species rerum, quæ de facto conditæ sunt. Responderi posset, de facto.

97. Prob. 1. Deum tales angelorum natutas condidisse, quæ talium specierum essent productiæ, & non aliarum: quod si alias res creare statuissent, alias angelorum naturas condidissent. Sed contra: tum quia mirum est, ad productionem cuiuscunq; nouæ creature necessarium variari omnes angelorum essentias. Tum

Quo pacto species determinent intellectum Angelicum ad notitiam obiecti?

98. Responderi posset, de facto. 1. Sent. affir. hil aliud sit, quam ipsa speciei receptio in intellectu intelligentis: Aureo. in 2. dist. 11. q. 3. art. 1. Proformabat 1. repugnat iti eodem respectu eiusdem, duæ similitudines realiter distinctæ; Ieu duo accidentia solo numero distincta. Sed tam species, quam intellectus

Disputatio I X. De medio cognitionis Angelicae. Sectio VI.

tellectio est perfecta obiecti similitudo, seu representativa obiecti: Igitur repugnat eas distingui. Ergo intellectio est ipsa speciei receptio. Confir. species est ipsa obiecti representatione; ergo posita in intellectu statim reddit illum actu intelligentem. Non igitur est alia entitas ad intelligendum necessaria. Prob. 2. ex Aristotle. 3. de ani. c. 4. anima sit omnia intelligibilia per intellectualem: sicut sit omnia sensibilia per sensationem: sit autem anima omnia sensibilia per similitudines sensatorum, quas ab obiectis recipit: ergo sit omnia intelligibilia per similitudines intelligibilium. Secunda docet, intellectum angelii determinari a speciebus solum terminativè. Fuit haec sententia apud antiquos celeberrimam. Fundam. species substituitur loco obiecti; nam ponitur in absentia ipsius: Sed obiecti munus est terminare actum intelligentis: ergo idem munus erit speciei vicem obiecti gerentis.

104. Prob. 2. 105. 2. Sent. 106. 3. Sent. 107. Versus doc- cent determinare efficiuntur. Prob. 1. 108. Obiectio. 109. Est incom- pletus in ratione effectu. Tertia afferit intellectu angelii determinari a speciebus materialiter seu dispositiue; quia aposita specie in intellectu, solus intellectus abique vel concurso speciei elicit sibi notitiam obiecti. Fundamenta notitia quoad totum suum esse debet esse vitalis: non esset autem quoad totum suum esse vitalis, si non producatur a solo intellectu, quia solus intellectus est principium vitale: actus autem eatus est vitalis; quatenus procedit a principio vitali. Maior prob. ex qua parte notitia non esset vitalis, non esset proportionata forma potentiae vitali; quia haec non est apta recipere effectum formalem intelligendi, nisi a formâ vitali intellectuā. Confirm. de ratione principij cognoscens est ait in genere obiectum per actuum tendentiam sui actus: ergo si non totus actus produceretur ab intellectu, non posset per illum intellectus adaequatè attingere obiectum: nam eatus per illum obiectum attingit, quatenus illum producit: ergo si non totum actum producit, non totum obiectum attingit,

Quarta affirmit, intellectum angelii determinari a speciebus effectiue: S. Tho. I. p. q. 55. art. 1. Scot. in 2. diff. 3. q. 8. §. Ad quest. & q. 10. Ad argu. princip. Aegid. in 2. diff. 3 p. 2. q. 2. art. 2. in resol. 2. dub. Bassol. Grego. Gabr. dist. Rubio. dist. 4. q. 1. & communis scholast. quæ tertior est hoc fund. In eo debet intellectus angelii ad obiecta intelligenda a speciebus determinari, in quo est incompletus: est autem incompletus in ratione effectivi: ergo in eo debet a speciebus determinari. Maior constat, quia non egemus ab extrinseco determinari in eo, in quo sumus ab intrinseco completi; omnis quippe determinatio supponit aliquod incomplementum; quia supponit carentiam perfectionis, quam debet determinatio addere subiecto determinabili. Dices: Potest requiri determinatio non ut compleat incompletum, sed ut completum ad plura, determinet ad unum. Sed contra: tunc esset sola determinatio quoad exercitium, non quoad specificationem. Quod est contra Aristotle. qui docet intellectum sine specie obiecti esse in potentia essentiali ad intelligendum: iuxta hanc autem resp. intellectus angelii esset tantum in potentia accidentalis ad intelligendum. Minor prob. si intellectus angelii esset completus in ratione effectivi ad quæcumque obiecta intelligibilia, esset infinitæ virtutis & perfectionis; nam quan d virtus productiva all plures, perfectioresque effectus se extendit, tanto est perfectior: ergo virtus, quæ se extendit ad producendos effectus infinitos perfectiores in esse intelligibili, erit infinita. Implicat igitur, intellectum angelii esse completum principium effectuum respectu omnium intelligibilium; atque adeo species

postulat, ut ab eis compleatur in ratione effectiui ad obiecta intelligenda.

Prob. 2. destruendo funda. aliarum opin. Nequit species vel ex assigratis modis intellectum determinare. Non 1. formaliter: quia si species determinaret intellectum formaliter per solam sui receptionem, semper angelus actu intelligeret omnia ea, quorum species haberet; nam species recepta in intellectu angelii statim redderet illum actu intelligentem. Respondent aliqui apud Aureo. quod statim cessante intellectione, corruptetur species in intellectu angelii. Sed contra: potest angelus aliquando habere notitiam memoratiuam suorum praeteritorum actuum: haec autem fieri nequit, nisi ex speciebus praeteritorum actuum, quae in memoria relinquuntur: Igitur falsum est, cessante intellectione, corrupti species. Aureolus concedit sequel. in angelo, & tam negat in homine: quia ut in homine species intelligibilis representent intellectui obiectum, oportet ut simul phantasma, ex quo illa erita est, actu representent phantasma obiectum phantasiabile: potest autem phantasma actione representare obiectum phantasiabile phantasma: ergo & species intelligibilis actu non representare obiectum intelligibile intellectui. Sed contra: tum quia absurdum est angelum actu intelligens, quæ omnia, quorum species haberet: quia cum per totam determinatem semper possit aliquid noui intelligere, si adueniente nouâ notitia nunquam cessaret a priore, semper fieret actu intelligens plura, & plura in infinitum, quod excedit naturalem vim intelligendi angelorum. Tum quia eadem est ratio de homine respectuphantasmatis; nam hoc etiam remanet in phantasia, sicut species in intellectu, ut constat ex reminiscentiâ obiecti, prius per imaginationem propositi. Non determinat 2. determinativè: quia intellectus angelii est indeterminatus efficienter: sed non potest species terminare intellectu, nisi prius determinet intellectum efficienter: ergo non potest determinare intellectum terminativè, nisi prius determinet efficienter. Adde, quod non species impressa terminet intellectu, sed vel obiectum secundum se, vel ut in proprio verbo expressum. Non determinat 3. materialiter aut dispositiue: quia intellectus non est tantum indeterminatus ad intelligendum quodcumque obiectum extra se subiectivè, sed & iam effectiue. Dices: cognitione est perfectior specie; ergo non potest esse effectus illius, cum nullus effectus excedere valeat perfectionem suæ causæ. Kesp. concedo conseq. effectu totali, nego de partiali: nam potest effectus excedere perfectionem suæ cause partialis, non totalis. Est igitur effectus per cognitio adaequatus effectus intellectus & speciei test esse per simul: Vnde quomuis excedat perfectionem speciei, quia continet vitalitatem, quam non continet species, non tamen excedit perfectionem totius principij totalis: ita Scot. q. 10. cit. ad arg. princip. ad 2.

Ad 1. primæ concedo, utramque esse similitudinem obiecti, sed diuersæ rationis: nam species est similitudo virtualis, quatenus cum intellectu potest efficere similitudinem formalem. Cognitione est similitudo obiecti formalis, quæ intellectus informatus percipit obiectum. Ad prob. dico, utramque esse obiecti representationem, diuerso tamen modo speciem, virtualem; cognitionem vero formalem. Ad confit. concedo speciem representare obiectum; non formaliter, sed virtuiter: ut autem potentia cognoscat obiectum non sufficit representatione virtualis, sed requiritur formalis: quia in formalis, non in virtuali reluet valiter

110.

Prob. 2.

111.

112.

resp. Aureo.

113.

114.

115.

resp. ad arg.

1. sent.

116. taliter obiectum. Ad 2. concedo, tam sensum fieri sensibilia in actu, quam intellectum intelligibili in actu; iuxta Philos. non tamen per similitudinem virtualem, sed per formalem & expressam obiectorum; quæ haberi non potest, nisi per cognitionem à specie impressa distingam.
117. Ad fundam. secundæ, dicit. maior. Species impressa substituitur loco obiecti in ratione mouentis, concedo; in ratione terminantis, nego: nam loco obiecti terminantis substituitur species expressa, quæ est vitalis imago obiecti; atque adeò proportionata forma ad dandum suum effectum formalem potentiam vitali per eam cognoscendi. Ad fund. tertiae, concedo, notitiam debere esse totam vitalem, non totaliter: alioqui non posset ad illam Deus, vel habitus concurrere; cum nec Deus, nec habitus sit vitale principium intellectus creatus. Ad prob. nego, aliquam partem esse in cognitione, quæ vitalis non sit: quoniam necesse non sit, ut tota cognitione producatur à principio vitali. Est igitur tota cognitione vitalis, quia nulla pars ipsius est, quæ vitalis non sit; non est tamè totaliter vitalis, quia non tota producitur à principio vitali. Ad confirm. quoniam non à solo cognoscente, totus tamen actus à cognoscente producitur. At hoc sat est, ut per illum intellectus actuè tendat in obiectum.
118. Ad fund. 3. leat in actu 2. per expressam. Minor prob. non potest habere actuè ad equatum intensum; alioquin talis actus virtualiter contineret actu intelligendi omnium altarum quidditatum: Neque extensum; quia tunc posset simul distinctè intelligere omnes quidditares. 3. Quotiescumque intellectus potest habitualiter cognoscere unum, non cognito alio, non cognoscit ambo per eandem rationem. Atqui potest angelus habitualiter cognoscere unum, non cognito alio, cum nulla sit ex parte intellectus, vel obiectorum necessitas; ergo. 4. Impossibile est, ut species continentis alii in potentia & confusæ, sit ratio cognoscendi illa actu & distinctè. Sed species naturæ genericæ vel specificæ est huiusmodi, quia per se primò representat genus, vel speciem, quæ potestate tantum continet inferiora, & individua: ergo. Hæc ferè Scotti. §. Aureoli. Quæcumque sunt vni & eidem perfectè similia, sunt similia & inter se. ergo quæ inter se sunt dissimilia, non possunt habere unam perfectam & adæquatam similitudinem. Sed duas species quoad propria ipsarum sunt dissimiles inter se: ergo non possunt habere unam similitudinem quæ vitamque naturam specificam distinctè & perfectè representent.
119. 5. Implicat quidditas creatura, quæ in esse naturali sit plures quidditates, vel formaliter, vel eminenter: ergo implicat quidditas creatura, quæ in esse intelligibili sit plures quidditates aut formaliter, aut eminenter. nam intelligibilitas fundatur in entitate.
120. 6. Eandem sent. ex parte sequitur Arrub. disp. 165. c. 2 quatenus negat, posse plura obiecta essentia diversa per eandem speciem representari, nisi vel ut contenta in aliquo obiecto primario, vel in aliquo ratione superiori, sub quâ multiplicari non possint infinitæ naturæ, ut est ratio animalis aut viventis corporis. Secus quando ratio illa superior est talis, sub quâ possunt infinitæ naturæ multiplicari, ut est ratio substantiæ spiritualis, vel praescientis à corpore & spiritu. Fundam. quando ratio superior est talis sub quâ multiplicari possunt infinitæ naturæ, non potest de se specificare speciem finitam: cum ipsa sit infinita potestatu, & contineat sub se infinitas naturas.
121. 7. Secunda affirm. S. Tho. i. p. q. 5. §. art. 3. Herue. in 2. dist. 3. q. 4. ar. 4. Capr. q. 2. ar. 1. concl. 7. & 8. Egid. in 2. dist. 3. 2. p. dist. q. 2. dub. 3. & 4. q. 2. ar. 4. Bacho. dist. 8. q. firm. vn. §. 3 & 4. Caiet. 1. p. cit. 5. Notandum est 2. Ferrar. 2. con. gen. c. 98. concl. 3. §. Ad euid. corum, Vasqu. 1. p. disp. 202. c. 2. Suar. lib. 2 de angel. c. 14. Molin. cit. 1. p. vtramque sent. Scotti & S. Tho. probabiliter defensat. Communior ac probabilior est S. Tho. Probo 1. à simili. Datur de facto species expressa actu representans distinctè plura; ergo dabis est species impressa virtualiter representativa distinctè plurium. Nam maius est actu, quam virtute exprimere distinctè plura. Antec. constat in visione corporeâ, quæ distinctè exprimit lucem & colorem, nec non plures colores diuersos simul. ergo à fortiori id non repugnat intellectui potentia nobiliori. 2. Esse representationem in specie impressâ, non est aliud, quam posse simul cum potentia actu concurrens ad formalem representationem obiecti. At non repugnat, speciem posse actuè concurrens ad formalem representationem plurium obiectorum: nam ad hoc sufficit virtus finita intentionaliter productiva obiectorum in esse intelligibili. Confirm. quotiescumque possibilis est actu 2: possibilis est actu 1. illi proportionatus. At possibilis est species expressa, quæ est actu 2. distinctè representans plura. ergo species impressa, quæ est actu 1. distinctè representativa plurium.
122. Conf. 1. 8. Tho. i. p. q. 5. §. art. 3. Herue. in 2. dist. 3. q. 4. ar. 4. Capr. q. 2. ar. 1. concl. 7. & 8. Egid. in 2. dist. 3. 2. p. dist. q. 2. dub. 3. & 4. q. 2. ar. 4. Bacho. dist. 8. q. firm. vn. §. 3 & 4. Caiet. 1. p. cit. 5. Notandum est 2. Ferrar. 2. con. gen. c. 98. concl. 3. §. Ad euid. corum, Vasqu. 1. p. disp. 202. c. 2. Suar. lib. 2 de angel. c. 14. Molin. cit. 1. p. vtramque sent. Scotti & S. Tho. probabiliter defensat. Communior ac probabilior est S. Tho. Probo 1. à simili. Datur de facto species expressa actu representans distinctè plura; ergo dabis est species impressa virtualiter representativa distinctè plurium. Nam maius est actu, quam virtute exprimere distinctè plura. Antec. constat in visione corporeâ, quæ distinctè exprimit lucem & colorem, nec non plures colores diuersos simul. ergo à fortiori id non repugnat intellectui potentia nobiliori. 2. Esse representationem in specie impressâ, non est aliud, quam posse simul cum potentia actu concurrens ad formalem representationem obiecti. At non repugnat, speciem posse actuè concurrens ad formalem representationem plurium obiectorum: nam ad hoc sufficit virtus finita intentionaliter productiva obiectorum in esse intelligibili. Confirm. quotiescumque possibilis est actu 2: possibilis est actu 1. illi proportionatus. At possibilis est species expressa, quæ est actu 2. distinctè representans plura. ergo species impressa, quæ est actu 1. distinctè representativa plurium.
123. Prob. 2. 9. Tho. i. p. q. 5. §. art. 3. Herue. in 2. dist. 3. q. 4. ar. 4. Capr. q. 2. ar. 1. concl. 7. & 8. Egid. in 2. dist. 3. 2. p. dist. q. 2. dub. 3. & 4. q. 2. ar. 4. Bacho. dist. 8. q. firm. vn. §. 3 & 4. Caiet. 1. p. cit. 5. Notandum est 2. Ferrar. 2. con. gen. c. 98. concl. 3. §. Ad euid. corum, Vasqu. 1. p. disp. 202. c. 2. Suar. lib. 2 de angel. c. 14. Molin. cit. 1. p. vtramque sent. Scotti & S. Tho. probabiliter defensat. Communior ac probabilior est S. Tho. Probo 1. à simili. Datur de facto species expressa actu representans distinctè plura; ergo dabis est species impressa virtualiter representativa distinctè plurium. Nam maius est actu, quam virtute exprimere distinctè plura. Antec. constat in visione corporeâ, quæ distinctè exprimit lucem & colorem, nec non plures colores diuersos simul. ergo à fortiori id non repugnat intellectui potentia nobiliori. 2. Esse representationem in specie impressâ, non est aliud, quam posse simul cum potentia actu concurrens ad formalem representationem obiecti. At non repugnat, speciem posse actuè concurrens ad formalem representationem plurium obiectorum: nam ad hoc sufficit virtus finita intentionaliter productiva obiectorum in esse intelligibili. Confirm. quotiescumque possibilis est actu 2: possibilis est actu 1. illi proportionatus. At possibilis est species expressa, quæ est actu 2. distinctè representans plura. ergo species impressa, quæ est actu 1. distinctè representativa plurium.

Disputatio IX. De medio cognitionis Angelicæ. Sectio IX.

132. Ad arg. m. r. ref. Ad 1. argum. primæ, nego maior. Ad prob. dist. conseq. 2. Oportet, ut obiectum measurans sit unum unitate numerica, nego; unitate formalis qualis intercedit inter plura conuenientia sub aliquâ ratione vniuersali, aut analogâ, concedo. Vnde neg. vlt. conseq. nam supponit obiectum mensurans speciem intelligibilem esse unum unitate numerica, quæ nequit esse ratio cognoscendi alia, nisi illa virtualiter contineat; cum tamen sufficiat, ut sit unum unitate formalis per conuenientiam vniuersalem, vel analogam. Ad 1. confirm. nego causalem adæquatè, quasi non sit aliud modus cognoscendi multa, nisi ut coïntenta virtualiter in uno aliquo obiecto primario. Ad 2. dist. minor. nihil potest esse ratio perfectè cognoscendi aliud, nisi sit propria ratio eius tantum, nego; nisi sit propria ratio eius, & aliorum simul, concedo: potest autem unum & idem esse perfecta ratio cognoscendi multa, si ea multa in se conuenientiam habeant. Ad 2. nego minor. Ad prob. concedo, angelum habere posse actum ad equatum suæ speciei, tam intensum, quam extensum: cum tales species sint adæquata & proportionata principia actuum, quos potest angelus erga obiecta creata naturaliter elicere. Vnde concedo, quod tunc eo actu angelus cognosceret omnes quidditates per eam speciem representatas.
134. Ad 2. 135. Ad 3. Ad 4. 136. Ad 4. 137. Ad 5. 138. Ad 6. 139. Ad fundam. Arrub. 140. Obiectio. Scimus.
- Ad 1. argum. primæ, nego maior. Ad prob. dist. conseq. 2. Oportet, ut obiectum measurans sit unum unitate numerica, nego; unitate formalis qualis intercedit inter plura conuenientia sub aliquâ ratione vniuersali, aut analogâ, concedo. Vnde neg. vlt. conseq. nam supponit obiectum mensurans speciem intelligibilem esse unum unitate numerica, quæ nequit esse ratio cognoscendi alia, nisi illa virtualiter contineat; cum tamen sufficiat, ut sit unum unitate formalis per conuenientiam vniuersalem, vel analogam. Ad 1. confirm. nego causalem adæquatè, quasi non sit aliud modus cognoscendi multa, nisi ut coïntenta virtualiter in uno aliquo obiecto primario. Ad 2. dist. minor. nihil potest esse ratio perfectè cognoscendi aliud, nisi sit propria ratio eius tantum, nego; nisi sit propria ratio eius, & aliorum simul, concedo: potest autem unum & idem esse perfecta ratio cognoscendi multa, si ea multa in se conuenientiam habeant. Ad 2. nego minor. Ad prob. concedo, angelum habere posse actum ad equatum suæ speciei, tam intensum, quam extensum: cum tales species sint adæquata & proportionata principia actuum, quos potest angelus erga obiecta creata naturaliter elicere. Vnde concedo, quod tunc eo actu angelus cognosceret omnes quidditates per eam speciem representatas.
141. 142. 1. Sent. 143. 2. Sent. 144. 3. Sent. Fundam.
- Prima sententia affirmat de infinitate omnium possibilium, tam essentia, quam numero diuersorum intra ordinem naturæ contentorum: Henric. quodlib. 5. qu. 14. Batbo. in 2. dist. 6. art. 4. §. 2. Suarez lib. 2. de angelis cap. 13. num. 12. & 3. p. tom. i. disp. 27. sent. 4. quia nulla apparet repugnancia. Secunda affirmat de infinitate tantum naturarum sub aliquo certo genere contentarum: Caiet. 1 p. qu. 57. art. 2. §. Ad 1. rationem, & 3. p. qu. 10. art. 3. §. Sed ex hac littera Bannez 1. p. qu. 5. §. art. 3. §. De his opinionibus Zumel ibid. qu. 1. ad 2. fine. Vasquez. disp. 202. cap. 2. Fundam. Caiet. Species altioris ordinis finita excedit perfectionem infinitarum specierum inferioris ordinis. Ratio Vasquez. Sicut per speciem creatam representatur Deus obiectum infinitum: ita per speciem finitam representari potest multitudo infinita individuum, vel specierum. Tertia affirmat de infinite tantum individuum sub eadem natura specifica contentorum: Capreol. in 2. dist. 3. q. 2. ar. 3. ad argum. Scoti con. 8. concl. ad 2. & 10. Aureol. con. eand. Molin. 1. q. qu. 55. art. 3. ad 3. Arrub. ibid. Granad. tract. 3. disp. 5. &c. Fundam. de facto quilibet angelus habet speciem a Deo insulam representativam omnia individualia externarum operationum, nec non interiorum cognitionum, quas angeli in totâ eternitate sunt sibi mutuo manifestaturi. At haec sunt infinita, cum careant termino: ergo. 2. Si quæ esset repugnancia, esset infinitas perfectionis, quæ ex infinite obiectorum sequeretur in specie ipsa: at haec non sequitur: nam species non crescit arithmeticè & quantitativer, sed solùm geometricè & efficiat. Vnde tantum sequitur, quod species representans infinita individua, sit altioris ordinis & naturæ, ut supra Caietan. quod sit quævis species representans finita intra eandem speciem: Sicut lumen gloriae tendens ad obiectum infinitum, non est infinitum, sed altioris tantum ordinis & naturæ quilibet alio lumine; & solùm dicitur infinitum, quia æquivaleret luminis naturali infinito. Ita species hæc solùm diceretur infinita, quia æquivaleret infinitis aliis speciebus inferioris naturæ, singulis representantibus singula individua.
3. Quilibet potentia creatæ habet virtutem producendi infinitos effectus individuales, & tamen ipsa infinita non est: ergo etiam species habere potest virtutem representandi infinita individua contenta sub aliquâ naturâ, absque eo quod ipsa infinita sit. 4. Species representativa infinitarum partium continui, non est infinita: ergo nec species representativa infinitarum individuum,
145. Prog. 2. 146. Prog. 3. 147. Prog. 4.

Conf. rum. Confirm. sicut partes infinitæ representantur ut contentæ in continuo finito : ita individua infinita representantur possunt ut contenta in unâ naturâ finita : ergo.

ro distincte, concludit speciem representantem infinitè perfectam.

Confirm. Etiam virtus sustentatiua infinitorum
accidentium æquivalat infinitis virtutibus sustenta- Confirm.
tiis sustentantibus infinita accidentia seorsim.

Respondeo negando consequentiam. Non enim ex pluribus accidentibus sustentabilibus per se arguitur maior virtus sustentativa subiecti ; vt ex pluribus obiectis expressibilibus per se, arguitur maior virtus expressiva speciei ; nam vel species representans est imprecisa ; & illa debet effectuè continere obiecta expressibilia : vel est expressa ; & illa debet formaliter continere eadem obiecta expressibilia. Vtraque autem continentia infinitorum obiectorum in esse intentionalí necessariò postulat infinitatem in esse intentionalí. Nam causa effectiva debet dare esse effectui : formalis debet effectum in seipsa formaliter continere. Implicat autem, causam finitam dare esse infinitum sive efficienter , sive formaliter suo effectui. Virtus sustentativa , quæ tantum per receptionem sustentat , non debet dare esse formæ sustentabili , neque illam in se formaliter continere quoad proprium esse ipsius formæ. Quare sufficit virtus finita ad sustentanda accidentia infinita . Hoc prob.

1. Quælibet substantia creata per potentiam o-
bedient. potens est sustentare accidentia in infinito.
At potentia obedientialis sustentativa acci-
dentialium in infinitum est finita. ergo ad susten-
tanda accidentia finita in infinitum non requiritur
virtus sustentativa infinita, sed sufficit finita. Ma-
ior est certa: nam potest Deus augere gratiam, vel Probatu
gloriam in quolibet beato in infinitum: nec non
infundere species intelligibiles rerum possibilium
in quolibet intellectu creato absque termino. Mi-
nor prob. potentia obedientialis sustentativa,
non est in sustentando, ex 7. tom. instrumentum;
sed causa in suo genere principalis: quia in susten-
tando non requirit peculiarem influxum ipsam
complementem in virtute sustentandi; quia non su-
stentat, nisi per suam propriam entitatem. Et li-
cet, ut a deo sustentet accidentis supernaturale, egeat
unione sustentativa supernat. hæc tamen non cau-
satur à subiecto ipso sustentante, sed à causâ effi-
ciente supernat. à subiecto solum causari dicitur,
quatenus in illo recipitur. Confirm. hoc intereat 158.
inter potentiam obedientialem sustentatinam. & Conf. res.

Rerum

inter potentiam obedientialem iustitiam, &
actiua; quod actiua agit ut instrumentum con-
iunctum cum virtute infinita Dei, supplente sem-
per maiorem & maiorem vim in ordine ad produ-
cendos effectus perfectiores in infinitum: suspen-
tatiua non sustentat ut instrumentum coniungi-
cum cum virtute sustentatiua Dei, supplente
maiorem vim in sustentandis accidentibus plurimi-
bus in infinitum. Quia Deus non concurrit cum
subiecto, sustentando ipsum accidentis supernatu-
rale, sicut concurrit cum virtute obedientiali

148. Quarta negat, dari posse speciem representati-
**4. Sent. pro-
babilius no-
gant.** uam infinitorum obiectorum, sive specie, sive nu-
mero distinctorum: scit in 2 dist. 3. q 10. § 1. Ista

opinio, & q. 1. §. Resp. Bassol. in 2. dist. 3. q. 3. §. Ad hoc est author. Richard. in 3. dist. 14. art. 2 q. 3. Adami apud Caiet. in 3. p. q. 10 art. 3 §. In hac resp. &c. sum veteram, tum recent. Quæ lent. probabilior est.

149. Fundam. Nequit species repræsentare infinitas;

149.
Fundam.

quin ipsa infinita sit; implicat species infinita; ex Philos. n. suppono omne infinitum) creatum implicare. Maior prob. species debet ut causa principis continere totum obiectum naturale in esse intentionalis: quia species substituitur loco obiecti; alioqui in eo, in quo illud non contineret, non posset illud intentionaliter representare potentias cognoscendi: sc. totum esse naturale obiecti supponitur adaequatè contineri in ipso esse intentionalis speciei, ut in propriâ & naturali imagine: ergo si in suo esse naturali est infinitum, etiam in esse intentionalis specie erit infinitum; quia species debet producere obiectum secundum esse intentionale intra potentiam cognitionis: quæ debet in ipso esse intentionalis, intra se producto, cognoscere obiectum quoad esse naturale. ut in propriâ imagine de-

150.

*Explicatur
fundamentum.*

etiam quodam modo naturale, & in proprio genere articulatum. Explico. Dupliciter existit obiectum quoad esse intentionale in potentia cognitiva; 1. modo formaliter in specie expressa actu exprimente obiectum secundum esse naturale; 2. modo virtualiter in specie impressa virtute tantum representante obiectum secundum esse naturale: utrumque modo debet obiectum adaequatè contineri in potentia secundum esse intentionale, ut ab ea perfectè cognosci possit. Duplex quippe munus exercet obiectum erga potentiam cognitionis, & movementis, quatenus illam effectivè mouet ad cognitionem sui; & terminantis, quatenus seipso formaliter terminat cognitionem potentiarum. Ad utrumque autem requiritur esse intentionale adaequatè respondens esse naturali obiecti secundum se; in specie quidem expressa, ut in termino, & imagine potentiam formaliter terminante; in specie impressa, ut in causâ effectiva principaliiter continentem ipsum esse formale speciei expressæ, ad quam ut ad proprium effectum impressa ordinatur.

151. Confir. 1. Si obiecta in infinitum representabilitate actu existerent omnia in esse naturale, essent actu infinita in esse naturali: nam esse naturali adæquatè responderet esse intentionale obiecti: ergo si actu existerent omnia in esse intentionali, essent actu infinita in esse intentionali. At actu existerent omnia

in esse intentionalis in specie representante omnia
nam species est ipsum esse intentionalis obiecti , se-
cundum proprias notas ipsius. Confirm. 2. talis
species esset proxima causa infinitarum distin&a-
rum cognitionum, quarum quaelibet determinata am
requireret perfectionem : contineret .n. infinita
obiecta intentionaliter distin&a, & aequivaleret in-
finitis speciebus iuris cognitorum obiectorum, ut iam

I 53. *hinc species infinitorum obiectorum, etiam
sit una sc. distincte continens infinita obiecta. 3. Vt
Confirm. 3. recte scorū in 2. dist. 9. q. 2. §. Contra ista: ubi plura-
ex Scoro. litas numeralis concludit maiorem perfectionem
infinitas numeralis concludit infinitam perfectio-
nem. Sed posse repræsentare plura nua ero, con-
cludit maiorem perfectionem, quia concludit unam
speciem continentem perfectionem plurium spe-
cierum distincte repræsentatiuarum plurium indi-
viduorum, ergo posse repræsentare infinita oume*

Amici Tomus I L

154.
Obsecro

• 1000

155.
Confirm.

156.
Solumio.

Ratioc.

Discrimination

157.

158.

Ergonomics

八

159.

Institution
soluitur:Idem mai-
ri cum pro-
babis itate
dic de occid.160.
Conf.161.
Probatur à
priori, suffi-
cientia ad
sustentanda
accidentia
infinita.162.
Viterius
prob. ratio.

actiuā, comproduendo effectum supernaturalem.

Dives. Licer Deus non concurrat cum potentia obed. sustentativa in genere cause sustentantis, concurrens tamen in alio genere illam complende, in ordine ad plures effectus supetat. sustentandos. Sed contrā: non apparet, in quo alio genere cum illā concurrat, supplendo effectum virtutis sustentativa. Non in genere cause formalis: quia non minus certum est, Deum formaliter, quam materia liter non concurrere cum subiecto sustentante accidentis supernat. Nec in genere cause efficientis, producendo in subiecto modum perfectiorem, quo subiectum semper fiat magis potens ad plura accidentia sustentanda. Quia cum iste modus egerit sustentari, non minus quam accidentis, de ipso redibit diuinitas, quo pacto perfectior modus ab eodem subiecto sustentetur. An per alium distinctum modum, & sic in infinitum; An immediate per seipsum; & sic tandem conceditur, posse subiectum in virtute sustentativa finitā sustentare modum perfectiorem in infinitū n. Nec in genere cause purè effectuā, roboreando semper concursum efficiunt in ordine ad plura accidentia à subiecto sustentanda. Nam vel iste concursus esset creativus, vel eductivus. Si creativus; ergo non esset connaturalis accidenti, suā naturā postulant concursum à subiecto dependentem. Si eductivus; ergo essentialiter requirit concursum subiecti. ergo quod magis augetur, eō maiorem requirit vim sustentatiā subiecti: & quidem à fortiori, quam requirat accidentis; cum sit ipsa essentialis dependentia à subiecto, à qua non minus implicat abolui, quam à propriā essentiā. Cum igitur ipse nequeat per alium concursum suppleri, ne in infinitum procedatur; si verum est, quod magis augetur accidentis subiecto, eō magis debere augeri vim sustentatiā subiecti: à fortiori verum erit, quod magis augetur iste concursus eductivus; eō magis auctum inviriā sustentatiā subiecti. Igitur in nullo genere cause concurrit Deus cum subiecto sustentante, supplendo effectum virtutis sustentativa respectu accidentis perfectioris in infinitū: sed sola virtus sustentativa obedient. finita est potens sustentare accidentia finita in infinitū. ergo idem poterit potentia sustentativa naturalis; cum hæc ab illā non differat, nisi quod hæc habeat naturalem inclinationem ad accidentia naturalia; illa obedientia ad supernaturalia.

Confirm. non minus accidentia supernat. quam naturalia connaturaliter postulant virtutem sustentatiā, in qua recipiantur: cum non minus accidentis supernat. quam naturales sit accidentis essentia iter ordinatum ad inhārendum. ergo si possunt accidentia supernaturalia in subiecto in infinitū augeri, non auctā virtute sustentativa subiecti: poterunt etiam accidentia naturalia in subiecto in infinitū augeri, non auctā virtute sustentativa eiusdem.

Prob. 2. Subiectum concurrit ad sustentandum accidentis, recipiendo tantum illud, eique se subster- nendo per modum receptaculi, sine quo non posset accidentis naturaliter existere; ut constat ex propriā causalitate subiecti. Sed eadem virtus receptiva subiecti, quæ sufficit ad recipiendum unum accidentis, sufficit ad recipienda plura, vel idem perfectius: ergo ad recipienda infinita, vel unum infinitē perfectum, non requiritur virtus receptiva infinita. Quod sic ostendo: ista virtus non requiretur major extensio; quia possunt plura accidentia recipi in eadem subiecto indivisiibili: nec major intensio; quia virtus receptiva non causat

formam, quam recipit, quoad intrinsecum esse ipsius, ad quod tantum requiretur maior ista virtus intensiva subiecti: sed illud supponit causatum à virtute actiuā agentis, educentis talem formam ex potentia receptiva subiecti. Neque hæc intensior vis sustentativa subiecti requiritur ex eo, quod accidentia quasi grauitent in subiecto: & consequenter quodplura in eo recipienda sunt, eō fortior debeat esse vis sustentativa ad ea sustinenda. Nam accidentia recipiuntur in subiecto, ut in proprio centro & receptaculo. Vnde sicut elementa in proprio loco non grauitant; ita nec accidentia in proprio subiecto ponderant: & sicut eadem virtus centri sufficit ad recipiendum quocumque corpus elementare; ita eadem virtus receptiva subiecti sufficit ad recipienda quæcumque accidentia. Quia sicut elementa non postulant centrum, ut ab eo accipiunt esse, sed ut in eo tantum connaturaliter consistant; ita accidentia non postulant subiectum, ut ab eo recipienti esse, sed ut in eo tantum connaturaliter existant, sine quo non deberetur ille ab agente esse.

Vnde non valet hæc argumentum calculatorium: 163. Ad sustentandum aliquod accidentis requiritur aliqua virtus: ad sustentanda plura, requiritur una. ergo ad sustentanda infinita, requiritur virtus infinita. Sicut nec talis calculatio valet de centro receptante maius & maius elementum: nec de potentia obedientiali sustentante plura, siue perfectiora accidentia: nam eadem, quæ sufficit ad unum, sufficit ad omnia. Ita Scotus in 3. diff. qu. 2. q. Tertio, ubi docet potest etiam si reciperet infinitas visiones in se, non fore infinitam plusquam modum est: confirmat Lyche. in 2. diff. 3. qu. 10. q. Resp. & Vesque. 1. 2. disp. 8. 1. nu. 14.

Ratio.

Verum contrā vrgent hæc: 1. Ex eo quod persona increata Verbi sustentare potest infinitas naturas creatas, recte sequitur, illam habere virtutem sustentandi infinitam. ergo ex eo quod subiectum sustentare potest infinita accidentia, recte sequetur, illud habere vim sustentatiā infinitam.

2. Quid plura accidentia Deus extra subiectum conservaret, eō maiore deberet concursu pluribus que cum illis influere. ergo quod plura accidentia subiectum sustentat, eō maiorem vim in se habere debet. Nam rali casu Deus suppleret concursus, quos in iisdem accidentientibus causasset subiectum: ergo si subiectū quo plura receperit accidentia, eō plures causasset concursus; quod plura sustentasset accidentia, eō maiorem vim sustentatiā habere debuisse: cum maior concursus maiorem supponat virtutem concurrendi. Confirm. à contrario. Si non maiorem concursum sustentatiū præberet subiectum erga plura, quam erga pauciora accidentia; nec Deus illa extra subiectum conservando maiore deberet uti concursu erga plura, quam erga pauciora.

3. Recte ex quantitate causalitatis arguitur quantitas & perfectio virtutis causatiæ. Sed quod plura accidentia recipiuntur in subiecto, eo magis augetur quantitas & perfectio causalitatis eductiæ: ergo eō maior arguitur virtus sustentativa subiecti. Maior prob. causalitas est exercitium virtutis causatiæ, & actus 2. iphus: sed exercitium, & actus 2. supponit actum 1. sibi proportionatum: ergo.

Resp. ad 1. neg. conseq. nam persona increata infinitudo arguitur ex eo, quod in singulis naturis infinitis assumptilibus supplere possit singulas perfectiones hypostaticas, quæ singulæ hypostases creare singulis suis propriis naturis conseruent.

166.

Vrgebu 3.

167.

Ad 1. resp.

Ratio. Subiectum verò per potentiam sustentatiuam non debet suppleri in singulis accidentibus, quæ sustentat, singulas rationes eorum, sed unam respectu omnium. Quia cum hypostasis, creata sit proprium complementum naturæ, illi soli, & non alteri addictori, unaquaque requirit proprium supplementum. Et licet persona diuina per eadem suam increata hypostasim suppleret has, diversas hypostases creatas, eas rāmen suppleret; quatenus in suā increata hypostasi eminenter continet perfectiones omnium creatarum hypostasiorum. At verò plura accidentia per se non requiriunt diversa subiecta, sed possunt sequē connaturaliter esse in uno, ac in multis; nec unum subiectum sustentando plura accidentia supplet peculiares perfectiones eorum, sed unam communem rationem sustentabilitatis, in quā omnia conueniunt. Ad 2. Nonnulli negant, requiri maiorem concursum effectuum ad consequandum accidentis extrā, ac in subiecto. Alij affirmant requiri, & probabilius: Iuxta quā sent. neg. antec. per se.

Nam licet ad consequandum accidentis extra subiectum maior concursus effectuum requiratur, quā in eis, quō idem accidentis in subiecto conservabatur, cum debet suppleri concursus ipsius subiecti, negandum tamen est; quod plura accidentia extra subiectum conservantur, cōd. maiorem concursum effectuum per se esse necessarium, sed per le-tantum subiecte unum determinatum pro omnibus; suppletum, quod subiectum per se prestisset. Dixi per se: nam per accidentis, quod plura accidentia extra subiectum conservantur, cōd. maior concursus effectuum suppletus subiecti requiritur: debent. n. roborari singuli concursus effectui, quibus singula accidentia, vel singulæ partes graduales eiusdem conservantur: non propter exigentiam ipsorum, quae possint uno concursum suppletum concursum subiecti conservari, sed per accidentis, ratione multiplicati concursus in distinctis accidentibus: velut si eadem accidentia, quae sunt in eodem subiecto, ponentur in diversis, multiplicaretur concursus subiectus per accidentis ratione multiplicationis subiectorum. Dices: Etiam accidentia, quæ sunt distincta inter se, requiruntque distinctos concursus sustentatiuos. Cōfir. alio concursus sustentatur albedo, alio dulcedo ab eodem subiecto: ergo quod plura accidentia sunt in eodem subiecto, cōd. maior, multiplexque ad ea sustentanda requiritur concursus. Concedo, plura accidentia in eodem subiecto manere distincta inter se: nego tamen requiri plures concursus sustentatiuos, ut quod, sed ad omnia sufficere unum concursum sustentatiuum ut quod; quia unum sufficit subiectu n. cuip. cādem potentiā sustentatiū respectu omnium. Ad confir. concedo, alio concursu sustentatiuo ut quo sustentari albedinem, alio dulcedinem; non tamen alio ut quod: nam id, quod sustentat omnia, & singula accidentia ut quod est ipsum subiectum per suam entitatem immediatè. Hoc autem prouenit ex discrimine inter concursus subiectuum, & effectuum. nam inter concursus effectiuū est tantum ut quo, & ab ipsā virtute efficiuntur subiecti distinctus; ac proinde necessariō debet unum & effectuū ad multiplicationem effectuum. Subiectiuū complete sumptus, non est à subiecto distinctus, sed essentialiter illud includens. Quippe subiectum non solum est in actu & respectu accidentis, sed includitur in suā ipsius causalitate actuali, quagenus actu debet sciplum præbere ut subiectum receptiuum accidenti. Sicut & causa formalis actu includitor in suā ipsius causalitate.

Obiectio. Conf. Ref. ad obiec. princip. Ad confir. dico, speciem repräsentantem infinita obiecta, idē effectuū infinitam, quia per se & formaliter sequiāt infinitis objectis reprezentantibus seorsim infinita obiecta: non enim infinita obiecta seorsim tantum per distinctas species expressa requirent virtutem expressiā infinitam, sed etiam ab unā tantum specie expressa; cū obiectum secundūm esse intentionale debet effectuū procedere à specie impressa: ac proinde nequeunt infinita obiecta secundūm esse intentionale effectuū procedere à specie finita. Subiectum autem solum per accidentis, & materialiter sequiāt infinitis virtutibus sustentatiuis; quia quod facerent infinitas virtutes sustentatiū, recipiendo infinita accidentia seorsim, facere potest una; non propter infinitam vim sustentatiū, quae ad infinita accidentia sustentanda requiritur, sed propter unitatem subiecti sufficientis ad plura accidentia sustentandas.

Discrimen. Ad fund. primā, pater: Ad fund. secundā, infra. Ad rationem Vasquez, nego conseq. nam Deus per cognitionem bearam non exprimitur, quia non cognoscitur in eā ut in suā imagine, sed in sciplo. Unde solum est infinita terminatiū & extrinsecē. Obiecta verò infinita erata necessariō exprimenda, essent per cognitionem intrinsecē infinitam; quia talis cognitione succederet loco infinitorum obiectorum non existentium: cū enim illa non existent in se, debent existere in suā imagine, ut ab intellectu videri possint. ergo cognitione, vel species reprezentans illa, necessariō esset infinita; quia deberet in esse intentionalī adæquare totum esse naturale infinitorum obiectorum: aliqui non possint omnia obiecta in illa distincte videri. Ad fundam. tertīa, disting. maior. Quilibet angelus habet species reprezentantem infinita individualia accidentium inchoatē & remotis, concedo; complē-

formali, quatenus actu sciplam exhibet subiecto. Hic enim causandi modus per immediatam exhibitionem sui communis est omnibus causis intrinsecis. Secūs est de causā efficiente, quae, cū sit extrinseca, non ingreditur actu suam causalitatem. Cū igitur subiectum sit idem respectu omnium accidentium, esto multiplicentur accidentia, cumque concursus ut quo, non multiplicantur ut quod; quia hic semper est unus & idem, nempe ipsum subiectum actu sustentans omnia accidentia. Ad confirm. patet: Deus non per se, propter exigentiam accidentium, sed per accidentis, propter multiplicationem concursum efficientum, qui necessariō multiplicantur ad multiplicationem effectuum, deberet concursus completius subiecti multiplicare. Ad 3. conced. maior, respectu causæ efficientis, à qua causalitas recipit suum intrinsecum esse; neganda de subiectuā, à qua causalitas eductiva non accipit suum intrinsecum esse, nisi quatenus in illa recipitur. Ad prob. disting. minor: quae vera tantum est respectu actus primi, à quo causalitas recipit suum intrinsecum esse per productionem, non respectu actus primi, à quo non recipit esse nisi tantum per receptionem in illo. Confir. hoc argum. non concludit in causa finali: potest n. augeri causalitas efficientis, quae est eadem realiter cum causalitate finis, non autem virtute causa finalis: cū possit eadem causa finalis per eandem bonitatem mouere agens ad producendos plures, perfectioresque effectus. Igitur nec concluderet in causa materiali. Quemquam ex maiore causalitate completa ut quod arguat major seu multiplex perfectio causa materialis; non ex maiore causalitate incompleta ut quo. Ex dictis patet ad obiec. princip. Ad confir. dico, speciem repräsentantem infinita obiecta, idē effectuū infinitam, quia per se & formaliter sequiāt infinitis objectis reprezentantibus seorsim infinita obiecta: non enim infinita obiecta seorsim tantum per distinctas species expressa requirent virtutem expressiā infinitam, sed etiam ab unā tantum specie expressa; cū obiectum secundūm esse intentionale debet effectuū procedere à specie impressa: ac proinde nequeunt infinita obiecta secundūm esse intentionale effectuū procedere à specie finita. Subiectum autem solum per accidentis, & materialiter sequiāt infinitis virtutibus sustentatiuis; quia quod facerent infinitas virtutes sustentatiū, recipiendo infinita accidentia seorsim, facere potest una; non propter infinitam vim sustentatiū, quae ad infinita accidentia sustentanda requiritur, sed propter unitatem subiecti sufficientis ad plura accidentia sustentandas.

Ad 2. resp. 172. **Ad 3. resp.** Cū igitur subiectum sit idem respectu omnium accidentium, esto multiplicentur accidentia, cumque concursus ut quo, non multiplicantur ut quod; quia hic semper est unus & idem, nempe ipsum subiectum actu sustentans omnia accidentia. Ad confirm. patet: Deus non per se, propter exigentiam accidentium, sed per accidentis, propter multiplicationem concursum efficientum, qui necessariō multiplicantur ad multiplicationem effectuum, effectuū, deberet concursus completius subiecti multiplicare. Ad 3. conced. maior, respectu causæ efficientis, à qua causalitas recipit suum intrinsecum esse; neganda de subiectuā, à qua causalitas eductiva non accipit suum intrinsecum esse, nisi quatenus in illa recipitur. Ad prob. disting. minor: quae vera tantum est respectu actus primi, à quo causalitas recipit suum intrinsecum esse per productionem, non respectu actus primi, à quo non recipit esse nisi tantum per receptionem in illo. Confir. hoc argum. non concludit in causa finali: potest n. augeri causalitas efficientis, quae est eadem realiter cum causalitate finis, non autem virtute causa finalis: cū possit eadem causa finalis per eandem bonitatem mouere agens ad producendos plures, perfectioresque effectus. Igitur nec concluderet in causa materiali. Quemquam ex maiore causalitate completa ut quod arguat major seu multiplex perfectio causa materialis; non ex maiore causalitate incompleta ut quo. Ex dictis patet ad obiec. princip. Ad confir. dico, speciem repräsentantem infinita obiecta, idē effectuū infinitam, quia per se & formaliter sequiāt infinitis objectis reprezentantibus seorsim infinita obiecta: non enim infinita obiecta seorsim tantum per distinctas species expressa requirent virtutem expressiā infinitam, sed etiam ab unā tantum specie expressa; cū obiectum secundūm esse intentionale debet effectuū procedere à specie impressa: ac proinde nequeunt infinita obiecta secundūm esse intentionale effectuū procedere à specie finita. Subiectum autem solum per accidentis, & materialiter sequiāt infinitis virtutibus sustentatiuis; quia quod facerent infinitas virtutes sustentatiū, recipiendo infinita accidentia seorsim, facere potest una; non propter infinitam vim sustentatiū, quae ad infinita accidentia sustentanda requiritur, sed propter unitatem subiecti sufficientis ad plura accidentia sustentandas.

Ad 3. resp. 173. **Ad 4. resp.** Cū igitur subiectum sit idem respectu omnium accidentium, esto multiplicentur accidentia, cumque concursus ut quo, non multiplicantur ut quod; quia hic semper est unus & idem, nempe ipsum subiectum actu sustentans omnia accidentia. Ad confirm. patet: Deus non per se, propter exigentiam accidentium, sed per accidentis, propter multiplicationem concursum efficientum, qui necessariō multiplicantur ad multiplicationem effectuum, effectuū, deberet concursus completius subiecti multiplicare. Ad 3. conced. maior, respectu causæ efficientis, à qua causalitas recipit suum intrinsecum esse; neganda de subiectuā, à qua causalitas eductiva non accipit suum intrinsecum esse, nisi quatenus in illa recipitur. Ad prob. disting. minor: quae vera tantum est respectu actus primi, à quo causalitas recipit suum intrinsecum esse per productionem, non respectu actus primi, à quo non recipit esse nisi tantum per receptionem in illo. Confir. hoc argum. non concludit in causa finali: potest n. augeri causalitas efficientis, quae est eadem realiter cum causalitate finis, non autem virtute causa finalis: cū possit eadem causa finalis per eandem bonitatem mouere agens ad producendos plures, perfectioresque effectus. Igitur nec concluderet in causa materiali. Quemquam ex maiore causalitate completa ut quod arguat major seu multiplex perfectio causa materialis; non ex maiore causalitate incompleta ut quo. Ex dictis patet ad obiec. princip. Ad confir. dico, speciem repräsentantem infinita obiecta, idē effectuū infinitam, quia per se & formaliter sequiāt infinitis objectis reprezentantibus seorsim infinita obiecta: non enim infinita obiecta seorsim tantum per distinctas species expressa requirent virtutem expressiā infinitam, sed etiam ab unā tantum specie expressa; cū obiectum secundūm esse intentionale debet effectuū procedere à specie impressa: ac proinde nequeunt infinita obiecta secundūm esse intentionale effectuū procedere à specie finita. Subiectum autem solum per accidentis, & materialiter sequiāt infinitis virtutibus sustentatiuis; quia quod facerent infinitas virtutes sustentatiū, recipiendo infinita accidentia seorsim, facere potest una; non propter infinitam vim sustentatiū, quae ad infinita accidentia sustentanda requiritur, sed propter unitatem subiecti sufficientis ad plura accidentia sustentandas.

Ad 4. resp. 174. **Ad 5. resp.** Cū igitur subiectum sit idem respectu omnium accidentium, esto multiplicentur accidentia, cumque concursus ut quo, non multiplicantur ut quod; quia hic semper est unus & idem, nempe ipsum subiectum actu sustentans omnia accidentia. Ad confirm. patet: Deus non per se, propter exigentiam accidentium, sed per accidentis, propter multiplicationem concursum efficientum, qui necessariō multiplicantur ad multiplicationem effectuum, effectuū, deberet concursus completius subiecti multiplicare. Ad 3. conced. maior, respectu causæ efficientis, à qua causalitas recipit suum intrinsecum esse; neganda de subiectuā, à qua causalitas eductiva non accipit suum intrinsecum esse, nisi quatenus in illa recipitur. Ad prob. disting. minor: quae vera tantum est respectu actus primi, à quo causalitas recipit suum intrinsecum esse per productionem, non respectu actus primi, à quo non recipit esse nisi tantum per receptionem in illo. Confir. hoc argum. non concludit in causa finali: potest n. augeri causalitas efficientis, quae est eadem realiter cum causalitate finis, non autem virtute causa finalis: cū possit eadem causa finalis per eandem bonitatem mouere agens ad producendos plures, perfectioresque effectus. Igitur nec concluderet in causa materiali. Quemquam ex maiore causalitate completa ut quod arguat major seu multiplex perfectio causa materialis; non ex maiore causalitate incompleta ut quo. Ex dictis patet ad obiec. princip. Ad confir. dico, speciem repräsentantem infinita obiecta, idē effectuū infinitam, quia per se & formaliter sequiāt infinitis objectis reprezentantibus seorsim infinita obiecta: non enim infinita obiecta seorsim tantum per distinctas species expressa requirent virtutem expressiā infinitam, sed etiam ab unā tantum specie expressa; cū obiectum secundūm esse intentionale debet effectuū procedere à specie impressa: ac proinde nequeunt infinita obiecta secundūm esse intentionale effectuū procedere à specie finita. Subiectum autem solum per accidentis, & materialiter sequiāt infinitis virtutibus sustentatiuis; quia quod facerent infinitas virtutes sustentatiū, recipiendo infinita accidentia seorsim, facere potest una; non propter infinitam vim sustentatiū, quae ad infinita accidentia sustentanda requiritur, sed propter unitatem subiecti sufficientis ad plura accidentia sustentandas.

Species duplice posse est representare infinitas individuationes obiectorum; alio tenore & inchoare, continendo radicem tantum infinitarum individuationum: Hoc intellectus remotè & inchoare, non proxime & completere continet infinita obiecta: quia continet illa radicaliter, quatenus potest per species eorum compleri ad singula obiecta intelligenda. Ita species angelica continet infinita accidencia operationum radicaliter, quatenus potest per concordum Dei compleri ad singula accidentia distincta numero representanda. Est igitur in tali specie remota tantum ratio infinitarum, non completa & proxima, qualis ab aduersi. ponitur.

176.

Ad 2.

Quidquid accrescere obiecto in esse naturali, accrescere debet species in esse intentionali.

Ad 2. neg: minor. Ad prob. dico, si per crescere quantitatem & arithmeticè, significet crescere in eodem genere perfectionis cum obiecto representato, concedo speciem non crescere quantitatè & arithmeticè ex multitudine obiectorum, sed potest geometricè & proportionaliter. Si vero per crescere quantitatè & arithmeticè, significet, speciem ratione crescere in suo ordine intentionali, quantum obiectum in se ordine naturali, contendo, species quantitatè & arithmeticè crescere ex multitudine obiectorum: quia tantum crescit virtus representativa speciei in esse intentionali; quantum crescit obiectum in esse naturali; cum ratione perfecti obiecti dearticulanda sit virtute speciei. Unde videmus, obiecta materialia producere species sensibiles secundum omnem modum in ipsius existentia. ergo à fortiori species intelligibilis infusa à Deo ad representanda intuitu obiecta, debent continere illa secundum omnes perfectiones in ipsis existentes; alioqui non essent adaequatae expressione omnium, quæ sunt in obiecto.

Ad 3. quod dicitur, possit species finitam actionem ordinis representare infinita ordinis inferioris, Rcp. posse aliquid superioris ordinis continere aliquid ordinis inferioris, 1. modo virtute; quia via potest attingere inferius: 2. modo ordinem tantum & superioritate; quia unum est superior, aliud inferius; quod quantumcumque crescat infinitè, atque uttingerit, quod attingit sicutum superius. Quando superius continet inferius 1. modo, rectè sequitur ex infinitate effectuum, vel obiectorum inferioris ordinis infinitas alias ordinis superioris, non quando 2. modo. Quia quando superius virtute continet inferius, infinitas virtus superioris ex infinitate inferioris ob virtutem continentiam illius; non quando continet tantum ordinem, cum non debat illud in sua virtute continere: nec infinitas quondam intentionem, sed quondam entitatem & perfectionem hoc pacto: Ad representanda duo obiecta requirunt virtus finita alteris ordinis: ergo ad representanda plura, virtus finita alteris ordinis: ergo ad representanda infinita, virtus supremi ordinis. Repugnat autem in quaevi serie, in qua sunt infinita producibili, produci supremam talis serieris: ergo cum infra ordinem natura sit infinita series ordinum rerum, implicat, ut in qualibet producatur supremum talis serieris. ergo implicat, ut in serie speciem representantem plura & plura obiecta, species vel numeri distincta, producatur suprema species talis serieris. Probo minor. 1. inductione: Implicat suprema creatura in rea serie creaturarum possibilium; supremam individualiter in qualibet serie individualiter perfectionis; supremas virtus in serie virtutum maiorum: ergo pariter implicat supremam species in serie specierum perfectionis. 2. fu-

Repugnat producere posse supradictam in illa serie, in qua sunt infinita producibili.

premū cuiuscunq; infinitas serieris esset infinitum: nam ex calculatione infinitorum, supra quæ coheretur supremum talis serieris; necessario resulteret in extremo calculato aliqua infinitas entitatis & perfectionis. Si enim ad representanda duo obiecta requiritor species talis perfectionis & entitatis; ad representanda vero plura requiruntur species perfectionis entitatis: ad representanda infinita requiruntur species supremam perfectionis & entitatis: Igitur talis species erit infinita in perfectione & entitate, cum perfectior in tota serie infinitarum specterum produci nequeat. Dices. Dat utrum glorietur intra seriem luminari intellectualium suprum; & tandem illud infinitum non est: ergo non implicat dari supremum serie. Resp. negando, lumen glorie esse supremum in suo ordine: cum semper dari possit perfectius lumen, tamen individualiter intra eodem ordinem. Dicitur autem supremum respectu reliquorum luminorum naturalium, ad quæ non comparatur et supremum eisdem ordinis, sed diversi: ita homo dicitur supra creatura respectu reliquarum corporalium. Id autem quod implicat, est, ut datur supremum in quolibet ordine & serie infinita.

Ad 3. quilibet potentia creata continet infinitos effectus individuales solum remote & inchoare quatenus compleri potest per actualē concursum causæ 1. non proxime & completere, quo pacto per aduersi. Species representativa infinitarum obiectorum contineret obiecta infinita.

Ad 4. nego conseq. quia in continuo non dantur partes actu distinctæ, sed una simplex entitas finita diuisibilis in partes non tot, quin plures. Nec partes infinitæ in continuo sunt omnes determinatae extensionis, alioqui conficerent infinitam extensionem: infinita vero individualiter singula & omnia sunt determinatae perfectionis. Ad confirm. neg. major; nam species representans infinitas partes continui, non est infinita, quia auctem individualiter representata esset infinita, etiam species complete & distincte illa representans foret infinita. Ratio: species suam perfectionem non solum defulcit ex natura, sub qua individualiter representata continetur, sed ex ipsius individuali representatis; quia non solum representat distincte naturam, sed distincte omnia & singula infinita individualia. Unde talis species sequitur et infinitis speciebus representantibus singulis singula individualiter distincte & distincte.

178.
Obiecto.

Solutio.

179.
Ad 3.180.
Ad 4.181.
Ad conf.

Ratio.

SECTIO X.

An quo superior est Angelus, eò per universiores species intelligat?

PRIMA sent. neg. Secunda 2. dist. 3. q. 40. h. 11. apud mo & ad vit. arg. 1. y. be. ibid. Basol. cit. Bacho. dist. 3. § 4. & 5. Attol. dist. 11 q. 2. m. 2. Priorum fadidam. repugnat species representativa plurimi distincte: ergo & universalitas alia in representando. 2. huc universalitas specierum tantum ponitur ad fadidam superioritatem angelic intelligentis: sed huc fadatur potest per intelligere perfectius, ceteris, & limpidius, cum iisdem speciebus. 3. ex opposita sent. sequeretur, creari posse angelum, qui omnia intelligeret per suam essentiam: nam ponatur supremus intelligere omnia per decem species; creari posset alius superior & superior, qui intelligeret per species præciores & pauciores: ex quo tandem deveniretur ad aliquem, qui omnia intelligeret per unam

182.

1. Sent. neg.

Prob. 1.

2.

3.

Vtiam speciem. Quo dato creari posset superior, qui omnia intelligeret per suam essentiam: cum supra modum intelligendi omnia per unicam speciem, non detus aliis modis intelligendi eadem omnia universaliter, quam per propriam essentiam.

183.

Secunda docet, neutrca posse probabili ratio-
ne, aut coniecturā affirmari: Vasquer t.p. disp. 203.
c.q. inclinat Molina t.p.q. 4. 5. 17. 3. Quia tota res huc
est à nostro sensu & humanā Philol. reducta, dec-
certa supposita ratio auctoritatis partis assertorū.

1846
32 Sens.
Probabilités
affirmat.

Tertia affirm. S. Thom. I. p. q. 54. art. 3. & Thomist. can. verum quidem recent. probabiliorter; ex Dic-
t. Auct. lib. de nat. hirur. c. 2. vbi sit. angelos in
severori participare scientiam angelis superioris, mo-
do tamen inferiori, & minus universaliter. Nec loqui
potest de scientia superiorat. quia inferiores illumin-
natur a superioribus: nam id est. subdit, easdem
proprietates, quas habent superiores, habere infe-
riores, licet modo dissimili & inferiori: cum ta-
men non eandem scientiam supernet. habeant su-
periores, & inferiores: multa enim per regulatio-
nes cognoscunt superiores, qui ignorant inferiores.
Eadem sent. habetur in lib. de causis prop. 10. &
in Proclus apud S. Thom. lett. 10. in cit. lib.

189.
Prob.concl

Prima ratio. Species infunduntur angelis, ut ad-
equata principiis actuorum : sed quod angelus est su-
perior natura, et unico actu plura intelligit : ergo
quod est superior natura, et per universaliter species
intelligit. Major constat ; nam species essen-
tialiter ordinantur ad actus, ut principia producti-
ua eorum : ergo singulæ debent singulis actibus
adæquari, ut quantum se extendunt actus formaliter
exprimendo, tantum se extendant species virtualiter representando. Species n. expressa adae-
quari debet impressæ, cum hæc ad illam ut causæ
ad effectum proximè ordinetur. Minor prob. quod
Angelus est superior natura, et perfectionem habet
intellectum : perfectior autem intellectus non so-

Inductio

llo postular clariū, sed etiam plura actu simul intelligere: nam quod perfectior est sensus, et plura simul actu cognoscit: quod altior est virtus, et ad plures effectus producendos se extendit. Quia quod perfectior est virtus, et est in seipso vnitior & sim- plior, ut patet in Deo, in quo virtus est ratiocina- tio & simplicissima, per unicum medium tendens ad omnia intelligibilia. Confitemur quod virtus est simplicior, et minorem postulat compositionem: ergo pauciora requirit componentia. ergo quod intellectus angelicus perfectior & simplicior, et pau- ciores postulat species intelligibles, cum quibus componat ipsum proximum principium intellectum; atque adeo universaliores in representando postulat species: quippe qui per pauciores debet posse eadem intelligere, quia per plures imperfe- cti.

187.
Prob. 2.
concl.

Secunda. *Intellectus angelii superioris est specie diversus ab intellectu inferioris: ergo & propria operatio unius erit diversa à propriâ operatione alterius; nam quisvis potentia per se primum specificatur à proprio actu: Antec. constat; nam intellectus angelii est adæquata proprietas naturæ angelicæ: ergo si natura unius specie differt à naturâ alterius, etiam vis intellectiva unius specie differt à vi intellectivâ alterius: ergo & species adæquata unius à specie adæquatâ alterius: nam species per se primum ordinatur ad actum, ut proximum principium illius: at sola maior claritas non inuehit specificam differentiam, ut per se claret; nam solum intendit speciem intra eundem gradum species perfectionis.*

188.
Obiectio I.

Obitices 1. Leo essentialiter differt ab equo; &c

tamen visus unius non differt a visu alterius : ergo
etiam unus angelus essentia litere differat ab aliis ,
non propter etiam intellectus unius differet ab intellectu
alterius . 1. posset actus unius differre ab actu
alterius penes propriam cuiusque essentiam esto-
nem differat penes alia obiecta extensisca & secun-
daria . Resp . ad i . neg . cohseq . nam visus fluit a
gradu generic o animalis , in quo loco conuenit
cum equo . Vis autem intellectua angelica fluit
tamen a gradu generic o , quam specifico angelii . Est
enim haec adaequata proprietas naturae angelicæ ,
qua tota intellectu qualis est , sicut tota immaterialis
est . Visus autem non est adaequata proprietas leo-
nie , aut equi . Ad 2 . nego antec . nam propria opé-
ratio angelii differre debet penes quodcunque obiectum
ad equum operationis angelicæ .

Ad 1. primis, nego antec. ut scilicet. 8. Ad 2. nego 190.
minot. nam omnes angeli intelligunt sequentem citio, Sicutus 1.
quia omnes intelligunt per species proprias, & abs- scilicet. arguitur
quo villo impedimento. Nec sola maior limpiditas
sue claritas intelligendi sufficit ad distinguendam
specificè operationem unius ab alterius. Ad 3. ne-
go sequel. Ad suumum n. deutentretur ad ange-
lum, qui omnia inferiora intelligeret per unicam
species, & seipsum per propriam essentiam. Quod
si creetur aliis superior, intelliget eadem per spe-
ciem universaliorem: siquidem per talen spe-
ciem intelligeret omnia, que intelligit proximè in-
ferior, & praeter ipsum inferiorem: nam hic per
suam speciem intelligit tantum inferiora, non se-
ipsum; quia seipsum intelligit immediate per pro-
priam essentiam. Vnde semper universaliore foret
species angelii superioris, quam proximè inferioris;
quia praeter obiecta, representata à specie inferio-
ris, representaret ipsum inferiorem, qui non esset
representatus à specie inferioris; nam ille seipsum
immediate intelligeret per propriam essentiam. Ad Ad fundam.
fundam. secundis, paret. secunda.

20

189

Resp. ad II

1

191

三

SECTIO. XI.

*Quo pacto Angeli superiores intelligentes
per species univerſaliores?*

Ratio dub. si quod angelus est natura superior, 192.
cùm multò plures sint angelorum nature, quām
renata materialium essentia, que possint per in-
telligibiles species representari, multò citius, quām
deveniatur ad supremum angelum, assignandus
erit alius, qui omnes res materiales intelligat per
vnicam speciem, atque adeo per unicum actum,
qua species respondet actu. **Quin** etiam vterius
sequeretur, dari angelum, qui omnes res materia-
les & immateriales intelligeret per vnicam spe-
ciem, nam qui per vnicam speciem intelligeret res
omnes materiales, per aliam speciem intelligeret
omnes angelos inferiores sc: eo quod multò plures
essent res materiales quoad species, & individua,
quām angeli inferiores sc. **Confir.** saltem in ange-
lis, quos Deus condere posset inferiores infimo,
hæc regula locum non haberet. nam ponamus in-
fimum de facto singulas naturas intelligere per sin-
gulas species: si ceteretur inferior infimo, non
posset per species minùs vniuersales intelligere;
quia non posset habere species minùs vniuersales,
quām habeat anima separata: sed hæc ad minimū
habet species representantes singulas naturas speci-
ficas, ergo tam infimus, quam inferior infimo in-
telligeret per species sive vniuersales. 193.
Confirm.

14

Primus

Disputatio IX. De medio cognitionis Angelicæ. Secundio XI.

104

194. Prima lont. Heret. in 2. diff. 3. qu. 4. art. 4. Egid. 2. p. diff. q. 2. 4. 2. in resolut. & dub. Ferrar. 2. con. Gen. 98. §. Circa conclus. negantum. quamcumque superioritatem sufficere, ut unus angelus in se eligat per species universaliores, quam alius; sed requiri superioritatem ordinis: reliquos vero ciusdem ordinis intelligere per species sequentes universaliales, sed unus clarus & stupidius alio; secundum quod unus excedit alienum in specifica perfectione intrat eundem ordinem hierarchicam. Ad quam ex parte inclinat Barth. 1. p. q. 55. art. 3. §. Nobis vero; probabilem censet Zumel ib. d. q. 2. concl. §. Fundam. sicut plura animalia distinguuntur specie non per plures, aut pauciores vires sensitivas, sed per easdem perfectiores: ita & angeli distinguuntur possunt species, non per plures, aut pauciores species intelligibiles, sed per easdem perfectiores.

195. Secunda affirmit, quamlibet superioritatem, etiam specificam intra eundem ordinem hierarchicum sufficere, ut per universaliores species intelligat: S. Tho. I p. q. 55. art. 3 & q. vn. disp. de anim. art. 7. ad 5. Quibus in locis abolutè docet, quo angelos est superior naturæ, eo per universaliores species intelligere: Caprol. in 2. diff. 3. q. 2. art. 1. concl. 7. & art. 3. Cuer. I. p. q. 55. art. 3. magis inclinat Banner: sequitur Zumel q. 2 prop. 3. Valent. pu. 3. Suar. lib. 2. de angel. c. 16. Colligitur ex nostris principiis: quia non solum angelus ordine, sed etiam species superior perfectiore habet intellectum; atque adeo operationem; & consequenter speciem universalorem: cum ad operationem species diversam sola species intensius perfectior non sufficiat.

196. Duplicem assigno universalitatem in speciebus angelicis; unam in ordine ad plures & plures quiditates existentes; alteram in ordine ad plura & plura individua, tam existentia, quam futura, non autem possibilia. (Suppono ex communis sent. angelum non habere species rerum possibilium) cum hoc tamen discriminatione, quod individuum existentium in corruptibili angelus habeat species completas; corruptibilem incompletas, compleendas virtute causa: 1. ad exigentiam individuum, quando actu existunt, ut infra. Primum universaliter habent species angelorum diversi ordinis: secundum species angelorum diversæ tantum naturæ specificæ.

197. Per hanc dupl. universalitatem. 1. quod nunc de facto deveniri possit ad angelum, qui res omnes materiales intelligit universaliter, cum multo plures sint species rerum materialium, quam angelus ordine diversi. Quare si angelus infimo ordinis intelligunt per species representantes, ex. gr. duas, aut tres quidditates, angelus superioris ordinis intelligent per species representantes quatuor, aut sex quidditates. Sic autem gradatim ascendendo, cum novem tantum sint angelorum ordines, nunquam devenerit ad aliquem, qui cunctas quidditates materiales, aut immateriales intelligat per unicam speciem.

198. 2. Quod etiam angelus species perfectior universaliores habeat species; nam eadem species representans duas, aut tres quidditates, representare potest illas in ordine ad plura & plura individua. Nam, ut sed. q. non hoc ipso, quod species representat aliquam naturam, representat distinctè & dearticulatè omnia individua illius naturæ.

199. 3. Quo pacto Deo creanda angelos inferiores, & inferiores infimo, saluetur universalitas species; tam in angelis creabilibus superioribus, quam in quolibet creibili inferiori respectu animalis rationalis. Nam in quolibet angelo inferiore infimo concrearetur species representans eandem quidditatem, representatam à specie infimi, cum

paucioribus individualibus respectu superioribus, quam pluribus respectu animalis rationalis.

4. Quo pacto supremus eiudicatur ordinis cognoscere infimum eiudicatur per specimen universaliter, quam cognoscere aliud inferior superius eiudicatur ordinis. Quia licet ratio supremus quodammodo inferior superius comprehendat infimum eiudicatum ordinis, tamen superius cognoscere illum in ordine ad plura individualia angelica; quam cognoscere inferior; nam in nostra sunt, qualibet species angelica habet plura individualia subiecta.

Obiectio 1. omnia individualia virtute continentur in natura specifica: ergo eadem species representans naturam specificam representabit; quoniam individualia sub illâ continentur. Confirm. Species angelica est species comprehensiva; materies inferioris; ergo representans omnia individualia illius: non tamen solum tendit ad causam, sed ad omnes effectus possibilis contentos in causa.

Resp. neg: conseq. nam individualis non continent actus & formaliter, sed potestate tantum in natura specifica; eo modo quo differentiae continentur in genere. Quare ex intuitiva cognitione unius non sequitur intuitiva, sed ad suum ipsum abstractum alterius. Ad confirm. nego conseq. nam de ratione comprehensionis non est, nisi intrinsica & substantialis rei comprehensionis exprimere: individualia autem non sunt intrinsica & substantialis naturæ, sed solum extrinsica & accidentalia naturæ: alioqui nullus superior comprehendere posse: inferiorum, quia nullus superior naturaliter cognoscere potest secretâ cordis inferioris, aut omnes actus, quos inferior vel in seipso, vel in alieno subiecto, uti sunt motus locales, producere potest.

Obiectio 2. Plures sunt angelii creabiles inferiores infimo, quam individualis, in ordine ad quae per unam speciem infimus representat naturam inferiorem. ergo non potest in singulis creabilibus, inferioribus infimo, assignari species quoad universalitatem diversa. Antec. prob. creabiles inferiores infimo sunt infiniti; individualis, in ordine ad quae species infimi representat naturam aliquam inferiorem, sunt finita. Resp. neg. anteced. eiusque prob. Quia perfectionalis, sive entitativa distantia, qua est inter animam rationalem, & infimum angelum, est entitativa finita; cum sit inter terminos finitos entitate & perfectione.

Dices. Possunt intra latitudinem extensionis finitæ dari partes infinitæ, minores secundum extensionem: ergo possunt intra distantiam perfectionis finitæ, creari angelorum essentias infinitæ, inferiores & inferiores secundum perfectionem. Respondeo negando consequent. Nam in quantitate non datur terminus determinatus quoad minoritatem: sicut in angelis datur terminus quoad inferioritatem determinatus, qui est ipse animus rationalis, qui in genere substantiae intelligentiae est determinata perfectionis. Vnde etenique argumentum. Implicat intra latitudinem extensionis finitæ, dari partes quantitatis infinitas maiores unâ certâ & determinata: ergo implicat intra distantiam essentiae perfectionis finitæ, dari essentias infinitas, superiores unâ certâ & determinata: nam quilibet angelus inferior infimo debet esse superior animo rationali, secundum determinatam perfectionem specificam.

Ex dictis patet ad fund. Primæ, dispar est ratio de numero potentiarum, & de universalitate species; ille sequi potest ad quemcumque gradum superiorum (idem enim potentiarum numerus est

Salut. 4. 107.

281. Objicitur 1. Conf.

202. Resp.

203. Obiectio 2.

204. Resp.

205. In instantia solvitur.

206. Adjundam. 1. sens. patet.

est in supremo, ac in infimo angelo) hæc cùm per se primum ordinetur ad proprium modum operandi vniuersiūque naturæ cognoscētis, conēqui non potest ad quemcumque gradum genericum, sed ad proprium & differentiale naturæ.

DISPUTATIO X.

De cognitione Angelorum respectu rerum immaterialium.

TRIPLEX est obiectum immateriale respectu angelii cognoscētis; propria substantia; reliquæ intelligentiæ creatæ, cùm intelligentiis includendo etiam animas separatas; & Deus ut est naturale obiectum intellectus creāti. Certum est notitiā abstractiū per effectus, Deum à quouis angelo cognoscēti, & quidem perfectiori nobilioriq[ue] modo, quā ab homine. Sola superest concertatio, an ille ab angelo naturaliter cognoſcatur; distinctè & quidditatiū non quidem in scipio ac in propriā essentiā; est enim hæc cognitio indebita naturæ solis beatis communicanda beneficio luminis gloriæ; quidquid Bacho. in 2. dist. 4. art. 3. §. 4. & 5. in oppositum pinio improbat, alterens potuisse de possibili, talem visionem intuitiuam Uci eis connaturalēm creaturæ; contra quam 1. tom. dist. 9. s. 6. sed in suā specie, ac in proprio representatiuo, distinctè tamen & quidditatiū.

An Angelus naturaliter cognoscere possit Deum quidditatiū per propriam speciem distinctè eius essentiam representantem?

PRIMA sent. affirm. Scoti in 2. dist. 3. q. 9. & quod lib. 7. §. Secunda concl. & quodlib. 14. Lyche. ibid. Mayro. quodlib. 4. §. Circa 2. Aureol. in prolog. q. 2. art. 3. & 4. Oebam. q. 1. art. 5. & ad 9. dub. Rubio. q. 1. Maior. in 2. dist. 3. q. 5. Marsil. q. 7. art. 1. p. 2. concl. 8 Inclinant Gabr. in 2. dist. 3. q. 2. art. 2. concl. 3. & Bacho. cit. §. 2. & 3. Scotum sequuntur quoad possibilatatem tantum, non quoad connaturalitatem talis speciei, Bassol. in 2. dist. 3. q. 3. §. Contra ipsam, & in prolog. q. 1. art. 1. ad 8. Molina 1. p. q. 1. art. 2. dist. 4. & q. 56. art. 3. &c.

Docet igitur Scotus, possibilem esse speciem diuinæ essentiæ, quæ ipsam distinctè & quidditatiū repræsentet, eamq[ue] naturalem esse angelo, quia complect principium eius intellectuum in ordine ad actum, & obiectum naturaliter ab angelo cognoscibile. Etsi eadem species vocari possit supernaturalis ex parte efficientis, quatenus non potest angelus propriis viribus illam acquirere: nequit enim propriis viribus acquirere, nisi quæ in re creatâ continentur: species autem diuinæ essentiæ in nullâ re creatâ continetur; quia nulla res creata continet propriam intelligibilitatem diuinæ essentiæ. Nec talis species à Deo necessariò, sed liberè tantum producitur. Ceterum ut probet suam sent. distinctionem intuitiuam, quid notitiam intuitiuam ab abstractiū in eo, quod apud Scotū. intuitiuam immediatè causatur ab obiecto, & ad illud immediatè terminatur in scipio existens, & praesens præsentia reali: propter quod dicitur cognitioni existentis, ut existentis formaliter. A abstractiua vero, nec causatur ab obiecto immediatè, sed ab

eius specie impressa: nec immediate terminatur ad rem, vt in seipso existentem, & præsentem præsentiæ reali, sed tantum intentionali. Vnde dicitur abstractere ab existentiâ, non quod illam non exprimat objectiū & intentionaler, nam quidquid continet obiectum ipsum in esse naturali, exprimere potest propria eius species in esse intentionali, sed abstractit tantum ab existentiâ reali obiecti in seipso existentis; quia non fertur ad obiectum, vt in seipso realiter existens, sed ut existens intentionaler in suo representatiuo. Nam si intuitiu cognitionis non haberet obiectum in scipio existens secundum hoc coi. 3. at à posteriori.

Conf.

Confirm. alioqui conseruari posset intuitiu cognitionis, absente obiecto. & tunc aut videretur obiectum ut præsens; aut non videretur ut præsens: utrumque pugnat cum naturâ cognitionis intuitiuæ, quæ nec terminari potest ad obiectum, nisi ut præsens, nec ad illud terminari potest ut præsens, si re ipsa sit absens aut corruptum. Contrà verò cognitionis abstractiū, etiam si non habeat obiectum in scipio existens ac præsens, adhuc vi talis cognitionis potentia cognoscit obiectum; nam siue illud in scipio existat, siue non existat, semper vi talis cognitionis potentia eodem modo illud cognoscit. Quia id quod immediate terminat cognitionem abstractiū, non est obiectum in propriâ naturâ existens, sed in suo representatiuo expressum. Vnde pér accidens est ad terminandam cognitionem, quod in scipio existat. Rursus subdistinguit cognitionem abstractiū, in distinctam, & confusam. Confusa est, quæ ad obiectum tendit, vel per alienam speciem, vel sub ratione aliquâ communī & genericâ. Distincta est, quæ ad obiectum tendit etiam apud per speciem propriam, & sub ratione specificâ, & scotum. quidditatiū rei. Probat, angelum naturaliter cognoscere Deum cognitione distinctâ & quidditatiū per propriam speciem ipsius. 1. naturalis beatitudo angeli excedit naturalem beatitudinem hominis, etiam existentis in statu innocentiae: sed homo in statu innocentiae habere potuisse distinctam notitiam de Deo; alioqui non potuisse habere perfectam volitionem ultimi finis; nam hæc supponit illam: ergo à fortiori angelus, cui perfectior beatitudo naturalis debetur, eandem distinctam cognitionem de Deo ultimo fine in purâ naturâ habuisse.

2. Talis species non implicat: igitur concedenda est angelo. Nam perfectior cognitionis de Deo concedenda est angelo, quā homini: sed homini conceditur cognitionis Dei confusa per effectus: ergo angelo distincta per propriam speciem. Anteced. prob. non repugnat similitudo expressa distincte repræsentans Deum, ut constat de visione beatâ; ergo nec impressa, virtualiter repræsentans eumdem, cùm maior sit similitudo formalis, quā virtualis. 3. Intuitiuā visio Dei transiens relinquit distinctam memoriam sui obiecti, ut constat de Paulo, qui transeunte actu visionis Dei, quem in raptu vidit, recordabatur arcana Dei, quæ per illam videbat. ergo possibilis est species, quæ distincte & abstractiū Deum repræsentet. Quia memoria, quā transeunte actu beatifico Paulus habebat de Deo, non erat de obiecto realiter præsente, & existente in se, sed in suā specie ab actu visionis relata. Nam si per impossibile tunc Deus non extisset in se, adhuc Paulus vi talis speciei ab actu præteritæ visionis relata, distincte recordatus fuisset obiecti an. à visu. Confirm. potuisse Deus eamdem speciem abstra-

Prob. 2.

Prob. 3.

C. firm.

Quid notitiam intuitiuam ab abstractiū in eo, quod apud Scotū. intuitiuam immediatè causatur ab obiecto, & ad illud immediatè terminatur in scipio existens, & praesens præsentia reali: propter quod dicitur cognitioni existentis, ut existentis formaliter. A abstractiua vero, nec causatur ab obiecto immediatè, sed ab

106 Disputatio X. De cognitione Angelorum respectu rerum immaterialium.

abstractionem Deitatis, quæ relicta est in Paulo ex actu visionis, infundere eidem ante actum visionis: ergo tunc distinctè cognovisset Deum abstractiùm, absque præviâ cognitione intuitiùm Deitatis.

^{7.}
Pr. b. 4.
S. August.

4. Auctoritate August. 4. de Gen. ad lit. c. 24. docentis, in angelis fuisse cognitionem matutinam creaturarum in Verbo ante vespertinam earumdem in proprio genere. Nequit autem ea cognitione matutina intelligi pro cognitione beatifica supernat. nam hæc in angelis non præcessit cognitionem vespertinam in proprio genere, sed subsequuta est: quia prius angelus fuit viator, quæcum beatus, & in v. à cognovit creaturem in proprio genere. Igitur cognitione matutina creaturarum non potuit præcedere, nisi in D. o naturaliter cognito cognitione abstractiùm & quidditatius.

^{8.}
Ratio neg.

Secunda negat, possibilem esse huiusmodi speciem distinctionis & quidditatis representantem diuinam essentiam: Alens. 2.p.q. 24. me. 1. Henric. quod lib. 4. q. 9. S. Thom. 1.p. q. 56 art. 3. & q. 18. de veris art. 1. Bonav. in 2. dist. 3. p. 2. art. 2. q. 2. Caprol. q. 2. art. 1. c. concl. 6 & art. 3. ad argum. contra 6. concl. Aegidij dist. 3. p. 2. q. 2. art. 1. in resol. 2. dubij, 9. Redemptor. Durand. in prolog. q. 3. Ferrar. 2. con. gen. c. 98. §. Sed tunc, Caset. 1.p.q. 56. art. 3. Bannez ibid. concl. dub. 1. Zuniel q. 1. Valent. pu. 3. Arrub. disp. 166. c. 2. Suarez lib. 2. de angel. c. 17. Quæ verior est. Ratio Durand. Nequit cognitione abstractiua cuiuscumque rei esse prima, sed necessariò sequitur ad aliam priorem. Sed in puro viatore nequit præcedere aliqua cognitione, ex quâ abstractiua notitia de Deo ducatur: ergo nequit in puro viatore esse cognitione abstractiua Dei. Maior prob. 1. cognitione abstractiua, quam habet Deus de creaturis possibilibus; & abstractiua, quam habet angelus de aliis rebus, sequitur ad intuitiùm cognitionem propriæ essentie: & ante notiam abstractiua hominis semper præcedit intuitiua cognitione sensus. 2. prima cognitione necessariò est entis in actu, quia non ens cognosci non potest, nisi per ens: neque ens in potentia, nisi per ens in actu, 9. metaph. Sed cognitione entis in actu necessariò est intuitiua, quia fertur in rem, ut præsentem secundum actualē existentiā ipsius, nullā aliā cognitione, aut cognito mediante; cum ipsa sit prima cognitione, primumque cognitionem. Minor primi syllog. prob. vel talis cognitione esset cognitione Dei; & non: quia aut illa est abstractiua, & adhuc illam aliā cognitione præcederet; de qua iterum quereretur, & sic in infinitum. Aut intuitiua: & hæc cum sit beatifica, nequit esse in viatore, cum destruat statu viæ. Vel talis cognitione esset obiectiū creati: & non; quia ex nullo præcognitione creato deduci potest quidditatiua cognitione Dei. Sed contrà: tunc tantum vera est maior, quando abstractiua cognitione originatur ex intuitiùm eiusdem obiectiū. Atque hoc tantum probat inductione. Secus quando aliunde infunditur: potest autem Deus infundere intellectui humano abstractiua cognitionem rei, cuius nulla præcessit intuitiua sensus. Ad prob. nego maior. quia potest Deus infundere intellectui angelico primam cognitionem alicuius entis possibilis: & tunc prima cognitione, quam habebet angelus de tali obiecto, non esset entis in actu, prout in actu; quia non tenderet ad illud ut præcognitione secundum actualē existentiā ipsius. Ratio: licet, quando abstractiua, & intuitiua naturali modo originantur ab obiecto, vna præcedat aliam; quando tamen infunditur à Deo, potest abstractiua præcedere intuitiua, quia talis ordo non est essentialis: de facto enim infunditur cognitione abstractiua fidei an-

te intuitiua eiusdem obiecti. Vnde ad illud; Non ens non potest cognosci, nisi per ens actu, nec ens in potentia, nisi per ens actu; distinguo de ente in actu, vel in ratione cognoscendi, concedo; quia, nisi præ habeatur species entis in potentia, non poterit distinctione cognosci; vel in ratione obiecti cogniti, nego; quia non est necesse ad cognoscendum ens in potentia, ut prius cognoscatur ens in actu, sed potest immediata cognosci ipsum ens in potentia per propriam speciem ipsius, à quâ tantum pender distinctione cognitione cuiuscumque entis, quam speciem potest Deus infundere ante realē productionem obiecti.

Secunda. Quidditativa cognitione rei fertur ad omne id, quod constituit essentialiter obiectum: Secunda rationaliter existentia & praesentia constituunt essentialiter Deum, ut Scotus concedit in 1. dist. 1. q. 2. art. 2. ad 2. & ratio demonstrat, nam de essentia Dei est esse ens necessarium, & à se, atque adeò actu existere; implicat igitur notitia quidditativa, & non intuitiua Dei: siquidem implicat notitia quidditativa, quæ non fertur ad quidditatem rei. Con. Cognitione abstracta: non negat Scotus, cognitionem abstractiua & actu non ferti in existentiam rei, obiectiuè tantum expressam, non in seipsum praesentem. Duplex enim est existentia, obiectiua seu in esse cognito, & subiectiua seu in esse reali. Quando igitur docet Scotus, cognitionem intuitiua ferti in rem existentem, ut existentem, rō ut existentem reduplicat existentiam rei in se ipso, ac in suo esse reali, per quod discriminatur ab abstractiua, quæ non fertur ad existentiam rei in se ipso, ac in suo esse reali, sed obiectiuè & in esse intentionalis, ut constat ex quodlib. 13. §. Circa 2. ad 2. ubi docet, per cognitionem abstractiua cognitione posse existentiam obiecti, non minusquam essentiam eiusdem: licet differat ab intuitiua, quia hæc fertur ad rem in se ipsa existentem extra intellectum; illa vero ad rem existentem in suo representatione. Ad argum. dist. maior. Cognitione quidditativa fertur ad omne id, quod constituit essentialiter obiectum in se ipso, & in esse reali, nego; ut expressum in suo representatione, & in esse intentionalis, concedo. Sed actualis existentia, & praesentia in seipso, & secundum esse reale, constituit Deum in se ipso, concedo: constituit Deum ut expressum in suo representatione, & in esse intentionalis, nego. Igitur implicat cognitione quidditativa, & non intuitiua rei, nego conseq. quia ut cognitione sit intuitiua, non est necesse ut fertur ad existentiam rei secundum se, sed sufficit ut fertur ad existentiam rei, ut intentionaliter expressum in specie. Tertia. Cognitione quidditativa distinctè fertur ad essentiam Dei: essentia Dei includit Trinitatem personarum, aut saltem communicabilitatem ad tria supposita; ergo angelus per huiusmodi speciem natura liter cognosceret mysterium Trinitatis. Sed nil concludit contra Scotum: quia ipse concedit, posse intuitiue cognosci essentiam, non cognitionis personis. Et esto non posset, sicut fortasse nec sine communicabilitate, cognosci tamen posset abstractiue; quia cum abstractiua non fertur in rem in seipso existentem, sed in suo representatione relucente, posset eius representationem limitari ad representandam rem secundum unam perfectiōnem, & non alias, quas res ipsa includit in esse reali.

Efficax igitur ratio est ex nostris principiis 1. 10. 13.
disp. 9. scđ. 3. & 4. Omnis species sive impressa, sive Ratio efficax expressa, quæ non est tantum pura tendentia ad obiectum in seipso existens, sed virtualis, aut formalis expressio rei in esse intelligibili & obiectivo, continere debet in esse intentionalis, quidquid obiectum,

^{9.}
Ratio Durand.

Inductio.

^{Ratio.}

Ratio Durand.

10. Ratio Dur. displacet.

* Possibilis est prima cognitione rei abstractiua.

Secus quando aliunde infunditur: potest autem Deus infundere intellectui humano abstractiua cognitionem rei, cuius nulla præcessit intuitiua sensus. Ad prob. nego maior. quia potest Deus infundere intellectui angelico primam cognitionem alicuius entis possibilis: & tunc prima cognitione, quam habebet angelus de tali obiecto, non esset entis in actu, prout in actu; quia non tenderet ad illud ut præcognitione secundum actualē existentiā ipsius. Ratio: licet, quando abstractiua, & intuitiua naturali modo originantur ab obiecto, vna præcedat aliam; quando tamen infunditur à Deo, potest abstractiua præcedere intuitiua, quia talis ordo non est essentialis: de facto enim infunditur cognitione abstractiua fidei an-

Tertia ratio
aliorum,
ad argum.
in 2. ratione
adductum
resp.

nec contra
Scotum.

stum, ut repræsentabile pér talēm spēcīem contineat in esse naturali; implicat autem species impresa, vel expressa, quā in esse intentionalē continet, quidquid Deus ut quidditatē repræsentabilis contineat in esse naturali. ergo implicat species impresa, vel expressa, quā Deum intentionaliter, & abstractiū repræsentet secundūm quidditatem, quam Deus continet in suo esse naturali. Maior prob. spēcies, quā non est tantūm pura tendentia ad obiectum in se ipso existens, substituitur loco obiecti, exprimendo illud potentias cognoscēti obiectiū, & intentionaleriter, suppletis per huiusmodi esse intentionale, quod obiectum fāceret per suūtū esse naturale, si esset prāsens cognoscēti. Est enim spēcies, teste Scōro in 2. dist. 3. q. cit. & quodlib.

*Species intentionālē
est quoddam
immaterialē
obiecti.*

14. §. Ad istā, quoddam imitatiūm obiecti. Minor ostendit, talis spēcies necessariō esset infinita secundūm esse intentionale. Quia deberet in esse intentionali exprimere quidditatem infinitam Dei. Nam esto non necessariō debet exprimere omnes perfectiones, quas Deus continet naturaliter, eas tamen, quasquidditatiē repræsentaret, deberet repræsentare illas ut diuinās, atque adeō ut illimitatas in eo genere, in quo illas repræsentaret. Ut si repræsentaret quidditatiē substantiam diuinām, deberet repræsentare illam, ut infinitam in ratione substantiā: codem modo si repræsentaret quidditatiē sapientiam diuinām, deberet repræsentare illam, ut illimitata in ratione sapientiā: alioqui non repræsentaret illam quidditatiē & distinctiē ut diuinām; quia ut diuina essentialiter reduplicat infinitatem. Implicat autem species infinita in esse intentionali: nam esse intentionale est reale, & intrinsecum spēciei: est enim in spēcie impressā ipsum esse spēciei, ut productiuū formalis expressionis obiecti, cuius est spēcies. In spēcie vero expressā est ipsa formalis expressio & imago obiecti, quā est actualis productio obiecti in esse intelligibili: & solum dicitur intentionale, ad differentiam esse naturalis obiecti. Vnde licet tale esse sit obiectiuū respectu potentiarum cognoscēti, cui obiciuntur, ut propriū idolum, in quo cernitur obiectum, eius loco substituitur; est tamen reale & subiectiuū respectu spēciei, quā per seipsum formaliter suppler hoc munus. Confirm. ipsum esse obiectiuū. & intelligibile obiecti, non est aliud quām ipsum esse subiectiuū & reale spēciei: cūm non aliud esse reale & constitutiuū sui habeat spēcies, quām ipsum esse obiectiuū & intelligibile obiecti, quod Agreol. appellat esse apparen̄s rei, quācognoscitur; quia apparet & obiciuntur cognoscēti loco rei, quāc per tale esse apparen̄s & obiectiuū cognoscitur. Ergo quanto crescit tēs in esse obiectivo & intelligibili, tanto crescit spēcies in suo esse reali & subiectivo. Sed quidditas Dei infinitē crescit in esse obiectivo & intelligibili, quia repræsentari debet ut infinita, & absque termino in ratione quidditatis: ergo etiam esse reale & subiectiuū spēciei debet infinitē crescere, absque termino. Neque h̄c valet distinctio illa, quād potest intellectus cognoscere Deum infinitum, absque eo quād illūm cognoscatur infinitē: nam in hāc sent. idem est cognoscere obiectum infinitum, & illud cognoscere infinitē; quia in hāc sent. obiectum non est extrinsecum cognitioni, sed intrinsecum; est enim cognitionis seipsum formaliter exprimens obiectum secundūm esse naturale ipsius, ponens illud intelligibiliter, & in esse obiectivo p̄sens cognoscēti.

*Confr. assig-
nata ratiō.*

*Agreolo spe-
cies est esse
apparen̄s
rei.*

*Infinitum
cognoscere in
spēcie, idem
est ac cog-
noscere infi-
nitū.*

15. Obiectio 1. Cognitionis beatā finita repræsentat Deum infinitum: ergo dabilis est spēcies finita re-

præsentans Deum infinitum. Quia spēcies est principiū cognitionis; ergo si non implicat cognitionis finita, repræsentans obiectum infinitum, nec implicabit spēcie finita, talis cognitionis produc̄tua. Resp. dist. antec. cognitionis beatā repræsentat Deum infinitum, ut pura tendentia, concedo; ut ratio, in seipsum exprimens infinitatem Dei, nego: ergo dabilis est spēcies finita, repræsentans Deum infinitum, ut principiū pura tendentia, concedo; ut principiū expressionis infinitatis Dei, nego. Quia, quando cognitionis est pura tendentia ad obiectum in seipso existens, non deberet in se ipsā *inter cogni-
tionem, quā
est pura ten-
dētia ad
obiectum, &
que in se il-
lud expr̄i-
obiecti; quia tunc cognitionis p̄s suūtū esse intēntio-
nale, dearticulando obiectum quād omnes pro-
prietates & characteristicas, quās continet in
esse naturali, supplet naturalem infinitatem obiecti, p̄stanto per suūtū esse intentionale, quod p̄staret obiectum per suūtū esse naturale, imme-
diatē terminando notitiam cognoscēti. Quod inde patet, quia non existente obiecto secundūm suūtū esse naturale, cognitionis ut substituta loco talis obiecti, suppleret aliū illius, obiciendo illud potentia, ac si esset pr̄sens secundūm propriū esse naturale. Quod fieri non potest, nisi cognitionis ipsa continet in esse intentionali & repræsentatio, quidquid obiectum continet in esse naturali: ac proinde si obiectum secundūm esse naturale es-
t̄ infinitum, etiam cognitionis substituta loco illius deberet esse infinita.*

Obiectio 2. Esse intentionale est esse imperf-
etū & dipinutum: ergo non implicat, ut sit in-
finitum. Resp. neg. conseq. Nam licet compara-
tum ad obiectum secundūm esse naturale ipsius, sic imperfetius; consideratum tamen in genere entis intentionalis & repræsentativi, est ens reale in suo genere perfectum. Nec contendo, spēciam repræ-
sentatiūm obiecti infiniti, debere esse infinitam in eodem genere perfectiōis, in quo est obiectum, sed in genere tantūm perfectiōis intentionalis.

Obiectio 3. Non est necesse, ut spēcies sit sub-
stantia, ad hoc ut repræsentet substantiam: ergo neque ut sit infinita, ut repræsentet infinitum. Resp. neg. conseq. Quia spēcies repræsentat ut *Ratio discr-
minis.* imago obiectiva. Imago non oportet, ut sit eiusdem perfectiōis entitatiā cum imaginatio; cūm essentialiter sit alterius expressio: ut patet de spēcie angelica repræsentante lapide: Requirit autem, ut in suo ordine sit tantūm perfectiōis, quantitas perfectiōis est obiectum in esse repræsentato: quia cūm esse repræsentatum obiecti formaliter ha-
beatur per esse repræsentatiūm spēciei, non poterit infinitum esse repræsentatum obiecti habeti per finitum esse repræsentatiūm spēciei. Vnde licet esse repræsentatiūm spēciei non debeat crescere in eoādem genere, in quo est obiectum, debet tamen in suo genere intentionali crescere tantum, quantum est obiectum in suo genere naturali. Quare sicut ut spēcies repræsentet substantiam, non debet esse substantia, debet tamen esse ens: ita ut eadem re-
presentet substantiam infinitam, non debet esse sub-
stantia infinita, debet tamen esse ens infinitum: quia non est necesse, ut crescat intra genus substan-
tia, est tamen necesse ut crescat intra genus entis, ut repræsentet substantiam infinitam, quia de-
bet crescere intra illud genus, in quo est repræsen-
tatiūm substantiae;

Obiectio 4. Solutio.

108 Disputatio X. De cognitione Angelorum respectu rerum immaterialium.

18.

Obiecto 4. Obiecties 4. Species sive impressa, sive expressa non est pura ratio cognoscendi, sed potius ratio, in qua cognoscitur obiectum, contra omnes assertentes, speciem esse medium incognitum, & puram rationem cognoscendi. Concedo sequel. quoad speciem expressam; nego, quoad impressam. Nam licet utraque sit intelligibilis similitudo obiecti, sola tamen expressa est vitalis: species autem non representat cognoscenti obiectum, nisi ut vitalis; quia non representat illud, nisi quatenus recipitur in potentia ut formalis imago obiecti: sola autem species expressa recipitur in potentia ut formalis imago obiecti. Impressa non recipitur, nisi tantum ut virtualis & effectiva imago obiecti; quod non sufficit ad representandum obiectum potentiae per modum vitalis imaginis. Nego autem, hoc esse contra Doctores: quin potius omnes antiquiores Scholastici, aut hoc excepte dicunt, aut certe supponunt; præcipue S. Thom. I. p. q. 12. art. 2. & opusc. 13. & 14. & alibi, & scilicet Thomista omnes: qui propter eam communiter docent, in quavis intellectione creatae, excepta beatificae, produci verbum, ut in eo immediatè cernatur obiectum. Et Aureolus cum Scoto duplē distinguit notitiam; alteram, qua immediate obiectum apparet cognoscenti, secundum esse naturale, & in seipso existens: altera, qua tantum appareat in suo representatiuo. Quoad modum vero loquendi, dicendum est, id est Doctores quamlibet speciem vocare medium incognitum, vel quia considerant speciem expressam, non ut est incognitum. ratio exprimens obiectum, illudque vitaliter obiectiens potentiae, sed ut est ratio cognoscendi obiectum. Eadem quippe species expressa & est ratio cognoscendi obiectum, & obiectum ipsum intra potentiam intelligibiliter expressum, ut docet S. Thom. q. 4. de verit. art. 2. & 3. his verbis: Id est conceptionis intellectus non solum est id, quod intellectum est, sed etiam id, quo res intelligitur, ut sic id quod intelligitur possit dici & res ipsa, & conceptio intellectus. & similiter id quod dicitur, potest dici & res quae dicitur per verbum, & verbum ipsum. Vel quia species expressa non est ratio, per quam potentia ducitur ad aliud obiectum distinctum cognoscendum, sicut creatura est ratio, qua cognitio intellectus ducitur ad cognoscendum Deum; sed sicut in obiecto intentionaliter expresso: cum ipsum in specie intentionaliter expressum sufficienter representet res, cuius est expressio. Vel deum quia species expressa non est ratio cognita, ut res quaedam est, sed ut imago formaliter & obiectiva apparentia rei.

19.

Ad finit. Ad sent. Scotti resp. 1. Non bene ipsum distinguere notitiam intuitivam ab abstractiuam in eo, quod intuitiva feratur ad rem in seipso existentem, abstractiuam vero in rem in suo representatiuo expressam; aliqui Deus non haberet cognitionem intuitivam de creaturis possilibus, quod ego falsum puto, tom. I. disp. 12. sect. 2. Est igitur intuitiva cognitionis omnis ea, quae vel ad obiectum feratur in seipso existens secundum esse naturale, vel ut expressum per propriam speciem in proprio verbo & imagine naturali. Lege Capro. m. 2. dist. II. q. 1. art. 3. ad 5. Scotti. Ex his patet ad confirm. ut cognitionis intuitiva, non est necesse, ut feratur in obiectum actu praesens secundum esse naturale, sed sufficit, ut feratur in obiectum actu praesens secundum esse intentionale in propriam specie expressum. Sicut corrupto visibili conseruari posset eadem numero visio: quo casu, talis visio non posset tendere ad obiectum in seipso existens, cum iam actu non esset, sed ad obiectum in suo proprio representatiuo expressum, ut tom. I. disp. 9. sect. 3.

Ad 1. argum. dist. minor. Potuisse homo in 20. statu innocentiae habere distinctam notitiam de ^{Sacris rebus} Deo naturaliter, nego; supernaturaliter, concedo: quia argum. nam naturaliter non potuisse homo habere aliam notitiam, quam quae ex effectibus creatis haberi potest. Supernaturaliter autem probabile est, praeter notitiam obscuram fidei, habitum tunc fuisse evidenter cognitionem abstractiū ex aliquo effectu supernaturali, evidenter argenteo Trinitatem personarum in unitate essentiae: qualiter notitiam, praeter intuitivam per visionem beatificam, concedunt communiter Theologi per scientiam infusionis animae Christi: ut tom. 6. disp. 20. Ceterum haec perfectior notitia naturalis de Deo in angelo, consistit in eo, quod perspicacius ex effectibus creatis, & præcipue ex propriâ essentiâ intuitivè cognitâ, abstractiū cognoscat existentiam Dei, quam homo. Ad 2. nego antec. Ad prob. distinguo, de similitudine expressa quā, concedo; de expressâ in quā, nego. Similiter de specie impressâ, quae sit principium similitudinis expressae quā, concedo; quae sit principium expressae in quā, nego. Species autem, quae à ^{Scotio} naturaliter angelo conceditur, necessariò est principium expressae in quā: nam quae est principium expressae quā, non est debita viatori; quia haec fertur in Deum in seipso existentem, ut ^{Scotus} fatetur. Ad 3. nego antec. intuitiva enim ut in Dei solum relinquere potest in memoriâ distinctam speciem sui, non sibi obiecti, nisi tantum consulari. Nequit enim actus producere nisi speciem sui, & hanc tantum habebat Paulus ex præteritate visione beatâ: quam speciem illi Deus ante actum visionis infundere potuisse. Legge S. Thom. I. p. q. 12. art. 9. ad 2. Ad 4. Augustinum explicat S. Doctor I. p. q. 12. art. 1. ad 3. de cognitione Verbi, non quā illud cognoscit, vel in seipso, vel in propriâ specie, sed in suâ creatâ essentiâ relucens: nam distinguit ibi Verbi cognitionem naturalem à beatificâ supernat. Primam habuit angelus de Verbo per cognitionem propriæ essentiæ; nam cognoscens propriam essentiam, cognovit Verbum, quo essentia facta est: quia cognoscens intuitivè suam essentiam, cognovit trinitamentem relationem ad Deum, à quo facta est. Et haec cognitionis Verbi in angelo præcessit cognitionem creaturarum in proprio genere; quia prius cognovit seipsum, & in seipso Verbum, quam reliquias creaturas.

216
Ad 21

22.
Ad 3.

23.
Ad 4.

Cognitio Verbi
in angelo
duplex in-
tra S. Thom.

DISPUTATIO XI.

De cognitione Angelorum respectu rerum materialium.

SECTIO PRIMA.

An Angeli cognoscant futura contingentia ex causis naturalibus?

VPPONO I. ex communiori Scholast. contra I. Aureol. in 2. dist. II. q. 4. art. 2. & 3. angelos Angelus cognoscere posse quocunque singulare ordinis naturalis, dum existit, cum spirituale, cognoscit quodlibet singulare ordinis naturalis, dum existit, cum spirituale, cognoscit quām materiale, non tantum abstracte & secundum ordinis naturalis se, quod non negat Aureolus, sed etiam in ordine ad omnes circumstantias individuales loci, & existit, contemporis, in quibus existit, quod negat. Nam potest materialia immateriali cognitione quoad omnes

nec

nes materiales individualesque conditiones exprimere: ut patet in Deo; cui, & si consequenter eamdem singularium notitiam quoad individuales conditiones loci & temporis neget *Aureolus*, Catholica tamen fidis nobis eam negare vetat. 2. contra *S. in 2. dist. 3. q. vlt. 9. Resp.* angelum cognoscere hæc singularia, dum existunt, intuituè, etiam si ad eorum cognitionem non concurrat obiectum secundum se, sed loco ipsius species à Deo insula: nam ad notitiam intuituam non est necessarius immediatus influxus obiecti, sed sufficit species, obiecti vicem gerens. 3. Duplex esse futurum contingens; alterum pendens à libero arbitrio, illud immediate causante, vel applicante, alterum, pendens à causâ naturali, impedibili tamen per occursum aliarum naturalium. De priore *infra*: de 2. nunc. Quod potest ab angelo cognosci, 1. modo abstractiuè, & in causis; 2. intuituè, & in se. Controversia est de abstractiuâ & in causâ, quæ certas & infallibilis.

4. 1. Sent. Prima sent. docet, angelos certò cognoscere res futuras ex causâ naturali non impedibili, non autem certò cognoscere res futuras ex causâ naturali impedibili: *Bonaent. in 2. diſt. 6. 7. p. 2. art. 1. q. 3. Egid. q. 2. art. 1. Herue. q. 2. art. 2. Valen. 1. p. q. 57. q. suā 8. pun. 3. Zumel ibid. art. 3. q. 1. post 4. concl. 5. Ex his omnibus* ut probabilem defendit *Rishar. in 2. diſt. 7. art. 3. q. 2. Prior pars constat. Postea. prob. 1. Sapient. 8. vbi scire monstra, & eventus temporum antequam sicut, tribuitur soli Deo. 2. Ut Richard. refert, opposita sent. damnata fuit à Scholà Parisi. 3. Licet causa naturalis sit ex se ad vauum determinata, potest tamen ab aliis causis impediti: ergo nequit in eâ certò & infallibiliter cognosci effectus futurus. 4. Huiusmodi effectus sunt ex se contingentes, cum possint esse & non esse: nequeunt igitur, antequam sint, ab angelo certò cognosci. Secunda. affirmat, saltem eos effectus, qui pendent ex appetitu & apprehensione animalium, non posse, antequam existant, ab angelo certò cognosci. ut ex. gr. quod tali die, vel horâ tales aues sint p. r. talem locum transitur. *Bam. 1. p. q. 57. art. 3. 9. Nobis, Molin. ibid. concl. 2. Fundam.* cum in brutis ut aliquod vestigium libertatis, ut in pueris & amentibus, non possunt effectus, qui ex eorum appetitu pendent, certò & infallibiliter cognosci, antequam sint. Tertia affirmat, omnes effectus dependentes à quacumque causâ naturali, etiam impedibili, nec non dependentes ab appetitu brutorum, posse ab angelo, antequam sint, in eorum causis infallibiliter præcognosci: *Aleij. 2. p. q. 26. me. 4. Duran. in 2. diſt. 3. q. 7. & diſt. 7. q. 3. Argent. diſt. 7. q. vn. art. 3. qui quatuor concil. 2. neget, ea certò sciri ab angelo, tamen ipse se declarat, de omnimodi certitudine; quia saltem illa impediti possunt à Deo, cuius voluntas ignota est augelo: probabilem putat Richard. sicut sequuntur *Vasqu. 1. p. diſt. 207. c. 1. Suar. lib. 2. de angel. c. 9. Arrub. 1. p. diſt. 168. 8. Thom. q. 8. de verit. art. 12. vbi docet, angelos cognitione naturali non solum cognoscere futura, quæ in unâ tantum causâ, sed etiam quæ in collectione plurium sunt determinata: quia, inquit, Angelis omnes causas naturales cognoscunt: sc. quæ respectu alicuius causæ videntur contingentia, respectu totius collectionis causarum sunt necessaria. Quæ sent. probabilior est. Fundam. non minus est determinatè & necessariò futurus effectus ex concursu, occursuque plurium causarum naturalium simul, quæ ex qualibet per se sumptu. Sed angelus virtute naturali non solum comprehendit vim singularium causarum, sed omnium simul; nam perfectè comprehendit totam naturam corpoream viuque causatum: ergo non***

solum certò cognoscit effectus futuros ex singulis causis naturalibus, si permittantur agere iuxta propriae naturas, sed ex pluribus causis simul; atque adeò etiam futuros ex causâ impedibili: nam hæc dicitur talis per respectum ad alias causas naturales, quæ per occursum, concursuque illam impedit, aut retardare possunt, vel certè alterare in ordine ad proprium effectum producendum. Maior constat: nam non minus tota complexio causarum naturalium est ad unum determinata, quam quævis per se sumpta. unde respectu totius complexionis causarum effectus necessarius dicitur; contingens solum respectu causæ proximiæ, quatenus impediti retardative potest, ex vario occursu concursuque. Conseq. prob. comprehensâ naturali virtute singularium causarum, potest angelus evidenter cognoscere, quæ causæ, & quando sint ad eumde effectum simul concursuæ & impedituæ; quia potest naturaliter cognoscere quantum incrementum aut decrementum, virtutis actiæ vel motiæ, factura sic unaquæque causa naturalis usque ad talem diem.

Eadem ratio militat de effectibus pendentibus ex apprehensione & appetitu brutorum, amentium, id est iucundum puerorum, si permittantur operari ex sola facultate propriæ, nullo interuenienti causa libere dirigenis, & applicantis: cum non minus animantia sint determinata ad suas vitales, quam in anima ad suas naturales operationes. In anima determinantur ad operandum, 1. ex influxu causarum superiorum, à quibus mouentur; 2. ex approximatione materiæ, in qua agunt: determinantur animantia, 1. ex influxu causarum superiorum, à quibus ipsa quoque pendenti; 2. ex debitâ applicatione obiectorum, à quibus necessariò trahuntur. Potest igitur angelus, cognitâ naturâ bruti, eiusque naturali instinctu & cælesti influxu causato, cognoscere quotum sit progressurum, quæve obiecta illi occursu, ad ipsius appetitu[m] modendum apta; ac proinde quas tandem operationes sit elicitorum; atque adeò quorū quantaque cum velocitate progressurum; ac demum certò præcognoscere, quâ die, vel horâ sit ad talem locum peruenientum, in quo loco sit rupe, vel saxo opprimendum. Idem iudicium esto de homine, sublatâ aut impeditâ eius libertate: cum hoc solo discrimine, quod nequit angelus ne præsentes quidem cognitionis aut volitionis actus, quantumvis necessarios, pueri vel amentis, intuituè cognoscere, sicut intuituè cognoscit præsentes affectus apprehensionis & appetitionis brutorum; sed tamen nequit solum abstractiuè, evidenter tamen ex occursu & intuitu motione externorum obiectorum, quæ mouendo cognoscere, sensu & phantasiam, quæ efficacia sunt, & appetitu conuenientiora, appetitum necessariò determinant: ex cuius determinatione necessariò mouetur voluntas ad idem obiectum appetendum, & consequenter intellectus ad idem apprehendendum. Ratio: licet in pueris & amentibus nulla sit actualis libertas, quia tamen esse potest, occultæ sunt naturaliter angelis omnes internæ operationes, quæ vel vim libertatis proximè originare, vel ab illo pendere possunt.

Deducitur 1. posse dæmones naturaliter prædicere futuram peccatum, hominumque aegritudines: *Dæmones possunt naturaliter prædicere, cùm sapienter eorum causæ excitentur, aut huiusmodi naturaliter excitatae impedianter à sanctis Angelis, predicere. ita disponente Deo, vel ad vindictam malorum, vel ad præmium, & preces iustorum. 2. posse dæmones certò cognoscere cuiuscumque beatitudinem periodum, si permittatur vivere iuxta naturæ inclinatio-*

110 Disputatio XI. De cognit. Angelor. respectu rerum materialium. Sectio III.

nem, nullo interventu liberi arbitrii, illi pabulum applicantis; non hominis. Quia vita animantis pendet ex quantitate & qualitate alimenti: brutum autem si naturaliter vivere permittatur, suâ naturâ fertur ad determinatum pabulum. Quo sit, ut eius naturali virtute cognitâ, certò cognoscatur, quodammodo tandem sit eius vita duratura. Homo verò quia alimentum liberè sumit, nec semper ducitur exigentia naturæ, sed propriâ voluntate, nec fertur ad unum determinatum cibum, non potest ab angelo certò cognosci, quamdiu eius vita, quæ à certâ quantitate & qualitate alimenti pendet, duratura sit.

- 11.** Ad argum. primæ; eo loco sermo tantum est de sapientiâ creatâ; Si multitudinem scientie desiderat quis; scit præterita, & futuri signa; & monstrat, antequam fiant, &c. de quâ preced. cap. dixerat, scit cogitationes hominum, & quecumque sunt absconsæ, & impropositæ; humano sc. modo, & probabili coniecturâ, ut h. e. ab homine sapiente sciri possunt. Ad 2. dico, à Scholâ Parisi. tantum damnari; futura, quæ à libero arbitrio pendent, necessariò euenerit, ut patet apud Mag. Sent. inter errores de Necesitate euenteris rerum. Ad 3. nego conseq. Licet n. una causa naturalis sit ex oœcursu vel concursu alterius impedita, tamen hoc ipsum impedimentum, cum sit effectus causæ naturalis, certò sciti potest ab angelo per se. Etiam perpendente, ac comprehendente vim cuiusque causæ, nec non complexionem omnium ad eumdem effectum naturaliter concurrentium. Ad 4. dist. antec. Effectus sunt contingentes respectu unius causæ, concedo; respectu omnium, quæ ex naturali dispositione uniuersi ad eumdem naturaliter concurrent, nego. Angelus autem huiusmodi effectus certò cognoscit, non ut comparantur ad unum tantum causam, sed ad omnes simul, respectu quarum non possunt esse & non esse, sed necessariò sunt. Ita s. Tho. q. 8. de verit. ar. 2. fine corp. Ad fundam. secundæ, neg. assumpt. sc. in pueris & amentibus esse aliquod vestigium libertatis.

SECTO II.

An Æcur futura libera naturaliter ignoratur ab Angelo?

- 15.** Fidei dogma. CERTVM fidei dogma est, futura quæ pendent ex libero arbitrio, non posse ab angelo natuâ virtute certò cognosci. Conveniunt Partes & Schol. ex Isaie 41. qui verum Deum à falsis discernit ex eo, quod verus futura prædicere potest, quæ non possunt falsi: Annuntiate, que ventura sunt in futurum, (alloquitur idola) & sciemus, quia dñe est vos. In hac veritate, maximâ ex parte nitit Christiana fides: nam ex iis, quæ sicùr prædicta sunt, euenerit, euidenter colligimus, ea non potuisse, nisi à Deo reuelari: atque adeò vera esse. Contrà verò signum falsitatis esse, si prædicta non euenerint, ut testatur Deus Duxer. 18. Est enim, teste Orig. lib. 6: contra Celsum, prædictio futurorum diuini sermonis character. Valsq. dis. 208.

- 16.** Ratio à priori. Valsq. negat. 2. negat, posse à priori hanc veritatem probari, sed posse probantum Scripturæ & Patrum testimonio, & ratione à posteriori. Quia si possent virtute naturali hæc futura ab angelis cognosci, Deus non denegaret illis hanc scientiam, nec eos perpetuo impediret ab operatione illis naturaliter debitâ. At ex historiis constat oracula dæmonum plena esse mendaciis: Signum igitur est, ea à dæmonibus certò cognosci non posse; quia si possent, ea semper prædixissent, cum hoc ipsi ad æmulandam diuinitatem maximè affestent. Reliqui Schol. rationem afferre conantur.

- 17.** Prima ratio. Prima Bassoli in 2. dis. 3. q. 3. §. Dico igitur, & q. 4.

§. Contra istam opin. ex Scoto ibid. q. vlt. Nequit angelus sine specie obiectum cognoscere & sed non habet species concreatas rerum singularium, cum eas desumat è rebus, quæ existunt. Verum falsa est minor, sed hec ex dis. 9. sect. 9. Secunda Bannez 1. p. q. 57. ar. 2. dub. 3. errat. Zamel ar. 3. q. 1. Moline ar. 3. &c. Ideò non posse angelū futura libera certò cognoscere, quia implicat species creata determinatè representatiua illorum: nequit autem angelus certò cognoscere obiectum sine specie determinatè representatiua ipsius: determinatur n. per speciem obiecti; ut ergo certò cognoscat obiectum, eget specie determinatè representatiua obiecti; sc. qualis est species representans obiectum, talis determinatio intellectus ad cognoscendū obiectū, quia tota determinatio quoad specificationem pendet à specie. Maior prob. implicat, specie creata determinatè representare id, quod ex se essentialiter est indeterminatum: sed futurum contingens ex se est essentialiter indeterminatum: quia neque est determinatum in se, cum possit esse & non esse; neque in causâ, quia causa semper est indifferens usque ad instantis intrinsecum suum determinacionis. Nec refert, quod Deus illa certò cognoscit; quia vel ea cognoscit ex altitudine & eminentiâ sui luminis in creati, quo potest certò cognoscere, quod ex se certò cognoscibile non est, ut theologatur Molina: vel ex eorum coëxistentiâ in æternitate, vel in suâ ipsius æternâ prædefinitione, ut Bannez & Zamel autem. Sed haec ratio supponit, futurum contingens nullam habere obiectuâ veritatem, antequam existat; quod falsum est. Nam ex suppositione, quod illud extiturum est in aliquâ differentiâ temporis, aliquam habet determinationem, ratione cuius potest de presenti intellectu determinare ad illud certò cognoscendū: atque adeò dabilis est species creata, quæ futurum contingens determinatè representet. Ad prob. maior. dicit. minor. Futurum contingens est ex se indeterminatum antecedenter, & in causâ, concedo; quo pa. nequit per speciem certò representari: est indeterminatum consequenter, & ex suppositione suâ futuritionis, quâ positâ non minus futurum est necessariò futurū, quam præsens sit necessariò præsens, nego. Vnde falsum est, futura contingentia à Deo cognosci, vel ex solâ altitudine, & eminentiâ sui in creati luminis, nullâ suppositâ cognoscibilitate in obiecto; cum nulla potentia faciat, sed supponat suum obiectum. Cuius ratio est, quia obiectum debet præintelligi ad potentiam, ut id, ad quod debet potentia terminari; præsertim quando potentia est purè contemplativa sui obiecti, qualis est potentia cognitiva. Vel ex eorum coëxistentiâ in æternitate; cum omnis coëxistentia in alienâ mensurâ supponat existentiam in propriâ, quia non per aliac durationem res coëxistit alienæ mensuræ, quam per propriam. Implicat igitur futura coëxistere æternitati Dei, antequam existant in propriâ ipsorum duratione. Neque ex eo quod æternitas Dei ambiat omne tempus, continet res temporales pro qualibet differentiâ temporis; sed pro eâ dumtaxat, pro quâ illæ existunt in propriâ mensurâ: quia res non existunt æternitati adæquatae, sed inadæquatae. Demum falsum est, Deum cognoscere omnia futura in suâ æternâ præfinitione. Nam licet in eâ cognoscatur, quæ pendent ex voluntate eum creatâ: eò quod æternâ Dei præfinitio non est adæquata causa talium futurorum: effectus autem nequit certò cognosci, nisi cognitis causis omnibus, ex quibus penderit. Ut igitur certò cognoscatur effectus pendens à liberâ voluntate creatâ, cognosci debet libera determinatio voluntatis creatæ.

Tertia

19. Tertia Caiet. I p. q. 57. ar. 2. Ferrar. 2. con. gen. c. 96.

Tertia ratio. §. Ad enid. Arrubal disp. 167. c. 1. & videtur S. Thom. I. Videatur S. Thomae. p. q. cit. ar. 3. ad 3. & q. 8. de verit. ar. 9. ad 3. Ideo non posse angelos tutura libera naturaliter certò præcognoscere, quia nequeunt futura naturaliter cognoscere, nisi per species, per quas ea cognoscunt ut actu præsentia: quia non per aliam speciem debet angelus naturaliter futurum præcognoscere, quam futurum imprimenter angelo, si esset præsens: nam Deus non alias species infundit angelis, quam quas res ipsæ ex se imprimenterent. At per has species nequeunt angeli certo cognoscere futura, antequam existant: quia haec species sunt intuituæ similitudines rerum, quoad omnes individuales circumstantias singularitatis, & actualis existentia: igitur nequeunt repræsentare obiecta, nisi actu existant; quia nequeunt repræsentare, nisi ad quod exprimendum sunt essentialiter ordinatae. Confirm. Si species visiva diuinitus conseruaretur in oculo in absentia obiecti visibilis, non posset illud repræsentare ex eo formaliter; quia ut species intuituæ essentialiter determinatur ad repræsentandum obiectum secundum omnes circumstantias actualis existentiae ac præsentiae. Ergo ex eo, quod species angelicæ sunt intuituæ similitudines rerum, sunt essentialiter determinatae ad repræsentandum obiectum secundum omnes circumstantias actualis existentiae. Vnde etiam si repræsentent illud quoad quidditatem, antequam existat, non tamen repræsentant illud quoad habitudinem ad actualem existentiam futuram: atque adeo nequit angelus ex eo certo scire, an talis quidditas sit aliquando in seipsa exitura. Sed contrà: falsum est, non posse speciem intuituam repræsentare obiectum secundum omnes conditiones individuales, nisi actu existat: quia species intuituam ad repræsentandum non pendet ab obiecto in esse naturali, sed solum in esse intentionali. Vnde etiam si obiectum non existat realiter in se, species intuituam repræsentat illud secundum eadem circumstantias in esse intentionali, ac repræsentaret, si obiectum in seipso realiter existet. Quia species non fertur immediatè in obiectum, ut existens in suo esse naturali, sed ut existens in esse intelligibili & intentionali, in quo exprimitur secundum eadem proprietates & characteristicae notas, quas continet obiectum in esse naturali. Quia potentia cognitiva, cum sit immaterialiter operativa, exigit obiectum intra se, non solum sub ratione mouentis, sed etiam sub ratione terminantis.

Ad conf.

Quare neg. maior. Ad confirm. neg. sequela: nam etiam amoto visibili, species visiva repræsentaret illud, si diuinitus conseruaretur in oculo: ut constat de speciebus miraculosis, quæ interdum sub accidentibus Euchar. repræsentant carnem, & sanguinem ut realiter præsentem, qui realiter præsens non est circumscripsiæ, ut S. Thom. 3. p. q. 76. art. 8. Vbi docet, interdum formari à Deo speciem in oculo, quæ repræsentat puerum, nullâ factâ mutatione in seipsa, sed tantum in oculo per speciem repræsentatiuam pueri.

22. Quarta ratio. lib. 2. de angel. c. 10. Ideo non posse effectum futurum, antequam in seipso existat, naturaliter ab angelo cognosci, quia talis modus requirit virtutem cognoscendi infinitam. Nam attingere res futuras, ut existentes pro sua differentia temporis, antequam in seipsis actu existant, arguit immutabilitatem, æternitatemque cognitionis, ratione cuius omnia, & semper sunt illi presentia, non per realem & æternam coëxistentiam rerum cognitarum, sed per obiectivam intuitus æterni. Sed non convincit: nam licet futura cognoscere actu, sem-

per, & invariabiliter ex parte cognoscentis arguat infinitatem immutabilitatemque cognitionis; habitu tamen & variabiliter ea cognoscere, tales perfectionem non arguit. Quinta Albertini coroll. 12. ex princ. I. philos. nu. 13. Si dari posset species naturaliter repræsentativa futuri, dari posset species nobilior suo obiecto: consequens est absurdum. nam obiectum est exemplar species; est enim semen, instrumentum, & participatio obiecti, illudque reptæstat, ut exemplatum suum exemplar. Nec refert, quod non producatur immediatè ab obiecto, sed à Deo; quia à Deo producitur ad instar obiecti. Absurdum autem est, exemplatum esse nobilior suo exemplari. Sequel. prob. talis species existet secundum suum esse repræsentativum actuale, antequam existet suum obiectum, nam actu repræsentaret futurū pro praesenti tempore A, ut existens pro futuro tempore B.

Sed contrà: 1. ut ipse facetur, hic excessus penes existentiam, & non existentiam in specie, est tantum materialis, non formalis penes nobiliorem modum repræsentandi. Quia licet repræsentaret obiectum,

antequā existet, non tamen nobilior modo, quam obiectum exigere. 2. ut ex illo, nullum est absurdum, dari speciem perfectiore suo obiecto, in modo fectionis per repræsentandi illud; cuiusmodi sunt species insulæ, obiecto.

quas de rebus naturalibus habet anima Christi, & beati omnes, illas altiori modo repræsentando, iuxta connaturalem exigentiam luminis supernat. & species naturales, quas habent angelii de rebus materialibus, illas abstractiori modo repræsentando, iuxta exigentiam luminis angelici. Quia species non solum respicit obiectum, ut terminum repræsentabilem, sed etiam lumen intellectuale, ut expressum intellectionis:

ergo non solum potest exemplari ab obiecto in ratione termini repræsentabilis, sed etiam à mente intellectuali in modo exprimendi intellectualem. Confirm. eadem obiecta creata perfectiori modo repræsentantur ab Ideis diuinis: ergo etiā perfectiori modo repræsentari possunt à speciebus angelicis, quæ teste S. Thom. I. p. q. 57. ar. 2. sunt quædam participationes earum. Cum igitur species angelicæ non producantur ab obiectis, sed à Deo possunt produci non solum exemplarē ab obiecto in ratione termini repræsentabilis, sed etiam à lumine, cui accommodantur in ratione expressu. Vnde auctor rationem assignat aliam n. 14. Sexta hæc sit: modus cognoscendi futurum excedit modū essendi substantiæ angelicæ: nequit igitur esse illi connaturalis. Nam modus cognoscendi adæquatur modo essendi cognoscens, ut passio propriæ naturæ. Antec. prob. ut angelus naturaliter cognoscet futurū debet illud eminenter continere: sed non continet illud eminenter, ut clarum est: Major prob. continentia eminentalis perfectiori modo continet obiectum, quam formalis: ergo potest illud distinctè repræsentare absque alio concursu obiecti. Quia species, quæ est sufficiens repræsentare causam, ut obiectu primariū, est etiam sufficiens ob sui perfectionem repræsentare effectum ut obiectum secundarium. Confirmat duplex exemplo, tum essentia diuinæ, tum natu-

rali angelicæ. Quarum illa, quia eminenter continet creaturas, potest eas, ut obiecta secundaria in seipsa repræsentare: hæc, quia eminenter continet suas proprietates, potest illas ut obiecta secundaria in se ipsa exprimere, absque proprio concursu suarum passionum. Cum igitur angelus non continet in se ipso eminenter futurum, eget proprio concursu ipsius, ut illud repræsentare possit.

et futurum nequit concurrere ad productionem speciei, cum nequeat effectuè concurrere, quod nondum existit. ergo nequit ab angelo naturaliter cognosci.

Sed neque
convincit.

Amiti Tomus II.

K 2

112 Disputatio XI. De cognit. Angelor. respectu rerum materialium. Sectio II.

cognosci. Nec refert, quod Deus ab initio concreat species futurorum in intellectu angelico. Nam illas concreauit iuxta exigentiam obiectorum, ut auctor naturae, supplens concursum obiecti. Et quia obiectum, dum est futurum, nequit concurrere ad productionem suę speciei, sed solum dum est praesens; ideo species angelis concreatae solum representant futurum abstractiuę, praesens vero intuitiuę absque illa intrinsecā mutatione speciei, mutantur obiecto de futuro in praesens. Probat hoc

supradicoll. 8. n. 17 quia potest eadem species inuariata nunc representare rem praesentem, quam antea non representabat, solum quia illi deerat assimilatio cum obiecto. Consistit autem haec assimilatio speciei cum obiecto, non in aliquā relatione praedicamentali speciei ad obiectum, sed in hoc, quod obiectum representetur sicut est: nequit igitur representari obiectum ut praesens, antequam sit praesens; alioqui non representaretur obiectum sicut est.

28.

*In sexta ratione duq
displacet.*

In hac ratione duo displaceant. 1. Quod continentia eminentialis per se sufficiat ad representandum distincte obiectum: alioqui posset angelus per quamlibet speciem, eminentialis cause comprehensuam, intuitiuę cognoscere omnes effectus a causa productibiles; quia species comprehensiua causa præstat, quod præstaret causa: atque adeo per talem speciem intuitiuę cognosceret omnes effectus futuros cause aequiuocas; nam continentia eminentialis, atque adeo eius comprehensiua species, eadem claritate representaret se, sc. intuitiuę, quando existit, & effectus in seipso contentos. Nam per aduersi. Deus intuitiuę cognoscendo se, intuitiuę cognoscit omnes creaturas in se eminenter contentas; & angelus cognoscendo naturam humanam per speciem comprehensiua ipsius, cognoscit omnia individua in ea eminenter contenta; ergo etiam cognosceret multa futura libera: nam angelus non solum habet species causarum naturalium, sed etiam liberarum inferiorum se: comprehendit enim angelus superior suas, aliorumque inferiorum angelorum ac hominum liberas potentias & naturas: ergo per species comprehensiua earum, intuitiuę cognoscendo liberas potentias & naturas, intuitiuę etiam cognosceret liberos effectus in illis contentos.

29.

*Responsio
Albertini.*

Respondet Albert. non posse angelum intuitiuę cognoscere suas, aliorumque liberas operationes: quia vel haec sunt cognitione & voluntio, vel aliqua externa operatio. Priora duæ non continentur eminenter in suis potentiis, cum ad eas sit necessarius concursus extrinseci obiecti. Nequit autem eminenter contineri alio ut in causâ, nisi in eo totaliter continetur. Posterior vero operatio & si eminenter continetur in potentia, quia tamen in exercitio ipso penderet ab actibus internis cognitionis & voluntatis, nequit antequam existat, intuitiuę cognoscere.

30.

Refellitur.

Sed contra: 1. etiam individua humana futura pendunt à libe: à applicatione causarū gignentium, & tamen ea per ipsius cognoscuntur in natura humana comprehensa. 2. actus internus solum ad externum requiritur ut conditio applicans causam ad operandum: tota autem perfectio actus externi eminenter continetur in potentia: ergo si eminentialis continentia cause sufficit ad representandum distincte suum effectum, potentia operativa externa perfecte comprehensa distincte representabit suos effectus futuros. nam ex eo quod actus internus sit conditio applicans potentiam externam ad operandum, non tollit, quin operatio externa eminenter continetur in potentia: ergo nec tolleret, quin eadem potentia sit angelus species representativa sui

ipsius: ergo nec etiam tolleret, quia simul representet suos effectus: cum per aduersi. per representationem cause habeatur formalis representatio effectus. Ratio, cur eminentialis continentia ut sic non sufficiat ad representandum effectum, sed necessarium requiratur aut formalis continentia, aut intentionalis per speciem formaliter representativam talis effectus, est; quia non potest obiectum terminare cognitionem, nisi cā ratione, quā mouet potentiam, ut 10. I. disp. 9. sect. 21.

*A priori:
cur eminentialis conti-
nentia non sufficiat ad
representare cognitionem,
nisi cā ratione, quā mouet po-
tentiam, ut 10. I. disp. 9. sect. 21.*

Secundum quod displaceat, est, quod eadem species invariata in se representet futurum abstractum, & praesens intuitiuę, sola facta variatione in obiecto de non existente in existens. Quod etiam docet *Ratio nostra*. *cent Suar. lib. cit. c. 11. Arrub. disp. 167. c. 2 &c.* Ratio: esse representatum est prædicatum absolute, & intrinsecum in specie, & præsupponitur ut causa ad extrinsecam terminationem obiecti. Prius enim est, speciem actiū mouere potentiam ad cognitionis actum, quā cognitionem terminari ad obiectum, seu quā obiectū extrinsecè terminare cognitionem: ergo nequit variari ex solā extrinsecā variatione obiecti, cum nullum prius variari possit ex variatione sui posterioris. Confir. hoc ipsum exemplo speciei visuę, quæ conservata in oculo eodem modo representaret obiectum praesens, ac distans. Neque ex variatione obiecti de absente in praesens variaretur species visuę in ratione formaliter representandi, representando nimis intuitiuę obiectum praesens, quod abstractiuę representabat absens: cum nequeat visio corporea ferri in obiectum, nisi per modum praesensis, atque adeo intuitiuę. Dices. Ideo potest species visuę representare obiectū per modum praesensis & intuitiuę, etiam quando est absens; quia non representat illud cum certo iudicio, quod sit praesens, sicut representat obiectū ut praesens & intuitiuę species angelica. Sed contra: hoc ipsum reputo absurdū, candem speciem angelicam absque intrinsecā variatione sui, per solam extrinsecam variationem obiecti, de novo representare obiectū cum certo iudicio de illius existentiā, cum quo anteā non representabat. Nam quæpro, unde habet, ut eadē species, præsente obiecto, intellectum determinet ad cognoscendum obiectum cum certo iudicio de praesentiā illius? Dices, habere ex praesentiā obiecti, ut ex conditione sine quā non. Sed contra: species est causa necessaria, & in determinandā potentiam non pendet ab obiecto existente vel praesente; ut constat de specie visuę, quæ eodem modo determinat oculum ad videndum obiectum, sive sit praesens, sive absens. Ratio: obiectum est tantum extrinsecus terminus cognitionis, quæ supponit intrinsecam determinationem potentiae per speciem, ut per causam antecedentem.

At obiicit *Arrubal*: positā tantum revelatione, incipit res revelata contineri intra obiectum fidei infusa, quæ anteā non continebatur: Ita positā tantum existentiā rei, res de novo incipit contineri intra obiectum scientię angelicę, quæ anteā non continebatur. Confirm. ex eo quod mutetur representatione in actu 2. non necessarium mutari debet principium representationis in actu 1. Sed species est principium in actu 1, representatione respectu actualis representationis: ergo ex eo quod haec mutetur in actu 2. non necessarium mutari debet illa in actu 1.

Resp. Fides infusa pendet à revelatione, ut à ratione formalis sub quā: unde implicat, illam ferri in obiectum, nisi ut revelatum: alioqui ferri posset extra suam rationem formalem. Species vero in representatione obiecto non pendet ab ipsius existentiā; nam siue existat, siue non existat, representat illud

32.
Obiectio.

33.
Solutio.

Confim.

34.
Solutio ne-
garia parsta-
re.

Disputatio XI. De cognit. Angelor. respectu rerum materialium. Sectio II. 113

illud iuxta modum representabilitatis, quo illud continet in esse intentionali: ut patet de specie visuā, quae semper obiectum visibile representat iuxta modum, quo illud continet in esse intentionali representatio, siue existat in seipso, siue non. Quia cūm species sit loco obiecti non requirit in eo representando eius existentiam: alioqui non substitueretur loco obiecti. Est enim species virtualis imago obiecti: imago autem semper suum imaginatum representat iuxta modum, quo illud continet in suo esse representatione, siue imaginatum existat in suo esse naturali, siue non. Ad confirm. dist. duplex principium, 1. habens se per modum potentiae ad plurā ordinaturi sub vna ratione formalī; qualis est habitus fidei insulæ, qui sub vna ratione formalī attestationis diuinæ inclinat ad omnia teuclabilia: & hoc non oportet ut muretur, mutato obiecto materiali de non attestato in attestatum; quia non specificatur ab obiecto materiali, quod tantum mutatur; sed à formalī, quod semper est idem, siue reuelatio diuina cadat in hoc, siue in illud obiectum; atque adeò idem formale specificatiuum habet fidei, & idem habitus. 2. est, quod ordinatur ad vnum tantum actum adæquatum potentiae: ut sunt species, quae sunt proxima principia actuum, singulæ ordinantur ad singulos actus adæquatos potentiae: & hoc necesse est variari, variato actu quoad actualem representationem. Ratio: tale principium non specificatur ab vna ratione formalī, quae sit eadem in omnibus actibus, sed à singulis actibus adæquatis potentiae: & consequenter variato actu adæquato potentiae de abstracto & in intuitiuū, variari oportet speciem ad eam actum ordinatam. Quia adæquatum specificatiuum specierum est modus representandi obiectum: siquidem tota ratio expressionis obiecti in actu cognitionis habetur ex specie, ut ex causâ adæquatâ. Ex dictis patet ad fund. Albertini. Ut species angelica representetur futurum, antequam existat, necesse non est, ut illud prius fiat præsens per actualem productionem cause; sed sufficit, ut sit propria species talis obiecti: nam hoc ipso supplet munus obiecti: ut probatum est de specie visuā, quae ut actu representetur obiectum visibile, necesse non est, ut illud actu existat, sed sufficit, ut sit propria species illius, ab ipso, vel à Deo producata. Igitur si angelus habet completas species futurorum ab initio concreatas, poterit per tales species illa certè cognoscere, antequam actu existant.

37. In hâc grauissimâ diffic. hæc mihi occurrit ratio, cur nequeat angelo connaturalis esse species representationia futurorum contingentium. Ea species de rebus futuri connaturalis est angelo, quae naturali virtute erui potest è rebus præsentibus: at è rebus præsentibus nequit naturali virtute erui species determinatæ representationia futuri contingentis: ergo. Major prob. ea species de rebus connaturalis est angelo, quam res ipsæ naturaliter producere possunt: sunt enim species naturales proprietates rerum, earumque instrumenta, ac intelligibiles participationes, à naturâ ordinatae ad res exprimendas, ac delineandas in potentia cognoscendis. Vnde naturaliter requirunt existencias rerum, ut ab ilis produci possit. Minor ostend. futurorum contingens nullum habet de præs. nti determinatum esse existens, neque in seipso, cūm nondum existat; neque in causis, cūm illæ sint essentialiter indifferentes. Nequit igitur è rebus præsentibus erui species determinatæ representationia futuri contingentis. Nec refert, quod ex suppositione quodd res sit futura, de præsenti habeat aliquam determinationem, ratione cuius possit

Ratio vera. Ea species connaturalis est angelo, que erui potest è rebus præsentibus virtute naturali.

Ratio diff. Ratiocinii. Ratio determinatum obiectum scientia diuinæ. Nam hæc determinatio non sufficit ad producendam dē præsenti realē speciem sibi, quae necessaria est, ut de præsenti cognoscatur ab intellectu creato, et si ea sufficiat, ut de præsenti, & ab æterno cognoscatur ab intellectu incteato. Ratio: intellectus increas. Ratiocinii.

38. Species non competitum. angelus independentia rebus. Ceterum ut hæc ratio intentum efficaciter probet, supponat. Species rerum non posse connaturaliter competere angelo independenter à rebus, quarum sunt species. Nam species, cūm sint quædam de articulatæ participationes, ac characteristicæ notæ rerum, naturaliter resultant producī à rebus, secundum proprium & characteristicum esse earum; quarum sunt propriæ & adæquates participatio-nes. Cūm igitur angelus non contineat suos effectus futuros quoad proprium & determinatum esse ipsorum, non poterit de illis connaturales species haberet: nam de reliquis effectibus, cūm nullo modo illos contineat, nulli dubium esse poterit. Quare licet eminenter & virtute contineat suos effectus futuros, quoad esse specificum, non tamen illos continet quoad esse particulare & individuale ipsorum, quod necessarium est ad certam & intuitivam notitiam rei. Nulla enim causa creatâ suos effectus continet quoad esse individuale: cūm hoc sit proprium cause 1. per suum actualem concursum individualiter omnes effectus causæ 2. Nequeont igitur species intuitiuæ futurorum esse connaturales angelo, ne eorum quidem, quorum ipse est virtualis & eminentialis causa. Hanc rationem colligo ex Hermae in 2. dist. 7. q. 2. §. Quantum, ubi, Non obstan-te, inquit, quod angelus non mouetur ad intelligendum à genere rebus, sed à solis speciebus concreatis, nibilominus non posse. Affirmata ratiocinii. Hanc rationem colligamus non obstante, quod angelus non mouetur ad intelligendum à genere rebus, sed à solis speciebus concreatis, nibilominus non posse. Hanc rationem colligamus non obstante, quod angelus non mouetur ad intelligendum à genere rebus, sed à solis speciebus concreatis, nibilominus non posse.

39. Angelus non que futuro-rum naturalium species habet. Ratiocinii. Angelus non que futuro-rum naturalium species habet. Ratiocinii.

40. Angelus non que futuro-rum naturalium species habet. Ratiocinii.

SECTIO III.

Cur Angelus futura contingentia, quorum species habet, certo præcognoscere non possit?

41. **A**Ctior concertatio præcipuum diffic. habet in sent. quæ completas species futurorum contingentium ab initio concreatas concedit angelis. In qua varijs sunt philosophandi modi. Primus est Argent in 2. dist. 7. q. vn. art. 3. Ferrar. 2. con. gen. cap. 96. §. Ad evidens. Caiet. 1. p. q. 57. art. 2. §. Quod 2. Bannez ibid. dub. 2. concl. 2. Ideò angelum non cognolescere futura contingentia, etiam si eorum completas species habeat, quia species angelicæ sunt ad instar visibilium, quæ non representant obiectum, nisi actu existat: quia inter representans, & representatum requiritur similitudo. Cum igitur hæ species representent res ut existentes, non poterunt res assimilari speciebus, nisi sint actu existentes. Sed contrà: tota ratio terminativa obiecti penderet à ratione motiuâ eiusdem: ergo si in speciebus angelicæ supponitur tota ratio motiuâ futurorum, in iisdem etiam erit tota ratio terminativa eorum. at species visiva codem modo representat obiectum absens, ac præsens, si diuinitus in oculo conseretur, ex S. Thom. 3 p. q. 76. art. 8. Nec alia requiritur similitudo inter representans, & representatum, quam quæ satis est inter productivum, & producibile in esse intentionalí: quæ similitudo tota habetur in specie independenter ab obiecto existente in esse naturali, à quo species angelica non compleatur in suâ ratione motiuâ.
42. **P**rimus 45. Secundus Vasquez disp. 208. c. 4. & Arrub. disp. 167. c. 2. Ideò non posse angelum futura certo cognoscere, etiam si eorum species completas habeat: quia illæ non sunt principia eliciendi cognitionem rei futuræ ut futuræ, sed tantum præsentis aut præteritæ; eo quod futurum ut futurum, non est obiectum naturale speciei angelicæ: nam sicut illud non est obiectum naturale intellectus angelici, ita nec esse potest obiectum naturale speciei eiusdem. *ad probatur.* Sed contrà: 1. species in suâ representatione non penderet ab obiecto actu existente, cum sit vicaria obiecti; alioqui non esset substituta illius, si adhuc regeret illius presentiâ & existentiâ. 2. Si futurum non est obiectum naturale speciei angelicæ, neque erit præteritum, quia nec præteritum existit: nec refert quod extiterit: nam codem modo se habet ad præsentem existentiam, quod præterit, quam quod futurum est. 3. Si futurum, ut futurum, non est obiectum naturale speciei angelicæ, non poterit talis species esse connaturalis angelo; quia nullum principium est connaturale subiecto, cui non est connaturalis actus.
43. **T**ertius Suarez lib. 2. de angel. c. 11. Ideò non posse angelum futura certo præcognoscere, esto eorum species completas habeat; quia tales species non representant res futuras per modum futuri cum certo iudicio, quod res sint aliquando extituræ; sed per modum possibilis, simpliciter illas representando secundum signatam existentiam eorum, & reliquias circumstantias loci, & temporis, in quibus extere possent, abstrahendo à iudicio, quod illæ sint aliquando extituræ, vel non extituræ. Quia species non representat rem complexè cum certo iudicio, quod sit, vel non sit futura; sed incomplexè secundum ea, quæ illi possunt absolute conuenire.
44. **T**ertius m.o. 46. *ad Suarez.* Ideò non posse angelum futura certo præcognoscere, esto eorum species completas habeat; quia tales species non representant res futuras per modum futuri cum certo iudicio, quod res sint aliquando extituræ; sed per modum possibilis, simpliciter illas representando secundum signatam existentiam eorum, & reliquias circumstantias loci, & temporis, in quibus extere possent, abstrahendo à iudicio, quod illæ sint aliquando extituræ, vel non extituræ. Quia species non representat rem complexè cum certo iudicio, quod sit, vel non sit futura; sed incomplexè secundum ea, quæ illi possunt absolute conuenire.
45. **S**ed ex vi talis representationis non potest certo cognosci, quod res sit aliquando futura, vel non futura. Quia res ut sic representata, est indifferens ad esse, vel non esse futurum. Maior prob. tale iudicium nequit habeti formaliter ex vi representationis speciei, cuius non est iudicata, sed tantum representare obiectum; sed ex vi luminis intellectus: implicat autem, ut lumen intellectuale creatum certum iudicium ferat de re, quæ nec in se, nec in causâ habet determinatum esse, cum hoc sit proprium luminis increati. Sed contrà: ex hoc sequeretur 1. quod ex vi representationis speciei Reue. numquam posset angelus esse certus de existentiâ, vel non existentiâ rei representatae. Nam ex vi representationis speciei non minùs res, dum non existit, representatur secundum omnia, quæ illi conueniunt, quam dum existit: sc. evidētia iudicij pendas ex evidētia representationis, & representatio speciei æqualiter se habet ad rem existentem, & semet rem non existentem; quia representatio speciei ad re non existentem sequitur motionem eiusdem, cum sit ad rem ac existentem effectus ipsius: ergo si in specie est adæqua. ta motio, ex vi eiusdem erit etiam adæquata terminatio. Confirmo exemplo speciei visiæ à Suarez Conf. argu. ad bovinum. admissio: hæc codem modo representaret obiectum visibile non existens, ac representat obiectum existens ac præsens, si in ipsis absentia conservaretur. Neque ex vi representationis, seu obiectuâ terminationis posset oculus esse certus de existentiâ vel non existentiâ obiecti: nam existentia obiecti in se ipso non variaret obiectuâ terminationem visionis; quia hæc adæquate tantum penderet à motione speciei impressæ, quæ eadem esset in absentiâ, ac est in præsentia obiecti. At codem modo species angelica representat obiectum existens, ac non existens: nam idem species visiæ codem modo representaret obiectum absens & non existens, ac representat præsens & existens; quia eadem est species rei præsenris & existentis, ac absentis & non existentis. Neque dicas, speciem angelicam representare suum obiectum cum certo iudicio, quod illud existat, vel non existat; cum quo iudicio suum obiectum non representat species visiæ. Nam iudicium, ut Suarez facetur, non habetur formaliter ex vi representationis speciei, sed ex vi luminis intellectus, quod supponit obiectuâ representationem. Non potest autem iudicium esse diversum, ubi obiectuâ representationis est eadem. 2. Ex hoc modo sequeretur, posse angelum futura contingentia certo prædicere. Nam longo experimen. tra Suarez. to didicislet, non alias species naturales se à Deo infusas habere, quam rerum futurarum. Ex eo enim, quod omnes hactenus species, quæ angelo representabant res, antequam existerent, non fuere, nisi rerum futurarum, certo conicere posset, quod etiam reliquæ species eiusdem ordinis naturalis, quæ eidem angelo representant res nondum existentes, sint etiam rerum futurarum: atque ad eodam futura certo prædicere posset.
46. **Q**uartus Heruei in 2. dist. 7. q. 2 §. Quantum ad 1. f. ne, Theophili Raynaldi de naturali Theol. disp. 4. q. 1. num. Quartus 111. & 115. & Malon. apud Suarez: Ideò angelum modus: non cognoscere futura, quia etiæ eorum species habent, non tamen eas habet completa representationis quoad omnes individuales conditiones, sed incompletas, complendas pro opportunitate rerum, quæ successivè existunt, vel ab ipsis rebus, ut putat Heruei; vel à Deo ut auctore naturæ per generali concursum prius naturâ & causalitate influenter, & completem causam, ciusque principium, tum in effectum ipsum, ut censet Malonius; vel per modum

Ratio.

Disputatio XI. De cognit. Angelor. respectu rerum materialium. Sectio IIII. 115

49.
Sed neque
hic modus
omnime
faucit.

50.

51.
Contra mo-
dum 3.

52.
Dicitur nequit
mutari &c.

53.
Vera ratio.

54.
Exponitur.

modum intrinsecum modificantem, & completem speciem in ordine ad omnes conditions individuales obiecti, ut docet *Theophilus*. Sed contra 1. repugnat, obiectum materiale esse connaturale instrumentum ad productionem accidentis spirituallis, nisi sit aliquo modo elevatum à materia, qualis non est res materialis secundum proprium esse naturale, ut *diss. 9. scđ. 5.* Contra 2. fallum est, generali concursum Dei requiri ad complendam causam 2. in actu 1. siquidé illa ex se supponitur in suo genere completa ante concursum, quem solum requirit in ordine ad effectum, ut alibi. Contra 3. vel iste modus perfuerat idem semper cum specie, cui additus; vel iterum mutatur, mutato obiecto de presente in praeteritu. Si primum; sequitur, per illum semper rem representari ut praesentem, & numquam praeteritam: quia non potest representari ut praeterita, nisi per distinctum modum. Nam modus, qui representat rem ut praesentem, non potest representare rem ut praeteritam; sicut nec eamdem representare poterit ut futuram: omnis quippe mutatio, quæ sit in obiecto in ratione obiecti, supponi debet in specie; quia omnis mutatio terminata obiecti adequate causatur ex ratione motiuâ speciei. Ac proinde nequit obiectum representari secundum differentias presentis, praeteriti, & futuri, nisi species ipsa supponatur huiusmodi differentiis modificata. Sicut nequit species visua representare obiectum visibile, secundum differentias loci, nisi species ipsa visua supponatur talibus differentiis modificata. Non enim potest species visua representare visibile cum distantiâ, vel propinquitate ad aliud visibile, nisi species ipsa visua huiusmodi distantia, aut propinquitate loci modificetur. Si dicatur secundum; iam toties debet iste modus mutari, quoties obiectum transit de futuro in praesens, & de praesenti in praeteritum. Præterea, vel iste modus statim producitur, ac res ipsa transit de futuro in praesens. Et contrà est: tunc posset angelus naturaliter cognoscere praeterita, quæ numquam cognovit ut praesentia. Quæ cognitio non minus est indebita angelo, quam cognitio futurorum. Vel solum iste modus producitur, quando angelus vult cognoscere rem praesentem. Et contrà est: tunc iterum debet tali modus corrupti, & alias diuersus produci, quando eadem res, cognita ut praesens, transit in praeteritum: cum idem modus, qui representat rem ut praesentem, non sufficiat representare rem ut praeteritam. Ad huiusmodi igitur inutiles productiones, & corruptiones vitandas;

Dicendum cum præced. sent. non habere angelum species futurorum completere representatiwas ab initio infusas, ideoque non posse illa certò præcognoscere, sed eas pro opportunitate rerum existentium compleri, non quidem per modum intrinsecum, uti precedens opinio affirmabat, sed per extrinsecum tantum concursum Dei, quoties voluerit angelus hoc, aut illud obiectum praesens, vel praeteritum, intra sphæram ipsius existens cognoscere.

Dico igitur, Deum ab initio concreasse angelis species completas omnium specierum de facto conditarum, nec non singularium incorruptibilium, tam materialium, ut corporum caelestium & elementorum, quam spiritualium, ut angelorum: reliquorum vero singularium corruptibilem, sive existentium, sive futurorum, sive contingentia sunt, sive naturalia, species indidisse ab initio incompletas, completas pro opportunitate rerum existentium, aut praeteritarum, per extrinsecum dumtaxat concursum in ordine ad cognitionem eorumdem ob-

iectorum, quoties voluerit angelus pro sua libertate hoc aut illud obiectum praesens, praeteritum nive cognoscere. Probo singula Deus eas, ac tales species ab initio angelis indidit, quas ac quales res ipsæ naturaliter producerent, si possent. Cum enim angelii non habeant completum principium intelligendi res per se ipsos, agent rerum speciebus, ut eas intelligent: quia vero res nequeunt sui species in angelis producere, Deus ut auctor naturæ earum vires suppler. Sed res singulares incorruptibles existentes producerent species sui invariabiles, corruptibles vero variabiles. Cum enim species in fieri, didit angelus, & conseruari naturaliter pendeat ab obiecto, quale erit obiectum, talis erit ipsius species: species incorruptibilium invariabiles, corruptibilium variabiles: tales igitur Deus indidit angelis species. Rursum, quia res existentes, si possent, non solum producerent intuituas species sui, sed ex iis intellectus angelicus, si posset, varias elicet species abstractuas earum: quoque perfectior esset intellectus, eoque perfectiores uniuersalioresque ex talibus speciebus intuituis formaret species abstractuas. Porro Deus eas, ac tales species indidit angelis, quæ sunt representatiæ possibilium, seu futurorum abstractuè tantum, & incompletæ, quales intellectus ipse angelicus è rebus ipsis existentibus sibi produceret, si posset. Cum enim nulla res existens contineat suos effectus futuros determinatè quoad individuationem, sed solum indeterminatè, & radicaliter: species, quas de futuris rebus Deus angelis infudit, non sunt completere representatiæ futurorum, sed solum incompletæ & radicaliter. Quia vero intuitu cognitio postulat completam speciem obiecti, quando huiusmodi res existunt, & ab angelis cognoscuntur, complementur earum species per actualem concursum in ordine ad cognitionem intuituam earum: atque hoc modo saluatur, quo pacto species futurorum fuerint ab initio angelis concretae, & nihilominus per illas non potuerint futura præcognoscere. Quia cum tales species non representent res futuras intuituè, & completere, sed solum abstractuè & incompletæ, non possunt per eas futura certò cognosci.

Ex dictis colligo 1. non deberi angelo, habenti species incompletam futuri contingentis, concursum illam complementem in ordine ad perfectam & intuituam cognitionem illius; deberi tamen quamprimum existit, quia ille concursus speciei in ordine ad notitiam obiecti debitus est angelo, qui naturaliter esse posset ab obiecto, vel à specie una cum intellectu angelico producta ab obiecto ipso: sed talis concursus non potest naturaliter esse ab obiecto futuro; neque à causâ praesente, quia causa praesens non continet completere effectum futurum, quia non continet illum quoad ultimam rationem individuationis; neque à specie productâ à causâ, & intellectu angelico; quia haec, cum non producatur ab obiecto proprio, sed ab alieno, non posset esse completa, & intuitiva; quia non produceretur secundum ultimam suam rationem individualem. Colligo 2. quemlibet angelum habere species incompletas omnium praeteritorum, quæ sunt intra sphæram obiecti naturalis; non posse tamen ex iis certò cognoscere, nisi aut quæ ipse intuitu cognovit, dum existent, aut quæ ab aliis angelis intuitu cognita manifestari possunt, aut quæ post se certum relinquunt vestigium. Primum patet; nam praeterita sunt eadem, quæ fuere futura: sed quiuis angelus habet species incompletas omnium futurorum, quæ sunt intra sphæram obiecti naturalis; ergo & omnium praeteritorum. Nam

56.
Corollaria
ex dictis.

57.
Coroll. 2.

Dedutio ex nostro principio.

Discrimen inter praeteritum & futurum.

§8.
Obiectio.

§9.
Rati. ad- criminis.

60.

Coroll. 3. In Angelo datur memoria rerum præteritarum à species actibus præteriorum.

species angelicæ semel infusæ numquam corrupti-
tur, quia nullum habent contrarium. Secundum
colligitur ex Isaie 14. ubi tam futurorum, quam
præteriorum prædictio, assignatur tamquam Dci
propria. nam etæ, ac tales species debentur angelo,
quas, ac quales, res ipsæ producerent: sed res præ-
teritæ ut præteritæ nequeunt producere determina-
tiam speciem, sui nili supponantur aliquo modo
præsentes, vel in speciebus relictis in intellectu an-
gelicæ cognoscendi, vel in aliorum manifestantium,
vel in aliquo effectu, aut extrinseco vestigio. quia
res præteritæ, ut præteritæ, neque existit in se, cum
non sit; neque determinatæ in suâ causâ, in quâ
tantum existit virtus, quæ produxit, non autem
effectus, qui productus est: sicut quia futura non
contingentur determinatæ in causâ, non possunt
certò ab angelis cognosci. Sunt autem res præte-
ritæ determinatæ præsentes, non in earum specie-
bus, qui in actu i. eodem modo remanent incom-
pletæ, sicut antea; cum species futurorum in mea-
tent. non complecantur per modum intrinsecum,
qui remaneat cum specie; sed per concursum ex-
trinsecum, qui simul fuit cum actu; sed sunt præ-
sentes in speciebus relictis ab actibus intuitiuis,
quibus illæ, dum erant præsentes, fuerunt cognitæ,
vel ab angelo cognoscentes; vel ab aliis manifestan-
tibus. Ita futurum, cum numquam fuerit secun-
dum suum particulare & dearticulatum esse, non
potest naturaliter cognosci: præteritum quia ali-
quando existit, potest naturaliter cognosci, vel
per speciem lucis cognitionis, vel per aliquod vesti-
gium, quod determinatè ducat in cognitionem ip-
sius. Dices. Ideo Deus indidit angelo incomple-
tas species omnium futurorum, non qua si res ex-
istentes essent actu illas producerent; sed solùm
quia possent illas producere. ergo tenetur Deus ut
auctor naturæ offerre completum concursum ad
cognitionem omnium præteriorum: quia & si dum
illa existent, non omnia completas species sui
actu produxisserent, poterant tamen omnia comple-
tas sui species producere. Resp. neg. conseq. nam
species futurorum dantur in ordine ad præsentia:
omnia autem præsentia sunt intra sphæram natu-
ralem angelicæ. Ut igitur angelii sint: instructi in or-
dine ad omnia obiecta intra suam sphæram ex-
istentia, deberunt illis species omnium futurorum:
aliisque cum omnia futura sint aliquando præsen-
tia, non essent sufficienter instructi. Præterita ve-
rò nullo pacto sunt intra naturalem sphæram ob-
iecti angelici: nam neque sunt ut præterita, cum
eadem ratio sit præteriorum, ac futurorum: ne-
que ut aliquando prætentia, cum præterita num-
quam futura sint prætentia. ergo si aliunde neque-
unt illa ex aliquo effectu naturaliter cognosci, non
debetur illis concursus ad ea determinatæ cognos-
cenda. Vnde si Deus nunc crearet angelum, nullæ
ei deberentur species præteriorum, nisi quorum
possent ab aliis angelis manifestari, vel ex aliquo
vestigio colligi: deberentur tamen illi species in-
completæ omnium futurorum complendas per ex-
trinsecum concursum Dei auctoris naturæ quando
erunt prætentia. 3. in angelo est memoria rerum
præteriorum, atque adeò scientia experimentalis,
quæ gignitur ex speciebus à præterioris actibus re-
latis, quæ vim habent determinandi intellectum
angeli ad aqualem recordationem eorum, quæ
aliquando cognovit: contra Vasquez disp. 208. c. 4.
& Airub. disp. 267. c. 3 negantes in intellectu angelii
relinqui species præteriorum actuum, sed recorda-
tionem fieri per spaciem ab initio infusam, repræ-
sentatiuam omnium præteriorum cognitionum.

Sed contrà actus angelici, ut causæ naturales ne-
cessariæ producunt in intellectu angelicæ species sui:

Obiectio 1. tales species incompletæ futurorum
essent omnino superflue in angelis, cum non pos-
sint illis uti: ergo frustrè ponuntur. Resp. neg. an-

tece. nam possunt illis uti ad cognoscendas quiddi-
tates futurorum. 2.

Si angelus non haberet com-

pletas species individuorum corruptibilium ex-
istens, nos posset se excitare ad cognoscenda
accidentia huius, vel illius individui: nam hoc
supponit distinctam notitiam individuorum. Resp.

neg. sequel. nam per speciem quidditatis poterit

angelus scipium excitare ad distinctam notitiam
accidentium: sc. statim ac cognitâ quidditatem, desir-
derat cognoscere individua existentia talis quid-
ditatis, Deus ut auctor naturæ exeat illum ad no-
titiam individuorum, & accidentium individua
concomitantia. 3.

Etiam posset angelus longo
experimento futura prædicere. Nego antece. quia
cum species futurorum in nostra sent. non repre-
sentent futura, nisi indeterminatæ, sub ratione tan-
tum individui possibilis, abstrahendo ab ognibus
circumstantiis, & proprietatibus individualibus,
non potest angelus ea certò cognoscere ut futura:
quia licet habeat speciem representantem motum
localem, ex. gr. non tamen habet speciem repre-
sentantem motum localem huius, vel illius indi-
vidui. 4.

Operationes angelorum totâ æterni-
tate futuræ, sunt infinitæ: sed quicunque angelus ha-
bit species representantes omnes operationes fu-
turas angelorum. Resp. habet species repre-
sentantes omnes futuras operationes quoad indi-
vidualem perfectionem, nego; quoad specificam,
concedo. & quia illæ quoad specificam sunt finitæ,
etiam species earum representatiuæ, erunt finitæ.

Triplex enim specierum genus in angelis: 1. sub-
stantiarum & accidentium incorruptibilem; 2. cierum ge-
substantiarum corruptibilem; 3. accidentium in ange-
corruptibilem. Priora sunt completæ, & magis, gustar.

aut minus vniuersales quoad quidditates, vel in-
dividua iuxta exigentiam subiecti. Postiores sunt
incompletæ, & magis aut minus vniuersales, non
directè per ordinem ad plura individua repre-
sentata, sed per ordinem ad plures concursus quos
exigunt in ordine ad plura individua actu expri-
menda. Et quia individua substantiarum corrup-
tibilem existentium sunt finita, tales species erunt
finitæ, & heterogeneæ distinctæ inter se. Postre-
mæ sunt tantum representatiuæ quidditatum; &
quia quidditates accidentium corruptibilem con-
ditarum finitæ sunt, etiam si eorum individua sunt
infinita, species earum representatiuæ erunt finitæ.

5. Hic modus non saluat, quo pacto angelus sit
certus, quæ id, quod actu cognoscit, sit præsens,
præteritum, aut futurum: cum per nos angelus
non cognoscet obiectum immediate in seipso, sed
in sua specie expressa, quæ eodem modo repre-
sentat obiectum existens, ac non existens. Nego
antece. nam hoc optimè saluat ex eo, quod Deus

ut auctor naturæ immediate supplet concursum
vniuersique obiecti, secundum omnes circum-
stantias, & dispositiones, in quibus obiectum re-
peritur, quando intelligendum est ab angelo. Et
quia hoc naturaliter notum erit, non posse circa
suum obiectum falli, sed tantum falli posse circa
obiecta non sua, cuiusmodi sunt futura; vel præte-
rita, quæ numquam ut prætentia nouit: aut qualis
sunt obiecta, quæ sibi ab aliis manifestantur; quia
possunt sibi ab aliis manifestari aliter ac sunt: quo
casu Deus supplet vicem angelii manifestatis, coûrre-
do ad obiectum modo quo illud intedit manifestare.

DISPV-

DISPUTATIO XII.

De cognitione secretorum cordium.

QUARITVR, An Angelus propria virtute certò & intuitiue cognoscet nostra, aut alterius Angeli libera cordis secreta? Dixo certò & intuitiue; nam coniecturaliter ex aliquo effectu, aut per externum signum, etiam homo abstractiue cognoscit libera secreta cordis alterius. Ex eo enim quod Petrus currit, certò cognoscimus, Petrum habere voluntatem currendi. Controversia igitur est, an angelus libera secreta alterius angeli, vel hominis, antequam fors prodeant per aliquem effectum, intuitiue in seipso certò cognoscat. Loquitur autem de secretis cordium, quae angelus, vel homo propriâ virtute in seipso producit, quales sunt cogitationes, & affectiones circa res naturales; non quae elicit viribus gratia, ut sunt illustrations, & affectiones circa res divinas & supernas, nam sicut haec sunt supra naturam creaturarâ elicientis, ita & supra naturam creaturarâ intelligentis. Pro parte affirmantes sunt haec rationes, 1. huiusmodi secreta cordis sunt entia naturalia; sunt enim effectus potentiae naturalis, ipsius scilicet intellectus aut voluntatis angeli intelligentis, aut volentis: ergo sunt naturaliter intelligibilia. nam intelligibilitas consequitur ad entitatem; qualis entitas, tali intelligibilitas; si entitas naturalis, etiam intelligibilitas. 2. Hæc secreta sunt naturaliter intelligibilia ab ipso eliciente; ergo à quoque alio: omnis quippe intellectus angeli intra suam sphæram naturalem claudit omne intelligibile naturale: ergo quidquid est naturaliter intelligibile ab uno, erit naturaliter intelligibile à quoque alio: sicut quidquid est naturaliter visibile ab uno oculo, est naturaliter visibile à quocumque alio oculo. 3. Angelus naturaliter intuetur substantiam, proprietates que naturales alterius: ergo etiam cogitationes, volitionesque eiusdem. Quia si potest naturaliter intueri principium, à fortiori effectus in principio contentos. 4. Potest unus angelus, altero manifestante, naturaliter cognoscere secreta cordis alterius, sine viribus additis, per solas vires naturæ, intelligere potest secreta manifestantis: at manifestatio, cum sit extrinseca obiecto manifestato, non ponit illud intra sphæram naturalem intelligentis, si illud ex se non sit intra talem sphæram: sicut manifestatio, quæ nobis Deus aliquid reuelat, non ponit illud intra sphæram obiecti naturalis, si illud ex se intra talem sphæram non sit.

6. Pro parte negante est auctoritas Scripturæ, & Patrum testantium, cognitionem secretorum cordium esse propriam Dei. 3. Reg. 8. & 2. paralip. 6. Tu solus nosti corda filiorum hominum. Ieremiæ 17. Praeuum, Gue ut LXX. profundum est cor hominum, & inscrutabile: quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor & probans renes. In quem locum Hieronymus: Nullus cogitationum secreta cognoscit, nisi solus Deus. Chrysost. in Ioan. Humorum cordium cognitio sedis Dei est, qui ea formauit. Cyrill. lib. 2. in Ioan. c. 19. Nouerat probe Nathanael, soli Deo corda hominum patere. Et lib. 3. c. 3. circa init. Nullus præter Deum cordium occula scrutatur. Ambro. in 2 c. 1. ad Corint. in illa, Nobis autem reuelauit Deus, ita scribit: profunda autem id est, quia omnem virientem & præscien-

tiam eius nouit; quod omnino creature impossibile est. Auctor de Eccles. dogm. c. 8. Internas cogitationes diabolum non videre, certi sumus; sed motibus eas corporis ab illo, & affectionum indiciis colligi, experimento didicimus. Secreta autem cordis solus ille nouit, ad quem dicitur. Tu solus nosti corda filiorum hominum. Ex quo idem colligunt, certi signum, quo suam Christus diuinitatem probabat, fuisse notitiam, quæ internas hominum cogitationes cognoscebat. Sic Hieron. ex illo Lucæ 11. Ut videt IESVS cogitationes eorum, ratiocinatur: Nullus potest videre cogitationes eorum, nisi solus Deus: ergo Christus Deus est.

Ad hanc controver. varie sunt sent. quarum duæ sunt extremæ: 1. Durandi in 2. dist. 3. qu. 7. n. 18. & dist. 8 qu. 5. Heruei qu. 3. & tract. de Verbo quæst. 1. art. 4. affirmant eum angelos, secreta cordium cognoscere; hoc discrimine, quod, ut Durand. putat, Deus non tantum præsentia sed etiam futura; angelus solum præsentia cognoscit: vel, ut Heruei auctoriat, solus Deus cognoscit illa omni claritate, quæ cognoscibilia sunt: angelus vero, etiam si eadem cognoscat, non tamen omni claritate. Contra quos pugnant citata testimonia: eo quæ magis reprehendens est Heruei, quod id absolute docet: nam Durand. non nisi dubio. Altera Cœter. I. p. q. 57. art. 4.

§. Ad euid. Ferrar. 3. con. gen. c. 154. 5. Circa id: Alberti 2. Sent. fund. ni coroll. 10. Theol. ex princip. 1. phis. n. 10. assertum, idem non potest secreta cordium ab angelo naturaliter cognoscere, quia nequeunt illa per species naturales repræsentari: nam entia libera, quæ libera, sunt altioris ordinis, quæ naturalia. Consilia autem cordium sunt entia libera: & angelo non debentur nisi species rerum naturalium. Confirmat Albert. Vbi modus essendi obiecti excedit in aitio- Conformati ordine modum essendi principij formalis. seu cf. Albertinus. facti, non potest tale obiectum intuitiue attingi à tali principio; quia modus cognoscendi adæquatè sequitur modum essendi principij formalis. Sed in ordine intelligibilium species est forma essentialis respectu intellectus: ergo non potest per speciem inferioris ordinis repræsentari res altioris ordinis: at species est in ordine naturali, quia repræsentat ut causa naturalis determinata ad unum; secreta autem cordium sunt entia libera, quia sunt à causa indeterminata, habente dominium supra seipsum; ergo sunt in diverso ordine: atque adeo nequit unum per aliud naturaliter repræsentari. Quod si ab eo quæras; quo pacto angelus cognoscet sua secreta? Respondet; vel immediate per seipsum, vel per suam propriam substantiam; quæ quia radix est liberi, & naturalis simul, potest ut species utrumque repræsentare.

Contra hos militant rationes omnes initio allatæ, & præcipue secunda, quam sic vrgo: Aut tale se- Sed contra cretum est naturaliter intelligibile ab habente ip- militanti ra- sum, aut non. Non secundum; cum nihil sit ma- tiones alla- gis naturaliter intelligibile, quam sua propria ope- ratio: ergo primum: ergo idem erit naturaliter intelligibile ab alio; cum non possit idem compari ut naturaliter intelligibile ab uno, & non ab alio: idem quippe est naturale obiectum omnium. Poterit igitur naturali specie repræsentari; siquidem naturale repræsentabile ordinem dicit ad naturale repræsentativum. Confirm. Intellectus an- geli est naturaliter perceptivus talis obiecti: ergo exigit naturale complementum ad illud percipiendum. Alioqui respectu eiusdem obiecti, darentur duo principia proxima, quorum unum respiceret illud ut obiectum naturale, alterum ut obiectum non naturale: atque adeo idem respectu eiusdem principij totalis compararetur ut obiectum natu- rale,

Partis affirmantis rationes 1.

Ratio 2.

Ratio 3.

Ratio 4.

Partis neg. motus.

7.
1. Sent.

8.
2. Sent. fund.

9.
Albert.

10.

Sed contra militanti rationes allatæ.

11.

Confim.

12.

- rale, & non naturale; naturale respectu intellectus non naturale respectu speciei. 2. Cognoscit angelus suam liberam volitionem praeteritam: ergo per aliquam speciem, quam illa reliquit in ipsius memoria. Possunt igitur cordium secreta representari per proprias species naturales; atque adeo per eas naturaliter ab aliis angelis cognosci. Respondebat Albertus. libera volitio praeterita representatur per propriam substantiam, qua representantur omnia accidentia, tam libera, quam necessaria.
- Refutatur 1.** Sed contra: 1. nequit intelligi, quo pacto substantia angelii inuariata, modò representetur volitione ut praesentem, modò ut praeteritam. 2. si potest substantia ad instar speciei naturalis libera secreta cordis representare, poterit & species: cum non minus illa naturaliter represententur à specie, quam à substantiâ. Nec refert, quod substantia sit radix actus liberis, quia non representat illum, ut radix est libertatis, sed ut species per modum causæ ad unum determinat: siquidem ut species non potest suos actus non representare; potest tamen ut causa libera suos actus non producere. 3. Angelus habet speciem intuituam substantiæ alterius: ergo per talen speciem non solum poterit cognoscere substantiam, sed etiam secreta cordis alterius. nam species intuituam substantiæ, respondet in esse representatio, substantiæ: sicut qualibet species intuituam obiecti, aquilalet in esse representatio, obiecto, quia substituitur loco illius. 4. de facto datur species expressa naturaliter representans libera volitionem Angelii: ut constat de cognitione, quam cognoscit suam liberam volitionem. At non minus expressa, quam impressa obiectum representat. 5. non implicat species impressa intuituam secretorum cordium: sed talis species non esset supernaturale, ut esset de obiecto naturaliter cognoscibili: ergo. 3. arguo: actus liber considerari potest; uno modo in se, alio in causâ: licet igitur non valeat specie intuituam representari, ut est in causâ; quia in illa non habet esse determinatum, sed contingens; potest tamen representari, ut est in se quia in se habet determinatum esse. Ex suppositione enim quod est, necessarium est: alioquin nulla res naturalis posset intuituam specie representari, quia qualibet res naturalis potuit à Deo non produci. Non minus enim substantia angelii pendet à liberâ voluntate Dei producentis, quam actus à liberâ voluntate angelii elicentis. Quare nego, secreta cordium esse altioris ordinis, alioquin non essent intra naturalem sphragem intelligibilitatis ipsius, cuius sunt secreta. Ad prob. nego, secreta cordis esse libera intrinsecè, sed tantum extrinsecè; quo pacto omnia entia creata sunt libera extrinsecè ab extrinsecâ voluntate Dei. Nego etiam, modum essendi secretorum cordium exceedere modum essendi speciei, ea representantis: nam tam species est extrinsecè libera, & intrinsecè necessaria ad unum determinata effectuè, quam secreta cordium sunt extrinsecè libera, & intrinsecè necessaria ad unum determinata formaliter.
- Communis sententia est, secreta cordium non possunt ab angelo cognosci, non propter physicum aliquem excessum, aut altiorem ordinem obiecti supra potentiam cognoscientis, sed aliunde. Vnde autem hæc ratio desumenda? Valquez 1. p. disp. 209. cap. vlt. non aliunde putat, quam ex testimonio Scripturæ ac Patrum vnamini. Scotus in 2. dist. 9. q. 2. §. Ad argu. 2. qu. & in report. qu. 2. & in 4. dist. 10. qu. 8. Ad argum. loco posita ad 3. & dist. 4. qu. vlt. Ad argum. Mayo. in 2. dist. 9. qu. 1. §. Sed hic, dist. 2. Bassel. qu. 2. §. Sed contra, & fine Ocham. qu. 20.
- lit. L.** Gabriel qu. 2. art. 2. Maior q. 3. & 1. rationem assignant ex solâ voluntate Dei, volentis cum intellectu angeli concurrete ad horitam secretorum alterius. Sed contra: 1. negare semper toti naturæ angelicæ concursu debitum, esset perpetuam violentiæ illi inferre, quam Deus non solet, qui tenuit agere iuxta suos motus. 2. Scripturæ & Patres aliquid amplius indicant, cum dicunt, hoc esse proprium Dei. nam proprium est, quod ita conuenit vni, ut alteri conuenire non possit: alioqui non tam esset proprium vni, quam communione multorum. unde non solum importat negationem actus, sed etiam aptitudinis; immo hanc importat essentialiter, illam tantum accidentaliter: quia potest, quod est proprium vni, actu inesse alteri, non aptitudine. Henricus quodlib. 3. q. 13. Aegid. in 2. dist. 7. qu. 2. art. 2. Argen. art. 2. Rubio dist. 9. q. 4. concl. 2. hanc assignant licet angelus cognoscat internos actus alterius angelii, vel hominis, quantum ad esse absolutum, quod habent in se; non tamen cognoscunt quantum ad esse respectuum: quia vel non cognoscit obiectum cogitatum, aut volitum, ut Rubio censet: quia cum obiectum sit extrinsecum actui, non necessarium cognoscitur, cognito actu: vel quia non cognoscit actus ipsos quoad assensum, vel dissensum, prosecutionem, vel fugam, ut Aegid. putat: cum per eandem cognitionem, aut volitionem inuariatum possimus opposita cogitare & velle: vel quia non cognoscit finem, ad quem angelus suos actus dirigit, ut Henricus existimat. Quam directionem voluntatis ipse intentionem appellat, & secretum cordis sibi Deo, & habenti ipsum notum. Sed contra 1. modum: licet obiectu sit extrinsecum actui, ordo tamen ad obiectu est intrinsecus actui. Cognito autem ordine ad obiectum, necessarium cognoscitur abstractu obiectu. Maior constat; nam actus specificatur ab obiecto: ergo talis actus à tali obiecto. ergo si cognoscitur actus ut talis, sicut necessarium cognosci debet, si intuitu cognoscitur, non potest non abstractu cognosci obiectum cuipus est actus. Contra 2. modum: assensus & dissensus, prosecutio & fuga, sunt intrinsecæ perfectiones ac differentiae actus, determinantes illum ad certam speciem & essentiam: igitur si cognoscitur essentia actus, necessarium cognoscitur, an ille sit assensus, vel dissensus, prosecutio an fuga. Falsum autem est, per eundem actum inuariatum nos opposita cogitare, aut velle. Contra 3. modum: Scripturæ & Patres vniuersaliter negant, quemcumque actum internum ab alio, quam à Deo cognosci posse. Vel igitur ista intentio est actus distinctus à ceteris; & de illo militat eadem ratio: vel est respectus voluntatis. solâ ratione ab illâ distinctus, ut censet Henricus; & falsum supponit, quia implicat voluntatem creatam de nostro intendere, quod anteâ non intendebat, nullâ reali mutatione factâ in ipsa.
- Bonaventura in 2. dist. 8. p. 2. art. 1. q. 6. Richard. dist. 8. art. 2. qu. 4. Aureol. dist. 9. art. 1. Gregor. q. 1. huius rei hanc reddit rationem: quia implicat cognoscere obiectum absque specie, vel concursu ipsius: sed secreta cordis vnius angelii non emittunt speciem sui ad alterum, neque obiectu concurrunt cum intellectu alterius, absque proprio imperio voluntatis habentis illa. Minorem probat Aureo. 1. non maius dominium habet voluntas supra potentiam motuam, quam supra cogitativam; cum hæc sit intimior naturæ intellectuali, quam illa: sed illa non prodit in actum, nisi ex imperio voluntatis: ergo neque hæc. 2. Non plus subest voluntas.
- Hæc ratio non placet.**
- Ratio Henrici.**
- Ratio Bonaventuræ.**
- Minor prob.**
- Procl. n.**

voluntati species ipsa intelligibilis in memoriâ existens, quâm cogitatio & volitio: sed illa non mouet potentiam ad intelligendum, nisi ex imperio voluntatis: ergo nec istæ mouebunt ad species sui producendas, nisi ex imperio eiusd.

22. **Tertio.** 3. Si repugnaret actu interno subesse imperio voluntatis ad mouendum intellectum per speciem, aut concursum obiectuum sui, vel repugnaret illi, quâm obiectum est ut sic: & hoc dici non potest: nam essentia diuina in ratione obiecti non necessariò, sed libere mouet intellectum ad visionem sui. Vel repugnaret illi, quâm creatum obiectum est: & neque hoc probabiliter asserti potest: quia creatum addit solam limitationem, quæ non tollitur, ex eo quod subest voluntatis imperio.

23. **Quarto.** 4. Probat Grégor. non minùs cogitatio & affectio subest imperio voluntatis ad mouendum intellectum alterius, quâm proprium; cùm non minùs sit cognoscibilis ab alieno, quâm à proprio: sed proprium intellectum non mouet, nisi ex imperio voluntatis; quia si proprium intellectum moueret naturaliter, necessariò causaret reflexam intellectionem sui; & illa aliam, & sic in infinitum. Vnde actu existent infinitæ intellectiones reflexæ in quolibet intellectu angelico. Sed contrà; cùm experientia constet, omne obiectum creatum naturaliter producere speciem sui, nondum ab his auctoribus efficaciter probatum est, sola secreta cordis sui speciem libere producere.

24. **Ratio refel-**
litor. 2. instatur: tum quia illa necessariò, non libere speciem sui relinquit in intellectu proprio; ergo etiam in intellectu alterius. tum quia intelligibilitas consequitur ad entitatem ut sic: sed ex suppositione, quod actus libet est productus, necessariò est: ergo necessariò est intelligibilis, atque adeò necessariò motiuus ad cognitionem sui; nam ad talē motionē non eget libero concursu voluntatis; quia non mouet, ut liber, sed ut ens est formaliter. Nec est eadē ratio de potentia motiuâ, aut quâuis aliâ virtute libere operatiuâ: quia ut hæc operetur, eget concursu substantiæ, ut causæ principalis, quæm concursum potest substantia non præbere. Ex quo patet ad 1.

25. **Ad 1. Au-**
reoli, & 2. & 2. Aureoli: nam neque potentia motiuâ, neque species intelligibilis potest suum effectum produce-re sine actuali influxu substantiæ: actus autem liberi, postquam produci sunt, absque concursu alterius possunt speciem sui producere, ut patet de iisdem actibus sui speciem producentibus in intellectu proprio: non enim ut sui speciem relinquant, indigent concursu alterius causæ. At verò, ut potentia motiuâ producat suum actum, requirit concursum substantiæ vituentis: Consimiliter, ut species intelligibilis moueat intellectum ad intellectionem, requirit actuum concursum, tum intellectus, tum ipsius substantiæ intelligentis. Ad 3.

26. **ad 3.** resp. id repugnare obiecto ut sic, per comparationem tamen ad suum intellectum proportionatum. Essentia autem diuina non est intelligibile proportionatum, nisi à proprio intellectu, & ideo solum illum mouet naturaliter: qui quis verò actus internus creature est proportionatum intelligibile respectu cuiuscumque intellectus: igitur respectu cuiuscumque debet esse naturale motiuum. Ad 4.

27. **Ad 4. Greg.** Gregorij resp. aliud esse, cognitionem mouere ad speciem sui intellectu imprimendam, aliud ad sui reflexam intellectionem eliciendam. Ad 1. mouet naturaliter, quia mouet per seipsum, ut ens est, sine libero concursu substantiæ: ad 2. libere, quia mouet dependenter à libertate substantiæ, in cuius potestate est, ut non ut concursu speciei, vel obiecti. Neganda igitur minor de productione spe-

ciei; concedenda de productione intellectionis. Et ad prob. neganda sequela; nam intellectio non censatur ex productione speciei, sed ex libero vnu ipsius cum potentia. Et quia producta specie actus in intellectu, potest intellectus eā non ut ad reflexam cognitionem actus; non sequitur, si actus necessariò imprimat speciem sui, intellectum necessariò elicere reflexam cognitionem talis actus: quia ad 1. sufficit actus: ad 2. requiritur liber consensus potentiae.

28. Bannez 1. p. q. 57. art. 4. Zumel ibid. qu. 2. Molina, Valent. p. 4. Arrub. disp. 169. Suar. lib. 2. de angel. Ratio Ban-
ner & re-
cent. 6. 23. & 24. & alij recent. hanc assignant: vel quia de facto nullas habent species de illis ab initio infusas, ut cencent Molina & Suar. vel si habent, ea non repræsentant, nisi posito consensu angelii volentis se manifestare: ita exigente naturâ intellectuali libera propter dominium, quod supra suos actus habet.

29. Dico 1. proxima ratio, ob quam nequit angelus aliorum secreta naturaliter cognoscere, non est, quia eorum species simpliciter non habet, vel quia talibus speciebus denegatur concursus, donec alter velit se manifestare; sed quia licet eorum species ab initio acceperit, eas tamen completas non accedit sed tantum incompletas, complendas immediatè à Deo, nou per modum intrinsecum, sed per concursum extrinsecum ad exigentiam angelii, libere se manifestare volentis, ut disp. preced. a nū 54. & deinceps. Prior pars est S. Thom. q. 9. de verit. art. 1.

30. 2. 10. & 2. 4. ad 11. & prob. connaturalius est an-
gelo, ab initio accepisse omnes species, quas sibi ipse cum obiectis produxisset, si producere eas sibi potuisset; nam Deus in producendiis speciebus angelicis supplet defectum naturæ: sed tales species sibi ab initio cum obiectis produxisset, si eas sibi producere potuisset. Angelus n. statim habuit ab initio sive creationis species intuitivas aliorum, quod ad ipsorum substantias, & potentias: at ex intuitiva cognitione potentiarum aliorum sibi produxisset species abstractivas intellectionum, & volitionum, quas unusquisque producere posset: igitur easdem species habuit à Deo auctore naturæ ab initio concreatas. Posterior pars prob. 1. non aliæ species fuerunt ab initio debitæ angelo, quâm posterior quas ipse sibi è tebus eruisset, si potuisset. 2. omnia pars affi-
nitudo otiosæ illæ fuissent, si nullo modo iis angelus tione pro-
batur. ut potuisset, donec manifestans consensus acces-
sisset. Reliqua verò patent ex disp. preced.

31. Dico 2. Remota & radicalis ratio, cur nequeat angelus aliorum secreta naturaliter cognoscere, est perfectum dominium, quod supra suos actus liberos creature intellectionalis habet. Fundam. crea-
tura intellectionalis non solum habet physicum, sed etiam morale dominii supta suos actus: quod est de perfectâ ratione dominij: ergo non solum debet excludere physicum, sed etiam morale impedi-
mentum: non excluderet autem morale impe-
dimentum, si statim ac illos eliceret, manifesti ferent aliis. nā sæpe creature retardaretur à suis actibus eliciendis; si sciret, statim eos fore ab aliis cognoscendos, ut contingat in nobis quoad actus exter-
nos, quos sæpe elicere omittimus, ne manife-
stentur aliis. ergo non solum debet perfectum do-
minium creaturæ esse liberum à coactione physi-
ca, ne physicè; sed etiam à morali, ne moraliter,
proper aliorum scientiam retardari possit. Huc
tendit ratio S. Tho. quâ probat, ideo non posse se-
ceta cordis unius, ab alio cognosci; quia voluntas 33.
creata soli Deo subiecta est: non esset autem soli
Deo subiecta. si eius libera consilia possent ab alio
cognosci. Nam genus quoddam subjectionis est,
non

non posse suos actus elicere, nisi aliis manifestentur. Habet igitur rationalis creatura ius quoddam naturale secreti circa suos actus, ne, ipsa inuita, ab aliis cognoscantur. Et hoc ideo, quia supra illos plenum habet dominum. Ex quo ut ex radice naturaliter debentur completæ species secretorum cordis alterius, absque ipsis consenserit. 1. Quia etæ, ac tales species debitis sunt angelis, quas ipsi ubi è rebus naturalibus produxissent: tales autem sunt species incompletæ. 2. Ne impediatur perfectum dominium, quod supra suos actus liberos habet creatura intellectus.

Duplex ratio car angelus species completæ secretorum non habeat.

34.

Ex his patet ad rationes dub. quæ solùm probant, secreta cordis vnius non esse supra naturalem vim intelligendi alterius: non tamen probant, alii unde non posse eorum species completas esse in debitis angelo, sc. ex perfecto domino, quod supra suos actus liberos habet creatura intellectus.

35.
Obstio.
Solutio.

Dices: tales species sunt naturales; ergo exiguntur ab angelo. Resp. dist. conseq. exiguntur positio consensu alterius, concedo: independenter à consensu alterius, nego. Non enim quidquid est naturale, statim exigitur ab angelo, nisi posita conditione, ut constat de effectu futuro, cuius completa species non debetur angelo, nisi posita existentiâ rei futuræ.

Quenam sunt secreta cordis, que Angelus naturaliter cognoscere non potest?

36.

OMNES conueniunt angelum naturaliter cognoscere actus necessarios alterius; quibus se ipsum necessariò cognoscit & diligit; nec non omnes sensiones tam exterioras, quam internas hominis, quoad physicam entitatem, non quoad moralitatem, que à liberâ voluntate hominis pendent. Cognoscit autem illas, non tantum in causâ, sed etiam in seipsis, cum sint actus physice naturales. Certum etiam est, angelum non cognoscere liberas affectiones alterius: nam saltem hæ venient nominis secretorum, quæ soli Deo, & habent ipsa, nota sunt, ut preced. sect. Sola concertatio est de actibus intellectus, & motibus indelibet voluntatis, an illi naturaliter cognoscantur ab angelo, & quidem quoad actus intellectus. Prima sent. affirmat. Fuit quorundam apud Durand. in 2. diff. 8. q. 5. n. 8. quam

De actibus
intellectus,
& motibus
indelibet
voluntatis.

2. Gen. affir.

sequitur Huius in metaph. diff. 12. §. 30. ut probabilem defendit Vasquez. 1. p. diff. 210. c. 2. quam & docet, fuisse Alph. Diz. Fundam. actus intellectus non sunt liberi per se, sed per accidens ratione voluntatis, à quâ impenetrantur: hoc autem non impedire, quod minus possint naturaliter cognosci, ut constat de actibus imperatis potentiaz motiuz, & sensiuz in homine. Maior prob. intellectus non est potentia libera, sed necessaria, non secus ac ipsa potentia motiua, quæ, posito imperio voluntatis, naturaliter operatur. ergo eodem modo se habet actus intellectus, ac motus localis: uterque enim est elicitus à potentia necessariâ, & imperatus à liberâ: ergo si hic naturaliter cognosci potest, etiam ille poterit naturaliter cognosci. Nec obstat, quod Scriptura absolute negat, cogitationes cordis posse ab alio, quam à Deo cognosci: nam cordis cogitatio, vilitatâ phrasi Scripturæ, non significat solum actum intellectus, sed simul affectum voluntatis, ex qua illa proficiuntur, vel cuius est proxima causa.

38.
1. Sent. neg.
probabilior.

Secunda negans probabilior est, & communis Theol. qui nobiscum sentiunt, secreta cordis non posse ab angelo in se ipsis naturaliter cognosci: Bannez. 1. p. q. 57. art. 4. §. Sed dicet, & seq. Zumel ibid q. 1.

in solut. 2. & 3 argum. Molin. Valent. Arrub. disp. 170. Suarez lib. 2. de angel. c. 25. S. Thom. 1. p. q. 57. art. 4. vbi ait, tam cogitationes prout sunt in intellectu, quæ aff. actiones prout sunt in voluntate, à solo Deo cognosci. Nec explicari potest de cognitionibus, prout dependent à voluntate; quia distinguunt cogitationes, prout sunt in intellectu; & eo modo negat, actus intellectus, quo affirmat, actus appetitus sensiui, esse cognoscibilis ab angelo; cum illos simpliciter negat, hos simpliciter affitmet: at hos affirmat esse cognoscibilis secundum substantiam; igitur illos negat esse cognoscibilis secundum substantiam, & non tam secundum secundum moralitatem. Prob. 1. ex Scripturâ & Patrib. qui eodem modo loquuntur de cognitionibus, ac de affectionibus. Nec licet verba Scripturæ restringere tantum ad actus voluntatis, cum propositiones sint negatiæ & universales: alioqui non eodem modo Christus suam diuinitatem ostendisset, cognoscendo intellectus cogitationes, quæ in cordis affectiones, contra Hieronym. cit.

2. Si posset angelus cognoscere cogitationes, posset & affectiones. Nam qui intuitu cognoscit actum, abstractu saltem cognoscit obiectum, circa quod talis actus versatur. ergo intuitu angelus notitiam, quâ alter vel propriam, vel alterius affectionem sibi revelatam cognoscit, simul abstractu cognoscere affectionem alterius. Ex quo alterius sequeretur, non posse angelum suum secretum manifestare vni, quin manifestaret omnibus; cum omnes possint notitiam, quâ suum secretum manifestat, naturaliter cognoscere. 3. Multa sunt peccata, quæ consummantur in intellectu, ut blasphemia, obduratio, heres, & cetera infidelitatis crimina: ergo hæc saltem naturaliter cognoscuntur ab angelo. Nec refert, quod ut hæc sint peccata, coniunctum habere debeant affectum, quem angelus ignorat; nam sufficit ille idem affectus, qui requiriatur ad hæc erronea iudicia formanda, cum teneatur illa non forte. ergo hoc ipso, quod angelus videret hominem huiusmodi iudicia intra le tormenta, cognoscere illa ut peccata formaliter.

4. Quidquid per se proximè requiritur ad actum liberum exercendum, latere debet angelum: nam perfectum dominium creaturæ supra suos actus liberos exigit, ut non modò illi sint occulti quoad substantiam, sed etiam quoad circumstantias, & proxima principia, ex quorum notitiâ facilè deueniri posset in notitiam ipsius actus liberi (sanè hoc dominium supra suos actus unusquisque habere vellet, cum sit rationabile, & exigatur à naturâ perfectè liberâ:) At actus intellectus per se proximè requiritur ad actum liberum: nam vel huiusmodi actus sunt practici, vel speculativi: practici sunt proxima principia actuum liberorum; nam ex ipsis immediate mouetur voluntas ad electionem faciendam. unde qui cognoscet illos, facile cognoscere electionem, cum semper soleat voluntas in electione faciendâ sequi iudicium efficacius proponens: Speculativi, & si non sint proxima principia, ex quibus immediate mouetur voluntas; quia tamen illi ordinari possunt ad practica iudicia, ut actus præiij integrantes eamdem seriem actuum liberorum, etiam isti spectant ad perfectum dominium creaturæ. Confirm. sicut libertas in actu 1. essentialiter integratur ex intellectu radicaliter, & ex voluntate formaliter: ita liberum in actu 2. componitur ex actu intellectus inchoatiu & radicaliter, & ex actu voluntatis completiu & formaliter. Nec est eadem ratio de actibus potentiaz sensiuz, quia hi non sunt in eodem ordine & serie, nec per se requisiti, sed solum ratione statu ad actus

39.
Prob. 1. secundum.

40.
Prob. 2.

41.
Prob. 3.

42.
Prob. 4.
à priori.

43.
Confim.

44. *Quoniam actus formaliter liberos. Quoad actus verò in delibera-*
tos, affirmat Albertinus Corol. 10. Theol. & expro-
cip. 1. philos. nu. 20. eos naturaliter cognosci ab an-
gelo, quia tales actus fiunt à voluntate determinata
ad vnum, atque adeò vt tales continentur intra or-
dinem actuum naturalium, repräsentabilium per
species naturales. Negam alij probabilitas: nam idem

Negant probabilitas. *actus inuariatus quoad intrinseca, accedente ratio-*
nis aduertentiâ, fit formaliter liber, atque adeò

ignotus angelo. Repugnat autem, vt idem actus in-
uariatus quoad entitatem, modò sit repräsentabilis
per speciem naturalem, modò non. Respondet Al-
bertinus, accedente rationis aduertentiâ tale actum

variari quoad extrinsecam terminationem: nam
priùs producebatur à voluntate, vt determinatâ ad
vnum; posteà conseruatur ab eâdem, vt libera ad
sodreducitur. vtrumlibet. Sed contrâ: torum hoc extrinsecum
est actui; nam libera illa conseruatio, quæ intelli-
gitur aduenire actui post rationis aduertentiam,
non est noua actio, intrinsecè modificans actum, sed
eadem antiqua connotatâ tantum causâ liberè po-
tente illum suspendere, quæ anteâ, defectu perse-
& aduertentiâ, non poterat. Hoc autem non

mutat intrinsecè actum, sed tantum extrinsecè: spe-
cies autem per se repräsentat extrinsecam entita-
tem actus: ergo si hæc non mutatur, nec species ta-
lis actus repräsentativa mutabitur: atque adeò si

anteâ repräsentabat illum naturaliter, etiam posteâ,
accedente extrinsecâ aduertentiâ rationis, represen-
tabit naturaliter. Velut si oculus repräsentaret vi-
sibile, quod necessariò conseruaretur à suis causis: si

idem posteâ visibile liberè conseruaretur ab iisdem

causis, non variaretur aut visio, aut species illud
repräsentans: quia hæc solùm exprimit entitatem
obiecti visibilis, quæ per variationem causæ ne-
cessaria in liberam, non variareetur in se. Ex dictis

deducitur, non modò latere angelum liberas cogi-
tationes, & volitiones, sed etiam species, & habi-

tus ab illis productos in potentiam cogitantis & vo-

lentis: alioqui posset per huiusmodi species, vel ha-

bitus deuenire in notitiam præteriorum cogitatio-

nun & volitionum liberarum alterius, cuius essent

tales habitus & species. Secus verò est de potentias,

& speciebus obiectorum naturalium, quæ quia na-

turales sunt, possunt ab omnibus naturaliter cog-

nosci. Ad fund. primæ, resp. non idem cognitio-

dem internam esse occultam, quia est imperata à

potentiam liberâ: sed quia est principium proximè

inchoans actum liberum, cuiusmodi non sunt actus

externi imperati, qui tantum sunt effectus libertatis.

Vnde ad prob. maioris concedo, intellectum

esse causam necessariam, sed proximè completiūm

libertatis, cuiusmodi non sunt reliquæ potentias

naturales. Dices, ergo saltem cognitione, vt conse-

quens imperium voluntatis, non est occulta; quia vt

sic non est principium, sed effectus libertatis. Resp.

neg. conseq: nam eadem, quæ est imperata potest

esse principium alterius actus liberi: velut consi-

lium, quod est inquisitio mediorum cum certo iudi-

cio ad finem consequendum, imperatur ab inten-

tione, & est principium proximè inchoans electio-

nem. Nec potest idem actus cognosci vt effectus, &

ignorari vt causa: quia vt effectus non distinguitur

à scipio vt causa: cognitione autem angelii fertur ad

rem prout est in se: ergo.

48. *Obiectio.*

Solutio.

DISPUTATIO XIII.

An Angeli propriâ virtute cognoscere
valeant obiecta supernaturalia?

Obiectum supernaturale, alterum quoad mo-
 dum, vt mortui resurrectio, oculi restitutio,
 & cetera entia, quæ simpliciter fieri possunt à cau-
 sis naturalibus, licet nō cum talibus circumstantiis;
 alterum quoad essentiam, quod nullo modo fieri
 potest à causis naturalibus, sed à solo Deo agente su-
 pernat. vt vno hypost. gratia, gloria, ceterique ha-
 bitus, & actus infusi. Primum, extra omnium con-
 trouersiam, naturaliter cognoscibile est ab angelo;
 cùm sit in entitate naturale: angelus autem natura-
 liter cognoscit quidquid est in suâ entitate natura-
 le. De 2. est tantum controvrsia, an sit ab angelo
 naturaliter cognoscibile. Prima sent. affirmat. *Scoti*
in 4. dñst. 10. q. 8. §. Resp. & ad arg. & Scotif: nam
omne ens creatum est proportionatum obiectum
intellecui angelii; quia naturale & supernat. non
distinguunt intrinsecè ens; sed solùm in ordine ad
agens. Dicitur enim naturale, quod à naturali; su-
pernaturale, quod à supernat. agente fit. habitudo
autem ad aliud & aliud agens non necessariò con-
cludit aliud & aliud ens in se: ergo nec aliud & a-
liud intelligibile. Confirm. perfectior est substan-
tia naturalis, quæm quoddilibet accidens supernat.
sed illa est naturaliter cognoscibilis; ergo & hoc.

Seconda nega. *S. Tho. 1. qu. 57. ar. 5. & Thomist. que*
vera est. probo. Ens quoad essentiam supernatura-
le cognosci debet lumine supernat. lumen super-
nat. est proprium Dei: igitur nequit ens quoad
essentiam supernaturale à creaturâ naturaliter co-
gnosci. quia quod est proprium vnius, nequit fieri
proprium alterius: nam proprium est, quod à pro-
priâ fluit essentiâ: vt autem posset creaturâ ens su-
pernat. naturaliter cognoscere, deberet lumen su-
pernat. esse illi proprium. Minor clara est: lumen
supernat. tendit ad obiectum cum omnimodâ cer-
titudine & infallibilitate, vt constat de lumine fi-
dei, & scientiâ supernat. infusâ: tendere autem ad
obiectum cum omnimoda certitudine & infallibi-
litate, est proprium luminis increati. Maior prob.
nullum obiectum potest naturaliter cognosci, nisi
lumine specificato ab ipso cognoscibili; nam conti-
neri debeat intra naturale specificatum ipsius po-
tentia: nequit autem obiectum supernat. esse natu-
rale specificatum luminis naturalis: quia specifi-
cans ponit specificatum intra eundem ordinem, in
quo est ipsum specificans. Vnde implicat, obiectum
esse quoad entitatem supernaturale, & posse natu-
rali lumine cognosci, seu esse specificatum lumini-
nis naturalis; quia specificatum euehit specifica-
tum ad ordinem specificantis: sed hoc ipso, quod
obiectum non est specificatum luminis, non po-
test ab illo naturaliter cognosci; quia non contine-
tur intra sphæram luminis cognoscendi, vt quia so-
nus non est specificatus visus, non continetur in-
tra sphæram potentia videntis, sed audientis, cuius
est specificatus. Confirm. intelligibilitas funda-
tur in entitate: ergo qualis erit entitas, talis erit eius
intelligibilitas: sed entitas quoad substantiam su-
pernaturalis, est diuersi ordinis à potentia intelle-
tiâ naturali, quæ est quoad substantiam natura-
lis: ergo etiam intelligibilitas illius erit diuersi or-
dinis ab intellectu uitate huius: non igitur poterit esse
commensum obiectū illius; cùm nequeant diuersa

L. ordines

Conf. 5.

ordine esse sibi inuicem commensa. 2. Ens supernat. postulat cognosci per species supernat. ergo per lumen eiusdem ordinis: nam species, lumen, & obiectum, sibi mutuò respondent. Hæc eadem ratio probat, nullam condi posse creaturam, cui connaturale si: huiusmodi entia supernat. cognoscere: quia nulli creaturæ connaturale esse potest lumen, quod ad obiectum tendat cum eâ certitudine & infallibilitate, quâ tendit Deus. Quâ de causâ conditio nequit creatura, cui connaturalis sit habitus fidei infusa, quæ ad obiectum tendit eâ certitudine, quâ Deus: ut to. 1. disp. 9. sett. 6.

Obiectio. 1.

Obiectio. 1. Deus vt actus purus specificat visionem beatam, & lumen gloriæ, & tamen non ponit illa in eodem ordine actus puri, in quo est obiectum specificans. Resp. Deus vt actus purus specificat visionem beatam, vt rationem quâ non quæ: ratio enim quâ, quia specificatur tantum vt via & pura tendentia, non sumit eundem ordinem à termino. Respectu verò luminis gloriæ, Deus vt actus purus non comparatur ad illud vt obiectum vitaliter perceptibile; atque adeò illud vt sic non specificat. Specificatur autem lumen gloriæ à visione beatâ, vt est quidam effectus supernat. à subiecto dependens. 2. Angelus naturali virtute cognoscit habitus, & actus supernat. in se ipso existentes: ergo obiectum supernat. naturali virtute est ab angelo cognoscibile. Resp. neg. antec. nam etiam habitus, & actus supernat. in se ipso existentes cognoscit angelus lumine supernat. 3. Dæmones naturali virtute cognoscunt characterem supernat. hominis Christiani, & Sacerdotis damnati. ergo aliquod obiectum supernat. naturali virtute cognosci potest ab angelo. Nego, dæmones naturaliter cognoscere characterem supernat. cognitione propriâ & in se, sed tantum abstractiuâ fidei humanæ ex testimonio aliorum: quo pacto cognoscunt reliqua mysteria supernat. fidei diuinæ iuxta illud Iacob. 2. Dæmones credunt, & contremiscunt 4. Angelus naturaliter cognosci potentiam obedien. creaturæ: sed hæc est supernat. quia dicit ordinem ad effectus supernat. ad quos est eleuabilis. Resp. Cognoscit naturaliter angelus potentiam obedien. creaturæ subiectiuè, & quoad propriam entitatem, concedo; (vt sic enim est naturalis seu entitas sua creaturæ) terminatiuè, & quoad effectus distinctè cognitos, nego. est enim supernaturalis terminatiuè, quâ connotat effectus supernat. ad quos diuinitus eleuari potest; quos nequit ex vi potentia obedien. subiectiuè cognoscere, quia tales effectus supernat. non continentur in entitate potentie obed. vt termini ipsam specificantes, vti continentur effectus naturales in potentia naturali, sed solùm vt termini extrinsecè tantum connotati. Dixi, distinctè cognitos: nam confusè & in communi cognoscit naturaliter angelus, posse Deum multa opera supra naturam per creaturam operari ignorat tam distincè hoc vel illud opus supernat. cùm ad hoc cognoscendum necessarium sit lumen & species supernat.

Obiectio. 4.

Solutio.

Deducitur 1. Angelus naturaliter cognoscere absentiam subsisten tiæ creatæ in humanitate Christi, non modum, quo illa in Verbo subsistit. Primum prob. negatio cognoscitur eodem lumine, quo cognoscitur opposita affirmatio: sed subsistens creatæ humanitatis Christi naturali lumine cognoscitur ab angelo; ergo & eius absentia. Secundum patet: quia modus iste est quoad essentiam supernaturalis: est enim unio quâ humana natura unitur verbo, à quo accipit suam specificationem. 2. Angelus naturali virtute cognoscit unionem,

quâ anima Christi in resurrectione fuit reunita proprio corpori. Ratio; illa uno fuit tantum supernaturalis quoad modum: eadem. n. virtute cognoscit angelus unionem miraculosè productam inter animam, & corpus cuiuscumque defuncti ad vitam diuinatus excitati. eadem naturali virtute cognoscit unionem miraculosè productam inter animam & corpus naturæ humanæ Christi in primâ eius conceptione: quia fuit tantum supernaturalis quoad modum. 3. Angelus naturaliter cognosci desitio nem panis & vini in Eucharistiâ, atque adeò accidentia panis & vini existere absque proprio subiecto. quia negatio cognoscitur eodem lumine, quo opposita affirmatio. An naturaliter cognoscit positivum modum, quo talia accidentia extra proprium subiectum existunt, pendet ex eo, an talis modus sit quoad substantiam supernaturalis, de De modo

Coroll. 3.

virtute cognoscit transubstantiationem panis & vini in corpus & sanguinem Christi. Nam si actio, quâ Christi corpus & sanguis fit præsens in hoc Sacramento, est naturalis quoad substantiam, poterit naturaliter ab angelo cognosci: sicut naturaliter ab eodem cognoscitur actio, quâ conuersa fuit aqua in vinum in Cana Galilææ, Ioan. 2. Secus, si actio est quicad substantiam supernaturalis. De modo quo Christi corpus ad instar spiritus totus in toto, & totus in qualibet parte, communiter conuenient, non posse naturaliter ab angelo cognoscis, cùm sit in substantiâ supernaturalis, & indebitus cuicumque corpori, vt suolo. Dices angelus naturali virtute cognoscit corpus & sanguinem Christi in hoc Sacram. existentem: ergo etiam naturali virtute cognoscere poterit modum, quo in illis existit. Resp. neg. conseq. quia cùm modus distinguitur à subiecto, poterit cognosci subiectum, non cognito ipsius modo. sicut supra dixi, angelum naturaliter cognoscere humanitatem Christi, non cognitâ ipsius cum Verbo hypostaticâ unione. Ex his patet ad fundam. Sciri. Falsum est, naturale & supernat. desumi tantum penes extrinsecum ordinem ad posse sentagens, sed penes intrinsecum esse ipsius effectus, qui nulli subiecto creato connaturalis esse potest: & hoc idè à priori, quia ens supernat. quoad essentiam participat proprium modum operandi Dei. Ad confir. concedo, substantiam naturalem esse perfectiorem accidente supernat. quoad rationem entis, & modi existendi; non quoad rationem ordinis, & modi operandi, penes quæ commensuranda sunt obiectum & lumen.

Obiectio. 13.

DISPUTATIO XIV.

De modo & proprietatibus cognitionis Angelicæ.

Qualis sit cognitionis Angelicæ?

Dico. 1. Cognitionis Angelica semper est actualis respectu propriæ essentiaz, à quâ naturaliter cognoscitur. Cognitio Angelica respectu subsistens non potest. S. Thom. qu. 8. de Verit. ar. 6. ad 7. & ar. 14. ad 9. Caiet. 1. p. q. 58. ar. 2. §. Circa vlt. conc. & Febrar. 2. cont. Gen. c. 97. fine est communior contra Arrabal. in 1. p. in q. 58. & Steph. de Rubal. in q. por. c. 54. art. 1. diffic. 1. §. 4. Fundam. debet angelus habere aliquam cognitionem, quæ sit illi radix & fundamentum ceterarum: nam debet posse se ipsum excitare ad notitiam huius vel illius obiecti; cùm hoc

Coroll. 1.

Coroll. 2.

Coroll. 2.

hoc sit proprium viuentis, posse à se ipso moueri ad perfectionem sibi debitam. Minorem ostendo: at cognitionis sui est prima, & ab omni alia cognitione supposita, cùm sit intima, & obiecti primarij ad initia cuius cetera ab angelo intelliguntur: ex colligitur ex S. Thom. 2. con. Gen. cap. 97. Confirm. nulla est ratio, s. Thom. ob quam debeat angelus ab ea cessare; cùm non modò illa non impedit cognitionem aliquorum obiectorum, verum etiam ad ea cognoscenda sit necessaria: Nam ex ea excitatur ad cognoscendas suas proprietates, inter quas sunt species rerum naturalium, quibus cognitis, abstractiuē & in confuso cognoscuntur earum obiecta, ad quorum singulorum notitias intuitivas & perfectas, poterit se ipsum excitare. Vnde videmus, in quolibet viuente dari aliquam operationem actuali vix inuatiabilem, ex quā ut ex radice ceteras operationes vitales eiusdem viuentis originentur: igitur similis dari debet in angelo: hæc autem alia connaturaliter esse nequit, quā cognitionis sui. Ex eadem ratione sequitur, angelum numquam cessare à naturali cognitione abstractiuā Dei; nam eadem cognitione intuitiva sui, est abstractiuā cognitionis Dei; cùm le ipsum cognoscat ut effectum & creaturam Dei. Præterea in cognitione intuitiuā sui & abstractiuā Dei, partialiter saltē constitit naturalis beatitudo angelicæ naturæ; ergo non est, ut ab ea cessare debeat; cùm omnis intellectualis natura naturali pondere feratur in beatitudinem, qualem iuxta suum statum habere potest.

3. Dico 2. Cognitionis angelica non est discursus circa ea, quæ naturaliter cognoscit; est autem discursus circa ea, quæ naturaliter non cognoscit, qualia sunt obiecta supernat. secretæ cordium, & Prior pars: futura libera. Prior pars est S. Thom. 1. p. q. 58. art. 3. art. 8. Thom. Cœst. Thomist. contra Scotum in prologo q. 3. later. contra Steph. iustitius est; Iuxta Hoc quarto: & in 2. dist. 1. p. ult. §. zum F. Contra anima; & dist. 7. q. vn. §. Contra conclus. versu, Quod etiam neg. Fundam. discurrere est ex notis ad ignota distinctis actibus procedere: seu ex uno notiori ad aliud ignotius cognoscendum transire: quod necessarij includit duos actus, quorum unus sit causa alterius; scil. actus obiecti notioris est causa actus obiecti ignotioris, quatenus obiectum notius est ratio formalis assentiendi obiecto ignoto; nec potest unus & idem actus esse causa sui ipsius. at de rebus naturalibus angelus habet evidentiam, vel intuitivam per proprias species, vel abstractiuam per speciem causæ, aut effectus: cognoscit enim res cunctas naturales, aut evidentes in seipso, aut abstractiuē in suis causis, vel effectibus, igitur non potest circa res naturales discurrere: nam discurrere est, ex uno noto assentiri alteri ignoto: sed & quæ nota sunt angelo omnia naturalia, vel per seipso, vel per suas causas & effectus. Confirm. idem discurreit homo, ideoque ex uno magis noto intellectualiter inferat aliud minus notum, quia non sunt ei & quæ nota omnia. Hoc autem prouenit tum ex imperfectione specierum, tum ex imperfectiore lumine, qui defectus circa naturalia in angelis non sunt.

4. Posterior pars assertio- nis constat, ex opposicio- fund. nam obiecta supernat. secretæ cordium, & futura libera non sunt angelo evidentes nota: ergo potest ad ea probabiliter cognoscenda ex notioribus discurrete: ex presentibus circumstantiis evidentes notis futura conjectare; ex operationibus externis interna diuinare, quia vel saltē naturaliter non potest uno eodemque actu simul ferri ad unum evidentem notum, & ad alterum probabiliter conjectatum; vel esto possit, adhuc non necessarij eodem actu simul fertur ad utrumque, quia ad unum fertur necessa-

riū, ad aliud vero liberè. ergo saltē posset, si vellet circa ea discurrere prius tempore, vel naturā, cognoscendo signa sibi evidenter nota, tuin ex iis distincto, acutu interre significata probabilitate tan. cūm conjectata. Notanda autem est differentia in- **5.** **Nozandum.** ter bonos & malos angelos; quid boni numquam iudicium ferunt de rebus dubijs, alioqui posset in eis esse error, qui starui beatitudinis repugnat; sed solū de probabilitate ipsa: lecus mali, qui plerique ex certis, iudicium precipitant de dubiis, in quibus sapere de ipiuntur. Obiectio. Omnis causa est prior suo effectu; ergo notior est effectu; ergo est ratio cognoscendi illius. Nec refert, quid angelus in eodem instanti cognoscat causam & effectum, nam ad discursum sufficit prioritas naturæ. Resp. Solutio, de prioritate essendi, nego conseq. 1. quia potest causa esse & quæ nota, atque eius effectus. Ne- ganda etiam secunda, quia ad discursum requiri- tur, ut unus actus sit causa alterius; alioqui etiam Deus discuteret ex cognitione propriæ essentia ad cognitionem creaturarum Quando autem uno actu cognoscitur causa, & effectus simul, non potest ac- tus unius, esse causa alterius, quia ubi non est di- stinctio actuum, non est causalis transitus ex uno actu in aliud, quem essentialiter importat discursus. Dixi, **Causalitatis**; nam solus successivus transitus ex uno actu in aliud non facit discursum, ut cum **transitus ex successivus quid.** quis cognito equo, cognoscit leonem.

Dico 3. Angelus intelligere potest sine compo- **7.** sitione, & divisione, ea quæ per unicam speciem intelligi, non quæ per plures: Vasquez, disp. 22. 3. Vasquez con- contra Thomist. assertores, angelum omnia intelligere sine illa compositione, ac divisione. Explico. **8.** Intelligere mentaliter componendo, & dividendo, non est tantum intelligere plura obiecta conuenientia, vel disconuenientia; sicut discurrere, non est tantum intelligere plura ut connexa; alioqui etiam Deus intelligeret componendo, dividendo, & discurrendo; quia etiam Deus intelligit plura, ut conuenientia, disconuenientia, & inuicem connexa: sed est intelligere plura per plures actus, & conceptus formales, affirmando, vel negando prædicatum de subiecto per distinctos actus. **9.** Aassertio prob. ratio, cur intellectus noster in affirmando, aut ne- gando egeat compositione plurium conceptuum, formalium, est, quia non unâ specie, atque adeo uno actu simul concipit subiectum, & ea, quæ subiecto conueniunt, aut disconueniunt; & ideo uno conceptu concipit subiectum, alio prædicatum af- firmandum, vel negandum de subiecto, sicque tam unum de alio affirmat, vel negat. ergo quæ angelus unâ specie, atque adeo uno actu simul concipit, non intelligit componendo, aut dividendo, sed simplici conceptu intelligendo subiectum. & ea quæ subiecto conueniunt, aut disconueniunt. Ex eadem ratione constat ea, quæ diversis speciebus concipit, intelligere componendo, & dividendo; nam diversis etiam actibus apprehendit, atque adeo ex mentaliter componit, & dividit per plures conceptus formales apprehensa.

Dico 4. In intellectu angelii non potest esse fal- **9.** silas circa res naturales: S. Tho. 1. qu. 58. art. 5. & com- munis. Fundam. eas evidenter cognoscit angelus **Fundam.** per species proprias: ergo in iis iudicandis decipi non potest, nam omnis deceptio supponit ignoran- tiam.

Dico 4. In intellectu angelii potest esse falsitas circa ea, quæ probabilitate tantum cognoscit: S. Tho. cit. & communis. Huiusmodi autem sunt futura libera, secretæ cordium, & obiecta supernat. quæ angelus non nisi probabiliter cognoscit. **Funda-**

Fundam.

mentum quæ angelus non evidenter, sed probabilitatibus cognoscit, potest de iis absolutum iudicium ferre, quod rebus à parte rei existentibus non conformetur. At falsitas nil aliud est, quam disformitas cognitionis cum re in seipso existente. Igitur potest in angelo circa ea, quæ evidenter non cognoscit, esse falsitas.

11.

Obiect. 1. nequit, nisi in compositione, & divisione, teste Philos. 3. de ani. c. 6. & 1. de interpret. c. 1. esse veritas & falsitas. Sed angeli intelligunt sine compositione, & divisione, simplici duntaxat operatione: ergo in angelis non est veritas & falsitas.

Solutio.

Resp. 1. neg. minor. nam in iis, quæ angelii per propria species non intelligunt, ponunt componere & dividere. 2. nego, veritatem & falsitatem reperiuntur tantum in compositione & divisione formalis; aut, posse etiam reperi in compositione & divisione virtuali, qualis est simplex cognitione iudicativa obiecti: alioquin in Deo, in quo non est nisi simplicissima cognitione omnium, non esset propria veritas.

Duplex cōd.
positio esse
Calet.

Duplex. n. ex Calet. 1. p. 58. ar. 5. §. 5. Ad hanc dubit. est compositione: 1. obiectiva conceptuum, cum vnum de altero per distinctos conceptus formales affirmamus, aut negamus. 2. obiectiva rerum, vt cum simplici notitia iudicantur aliqua conexa, aut inconnexa inter se. Prior compositione ad veritatem & falsitatem necessaria non est: est autem necessaria posterior, quæ in angelis esse potest. Nam iudicat angelus per simplicem notitiam in homine esse intellectum, in angelo non esse albedinem: ac proinde simplici notitia affirmat, quæ inter se conexa sunt; aut negat, quæ inter se conexa non sunt. Quo sit, vt si contingat, angelum affirmare vt conexa, quæ inter se conexa non sunt; aut negare, vt inconnexa, quæ inconnexa non sunt, vt contingere potest in iis, quæ evidenter non cognoscit, tunc in intellectu angeli futura sit falsitas.

12.

Obiectio 1.

Obiectio 2. Numquam angelus in iis, quæ probabiliter tantum nouit, fert absolutum iudicium de rebus ipsis, sed solum de probabilitate ipsa: quod iudicium semper est verum, etiam si res ipsa aliter sint in se. Resp. neg. maior. Simpliciter. nam licet hoc seruent angelibeaati, qui tēmporē cōtē & prudenter procedunt in ferendo iudicio de iis, quæ probabiliter tantum cognoscunt: hoc tamen non necessariō seruant dæmones, qui sēpē propter passionem præcipitant iudicium de rebus ipsis, quas tantum conjecturaliter norunt. An autem angelus in purā naturā constitutus falli potuisse in iis, quæ evidenter non cognouisset. ferendo iudicium non de probabilitate, aut credibilitate rerum. sed de rebus ipsis; negat Granad. trast. 7. de angel. disp. 5. Affirmat Zumel. 1. p. qu. 58. ar. 1 qu. 2. concil. 5. Probabilius cum nullum sit sufficiens fundamentum affendi, non posse angelum in purā naturā absolutum iudicium ferre de rebus probabilitate cognitis. Cum tale iudicium nec repugnet naturae ipsis, vt constat in dæmonibus, in quibus Granad. admittit falsitatem; nec statui puræ naturæ: nam sicut in hoc statu angeli non fuissent confirmati in bono, ita nec in vero.

Probabilius
affirm.

13. Probabilius cū nullum sit sufficiens fundamentum affendi, non posse angelum in purā naturā absolutum iudicium ferre de rebus probabilitate cognitis. Cum tale iudicium nec repugnet naturae ipsis, vt constat in dæmonibus, in quibus Granad. admittit falsitatem; nec statui puræ naturæ: nam sicut in hoc statu angeli non fuissent confirmati in bono, ita nec in vero.

An ex frequentatis actibus naturalibus intellectus & voluntatis gignantur in Angelis habitus acquisiti?

14.
1. sent. ne-
gans de ha-
bitibus in-

PRIMA sent. absolute negat de habitibus intellectualibus: Scotti in 2. dist. 3. q. 11. §. Contra istam viam. Duran. in 3. dist. 23. qn. 1. ad 1. Mayo. in 3. dist. 33. q. 1. art. 5. Calet. 1. 2. q. 50. art. 9. & qu. 63.

art. 1. Valen. 1. 2. qu. 50. art. 8. Vasqu. r. p. disp. 2. 19. c. 2. tellotinalis. & 1. 2. disp. 73. c. 4. Vasquez. vel isti habitus sunt ne- bus. Fundam. necessarij in angelis ad simplicitate operandum cir- cū obiecta naturalia; vel tantum ad facile operandum: Non primo modo: nam ante vnum habi- tum acquisitum, supponitur in angelis integrum principium operandi circa res naturales; quia ha- bitus acquisiti generantur ex actibus: sed actus supponunt integrum principium, à quo elicantur: ergo & habitus ex actibus geniti. Non secundo: nam angeli sunt ita perspicaces, & ab omni impe- dimento liberi, vt summa facilitate ferantur in id, quod est credibile, ac opinabile. ergo circa nulla obiecta indigent habitu acquisito, ipsis intel- lectu facilitante ad huiusmodi obiecta promptius, faciliusque cognoscenda. Fundam. aliorum: intellexus angeli est perfectè instruētus lumine na- turali, & speciebus intelligibiliibus ad quæcumque obiecta naturalia perfectissimè intelligenda: ergo non indiget superaddito habitu acquisito ad ea per- fectè prompteque cognoscenda: nam ideo nos in- digemus, qui ad ea non sumus perfectè instruēti,

Secunda affirmat de omnibus habitibus acquisi- tis, tam intellectualibus, quam moralibus: Molina 2. sent. uniuersaliter 1. p. qu. 58. art. 1. pro qua citantur Victoria, & Sotus, & affirms. Medina 1. 2. q. 50. art. 6. problematicè defendunt Medina & Ferrer. 1. con. Gen. cap. 6. §. Similiter. Fundam. Angeli sunt capaces habitus, vt constat de infusis: ergo non est, cur illis non concedantur etiam acquisiti. Nec obstat, quod habeant eviden- tem notitiam rerum naturalium, quod minus etiam circa illas acquirant habitus: nam etiam homines habent evidenter notitiam primorum principio- rum, circa quæ tamen acquirunt peculiarem habi- tum, qui dicitur intellectus.

Tertia docet, angelos acquirere habitus opinio- nis, & fidei naturalis circa obiecta probabili conie- citur, aut testimonio humano, vel angelico credi- bilia; non circa res naturales evidenter cognosci- biles: circa quas sufficiunt, aut sola species intelligibili- bus ab initio infusa cum naturali lumine pro- prij intellectus, aut distinctus habitus à naturā con- genitus, qui angelii intellectus inclinet ad iudi- candum de omnibus obiectis naturalibus. In 1. parte sent. conueniunt Zumel. 1. p. q. 8. art. 1. q. 1. concl. d. Bannez ibid. dub. 1. concl. ult. Suarez. lib. 1. de Angel. c. 38. In 2. discrepant. Nam Suarez putat, ad ea prompte & facile iudicanda nullum necessarium esse habitum; neque acquisitum, neque congeni- tum. Zumel & Bannez censem, talem habitum à na- turā congenitum necessarium esse in angelis; quod prius docuit Heuric. quodlib. 5. qu. 14. Fundam. pos- ter. solus intellectus angelii cum speciebus, intelligibili- bus, non est sufficienter instruētus ad facile & prompte iudicandum de obiectis evidenter cognosci- bus, nam licet summam habeat facilitatem & prom- ptitudinem ad huiusmodi obiecta apprehendenda, ob perfectam luminis intellectualis, & intelligibili- um specierum claritatem, non tamen summam habeat facilitatem & promptitudinem ad ea iudi- canda. nam etiā species intelligibili angelicæ hæc obiecta perfectissimè repræsentent, non tamen per se ad iudicandum de connexione ipsa obiectorum inclinant; cū specierum sit tantum repræsentare obiecta, non de eorum connexione iudicare. Igi- tur ad facile prompteque iudicandum opus est ha- bitu à speciebus distincto, qui vel ab ipsis specie- bus, vel certe à naturā generetur. Pro explic. du-

Duplex ha-
bitus acqui-
situs. 180. s. sent. 1. 2. dist. 23. qn. 1. art. 5. Caiet. 1. 2. q. 50. art. 9. & qu. 63. ille inclinant ad actus intellectuales, hic ad morales virtutum, aut vitiornar. intellectuālī subdiuiditne infac-

Disputatio XIV. De cognit. Angelor. respectu rerum materialium. Sectio I.

Intellectus. in speculativum, & practicum: ille gignitur ex actibus mere speculativis; hic ex practicis actibus intellectus.

19. Dico 1. In angelis nullus est habitus intellectus speculatorius neque acquisitus, neque congenitus circa obiecta naturalia evidenter nota. Fundam. obiecta natura ad huiusmodi obiecta tam apprehendenda, quam iudicanda sufficiunt species intelligibiles cum solo naturali lumine intellectus. Nec refert, quod species per se non inclinent ad iudicandum: nam posita clara & evidenti representatione obiectorum, & connexione inter ea, intellectus angelii summa facilitate & promptitudine de his iudicare poterit: cum a nullo impedimento retardetur, neque ext in se ex parte obiecti; cum connexio, de qua serendum est iudicium, evidenter proponatur per species proprias: neque intrinseco ex parte subiecti; cum angelus sit communis a potentissimis cognoscentibus, quae possent intellectum a iudicio circa proprium obiectum evidenter propositum retardare. Atque haec assertio vera est, siue supponamus, habitum acquisitum considerem in qualitate a speciebus distincta, siue in speciebus, per actus circa idem obiectum frequentatos auctis ac perfectis. Nam secundum 1. opin. dicendum, actus claros & evidentes circa obiecta evidenter cognita nullam producere in intellectu facilitatem, quia ad eosimiles actus intellectus magis faciliteretur, cum ex se supponatur, summè facilitatus. Iuxta 2. dicendum, species huiusmodi obiecta evidenter representantes non posse vterius per species actuum circa idem obiectum frequentatorum perfici: quia cum illæ supponantur summe in suo genere perfecte, non erunt capaces vterioris perfectionis intra suum genus, clarissimisque representandi obiecta. Fato iuxta 1. sent. non tam facile rationem reddi posse, cur idem actus cum eadem evidentiā & claritate eliciti ab intellectu habente intrinsecum impedimentum ex parte subiecti, talem facilitatem, quæ huiusmodi impedimentum superari possit, producant: eliciti vero ab intellectu tale impedimentum non habente, huiusmodi facilitatem non producant: ut si eliciantur ab anima separata, in quæ nullum est impedimentum, tales facilitatem non producunt; producunt autem, si eliciantur ab anima coniuncta corpori. Cum tamen actus semper sint idem, & per modum naturalis agentis semper necessariò agant. Iuxta 2. ratio facile reddi potest; nam semper quidem actus circa idem obiectum frequentati producunt species sui; non semper tamen huiusmodi species actuum perficiunt species obiectorum. Nam quando species obiectorum sunt evidentes & intuitivæ, non sunt capaces amplius perfici in suo genere, cum in suo genere summam habeant perfectionem in representando, quam habere possunt. Contrà vero, quando species non representant evidenter & intuitivæ obiectum, semper possunt intra suum genus magis perfici: quia semper potest idem obiectum cum maiori claritate per nouum medium, aut circumstantiam representandi. Quare species relictæ ab actibus evidenter angelicis representabunt quidem auctis à quibus producuntur, non tamen perficiunt species obiectorum, à quorum actibus illæ producuntur: quia sicut omnes actus, qui elicuntur circa talia obiecta, sunt eiusdem claritatis & evidentiæ, nec per unum clarissimam representatur obiectum, quam per alium; ita species ab iisdem actibus relictæ non valebunt obiectorum species perficiere. Ita S.Thos. 1.2. qu. 50. art. 6. nullum circa res naturales, interprete Cœs. in angelis agnoscit ha-

bicū à speciebus infinitis distinctum. Cum enim actus species hoc in suo genere perfectissimæ, non solū habent munus representandi obiectum, sed etiam facilitandi potentiam ad obiectum representatum iudicandum. Unde ipsas species intelligibiles appellat cit. S. Doctor habitus Angelicus; quia exerceunt verumque munus, & representandi ex parte obiecti & facilitandi ex parte potentie.

Dico 2. Ponendi sunt in angelis habitus intellectuales acquisiti opinionis, & fidei naturalis. Fundam. circa huiusmodi obiecta non habent perfectas species: ergo possunt illæ per species actuum frequentatorum perfici, atque adeò fortius rationem habitus faciliteretur intellectum angelii ad iudicium, assensumque probandum. Confirm. intellectus angelii est ad huiusmodi auctis opinionis, & fidei obiectu in determinatus; cum nullæ ex parte obiecti eluceat evidentiæ, quæ intellectum cogat ad assensum probandum: ergo indiget aliquo determinante ac impellente ad eos facile prompteque elicendos. Iuxta hanc concl. intelligitur locus illæ tacobi 2. Demones credunt, & contemnunt: nimirum conuicti signis & testimoniis extrinsecis, acquisiti fide credunt reuelata mysteria Christianæ religionis.

Dico 3. Concedendi sunt in angelis habitus intellectuales practici acquisiti circa res naturales agibiles. Fundam. cum res naturales agibiles pendant ex variis circumstantiis, quarum multæ pendunt a liberâ voluntate alterius, multæ ab euentu rerum futurorum, non possunt quoad omnes circumstantias summam cum claritate & evidentiâ intellectui angelico representari: ac proinde pertinent earum species per frequentatos auctus praticos semper magis ac magis perfici; consequenter fortius rationem habitus practici determinantis intellectum angelii ad scilicet prompteque de huiusmodi rebus practice iudicandum. Ex his ortum habet tum naturalis prudentia in Angelis bonis, tum astutia & calliditas in malis, quam ex diurno vsu, & pratico experimento tot annorum sibi compararunt, nam ex memoria præteriorum factis possunt de praesentibus iudicare.

Dico 4. Sunt in Angelis bonis habitus acquisitorum virtutum, vt & in malis acquisitorum vicio rum, ex frequentatis actibus comparati: Scotti in 3. dist. 33. qu. vn. §. Ad 1. M. 14. qu. 2. art. 7. qui licet negant in angelis habitus intellectuales, concedunt tamen morales in voluntate: ed quod potest in intellectu angelii ad actus intellectuales est per se ab intrinsecu determinata; appetitiva vero determinata, atque adeò determinabilis per distinctum habitum acquisitum circa virtutes morales. Fundam. nec voluntas bonorum Angelorum circa actus bonos liberos est per se ab intrinsecu determinata, cum possit illos elicere, & non elicere: vel elicere hos, aut illos. Nec voluntas malorum circa actus malos liberos est etiam ab intrinsecu determinata, alioqui non esset circa illos libera: ergo tam illa circa actus bonos, quam ista circa actus malos liberos, poterit determinari ab habitu acquisito. Eamdem sequuntur Suarez lib. 3. de ange. c. vltim. aliisque recente.

Ad fundam. Vsqne pro 1. sent. resp. habitus acquisitos in angelis non esse ad operandum similiiter, sed tantum ad facile prompteque operandum circa obiecta solū opinaibilita, & credibilita testimonio humano vel angelico. Ad probat. esto angelus summā facilitate & promptitudine iudicet de probabilitate & credibilitate obiecti opinabilis ac credibilis; negandum tamen est, cädem facilita-

20. Duplex sent. de habitibus

21. syinique
yamen.

22. Doctrina
Amici Tomus II.

23. *Dantur in intellectu Angelico habitus acquisiti opinionis & fiducia.*

24. *Habitus practici acquisiti circa agibilis natura.*

25. *Dantur in voluntate Angelico habitus virtutum acquisitorum vicio.*

26. *Satis opere sententia Vsqne.*

te & promptitudine eos iudicare de rebus opinabilibus & credibilibus, in ordine ad quas potissimum ponuntur habitus acquisiti in angelis. Ratio: primum est euidens angelo, secundum obscurum: ut constat de fide diuinâ, in quâ sèpè habemus euidentiam de credibilitate obiecti, & obscuritatem de obiecto credibili. Ad fund. aliorum. neg. antec. Non enim angelus est perfectè instructus in ordine ad futura libera, & secretas cordium cogitationes & affectiones; cùm in ordine ad eas non habeat completas species. Atque in his eadem est ratio de angelis, & hominibus; nisi quod angelus, propter perfectius lumen, & perspicacius ingenium, faciliter iudicant, & frequentius ex signis & indiciis veritatem colligant. Ad fund. secundæ, concedo, angelos esse capaces habitus ut sic; nego, esse capaces habitus in ordine ad ea, in ordine ad quæ habent perfectas species. nam cùm habitus acquisiti proprium sit, facilitate potentiam in ordine ad suos actus, supponit potentiam ex se non esse summè facilitatem in ordine ad tales actus, in ordine ad quos per habitum acquisitum facilitari debet. Nec est eadem ratio de habitu primorum principiorum in homine: quia licet intellectus humanus nullam habeat difficultatem circa prima principia ex parte obiecti, habet tamen difficultatem ex parte subiecti, propter potentias sensitivas, quæ illum ab alesensu retardant: ad quam difficultatem superandam eger habitu acquisito, qui non solum requiritur ad superandam difficultatem ex parte obiecti, sed etiam ex parte subiecti. Ad fund. tertiaræ, quatenus probat, præter species infusas, dandum esse in angelis habitum naturaliter congenitum, à speciebus, vel à naturâ productum, qui intellectum angelii facilitet ad iudicandum de connexione obiectorum; nego antec. Ad prob. esto species per se non inclinent ad iudicandum, cùm earum munus sit tantum representare; posse tamen clarâ & euidenti representatione obiectorum, coramque connexione inter se, summâ poterit facilitate & promptitudine angelus cum solo lumine intellectus naturalis de eorum connexione iudicare.

27.
Ad fund.
aliorum.

28.
Resp. ad
fundam se-
cundæ.

29.
Fundamen-
tum tertie
quæstionis.

ut. 2. Moline qu. 106. art. 1. concl. 2. quamvis non negent, locutionem angelorum fieri etiam posse alio modo interno & spirituali: licet Durand. ejus. II. qu. 2. nu. 12. anceps sit. Fundam. Angeli perfectè callent hominum lingua, virtutemque habent eas exprimendi, vel per modum scripture in cælo, vel per modum vocis in aëre, ut patet cùm homines alloquuntur: ergo possunt hoc modo sua secreta mutuò sibi manifestare. Sed esto hic modus sit possibilis, non est tamen necessarius, cùm possint etiam in vacuo angelii sese mutuò alloqui. Nec est probabile ob imperfectiones, quas includit, illum ab angelis exerceri, nisi solum quando cùm hominibus loquuntur.

Non est ne-
cessarius.

Secundus modus explicat per signa intellectua-

4.
Secondus:

lia, quæ nec sunt actus vitales angelorum, nec species eorum, sed qualitates spirituales significatiæ rerum, de quibus loquuntur, quibus tamquam vocibus & nutibus sui cordis consilia sibi mutuò pandunt: Argidij, & Argent. cir. Rubio. in 2. dis. 9. q. 2. art.

2. in 2. p. ar. concil. 3. Arimi. q. 2. Marsilij q. 7. ar. 2. not. 6.

Molin. cir. Albertini corol. 11. exprinc. philos. ad quem in-

Fundamen-
tum.

clinat Vasquez disp. 211. c. 10. Fundam. sicut huma-

nus.

na locutio sit per expressionem signi sensibilis re-

præsentatiui conceptus mentalis; ita locutio ange-

lica sit per expressionem signi intelligibilis, repre-

sentatiui interioris secreti. Sed contra; vel hæc si-

gna sunt naturalia, vel ad placitum: Si ad placitum,

Modus 2.
reducitur.

aut sunt instituta ab angelis, aut infusa à Deo, ut

fuit lingua infusa protoparentibus. Non primum:

quia ut potuerint angelii talia signa instituere, de-

buisset in eis præcedere naturalis locutio, quâ inter

eos conuenisset ad huiusmodi signa instituenda: ut

constat in hominibus per nutus & signa naturalia,

antequam voces rebus imponant. Quæ naturalis lo-

cutio, quia in angelis esset perfecta, ut potè quæfie-

ret per manifestationem internorum conceptuum,

non indigeret aliis signis ad placitum, quibus ob-

suji imperfectionem indiget naturalis hominum lo-

cutio. Non secundum; quia vel hæc signa essent

eadem in omnibus angelis: & tunc, quia vniuersi-

que haberet speciem reprezentantem signa aliorum

(non enim hæc essent entia libera, sed necessaria)

vniuersique cognosceret, quid alter loqueretur; at-

que adeò non posset inter eos esse secreta locutio.

Vel singuli angelii haberent diversa signa, ut pro-

pria idiomata, quibus invicem loquerentur, ut cen-

set Albertinus: & tunc idem lequeretur, quia debe-

rent singuli habere omnia signa aliorum, ut vnu-

quisque & loqui & audiri posset ab omnibus: proin-

de nullus posset ad alterum secrete loqui, quin ab

altero audiri posset. Nec est pars ratio de lingua in-

id absurdus

angeli loqui vni, quin ab omnibus audiatur: cùm

vnuquisque speciem habeat aliorum repre-

sentatiui. Quod deglutunt Gregorius & Rubio qu. 2. 6.

Sed sic. Secundò sequitur hæc signa fore superflua,

cùm omnia saluari possint per actus vitales, & spe-

cies eorum reprezentatiuias. 3. non potest explicari,

quo pacto hæc signa, res, quas represtant, na-

turaliter significant, cùm omnis naturalis significa-

ti, aut fundetur in ratione naturalis imaginis cum

imaginato, qualis est inter speciem impressam ex-

pressam, & suum obiectum; aut in connexione

causæ cum effectu, vel effectus cum causa, sed hæc

signa nec sunt species impressæ, nec expressæ re-

rum, quas significant, neque carum causa, ut patet.

Nec

DISP TATIO X V.

De locutione Angelorum.

1. **H**A C T E N V S disputatum est de modo co-gnoscendi angelorum; superest de modo, quo inter se mutuò alloquantur. Est enim locutio propria cognitionis manifestatio, atque adeò supponit proprium medium, quo angelus naturaliter cognoscant.

*An, & quia ratione Angelis se innicem
alloquantur?*

2.
Angelos se
mutuò allo-
qui:
Ratio.

3.
Primus mo-
dus Angelo-
rum locutione-
rum expli-
cans.

CERTVM est ex Scriptura, & Patribus, an-
gelos mutuò seipso alloqui: quia non minùs
proprium naturæ intellectus est, posse, cùm vo-
luerit, sua secreta alteri manifestare, quā cùm
non libuerit, eadem intra se occultare; cùm non mi-
nūs vnum, quā aliud postulet ordo perfectæ so-
cietatis. Primus modus angelorum locutionem ex-
pli-
cans per signa sensibilia ad placitum, vel per mo-
dum scripture virtute angelii loquentis in Empy-
reo impressa, vel per modum vocis in aëre forma-
ta: Argidij in 2. dis. 10. qu. 3. in resol. art. Argent. ibid.

6.

Quid si p-

ena natura-

lia.

Nec demum earum effectus, quasi ipsi actus intellectus & voluntatis, quos principaliter representant, producerent illa; cum actus intellectus & voluntatis non habeant vim producendi, nisi

^{7.} Nec scilicet *sui species*, vel habitus. Addit *Rubio*, haec signa esse fluentia, non permanentia. Hoc autem est

contra eorum naturam, quae cum contrarium non habeant, non est a quo corruptantur. Nec est

eadem ratio de voce sensibili: nam haec pendet a reverberatione aeris, que essentialiter est successiva;

fit enim per motum localem. Vel haec signa producit loquens in seipso, vel in audiente. Si in

seipso, saluari non potest, quo pacto audiens ad ea percipienda excitetur, cum nequeat excitatio

intelligi sine aliquâ efficientia. Si in audiente, ne-

cessariò illa produceret in distans, cum medium,

ut potè corporeum, aut vacuum, non sit naturali-

ter capax accidentis spiritualis. Ad fund, in op-

positum, neganda paritas: homo n. non habet

modum manifestandi immediate alteri homini suos conceptus internos, nisi medio signo sensibili,

vel naturali, vel ad placitum. Angelus autem,

cum sit perfectè intellectualis, habere debet mo-

dum immediatè manifestandi suos conceptus,

^{9.} *Tertius modus locutio-* Tertius modus docet, locutionem angelorum fieri per immediatam productionem concepiū lo-

Angelorum quæ in audiente. Num vñus loqui desiderat al-

teri, imprimis illi immediate notitiam rei, de quâ

loquitur: quæ notitia vt actiùe procedit a loquente

locutio; vt passim recipitur in audiente, auditio

dicitur: *Scoti* in 2. dist. 9. qu. 2. §. *Ad quaest.* & in re-

port. qu. 2. §. *Dico igitur. Mayo.* qu. 1. §. sed hic scien-

dum. *Fundam* *Scoti*. omne loquens intellectualis, si

posset, immediate causaret in audiente censem

ptum rei, de quâ loquitur: nam omne agens statim,

si posset, imprimere formam, quam principaliter intendit: omnis autem loquens principali-

ter intendit exprimere in audiente conceptum rei, de quâ loquitur. Angelus hoc potest præstare

nam quod est sufficienter in actu respectu cuius

effectus, illud causare poterit in quocumque re-

ceptiuo proportionato: sed angelus per memoriam

fœcundam obiecti, est sufficienter in actu con-

stitutus ad causandam actualem intellectionem il-

lius in quocumque receptiuo proportionato: & in-

tellectus angelus audientis est proportionatum re-

ceptiuum intellectionis talis obiecti: nam memori-

a fœcunda includit principium intellectum, &

speciem obiecti, quæ sunt adæquatum principium

intellectionis: intellectus audientis, est passuum

eiusdem rationis cum intellectu loquentis: sed

potest loquens per memoriam fœcundam produ-

cere in proprio intellectu actualem notitiam ob-

iecti: ergo eamdem producere poterit in intel-

lectu audientis.

^{11.} *Quartus modus* *Scoti* cit. §. *Ad vñseriorem: Aurēo.*

in 2. dist. 9. qu. 1. art. 4. *Mayro.* cit. §. Sed hic: *Balso.*

qu. 2. *Zumel* 1. p. qu. 107 q. 1. *Suarez* lib. 2. de angel.

& 27. affirmantum, vnum angelum loqui alteri,

imprimendo illi speciem representatiuum proprij

conceptus. Quæ speciei impressio, vt est a loquen-

te, dicitur locutio; vt est in audiente, nuncupatur

auditio. Docet igitur cit. *Scotus*, interdum ange-

lam loquentum imprimere solum actum in audi-

ente, vt cum audiens habet speciem obiecti, actu

tamen de illo non cogitat; interdum solam spe-

ciam, vt si superior angelus cogitet de uno

obiecto, & inferior velit ei loqui de alio obiecto,

cuius superior speciem non habet, tunc angelus

inferior non causabit in superiore intellectionem

obiecti, de quo loquitur: quia nec duæ intellec-

tiones possunt naturaliter inesse eidem, nec vir-

tus minor potest impeditre maiorem à suâ actione: ergo solùm causabit speciem talis obiecti, si supé-

rior eâ careat: interdum verò actum, & speciem simul; vt cum angelus loquitur angelo carenti

actu, & specie obiecti, de quo loquitur. Prob. probatur secreta cordis angelii loquentis suâ natura sunt oc-

culata audiensi: ut igitur possint ab eo audiri & cognoscî, debent illi fieri manifesta per solam speciem ea repræsentantem: nam defectu solius speciei e-

rant anteâ illis occulta, cætera omnia ad cognos-

cendum requisita erant in angelo audiente: at talis species non potest produci a solo Deo, alioqui non loqueretur angelus sed Deus ad petitionem

angeli: ergo a loquente.

^{12.} *Quintus Ochami quælib.* 1. qu. 7. & in 2. eu. 20. *Quintus*

Gabriel. aist. 9. qu. 2. art. 4. aientium, locutionem

angelorum fieri per obiectum concursum concep-

tus angelii loquentis cum intellectu audientis, ad

eumdem conceptum loquentis intrâ audientem

exprimentum. Docent igitur hi, angelum lo-

quentem prius intrâ se formare verbum; tum per

ipsum, per modum obiecti immediatè concurre-

re cuius intellectu audientis ad intellectionem talis

verbi. Quæ intellectio ut producta per modum

obiecti ab ipso verbo angelii loquentis; dicitur lo-

cutio; ut vitaliter elicita ab intellectu audientis,

dicitur auditio. Fundam. nequit saluari excitatio-

quam includit locutio; sine aliquâ efficientia lo-

quentis in audiente: sed haec non potest esse pro-

ductio speciei: tum quia haec per hos non datur:

tum quia esto detur, sufficit verbum per modum

obiecti immediatè concurrentis cum intellectu au-

dientis ad intuituam notitiam ipsius; cum sit per-

fectè spirituale, atque adeò per se ipsum intelligi-

bile. Omnes tres præcedentes modi in eo conve-

nient, ut ad locutionem requirant realem effici-

entiam loquentis in audiente. discrepant in eo,

quod primus illam ponat in totali productione in-

tellectionis angelii audientis 2. in productione so-

litus speciei repræsentatiuum conceptus angelii lo-

quentis; in solâ partiali productione obiectu no-

angeliaudientis. Ad vnum ex his reducitur modus

Hermi in 2. dist. 11. qu. 1. docentis, vnum ange-

lam loqui alteri per expressionem conceptus ex-

pliciti manifestantis implicitum, qui conceptus

natus est mouere audientem ad attendendum &

intelligendum, nullâ requisiâ propinquitate lo-

cali, sed solo ordine principijs & passiis.

^{13.} Sed contra istos modos est: sequeretur, ange-

rum vel non posse loqui ad alterum, nisi cum illo

penetratnm & indistantem, quod esset maxima primo est.

imperfeccio in angelis; vel certè loqui posse ad an-

gelum distantem. Hoc secundum intelligunt ad-

uersarij, quamvis primum improbabile non putet

Suarez cap. 28. Sequela constat: cum medium non

sit capax locutionis spiritualis, vel quia est corpo-

rum, vel quia potest esse vacuum, at hoc repugnat

agenti corporeo. Seu limitatio modò applicandi

suam virtutem ad agendum; ex hoc enim sequere-

tur, posse agens suam virtutem actuam applicare

ad quicunque distantiam: ex quo illam per me-

dium non consumit, ergo etiam in agente spiritu-

ali, cum eadem ratio militet. Lege disp. 5. sect. 4.

& disp 6. sect. 4. Secundò specialiter contra singu-

los modos. & i. contra primum: repugnat intel-

lectionem, quæ est actus vitalis, totaliter produ-

ci à principio extrinseco, passim tantum concur-

rente intellectu angelii audientis: alioqui i. o. set

et primò contra prie-

re: contra prie-

re:

16.
Secundocon-
tra 2. &
tertium mo-
dum est.

cogere in actibus intrinsecè liberi: quod implicat, ut seq. 10. Contrà 2. & 3. sequetur, vnum angelum non posse alteri mentiri: hoc autem est contra Scripturam, quæ diabolum appellat patrem mendacij. Sequela prob. mentiri, est manifestare suum conceptum aliter, quam mentiens de re ipsa format: sed si angelus audiens per intuituam notitiam, propriam speciem videret eundem conceptum, quem loquens de re format, non posset loquens audienti mentiri: quia nec loquens formare potest aliud assensum de re, quan res ipsa cognita postulat; nec audiens per intuituam notitiam, propriam speciem non intueri assensum quem loquens de re format, vel audienti immediatè manifestat. Nec posset loquens aliud conceptum loco eius, quem ipse format, audienti ostendere: quia non possit talum conceptum alteri ostendere, nisi illum in seipso prius formatuerit; repugnat autem angelum in seipso formare assensum falsum de recognitâ ut verâ, aut contrâ. Maior prob. Angelus loqueas in hoc 2. & tertio modo producit intellectu, vel speciem in audiente per suum conceptum, ut per causam immediate productivam: causa autem nequit producere, nisi realiter existat, 3. contra tres modos sequentes: locutionem angeli non esse liberam, sed necessariam. Nam si loquens producit intellectu, per speciem sui in intellectu audientis, illam non libere, sed necessariò producit. Hoc autem prob. inductione: nam omnes actus tam sentitiui, quam intellectui necessariò relinquunt speciem sui in memoriam. Neque dicas, eam tantum necessariò producere in proprio, non in alieno subiecto: quia si semel ponantur eam necessariò producere in quocumque subiecto capaci eam necessariò producent; cum non sit maior ratio de uno, quam de alio. 2. actus producit speciem sui, ut causa totalis independenter à concursu subiecti: quia vnumquodque per id formaliter est intelligibile per quod est ens; nam intelligibilitas consequitur immediate ad rationem entis. at subordonari libertati agentis, est dependere à libero influxu ipsum quem posset præbere, & non præbere, cum libertas sita sit in posse agere & non agere. Igitur si actus in producenda specie non pendet à libero influxu substantiæ angeli, sed ipse solus est adequare causa illius, non poterit illi in ea producenda formaliter subordinari; atque adeò non poterit eam libere producere: quia cum ipse non sit in agendo liber, sineque erit liber per dependentiam à libero influxu substantiæ liberæ, non poterit liberè agere: quia voluntas non potest redire: aliquid in agendo formaliter liberum per solam extrinsecam assistentiam, vel dominationem, sed per int̄ insecum influxum, vel suspensionem actus. Dices. Potentiae externæ hominis subordinantur libertati hominis, cum non operentur nisi ad imperium hominis: & tamen huiusmodi potentiae non pendent à libero influxu illius. Nam sola potentia externa est totalis causa suæ operationis. Resp. neg. minor. falsum quippe est, potentias externas in operando non pendere ab actuli influxu animi: tunc quia multæ operantur ut potentiae vitales, de quarum ratione est, ut cum illis concurrat principium ipsum substantiale uiuentis. Tunc quia producunt ut causæ instrumentales, essentia hinc subordinatae causæ principali: ergo non producunt nisi ut motæ & applicatae à causâ principali libera, quæ est anima, ut seq. 10. disp. 5. Actus vero vitales nec sui speciem producunt vitæ, ad quod necessarius sit concursus animæ;

nec ut instrumenta subordinatae causæ principali: sed producunt ut causæ principales in eo genere nulli subordinantur; quia ens utrūque, ex se independenter à quocumque alio habet, ut sit intelligible, hoc est motuum potentia intellectricis ad sui notitiam. Ex his contra dictos modos infertur ^{urgenz} non posse vnum angelum alteri secretè loqui, quin loquatur omnibus: quia si actus loquentis necessario produxit speciem, vel intellectu, sui in intellectu audientis, non erit maior ratio, cur illam producat in uno, & non in omnibus, cum omnes sint locutionis capaces.

Ad fundam. primi modi, neg. posse angelum loquentem producere in intellectu audientis intellectu obiecti, de quo loquitur, propter rationem assignatam. Nec est par ratio de intellectu proprio: quia cum intellectio sit actio immanens, essentialiter postulat esse in eodem principio, à quo proficitur. Ad fund. secundi, & 3. modi, infra.

Sextus modus Bonav. in 2. dist. 10. artic. 3. qu. 1. ^{21.} ^{satisfit summa, horum.}
^{22.} ^{Sextus modus.}
fine corp. & ad E. Richar. dist. 9. art. 2. qu. 1. afficitur, locutionem fieri per liberam protensionem speciei loquentis ad intellectum audientis, medio quoddam radio spirituālē, qui subiectu existens in loquente protendit usque ad intellectum audientis, eique representat similitudinem conceptus loquentis, ex quo instrumentaliter concurrente, audiens per suam virtutem actiuam ut per causam principalem educit speciem intelligibilem similem speciei loquentis. Sed hæc aut metaphorica sunt, atque adeò inepita ad rei veritatem explicandam; aut falsa. Falsum quippe est, posse lumen, seu radius accidentalem existentem in uno tantum angelorum protendi ad aliud loco distantem: tunc quia nequit accidens migrare de subiecto in subiectum: tunc quia ubicunque existit debet inhaesere existere: nequit igitur radius accidentalis inhaesere vni, & protendi ad aliud, in quo existat, nullo subiecto sustante, aut deferente.

Septimus S. Tho. 1. p. qu. 107. art. 1. & q. 9. de veritate. art. 5. Capro. in 2 q. 1. Caiet. 1. p. cit. Valen. ibid. modus, 2. assertorium, locutionem angel. fieri per ordinacionem conceptus vnius angeli ad aliud, absque nouâ productione speciei in intellectu audientis. Docent cum vnu loquitur alteri, primum formatum in seipso conceptum, deinde ordinate illum alteri manifestandum; quam ordinatione positâ, statim angelus, cui ordinatur, percipit illum absque nouâ productione speciei per speciem, quam ab initio infusam accepit sub ea conditione ut non possit eam vni, posita liberâ ordinatione alterius. Fundam. per hunc modum saluantur omnia, quæ ad locutionem spectant. 1. natura locutionis, quæ est formalis ordinatio conceptus interioris ad aliud directa. 2. cur vni potius, quam alteri directa sit, cum fiat à liberâ voluntate loquentis 3. auditio, quæ formaliter consistit in ipsa conceptus directi perceptione. 4. excitatio, quam includit locutio: nam loquens debet locutione suæ posse audientem excitare, ut attendat ad id, quod loquens illi proponit. Positâ autem liberâ ordinatione loquentis, statim species representatiua conceptus loquentis existens in audiente, excitat naturaliter illum ad attendum, si velit, Confir. Caiet. Conform. per liberam ordinationem, secretum loquentis sit de numero pertineantem ad audientem, atque adeò statim acquirit vim excitatiuam mentis auditentis. Contra: Improbabile est quodd locutio formaliter consistat in illâ ordinatione conceptus locquentis ad audientem, quæ actus est voluntatis, ut difficultare S. Tho. & Caiet. docent; cum potius locutio actus sit carcer, ^{24.} ^{Sed neque hic modus diffundatur} intellectus.

Terz,

rio locu-
rio Angeli
non foret li-
bera.

18. ^{23.}
proba pris-
ti.

19. ^{23.}
Dicas.

Respondet.

Dices. Potentiae externæ hominis subordinantur libertati hominis, cum non operentur nisi ad imperium hominis: & tamen huiusmodi potentiae non pendent à libero influxu illius. Nam sola potentia externa est totalis causa suæ operationis. Resp. neg. minor. falsum quippe est, potentias externas in operando non pendere ab actuli influxu animi: tunc quia multæ operantur ut potentiae vitales, de quarum ratione est, ut cum illis concurrat principium ipsum substantiale uiuentis. Tunc quia producunt ut causæ instrumentales, essentia hinc subordinatae causæ principali: ergo non producunt nisi ut motæ & applicatae à causâ principali libera, quæ est anima, ut seq. 10. disp. 5. Actus vero vitales nec sui speciem producunt vitæ, ad quod necessarius sit concursus animæ;

Lorenzio intellectus. Loqui enim formaliter, est exprimere actus est in suum conceptum alteri, quod proprium est intellectus non voluntatis. Vnde eternus Pater loqui dicitur expressione Verbi, qui est actus intellectus; non spiratione Spiritus, qui est actus voluntatis. Confirm. Locutio angeli responder humanæ sed humana non in actu voluntatis ordinantis verbum sensibile ad audiendum, sed in ipsa expressione verbi vocalis, mentale representantis, formaliter consistit.

25. *In eo discutatur tria difficultates.* 1. Dificile est, quo pacto, positâ tantum ordinatione in uno, statim ponatur excitatio in altero; cum nequeat aliquis excitari, nisi per sealem motionem. Est enim excitatio mentalis, vitalis motus intellectus, aut voluntatis: non potest autem unus intrinsecè moueri per extrinsecā dumtaxat ordinatio nem alterius. Neque dicas ea conditione audiētū accepisse ab initio species conceptus loquentis, ut statim, posita illius ordinatione, audiens à tali specie necessario excitaretur: siquidē speciebus utimur, cùm volumus, ut §. Tho. docet 1. p. qu. 1c. q. art. 1. Si igitur species intelligibilis non mouet intellectum ad actualem cognitionem obiecti, nisi ex imperio voluntatis, quo pacto poterit species conceptus loquentis existens in audiētū, excitare audiētū ipsum ex solo imperio extrinseco loquentis, cùm voluntas non habeat vim mouendi, nisi potentias proprij supposci? Nec fingi potest species talis naturæ, quæ positâ intrinsecā ordinatione loquentis, statim excitet intellectum audiētū. Dicēs: potest hoc habere species ex maiore intentione & efficacitate supra ceteras. Ut sine imperio voluntatis ipsa intellectum moueat & excitat ad intelligendum. Confir. dari debet species in angelis, quæ ante imperium voluntatis moueat, vt datur cognitionis naturalis, præueniens id imperium. Sed contrā: 1. hanc vim excitandi non habent species intelligibiles humanæ: non n. semper excitamus à specie intelligibili intensiori. 2. si idē necessariò excitaret intellectum audiētū, quia excedit telicas in intentione & efficacie, posita semel ordinatione loquentis, semper illum excitaret; cur n. necessariò excitet solum, quando loquens primò suum conceptum ordinat, reliquo vero tempore ex imperio tantum voluntatis illam habentis; cùm semper species sit eadem, nec mutetur ex eo, quod semel audiētū excitauit; immo ex eo euadit ad excitandum fortior. Quare ad rationem concedo, quod species est intensior, eò efficaciū movere, posito tamen imperio voluntatis. Ad confir. nego maior. 2d prob. dico, sufficere cognitionem, quam angelus de propria essentiā semper habet, ex quā cognitione excitari potest ad reliqua obiecta cognoscenda. Homo vero vel incipit excitari à specie sensibili, quæ necessariò determinat sensum ad sui notitiam: ex quā notitiā deinde eruitur species intelligibilis, quæ intellectum determinat ad eiusdem sensibilis quidditatem intelligendam; vel à Deo auctore naturæ, ut in operibus naturalibus; vel ab eodem auctore gratia, ut in negotio salutis.

29. *Difficile.* 2. cuius semper prima cogitatio excitatur à Deo. Difficile 2. est quo pacto angelus per species locutionis excitatus, seiat, se potius excitati ab angelo A, quā ab angelo B, posito quod multi simul illum alloquantur cum species, quā excitatur locutionem viriusque æqualiter representet. Angelus n. audiens per eandem species cognoscit cogitationes omnium, quæ conueniunt in natura specifica: alioquin in quolibet essent infinitæ species infinitarum cogitationum, quas singuli sunt sibi in tota eternitate manifestatur. Dices species ipsas locutionum simul cum locutionibus exprimeret.

peculiares habitudines ad angelos, quorum sunt locutiones: sicut species locutionis humanæ, quæ simul exprimunt vocem, & peculiarem habitudinem ad loquentem, ex quā evidenter cognoscitur persona, quæ loquitur, etiam si non videatur. Contrā: cur potius audiētū excitatur ad locutionem angelī A, nunc primò suum conceptum dirigentis, quam ad locutionem angelī B, qui iam pridem suum conceptum ad eundem audiētū directat. 3. non saluat, quo pacto possit unus alteri mentiri nam species in hac sent. excitat audiētū ad videndum conceptum loquentis intuitivè: sed angelus loquens nequit in se ipso formare assensum falsum de obiecto vero, cognito ut vero; nec assensum verum de obiecto falso, cognito ut falso, qualem deberet mentiens audiētū ostendere. Modus noster consistit 1. in quo locutio; 2. in quo auditio angelī formaliter sita sit.

30. *Difficile.* 3. Dico 1. Locutio angelī formaliter consistit in expressione concepiū reflexi formaliter ordinati ad directum, alteri manifestandum. Declaratur in exemplo locutionis humanæ, quæ formaliter consistit in expressione verbi vocalis, quod est quasi verbum reflexum, quo loquens sensibiliter manifestat alteri suum conceptum internum directum. 2. ex proportione locutionis absolutæ, quā intellectus loquitur & dicit sibi ipsi rem conceptam. Nam sicut hæc formaliter consistit in expressione verbi, quo intellectus sibi ipse manifestat rem conceptam, quam in habitu tantum habebat: ita locutio respectiva consistit in expressione verbi, quo suum conceptum occultum alteri manifestat. Ratio hic modus saluat omnia, quæ sunt de ratione locutionis mentalis: 1. quod sit actus intellectus non quo formaliter obiectum cognoscit, sed quo obiectum dicit. Duplē enim respectu habet cognitionis, alterum ad obiectum, & dicitur notitia alterum ad intellectum, cui res cognita manifestatur, & dicitur dictio. Est igitur locutio actus intellectus, ut dictio est formaliter: quia locutio est perfectio respectiva essentialiter ordinata ad alterum cui manifestanda est res ipsa dicenda. 2. saluat, quod locutio sit libera, non quidem elicitive, cùm non sit actus elicitus à potentia libera, sed imperativè; quia imperatur à voluntate quæ est primum mouens ad secreta loquentis alteri manifestanda, 3. quod potius fiat vni, quam alteri: nam hoc nabet ex imperio voluntatis ad unum potius quam ad alterum secretum dirigentis.

31. *Difficile.* 4. saluat fidem angelī nam audiens non fertur intuitivè & immediatè ad conceptum directum angelī loquentis, qui est terminus manifestatus, sed utri possint ad reflexum, qui est ratio manifestandi, & signum naturaliter significativum conceptus directi, qui tantum abstractivè & remotè cognoscitur, ut obiectum actus reflexi, in quo solum intentionaliter continetur actus directus; proinde nequit esse ratio illum intuitivè cognoscendi, nisi proprio intellectui, cui comparatur ut vitalis imago immediatè informans; non autem alieno, cui solum comparatur ut ratio purè obiectiva. 5. saluat quo modo in angelis possit esse mendacium: nam ex quo audiens non intuitur immediat conceptum directum loquentis, non potest ex vi intuitionis solum actus reflexi evidenter cognoscere, an directus per reflexum manifestatus, existat in loquente per modum actus, an per modum obiecti; cùm illum non videat in se ipso, sed in reflexo, in quo eodem modo cognoscitur directus, sive in loquente existat per modum actus, sive per modum

Preb. cap. 3.

34.

34.

Qualiter Angelī sibi manifestat.

36.

131 *Disputatio XVI. De illuminatione Angelorum. Sectio I.*

dum actus, sive per modum obiecti. Nec possit angelus habere assensum falsum de te cognitam veram; possit autem loquens cognoscere assensum falsum, sibique obiectiu[m] representare de re a se cognitam veram, illudque ordinare per actum reflexum manifestandum alteri, qui cognoscendo actum reflexum representantem assensum falsum, nescit, an talis assensus sibi manifestatus sit in loquente per modum actualis iudicij, an per modum obiecti; atque adeo nescit, an per talem actum loquens mentiatur.

37. Dico 2. De ratione locutionis angelicæ non est
Ad locutionem. ut ipsa physice excitet, aut saltem excitatiua sit,
nam Angelus tam non est necessaria excitatione physica.

38. Dico 3. Auditio angelica formaliter consistit in
In quo formaliter consistit audiatio Angelica. ut audientem directum, alter ut quo, seu signum tantum alterius actus manifestatiuum, disciturque natus, seu vox angelica; alter ut quod, seu res ipsa manifestabilis, obiectum & terminus prioris; estque conceptus directus, quem primatim loquens intendit manifestare. Auditio non solùm est actus perceptivus signi, sed etiam signati, cuiusque conceptus directi per reflexum manifestati. Fundam. auditio angelica est perfectior humana: sed ad perfectam auditonem humanam plures actus requiruntur, & sensitiu[m], quo percipitur vox sensibilis; & intellektu[m], quo percipitur vocis significatum: ergo in angelo sufficiet unus, quo & signum & significatum locutionis percipiatur. Dixi, à loquente directum: nam auditio correlativa est locutioni: sed locutio formaliter importat directionem actus loquentis ad ipsum directi. Defactu talis directionis, non dicitur auditio, sed visio, actus quo unus angelus intuetur naturales proprietates alterius; & actus, quo Deus cognoscit nostra secreta, antequam illa dirigamus ad ipsum. Lege Bache. lib. 2. quodlib. q. 12. ar. 2.

40. Dico 4. De ratione auditionis angelicæ non est
Ad auditio. ut physice, sed tantum moraliter, inchoetur a loquente: inchoetur autem physice a Deo ut auctor naturæ. Nam si de ratione locutionis non est, ut ipsa physice, sed tantum moraliter inchoetur auditionem audientis; nec de ratione auditionis erit, ut physice, sed tantum moraliter inchoetur a loquente. Nec probabilius superest. Ita Deus audit creaturas ad se loquentes, cuius tamen auditio physice non excitatur a creaturâ, sed tantum moraliter: & hic modus salutis, quo pacto per locutionem unus necessari excitetur alter. Nam statim Deus ad locutionem loquentis, ut auctor naturæ, excitat attentionem in eo, ad quam locutio

dirigitur; Sc. actu concurrendo cum audiente ad notitiam conceptus loquentis per concursum supplementum defectum speciei, quam audiens habet de tali conceptu incompletam. Salutat etiam libertatem in audiente ad prosequendam inchoatam attentionem: nam licet ad eam, posse a locutione alterius, necessario excitetur, excitatus tamen liberè eam prosequitur: sicut omnis prima cogitatio necessario excitatur in nobis, excitatam tamen liberè eam prosequimur. Obiectus Sequeretur 1. non angelum, sed Deum loqui ad petitionem Angelis. 2. Angelos ex se impotentes esse ad locundam, & imperfectiores hominibus, qui non solùm possunt suam locutionem exprimere, sed etiam alios excitate ad attendendum. 3. non salutari modum, quo unus alio fortius clamet ad alterum. 4. Si Deus ad voluntatem hominis produceret verbum vocale, non ipse homo, sed Deus diceretur loqui: ergo si ad voluntatem angelii produceret auditionem in ullo, non angelus, sed Deus diceretur loqui. Resp. ad 1. neg. sequel. nam lucatio angelii completem salutatur in expressione actus reflexi ad alterum directi, cum sola excitatione morali; qua expressio conceptus cum morali excitatione est ab ipso loquenti. Ad 2. nego sequel. nam, Ad secundum. cum locutio completem salutetur in expressione actus reflexi ordinantis directum ad alterum, & angelii ex se sint potentes ad talem actum formandum, etunt etiam potentes ex se ad loquendum. Nec obstat, quod excitatio audientis sit complementum intrinsecum, sed extrinsecum, & solùm connotatum. Quod autem homo possit alium hominem non solùm moraliter, sed etiam physice excitare, hoc prouenit ex nobiliori modo, quo angelus loquitur angelo. Ad 3. resp. id maxime saluari: nam quo loquens intensiorem dirigit locutionem ad alterum, et Deus ut auctor naturæ tortius mouet intellectum audientis ad attendendum jd, quod loquens proponit. Nam cum ea intentione Deus mouet intellectum audientis, cum quam mouet eximdem intellectum actus ipse loquens, si posset. Ad 4. nego conseq. nam locutio humana formaliter consistit in productione verbi vocalis: Angelica non consistit formaliter in physica excitatione attentionis audientis. ut supra 47. Dices producens attentionem in audiente, non audiens, sed Deus dicitur audire. Resp. neg. scilicet. quod. vii nec Deus diceretur audire, & si cum aure producat auditionem verbi vocalis: Deus n. non supplet concursum potentiae vitalis, sed solùm speciei, qua vitalis non est. Audire vero est proprius actus eius, qui per auditionem percipit auditio, hic autem non est Deus, etiam si solus produceret auditionem.

Deducitur 1. tam creaturam loqui ad Deum, quam Deum ad creaturam, ex S. Gregor. cit. creatural loquitur Deo per ordinationem sui conceptus ad Deum, connotando cognitionem Dei, audientis conceptum creaturam. Deus ad creaturam, vel per externam revelationem vel per internam illustrationem obiecti a se cogniti, 2. tam Angelum superiorum loqui ad inferiorem, quam inferiorem ad superiorē in quacumque distantia. Nam tam superior potest suum conceptum manifestare inferiori, quam inferiori superiori: nec debet loquens physice agere in audientem. 3. animas separatas non modò loqui posse inter se, sed etiam cum angelis; secus corpori coniunctas: quia sicut per statum separacionis participant modum essendi, & intelligendi angelorum; ita modum conuersandi cum illis. Contraverso, sicut corporibus coniunctis habent diversum

41. Coroll. 1. C. Gregorius. 49. Coroll. 1. 50. Coroll. 1.

diuersum modum essendi, & intelligendi ab angelis; ita & diuersum modum conuersandi. Quare sicut certum est, angelos naturaliter non loqui ad animas coniunctas: ita nec probabile est, animas coniunctas naturaliter loqui ad angelos. 4. locutionem angeli primariò esse de conceptibus, secundariò de rebus tam notis, quām ignotis audienti, vt patet de locutione humanā, quāz esse potest de rebus etiam audienti notis. Præterea esse potest tam de rebus præsentibus, quām præteritis, ac futuris; siue certis, siue conjecturaliter notis; quin etiam de rebus creditis testimonio alterius.

DISPUTATIO XVI.

De illuminatione Angelorum.

LIET illuminatio per se spectet ad ea, quā sunt propria angelorum in statu gratiæ; cū propriè sit de rebus supernat. saltem quoad modum; comparatur tamen ad locutionem, vt species ad genus.

An Angelii inferiores illuminantur à superioribus?

perficere; docendo, ignorantiam tollendo, veritatem manifestando. Gregorius Nazianz orat. 40. 4.
Gregor. Nazianz.

in S. Baptisma post initi. Angelum appellat secundum lumen, & riuum primi luminis, atque participationem quandam per propensionem ad illud, ac ministerium illuminationum habentem. In quem loc. interpres Nicæta;

Nicæta.

Quoniam autem, inquit, in caelestibus hierarchijs illuminationum diuersitates existunt, non ex proposito & voluntate, sed ex natura, atque alij diuinam lucem magis amplecti ac retinere possunt, alij minus, adeò ut illi immediate, quoad eum fieri potest, cum eo conuersentur, hi autem primorum operâ colluscentur. Ita nimis ab aliis ad alios transmissa ac trajecta illuminatione à pri-

mo usque ad extremos. Athanasius de communi es-
tentia Patris, & Filii, & Spiritus sub titulo, de Athanasius

Angelis, ita scribit. Quemadmodum discrētum ordi-
nū in supernis potestib[us] cognoscimus, ita quoque statio-
nis & scientia discrimina sunt. Throni scilicet, Cherubim

& Seraphim, qui consimilis, & sine vlo mediatore, aut
interprete à Deo condiscunt, rīpote ceteris sublimieres, &
Deo propinquiores: & ab ipsis erudiuntur inferiores ordines,

atque ita deinceps ceteri pro suo gradu. Postremi autem omnium sunt Angelii, qui & bonum p[ro]pagagi sunt cen-
sendi. Et quæst. 31. ad Antioch. Principem: Throni

namque Cherubim, & Seraphim, inquit, immediate à Deo discunt, tanquam omnibus superiores, & Deo proxi-
mi. Hi vero docent ordines inferiores, & ita deinceps

semp[er] superiora docent inferiora, infimi autem omnium ordinum sunt Angelii, qui hominum sunt Doctores. Cy-
rillus Alexand. c. 9. explicans illud, Que illuminat

omnem hominem venientem in hunc mundum: Sic igitur etiam lucem, inquit, esse Sanctos factemur, & illud addimus, quod rationalis quidem creatura omni illuminata illuminat, traditioneque à mente sua in mentem alterius doctrinam transfundit. Quam quidem illuminationem descendit vim potius, quām revelationem nomina-
mus. Dei autem Verbum omnem hominem venientem in

bunc mundum non docendo, vt homines, aut forsan An-
geli (ponit forsan non dubitandi sed modestiæ cau-
sa) sed potius creando, vt Deus uniuersus semen sapien-
tia, id est, pietatis, atque intelligendi radices inserit.

Damasc. lib. 2. fidei c. 3. Secundaria, inquit, spi-
ritualia lumina sunt Angelii, ex primario illo ac semper

lumine splendorem baurientes, nec linguā atque auribus opus habentes, circa sermonis adminiculum cogitati-
ones suas atque consilia inter se communicantes. Et quia hoc testimonium intelligi posset de manifestatione

secretorum cordis tantum, quā ad illuminationem propriè dictam non sufficit, vt infra subdit cod.

c. Alij alios ob ordinis vel naturæ prestantiam illustrant, illud quidem perspicuum est, eos, qui prestantiores subli-
mioresque sunt, splendorem, & cognitionem inferioribus impetriri. Gregorius lib. 28. moral. cap. 6. explicans

illud Zacha. 2. Et alius Angelus egrediebatur in occursum eius, &c. Non est, inquit, Deus Angelus, qui mit-
titur, cui verba ab Angelo que dicere debeat, iubentur,

sed quia in conspectu conditiones Angelica ministeria ordi-
nata gradum positione distincta sunt, vt & pro communi felicitate beatitudinis opificem suum simul videntes gau-
deant, & ramen pro dispositione dignitatis alij sub-

ministrant, ad Prophetam Angelus Angelum mittit, &
quem secum de Deo gaudere communiter conspicit, & do-
cet, & dirigit, quia cum & per superiorum scientiam

virtute cognitionis, & per prestantiorum gratiam culmi-
ne potestatis excedit. Ecce quomodo in sent. Grego-
rii, Angelii superiores interiores mittunt, docent ac dirigunt. Glossa in illa 1. Cor. 13. Si linguis homi-
num loquatur & Angelorum: Lingue, inquit Angeloi-

rum sunt, quibus prepositi minoribus, quod de Dei volun-
tate primi sentiunt, significant. Secundò ex Scriptu-

ris Zach. 2. Et ecce Angelus, qui loquebatur in me,
egredie-

2.
Prima sent.
negans hu-
ismodi il-
luminatio-
nem.

Ita Duran-
tus probat.

Opposita sent.

Affirmati-
o[n]e sententia
communis

Scholast.

Patrum

Dionysius.

PRIMA sent. negat, angelos inferiores illuminari à superioribus, sed omnes immediate à Deo; quamvis prius illuminantur superiores, quām inferiores, non quidem ordine durationis, sed naturæ & dignitatis: Ita Duran. in 2. dist. 11. qu. 3. quia illuminatio est de iis, quāz saltē accidentaliter spectant ad cognitionem gloriosam: quod est folius Dei, quia non decet, beatitudinem essentiale, vel accidentalem vnius pendere ab alio, quām à Deo, tanquam vt à conferente naturam, & proponente obiectum. Confir. non apparent modus, quo possit unus angelus illum illuminare, cū illuminans confortare debeat intellectum illuminandi, nec possit, nisi vel lumen supernat. in illo producendo, quod est proprium Dei; vel illius intellectum intendendo, quod repugnat cū nequeat intellectus, vt proprietas naturæ, fulciper magis & minus.

Opposita sent. Angelos inferiores illuminari à superioribus, est communis inter Scholast. in 2. dist. 9. & 11. & Thomist. 1. p. qu. 107. & 109. Fundamentum habet in Patribus & Scripturis. Areopagita, qui c. 6. de cœl. hier. doctrinam de Angelis se accepisse testatur à summo Theologo ac beatissimo præceptore suo Paulo, ita de hâc illuminatione scribit 7. cap. eiusd. Hoc enim Theologi planè tradunt, inferiores caelestium naturarū ordines à superioribus rite diuina opera explicantes scientias discere: summos autem à Deo ipso pro suo captu edoceri mysteria. Et c. 9. Cum his autem quod est etiam ordinis, qui ab alio accepta alij enuntias, dum & diuinæ illustrations hierarchie more & instituto primorum operâ recipis, & eas Angelis benignè nuntias, & per Angelos nobis enuntias. Idem repetit c. 15. Et lib. de Eccles. hierar. c. 5. Illustratores & sacra huic per-
fectionis duces ac Principes in subiectos sacros ordines beni-
gnè, atque pro captu cuiusque data sibi à perfeciâ, sapien-
tiæque effectrice diuinitate, diuinarum rerum scientiam cognitionemve diffundunt. Vnde ibid. Angelos appellat, Pontifices: Quia coniunctam cum illuminandi vi, mundandi etiam expiandique scientiam habent. Et s[ecundu]s alibi docet. Angelos superiores exercere in inferio-
res actus hierarchicos, qui sunt illuminare, purgare,

4.
Gregor. Na-
zianzen.

5.
Cyrillus:
Alexand.

6.
Damascen.

7.
Gregorius

8.
Edd veri-
tas ex Scrip-
ptura colla-
gatur.

Zach. 2.
egrediebatur, & Angelus alius egrediebatur in occursum eius; & dixit ad eum: Curre, loquere ad puerum istum officia testis dicens: Absque muro habitabitur Ierusalem, pra multiitudine hominum & iumentorum in medio eius. Et ego ero ei, ait Dominus, murus ignis in circuitu, & in gloria ero in medio eius. En quo pacto unus Angelus reuelet alteri diuina consilia, futuramque lætitiam Ierusalem, iubetque ut ea Propheta manifestet.

Vnde ex hoc loco *Areopagita lib. de cel. hierar. c. 8.* apertere colligit, illuminationem angelii inferioris à superiori. Et Liranus in hunc loc. Egrediebatur ad babendam revelationem nouam de futuri ab Angelo superiori: quia secundum ordinem hieraticum superiores Angelii illuminant medios, & medij inferiores. Idem sentit in eumd. loc. Ribera: ex Hieronymo, qui ex sent. Hebraeorum docet, angelum, qui egrediebatur, fuisse Gabrielem; cui loquebatur, fuisse Michaëlem! Ex eodem testimonio elicit *Gregorius cu.* vnum angelum non solum doceri & instrui, sed etiam mitti à superiori. Item *Apocalyp. 7.* Angelus ascensens ab ore solis voce magna clamat quatuor Angelis, quibus datum erat nocere terra & mari, dicens: Nolite nocere terra & mari, neque arboribus, quoad usque signemus seruos Dei nostri in frontibus eorum. Clamare autem idem est ac loqui, iuxta illud *Isaiae 6.* & clamabant alter ad alterum, & dicebant: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum. Quæ locutio si sit de rebus à Deo reuelatis, vt erat hæc, (erat enim de voluntate Dei, ne nocerent terræ & mari, quoad usque completeretur numerus electorum) est illuminatio propriè dicta. Quid autem hi quatuor Angelii fuerint boni à Deo missi ad homines puniendos, docet *Cornelius à Lapide in hunc loc. &c.* Propter hæc & alia pro hæc sent. afferri possent, opposita Durandi aliquâ someritate non caret: ita *Zumel 1. p. quæst. 106. art. 1. qu. corol. 2.* cùm repugnet communi Scholast. Patrum ex diuinis oraculis his accedit ratio.

12.
Sententia Durandi 10.
Angeli rō
tudi.
13.
Idem probasur rationib.

Prima dicitur ex consueto modo operandi diuinæ sapientiæ. Quæ quantum fieri potest omnia operatur mediis causis 2. subordinando infima mediis, & media supremis, vt sic magis eluceat ipsius bonitas, quæ non solum iuxta præscriptum sui beneplaciti communicat se creaturis, sed etiam plenam potentiam iis impartit, vt perfectiones à primo fonte haustris, aliis communicare possint. Ut non immerit à Nazian. Angelii dicti sint riuiuli primi laminationis: quia sicut riuiulus aquam à primâ scaturigine accipiens in alia subiecta loca deriuat: ita supremæ intelligentiæ supernaturales influxus à primo fonte accipientes, in alias inferiores intelligentias corriuant. Confir. hoc operandi modo virtutur Deus in hierarchia Eccles. vt infimi per medios, & medij per supremum sacerdotem & vicarium Christi de mysteriis fidei, & veritatibus reuelatis instruantur. Secunda dicitur ex naturali subordinatione creaturæ inferioris ad superiorē, & prælatione superioris ad inferiorem. Vnde in quâuis Rep. benè institutâ semper infimi subduntur mediis, medijs supremis. At hæc subordinationis perfectius seruatur, si infimi à mediis, & medijs à supremis instruantur. Confir. finis huius subordinationis & prælationis est, exercere varias virtutes obedientiæ, & humilitatis inferiorum erga superiorēs; charitatis & liberalitatis superiorum erga inferiores. At hunc finem Deus maximè intendit, cùm sit potissimum. Tertia: certum est, sæpe Deum illuminare homines per angelos ex *Cyrill. Athanas. cit. August. in Psal. 118 conc. 18. Gregor. lib. 28. moral. c. 6. & c. Veni*, inquit Angelus, vt docerem te, quæ ventura sunt populo tuo in nouissimis diebus; *Dan.*

14.
Secunda tatio.

Confir.

15.
Tertia ratio à pari.

10. Angelo loquente cum Zacharia; *Zach. 1.* & 2. Angelo annuntiante pastoribus Saluatorem mundi; *Luca 2.* Angelo monente Iosephum in somnis, vt futuram Herodis persecutionem per fugam in Ægyptum declinaret; *Math. 2.* Angelo docente Cornelium de rebus ad salutem pertinentibus; *Act. 10.* Ergo etiam Deus per superiores Angelos illuminat & instruit inferiores: vt non obstante quod possit Deus per se ipsum illuminare homines, sicut tamen ministerio angelorum ad melius seruandam tum debitam subordinationem hominum erga Angelos, tum prælationem Angelorum erga homines. Ad fundam. *Duran.* neg. illuminationem angelorum fieri de iis, quæ ab unoquoque beato virtute proprietum meritorum videntur in verbo: nam illa unusquisque accipit vi propriæ visionis beatificæ immediate à Deo: sed de iis tantum quæ à beatis videntur extra Verbum, nec sunt iure naturæ debita omnibus vt sunt quædam nouæ veritates, quas Deus successu temporis extra Verbum manifestat Beatis. Et licet possit superior manifestare inferiori aliqua, quæ ipse nouit in Verbo, quæ tamen non nouit alter; ea tamen manifestantur inferiori extra Verbum: ita potest quæ nouit Propheta euidenter in attestante, manifestare aliis, obscurâ tantum fide credenda; & Doctor quæ scientificè & per causas cognovit, manifestare discipulo per effectus & similitudines patet ex sect. 4.

Quid sit illuminatio, & quo pacto à locutione discriminetur.

16.
Argentinas in 2. disp. 9. qu. 1. art. 4. Mayo. qu. 2. Hoc discrimen hoc assignant discriminem: quod illuminatio semper *men inter locutionem & illuminacionem Non placet* est de veris & ignotis illuminato; locutio esse potest etiam de falsis, & notis audienti. Sed contrà vt nunquam angelus inferior illuminat superiorē *locutionem* cùm tamen inferior interdum loquatur superiori de rebus illis ignotis, velut de secretis sui cordis aut de rebus præteritis, quarum species habet inferior, quas tamen non habet superior, eo quod earum obiecta, dum erant præsentia, actu non cognovit. Ergo illuminatio plus dicit, quā manifestationem ignotæ veritatis, licet illam essentia-tiliter supponat. *Scotus in 2. disp. 9. 2. §. Ad aliam quæst. Lyche ibid. Capro. in 2. dis. 11. quæst. 2. art. 1. Disciplina fine. Gabriel dist. 9. qu. 2. art. 4. concl. 4. Marsil. qu. 7. art. 4. Major qu. 2. Palat. disp. 2. §. Iam vero, *Zumel 1. p. q. 106. 1. q. 1.* hanc assignant differen-*17.* tiā, quod illuminatio sit tantum de veritatibus particularibus à Deo reuelatis. Fundam. illuminatio est quædam locutio de vero, perfectiva in esse secundo. Sed sola visio veri reuelati, aut cognitionis singularis in proprio genere, perficit in esse secundo intellectum angelii: ergo sola manifestatio veritatis reuelata est illuminatio. Sed contrà: superior illuminare potest inferiorem de rebus natura-*18.* libus illi ignotis: sicut de iisdem rebus potest homo illuminare hominem: aut certè assignanda est ratio, cur illuminatio vt sic, esse nequeat, nisi tan-tum de rebus à Deo reuelatis. *Egidius in 2. dist. 9. qu. 1. resol. art. 5. docet*, illuminationem esse ma-nifestationem nouæ veritatis in Verbo cognoscendam: quatenus angelus superior manifestando aliquam veritatem, quam ipse in Verbo cognoscit, inducit angelum inferiorem ad eamdem in Verbo cognoscendam, in quo ante non cognoscebat. *Sicut**

Disputatio XVI. De illuminatione Angelorum. Sectio III.

Sicut magister videns aliquem effectum in causâ, quem non videt discipulus; proponendo illum discipulo inducit discipulum ad eundem effectum in causâ videndum, que n anteâ non videbat. Vnde per hunc auctorem angelus superior non potest inferiorem illuminare de veritatibus extra Verbum cognoscendis. Fundam. alioqui angelus inferior non videret, sed tantum crederet, quæ sibi à superiore proponerentur: quia cùm non possit superior interiorum illuminare productione luminis, aut speciei, quâ nouam veritatem sibi à superiore manifestatam intelligerer. nisi illam intelligerer in Deo, quem omnes intuentur, non posset illam videre, sed tantum credere ex puro testimonio proponentis: hoc autem repugnat statui beatifico. Sed contrà; lumen est illuminationem fieri de veritatibus ab illuminando in Deo tantum cognoscendis: tunc quia angeli inferiores illuminari cùm possunt de veritatibus extra Deum cognoscendis, ut infra: vel angelus inferior cognoscit veritatem sibi à superiore manifestatam in Deo intuituè, vel abstractiuè. Non intuituè, alioqui variaretur visio beata, quoties de nouâ veritate angelus illuminaretur: quia non potest nouus effectus in Deo videri, nisi Deo clarus visus: quia nequit variari visio circa obiectum secundarium, quin varietur circa primarium; cùm secundarium non videatur, nisi ut conexum cum primario; & consequenter dum videtur nouus effectus in Deo videri debet cum nouâ connexione, vel cum omnipotentiâ Dei, si sit effectus possibilis, vel cum voluntate eiusdem, si sit futurus. Falsum autem est, visionem beatam variari circa obiectum primarium, ut prob. rō. 1. disp. 9. sect. 24. Nec abstractiuè: cùm per cognitionem abstractiū non videatur Deus in seipso, non poserit talis effectus in Deo videri. Vnde ad fundam. *Aegidij*, neg. sequela: Ratio *infra*. S. Thomas i. p. qu. 107. artic.

21. 2. Caiet. *ibid.* in eo locutionem ab illuminatione distinguunt, quod locutio sit manifestatio veritatis ut dependentis à voluntate loquentis; illuminatio vero sit manifestatio veritatis ut dependentis à voluntate Dei. Fundam. S. Tho. tunc propriè illuminatur intellectus, quando cognoscit aliquam veritatem per ordinem ad primam regulam veritatis prima autem regula veritatis non est voluntas creatrix, sed increata: ergo intellectus angelii inferioris non illuminatur per cognitionem veritatis dependentis à voluntate angelii superioris, sed per cognitionem veritatis dependentis à voluntate Dei. Propter universal definitione, duplex est illuminatio, altera naturalis, supernaturalis altera: & alia disputatio est de illuminatione ut sic, ut distincta à locutione ut sic, alia de illuminatione, prout de illâ Patres & Scripturâ loquuntur.

22. 23. 24. Duplex illuminatio ut sic, quid distincta à locutione, universaliter acceptâ, est de qualibet veritate ignorantia illuminato, propositione per modum explicatae propositionis, accommodata tâ capacitatâ intellectus illuminandi. Fundam. illuminatio universaliter sumpta duo essentialiter importat, ex S. Tho. i. p. qu. 106. art. 1. & manifestationem agit: veritatis, & lumen aliquod confortatiuum; nam per hanc duo sufficienter discriminatur à locutione, quæ vel esse potest de rebus falsis vel de veris per simplicem dumtaxat obiectu propositionem. Illuminatio vero semper est de veris; cùm illuminatio sit actus perfectius, intellectus autem non perficiatur, nisi notitia veri. Rursus illuminans adiuuat illuminandum ad propositam veritatem melius percipiendam: sicut lu-

men materiale adiuuat oculum ad propositum objectum visibile melius videndum. Adiuuat autem illuminans intellectum illuminandum, non lumen aliquod in eo producendo, sed veritatem explicatè, iuxta ipsum caput proponendo. Non enim *Lumen sub-lumen tantum subiectum intellectum illuminat, intellectum ob-*

sed etiam obiectum commensum intellectui intelligentis. Atque haec est propria & adæquata differentia illuminationis à simplici locutione; quæ licet esse possit de rebus veris, non quam tamen est confortativa intellectus audientis, iuvando illum per illustriorum propositarum veritatis ostensionem;

iuxta ipsum caput. Confir. in Ecclesiastica hie-

tar. non solum unus homo illuminat alium de rebus supernat. ad salutem spectantibus, sed etiam de naturalibus. Ergo etiam in cœlesti hierarchia

poterit unus angelus alium illuminare de rebus tantum naturalibus, quarum completas species non habet illuminandus, cuiusmodi sunt res praeteritæ quas quia cognovit unus, dum erant presentes, de illis acquisiuit completas species, quas non acquisiuit alius, qui eas dum erant presentes, non cognovit. Obiectus 1. Illuminatio non est nisi de veritatibus ignotis illuminato: sed quilibet Angelus evidenter cognoscit omnes veritates naturales: ergo nequit de iis inter angelos esse illuminatio. Resp. minor. est vera de veritatibus necessariis, non de contingentibus. nam potest aliquas veritates contingentes naturales cognoscere unus, quas non cognoscit alius: si unus aduerterit ad actionem naturalem contingentem, quando siebat, ad quam non aduerterit alius: & consequenter qui aduerterit acquisiuit speciem completam illius actionis, quam cognoscere poterit, etiam dum praeterit; quam speciem, quia non acquisiuit, qui ad talem actionem presentem non aduerterit, non poterit illam iam praeteritam cognoscere. Atque adeò de talibus actionibus fieri possit illuminatio. Hoc modo

etiam angelii inferiores illuminarent superiores: nam interdum inferiores acquirunt species completas rerum contingentium, quas non acquirunt superiores: at illuminatio non est, nisi superioris ad inferiorem: ergo Resp. neg. sequel. nam licet

inferiores manifestare velant alias veritates contingentes superioribus, quæ tamen ipsi species completas non habent, non tamen valent illas manifestare per modum explicatae propositionis, obiectiuè confortando & illuminando intellectu angelii superioris, sicut potest facere angelus superior respectu inferioris. Et quia hoc essentialiter requiritur ad actu illuminatiū, id est nequit inferior superiorē illuminare, esto possit illi nouam veritatem manifestare,

etiam inter demones esse illuminacionem; quod tamen negat S. Doctor I. p. q. 109. a. 3. Sequela prob. etiam demones superiores illuminare valent inferiores de rebus praeteritis quarum completas species non acquisiuerunt inferiores, dum illæ presentes fuerunt. Resp. neg. sequel. nam de essentiâ illuminationis est, ut intellectum illuminati cœcum reddat de manifestata veritate: alioqui si de illâ dubitare posset, eius intellectus non perficeretur; quia intellectus non perficitur cognitione, cui potest subesse falsum; Vnde Arist. 6. Eth. cap. 3. fidem humanam, & opinionem à voluntatibus intellectualibus exclusit, ed quod illis falsum subesse possit. Cum igitur actus illuminatus, auctore Diony. 8. cap. de cel. bierat. sit purgatiū & perfectius; quia purgat ab ignorantia, & perficit manifestationem veritatis; illa tantum manifestatio noua cognitionis erit illuminatio quæ intellectum illuminati certum reddit de

veritate

Obiectus 2. Illuminatio non est nisi de rebus necessariis, non de contingentibus. nam potest aliquas veritates contingentes naturales cognoscere unus, quas non cognoscit alius: si unus aduerterit ad actionem naturalem contingentem, quando siebat, ad quam non aduerterit alius: & consequenter qui aduerterit acquisiuit speciem completam illius actionis, quam cognoscere poterit, etiam dum praeterit; quam speciem, quia non acquisiuit, qui ad talem actionem presentem non aduerterit, non poterit illam iam praeteritam cognoscere. Atque adeò de talibus actionibus fieri possit illuminatio. Hoc modo

etiam angelii inferiores illuminarent superiores: nam interdum inferiores acquirunt species completas rerum contingentium, quas non acquirunt superiores: at illuminatio non est, nisi superioris ad inferiorem: ergo Resp. neg. sequel. nam licet

inferiores manifestare velant alias veritates contingentes superioribus, quæ tamen ipsi species completas non habent, non tamen valent illas manifestare per modum explicatae propositionis, obiectiuè confortando & illuminando intellectu angelii superioris, sicut potest facere angelus superior respectu inferioris. Et quia hoc essentialiter requiritur ad actu illuminatiū, id est nequit inferior superiorē illuminare, esto possit illi nouam veritatem manifestare,

etiam inter demones esse illuminacionem; quod tamen negat S. Doctor I. p. q. 109. a. 3. Sequela prob. etiam demones superiores illuminare valent inferiores de rebus praeteritis quarum completas species non acquisiuerunt inferiores, dum illæ presentes fuerunt. Resp. neg. sequel. nam de essentiâ illuminationis est, ut intellectum illuminati cœcum reddat de manifestata veritate: alioqui si de illâ dubitare posset, eius intellectus non perficeretur; quia intellectus non perficitur cognitione, cui potest subesse falsum; Vnde Arist. 6. Eth. cap. 3. fidem humanam, & opinionem à voluntatibus intellectualibus exclusit, ed quod illis falsum subesse possit. Cum igitur actus illuminatus, auctore Diony. 8. cap. de cel. bierat. sit purgatiū & perfectius; quia purgat ab ignorantia, & perficit manifestationem veritatis; illa tantum manifestatio noua cognitionis erit illuminatio quæ intellectum illuminati certum reddit de

veritate rei cognitæ. Hæc autem certitudo in dæmonibus esse non potest; quia semper dubitare possunt, an qui rem sibi ignorantiam manifestauit, verum dixerit. Cum enim unus dæmon alteri mentiri possit, numquam audiens certus esse poterit de veritate sibi manifestatâ. Contrà verò, quia in Angelis sanctis mendacium esse non potest tempus qui nouam notitiam ab a i o accipit, est certus de veritate rei manifestatâ. Vnde in dæmonibus locutio esse potest, quæ etiâ est de rebus falsis; illuminatio autem esse non potest, vt cfr. S. Tho.

quia hæc semper est de rebus veris. 4. Intellectus non illuminatur veritate creditâ, sed agnitiâ: ergo nequit angelos illuminari manifestatione veritatis tantum creditæ ex testimonio dicentis. Rsp. neg. antec. nam quando testimonium dicentis est infallibile, idque ut tale notum est audienti, cuiusmodi est testimonium angelii beati, certum reddit intellectum audientis de veritate manifestatâ; ac proinde illuminat illum in ordine ad nouam veritatem infallibili certitudine cognitam; vt patet de fide diuinâ, quæ intellectum creatum perfectius illuminat quâcumque notitiâ evidenti naturali. 5. Repugnat statui beatifico notitia obscura fidei, etiam ob infallibile testimonium dicentis certa: ergo repugnat talis illuminatio in Angelis beatis. Antec. patet: nam propterea in beatis cessat fides Angelica. Rsp. neg. antec. Nec est eadem ratio de fide viatoris, quæ non solum est obscura respectu rei revelatæ, sed etiam respectu revelationis. Revelatio autem, quæ fit ab angelis beatis, et si sit obscura credenti respectu rei revelatæ est tamen evidens respectu revelationis. Nam evidens est angelo, credentirevelationē fieri ab ángelo qui ratione beatitudinis nec ipse falli, nec alios fallere potest. Vnde probabile, est multas revelationes hoc modo fieri à Deo Angelis beatis. 6. Si sola veritatis naturalis manifestatio ad illuminationem sufficret, Angelus manifestans sua secreta cordis alteri, illuminaret illum: consequens expressè negat S. Tho. 1. p. qu. 107. art. 2. Rsp. neg. sequel. cuius rationem assignat itid. S. Doctor nam non pertinent ad perfectione intellectus vnius, quid alter velit, aut cogitet facere, quod est interna secreta alterius scire, sed quid veritas ipsa rei in se habeat.

Dionysius.

28.
Obiectus 4.

Rsp.

29.
Obiectus 5.

Rsp.

30.
Obiectus
sexto.

Respondens.

31.

Illuminatio
Angelica su-
pernat. est
ad modum,
de quâ Pa-
tres
Dionysius.32:
Prob. con-
clusio ra-
tione.

nus alteri communicare, comparata cum tot, ac tam exquisitis scientiis, quibus vniuersaliter intelleximus est ornatus, vix meretur nomen scientiarum. Vnde meritò S. Tho. docet, solam illam veritatis, manifestationem esse illuminationem, quæ dicitur in Deum, vt in primam veritatem. Quod probat

Dionysius.

An illuminatio Angelorum fiat de rebus supernaturalibus omnibus?

Quæcumque sunt genera supernaturalium obiectorum, quæ Angelii beati cognoscunt: Diuina essentia; creature in eâ visæ; quidditates omnium accidentium supernat. quæ de facto à Deo producta sunt; res contingentes peculiariter revelatione à Deo manifestatæ. Certum est 1. illuminationes inter Angelos beatos non fieri de quidditatibus eorum accidentium supernat. quæ de facto à Deo producta sunt: nam probabile est, omnes eorum quidditates cognosci. Singulis Angelis beatis per scientiam infusa: hæc enim scientia ad completum statum beatificum spectat, cum sit quædam naturalis proprietas scientiarum beatarum, ut patet in animâ Christi, in quâ præter scientiam beatam, quâ videntur res in Verbo, est etiam infusa, quâ eadem res visæ in Verbo videntur in proprio genere. Illuminationes autem non sunt nisi de rebus ignotis illuminato. 2. illuminationes inter Angelos beatos fieri de rebus contingentibus, peculiariter revelatione à Deo manifestatis, siue illæ sint naturales quoad effectum, siue supernaturales: nam hæc habent omnia requisita ad veram & propriam illuminationem, quæ est de veritatis purgantibus, & perficiens intellectum illuminati in ordine ad Deum ut primum veritatis regum. Controversia sola superest de 1. & 2. supernaturales obiectorum genere. Pro quo nota, dupliceiter posse Angelum superiorem illuminare inferiorem de his, que superior ipse videt visione beatâ. 1. modo, ut illam incipiat illuminatus cognoscere extra Verbum, vel abstractive in verbo creato Angeli manifestantis, vel intuitivè in proprio genere per propriam speciem illius representativam.

Quæcumque
genera super
naturalium
obiectorum.

Certum 1.

34:

Certum 2.

Ratio

Prima sent affirmat, Angelos superiores illuminare inferiores de his, quæ ipsis vident in Verbo, efficiendo ut etiam ipsis manifestatas veritates videant in Verbo: Scoti in 2. dist. qu. 9. 2. §. Ad aliam qu. Lyche. ibid. Fauen. disp. 39. cap. 2. Egid. qu. 1. in Fundam. resol. 5. ar. Argen. art. 3. Marsil. qu. 7. art. 4. concl. 2. Fundam. ut Scotus & Egid. ratiocinantur, & licet Angelus superior nos illuminaret inferiorem de his, quæ ipse videt in Verbo, effectivè causando in illo visionem obiecti in Verbo, cum hæc causetur à Deo; tamen illuminat illum dispositiuè, quatenus ostendendo illi rem à se in Deo vistam in suo conceptu, ut in signo & verbo mentali, excitat illum, ut eamdem rem perfectius videat in Verbo: ut in perfectiori speculo, in quo ante non videbat. Sic autem dispositiuè tantum angelus inferior illuminatur à superiore; effectiuè verò, vel potius obiectiuè à solo Deo. Putat enim Scotus, posse beatum in Verbo successiuè videre nouam obiecta creatam, quæ ante non videbat, per nouam tantum aduententiam nullâ factâ variatione in visione beatâ. ut constat in 3. dist. 14. qu. 2. §. Sed si ista, ubi docet, Animam Christi per visionem beatam habitualiter, & in actu 1. videre omnia possibilia; in actu 2. videre tantum ea, ad quæ anima conuerterit. Et licet hoc tantum concedat anima

animæ Christi, non aliis beatis, quibus Verbum est speculum representans determinata, ultra quæ non potest ordinatè alia videre; hoc tamen in eius sent. intelligitur, quando nulla sit beato noua obiecti manifestatio in Verbo, ybi sit quando Angelus superior illuminat inferiorem de his, quæ superior ipse videt in Verbo.

37. Secunda sent. docet, angelos superiores illuminare inferiores de his, quæ ipsi vident in Verbo cognoscensibus ea tantum inferioribus extra Verbum; *Rubio. in 2. dist. 9. qu. 2. §. Quantum ad 2. fine Heruui q. 1. §. Quantum ad 2. Videretur. Capro. in dist. 11. qu. 2. ar. 3. fine. Sanez. lib. 6. de Angel. c. 14. à. nu. 13. ex S. Tho. 1. part. qu. 106. art. 1. ad 1. vbi*

*docet, Angelam superiorem illuminare inferiorem de his, quæ ipse videt in Deo, non tamen de Deo: nam Deum omnes vident. Cum autem in sent. g. Tho. ut constat ex 1. p. qu. 12. ar. 8. quod plures effectus in Deo videntur, eò, perfectius Deus videatur, non posset inferior Angelus nouum effectum sibi à superiore manifestatum in Deo videre nisi perfectius Deum videndo: ac proinde per huiusmodi illuminationem variaretur visio Dei, contra S. Doto. docentem, inferiorem solum illuminari à superiore de his, quæ videntur in Deo, non de Deo. Vnde non potest S. Tho. intelligi, quod inferiores illuminantur à superioribus de his, quæ superiores vident in Verbo, per notitiam in Verbo, sed extra Verbum. Eodem modo loquitur *Maior in 2. dist. 9. q. 2. 1. Aten. 2. p. q. Nec Vasquez 38. me. 2. I.* Neque huic sententia contrarius est *Vasquez est contrarius dist. 217. e. 2. vbi dicit, illuminationem non posse versari circa ea, quæ angelii dicuntur in Verbo videre: nam ut ex eius ratione constat, loquitur non tantum de illuminatione actiua eorum obiectorum, quæ ab illuminante videntur in Verbo sed etiam de passiuâ, quâ illuminati eadem obiecta sibi à superiore manifestato viderent, in Verbo.**

38. Duplex cognitionis in Angelo illuminato respondeat eorum, quæ accipit ab illuminante; altera fidei, certa tamen & evidens in attestante; altera scientiae, & evidens respectu rei attestatae. Nam duplicitate potest Angelus illuminatus certus esse de veritate sibi manifestata; 1. modo abstractiuè tantum illam cognoscendo in verbo ipso creato Angelii illuminantis, ut ip signo & voce mentali: 2. modo non solum abstractiuè in verbo mentali angelii illuminantis, sed etiam intuitiuè in seipso, per propriam speciem ipsius. Dico 1. Improbabile omnino est Angelum inferiorem illuminari à superiore passiuâ illuminatione rerum in Verbo. Fundam. repugnat videre novos effectus in Verbo & effectus cum causa connexos, non viso perfectius Verbo: absurdum autem est, visionem Verbi in beatis successiuè variari: igitur repugnat, Angelum illuminari de his, quæ videntur in Verbo per nouam notitiam rerum in Verbo. Minor est communis *Schola*, quapropter appellant illam participantiam æternitatem, quia semper manet in eodem esse invariata. Major prob. quæ vi visionis Dei videntur in Verbo, videntur ex vi penetrationis omnipotentie dei: atque adeò quod plures in eo videntur electus, ed magis penetratur omnipotencia Dei; ac proinde perfectius videtur Deus. Hoc argu. non vrget eos, qui putant, posse visionem Dei variari circa obiectum secundarium, non variari circa primarium, contra quos to. *dist. 9. sect. 24.* Nec satisfaciunt *Scotus & Aegid.* tum quia contra *Scotum* repugnat, visionem beatificam esse in subiecto apto, & actu illi non conferre totum suum effectum formalem, qui est actu representare

omnia, quorum est actualis species expressa Confir. *Confir.* quiuis intellectus beatus informatus visione beatâ, necessariò, & secundum ultimum, posse fertur in omnia obiecta, ad quæ visio se extendit. Repugnat igitur, esse aliquod obiectum ab ipsa visione gloriosa representatum, & ad illud intellectum beati actu non ferri. Tum quia eodem modo contra *Aegid.* repugnat, nouum obiectum videri in Deo non perfectius viso Deo; cum nec tale obiectum videri possit in Deo, nisi viso Deo; nec nouum obiectum videri in Deo, non altius penetratâ omnipotentiâ Dei. *Confir.* lumen gloriae non liberè & dependenter à voluntate beati, sed necessariò & antecedenter ad omnem actum ipsius, atque adeò secundum totum suum posse ducit intellectum beati ad Deum, & ad omnia visibilia in Deo. Vnde non posset nouum obiectum in eo videri, nisi vel lumen ipsum, vel saltem visio augeretur: cum nec lumen, nec visio relinquant aliquod obiectum in Deo videndum, quod à beato actu non videatur.

41. Dico 2. Probabile est, angelos inferiores non illuminari à superioribus de his, quæ videntur in Verbo, etiam si quæ manifestantur à superioribus, cognoscantur ad inferioribus extra Verbum, per in Verbo.

proprias & intuitivas species eorum: et si probabile sit, de iisdem illuminari per notitiam abstractiuam, evidentem solum in attestante, obscuram verò respectu rei attestatae. Fundam. prioris assert. duo genera obiectorum secundariorum videntur beati in Verbo; alterum eorum, quæ habitu fidei in via crediderunt; alterum eorum, quæ vident ex i. penetrationis diuinæ omnipotentie ut sunt res possibilis, quarum è plures, pauciorēsque quis vident in Verbo, quod plus minusve penetrat diuinam omnipotentiam. Priora obiecta omnes beatigine qualiter vident quia omnes eundem habitum fidei habuerunt in via. Vnde ad quæcumque mysteria revelata se extendit eorum habitus fidei in via, se extendit eorum lumen gloriae in patriâ; eò quod lumen fidei succedit lumen gloriae: & consequenter non poterunt de his inferiores à superioribus illuminari: cum semper illuminatio fieri debeat de rebus illuminando ignotis. Posteriorum verò obiectorum propria ac distincta notitia, cum sit de rebus tantum possibilibus, nulli extra Verbum debetur propria ac distincta notitia, nisi vel eorum, quæ existunt, vel quæ aliquando extitura sunt, vel ad summum eorum possibilium, quæ unusquisque propriâ visione beatâ nouit in Verbo. Igitur nequunt de his inferiores illuminari à superioribus per notitiam propriam extra Verbum. nam propria notitia requirit propriam obiecti speciem: cum igitur nulli inferiori debeat propriae species rerum possibilium, nisi ad summum quarum ipse intuitivam notitiam habet in Verbo, non poterunt inferiores de illis rebus possibilibus, quas superiores intuentur in Verbo, propriâ notitia illuminari extra Verbum; nisi earum proprie species eis inspiciantur. Posterioris assert. fundam. *Fund.* quilibet Angelus facultatem habet, suum conceptum alteri communicandi, cum hoc spectet ad perfectionem cuiuscumque naturæ intellectualis. Igitur poterit angelus superior inferiorem illuminare de his, quæ videt in Verbo illuminatione certa, & evidenti tantum in attestante, non rei attestatae, quia potest superior formare conceptum de re possibili distinctum à conceptu, quo eandem rem videt in Verbo, & illum ostendere inferiori. Igitur poterit inferior cognoscendo in tali conceptu superioris, ut in voce & signo mentali rem possit habere.

42.

43.

*Idem docent
Nec Vasquez
est contrarius*

*Duplex cog-
nitio in An-
gelo illumi-
nato.*

*His promissi
Affir. 39.*

*Visio Verbi
in beatis suc-
cessiue non
variat.*

*Scotus &
Aegidius
reducuntur.*

habere certam, & euidentem notitiam in attestante. nam euidens est Angelo illuminato, non posse illuminentem in iis, quæ in Verbo cognoscit, falsi, nec alios mentiendo fallere: igitur ex tali manifestatione habet euidentem notitiam in attestante, quod res ipsa manifestata sit, sicut ab attestante dicitur. Quia vero propriam illius speciem non habet, non poterit de illâ proprium & intuituum conceptum formare; igitur cum euidentia in attestante habeat obscuram notitiam rei attestatæ. Nec talis notitia obscura rei attestata, & euidens in attestante repugnat statui beatifico. Nam talis notitia facit ad perfectam communicationem secretorum, qualis inter celestes spiritus esse decet; & occurrit difficultati, quod Angelis non sint talis propriæ rerum species debitæ, quam vel earum, quæ existunt, aut extiteræ aliquando sunt, vel ad summum earum, quas ipsi in Verbo cognoscunt.

44.

Coroll. *Etsiam Deus in illuminatione obiecti.* Ex his deducitur, non modo angelum superiorem illuminare inferiorem de his, quæ videt in Verbo, sed de Deo manifestando illi, se perfectiōnū obiecti. ori modo videre Deum, eumque intueri ut causam etiū caderet, aut tot possibilium. Nam ut sibi mutuo communicant singulares affectus, quos de supremâ Majestate formant ut Isaie 6. clamabat alter ad alterum, Sanctus, Sanctus, Sanctus, &c. ita & singulares conceptus, quos de Deo, ut à se viso formare possunt, sibi communicare poterunt, per euidentem notitiam in attestante. Ex dictis patet ad fundam. primæ. Auctoritas S. Dott. & reliquorum pro secundâ sent. intelligenda est iuxta poster. assert. dicti 2.

45.

Ad fund. 1. *ad fundam. primæ.* Auctoritas S. Dott. & reliquorum pro secundâ sent. intelligenda est iuxta poster. assert. dicti 2.

Sect. 4

Quo pacto fiant huiusmodi illuminationes in Angelis:

46.

Prima sent. PRIMA sent. docet, fieri per realem productionem ab Angelo illuminanti in illuminato: Scotti in 2. dist. 9. q. 2. §. Ad aliam qu. & eorum, qui docent, locutionem angelorum fieri per realem productionem ab angelo loquente in audente: nam est eadem ratio de illuminatione & locutione, nisi quod locutio fiat de rebus naturalibus, illuminatione de supernaturalibus. Vtique tamen in modo manifestandi alteri obiectum conuenit. In hac tamen productione non omnes concordant, nam alii dicunt esse productionem conceptus ipsis rei manifestatæ. Alii productionem speciei, ut sentire videtur Alen. 2 p. qu. 38. me. 3. & docet Suarez lib. 6. de angel. c. 13. & 14. Alii productionem luminis, intellectum illuminandi ad veritatem reuelatam melius intelligendam confortantis. Huius postremæ sent. videtur esse S. Tho. I. p. qu. 106. ar. 1. vbi docet, angelum superiorem illuminare inferiorem, & ex parte virtutis intellectuæ illum confortando, & ex parte similitudinis rei intellectuæ, proponendi illi veritatem iuxta ipsum captum. Fundam. cum illuminatio fiat de veritatibus ignotis illuminando, debet illuminandus per illuminationem accipere modum cognoscendi veritatem sibi ab angelo superiori manifestatam: hic autem alius esse non potest, quam vel conceptus rei manifestatæ vel propria species illius, vel lumen aliquod simul potentiam confortans. & manifestatæ veritatis obiectum representans. Secunda affirmit, fieri per obiectum duum taxat propositionem rei manifestatæ, iuxta capacitem angelii illuminandi, ad eum modum, quo magister dicitur illuminare discipulum, per solam obiecti explicati propositionem,

47.

2. sent. pro. babilior.

iuxta discipuli audientis capacitem: Bonau. in 2. dist. 10. art. 2. qu. 2. licet ibi tantum loquatur de angelo illuminante hominem: Egid. in 2. dist. 9. qu. 1. in resol. art. 5. Argent. art. 3. Bacho. quod lib. 2. qu. 12. art. 1. §. 2. Caprevo. in 2. dist. 11. qu. 2. art. 1. concl. 2. & art. 3. ad 1. Duran. contra 1. par. 2. concl. in 2. modo; nam in 1. modo sentit cum 1. sent. Marfil. in 2. qu. 7. art. 4. concl. 2. Pala. in 2. dist. 9. dis/p. 1. Caiet 1. p. qu. 106. ar. 1. Zumel ibid. q. 2. Vasquez 1. p. dis/p. 216. §. Grana. tract. 5. dis/p. 3. sect. 3. Quæ sent. probabilior est, sequiturque ex nostris principiis de locutione Angel. illuminatio. n. non solum fit ab angelo superiore illuminante inferiorem, sed etiam à Deo immediate illuminante angelos superiores: utraque illuminatio, & quæ fit à Deo, & quæ fit ab angelis, explicanda est.

48.

Dico 1. Deus illuminat angelum, producendo in illo conceptum veritatis ut a se attestatæ. Qui conceptus potest esse unus & idem, quo angelus intuitu cognoscat rem reuelatam per propriam speciem, quam supponitur habere, licet incompletam; completetur autem per extrinsecum conceptum Dei, & simul attestationem ipsam, quæ est ipsa angelici conceptus infusio, quatenus evidenter ostendit actuam reuelationem Dei, qua rem ita reuelat angelo, sicut ipse cognoscit in se. Quæ euidentia actiua reuelationis non est in angelo intuitiva, sed abstractua, quia ex vi passiuæ illuminationis non cognoscit angelus a Deo illuminatus intuitu liberam actionem Dei, qua rem ut a se cognita ut attestatur. Consimili modo vitat Deus cum Prophetis, producendo in illis conceptum rei reuelatæ, & simul euidentiam reuelationis, quod illa sit à Deo. Prophete. ergo Dei, inquit Gregorius. 28. Verba Dei moral. c. 2. quia eius verba videntur autem verba que? Dei ipsi conceptus, quos Deus Propheticis infundit) potius in corde, quam audiunt, quæ legentes loquuntur.

Verum in Prophetis non semper conceptus rei reuelatæ est intuitiuus & proprius ipsis rei reuelatæ. Sed abstractiuus & per speciem alienam: In angelis beatis semper est intuitiuus & proprius. 1. quia os. s. Proph. 2. ratione diff. s. Proph. 3. quia natura & status viatorum est, ut abstractiuæ cognoscant res supernat. contrâ vero beatorum proprium est, ut eas intuituè cognoscant; ideo Deus illuminat Prophetas per abstractiuos conceptus rerum reuelatarum; Angelos per intuitiuos conceptus earumdem. Hæc sent. non alio modo prob. quam quod optimè saluat naturam illuminationis diuinæ.

Dico 2. Angelus superior illuminat inferiorem per solum explicationem obiecti: accommodatam capaciti inferioris: ex S. Tho. qu. 9. de verit. art. 1. vbi docet, nihil aliud est. Angelum ab Angelillumari, quam intellectum Angelii inferiores confortari per aliquid inspissatum in superiori ad alia cognoscenda. Ergo non per luminis receptionem, sed per medij inspectiōnem seu ostensionem angelus inferior illuminatur à superiori. Quod contingit, quando inferior implicit in conceptu superioris, ut in verbo & signo mentali, proponente & explicante veritatem manifestatam. Id ipsum confirmat in Resp. ad 2. Vnde per hoc

49.

Colligimus ex S. Tho.

per hoc, inquit, quod superior Angelus suum cognitum alteri Angelo demonstrat, eius intellectus confortatur ad alia cognoscenda, que prius non cognoscet. Et sic non sit in Angelo illuminatio nouum lumen naturae, vel gratiae, sed lumen, quod prius inserat, confortatur per lumen contenutum in cognito percepto à superiori Angelo. Hæc S. Tho. qui lumen appellat non aliquid à superiore in inferiore producunt, sed medium à superiore ostensum inferiori, dicens illum in cognitionem nouæ veritatis. Nam à S. Tho. ex 1. p. q. 106. ar. 1. omnes Thomas manifestatio dicitur lumen, iuxta illud ad Ephes. 5. Omne quod manifestatur, lumen est. Et in Resp. ad 10. negat angelo illuminato infundi nouas species, sed per easdem, quas prius habebat, effici plurimum cognoscituum. Prob. 1. hæc sent. ex Dionys. de cal. hierar. cap. 15. ante med. vbi modum quo superior illuminat inferiorē, ait esse per diuisionem, partitionemque intelligentie, quam ipse uniformem ab auguistro substantiā accipit, in variis concepius, in quos prouidā virtute diuidit, propinquæ inferiori, iuxta capacitatē ipsius. 2. ex

Lumen in. S. Thomam 50. Prob. sent. ex S. Dionysio. 51. ex Cyrillo lib. 1. in Iren. cap. 9. colu. 1. vbi assignans 52. Tertio prob. Recolenda disp. 53. 54. Obiectio 1. Solutio ex Caietano.

naturæ, sed artis iugantis naturam; vt medicus cum infirmo ad sanitatem causandam: Illuminans enim adiuuat illuminatum, proponendo illi obiectum illustratum per medium, & conceptum commensum illuminando. Illuminandus vero illuminatur, applicando intellectum ad formandum conceptum respondentem conceptui sibi à superiore ostensio. 2. Omnibus speciebus angelicis de rebus contingentibus debitus est concursus, saltem quando illæ actu existunt: ergo si Angeli beati habent species rerum contingentium supernat. debitus est illis concursus, quando actu existunt, ergo non est opus revelatione, vt illas cognoscant, saltem quando actu existunt. Resp. neg. antec. universaliter: nam licet illud sit verum de actionibus contingentibus externis, non de internis vt sunt operationes supernat. quas Deus operatur in bonum electorum omnes autem illuminationes fiunt, vel de effectibus futuris contingentibus, vel de operationibus presentibus internis, in bonum prædestinatorum ordinatis.

55. 56. Dubium primum circa illuminationes Angel. An sint duraturæ per totam æternitatem? Resp. duraturæ tantum usque in diem Iudicij: post quem cessabunt omnes prælationes tam hominum, quam angelorum, quantum ad officia illuminandi, præsidendi, gubernandi, promouendi, & auxiliandi solam iudiciorum quantum ad distinctionem gradus & perfectitudinis hierarchie. Indicant Theodoretus Ansel. Lyranus & ali Patres in illum loc. 1. ad Christ. 15. Cum euacuerit omnem Principatum & Potestatem, & Virtutem. Ratio omnes istæ illuminationes sunt de rebus spectantibus ad Eccles. hierarchiam præsentim de modo illam iuvandi ad suum finem consequendum: quæ ratio cessabit post diem Iudicij.

57. Dubium secundum: An cum angelis fit revelatio, fiat omnibus? Resp. negativè: de mysterio incarnationis, vt certum supponit Bernard. illud tantum reuelatum fuisse Gabrieli, hom. super Missus est, his verbis: Ideo dictum à Deo, inquit, ne cui vel beatorum spirituum Deus antequam Virgini reuelasset putesur consilium excepto Archangelo Gabriele. Et constat ex Danielis 10. vbi Angelus Persarum ignorare videtur, quæ de liberatione populi Israëlitici Angelus Danielis nuntiavit Prophetæ. Idem colligitur ex Apocal. 7. vbi dicitur unus Angelus clamasse quatuor tantum Angelis, quibus datum erat nocere terra & mari.

58. Dubium tertium. An cuncte illuminationes fiat immediata à Deo, an à Christo? Resp. Probabile esse immediate fieri à Christo: quippe cui data est omnipotestas in celo, & in terra, Matth. 10. Condit. Christus non solum est caput hominum, verum etiam Angel. ad Colos. 2. spectat autem ad dignitatem capitis, immediatè in membra influere.

59. Dubium quartum: An unus tantum, vel plures Angelii immediatè illuminantur à Christo? Rsp. ex Dionysio tantum habemus, quod in fine hierarchie Angelii illuminantur ab Angelis mediis; mediis ab Angelis supremis. Probabile autem est plerumque omnes primi ordinis supremæ immediatè illuminari à Christo: cū omnes isti immediatè assistint Deo. Dixi plerumque quia necesse non est, vt sepius illuminatio fiat ad omnes.

60. Dubium quintum: An interduum superiores illuminantur ab inferioribus? Negant communiter Scholasti. In 2. dñp. 9. & 11. & Thomistæ cum Angelico in 1. p. q. 106. ar. 3. Ratib. 1. licet inferior manifestare possit superiori aliquam veritatem, quam superior ignorat, haud tamen illum illuminare propriè potest: nam ad propriam illuminationem non sat est nouæ veritatis manifestatio, sed necessaria etiam est instruclio per modum magistralis doctrinæ, quæ consistit

in propositione obiecti illustrati per explicationem docentis ad captum addiscentis. Quod inferior nequit naturaliter præstare superiori, quia semper inferior recipit diuinos influxus accommodatos propriæ capaciati. Nec est eadem ratio de hominibus in quibus potest interdum inferior doctrinâ illuminare superiorē: quia inter homines non semper, qui sunt dignitate & doctrinâ superiores, sunt magis de rebus supernis. à Deo illuminati: ac proinde sèpè possunt doctrinâ & dignitate superiores illuminari ab inferioribus, quibus ob vitâ sanctitatem Deus magis se communicat. Inter Angelos verò semper illiusrior illuminatio coniuncta est cum maiore dignitate; quia inter Angelos, qui sunt in donis naturalibus præstantiores, sunt etiam in supernaturalibus sublimiores. 2. ratio S. Tho. ut servetur naturalis ordo, qui in quâlibet benè constitutâ Repub. qualis est cœlestis, esse debet. Naturalis autem ordo poscit, ut semper inferiores doceantur & instruantur à superioribus: ergo hoc maximè seruatur in illa Repub. vbi summus est ordo.

Ratio secunda S. Thom.

DISPUTATIO XVII.

De voluntate Angelorum.

An & qualis voluntas sit in Angelis?

1.
In Angelis voluntatem esse tamquam liberam fidem divinam naturam daturam.

Esse in Angelis voluntatem, eamque libetam, non modò est de fide, quâ certò constat, & bonos gloriam, & malos poenam promovisse, cùm nequeat esse meritum, nisi à principio libero; verùt etiam naturæ lumine notum, ad substantiam intellectualem ut sic consequi potentiam volitiam: Sc. Ad omnem natum necessariò consequitur aliquis appetitus; cùm omnis natura inclinet ad propriam perfectionem: igitur ad naturam intellectualem consequi debet appetitus intellectualis; hic alius esse non potest, quam voluntas. Nam omnis appetitus proportionari debet naturæ, ad quam consequitur: natura autem intellectualis non tantum est suum esse, sed etiam anima, quæ intelligendo fieri potest, iuxta illud Philosoph. *Anima intelligendo fit omnia.* Ergo appetitus consequens naturam intellectricem non solum inclinat ad propriu[m] esse, sed ad omnia illa, quæ natura ipsa intellectrix intelligendo fieri potest. Nam appetitus inclinare debet ad omnem perfectionem, quam ipsius natura, ad quam consequitur, apta est habere; alioqui non esset illi adæquatè commensulus: voluntas autem essentialiter est appetitus inclinans ad bonum intellectione apprehensum. Quod hic appetitus, saltem in aliquibus actibus, sit liber, prob. sèpe inter bona apprehensa vnum non præpondet alteri, sed utrumque representatur sequè bonum voluntati: ergo saltem tunc liberum erit voluntati alterutrum sequi: quæ dicitur libertas quoad specificationem, seu contrarietas. Rursus plerumque non apparet maior ratio boni in productione, quæ in cessatione proprij actus: ergo etiam tunc liberum erit voluntati elicere, vel non elicere, aut etiam suspendere proprium actum: quæ est libertas quoad exercitium, seu contradictionis. Atque hec certa.

2.
Hunc appetitum liberum quandoque esse prob.

An Angelus necessariò seipsum diligat quoad exercitium.

Di xxi quoad exercitium: nam quoad specificationem, nulli dubium est: cùm necno scipsum odio habere possit ex displicentiâ proprij esse: adèò ut ipsum odium vitæ, quo sèpe homines sibi mortem inferunt, non oriatur ex displicentiâ proprij esse, sed ex complacentiâ & amore, quo seipso per mortem à præsenti malo liberari cupiunt. Igitur sola controversia est de necessariâ dilectione sui quoad exercitium, quæ necessitas includit necessitatem quoad specificationem, quia omnis necessitas actus includit necessariam proportionem ad obiectum: non contrà; cùm possit voluntas necessitari quoad specificationem obiecti, non quoad exercitium actus.

Prima sent. negat, angelum necessariò seipsum diligere quoad exercitium. Ferrari. contra Gentes negans.

c. 109. §. Ad eviden. & §. Sed circa Fundam: nullum Fund.

obiectum angelus necessariò diligat quoad exercitium, nisi in quo apparat summa ratio boni: at in nullo obiecto, præter quā in Deo clarè visto, appareat summa ratio boni: ergo nullum obiectum.

præter Deum clarè visum, angelus necessariò diligat quoad exercitium. Maior prob. Angelus obiectum necessario diligat quoad exercitium, quando in suspensione actus circa tale obiectum nulla

apparere potest ratio boni: sed in illius tantum actus suspensione nulla apparere potest ratio boni, in cuius oppositi actus exercitio elucet: uniuersa ratio boni: sed talis est tantum actus circa Deum clarè visum: ergo. Maior prob. repugnat, voluntatem operari absque proprio motu: sed motuum fugas, seu cessationis ab actu, est aliqua ratio mali

seu impedimentum majoris boni, quod in exercitio actus appetit: Sicut motuum prosecutionis, seu permanentie in actu, est aliqua ratio boni, quæ in prosecutione seu permanentia actus elucet. Se-

Secunda auctio affirmat, angelum semper esse in aliquo actu firmante non determinato, sed vago, quo scipsum necessario diligat quoad exercitium: Suarez lib. 3. de Angel. c. 4. Vasquez i sp. qu. 60. in comment. ar. 4. fine. Gen. mach. ibid. Fundam. nulla apparere potest ratio boni in cessatione ab omnibus dilectionis sui; nec actus singularem & individuum dilectionis erga se ita exercet angelus, ut ab illo liberè cessare non possit: quia nullus actus dilectionis erga scipsum est impedimentum ne alios erga alia obiecta exercet. Et quiuis actus particularis est de obiecto finito: item amor, quo demones ante peccatum se naturaliter diligebant, erat naturaliter rectus & ordinatus; quo post peccatum se diligunt, est obliquus & inordinatus; nequit, igitur esse idem tristis actus simul,

Tertia docet angelum semper ac necessariò quod Probabilior ad exercitium scipsum diligere actu singulari & de- Affermas An- terminato: Capro. in 2. dist. 4. q. 1. ar. 3. ad arg. gelic semper con. 4. concl. vbi distinguuntur dilectio, una naturalis se agere 4. ex sola inclinatione naturæ, altera supernæ: 1. ex auxilio gratia: necessaria, 2. libera, & quâ dum Angelus est in viâ, cessare potest: Barnet. 1. p. qu. 60. ar. 5. concl. 1. Zamel ar. 3. dub. vn vbi eti opiniōnem Ferrar. existimet probabilem, quam ar. 1. propos. 1. absolute approbauerat, hanc tamen putat probabilioram & communioram: Valen. 10. 1. qu. 9. qu. 1. & qu. 11. ipu. 2. Nazar. 1. ipu. qu. 60. ar. 3. contram. vn. disto vls. Tancz. qu. sua 4. dub. 1. affer. 8. Beccan

Becanii de angel. qu. 13. inclinat Granad. tract. 8. fine.
Colligitur 1. ex S. Tho. 1. p. 1. qu. 60. ar. 4. ad 3. vbi docet, dilec-
tionem naturalem, quam ar. 1. omnibus angelis
concesserat non posse ab eo remoueri. Nec recte ex-
plicatur de dilectione naturali quoad specificatio-
nem: nam qu. 16. de malo ar. 2. ad. 6. docet, ope-
rationem voluntatis proportionari operationi in-
tellectus. Sed operatio intellectus, quâ angelus
scipsum cognoscit, ex S. Tho. est necessaria quoad
exercitum; ergo etiam operatio voluntatis, quâ
scipsum diligit. H t sent. probabilior est. Duplex autem

7.

Duplex a-
mor in An-
gelo.

11.

complacentia, quo sibi amat alia bona creata à

se distincta. Hic 2. amor est liber; cùm nullum

bonum particulare creatum necessitat voluntatem

ad illud sibi amandum; à nullo. s. esse angeli es-

sentialiter pendet; & solum illud bonum necessa-

riùm amat amore concupiscentiae, à quo solum esse

essentialiter penderit. Prior, tantum dilectio est ne-

cessaria, quae simul est dilectio Dei ut principij

conseruantis esse.

Prob. 1. Concl. Sent. sic explicatam probo Angelus appetitu na-

turali necessario inclinat ad proprium esse, vt res

cundat; implicat n. dari ens; quod ad propri-

um esse naturaliter non inclinet: cùm omne

ens immediate sit propter propriam perfec-

tionem. Sed angelus, actu elicito continuò cognoscit

suum esse, suamque perfectionem, ex disp. 14. scilicet

1. ergo actu elicito continuò diligit suum esse, suamque perfectionem. nam omnis appetitus neces-

sario inclinat ad proprium bonum actu, dum præ-

fens est, modò talis inclinatio non impedit maius

bonum suppositi. Maior prob. actualis n. inclina-

tio ad proprium bonum, est ultimum complemen-

tum perfectionis, ad quam essentialiter ordinatur

omnis naturalis appetitus. At cum appetitus ange-

li sit intellectualis, sit ei proprium bonum præfen-

mediā cognitione naturæ, non impedit quemcumque

alium actum electivum circa alia obiecta Con-

fir. ex S. Tho. 1. p. q. 60. ar. 2. dilectio naturalis

est principium dilectionis electivæ. Igitur tantum

abest, vt impedit quemcumque alium actum elec-

tivum, vt ad omnem electivum necessario præ-

requiratur. Antec. prob. amor electivus est amor

mediorum: omnis autem amor mediorum supponit

amorem finis. Igitur omnis amor electivus sup-

ponit naturalem.

9.
Obiectus 1.

Resp.

10.

Obiectus 2.

Resp.

Quod homo
in hac vita
non sit in
continuo
actu amore
ergo.

13.

Nullum bonum creatum & finitum

necessitat voluntatem ad dilectionem sui: sed na-

tura angeli est bonum creatum & finitum: ergo

non necessitat voluntatem angelii ad sui dilectionem.

Resp. nullum bonum creatum & finitum

impeditum maioris boni necessitat voluntatem

ad dilectionem sui, concedo nullum creatum & fi-

nitum, non impeditum maioris boni, qualis est

naturalis dilectio sui, nego. 2. Homo non est in

continuo actu dilectionis sui: ergo nec angelus.

Resp. neg. conseq. 1. quia homo habet cognitionem sui abstrac-

tivam tantum; & abstractivæ cogitationis non ita mouet appetitum ad amorem sui,

sicut bonum intuitiu apprehensionem: Angelus au-

tem semper habet intuitivam cognitionem sui. 2. homo in hac vita nullam potest habere naturalem

cognitionem sui, nisi dependentem à phantasma-

tibus; quae omnis defatigat hominem per spiri-

tuum consumptionem, & apprehendi potest sub

ratione aliquâ mali artij ac difficultis; ac primum

naturaliter ab eâ cessare potest. Angelus autem

nullam in cognoscendo scipsum difficultatem ex-

peritur, sed magnam potius delegationem & in-

cunditatem. Ex his patet, eundem actu natura-

lis dilectionis sui esse in animâ separata, quæ sine

villâ defatigatione scipsum intuitivè necessariò co-

gnoscit; atque adeò scipsum necessariò diligit.

— Obiectus 3. Dilectio proprij esse impedit angé-

lum, quod minus summo conatu possit Deum dili- Obiectus 4.

gere: atque adeò scipsum necessariò diligit.

12.

Resp.

2. sent. cùm etiam dilectio sui vagè sumpta impe-

dit angelum, quod minus possit toto conatu ferri in

dilectionem Dei: Suarez dicens, non posse ange- Suarez re-

lum diligere Deum, aut quemcumque alium, quin iicitur;

eo ipso actu diligat exercitè scipsum suamque pro-

priam perfectionem; & quod non potest diligere

alium, quin diligat suam dilectionem, ut propriam

perfectionem: Non satisficit: nam questio non

est de dilectione exercitâ, quâ diligit se diligere;

dum alium à se diligit; sed de dilectione, quâ se-

ipsum diligit ut obiectum diligibile: à quâ dilec-

tione, dum concedit posse angelum libere cessare;

ut Deum seruentius diligat, consequenter conue-

nit cum 1. sent. posse sc. angelum ab omni actu di-

lectionis sui cessare. Nam autores ij non negant;

quando diligit alium à se, exercitè etiam suam di-

lectionem diligere: quin huiusmodi dilectionem

habet in quolibet actu sua voluntatis: nam quilibet

actus sua voluntatis est sua propria perfectio,

quam dum libere exercet, necessariò diligit. Hoc

pacto explicata sent. non differt à 1. quæ etiam ad-

mittit, semper angelum esse in aliquo actu volun-

tatis vagè, vt cit. §. Sed circa. Ferrar.

Ad argum. neg. maior eiusque prob. Nam dilec-

tio angeli de Deo; vna supernat. naturalis altera: Duplex de

neutrâ altera impedit naturalis dilectio sui: non lectio de

primam: quia dilectio supernat. non elicetur ma-

gis, aut minus intensa ex maiori, aut minori cona-

tu potentiae, sed ex intensiori, aut minus intensio pedis dile-

habitu, vel auxilio supernat. vt constat de visione & suo.

gloriosâ, cuius maior aut minor intensio, nou ori-

tur ex maiori aut inori conatu perfectione in-

tellectus, sed intensione luminis glorie, vt 1. to-

disp. 9. scilicet 16. Vnde cum eodem lumine glorie

sequè intensam visionem produceret, intellectus

naturaliter perfectus ut quatuor, ac vt octo. Eod-

modo dicendum de reliquis actibus supernat. siue

intellectus, siue voluntatis. Ex his constat, natu-

rale dilectionem sui non impedit angelum in

ordine ad intensiorem dilectionem superhat. Dei,

cum ea intensior non pendeat ex maiori conatu

potentiae, sed ex intensiori habitu, vel auxilio su-

pernat. Non impedit secundam; vel quia dilectio

Dei, quâ diligitur distincto actu à dilectione na-

turali, quâ simul tum propriâ essentiâ diligitur stare posse.

Deus vt principium propriæ essentiæ, est diversæ rationis

rationis à dilectione naturali nati illa est libera & ergo Deum

electivus; dilectio autem propriæ essentiæ est natu-

ralis & necessaria: at potest voluntas quâ voluntas continuo ne-

cessante conatu ferri in Deum, & simul eadem, vt confessio fidei

natura, summa cotiata diligere scipsum; cùm sint

inclinationes diversæ rationis. V l quia non potest

viribus propriis efficaci voluntate velle alio modo

diligere Deum, quâ quo natura ex se propendet

Sc. Iudicem tantum appetitum non intensi-

— Obiectus 4. Si angelus semper se ipsum natura-

liter diligeret, semper etiam cum scipso naturali-

ter diligoret Deum; quia non potest diligere pro-

prium

Respondeo.

primum esse, quin simul diligit principium conservatum sui esse. at dæmones semper odio habent Deum, Rely. amor erga Deum, alter concupiscentia, quo diligitur ut principium conservatum proprij esse; alter amicitia, quo diligitur propter seipsum siveque perfectiones: odium contra Deum; alterum, quo odio habeatur ut principium proprij esse; alterum, quo odio habeatur propter seipsum propriasque perfectiones quatenus apprehenditur ut contrarius propriez voluntati.

Quaest. 4. Dæmones amant Deum amore concupiscentia, vt more dæmones inimicitia, quo nollent illum esse omnipotentem, in Deum se iustum & vindicem proprijs sceleris. Vnde reuertantur.

16. Obiectio 3.

Respo.

Dæmones amant Deum amore concupiscentia, vt pincipium proprij esse; & simul odio habent odio inimicitia, quo nollent illum esse omnipotentem, in Deum se iustum & vindicem proprijs sceleris. Vnde reuertantur in eis dilectio naturalis erga Deum, quæ ex se mala non est, non tamen bona moraliter cum non sit libera; sine libertate autem nullus actus potest esse moraliter bonus; sed est tantum bona & recta naturaliter; vnde non pugnat cum odio electiuo contra Deum, ut contra iudicem & vindicem suum.

5. Dæmones amant non esse, vt à poenitentia liberentur: ergo non possunt seipso. & Deum ut principium sui esse diligere. Rely. neg, conseq. non enim sunt incompossibilis dilectio naturalis sui, & desiderium non essenti ad poenitentias uitandas. Nam prior est actus absolutus, posterior conditionatus quo vellent non esse non simpliciter, sed ut poenitentia liberarentur. Sicut, cum aliquis sibi mortem infert, ut à poenitentia, quas patitur, liberetur, seipsum tunc maximè diligit: nam propter amorem, quem erga seipsum habet, applicat sibi mortem, ut medium presentium poenarum receptivum.

17. Obiectio 4.

Responsio
non nullum
non placet.

Ex nostra sent. sequitur, dæmones esse naturaliter beatos: naturalis beatitudo pugnat cum summa miseria, in qua amissio Deo, perpetuò versantur. Sequela prob. beatitudo naturalis consistit in cognitione & dilectione inamissibili Dei; nam hoc est summum bonum naturale creature rationalis: ergo si dæmones cognoscunt & diligunt Deum necessariò quoad exercitium, sunt naturaliter beati cum habeant omnia ad beatitudinem beatitudinem requisita. Aliqui concedunt sequel. quoad positivam perfectionem naturalis beatitudinis. Sed neganda simpliciter: tum quia ad naturalem beatitudinem non solum requiritur cognitio & dilectio naturalis Dei, sed etiam exclusio omnis mali circa Deum. Dæmones autem cum naturali amore concupiscentia erga Deum, habent odium inimicitia contra eumdem, quod est maximum malum. Non tanter dixi, circa Deum: quia posset quispiam de beatit. naturali philosophari, sicut de supernat. quæ potest stare potest cum quovis malo praeterquam cum malo circa obiectum ibeat. ita in anima beata Christi cum summis cruciatibus manebat supernat. beatitudo quoad totam essentiam: & posset naturalis beatitudo cum summis cruciatis manere quoad essentiam in dæmonibus: implicant tamen manere cum summo malo circa idem obiectum beatit. quod est odium inimicitia, quo dæmones Deum prosequuntur. Tum maximè quia naturalis beatitudo non consistit in cognitione, & amore dumtaxat concupiscentia, quo Deus diligetur propter se; ex analogia beatitudinis supernat. Porro amorem amicitia erga Deum Angelus non necessariò, ut amorem concupiscentia sed libere tantum exercet.

28.

Ad fund. primæ neg. maior. Non n. illud tan-

tum obiectum diligitur necessariò quoad exercitium, in quo summa apparet ratio boni, sed etiam in cuius dilectionis exercitio nulla apparet ratio mali, aut impedimentum maioris boni; nec in eius cessatione elucet aliqua ratio boni: Cum nulum obiectum voluntas refutare valeat, nisi sub aliquâ ratione mali, aut impedimenti maioris boni neque illum amplecti nisi sub aliquâ ratione boni. Ad prob. falsum est, in illius tantum actus suspenzione nullam apperere rationem boni, in cuius exercitio continetur via uersa ratio boni. Ad fund.

secundus, nego. posse angelum à quolibet actu in Ad fundam. individuo liberè cessare. Ad 1. prob. non tantum 2. sent., obiectum infinitum clare visum necessitat voluntatem, sed etiam in cuius dilectionis exercitio nulla apparet ratio mali, vel impedimentum maioris boni; aut in cuius cessatione nulla elucet ratio boni. Ad 2. prob. amor, quo dæmones ante & post peccatum seipso naturaliter diligunt, perseverat idem qui ab initio fuit: quia ex se nullam habet bonitatem, aut malitiam moralem; sicut nec amor, quo codem actu dæmones diligunt Deum, ut principium sui esse; quia cum sit purè naturalis, nullam habet honestatem moralem, sed solam rectitudinem naturalem. Leg. S. Tho. I. p. q. 60. art. 5. ad 5.

An Angelus naturaliter diligat Deum dilectione necessariâ quoad exercitium?

20. **D**ux p. 2. ex dilectio naturalis erga Deum in Angelo, altera concupiscentia, quæ illum De veraque diligat ut principium sui esse; altera naturalis amicitia, qua illum diligit propter se, siveque perfections. Prima sent. negat de veraque est corsi qui negant, angelū aliquo actu determinato diligere se. ipsum: etiam Granius, qui quamvis concedat angelo aliquem amorem necessarium erga seipsum, negat tamen omnem amorem naturalem necessarium erga Deum. Nam totum fundam. cur angelus necessariò quoad exercitium naturaliter diligit Deum amore concupiscentia, est, quia necessario diligit seipsum: determinato actu benevolentia, quoad exercitium: nam amor conceupit. sc. fundatur in amore benevolentia, sicut amor mediorum in amore suis: ergo sublatè necessitate amoris benevolentiae erga se, aufertur necessitas amoris concupiscentiae erga Deum, quo diligitur ut principium proprij esse. Confir. dæmones amant non esse, ut è tot tormentis liberentur: ergo non possunt diligere necessariò seipso, ac proinde nec Deum ut principium sui esse. quia velle esse, & velle non esse sunt actus contradictorij. Secunda sent affirmat de veraque dilectione: Capreoli Preced. sent. cis. Ban affirmans de nec 1. p. q. 60. art. 5. concl. 2. Znmal ibid. qu. vn. 5. veraque de. Sed restat: quos de amore amicitia loqui ex discursu colligitur: sequitur Nazarius 1. p. q. 60. art. 5. contr. m. probabilem censet Valen. qn. II. p. 2. art. 5. ser. 3. multum facit S. Doctor. in 2. dist. 3. qn. 3. art. Fames. Tho. vn. & 1. p. q. 60. art. 5. vbi docet, angelum naturaliter diligere Deum ut finem plus quam seipsum. Neque explicati potest de dilectione necessariâ solum specificationem: tum quia ad argu. quod hic amor si esset necessarius, maneret in angelis malis; respondet manere, cumque non pugnare cum odio, quod idem habent contra Deum: quia possunt odios habere Deum secundum aliquos effectus particulares, qui eorum voluntati contrariantur, & simul diligere illum, in quantum est bonum commune omnium, plus quam seipso.

ipsos. Tum quia art. 4. ad 3. docet, angelum malum non posse cessare ab amore, quo diligit bonos, in quantum cum, eis in natura communicat.

23. Fundam. ex S. Tho. cir. nam angelus diligit seipsum, amorem amicitiae necessariò quoad exercitium; ergo colligitur ex etiam Deum. Nam diligit Deum plus quam seipsum diligit necessariò amore amicitiae, à fortiori etiam Deum: alioqui si seipsum amore amicitiae, Deum amore tantum concupiscit. magis diligeret seipsum, quam Deum; quia seipsum diligeret ut finem, Deum ut medium: plus autem diligitur finis, quam medium; quia finis diligitur propter se, medium propter finem: Sc. amor naturalis procedit ex inclinatione naturae; natura magis inclinat ad amorem totius, quam ad amorem partis ut patet tum de manu exponente se ictui ad seruandum caput, à quo bonum totius suppositi pendet: tum de ciue exponente se morti ad seruandum bonum totius ciuitatis. Deus est bonum unius sale omnium: angelus particulare: ergo magis inclinat ad diligendum Deum, quam seipsum. Confir. 1. cum inclinatio naturae sit à Deo, non potest esse peruersa: esset autem peruersa, si magis inclinaret ad seipsum, quam ad Deum; quia magis ac perfectius inclinaret ad bonum partis, quam ad bonum totius. 2. Si angelus dilectione naturali non plus diligeret Deum, quam seipsum, sequeretur naturam per charitatem non perfici, sed destrui. nam caritas plus diligit Deum, quam subiectum, in quo est; & inclinaret naturam ad oppositum si inclinaret ad seipsum.

24. Probabilior sent. 3. cum inclinatio naturae sit à Deo, non potest esse peruersa: esset autem peruersa, si magis inclinaret ad seipsum, quam ad Deum; quia magis ac perfectius inclinaret ad bonum partis, quam ad bonum totius. 2. Si angelus dilectione naturali non plus diligeret Deum, quam seipsum, sequeretur naturam per charitatem non perfici, sed destrui. nam caritas plus diligit Deum, quam subiectum, in quo est; & inclinaret naturam ad oppositum si inclinaret ad seipsum.

25. Confr. 2. Tertia affirmat de dilectione concupiscentiae, negat de dilectione amicitiae: Tanneri preced. sent. cit. assert. 9. Quæ sent. est probabilius, & iuxta iacta principia.

26. Probabilior sent. Dico 1. Angelus amore concupiscentiae necessariò diligit Deum, non solum quoad specificationem, sed etiam quoad exercitium. Fund, cùdem necessitate diligitur finis, & id, sine quo finis conservari non potest: nam in amore finis essentialiter includitur amor earum, quæ ad finem conservanduni sunt necessaria: Angelus autem ex preced. sent. seipsum diligit necessariò quoad exercitium, tamquam finem sub fine: ergo cùdem necessitate diligit Deum ut principium sui esse: nam esse angelis magis intimè & essentialiter pender à Deo, quam à quocumque principio proprio & intrinseco ipsius.

27. Angelus 4. Dico 2. Angelus amore amicitiae liberè diligit Deum, tam libertate specificationis, quam libertate exercitij. Constat nam dæmones de facto primum amat Deum virum que libertate illum necessariò diligere, neque quoad exercitium neque quoad specificationem dilectione amicitiae. Nam dilectio amicitiae fertur in personam dilectam propter se, volendo & desiderando illi bonum: odium inimicitiae auertitur à persona, nolendo illi bonum, sed potius malum. Dices. Potest Deus à dæmone diligere secundum alias perfectiones, & odio habere secundum alias, quæ ipsius voluntati contrariantur: potest diligi ut principium bonorum, & simul odio haberi ut vindicta & vltor proprii sceleris. Sed contrà; amor amicitiae fertur in personam dilectam; ergo non potest illi velle malum sed velle Deum non esse vindicem & vltorem proprii sceleris, est velle Deum non esse iustum; Seu nolle illi perfectionem iustitiae quod est velle illi malum. Nec dici potest, dæmonem non absoluè velle Deum non esse vindicem sui, quatenus scilicet hoc est malum Dei, sed solum respectivè, quatenus hoc redundat in malum proprium. Nam

Nolle Deo aliquam perditionem est velle Deum non esse iustum; velle Deo malum, sed velle Deum non esse vindicem & vltorem proprii sceleris, est velle Deum non esse iustum; Seu nolle illi perfectionem iustitiae quod est velle illi malum. Nec dici potest, dæmonem non absoluè velle Deum non esse vindicem sui, quatenus scilicet hoc est malum Dei, sed solum respectivè, quatenus hoc redundat in malum proprium. Nam

plus de facto indicat odium, quo dæmones Deum prosequuntur, dum illi debitum cultum & honorem non modò negant ipsi, verum etiam omnibus viis procutant, vt idem cultus & honor negentur ab omnibus. Nec solum ipsi variis modis contumaciam Deum offendunt, sed etiam summo conatu procurant, vt offendatur ab aliis. Quod non facerent, si Deum diligenter amore amicitiae propter se, quatenus causa est bonorum omnium, solumque illum odio haberent, vt vltorem vindicemque sui. Nec est eadem ratio de amore concupiscentiae, qui cum non feratur ultimè in bonum Dei, sed in bonum proprium, stare potest cum odio inimicitiae erga Deum. nam potest quis eadem rem amare ut bonam, & viliam sibi, & simul illum odio habere propter se.

30. Prob. 2. ex opposita sent. sequeretur 1. non pos. Prob. 2. assert. se angelum in pura natura conditum, imò in statu damnationis constitutum Deum graviter offendere, quem necessario diligit perfecto amore amicitiae: quia cum hic amor tendat in bonum personæ ex complacientia ipsius, non potest cohaerere cum gravi offensa eiusdem; nam hæc includit displicientiam personæ, quæ opponitur complacentia eiusdem. At distinguenter Thomista de offensa contra Deum, vel ut finem naturalem; vel ut finem supernat. Sed contrà: 1. falsum est, ut infra non posse angelum contra legem naturalem, atque adeò contra Deum auctorem naturæ delinquere 2. cum amor amicitiae tendat in bonum personæ ex complacientia personæ, repugnat admittere quamcumque gravem offensam; & odium contra personam quin cadat in personam, quæ supponitur diligi perfectè dilectione amicitiae. Sequitur 2. an-Improbabiliter gelum in pura natura constitutum, imò in statu lassitudinem damnationis, fore beatum perfectissimam beatitudi- quid.

31. Fundam. 5. nec saltem quoad positivam & completam essentiam naturalis beatit. nam hæc saltem quoad positivam essentiam, consistit in naturali cognitione Dei, & perfectissimo amore eiusdem, cum inaccessibilitate utriusque sed angelus in pura natura constitutus, imò in statu damnationis necessariò cognoscit, & diligit Deum ut auctorem naturæ perfectissimo amore amicitiae; nec potest à tali cognitione & amore umquam cessare: ergo.

32. Prob. 3. Illud tantum obiectum necessariò dicitur quoad specificationem, quod sub nulla ratione à præ-

ceptione apprehendi potest ut malum: illudque obiectum necessariò diligitur quoad exercitium, in cuius dilectionis cessatione nulla apparere potest ratio boni. At potest angelos extra claram visionem Dei constitutus apprehendere Deum sub aliquâ ratione mali, vti de facto illum apprehendunt dæmones sub ratione vltoris ut sibi malum ergo possunt illum odio habere, ut contrarium sibi. Eadem ratione potest dæmon apprehendere cessationem amoris amicitiae erga Deum ut bonam; quia potest apprehendere illam, ut contrarium voluntati diuinæ, atque adeò ut medium aliquo modo se vindicandi de iustitiâ diuinâ. Dices. Eodem modo apprehendit dæmon proprium esse ut malum sibi, quia apprehendit illum ut fundatum omnium peccatarum, quas patitur: ergo similiter poterit illum odio habere, ab eiusque amore cessare. Resp. Solutio. neg. antec. nam proprium esse non potest apprehendere ut sibi malum; quia malum peccata, quod de facto patitur, non causatur à proprio esse, sed à Deo vltuscente: atque adeò non proprium esse, sed Deum apprehendit ut sibi malum & contrarium. Licet apprehendat proprium esse ut occasione talis mali, quia si illum non habet, peccatas

qua-

quas patitur, non seatiret. Hoc autem non sufficit, vt illud simpliciter & absolute odio habeat, sed tantum conditionare, nolendo illud, sub tabibus poenis. Vnde non repugnant hi duo affectus velle aliquid absolute, & nolle idem conditionare.

35. *Prima sent.* Ex dictis patet ad 2. sent. cum illa, quantum argum. solu-
ta manent. angelū le ipsum non necessariō diligere quoad ex-
ercitium, eo refutato, refutata maner. Ad confir-
mant dēmones non esse absolute, nego; condi-
tionatē concedo. Ergo non possunt seipsoſ necessa-
riō diligere quoad exercitium, neg. conseq. quia
velle absolutum non pugnat cum nolle condi-
tione respectu eiusdem tei. Secunda qua. concedit
Satisfactio argu in angelis actum dilectionis naturalis amicitiae erga
seconda sent. Deum necessarium quoad exercitium, neganda est
quod attinet ad S. Doctor. multi illū interpretantur
de necessitate quoad specificationem. Sed contra.
neque hoc est verum, cū dēmones de facto
Deum odio habeant actu inimicitiae; & citatis locis
semper agit de dilectione actuali, docetque illam
manere in angelis malis simul cum odio contra
Verior expli- Deum: Quare ingenuè fateor in eam inclinasse sent-
tatio de sen-
tia S. Tho-
misi. Deum necessariō quoad exercitium: quo sensu il-
lum sequuntur plerique Thomistae. Ad fundam.
ipsius, neg. conseq. Ad prob. concedo angelum
extra visionem beatificam constitutum magis ne-
cessariō diligere se ipsum dilectione amicitiae, quam
Deum: quia se ipsum non potest apprehendere vt
sibi malum & contrarium, vt apprehendere po-
test Deum. Inde tamen non sequitur, naturam
angeli simileiter inclinare ad perfectius diligen-
dum se ipsum, quam Deum: quia licet ad se ipsum
inclinet necessariō, ad Deum liberē, ad Deum
tamen diligendū inclinat perfectius, quia appre-
hensione, quamvis liberē. Hoc enim prouenit ex
diuersa applicatione obiecti: quia unum applicatur
absque ullā indifferentiā ad oppositum; alterum
vero cum indifferentiā ad oppositum, tam quoad
specificationem, quam quoad exercitium.

38. *Pars 1. expo-
nit pro con-
futacione
sensu.* Exempla autem de manu naturaliter se expo-
nente iucti capitī ad saluandum bonum totius
suppositi; & de ciue) subeunte mortem ad tuen-
dum bonum Recipib. solum probant de inclinati-
one naturae in actu 1. quæ si naturaliter poneretur
in actu 2. procul dubio poneretur cum prælatione
boni increati supra quodcumque bonum creatum:
quia tamen liberē ponitur, non semper ponitur,
non semper ponitur cum tali prælatione. cū ex
libertate voluntatis ponit possit oppositum, vt de
facto ponitur ab angelis malis. Quod confirmat
exemplum de ciue; qui potest simpliciter vi pro-
priæ libertatis se morti non exponere, sed propri-
um bonum priuatū præferre communi bono ciui-
um. Prior confirmatione solum probat de inclinati-
one naturae in actu quæ sola penderet à Deo; non
de actuā inclinatioñe, que penderet à voluntate
creaturae, quæ vi propriæ libertatis inclinare potest
ad oppositum, ad quod in actu inclinat natura. I-
dem probat posterior confir. nam charitas infusa
perficit naturam, quia est conformis naturali incli-
nationi ipsius iuxta quam si vellit voluntas creata
operari, deberet Deum super omnia diligere: qui a
tamen ratione sua libertatis non semper operatur
iuxta naturalem inclinationem quam in actu. ha-
bet, non semper Deum actu elicito super omnia
inter habitudinē diligit.

40. *Discrimen
charitatis
& voluntatis
et propriæ.* Nota ex habitu charitatis non potest angelus
super omnia, saltem quoad specificationem; potest tamen ex propriæ volunta-
tē.

De Nat. Angelor. Tom. II.

te Deum non diligere super omnia, etiam quoad specificationem: quia potest propriā voluntate illum odio habere: nequit autem habitu charitatis Deum odio habere. quia habitus charitatis est determinatus tantum ad diligendum Deum: volun-
tas autē vi propriæ libertatis est indifferens ad utru-
libet: vnde utrumque actum, tam amoris, quam
odij elicit virtute propriā; licet actum amoris elicit
iuxta inclinationem naturae, actum odii ex
solâ peruersitate voluntatis. Dices. Saltet amor,
quo angelus Deum naturaliter ac necessariō dili-
git, non debet esse contra inclinationem propriæ
naturæ. Sed amor, quo per nos angelus naturaliter
ac necessariō Deum diligit, est contra inclina-
tionem propriæ naturæ: nam eo actu angelus plus
diligit bonum proprium creatum, quam bonum
increatum; quia illud diligit vt finem, hoc vt me-
dium finis conseruativum. Resp. neg. minor. Ad *solutio-*
prob. dic. angelum amore amicitiae non plus dili-
gere se ipsum, quam Deum signatē & positiū; cū
hanc comparationem per eam amorem non faciat;
sed tantum negatiū, non diligendo eo actu
Deum supra se ipsum, licet eodem actu illum dili-
gat supra quodcumque aliud bonum creatum; quia
illum diligit vt principium sui esse. Neque ange-
lus amore benevolentiae diligere se ipsum vt finem
ultimum, sed solum vt proximum, & finem sub fine
Vnde non propriæ eo actu diligit Deum vt mediū
sed vt principium sui esse: atque adeò implicitè
& exercitè plus appetitatuē diligere Deum, quam
se ipsum; quia Deum diligit vt principium, seip-
sum vt effectum. Quod autem talis amor concu-
piscentiae erga Deum, non sit peruersus & inordi-
natus, sed rectus & ordinatus evidenter ostendit
habitus speci Theologicæ, qui per se inclinat ad a-
mandum Deum amore concupiscentiae: quem a-
cum de facto exercent omnes beati in patria.

*An Angelus saltem viribus propriis li-
berè diligere possit Deum dilectio-
ne perfectæ amicitiae?*

42. *D*ixi, dilectione perfectæ amicitiae, vt exclu-
derem dilectionem imperfectam, & ineffi-
cacem, qualis concedi solet homini lapsi, sine spei
ciali auxilio gratiae, cum sole concursum generali.
Dei. Prima sent. negat. *Gregor. Arim. in 2. dist. 29. Prima sen-
tia. 1. concl. 2. vbi negat,* potuisse primum homi-
nem in statu naturae integræ propriis viribus cum
solo generali concusso Dei aliquod opus moraliter
bonum efficere: est autem eadem ratio de angelo
in pura natura condito: *Bellarci. lib. 6. de gratia &
lib. arb. cap. 7. vbi virius saliter negat,* possit di-
lectionem Dei, etiam vt auctoris naturae, absque
speciali auxilio Dei, foliis naturae viribus elici. *Ves-
quaz. 1. p. qu. 60. in comment. art. 9. & disp. 226. cap.
2. disp. 2. sed fuisus. 2. 194. cap. 4. vbi omnem dilec-
tionem amicitiae Dei, ait esse supernaturem
quoad substantiam; contrà vero omnem amorem
concupiscentiae circa Deum, etiam vt finem super-
nat. esse naturalem quoad substantiam, superna-
turem tantum quoad modum; quia ad illum eli-
ciendum indigemus peculiaria auxilio ordinis natu-
ralis, sicut ad omnem actum moraliter tantum
bonum.*

44. *Prob. 1. ex sacris litteris, quæ dum de dilectio-
ne Dei loquuntur, nullā distinctione ac restri-
ctione facta, dilectionem Dei absolutè referunt in
peculiare donum Dei, nobis per Spiritum colla-
tum*

tum ad Romam. 5. ad Galat. 5. ad Ephes. 6. prima 10-
an. 3. & alibi.

45.
eod modo
loquuntur
concilia &
latres.
2. Ex Conciliis & Patriis. Ieodem modo: Arausic.
2. can. 25. Proclus donum Dei est, inquit, diligere
Deum. Addendo Proclus, omnem dilectionem Dei
sive ut finis naturalis, sive ut finis supernat. agnos-
cit ut speciale donum Dei: Vt habes lib. de gratia
& lib arb. cap. 17. & lib. 2. contra duas epist. Pelag. cap.
9. & lib. 4. con. Iulia. cap. 3. fine ubi, Amor, inquit
Dei, quo peruenitur ad Deum, non est nisi a Deo Patre
per Iesum Christum cum Spiritu sancto. Loquitur autem
ibi de amore Dei ut Creatoris, atque adeo ut au-
toris naturae, Pr. 3. ratione 1. Dilectio Dei, e-
tiam ut auctoris naturae, est principium seruandi
totam legem naturalem. Nequit autem angelus vi-
ribus propriis, absq; speciali auxilio Dei, totam legem
naturalē seruare ergo. Nequit Angelus viribus pro-
priis absq; speciali auxilio gratiae diligere Deum & au-
torem naturae perfecto amore amicitiae. Maior
prob. legis adimpletio in sacris litteris tribuitur di-
lectioni Dei. Ioan. 14. Qui diligit me, sermonem me-
um seruabit. Roma. 13. Qui diligit proximum, legem
implevit. Et ibid. Plenitudo legi est dilectio. Minor
prob. si posset angelus viribus propriis, absque spe-
ciali auxilio Dei totam legem naturalem adimple-
re, viribus propriis posset beatitudinem supernat.
promereri, quae legem seruantibus promittitur. 2.

- Ratio 2.
47.
Nullum opus pietatis & religionis fieri potest abs-
que speciali auxilio Dei: sed actus dilectionis erga
Deum, etiam ut naturae auctorem, est opus pie-
tatis & religionis: ergo nequit ab Angelo fieri abs-
que speciali auxilio Dei. Maior est August. lib. de
pradist. Sanct. cap. 2. Quod ergo, inquit, pertinet ad pietatem
etaque religionem, non sumus idonei cogitare aliquid quasi
ex nobis met ipsis. Minor prob. nam pietas dicitur qui
cunq; actus elicitus erga Deum, potissimum autē
actus dilectionis ex August. epist. 29. Pietas est cul-
tus Dei, qui precipue diligendo exhibetur. 3. Si posset angelus
viribus propriis perfecto amore amicitiae super omnia
diligere Deum, potiusque viribus propriis absq; gra-
tiā de commisso peccato perfectè pœnitere: nam
qui potest diligere Deum perfecto amore amicitiae
super omnia, potest peccatum detectari propter
Deum summè dilectum. seu quodcumque malum
Deo contrarium detectari: ex eadem n. complacentia
personæ dilect. e. & amamus illi bonum, & con-
trarium malum illi detestamur: posset etiam virtu-
bus propriis de commisso peccato, veniam à Deo
obtinere, eique condigne satisfacere: nam per-
fecta contrito delet perfectè peccatum, vel ut forma
incompossibilis cum peccato, vel ut dispositio,
cui ex promissione dininà infallibiliter debeatur
remissio peccati. 4. Maioris efficacie & meriti apud
Deum est dilectio ipius, etiam ut finis naturalis,
quam timor ex pœnis, aut peccati turpitudine, aut
pœnarum metu conceptus, teste Treden. sess. 14. cap.
4. est donum Dei, & Spiritus sancti impulsus. ergo mul-
tò magis dilectio Dei, etiam ut auctoris naturae.
Maior prob. quod magis obsequium sit intuitu eius
cui exhibetur, eod est maioris efficacie & meriti a-
pud illum, cui exhibetur: Dilectio Dei, etiam ut
auctoris naturae est tatis: ergo. 5. Vasquez. Nequit
distingui duplex affectus specie diuersus respectu
objeci, in quo non est assignabilis duplex ratio
formalis, in quam affectus rendat: affectus n. di-
stinguntur penes diuersa motiva: Sed in Deo sum-
me diligibili amore amicitiae, non est assignabilis
dùplex ratio, sub quā à nobis diligatur: igitur ne-
quit erga Deum distingui duplex amor amicitiae.
Minor prob. amore amicitiae non diligitur Deus
ut bonus nobis, sed ut bonus sibi: Deus autem eo-

dē modo est bonus sibi unico attributo bonitatis, siue
consideratus ut auctor naturae siue ut largitor gratiae
& glorie. Hec ratiō ex Scord. in 3. dist. 27. §. Contra 1. vi-
am. Quā ibid. sic confirmat. Ratio auctoris naturae &
gratiae in Deo est respectus rationis. Nullus autem
resp. & uestigationis potest specificare actū realē: ergo.

51.
Secunda affirms, posse angelum viribus pro-
secundaf. h
prius cum solo generali concurso Dei, sibi natura. affirmant
liter debito, perfecto amore amicitiae naturalis di. probabilius.
ligere Deum super omnia: Ales. 2 p. qu. 31. me. 3.

Ales. lib. 2. summa tract. 1 c. 4. Bonau. in 2. dist.
3. p. 2. art. 3. qu. 1. S. Tho. 1. p. qu. 60. art. 5. & alibi
Scot. in 3. dist. 27. qu. vn. §. Isti igitur rat. & g. in 2.
dist. 3. p. 2. qu. 3. art. 1. in resol. 2. dubij. Durand. in 1.
dist. 17. qu. 2. ad argu. & in 2. dist. 4. qu. 1. Richar. in
2. dist. 3. art. 7 qu. 1. Rubio. dist. 4. qu. 3. & in 3. dist.
27. qu. 1. art. 1. Ocham. in 3. qu. 8. art. concl. 3. Capro
in 2. dist. 4. qu. art. 3. ad argu. con. 4. concl. & in 3. dist.
27. qu. vn. art. 1. in prob. 3. concl. & art. 3. ad argu.
con. 3. concl. Marsil. in 2. qu. 4. art. 1. & qu. 18. art. 2.
in prob. 2. concl. & in 3. qu. 15. art. 2. init. Not. 2. Gabri.
in 2. dist. 27. qu. vn. art. 3. dub. 2. prop. 1. Major. qu.
1. Almai. tract. 2. moral. cap. 9. & in 3. dist. 27. qu. 1.
dub. 2. prop. 1. Caiet. 1. p. qu. 60. art. 5. Sott. lib. 1. de na-
tura & gra. cap. 22. §. Igittur ad prop. Medina 1. 2. qu. 109
art. 3. §. Sed & alia, & §. Sed ex dictis, Bauner & Zu-
mel, 1 prob. p. cit. Molina in concordia disp. 14. me. Suarez
lib. 3. de angel. cap. 5. Valen. to. 1. qu. 11. pu. 3. & omni-
um Thomist. Que sent. probabilius est auctoritate &
ratione. Desumitur ex S. Tho. cir. In quāvis naturā
creatā est naturalis propensio ad diligendum plus
bonum totius; quam bonum partis. Sed Deus est s. Thoma.

52.
Prob. ratione
à priori ex
bonum totius; quam bonum partis. Sed Deus est s. Thoma.
bonum vniuersale omnium; angelus est bonum par-
ticulare: ergo naturale est Angelo, diligere Deum
plus quam seipsum. Ergo si seipsum naturaliter di-
liget perfecto amore amicitiae, à fortiori poterit
diligere Deum. Minor patet: nam à Deo pendent
omnia, & quidem magis intimè & essentialiter,
quam quilibet natura creata pendeat à suis pro-
priis principiis intrinsecis. Maior constat 1. aqua Inductio
ad bonum vniuersaliter conservandum, quod per va-
cuum destrueretur, contra propriā gravitatem a-
scendit sursum ad vacuum impediendum: & manus
ad seruandum caput, à quo bonum totius supposi-
ti penderit, exponit se ieiui: & ciuius pro publico
bono ciuitatis exponit se voluntarie morti. 2. pro-
pensio naturae est proprietas naturaliter conse-
quentis naturam: & huc est ab eodem auctore à quo
est ipsa natura: eiusdem n. est conferre formam, &
naturaliter consequentia formam. Absurdum au-
tem est dicere, Deum instituisse naturam cum na-
turali propensione ad diligendum plus bonum par-
tis, quam bonum totius; cum hoc sit contra rectum
ordinem, quem natura bene instituta postulat. 3.
recta ratio vnicuique naturaliter dicēt, diligendum
esse Deum magis, quam vllū bonū creatū: at nequit
si recte dicēt, naturaliter dicēt, oppositum eius
ad quod natura inclinat, cum sit regula data na-
ture intellectuali ad suas operationes recte pera-
gendas; alioqui non esset recta regula ipsius; quae
conformatur propriæ inclinationi naturae. Cum igi-
tur in angelicā naturā sit talis inclinatio, poterit an-
gelus, si extrinsecum aliquod impedimentum non
obstat, viribus solius naturae, absque speciali
auxilio Dei, illam executioni mandare. quia nulla
est potentia à natura data, quae si nullum obstat
impedimentum, viribus propriis non possit in suum
actum exire; cum omnis potentia detur in ordine
ad suum actum exercendum. At nullum esset ir-
pedimentum extrinsecum in angelo in purā natura
codito,

In Angelo
nullus est in-
clinationis in
bonum sensi-
bile.

53.
Obiectus 1.

Resp.

Ratio

Angeli ab
homine dis-
crimina in
congrua cogi-
tatione

54.
Obiectus 2.

conditio, quo minus posset talem inclinationem executioni mandare: non peccatum, virtualiter saltem auertens a Deo; nec formale odium Dei; nec aliqua propensio naturae ad aliquod bonum creatum contrarium Deo: nam in angelo nulla est inclinatio ad bonum sensibile, cum non componantur ex corpore, sed tantum ad bonum spirituale antecellendi alios. Qui affectus non ita abripit voluntatem angelicam, ut illam reddat moraliter impotentem ad actum dilectionis Dei. Nam & ex plena consideratione, quam de rebus habet, & ex perfecta libertate, & dominio supra suos actus faciliter poterit talem affectum moderari. Non enim angelus est sicut homo, qui saepe per cognitionem unius obiecti fit moraliter impotens ad bonum exercendum, nisi speciali auxilio gratia iuuetur.

Obiectus 1. Hoc ipso quod angelus non necessariò, sed liberè talem actum elicit, eget congrua cogitatione ad illum eliciendum: sed omnis congrua cogitatio ad bonum est speciale beneficium Dei à beneficio creationis distinctum; cum beneficiū creationis aquae salvare possit cū congrua & non congrua cogitatione ad bonum. Resp. neg. minor. tum quia n-que in homine, ut seq. 10. omnis congrua cogitatio ad actum moraliter bonum, ad quē natura de se inclinat, est peculiare beneficium à creatione distinctum: saepe n. talis cogitatio apta est excitari ex causis naturalibus: Nec recte dici potest, ea naturalium causarum dispositio à Deo ordinata, ut peculiare beneficium à creatione distinctum: quia cū creatura intellectualis ex dono creationis sit libera, atque adeò naturaliter indifferens tam ad bonum quam ad malum, vi eiusdem creationis est illi naturaliter debita aliqua cogitatio congrua ad bonum.

2. esto in homine talis cogitationis excitatio sit peculiare beneficium à creatione distinctum, certè angelus quia continuam habet cognitionem sui, & Dei, ex cā poterit sine novo beneficio à creatione distincto scipsum excitare ad congruam cogitationem diligendi Deum, ut auctorem naturae. Nam neque continua cognitio sui, & Dei, est in Angelo distinctum beneficium à creatione, cum sit cognitione necessaria, necessario consequens naturam. Nec congrua cogitatio diligendi Deum, ut auctorem naturae, potest esse beneficium à creatione, condistinctum. Nam vel ad diligendum Deum ut auctorem naturae, non est opus distincta cognitione ab ipsa necessaria, quā angelus naturaliter se ipsum ut effectum, & Deum ut causam cognoscit. Vel si est necessaria distincta quā distinctus, perfectiusque cognoscat Deum ut auctorem naturae, eam facile sibi poterit ex notitia necessariā excitatere.

Obiectus 2. sequeretur, angelum non liberè, sed necessariò debere Deum diligere perfecto amore amicitiae: nam plus ac perfectius diligitur Deus, si necessario, quam si libere diligatur: ergo si angelus naturaliter inclinat ad diligendum plus perfectiusque Deum, quam scipsum, si scipsum necessariò diligit amore amicitiae, etiam Deum eodem amore amicitiae necessario diligit. Resp. neg. sequel. Ad prob. dist. antec. Plus, ac perfectius diligitur quod necessario, quam quod libere diligitur hoc est ex maiori propensione naturae, concedo; perfectiori amore, qui non in maiori propensione naturae, aut intensiori actu, sed in maiori appretiatione & estimatione obiecti amati consistit, nego. Nam angelus eti scipsum necessario, Deum libere diligit: adhuc perfectius secundum appretiationem diligit Deum, quam scipsum: quia Deum diligit ut principium & universale bonum omnium, scip-

sum ut effectum, & bonum particulare. Diligit autem scipsum angelus amore amicitiae necessario, Deum libere; quia Deum apprehendere potest sub aliqua ratione mali, non scipsum.

Ad 1. & 2. argum. oppositæ sent. Resp. Esto

Ecclesiastici Scriptores nullam expressam mentio- Ad rationes
nem fecerint de duplice amore naturali & super- sent opposita
nat. Dei; nego tamen eos implicitato saltem men- datus ex
tionem non fecisse. dum de eo amore loquuntur, qui ex fide procedit, fine qua, iudice Paulo ad Hebr. 11. impossibile placere Deo, quæque ad Galat. 5. per charitatem operatur. Amor autem, qui ex fide procedit, supernaturalis sit oportet, cum procedat ex obiecto supernat. quale est obiectum fide diuinâ cognitionem. 2. dum dilectionem Dei, altetam ut oportet ad salutem consequendam, alteram non ut oportet ad salutem consequendam, indicant Concilia. Atraus. 2. can. 9. & 25. & Trident. eff. 6. can. 3. Addendo enim, ut oportet, significant, esse aliquam dilectionem, quæ non est, ut oportet ad salutem; hæc est dilectio Dei finis naturalis. 3. hanc distinctionem approbant contra Batum Pius V. & Grigor. XIII. dum reprobant 34. propos. ipsius, quæ erat: Dif- ficit illa duplice amorū, naturalis videlicet, quo Deus amat ut auctor nature, & gratuitū, quo Deus amatur, ut beatificator est, una est & communis, & ad illudendum sacra litteris, & plurimi veterum testimonii excoegerata. Hanc ipsam duplicis divini amoris partitionem tradit S. Doctor I. p. q. 60. art. 5. ad 4. & cum eo reliqui ferentur Scholast. Quod si interdum ab Ecclesiast. Scriptoribus assertuntur naturalia motiva ad hunc amorem excitandum, ut sunt dona & beneficia naturalia, non tam ab ipsis assertuntur, ut motiva, quibus innitamus, quæ ut præuiæ dispositiones, quibus disponantur ad amorem supernat. formandum.

Ad 1. rationem, neg. minor. quin multi censem, angelum non posse contra legem naturalem delin- quere: illud verum, posse viribus propriis non modò potentia physicā, sed etiam morali legem naturalem ad longum tempus seruare, non tamen ad totam æternitatem, pro quā necessaria fuissent specialia auxilia intra ordinem naturae; cum moraliter sit impossibile, angelum in pura natura constitutum, nullam umquam in tota æternitate legem naturalem transgressurum. Ad prob. minoris, neg. sequela. Nam obseruancia legis, cui beatitudo supernat. promittitur, est obseruancia legis etiam supernaturalis: nec est obseruancia legis naturalis respectu cuiuscumque creaturæ rationalis in quolibet statu constituta, sed tantum respectu hominis in statu naturæ lapsæ, qui cū ad seruandam legem naturalem egeat speciali auxilio per Christum, mereri potest per talam obseruantiam beatitudinem supernat. Secus esset de angelo in pura natura condito: qui cū actibus merè naturalibus totam posset legem naturalem seruare, nullum præmium supernat. per talam obseruantiam promeretur. Nam ad præmium supernat. præmerendum requiritur meritum, saltem quoad modum supernaturale.

Ad 2. maior tantum est vera de opere pietatis & religionis ad salutem conducente, qualis non esset dilectio Dei ut auctor naturae in angelo in pura natura condito. Esto hic idem actus nequeat ab homine lapsi exerceri absque speciali auxilio Dei, ob debilitatem laicarum naturae, & rebellionem partis inferioris contra superiorum. Unde ferè Concilia & Patres intelliguntur de homine in hoc statu naturæ lapsi, in quo non solum ad legem superuat, sed etiam ad naturalem pro quocumque tempore seruandam, eget peculiari auxilio Dei, ob naturæ imbecillitatem; non autem de creaturæ rationali in quovis

55.
Script. Cen-
sus, Patrib.

56.
Ad primas
rationes.

57.
Ad secundas.

58. quouis statu posita. Ad 3. Thomistae negarent, sequel.
Ad. serviam. eò quodd patent, angelum non posse retractare a-
ctum, quem ex plenâ deliberatione circa obiectum
naturale semel elegit. Cùm nulla ei possit noua ra-
tio ad talem electionem retractandum occurseret.

59. Sed falsum est, ut infra. Alij, concedunt sequel.
Bsp. Scopus. ex Scoto in 4. dist. 14. qn. 2. §. De 2. princip. versu,
Ad bivis intellect. & dist. 15. q. 1. §. De 2. & §. Quan-
tum ad istum. Nam in 1. loco dist. 15. docet, posse
hominem ex naturalibus cum communis influentia
considerare peccatum commissum, ut offensum
Dei, auersum à Deo impeditum præmij, &
inductium supplicij, atque ut sic detestari. In 2.
loco prioris §. definiens satisfactionem, esse reddi-
tionem equivalentem pro equivalenti, docet, per con-
versionem ad Deum, hominem reddere equivalentem
Deo: quia quaatu illi abstulit per peccatum, tan-
tumdem illi restituit per contritionis actum. Atque
ad eò posset in sent. Scotti: angelus in purâ naturâ
conditus per actum contritionis pro commissio pec-
cato Deo satisfacere. Et licet sit. scoti loquatur de
conuersione per actum charitatis: eadem tamen
est proportio charitatis: ad peccatum, à naturâ
ad gratiam eleuata commissum, ac dilectionis na-
turalis ad peccatum à naturâ in puris naturalibus
patratum. Sed contra: mortale, quâ contra Deum
etiam finem naturalem, est in altiori ordine ma-
licie, quam sit quæcumque puræ creature satisfac-
tio, cùm peccatum in ratione offensæ grauitatē
sumat ex personâ offensâ: satisfactio valorē acci-
piat ex personâ satisfaciēte: quæ cùm infinitè di-
stet à Deo, nequit pro peccato illi condignè satis-
facere. Respondent Thomistæ, non posse peccatum
ab angelo in purâ naturâ commissum, remitti nisi
per gratiam: eo quod in quouis statu commissum
reddit subiectum indignas gratiæ; ac proinde ut
in eo statu commissum remittatur, indiget gratia.
Sed contra; in eo statu angelus nullum habuisset
debitum habendi, vel conseruandi gratiam: nulla
forma est per se necessaria ad delendum peccatum
nisi quæ fuit aliquo modo debita ante peccatum.
Alioqui etiam ad delendum peccatum necessaria
esset unio hypost quâ peccatum reddit subiectum
indignum. Respondent alii peccatum in eo statu
commissum non potuisse deleri, cum solæ vires na-
turales non sint sufficietes ad peccatum contra Deum
delendum; Sed contraria in quouis statu viz debet
esse aliquod remedium proportionatum ad peccatum
contra Deum commissum delendum: alioqui non
posset creatura rationalis consequi suum finem, qui
est vel beatitudo naturalis in statu puræ nature, vel
beatitudo supernat. in statu gratiae.

60. Resp. aliqua.
Thomistæ.
61. Alio Resp.
nos arrides.
62. Responso
vera.

Respondent Thomistæ, non posse peccatum
ab angelo in purâ naturâ commissum, remitti nisi
per gratiam: eo quod in quouis statu commissum
reddit subiectum indignas gratiæ; ac proinde ut
in eo statu commissum remittatur, indiget gratia.
Sed contra; in eo statu angelus nullum habuisset
debitum habendi, vel conseruandi gratiam: nulla
forma est per se necessaria ad delendum peccatum
nisi quæ fuit aliquo modo debita ante peccatum.
Alioqui etiam ad delendum peccatum necessaria
esset unio hypost quâ peccatum reddit subiectum
indignum. Respondent alii peccatum in eo statu
commissum non potuisse deleri, cum solæ vires na-
turales non sint sufficietes ad peccatum contra Deum
delendum; Sed contraria in quouis statu viz debet
esse aliquod remedium proportionatum ad peccatum
contra Deum commissum delendum: alioqui non
posset creatura rationalis consequi suum finem, qui
est vel beatitudo naturalis in statu puræ nature, vel
beatitudo supernat. in statu gratiae.

63. Resp. iuxta principia seq. to. peccatum ab ange-
lo in purâ naturâ commissum, delendum non per
condignam satisfactionem, ut nec de facto dele-
tur in homine per gratiam, ob rationem suprà; sed
per formæ incompossibilitatem: quæ fuisse super-
fecta contritio propter Deum finem naturalem su-
per omnia dilectum, Nam cùm posita non potuisse
Deus non amare amore naturalis amicitia angelum
de peccato propter Deum summè dilectum, con-
tritum: repugnat autem, Deum amare angelum
amore naturalis amicitia, & in angelo manere
peccatum, quod ex diametro opponitur naturali
amicitia Dei. At nunc peccatum essentialiter inclu-
dit priuationem gratiae, qui nisi restituatur, sem-
per manet sub ratione vacuæ per ordinem ad prin-
cipium moraliter causatiuum, quod est voluntas
peccatoris. Neque amor quo Deus de facto nunc
diligit peccatorum contritum, est sufficiens ad il-
lud delendum. Tum quia talis amor in hoc statu

non est perfectè conuersio Dei ad peccatorem,
qui per peccatum se auerterat per priuationem gra-
tiae, quæ in hoc statu est terminus supernat. ami-
citiae diuinæ: amor verò, quo Deus in purâ na-
turâ se conuerteret ad angelum peccatorem con-
tritum, esset perfectè conueritus ipsius ad crea-
turam: quia tantum per illum se conuerteret ad ange-
lum quantum ab eodem se per peccatum auerterat.
Tum quia talis amor Dei nunc non est perfectè a-
micitia supernat. nam hæc ut pro obiecto habet
gratiam, quatenus est singularis participatio natu-
ræ diuinæ: ita eamdem habet pro termino: amor
verò, quo Deus in purâ naturâ dilexisset angelum
peccatorem contritum, fuisset perfectè amicitia
naturalis, quia in genere amicitia naturalis non est
assignabilis perfectior. Vnde nunc contritio super-
nat. est tantum dispositio, cui ex diuinâ ordinati-
one adiuncta est promissio gratiae, & peccati remis-
sio: in statu verò puræ naturæ contritio naturalis
fuerit ex parte peccatoris forma formaliter delictus
peccatum; quia essentialiter postulasset dilectio-
ne naturalis amicitia Dei erga creaturam, quæ
cum peccato in purâ naturâ stare non posset. Nunc
autem ne quidem supernat. contritio essentialiter
postulat amorem amicitia supernat. Dei erga crea-
turam: nam hic consistit in conuersione Dei ad
creaturam per gratiam habitualem, ut seq. to.

Ad 4. rationem; maior n. de dilectione, & ti-
more eiusdem ordinis, nempe naturalis vel super-
nat. concedo: nam semper dilectio Dei, ceteris pa-
ribus, est perfectior timore. Neganda de dilectio-
ne naturali, & timore supernat. de quo loquitur
Triden. cum dicer, illum esse donum Dei, & Spiritus Rati-
sancti impulsus. Ratio licet amor Dei finis naturalis
sit in suo genere perfectissimus, quia in genere actu-
uum naturalium moraliū non datur perfectior: quia
tamen non attingit ordinem supernat. non est tanti
valoris & meriti apud Deum, quanti est actus im-
perfectior ordinis supernat. ut licet intra ordinem
naturæ substantia spiritualis sit intra omnia entia
creata naturalia perfectissima, adhuc tamen plus Rati-
amatur à Deo gratia, quæ est accidens, quam na-
tura substantialis. quia quæ sunt ordinis supernat.
sunt quædam singulares & augustæ participationes
naturæ diuinæ, secundum proprium modum es-
sendi, & operandi ipsius: ac proinde illa magis
diligit ut proprietates suæ naturæ, quam quæcum-
que alia ordinis naturalis. Instab. Deus diligit
gratiam in ordine ad personam, cui illam confert Conf.
ergo magis diligit personam, quam gratiam. Con-
fir. gratiam diligit amore concupiscentiæ, perso-
nam verò amore amicitia. Resp. diligit gratiam
ultimè in ordine ad personam, cui illam confert
nego, in ordine ad se, cuius est singularis & au-
gusta participatio, concedo: non plus diligit per-
sonam, quam gratiam nam vtrumque ultimè di-
ligit in ordine ad seipsum, gratiam ut pecularem
participationem propriæ naturæ personam ut par-
ticipationem communem. Ad confir. diligit Deus
amore amicitia supernat. personam, ut distinctam
à gratia, nego; ut informatam gratia, concedo.
Eadem quippe gratia simul est obiectum amoris
concupiscentiæ, ut forma distincta à personâ; &
amicitia ut forma informans & constituens unum
cum personâ, cui confertur. Ad 5. neg. minor. nam
licet una eademque sit bonitas, quam Deus est sibi
ipsi bonus, est tamen respectu nostri diversa, quam
ut auctore est naturæ, & qua largitor est gratia: &
quia bonitas diuina non specificat affectum nostrum
prout est in se, sed prout cognoscitur à nobis, cum
obiectum voluntatis sit bonum ut cognitum; idèo

146 Disput. XVIII. De perfectione Angelorum quoad esse supernaturale. Sectio I.

Deus specificat diuersos actus dilectionis ut finis naturalis, & ut finis supernat. Sicut una est sanctitas & excellentia, qua Deus est sanctus & excellens in se, haec tamen cognita discursu naturali, per effectus naturales, fundat virtutem religionis moralis: cognita notitia fidei supernat. fundat virtutem religionis supernat. Quod idem necessario factendum erit de reliquis virtutibus moralibus acquisitis. Ceterum hanc naturalitatem vel supernat. actuum aliqui desumunt ex solo principio influente, ut ille actus sit naturalis qui ex principio naturali, ille supernat, qui proficiuntur ex principio supernat. non ex motu. Putant enim circa idem motuum formale fidei, aut spei ex. gr. versari posse utrumque actum tam naturalem, quam supernat. eosque tantum differre penes principium naturale & supernat. influens. Ita Molina inconcordia disp. 14, me. 1. & disp. 32. quem sequitur Coninck de actibus supernat. disp. 5. dub. 3. Quae opinio mihi non prob. tum quia tollit nobis viam dignoscendi actus supernat. ex motu supernat. tum quia hoc ipso, quod actus ex nobiliori lumine, & influxu tendit in obiectum, tendit sub diuersa ratione formalis sub qua. Ad confir. Scotti. Esto respondeus Dei ut auctoris naturae & gratiae, ut sic formaliter sumpti, sint respectus rationis; nego tamen, eos ut sic esse formalia motiva actuum, sed fundametaliter tantum acceptos: quo pacto in Deo habent rationes virtualiter diuersas per aptitudinem ad diuersos terminos, in ordine ad quos concipi possunt. Ex his patet, non recte Vasq. omnem amorem amicitiae, quo Deum diligimus propter se, esse quoad substantiam supernat. omnem verum amorem concupiscentiae, quo Deum ut bonum nostrum nobis amamus, esse quoad substantiam naturalem. Nam & amor amicitiae, quo Deum diligimus ut finem naturalem, est quoad substantiam naturalis: & amor concupiscentiae, quo Deum ut bonum nostrum supernat. nobis amamus, est quoad substantiam supernaturalis, cum sit actus spei supernat. iufus. Sed de his seq. 50.

gel. cap. 11. Fundam. Angelii statim in principio sua Fundamenta creationis habuerunt quidquid ad completam ipsorum naturalem perfectionem spectat: naturalis autem beatitudo creaturae rationalis compleetur naturali cognitione & dilectione Dei finis naturalis; & haec ipsa pertinet ad completam perfectionem naturalem angelorum: Sc. Angelus ad naturales suas perfectiones acquirendas non eget discursu & successu temporis ut homo, sed statim & in instanti acquirit illas non igitur indiguit tempore ad eas sibi comparandas, sed statim primo instanti sua creationis illas acquisivit: cum nullum fuerit eo instanti impedimentum, & alioqui Angelus naturaliter suam propensum ad suas naturales perfectiones completere comparandas. Confir. inaccessibilitas non est de ratione cuiuscumque beatitudinis, sed tantum finalis & termini ultimi, non via & inchoatz. Secunda sent. negat, angelos creatos fuisse cum naturali beatitudine: Vasquez 1.p. disp. 226. c. 2. quia ^{fundam.} de essentiâ beatitudinis cuiuscumque est, ut sit perfecta: sed angeli in ea perfectione naturalis cognitionis & dilectionis Dei finis naturalis, in qua primò conditi sunt, non omnes perficerunt: ergo non potuit ea cognitione & naturalis dilectio, quam de Deo, ut sine naturali à principio omnes adepti sunt, habere veram rationem beatitudinis naturalis. August. lib. 11. de ciuit. cap 11 lib. de correpl. & gra. cap. 10. vbi ad beatit. requirit securitatem eam non quam amittendi. Tertia negat angelis in principio sua creationis naturalem beatit. perfectam, ob rationem proxime assignatam; concedit imperfectionem, quales esse potest in naturâ intellectuali creatâ viribus eiusdem naturae comparata: Alber. in 2. dist. 4. q. 2. Bonau. art. 1. qu. 1. Egid. q. 1. art. 1. Richard. art. 2 qu. 1. Agen. q. viii. art. 1. &c. quia omnes in principio sua creationis perfectè cognovissent & dilexerunt Deum finem naturalem, fuerintque liberi ab omni miseria culpe & poena: ergo fuerunt naturaliter beati, beatitudine saltem imperfecta & secundum quid. Pro explicatione nota 50. plerosque ex ciuitate conuenire, angelos statim in primo instanti sua creationis Deum perfectè cognovisse cognitione naturali, cumq; dilexisse dilectione naturalis amicitiae naturalis, exceptis iis, qui negant angelos beatitudine naturalis. Concertatio duplex est.

5. sens. en. gans de beat. pers. perfecta.

Dico 1. non omnes angelii in ea dilectione naturalis amicitiae, quam à principio erga Deum sive ^{7.} Angeli concesserunt, constanter perficerunt, stantes perfecte libere ab illâ cessarunt. Constat in dæmonibus, sicut etiam in qui dilectionem naturalis amicitiae erga Deum vetererunt in odium. Est contra Thomistam disp. preced. sent. 3. infra. Ceterum non audent absolute naturaliter beatit. dæmonibus concedere: eo quod hæc non tantum importat cognitionem & dilectionem Dei finis naturalis, sed etiam rectitudinem voluntatis & fruitionem eiusdem, ut summi boni naturaliter cogniti. quæ carent dæmones miseri. Sed contraria: salem negare non possunt, manere in dæmonibus totam essentiam naturalis beatitatis, quæ tantum consistit in cognitione & dilectione naturalis amicitiae Dei finis naturalis cum inaccessibilitate eiusdem. Cetera enim non tam integrant, quam secundum essentiam ut proprietates illius. ut ipsi fatentur, in beatitudine supernat. rectitudine voluntatis & fructu non integrant, sed consequuntur beatitatis essentiam.

Non omnes Angeli concesserunt, sicut etiam in dæmonibus.

Dico 2. Absolutè & simpliciter dici non potest, ^{9.} Angelii angelos creatos fuisse naturaliter beatos, sed eum ^{creati sunt} addito diminuere, imperfecte, & secundum quid. naturaliter beatii, imperficiuntur. Est auctorum tertiaz sent. Nec aliud intendunt auctoribus, nisi perfecti.

DISPUTATIO XVIII.

De perfectione Angelorum quoad esse supernaturale.

^{1.} *Effe supernaturale dæmonum duplex.* Q uod duplex est; alterum quod habuerunt in via alterum quod possident in termino. Et quia non omnes eundem terminum adepti sunt disputo de via & termino bonorum & malorum; attingendo tantum hic quæ propria sunt angelorum.

SECTIO PRIMA.

An Angelii creati fuerint in beatitudine naturali?

^{2.} *Duplex beatitudo.* B EATITUDO, altera naturalis, quæ in contemplatione Dei ut finis naturalis; alter supernaturalis, quæ in visione intuitiva & amore beatifico Dei ut finis supernat. consistit. De priori. Prima sent. affirmat, omnes angelos primo instanti sua creationis conditos fuisse beatos beatitudine naturali: S. Tho. 1. p. qu. 62. ar. 1. & 2. dist. 4. qu. 1. Scoti in 2. dist. 3. qu. 9. q. Ad quest. & dist. 4. Duran. in 2. dist. 4. qu. 1. Palar. disp. 1. concl. 4. Barn. 1. p. qu. 62. art. 1. dub. 1. Molin. ibid. Suar. lib. 3. de an-

9.

Digitized by Google

Disput. XVIII. De perfectione Angelorum quoad esse supernaturale. Sectio II. 147

tores secundæ, & multi etiam primæ. Fundam. vt ex August. constat, seq. 10. de essentiâ perfectæ beatitudinis est inaccessibilitas sed primo instanti nullus angelus adeptus est naturalem cognitionem, & dilectionem Dei ut finis naturalis inaccessibiliter: in principio suæ creationis fuit in bono confirmatus, sed omnes puri viatores poterant ab amore Dei, tali naturali quam supernat. vi propriæ libertatis de sistere sicut de facto destiterunt malo.

10.
Corollaria
ex dictio.
Fundam.

Deducitur 1. nulla creatura intellectualis viribus propriis, absque speciali auxilio Dei, assequi posset perfectam felicitatem naturalem: quia cum vi propriae libertatis sit veritabilis de bono in malum, nulla viribus propriis, absque speciali auxilio Dei, confirmantis voluntatem creatam in bono, naturalem felicitatem, que huiusmodi confirmationem in bonum importat, assequi poterit.

11.
Coroll. 2.

2. Neque primus homo in statu innocentie fuit perfectè beatus, beatitudine naturali; scilicet illum statum naturalium ac supernat. bonorum non accepit cum perpetuâ perseverantiâ & inaccessibilitate, quæ ad perfectam beatitudinem etiam naturalē necessaria est; sed solum fuisse beatum secundum quid & imperfectè: & quidem imperfectius, quam angelum Angelus n. perfectius Deum cognoscebat diligenter, & non interrupit, ut homo, sed eodem actu continuato illum coepit diligere dilectione amicitiae naturalis usque ad actum peccati. 3. nulla beatitudo viæ habet veram rationem beatitudinis, nisi fuerunt speciali dono gratiæ, voluntatem in bono confirmantis, stabilita: ut fuit beatitudo supernat. viæ Deiparæ, & Apostolorum: qui ita fuerunt in gratia reliquaque donis supernat. acceptis à Deo confirmati, ut ab illis non potuerint potestate consequente, et si potuerint potestate antecedente, quæ incurrit beatitudinis viæ simpliciter non tollit excidere. Ad fund. primæ, nec minor. de beatit. naturali simpliciter: nam hæc non solum includit naturale. in cognitionem, dilectionemque Dei summi boni naturalis sed etiam inaccessibilitatem quam quæ non habuerunt angelii in principio suæ creationis, non potuerunt in eo esse naturaliter beati. Concedenda n. de beatit. naturali imperfectâ & secundum quid. Ad conf. etiam beatitudo viæ & qualiscumque debet stabilire mentem in summo bono, cognitione & dilectione posse; ab eaque anxietatem de possesso beatit. amittendâ tollere. Nam hoc ipso, quod est dubia, non potest esse beata. Quod si prima sent. per beatit. viæ idem intelligat, quod imperfectam, non nisi nomine à nostrâ sent. discrepat.

13.
Ad oppof.
sent. resp.

Fundam. secundæ & 3. confirmat nostram sent. Fundam. secundæ & 3. confirmat nostram sent.

14.
Ad conf.

De bonis etiam prob. æqua fuit ab initio omnium conditio: nam omnes fuerunt viatores, propter bonis actibus ex diuinâ gratia proficisciens, ut angelus etiam probatibus. Natum eadem lex, quæ decreta est hominibus de consequendâ salute per condigna opera, decreta est etiam angelis, ut communis Scholast. ac Patrum sent. docet & testatur Gelasius Papa in disp. contra Pelag. Dein autem angelii sancti fuerunt statim patriæ beatitatem donati permanenter, aut transiunter. Primum repugnat cum ipsorum merito, quo sibi gloriam meruerunt, ut infra. Secundum absque fundamento afferitur.

conficitur. Igitur prius angelii fuerunt beati beatitudine supernat. quam scipios, reliquaque creaturas propriâ nouerint notitiam.

Præterea ibid. docet, statim ac creati sunt angelii, adhuc se creatori suo per claram eius visionem sed continuo, inquit, post verbum Dei facta est lux (intelligit autem pro luce angelos, qui sub nomine lucis discuntur creati) ab aliisque creatis luci lux creata videns illum & se in illa. Et lib. 11. de Civit. c. 9, docet angelos bonos non inquam fuisse à Deo peregrinatos: nam peregrinari à Deo idem est, ac per fidem ambulare, iuxta illud 2. ad Corin. 5. Dum summus in corpore peregrinamur a Domino, per fidem enim ambulamus, & non per speciem. Et saepe alibi docet Angelos creatos fuisse beatos. Confir. clara visio Dei initio creationis omnibus angelis communica- ta in primis commendat liberalitatem Dei erga malos, qui numquam erant ipsum per totam æternitatem visuri. 2. commendat insignem diuinæ charitatis erga malos ostensionem, ut per hanc sui caram visionem evidenter illis ostenderet, ad quam sublimem gloriam, felicemque stratum eos creauerat. 3. demum facit ad aliquod leuamen malorum, ut ex tali specie diuinæ visionis in eorum mentibus relictâ, aliquam capere possent, si vellet, de Deo delectationem, esseque illis talis species aliquis ad Deum non offendendum stimulus.

Constans tamen Scholast. sent. nullum angelum initio suæ creationis fuisse patræ beatitate do- Negas sent. natum. Et quidem de malis res est certior, quam communior. ut probatione indigeat. Nam visio clara Dei redit. De Angelis tamen videntem intrinsecè impeccabilem, at de fide malis res est omnino certa, et, malos peccasse: ergo non potuerunt creari. Beati beatitate patræ, quæ in clara Dei visione consistit. Dices eos tantum in transitu Deum visuisse: ceterum Deum non offendisse, dum ipsum idebant, sed postquam substracta ab eis fuit visio. sed contra: hoc priuilegium videndi Deum in transitu nulli habentes mortali præscito concessum est, immo nec prædestinatis viatoribus, nisi paucis unis, illisque sanctissimis.

De bonis etiam prob. æqua fuit ab initio omnium conditio: nam omnes fuerunt viatores, propter bonis actibus ex diuinâ gratia proficisciens, ut angelus etiam probatibus. Natum eadem lex, quæ decreta est hominibus de consequendâ salute per condigna opera, decreta est etiam angelis, ut communis Scholast. ac Patrum sent. docet & testatur Gelasius Papa in disp. contra Pelag. Dein autem angelii sancti fuerunt statim patriæ beatitatem donati permanenter, aut transiunter. Primum repugnat cum ipsorum merito, quo sibi gloriam meruerunt, ut infra. Secundum absque fundamento afferitur.

Ad au&t. August. resp. 1. Scottus in 2. dist. 3. q. 9. §. 20.
Ad quest. versu. Tertio persuad. cognitio matutina Ad August. creaturarum in Verbo præcedens vespertinam earum responsione varia dem in proprio genere, fuit illa naturalis, quam angelii statione de Deo habuerunt per propriam speciem, distinctè & quidditatè diuinam essentiam representantem non quidem intuitu & in se, sed abstractu & in suo proprio representatio. In ea quippe specie distinctè & quidditatè cognoverunt angelii essentiam Dei, & in eis creaturas producentes, ut effectus in causâ, & ideata in sua ideâ: Vespertina veritas fuit cognitio eârumdem in propriis naturis existentium. Sed contra: ex 10. disp. falsum est hoc Scot. fundam. dari in Angelis speciem naturalem, diuinam essentiam distinctè & quidditatè representantem. Resp. 2. 8. The 1. p. q. 21. 62. art. 1. ad 3. cognitio matutina in angelis, una na- S. Thom.,

S E C T I O II.
An Angelii fuerint creati in beatitudine supernaturali?

15.
Augustinus
dubitandi
dedit occa-
sionem,

RATIO dubitandi est auctoritas August. lib. 4. de Genesi ad litter. à c. 24. ubi concedit angelis notitiam rerum, matutinam in Verbo, vespertinam in proprio genere: docetque cap. 32. angelos prius cognovisse creaturas ut facientes in Verbo, quam viderint factas in propriis naturis: Mens inquit, Angelica pura charitate inhaerens Verbo Dei postea quam illo ordine creata est, ut præcederet cetera, prius ea videt in Verbo Dei facienda, quam facta sunt: ac sic prius in eiusfiebant cognitione, cum Deus dicebat, ut fierent, quan in sua propria natura: que tridem facta in eis ipsis etiam cognovit, minore utique notitia, que vespertina dicta est. At cognitione rerum in Verbo supponit intuituam visionem Dei, in qua beatitudo supernat.

De Nat. Angelor. Tom. II.

148 Disput. XVIII. De perfectione Angelorum quoad esse supernaturale. Sectio II.

turalis, alia gloria naturalis, qua cognoscunt Deum per eius similitudinem in seipso relucem: gloria, quâ cognoscunt eundem Deum per propriam essentiam. Vtraque notitia cognoscit angelus resin Verbo; sed naturali, abstractius & imperfectè; gloria intuitu & perfectè. Primam matutinam rerum in Verbo habuerunt angeli in principio suæ creationis: & de hâc cit. August. Secundam non habuerunt nisi soli boni post absolutam viam in ingressu supernat. beatitatis. Hæc doctrina vera est, vt disp. 10, ad soluendum argu. Sciri. at August. loquitur de cognitione rerum in Verbo clare viso, vt Sciri cit. fatetur: initio cap. 24. Quapropter, inquit, cum sancti Angeli, quibus post resurrectionem coequabimur, si viam, que nobis Christus factus est usque in finem tenuerimus, semper videamus faciem Dei verboque eius unigenito Filio, siue Patri equalis est, perfundamur, in quibus prima omnium creatarum est sapientia: præculdubio universam creaturam, in qua ipsi sunt principaliiter conditi, in ipso Verbo Dei prius nouerant, in quo sunt omnia, etiam que temporaliter facta sunt: eterna rationes, tamquam in eo, per quod facta sunt omnia: ac deinde in ipsa creatura, quam sicut nosterunt, tamquam infra despicientes, tamquam referentes ad illius laudem, in cuius incommutabili veritate rationes, secundum quas facta est principaliter videntur. Hæc August. qui paulò post hanc scientiam rerum in Verbo, appellat matutinam igitur August. non loquitur de cognitione rerum in Verbo abstractiuè ac naturaliter tantum cognito aliqui nullum esset discrimen inter cognitionem matutinam, & vespertinam.

22.
Responso
vera.

23.
Noue diffi-
cultati o-
currunt.

Mane &
vespera in
Gen. quid?

24.
Peregrinari
à domino
quid?

grinari à Deo non accipit ibi eo sensu, quo Paulus pro ambulare in fide, sed pro separari seu apostari à Deo per peccatum, iuxta illud Luca 15. quod de filio prodigo dicitur: Et peregere profectus est in regionem longinquam: quod de peregrinatione per peccatum intelligunt Patres. Ceterū ad explic. August. vbi docere uidetur, angelos creatos fuisse beatos, distinguenda beatitudo, duplex altera via semiplena & imperfecta; altera patiæ plena & perfecta: ita de corpore & gratiâ cap. 10. Diabolus vero & angelii eius etiā beati erant antequam caderent, & se in misericordiam cafueros esse nesciebant, erat tamen abducens quod deorum adderetur beatitudini, si per liberum arbitrium in veritate stetissent, donec istam summa beatitudinis plenitudinem, tamquam premium ipsius permanescerent, id est, ut magna per Spiritum sanctum dicta abundantia charitatis Dei, cadere ulterius omnino non possent, & hoc de se certissime noscent. Hanc plenitudinem beatitudinis non habebant, sed quia nesciebant suam futuram misericordiam, minore quidem, sed tamen beatitudine sine ullo vitio fruebantur. Nam si sum casum futurum noscent, eternumque supplicium, beati viisque esse non possent, quos huius tanti malitiae iam tunc miserios esse compelleret. Eod modo loquitur ibid. & lib. 11. de civit. cap. 12. de primo homine, quem pariter docet fuisse ad initio beatum, quia sine ullo uitio, & absque sui futuri casu praecientia creatus est. Ex quibus duplex in sent. Aug. Duplex beatitudo, altera cù certa scientia futuræ perennitatis videtur in altera absque scientia futuræ misericordia. Prior plena sententia & perfecta, quam soli beati possident; posterior August., semiplena & imperfecta, quam omnes Angeli, & priores homines initio suæ creationis habuerunt: & quam etiam cit. lib. 11. cap. 12. habere docet homines, qui iuste & pie cum spe tantum futura immortalitas hanc vitam ducunt sine crimen vestigante conscientiam. Sc. qui non habet certam scientiam futuræ perennitatis, hoc ipso dubius est de suâ futurâ felicitate cum hæc pendeat tum à diuinâ, tum à propriâ voluntate, quæ mutabilis est, nec poterit cum tali dubio esse plenè & perfectè beatus.

Ad confir. nego ullam rationem ex assignatis sufficientem esse ut dicamus, angelos malos Deum ad resp. ad suad. liquando vidisse: non primam, nam liberalitas Dei damnosissimam erga rebellés te ostendit, in eorum naturis extorndis tot tantisque naturæ ac gratiæ donis, quibus illi male videntur; Non secundam; nam hunc insignem charitatis affectum sufficientissimè Deus illis declaravit, dum tot tantaque dona supra corum merita impetravit. Ceterum ad ostendendum illis, ad quam sublimem gloriam, felicemque statum eos erat eucturus, non opus erat clara sui visione, sed sat fuit infallibilis fidelis reuelatio proprio suo testimonio ut proprio sigillo obsignata, quam omnibus ab initio fecit. ut eadem infallibilis reuelatio de futurâ gloriâ conferenda, sufficit hominibus. Non deum sufficit tertia ratio: tum quia memoria præteritæ visionis potius fuisse dæmonibus materia acerbioris penitentie ac tristitie, dum recordarentur à tam sublimi gloriâ se deiectos: tum quia etiam si talis memoria fuisse eis causa alicuius solaminis, eo tamen digni non essent, qui tantæ pertinaciæ ausi sunt contra Deum rebellares.

S. Ec

Iuxta ea quæ dicta sunt, intellige August. vbi docet, lucem Angelicam statim à Deo formatam adhæsse creanti luci per illius visionem. nam propter breuem moram inter creationem & beatificationem, illa duo non distinguit. Facilius est locus lib. 11. de civit. cap. 9., vbi Angeli boni numquam dicuntur fuisse à Deo peregrinati, nam pere-

SECTIO III.

An Angelii creati sunt in gratia & iustitia habituali.

27.
Duplex
gratia.

28.
1. Sens. neg.

Angelos ma-
los nunquam
habuisse
gratiam.

29.
Fundam.

Confirm.

30.
Prob. 2.

a fortiori.
ex Aug.

31.
Prob. 3.

GRATIA, habitualis una quae sanctificans dicitur, & necessaria est ad opera aeternae vitae condigne meritoria; actualis altera, quae & auxiliatrix nuncupatur; & consistit in supernat. cogitatione intellectus, & piâ affectione voluntatis, quas, teste August. Deus infundit creature, absque liberâ cooperatione ipius, & in supernat. influxu Dei ad actus aliquo modo supernaturales. Potissimum difficile est de gratia habituali. Prima sent. negat, Angelos cecatos fuisse in gratia habituali, sed in purâ tantum natura: Hugo. Viterbiensis. tract. 2. c. 2. & lib. 1. de Sacra. p. c. 19. Alen. 2. p. q. 19. m. 2. Henri. quodlib. 8. q. 10. §. Ad dubit. Magist. in 2. dist. 3. c. 6. & dist. 5. c. 2. 4. & 6. Bonau. in 2. dist. 4. art. 1. q. 2. Richard. art. 2. q. 2. Aegid. q. 1. art. 4. Argen. art. 2. Rnbio. q. 3. Mayre. q. 1. Marsil. q. 4. art. 1. concl. 1. utramque sent. ut probabilem defendant Scotus in 2. dist. 5. q. 1. §. Ad inquir. Gabriel dist. 4. vn. ar. 2. concl. vn. Palat. dist. 2. Omnes huius autores conueniunt, angelos malos nunquam habuisse gratiam habitualem, excepto Scoto, qui in veraque sent. docet omnes habuisse vel in ipsa creatione iuxta aliam sent. vel paulò post iuxta hanc quam gratiam mali per peccatum amiserunt, & boni per actus meritorios conseruarunt & auxerunt. Fundam. si semel angeli habitualis iustitiam accepissent, nunquam ab eâ recessissent: tunc quia quod semel angelus deliberatè eligit, nunquam defert: si autem gratiam habitualis accepissent, procul dubio illam per aliquid meritum saltem de congruo acceperint: ergo deliberatè illam sibi elegiunt: igitur semel electam nunquam per peccatum defuerint. Tunc quia si mali habuissent gratiam habitualis, illam perfectè cognouissent: nam angelo debita est comprehensiva notitia omnium, quae habet in se. at comprehendendo gratiam habitualis, comprehendisset illam et singularem & augustam participationem naturæ diuinæ; & ut principiū exigens visionē & amorem beatificū, & certainas operationes proprias Dei; ergo non potuissent illam sibi non amare; nec potuissent ab eâ per peccatum recedere. Conf. plus perfectiusq; angelus sibi diligite esse supernat. quā naturale sed esse naturale necessariò sibi diligit: ergo etiam esse supernat. quod mediante gratia diuina participat: at non possumus ab illa perfectione voluntariè recedere, quam necessariò amamus. Probant 2. primus homo non fuit in gratia conditus: ergo nec Angelus. nam magis necessaria fuit gratia homini, propter maiorem naturæ imbecillitatem, & sensibilium obiectorum incitamenta: Antec. colligitur ex August. lib. cenis. cap. 12. vbi docet, quantum ad spem futuræ virtutem, beatores esse homines in natura lapsa, quam fuerit primus homo in paradyso; hoc autem verum esse non potest, nisi ratione gratia, quā habet homo in natura lapsa, & non habuit in natura integra, idem confirmat lib. de correpte. & gratia cap. 10. Saluberrimè confitemur, Deum Dominumque rerum omnium, sic ordinasse Angelorum & hominum viam, ut in ea prius ostenderet, quid posset eorum liberum arbitrium, deinde quid posset gratia beneficium. Ergo non prius data est eis gratia, quam operata fuerit natura per liberum arbitrium. 3. Colligunt haec

De Nat. Angelor. Tom. II.

sent. ex variis Patrum testimonij. 1. ex August. qui lib. 1. de Genesi ad litter. cap. 3. & 17. & lib. 2. c. 8. & lib. 4. c. 21. & 22. & saepè alibi, nomine celorum intelligit angelos, qui prius quam formarentur luce gratiae, creati sunt informes, ut cœli. Ia scribit c. lib. 4. cap. 22. Si lux ista, que primis creatura est non corporalis, sed spiritualis est, sicut post tenebras facta est, ubi intelligitur à sua quada informitate ad Creatorem conuersa, atque formata, &c. 2. August. lib. 11. de Genesi ad litter. c. 19. fine docet, angelos malos ab ipso suæ conditionis exordio cecidisse, nec aliquando in veritate steruisse: id explicat c. 23. Quod ergo putatur numquam diabolus in veritate steruisse, num quam cum Angelus beatam duxisse vitam, sed ab ipsa sua conditionis initio cecidisse, non sic accipendum est, ut non propria voluntate depravatus, sed malus à bono Deo tratus putetur. Et paulò post ita subdit: Vnde beata, atque Angelice vita dulcissimum non gustauit quam non viue accepit am fastidit, seu violendo accepere deservit & amissit. Quod magis explicat: Ille continuo impudens, consequenter & mente cœcus, non ex eo quod accepereat cecidit sed ex eo quod accepereat, si subdolus voluisset Deo. Quod profecto quia noluit, & ab eo, quod accepurus erat, cecidit. Vbi diaboli casum non explicat per amissionem boni, quod accepterat, sed quod accepturus erat, si recte operatus fuisset. 3. ex Gregorio 32. moral. c. 32. vbi explicans locum Ezech. 28. Et foramina tua s. Gregor. in die, quā conditum est, preparata sunt, ita scribit: Foramina idcirco in lapidibus sunt, ut vinculati auro in ornamenti compositione iungantur, & nequaque à se dispendiant, quos interfusum aurum repletu foraminibus ligat. Huius ergo lapidi in die conditionis sua foramina preparata sunt, quia videlicet capax charitatis est conductus, quem repleti voluisset, stantibus Angelis, tamquam positi in regia ornamento lapidibus portuisset inbarere. Si enim charitas auro fœse penitentiale præquisisset, sanctus Angelus sociatus, in ornamento, ut diximus, regio lapus fixus manu. Habuit ergo lapus iste foramina, sed per superbiam virtutum charitatis auro non sunt repleta. Nam quia idcirco ligantur auro, ne cedant, idcirco iste cecidit, quia eiusdem personarum manu artificis, amoris vinculis ligari contempsit. Ergo in sent. Gregorij angeli mali solùm creati sunt capaces ad charitatem habendam, quam quia superbia virtus contemplerunt, à Deo non accepunt.

Secunda affirmit, omnes angelos tam bonos, 33. quā malos creatos fuisse in gratia & iustitia ha. Probabilior sent. affirm. bituali: S. Thom. I. p. q. 62. art. 3. & 4. & in 2. dist. 4. Angelos omo. q. 1. art. 3. & quodlib. 9. q. 4. art. 3. Albert. in 2. dist. 3. n. 3. in gratia art. 12. Durand. dist. 4. q. 2. Arimón. q. vn. art. 3. concl. 1. habitualis Capreol. q. 1. art. 3. ad 1. Gr. gor. con. 5. concl. Maior. q. 1. creates: Caiet. 1. p. q. 62. art. 3. & 4. Sotil. lib. 1. de natura & grat. cap. 5. post med. Bannez. 1. p. q. 62. ar. 3. concl. 2. Zumel ibid. q. 1. concl. 4. Mol. ne. Valquez. disp. 227. c. 2. Valent. ibid. q. s. 13. pu. 1. Suar. lib. 5. de angel. c. 4. & c. Q. 1. ex sent. probabilior est, & Scripturæ & Patrum testi. monij magis consona; nec obscurè colligitur ex illo. Ezech. 28. Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia & perfecta decore: omnis lapis pretiosus operatus tuus. Tu Cherub perfectus in viis tuis à die conditionis tue, donec inuenta est iniurias in te. Quem locum etsi non omnes Patres intelligunt de Lucifero, inter quos est August. lib. 11. de Genesi ad litter. c. 25. qui illum intelligit de membris diaboli, qui sunt homines mali; communiter tamen illum interpretantur de Lucifero sub persona Principis Tyriorum, ut Tertull. lib. 2. con. Marcio. Hieron. in hunc loc. Ambros. lib. de paradiso c. 2. August. 11. de Civit. c. 15. Gregor. lib. 32. moral. c. 1. 24. & 25. Thodor. relatio à Glossa in Ezech. Beda lib. quast. q. 9. Isidor. de summo bono c. 12. & c. Ex quo sic arguo. Lucifer fuit perfectus à die conditionis

150 Disput. XVIII. De perfectione Angelor. quoad esse supernaturale. Sectio III.

tionis suæ, donec inuenta est iniqüitas in eo: igitur aliquid per peccatum amisit, quod à die conditionis suæ acceperat, alioqui non fuisset à die conditionis suæ perfectus, donec inuenta esset iniqüitas in eo. Hoc autem non potuit esse perfectio aliqua naturalis, quia nullam perfectionem naturalem amisit per peccatum; nam ut est communione Patrum & Theol. axioma, omnia naturalia post peccatum manerunt integra in angelis. Ergo fuit aliqua perfectio supernat. Hæc autem fuit gratia habitualis sub nomine signaculi similitudinis Dei expressa; cum sit singularis participatio, & quasi character naturæ diuinæ. Vnde Similitudinem Dei Dei similitudinē illam appellat Bernardus serm. 5. & 86. in cantica. Copiam diuinae essentie Nyssenus super cantica hom. 4. Picturam Dei Ambrosius lib. 6. Hexam. c. 8. Ipsam naturam diuinam participarem S. Thom. I. 2. q. 110. sr. 3.

35. Eadem sent. docent Patres. 1. Basilius in Psal. Prob. 2. ex Eccl. 1. 2. 32. Angelos n. m. q. initio, ut essent, Verbum opifex omnium condidit: sanctificationem verò simul impendit ipfis spiritus sanctus. Non enim in infantei stature sunt creas, deinde peccatum exercitatis aequa perfecti, sic spiritus susceptione dignissimi habebit, sed in prima constitutione, & quasi quadam conspersione sua substantia simul infusam habuerunt sanctitatem. Quo quid pro hac sent. clariss? 2. Cyrillus lib. 6. in Ioann. cap. 6. vbi de diabolo. In veritate, inquit, non stetit, quia prolapsus est à veritate, nec voluit manere in sua origini sanctitate. Factus enī fuerat ad imaginem & similitudinem Dei: sed superbendo retrinxit quidem imaginem, quia non perdidit naturam immortalitatis; amisit tamen veritatem similitudinis. Per veritatem autem similitudinis intelligit gratiam habitualem, quam, ut supra, comine similitudinem Dei intelligunt Patres. 3. Damascenus lib. 2. de fide Orthod. c. 3. Per Verbum Dei creati sunt Angeli, & per sanctificationem spiritus sancti perfecti, proq. sua dignitat, & ordinu ratione illuminationem, & gratiam participantes. Hæc Damasc. qui angelos pro luce dignitatis ordine in ipsa creatione diuinæ gratiae participes agnoscit. 4. Hieronym. in cap. 3. Osee init. Pristinam gratiam perdiderunt, sicut demones, qui lapsi de propria dignitate, & nihil antiqua gratia possidentes, aridi sunt, & veteris siccitatem marcescentes. Igitur in sent. Hieron. demones aliquando fuerunt in gratiâ. Quid illam habuerint ab initio creationis, colligitur ex cod. cit. Ezech. 28. 5. Ambrosius in Psal. 118. serm. 7. Superbi inique agebant, docet Ipse diabolus per superbiam nature sue aquisit gratiam. Vbi nota rō nature sue, non coniungi cum gratiâ, quasi amiserit gratiam sue naturæ, sed cum superbia, ut sensus sit, per superbiam excellentiæ proprie natuæ, amisit gratiam. 6. Augustinus lib. 11. de Civit. c. 9. docet, angelos statim creatos participes fuisse lucis æternæ. Nec intelligi potest tantum de bonis: nam cap. 13. *M. equalis, i. equi, felicitati omnes ab initio creati sunt: Nec de participatione sapientiæ & lumini naturalis: nam statim subiungit: Et ita fuerunt, donec isti, qui nunc malis sunt, ab illo bonitatis lumine sua voluntate cecidissent. Non cederunt autem à sapientiæ & lumine naturali, quæ post peccatum manserunt integra, sed à iustitiae & lumine supernat.* Et I. 12. cap. 9. docet, numquam bonos absque bona fuisse voluntate, in quâ & malis creatus sunt. 7. Gregorius lib. 32. moral. cap. 24. sic de Lucifero scribit: Quid namque boni non habuit, si signaculum Dei similitudinē fuit? De filio quippe annuli talis similitudo imaginis exprimitur, qualis in figillo eodem essentialiter habetur. Et licet homo ad similitudinem Dei creatus sit, Angelo tamen quasi maius aliquid tribuens, non eum ad similitudinem Dei conditum, sed ipsum signaculum Dei similitudinem dicit, ut quo subtilior est in natura, eo in illo si-

militudo Dei pleniū credatur. Et cap. 25. explicans Luciferi perfectiones, quas à Deo accepérat; Qui in modio, inquit, ignitorum lapidum perfectus ambulauit: quia inter Angelorum corda charitatis igne succensa, clara gloria conditoris exicit. Quem bene extenuit, ac protegentem dicit: omne enim, quod extensis protegimus, obumbramus. Et quia comparatione claritatis sue ceterorum claritatem obumbrasse creditur, ipse extensus & protegens fuisse perhibetur. Reliquos enim quasi obumbrando operuit, qui eorum magnitudinem excellētia maiore transcendit. Quid loquatur de excellētia supernat. oria à gratiâ, & virtutibus supernat. constat ex iis, quæ cap. 26. subiungit: De quo idcirco tam mira, in quibus fuit, & que amisit, insinuat. Non amisit autem Lucifer excellentiam suæ naturæ, quæ integra manet, sed excellentiam gratiæ, & donorum supernat. 8. Anselm. de casu diaboli c. 6. sic de malis ratione: Illi vero Angeli, qui maluerant illud plus, Anselmus; quid nondum Deus illi dare volebat, quām stare in iustitia, in qua facti erant: eadem iustitia iudicante, & illud, proper quod illam contemperunt, nequaquam obtinerunt; & quod senebant bonum amiserunt. Amiserunt autem non bonum naturale, ut supra, sed bonum supernat. in quo creati fuerant.

Prob. ratione: Prima. Angeli creati sunt à Deo, ut per condigna merita supernaturalem beatitudinem consequerentur: ad hoc autem necessaria erat gratia habitualis sanctificans: ergo illam habuerunt à principio creationis. Nam à principio creationis Angeli erant capaces supernaturalem beatit. condignis actibus sibi promerendi. Maior constat à paritate hominum, à quâ lege non fuerunt exempti angeli, ut ex Patribus constat. Ecce confirm. hic modus consequendi beatitudinem per condigna merita altior est, & conformior tum diuinæ prouidentiæ, quæ quoad fieri potest res ad suos fines perducit mediante coöperatione carum: tunc dignitati naturæ inelletricis. Nobilior quippe modus est ut pura creatura beatitudinem consequatur ut præmium per opera condigne merito, quâm ut purum donum & gratis. Dixi, pura creatura, ut exciperet Christum, qui beatitudinem animæ accepit altiori titulo naturalis filiationis Dei: quia si illam accepisset per propria merita, primus etus meritorius debuisset præcedere visionem beatato Dei; cum non potuisset per actum visionis, visionem sibi promereri: ita ut primus etus anima Christi erga Deum, non fuisse intuitivus Dei, sed abstractivus; quod non decuit. Minor prob. tum quia ad condignum meritum requiritur persona positiæ digna & amica præmianti: Fit autem viatriæ positiæ digna & amica Dei per solam gratiam habitualem, ut seq. tom. Tum quia ad condignum meritum requiritur æqualitas operis ad præmium, ut de merito. At nullum opus puræ creaturæ viatricis potest esse æqualis valoris cuæ beatitudine supernat. nisi sit dignificatù à gratiâ habituali. Quia etiæ auxilio supernat. elicited non est ratè perfectionis & dignitatis, quâtæ est visio Dei, in quâ principaliter beatitudo supernat. cōsistit, nisi sit à gratiâ habituali dignificatù. Hæc enim, cum Descriptione sit perfecta participatio naturæ diuinæ, & præmium exigens omnes diuinæ operationes creaturæ communicabiles, est forma perfectior saltem quoad entitatem visione beatificâ, quippe quæ exigit illam sicut principium exigit suam propriam operationem: ac proinde opus condignum beatitudinem ab ipsa crit condignum meritum visionis beatæ.

2. Primus homo creatus est in gratia: ergo & angelus. Nam idem creatus est homo in gratia, ut Ratio 2. per illam consequeretur supernat. beatit. at etiam Angelus ha-
bitualis.

36. Cyrilus. 37. Damascen. 38. Euseb. 39. Ambrosius. 40. Augustinus. 41. E. Gregor.

Disput. XVIII. De perfectione Angelorum quoad esse supernaturale. Sectio III. 151

Valentia
censura.

Angelus eam consequi debebat : Antecedens colligitur ex Anacletio ex ep. I. & docet Trident. sess. 5. in decreto de pecc. orig. vbi definit, Adam per peccatum statim sanctitatem & iustitiam, in qua constitutum fuerat amississe. Et quidem quoad infusionem gratiae simpliciter, sent. hæc est adeo certa de angelis, ut oppositam Valent. cit. appelleret temerariam. Quoad infusionem vero in eodem instanti creationis, res est longè probabilius : tum à paritate primi parentis, qui ex Concilio Arauf. 2. can. 19. gratiam accepit in ipso instanti creationis : *Natura humana etiam si in illa integritate, in qua est condita permanet, &c.* Vbi In quā est condita, idem sonat, ac in quā est creata. Quod loquatur de integritate gratiae, constat ex verbis, quæ subdit : *Vnde cum sine gratia Dei saltem non posset custodiare, quam accepit.* Tum quia Dei perfecta sunt opera, & angeli ab exordio creationis erant capaces meriti de condigno respectu beatitudinis supernar. ergo dicendum, statim illis gratiam habitualem fuisse collatam, cum nullum fuerit in exordio creationis obstaculum.

45.
Corollaria. omnes angelos initio creationis simul cum iustitia habituali accepisse omnes virtutes supernat. tres Theologales, fidem, spem, charitatem, & reliquas infusas moralis angelicæ naturæ proportionatas. Indicat August. 12. deciu. c. 9. vbi non minus de angelis, quam de hominibus intelligit locum ad Rom. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanguinem.* Ex quo loco Theologi hanc intusione vi tutum supernat. in homine. Quia non minus angelii, quam homines indigerunt habitibus supernat. ad connaturaliter eliciendos actus æternæ vitæ condigne meritorios.

Conf. At hæc est potissima ratio, cur huiusmodi habitus infundantur hominibus. Confirm. cùm angelii fuerint aliquando viatores, debuerunt in via esse perfectè instructi in ordine ad actus supernat. quos ut propriæ naturæ consentaneos poterant in via exercere ; sc. omnes actus virtutum Theologaliū, & infusarum moralium angelicæ naturæ proportionatarum: igitur omnes illas debuerunt in via habere tam boni, qui propriis meritis eas sibi auxerunt, quam mali, qui statim post peccatum eas amiserunt.

46.
Non omnes
virtutes
moralis in-
fusa sunt
Angelus pro-
portionata.
Dices t. Dixi, *nature angelice proportionatae.* nam multæ sunt virtutes infusæ morales, quæ non sunt angelicæ naturæ proportionatae, quales sunt quæ ad appetitum sensitivum moderandum ordinantur ; quem non habent angelii. Hacten desunt, qui has etiam virtutes appetitus sensitivii moderatrices collocent in angelis. 1. Quia licet illæ non sint ad operandum necessariæ, possunt tamen eis esse ad ornamentum : Ita character in homine non est ad operandum, sed solum ad ornamentum. 2. Posse sunt angelii ex affectu & motivo talium virtutum eas hominibus desiderare & procurare. 3. Multi in Christo & B. Virgine ponunt habitum penitentia supernat. cuius tamen potissimum actus, qui est proprij peccati detectatio, esse non potuit.

47.
Virtutes ap-
petitus sensi-
tivi mode-
ratrices non
sunt infuse
Angelis. At longè probabilius non esse huiusmodi virtutes, appetitus sensitivii moderatrices, angelis infusas. Quia vbi non potest habere locum primarius effectus & finis virtutis, sc. moderatio appetitus sensitivii, qui in angelis non est, virtus non est possenda : nam vbi cessat primarius effectus & finis virtutis, cessat primarium motuum Dei illam producendi : sc. principale motuum Dei virtutem producendi, est ipse principialis finis virtutis. Cum enim Deus res producat, illas ad suos fines per intrinsecam inclinationem & propensionem dirigeando; hoc ipso, quod res aliqua proficitur ex liberali voluntate Dei cum intrinsecâ propensione ad

aliquem finem, talis finis est motuum Dei productoris ac ordinantis rem ad tales finem : cum non possit Deus non intendere id, quod liberè producit. Et quamvis possit infundere propter fines secundarios ; probabile tamen non est primario fine cessante, eas à Deo infundi. Constat t. in habitu supernat. fidei ; hic quia eius primarius finis cessat in beatis, non fuit Animæ Christi iniulus.

48. 2. alioqui multos habitus beatorum proprios, ob huiusmodi secundarios fines, infunderet Deus viatoribus. Dices. Manent istæ virtutes appetitum moderantes in hominibus beatis, in quibus tamen non exercent suum primarium effectum, cù in patria cesseret omnis necessitas appetitum moderandi. Resp. plus requiri ad rem primò producendam, quam ad eam semel productam conservandam. Nam quando res primò producitur, nullum habet ius ad esse, quod primò accipit : postquam verò producta est, acquirit naturale ius ad proprium esse, quo non priuatur, nisi sit prorsus invile, & nullius esse & rūs capax. Quia igitur virtutes infusæ appetitus sensitivii moderatrices, possunt in beatis habere aliquem effectum, saltem secundarium complacentiæ de actibus præteritis ex proprio motu earum, non corruptuntur, sed perseverant in beatis.

49. Ad 1. oppositæ ; patet : ornatus non est primarius finis virtutis. Ad confirm. nego characterem esse tantum ad ornatum animæ, sed primariò ad habituam animam, vel ad Sacraenta suscipienda, ut Baptismatis, vel ad Christi militiam proficendam, ut Christmatis ; vel ad sacras functiones validè peragendas, ut character Ordinis : qui omnes manent in Patria ad ornatum, & distinctionem obsignatorum à non obsignatis. Ad 2. ille finis secundarius est, qui de potentia ordinata sufficiens non est ad virtutem primò producendam ; & potest ex nobilitate & connaturaliori motu exerceri, scilicet ex motu charitatis, ex cuius motu & nobilitate, & connaturaliū omnia bona proximo diligimus & procuramus. Ad 3. primarius effectus penitentia supernat. non est proprium peccatum detestari, sed supremo iuri, quod Deus habet in actiones morales creaturæ, sc conformare, & contrarium tali iuri siue proprium, siue alienum detestari. Quos actus, cùm imperfectionem non inuoluant, exercere potest virtus penitentia supernat. in anima Christi, eiusque Matris, ut tom. 8.

50. Deducitur 2. Omnes virtutes Angelorum infusæ, esse eiusdem rationis specificæ cum virtutibus infusis hominibus. Constat t. à paritate gratiæ habitudinis, luminis gloriae, & charitatis beatificæ, quæ ex communi sent. sunt eiusdem rationis in virtutisque. 2. tam hominum, quam angelorum virtutes supernat. tendunt ad idem obiectum formam ; suntque connaturales proprietates eiusdem gratiæ habitualis, à quæ & moraliter dimanant. 3. **A priori** virtutes supernat. non specificantur à proprio modo operandi creaturæ, cui infunduntur, sed à proprio modo operandi Dei, cuius sunt naturales quasi proprietates. At hic modus proprius operandi Dei est idem, siue participetur ab angelo, siue ab homine. Maior prob. non sunt proprietates naturæ creaturæ, cui infunduntur, sed increatæ ad quam dicunt peculiarem ordinem. Dices. Fides non sicut eiusdem rationis in angelis viatoribus, ac in hominibus : nam in angelis fuit cum evidentiâ in attestante, in nobis est cum obscuritate diuinæ attestacionis. Sed fides cuius in attestante specie differt à fide obscurâ in attestante : quia una tenet ad

152 Disput. XVIII. De perfectione Angelor. quoad esse supernaturale. Sectio I V.

Solutio 1. dit ad obiectum materiale per evidentiam obiecti formalis; altera tendit ad obiectum materiale per obscuritatem obiecti formalis. Respond. 1. neg. antec. vniuersaliter de omnibus angelis: nam, ut constabit, non omnes, sed unus tantum angelus habuit evidentiam mysteriorum reuelatorum in attestante in via: reliqui habuerunt actum obscurum fidei, quo eadem mysteria reuelata crediderunt ex testimonio Dei obscurè sibi applicato ab uno, qui in angelorum republicâ ex ordinatione Dei constitutus erat caput & director omnium in rebus ad vitam eternam pertinentibus. 2. etiam in pluribus hominibus viatoribus communicatum est lumen propheticum, quod ad mysteria reuelata tendit per assensum evidentem in attestante: ergo habitus supernat. fidei insulsus angelis sicut eiusdem rationis cum lumine insuso Propheticis.

Ad fund. oppositæ nego sequel. ad 1. prob. nego maior. de quâ infra: nec concedenda minor; de quâ resp. Ad 2. etiam angelus viator naturam gratiam habitualis perfectè comprehendat: etiamen comprehensa, adhuc non videt intuitu Deum, ut obiectum visionis, & amoris beatifici, quod solum posset angeli voluntatem confirmare in accepta gratia conservanda; sed tantum abstractu: quod non sufficit ad necessitandam voluntatem angelii in accepto bono persistendo. Ad confirm. neg. simpliciter maior in sensu intentio; 1. quia esse supernaturale gratia diligit amore concupiscencie, seu proper proprium esse naturæ: esse vero naturale propriæ naturæ diligit amore amicitiae seu benevolentiae, seu scipsum ut finem cui. 2. quia sine esse supernat. gratia potest angelus simpliciter esse, non sine esse naturali propriæ substantiae. 3. quia esse supernaturale gratia angelus apprehendere potest sub aliquâ ratione mali, saltu ardui ac difficultis, cum ad illam seruandam, vel consequendam necessaria sit præceptorum obseruantia. Contrà vero, esse naturale propriæ substantiae sub nulla ratione mali, ne ardui quidem ac difficultis apprehendi potest, cum non sit amissibile, vel acquisibile, ac profinde ad illud conseruandum, vel acquirendum non est opus angelo præceptorum obseruantia. Atque ex his constat, posse angelum recedere à conseruatione esse gratia supernat. non à conseruatione esse naturalis proprij suppositi. Ad 2. neg. antec. ex dicitur. Ad prob. Augustinus eo loco non comparat iustum in naturâ lapsâ cum primo homine in paradiſo constituto, quantum ad spem futuræ. vitæ simpliciter; sed iustum in naturâ lapsâ habentem certam reuelationem de futurâ vitâ cum primo homine in paradiſo constituto absque huiusmodi certitudine; Quantum itaque periret ad delectationem presentis boni, beatior erat primus homo in paradiſo, quam quilibet iustus in hac infirmitate mortali. Quantum autem ad spem futurâ boni, beatior quilibet in quibuslibet cruciatis corporis, cui non opinione, sed certa veritate manifestum est, sine fine se habiturum omni molestia carentem societatem angelorum in participatione summi Dei, quam erat ille homo sui casus incertus in magna illa felicitate paradiſi. Ad aliud dico, ibi non loqui de libero arbitrio in puris naturalibus constituto; nam infra subiungit, Denique Angelii quidem per liberum arbitrium à Domino Deo refuge facti sunt: refugientes tamen eius bonitatem, qua beati fuerunt, non potuerunt, eius effugere iudicium. Supponit ergo per peccatum eos amississe bonitatem, sc. sibi inherenter, quâ beati facti fuerunt: sed loqui de libero arbitrio tam hominum, quam angelorum in ordine ad perseverantiam, vel non perseverantiam in bono accepto per beneficium gratia congrua, vel non

congrua. Nam de hâc questionem initio proponit: Sed illud magu querendum, operosiusque tractandum est, quomodo respondeamus ei, qui dicunt: Si in illa rectitudine, in qua sine virtute factus est, habuit perseverantiam, procul dubio perseverauit in ea. Et si perseverauit, utique non peccauit, nec illam suam rectitudinem, Deumque d. servit. Eum autem peccasse, & desertorem boni suscepisse, veritas clamat. Non ergo habuit in illo bono perseverantiam, & si non habuit, non utique accepit. Ad hanc soluendam affert illa verba, nempe ut post collatum utique tam homini, quam Angelo gratiam habitualem, nondum tamen ea beneficio gratiae actualis congrua confirmata, ostenderet Deus, quid coru: in posset liberum arbitrium cum gratia dumtaxat habituali, & actuali tantum sufficienti; deinde quid beneficium ipsius gratiae congrua posset in ordine ad perseverandum in bono accepto. Legge S. Thom. 1. p. q. 5. ar. 1. ad 3. ex quo nostra hâc: resp. eritur. Ad 3. primum intellige, vel de informitate substantiae angelorum, natura tantum Exponuntur præcedente formitatem gratia: sicut & in eiusd. alio Augu- sent. informitas celorum, quibus angelos compa- fuisse testi- monia.

56. Secundum intellige iuxta ea, quæ senior conscripsit in lib. de correptione & gratia. vt diabolus non à principio temporis, quod inter ipsius creationem & peccatum intercessit, ceciderit. Nam quod sub dubio priori loco dixerat, Ab ipso vel tempori, vel sue conditionis iniuste; in posteri. loco cap. 10. absolute definit, angelos malos, antequam caderent, fuisse beatos: Diabolus & Angeli eius etiâ beatissimis, antequam caderent, & se in misericordiam rasuros esse nesciebant, erat tamen adhuc quod eorum adderetur beatitudini, si per liberum arbitrium in veritate fletissent, donc istam summe beatitudinem plenitudinem, tamquam premium ipsius permanentis acciperent. Quare cum 1. loco docet, angelos malos numquam in veritate sterisse. neque ex eo bono cecidisse, quod acceperant, sed quod accepturi erant, explicandus erit de pleno & consummato bono beatitudinis, quod accepturi fuisserint in termino viæ, si per liberum arbitrium cum oblatâ gratia perseverassent. Eodem modo intellig. Gregor. nempe de charitate perfectâ & consummatâ patriæ. Alioqui, vt supra. ipse docet, Luciferum, antequam caderet, fuisse plenum omnibus bonis, quæ postea per peccatum amisit.

S E C T I O I V.

An Angelii gratiam iustificantem acceperint ex propriis meritis, an omnino gratus?

57. **S**VPPONOR nullum actum, solius naturæ viribus cum solo generali concursu Dei elicimus, esse alicuius doni supernaturæ meritorium apud Deum: proinde cum de merito angelorum respectu gratiae iustificantis questionem instituimus, non intelligimus de merito solius naturæ, sed simul etiam gratia viribus elicito. Quod duplex est, alterum congruum, ex auxilio tantum actualis gratia elicium; alterum condignum, ex habituali gratia protectum. De utroque quæstio. Prima sent. af. 1. Sent. affir. firmat, omnes angelos in primo instanti suæ creationis de merito ei condigni.

56. Explicatur Augustinus. Sic scribit. Ad prob. Augustinus eo loco non comparat iustum in naturâ lapsâ cum primo homine in paradiſo constituto, quantum ad spem futuræ. vitæ simpliciter; sed iustum in naturâ lapsâ habentem certam reuelationem de futurâ vitâ cum primo homine in paradiſo constituto absque huiusmodi certitudine; Quantum itaque periret ad delectationem presentis boni, beatior erat primus homo in paradiſo, quam quilibet iustus in hac infirmitate mortali. Quantum autem ad spem futurâ boni, beatior quilibet in quibuslibet cruciatis corporis, cui non opinione, sed certa veritate manifestum est, sine fine se habiturum omni molestia carentem societatem angelorum in participatione summi Dei, quam erat ille homo sui casus incertus in magna illa felicitate paradiſi.

55. Explicatur aliud Augustini testimoniun. Ad aliud dico, ibi non loqui de libero arbitrio in puris naturalibus constituto; nam infra subiungit, Denique Angelii quidem per liberum arbitrium à Domino Deo refuge facti sunt: refugientes tamen eius bonitatem, qua beati fuerunt, non potuerunt, eius effugere iudicium. Supponit ergo per peccatum eos amississe bonitatem, sc. sibi inherenter, quâ beati facti fuerunt: sed loqui de libero arbitrio tam hominum, quam angelorum in ordine ad perseverantiam, vel non perseverantiam in bono accepto per beneficium gratia congrua, vel non

tionis meruisse sibi gratiam iustificantem de con-digno. Hanc admittere tenentur omnes ij, qui do-cent, angelos in primo instanti creationis prome-ruisse gratiam iustificantem per actum dilectionis Dei, effectuè procedentis ab habitu gratiæ, siue charitatis, ut docet Bannez 1. p. qu. 62. ar. 3. dub. 2. nam in hâc sent. actus charitatis procedens ab ha-bitu gratiæ vel charitatis, est simul effectus gratiæ, & dispositio ad eamdem: & ut effectus, est poste-rior gratiæ; ut dispositio vero, est prior gratiæ. Poterit igitur idem actus in eodem instanti dura-tionis, ut procedens ab habitu gratiæ accipere con-dignitatem meriti ab illâ, & simul eam de condi-gno mereri: cum in hâc sent. non repugnet, ut idem actus sit effectus, & dispositio ad gratiam, & ut dispositio supponatur condignificatus à gratiæ per physicum influxum, mediante habitu charita-tis. Fundam. talis modus proferendî iustitiam non repugnat; nobilior est, & dignus naturæ an-gelicæ, quæ sicut perfectissimæ actibus consequitur suum finem naturalem: ita debuit consimili-mis actibus consequi finem supernat.

60. Secunda affirmat, omnes angelos primo instanti 2. Sens. affir. de merito solùm con-gruo: suæ creationis promeruisse sibi gratiam sanctifi-cantem merito tantum de congruo, elicito ex auxi-lio gratiæ actualis, naturâ præcedentis infusionem gratiæ habitualis. Huius auctores ij, qui absolute docent, angelos in primo instanti meruisse sibi gratiam sanctificantem: Caiet. 2. 2. qu. 24. ar. 3. in resp. ad 3. Ferrar. 3. con gen. c. 110. §. Circa predicta, & seq. licet expreßè tantum loquatur de actu merito-beatit. sed hoc casu eadem est ratio respectu gratiæ sanctificantis. Expressè Zumel 1. p. qu. 62. ar. 2. q. vn. concl. 4. & ar. 3. q. 3. concl. 2. Vasquez disp. 228. c. 1. Valent. ibid. p. 1. assert. 3. Arrub. disp. 175. Sua-rez lib. 5. de angel. c. 8. Granad. tract. 11. disp. 4.

61. Prob. 1. ex S. Thom. 2. Prob. 1. ex S. Thom. 3. Prob. 1. ex S. Thom. 4. Prob. 1. ex S. Thom. 5. Prob. 1. ex S. Thom. 62. Prob. 2. Ratione 1. Probat 1. auctor. S. Tho. 1. p. q. 62. ar. 2. vbi ita sibi obiicit in 3. argum. Conuersti ad Deum, est se ad gratiam preparare: sed nos non indigemus gratia ad hoc, quod nos ad gratiam preparavimus, quia sic esset abire in in-finatum. Ergo non indiguit gratia Angelus ad hoc, quod conuerteretur ad Deum. Ad quod distinguit conuer-sionem in Deum, unam per dilectionem perfe-ctam, quæ est creature Deofruent; & ad hanc requiri-tur, inquit, gratia consummata: aliam, quæ est me-ritum beatitudinis, & ad hanc requiritur gratia habitualis, quæ est merendi principium: tertiam, per quam ali-qui preparat se ad gratiam habendam; & ad hanc non exigitur gratia habitualis, sed operatio Dei ad se animam conuertent: quam supponit habuisse angelum, vt ad gratiam habitualē se præpararet. 2. ead. qu. ar. 6. docet, quod angeli perfectiores fuerunt in na-turalibus, eò intensiorem gratiam, gloriamque fuisse consecutos; quia, eò efficaciùs fuit in Deum conuerterunt. Sed per efficaciorēm conuersioneū perfectiores in naturâ intensiōrem consecuti sunt gloriam meritorię: ergo per eamdem conuersio-nem meritorię consecuti sunt & gratiam. Tertiò q. 63. ar. 5. ad 4. ait omnes etiam malos in primo instanti meruisse. ergo cum talis non solum potue-rit esse meritorius gloriæ, sed etiam gratiæ, ita de facto dicendum est. 4. docet 2. 2. q. 24. ar. 3. ad 3. angelos gratiam accepisse iuxta eorum dispositio-nem & conatum. Quinto 1. p. q. 95. ar. 1. expreßè fateatur, primum hominem conditum fuisse in gratiæ, adeoque se præparasse per proprium con-sensum, ut habet in solut. ad 5. ergo idem à fortiori de angelo, ut pote perfectionis naturæ, quam de homine.

Prob. 2. ratio. 1. Perfectior modus est habere gratiam per propriam dispositionem, quam sine

illa: at vbi contrarium non obstat, semper præsu-mendum est, perfectior modo à Deo creaturas ad suos destinatos fines consequendos promoueri. Maior est S. Thom. 3. p. q. 19. ar. 3. probatur: per fe-ctius est tum ex parte recipientis, gratiam obtine-re per modum præmij saltem de congruo, quam omnino gratis; nam perfectius est, ad aliquam perfectionem acquirendam proprio actu coope-rari, eamque sibi quodammodo debitam facere, quam omnino passiuè se ad illam habere: tum ex parte gratiæ, quæ cum sit suprema forma inter omnes supernat. accidentales, connaturaliter requirit aliquam præviā dispositionem eiusdem ordinis in subiecto, in quo recipienda est. Confirm. reli-quæ omnes ultimæ formæ, tam naturales, quam supernat. hanc præviā dispositionem in subiecto exigunt, ut inductione constat. 2. Nulli homini adulto confertur gratia habitualis, neque in neque extra Sacra menta, absque propriâ dispositione ipsius: qui in primo instanti suæ creationis comparatur homini adultæ ætatis. 3. Per gratiam ha-bitualem creatura perfectam contrahit amicitiam cum Deo, nec non spirituale matrimonium, quo speciali vinculo sponsatur Deo: sed ad utrumque requiritur consensus virtusque: ergo præter infu-sionem gratiæ habitualis, per quam conuersus est Deus ad angelos, necessaria fuit aliqua libera dis-positione, per quam angelii conuerterentur ad Deum.

4. Sicut in naturalibus ex imperfectioribus gra-datum perueniunt ad perfectiora; ita in supernat. quæ dantur ad perficienda naturalia. Tandem sic ut collata est angelis gloria per merita: ita de-cuit, eisdem conferri gratiam per propriam dispo-sitionem.

5. Prob. 1. ex S. Thom. 2. Prob. 1. ex S. Thom. 3. Prob. 1. ex S. Thom. 4. Prob. 1. ex S. Thom. 5. Prob. 1. ex S. Thom. 6. Prob. 1. ex S. Thom. 7. Prob. 1. ex S. Thom. 8. Prob. 1. ex S. Thom. 9. Prob. 1. ex S. Thom. 10. Prob. 1. ex S. Thom. 11. Prob. 1. ex S. Thom. 12. Prob. 1. ex S. Thom. 13. Prob. 1. ex S. Thom. 14. Prob. 1. ex S. Thom. 15. Prob. 1. ex S. Thom. 16. Prob. 1. ex S. Thom. 17. Prob. 1. ex S. Thom. 18. Prob. 1. ex S. Thom. 19. Prob. 1. ex S. Thom. 20. Prob. 1. ex S. Thom. 21. Prob. 1. ex S. Thom. 22. Prob. 1. ex S. Thom. 23. Prob. 1. ex S. Thom. 24. Prob. 1. ex S. Thom. 25. Prob. 1. ex S. Thom. 26. Prob. 1. ex S. Thom. 27. Prob. 1. ex S. Thom. 28. Prob. 1. ex S. Thom. 29. Prob. 1. ex S. Thom. 30. Prob. 1. ex S. Thom. 31. Prob. 1. ex S. Thom. 32. Prob. 1. ex S. Thom. 33. Prob. 1. ex S. Thom. 34. Prob. 1. ex S. Thom. 35. Prob. 1. ex S. Thom. 36. Prob. 1. ex S. Thom. 37. Prob. 1. ex S. Thom. 38. Prob. 1. ex S. Thom. 39. Prob. 1. ex S. Thom. 40. Prob. 1. ex S. Thom. 41. Prob. 1. ex S. Thom. 42. Prob. 1. ex S. Thom. 43. Prob. 1. ex S. Thom. 44. Prob. 1. ex S. Thom. 45. Prob. 1. ex S. Thom. 46. Prob. 1. ex S. Thom. 47. Prob. 1. ex S. Thom. 48. Prob. 1. ex S. Thom. 49. Prob. 1. ex S. Thom. 50. Prob. 1. ex S. Thom. 51. Prob. 1. ex S. Thom. 52. Prob. 1. ex S. Thom. 53. Prob. 1. ex S. Thom. 54. Prob. 1. ex S. Thom. 55. Prob. 1. ex S. Thom. 56. Prob. 1. ex S. Thom. 57. Prob. 1. ex S. Thom. 58. Prob. 1. ex S. Thom. 59. Prob. 1. ex S. Thom. 60. Prob. 1. ex S. Thom. 61. Prob. 1. ex S. Thom. 62. Prob. 1. ex S. Thom. 63. Prob. 1. ex S. Thom. 64. Prob. 1. ex S. Thom. 65. Prob. 1. ex S. Thom. 66. Prob. 1. ex S. Thom. 67. Prob. 1. ex S. Thom. 68. Prob. 1. ex S. Thom. 69. Prob. 1. ex S. Thom. 70. Prob. 1. ex S. Thom. 71. Prob. 1. ex S. Thom. 72. Prob. 1. ex S. Thom. 73. Prob. 1. ex S. Thom. 74. Prob. 1. ex S. Thom. 75. Prob. 1. ex S. Thom. 76. Prob. 1. ex S. Thom. 77. Prob. 1. ex S. Thom. 78. Prob. 1. ex S. Thom. 79. Prob. 1. ex S. Thom. 80. Prob. 1. ex S. Thom. 81. Prob. 1. ex S. Thom. 82. Prob. 1. ex S. Thom. 83. Prob. 1. ex S. Thom. 84. Prob. 1. ex S. Thom. 85. Prob. 1. ex S. Thom. 86. Prob. 1. ex S. Thom. 87. Prob. 1. ex S. Thom. 88. Prob. 1. ex S. Thom. 89. Prob. 1. ex S. Thom. 90. Prob. 1. ex S. Thom. 91. Prob. 1. ex S. Thom. 92. Prob. 1. ex S. Thom. 93. Prob. 1. ex S. Thom. 94. Prob. 1. ex S. Thom. 95. Prob. 1. ex S. Thom. 96. Prob. 1. ex S. Thom. 97. Prob. 1. ex S. Thom. 98. Prob. 1. ex S. Thom. 99. Prob. 1. ex S. Thom. 100. Prob. 1. ex S. Thom. 101. Prob. 1. ex S. Thom. 102. Prob. 1. ex S. Thom. 103. Prob. 1. ex S. Thom. 104. Prob. 1. ex S. Thom. 105. Prob. 1. ex S. Thom. 106. Prob. 1. ex S. Thom. 107. Prob. 1. ex S. Thom. 108. Prob. 1. ex S. Thom. 109. Prob. 1. ex S. Thom. 110. Prob. 1. ex S. Thom. 111. Prob. 1. ex S. Thom. 112. Prob. 1. ex S. Thom. 113. Prob. 1. ex S. Thom. 114. Prob. 1. ex S. Thom. 115. Prob. 1. ex S. Thom. 116. Prob. 1. ex S. Thom. 117. Prob. 1. ex S. Thom. 118. Prob. 1. ex S. Thom. 119. Prob. 1. ex S. Thom. 120. Prob. 1. ex S. Thom. 121. Prob. 1. ex S. Thom. 122. Prob. 1. ex S. Thom. 123. Prob. 1. ex S. Thom. 124. Prob. 1. ex S. Thom. 125. Prob. 1. ex S. Thom. 126. Prob. 1. ex S. Thom. 127. Prob. 1. ex S. Thom. 128. Prob. 1. ex S. Thom. 129. Prob. 1. ex S. Thom. 130. Prob. 1. ex S. Thom. 131. Prob. 1. ex S. Thom. 132. Prob. 1. ex S. Thom. 133. Prob. 1. ex S. Thom. 134. Prob. 1. ex S. Thom. 135. Prob. 1. ex S. Thom. 136. Prob. 1. ex S. Thom. 137. Prob. 1. ex S. Thom. 138. Prob. 1. ex S. Thom. 139. Prob. 1. ex S. Thom. 140. Prob. 1. ex S. Thom. 141. Prob. 1. ex S. Thom. 142. Prob. 1. ex S. Thom. 143. Prob. 1. ex S. Thom. 144. Prob. 1. ex S. Thom. 145. Prob. 1. ex S. Thom. 146. Prob. 1. ex S. Thom. 147. Prob. 1. ex S. Thom. 148. Prob. 1. ex S. Thom. 149. Prob. 1. ex S. Thom. 150. Prob. 1. ex S. Thom. 151. Prob. 1. ex S. Thom. 152. Prob. 1. ex S. Thom. 153. Prob. 1. ex S. Thom. 154. Prob. 1. ex S. Thom. 155. Prob. 1. ex S. Thom. 156. Prob. 1. ex S. Thom. 157. Prob. 1. ex S. Thom. 158. Prob. 1. ex S. Thom. 159. Prob. 1. ex S. Thom. 160. Prob. 1. ex S. Thom. 161. Prob. 1. ex S. Thom. 162. Prob. 1. ex S. Thom. 163. Prob. 1. ex S. Thom. 164. Prob. 1. ex S. Thom. 165. Prob. 1. ex S. Thom. 166. Prob. 1. ex S. Thom. 167. Prob. 1. ex S. Thom. 168. Prob. 1. ex S. Thom. 169. Prob. 1. ex S. Thom. 170. Prob. 1. ex S. Thom. 171. Prob. 1. ex S. Thom. 172. Prob. 1. ex S. Thom. 173. Prob. 1. ex S. Thom. 174. Prob. 1. ex S. Thom. 175. Prob. 1. ex S. Thom. 176. Prob. 1. ex S. Thom. 177. Prob. 1. ex S. Thom. 178. Prob. 1. ex S. Thom. 179. Prob. 1. ex S. Thom. 180. Prob. 1. ex S. Thom. 181. Prob. 1. ex S. Thom. 182. Prob. 1. ex S. Thom. 183. Prob. 1. ex S. Thom. 184. Prob. 1. ex S. Thom. 185. Prob. 1. ex S. Thom. 186. Prob. 1. ex S. Thom. 187. Prob. 1. ex S. Thom. 188. Prob. 1. ex S. Thom. 189. Prob. 1. ex S. Thom. 190. Prob. 1. ex S. Thom. 191. Prob. 1. ex S. Thom. 192. Prob. 1. ex S. Thom. 193. Prob. 1. ex S. Thom. 194. Prob. 1. ex S. Thom. 195. Prob. 1. ex S. Thom. 196. Prob. 1. ex S. Thom. 197. Prob. 1. ex S. Thom. 198. Prob. 1. ex S. Thom. 199. Prob. 1. ex S. Thom. 200. Prob. 1. ex S. Thom. 201. Prob. 1. ex S. Thom. 202. Prob. 1. ex S. Thom. 203. Prob. 1. ex S. Thom. 204. Prob. 1. ex S. Thom. 205. Prob. 1. ex S. Thom. 206. Prob. 1. ex S. Thom. 207. Prob. 1. ex S. Thom. 208. Prob. 1. ex S. Thom. 209. Prob. 1. ex S. Thom. 210. Prob. 1. ex S. Thom. 211. Prob. 1. ex S. Thom. 212. Prob. 1. ex S. Thom. 213. Prob. 1. ex S. Thom. 214. Prob. 1. ex S. Thom. 215. Prob. 1. ex S. Thom. 216. Prob. 1. ex S. Thom. 217. Prob. 1. ex S. Thom. 218. Prob. 1. ex S. Thom. 219. Prob. 1. ex S. Thom. 220. Prob. 1. ex S. Thom. 221. Prob. 1. ex S. Thom. 222. Prob. 1. ex S. Thom. 223. Prob. 1. ex S. Thom. 224. Prob. 1. ex S. Thom. 225. Prob. 1. ex S. Thom. 226. Prob. 1. ex S. Thom. 227. Prob. 1. ex S. Thom. 228. Prob. 1. ex S. Thom. 229. Prob. 1. ex S. Thom. 230. Prob. 1. ex S. Thom. 231. Prob. 1. ex S. Thom. 232. Prob. 1. ex S. Thom. 233. Prob. 1. ex S. Thom. 234. Prob. 1. ex S. Thom. 235. Prob. 1. ex S. Thom. 236. Prob. 1. ex S. Thom. 237. Prob. 1. ex S. Thom. 238. Prob. 1. ex S. Thom. 239. Prob. 1. ex S. Thom. 240. Prob. 1. ex S. Thom. 241. Prob. 1. ex S. Thom. 242. Prob. 1. ex S. Thom. 243. Prob. 1. ex S. Thom. 244. Prob. 1. ex S. Thom. 245. Prob. 1. ex S. Thom. 246. Prob. 1. ex S. Thom. 247. Prob. 1. ex S. Thom. 248. Prob. 1. ex S. Thom. 249. Prob. 1. ex S. Thom. 250. Prob. 1. ex S. Thom. 251. Prob. 1. ex S. Thom. 252. Prob. 1. ex S. Thom. 253. Prob. 1. ex S. Thom. 254. Prob. 1. ex S. Thom. 255. Prob. 1. ex S. Thom. 256. Prob. 1. ex S. Thom. 257. Prob. 1. ex S. Thom. 258. Prob. 1. ex S. Thom. 259. Prob. 1. ex S. Thom. 260. Prob. 1. ex S. Thom. 261. Prob. 1. ex S. Thom. 262. Prob. 1. ex S. Thom. 263. Prob. 1. ex S. Thom. 264. Prob. 1. ex S. Thom. 265. Prob. 1. ex S. Thom. 266. Prob. 1. ex S. Thom. 267. Prob. 1. ex S. Thom. 268. Prob. 1. ex S. Thom. 269. Prob. 1. ex S. Thom. 270. Prob. 1. ex S. Thom. 271. Prob. 1. ex S. Thom. 272. Prob. 1. ex S. Thom. 273. Prob. 1. ex S. Thom. 274. Prob. 1. ex S. Thom. 275. Prob. 1. ex S. Thom. 276. Prob. 1. ex S. Thom. 277. Prob. 1. ex S. Thom. 278. Prob. 1. ex S. Thom. 279. Prob. 1. ex S. Thom. 280. Prob. 1. ex S. Thom. 281. Prob. 1. ex S. Thom. 282. Prob. 1. ex S. Thom. 283. Prob. 1. ex S. Thom. 284. Prob. 1. ex S. Thom. 285. Prob. 1. ex S. Thom. 286. Prob. 1. ex S. Thom. 287. Prob. 1. ex S. Thom. 288. Prob. 1. ex S. Thom. 289. Prob. 1. ex S. Thom. 290. Prob. 1. ex S. Thom. 291. Prob. 1. ex S. Thom. 292. Prob. 1. ex S. Thom. 293. Prob. 1. ex S. Thom. 294. Prob. 1. ex S. Thom. 295. Prob. 1. ex S. Thom. 296. Prob. 1. ex S. Thom. 297. Prob. 1. ex S. Thom. 298. Prob. 1. ex S. Thom. 299. Prob. 1. ex S. Thom. 300. Prob. 1. ex S. Thom. 301. Prob. 1. ex S. Thom. 302. Prob. 1. ex S. Thom. 303. Prob. 1. ex S. Thom. 304. Prob. 1. ex S. Thom. 305. Prob. 1. ex S. Thom. 306. Prob. 1. ex S. Thom. 307. Prob. 1. ex S. Thom. 308. Prob. 1. ex S. Thom. 309. Prob. 1. ex S. Thom. 310. Prob. 1. ex S. Thom. 311. Prob. 1. ex S. Thom. 312. Prob. 1. ex S. Thom. 313. Prob. 1. ex S. Thom. 314. Prob. 1. ex S. Thom. 315. Prob. 1. ex S. Thom. 316. Prob. 1. ex S. Thom. 317. Prob. 1. ex S. Thom. 318. Prob. 1. ex S. Thom. 319. Prob. 1. ex S. Thom. 320. Prob. 1. ex S. Thom. 321. Prob. 1. ex S. Thom. 322. Prob. 1. ex S. Thom. 323. Prob. 1. ex S. Thom. 324. Prob. 1. ex S. Thom. 325. Prob. 1. ex S. Thom. 326. Prob. 1. ex S. Thom. 327. Prob. 1. ex S. Thom. 328. Prob. 1. ex S. Thom. 329. Prob. 1. ex S. Thom. 330. Prob. 1. ex S. Thom. 331. Prob. 1. ex S. Thom. 332. Prob. 1. ex S. Thom. 333. Prob. 1. ex S. Thom. 334. Prob. 1. ex S. Thom. 335. Prob. 1. ex S. Thom. 336. Prob. 1. ex S. Thom. 337. Prob. 1. ex S. Thom. 338. Prob. 1. ex S. Thom. 339. Prob. 1. ex S. Thom. 340. Prob. 1. ex S. Thom. 341. Prob. 1. ex S. Thom. 342. Prob. 1. ex S. Thom. 343. Prob. 1. ex S. Thom. 344. Prob. 1. ex S. Thom. 345. Prob. 1. ex S. Thom. 346. Prob. 1. ex S. Thom. 347. Prob. 1. ex S. Thom. 348. Prob. 1. ex S. Thom. 349. Prob. 1. ex S. Thom. 350. Prob. 1. ex S. Thom. 351. Prob. 1. ex S. Thom. 352. Prob. 1. ex S. Thom. 353. Prob. 1. ex S. Thom. 354. Prob. 1. ex S. Thom. 355. Prob. 1. ex S. Thom. 356. Prob. 1. ex S. Thom. 357. Prob. 1. ex S. Thom. 358. Prob. 1. ex S. Thom. 359. Prob. 1. ex S. Thom. 360. Prob. 1. ex S. Thom. 361. Prob. 1. ex S. Thom. 362. Prob. 1. ex S. Thom. 363. Prob. 1. ex S. Thom. 364. Prob. 1. ex S. Thom. 365. Prob. 1. ex S. Thom. 366. Prob. 1. ex S. Thom. 367. Prob. 1. ex S. Thom. 368. Prob. 1. ex S. Thom. 369. Prob. 1. ex S. Thom. 370. Prob. 1. ex S. Thom. 371. Prob. 1. ex S. Thom. 372. Prob. 1. ex S. Thom. 373. Prob. 1. ex S. Thom. 374. Prob. 1. ex S. Thom. 375. Prob. 1. ex S. Thom. 376. Prob. 1. ex S. Thom. 377. Prob. 1. ex S. Thom. 378. Prob. 1. ex S. Thom. 379. Prob. 1. ex S. Thom. 380. Prob. 1. ex S. Thom. 381. Prob. 1. ex S. Thom. 382. Prob. 1. ex S. Thom. 383. Prob. 1. ex S. Thom. 384. Prob. 1. ex S. Thom. 385. Prob. 1. ex S. Thom. 386. Prob. 1. ex S. Thom. 387. Prob. 1. ex S. Thom. 388. Prob. 1. ex S. Thom. 389. Prob. 1. ex S. Thom. 390. Prob. 1. ex S. Thom. 391. Prob. 1. ex S. Thom. 392. Prob. 1. ex S. Thom. 393. Prob. 1. ex S. Thom. 394. Prob. 1. ex S. Thom. 395. Prob. 1. ex S. Thom. 396. Prob. 1. ex S. Thom. 397. Prob. 1. ex S. Thom. 398. Prob. 1. ex S. Thom. 399. Prob. 1. ex S. Thom. 400. Prob. 1. ex S. Thom. 401. Prob. 1. ex S. Thom. 402. Prob. 1. ex S. Thom. 403. Prob. 1. ex S. Thom. 404. Prob. 1. ex S. Thom. 405. Prob. 1. ex S. Thom. 406. Prob. 1. ex S. Thom. 407. Prob. 1. ex S. Thom. 408. Prob. 1. ex S. Thom. 409. Prob. 1. ex S. Thom. 410. Prob. 1. ex S. Thom. 411. Prob. 1. ex S. Thom. 412. Prob. 1. ex S. Thom. 413. Prob. 1. ex S. Thom. 414. Prob. 1. ex S. Thom. 415. Prob. 1. ex S. Thom. 416. Prob. 1. ex S. Thom. 417. Prob. 1. ex S. Thom. 418. Prob. 1. ex S. Thom. 419. Prob. 1. ex S. Thom. 420. Prob. 1. ex S. Thom. 421. Prob. 1. ex S. Thom. 422. Prob. 1. ex S. Thom. 423. Prob. 1. ex S. Thom. 424. Prob. 1. ex S. Thom. 425. Prob. 1. ex S. Thom. 426. Prob. 1. ex S. Thom. 427. Prob. 1. ex S. Thom. 428. Prob. 1. ex S. Thom. 429. Prob. 1. ex S. Thom. 430. Prob. 1. ex S. Thom. 431. Prob. 1. ex S. Thom. 432. Prob. 1. ex S. Thom. 433. Prob. 1. ex S. Thom. 434. Prob. 1. ex S. Thom. 435. Prob. 1. ex S. Thom. 436. Prob. 1. ex S. Thom. 437. Prob. 1. ex S. Thom. 438. Prob. 1. ex S. Thom. 439. Prob. 1. ex S. Thom. 440. Prob. 1. ex S. Thom. 441. Prob. 1. ex S. Thom. 442. Prob. 1. ex S. Thom. 443. Prob. 1. ex S. Thom. 444. Prob. 1. ex S. Thom. 445. Prob. 1. ex S. Thom. 446. Prob. 1. ex S. Thom. 447. Prob. 1. ex S. Thom. 448. Prob. 1. ex S. Thom. 449. Prob. 1. ex S. Thom. 450. Prob. 1. ex S. Thom. 451. Prob. 1. ex S. Thom. 452. Prob. 1. ex S. Thom. 453. Prob. 1. ex S. Thom. 454. Prob. 1. ex S. Thom. 455. Prob. 1. ex S. Thom. 456. Prob. 1. ex S. Thom. 457. Prob. 1. ex S. Thom. 458. Prob. 1. ex S. Thom. 459. Prob. 1. ex S. Thom. 460. Prob. 1. ex S. Thom. 461. Prob. 1. ex S. Thom. 462. Prob. 1. ex S. Thom. 463. Prob. 1. ex S. Thom. 464. Prob. 1. ex S. Thom. 465. Prob. 1. ex S. Thom. 466. Prob. 1. ex S. Thom. 467. Prob. 1. ex S. Thom. 468. Prob. 1. ex S. Thom. 469. Prob. 1. ex S. Thom. 470. Prob. 1. ex S. Thom. 471. Prob. 1. ex S. Thom. 472. Prob. 1. ex S. Thom. 473. Prob. 1. ex S. Thom. 474. Prob. 1. ex S. Thom. 475. Prob. 1. ex S. Thom. 476. Prob. 1. ex S. Thom. 477. Prob. 1. ex S. Thom. 478.

pio, quod s. Thom. tradit 1. part. q. 64. art. 2. & alibi, voluntatem angelii immobiliter adhaere, cuicunque semel deliberat adhaeret. ergo non potuerunt omnes angelii in exordio suæ creationis per actum meritorium sese ad gratiam disponere: alioqui numquam dæmones ab illo actu recessissent. Deoque ut auctori gratia semper immobiliter adhaesissent. Ceterum falsò

S. Thomas inflexibilitatem in Angelis ponit etiam in ordine ad actiones & obiecta naturalia. Nam cit. loco hoc principium expressè intelligi de actionibus & obiectis etiam supernat. Dum inquirit causam, cur Angeli sancti fuerint in bono, cui liberè adhaeserunt, confirmati; dæmones contraria in malo, cui liberè etiam adhaeserunt, obstinati; utriusque causam assignat inflexibilitatem angelici arbitrij: quod sicut ante electionem est ad utramque partem liberum; ita post electionem non est amplius ad oppositam partem eius, quam elegit, indifferens. Confirm. in ordine ad omnes actiones & obiecta naturalia quæ in supernat. hoc principium in sent. S. Thom. intelligit Caiet. cit. loco §. Ad dubium: rationemque assignat, quia unum quodque recipitur per modum recipientis, & gratia perficit naturam modo conforminatur.

69. Dico 1. Angelii non potuerunt sibi de condigne promereri gratiam iustificantem, quoad prius in infusionem: ex S. Thom. 3. p. q. 19. ar. 3. ubi id. cōd negat, animam Christi habuisse charitatem, reliquaque virtutes infusas proprio merito; quia alioqui, oportet quod Christum aliquando iustis carneret. Si autem putasset eundem actum, qui ad habitum disponit, ab eodem habitu produci posse, non negasset, animam Christi has virtutes propriis meritis obtinuisse; cum hic modus, ut ibid. docet, sit perfectior ac nobilior. Fundam. principium meriti condigni est ipsa gratia. Implicat, autem, principium meriti cadere sub merito: sc. implicat, ut causa quoad primam sui productionem penderat à proprio effectu: penderet autem gratia, quoad primam sui productionem, à proprio effectu, si quoad primam sui infusionem caderet sub merito de condigno. Maior est evidens vel ipso naturæ lumine; alioqui posset idem, mediata saltem & virtualiter, scipsum prodere. Nam gratia producendo actum meritorium, à quo rursus ipsa quoad primam sui productionem seu infusionem esset producenda, mediata & virtualiter scipsum produceret. Minor prob. meritum condignum est causa moralis impetratoria, quæ Deus ad actualem existentiam illius mouet ad producendam prius gratiam: sed meritum, quatengs condignum, est effectus ipsius gratiae, à quæ ut à principio moraliter effectu, sive ut alij volunt, formaliter significatur. Dixi, quoad primam sui productionem, nam quoad conservationem nulla est repugnantia; quia ut sic meritum dignificatum à gratia, non esset causa gratiae secundum id formaliter, quod presupponit, & à quo in ratione condigni causatur à gratia; nam hoc est solum prius esse gratiae, cuius meritum non esset causa, sed tantum conservationis, quæ consitituitur ad prius esse gratiae. Dices: Non implicat, plures causas esse sibi inuicem causas in diverso genere causas: ergo nec implicabit, meritum condignum & gratiam esse sibi inuicem causas in diverso genere. Vnam in genere causa impetratoriae, alteram in genere causa formalis, tribuentis formalem condignitatem merito. Confirm. dispositio naturalis est causa formæ substantialis; & rursus forma substantialis est causa dispo-

sitionis. Resp. citatum principium intelligi de solatio. causis, quæ se mutuo supponunt quoad prius *Quo patet* possunt esse intentionale, mouendo intentionale iter agens ad *piantes causas* sui inuicem *causa in a-* *causam*. Reliquæ vero causæ, quia ut causent, supponuntur esse, non possunt se mutuo causare *causa in genere* quoad prius esse simpliciter: quia cum hoc sit simpliciter ad causandum necessarium, debet ad causandum presupponi; non posset autem ad causandum presupponi, si hoc ipsum debet à suo effectu causari. Quare forma causat materiam, & rursus materia causat formam, non quoad prius esse simpliciter, quod unaquaque in altera supponit efficienter causatum ab agente, sed quoad informationem, & sustentationem, quæ tantum sunt quædam essendi modificationes. Vnde si forma ita deberet causare materiam, ut suâ causalitate formalis deberet mouere agens ad producendam prius materiam, non posset iterum materia causare formam quoad prius eius esse: quia tunc idem virtualiter causaret scipsum. Quia igitur meritum condignum ita est causa gratiae habitualis, ut suâ actuall existentiæ mouere debeat Deum ad producendam prius gratiam, à quæ rursus ipsum meritum accipit formaliter condignitatem ad gratiam conseruandam, nequit meritum de condigno habitualem gratiam, quoad prius sui productionem infusionem nec mereri. Ad confirm. nego, di. *Ad confirm.*

70. Dico 2. Omnis improbabile est, prius actum angelorum fuisse moralem dispositionem ad iustitiam habitualis recipiendam. Hanc supponit S. Thom. dum docet, prius actum angelorum fuisse naturalem conuisionem in scipios, & in Deum ut auctorem naturæ: sequitur ex sent. eorum, qui docent, angelos habere actum benevolentiae necessarium erga scipios, & Deum ut principium sui: qui cum sit naturalis & necessarius, natura saltem præcedit omnem actum supernat. & liberum. Neque illam negare possunt, qui nullum actum necessarium determinat concedunt angelis erga scipios, vel Deum; negari non potest, quia prius angelus operatus sit aliquem actum liberum naturalem, quam supernat. Quia sicut gratia supponit naturam; ita operatio gratiae supponit de lege ordinariæ operationem naturæ. Confirm. sicut cognitio naturalis in angelis præcessit saltem natura cognitionem supernat. gratiae; prius enim natura angelii cognoverunt scipios, & Deum ut auctorem naturæ, quam gratiae: ita volitio naturalis in angelis præcessit volitionem supernat. Fundam. præciso modo extraordinario, quo potuisset Deus naturam angelii operationem supernat. præuenire, spectato solo naturali modo operandi creaturæ intellectualis, prius illa operatur naturaliter quam supernat. Cum igitur nobis non constet, angelos in exordio suæ creationis extraordinario modo ac lego fuisse à Deo ad operandum supernaturaliter præuentos, non debemus temere, relictio modo naturali, hunc modum extraordinarium illis concedere. Nam Deus semper quoad fieri potest relinquit causas 2. suum connaturalem modum operandi: ergo nisi auctoritate, vel efficaci ratione conuicti, non debemus tam ordinem operandi rebus naturaliter præscriptum inuertere. Antec. prob. prius natura operatur circa id, ad quod est ab intrinseco determinata, quam circa id ad quod determinari debet ab extrinseco. Sed voluntas angelis

Fundam. & à priori. Commune. Theolog. animalia.

71. Causas. Confirm.

72. *Ad confirm.*

Hanc supponit S. Thom.

& à nemore negari posse.

73. *Ad confirm.*

Fundam. *Agere.*

Disput. X V I I I . De perfectione Angelorum quoad esse supernaturale. Sectio I V .

155

geli ad naturalem dilectionem sui, & Dei aucto-
ris naturæ est ab intrinseco determinata; ad super-
nat. dilectionem Dei, vt auctoris gratiæ, deter-
minari debet ab extrinseco auxilio gratiæ: quippe
cum ad illam completas habeat vires, propensi-
onemque innatam; ad hanc minimè, sed debet ab

Confirm.
*Voluntas si-
mul est na-
tura & vo-
luntas.*

extrinseco auxilio Dei compleri. Confirm. vo-
luntas est simul natura & voluntas: sed vt natura
prius operatur, quam vt voluntas: quia vt natura
operatur vt determinata ad unum, vt voluntas o-
peratur vt indifferens ad utrumlibet. Sed volun-
tas angelii amore naturali fertur in seipsum vt natu-
ra; amore supernat. fertur in Deum vt voluntas,
quia ad Deum fertur ex electione, & per indiffer-
entiam ad utrumlibet; ad seipsum absque elec-
tione & indifferentia: ergo prius saltem natura
angelus amore naturali fertur in seipsum, quam a-
mone supernat. in Deum. Neque dicas, poste an-
gelum eodem actu diligere se amore naturali, &
Deum amore supernat. nam repugnat, eundem
actum simul esse naturalem & supernat. Nam qua-
tenus idem actus eliceretur ex propensione natu-
ræ, esset naturalis; quatenus produceretur ex au-
xilio gratiæ, esset supernaturalis.

74.
*Ocurrunt
objectiones.*

Dico 3. Probabile est, omnes angelos in eo-
dem instanti creationis simul cum dilectione natu-
rali sui, & Dei auctoris naturæ, ex speciali auxilio
gratiæ clicuisse actum dilectionis Dei, vt auctoris
supernat. beatit. eoque actu de congruo se ad iu-
stitiam habitualem eodem instanti recipiendam
præparasse. Probabilius tamen est, iustitiam habi-
tualem habuisse in principio suæ creationis omni-
nò gratis, & absque ullâ dispositione, aut merito
etiam de congruo. Prior pars est contra Henric. &
omnes, qui putant, non potuisse angelos primo in-
stanti suæ creationis deliberate operari. Fundam.
ad deliberate operandum non eget angelus suc-
cessu temporis: & primo instanti suæ creationis
habere potest omnia ad libere deliberateque agen-
dam requisita. nam haec sunt libera potestas, cum
notitia perfectè indifferente ad utrumlibet: neque
actus naturalis repugnat simul esse cum libero &
supernat. cum de facto angelus amorem naturalem
sui retineat cum quolibet actu libero supernat. Ig-
itur potuit primo instanti suæ creationis ex auxilio
gratiæ præuenientis & cooperantis liberè se præ-
parare ad iustitiam habitualem pro eodem instanti
recipiendam. Quid probabile fit, id de facto ita
fuisse, sufficienter probant rationes 2. sent. Poste-
rior pars est conformior, iudice Capred. doctriæ
S.Thom. fundatæ in illo principio de inflexibilitate
angelici arbitrij, que in oppositâ sent. saluari
nequit. Prob. ex modo loquendi Patrum & Con-
cil. qui dum docent, angelos primosque parentes
fuisse in gratiâ creatos, vt vntur nominibus creatio-
ni, constitutioni, infusioni, consersioni, largitioni, par-
ticipationi, que potius parum gratiæ productio-
nem, liberalemque donationem, quam meritum
præparationemve ullam important. Simul in eis,
inquit August. 12. de Ciuit. c.9. & condens naturam,
& largiens gratiam. Sed omnium clarissimè Basil.
in Psal. 32. prædict. sect. cit. de angelorum iustificatio-
ne disputans, Non, inquit, in infantilistatura sunt
creatis, deinde paulatim excitari atque perfecti, sic Spiritus
susceptione digni sunt habiti; sed prima constitutione &
quasi quadam consersione sue substantie simul infusam
habuerunt sanctitatem. Quid haec significant, nisi eos
non propriis actibus seu meritis, quibus excitati
paulatim ad gratiæ habitualis perfectionem perue-
nerint, sed merâ infusione ac donatione cum primâ
naturæ constitutione accepisse? Non enim tan-

tum excludi successionem perfectionis angelorum,
sed quamcumque dispositionem seu præparatio-
nem ad illam, verba illa indicant, Paulatim excitari
Spiritus susceptione digni sunt habiti. Verè enim dicti
posset, per excitationem Spiritus susceptione an-
gelos fuisse dignos habitos, si per propriam dispo-
sitionem ad illam se præparassent. Id ipsum confir-
mat lib. de Spiritu cap. 16. Ad eum quidem modum in
creando adhuc Spiritus sanctus, nempe Angelis, quæ
non proficendo perueniunt ad perfectionem, sed ab ipsa
præterea creatione perfecta sunt, in hoc vi perficiatur con-
sumeturq; illorum substantia, simul conferens suam gra-
tiam.

Prob. 2. ratione. 1. ille modus operandi in or-
dine ad actus supernat. ponendus est in angelis, qui
connaturalior est; sc. per principium intrinsecum.

Prob. 2. 74.
ratione tri-
pli.

Si autem angelii ad gratiam iustificantem, eiusque
habitum propriâ operatione se disponuerint, talis
operatio non fuisse à principio intrinseco, quia non
fuisse ab habitu intrinsecè inhärente; cum repu-
goet, dispositionem effectuè produci à formâ, ad
quam disponit; non à virtute Dei extrinsecè sup-
plente vim habitus. Maior prob. tum quia unica
ratio, cur de facto huiusmodi habitus supernat.
concedantur, est propter connaturaliorem modum
operandi; alioqui omnes actus, quos elicimus per
habitum infusos, elicere possemus per virtutem Dei
extrinsecè supplementem vim habitus. Tum quia il-
le modus operandi est connaturalior, qui profici-
scitur ab ipsa virtute operantis, supponitque perfe-
ctum statum ipsius. Vnde facta comparatione,

Perfectius
esse operari
per intrin-
sema Christi, vt est communis sent. S.Thom. 3. p. q. 19. etiam vir-
tutem. 3. non habuit gratiam habitualem, eiusque tom, quam
virtutes infusas propter propriam merita, quia alio-
modo debuisset habere aliquem actum, nempe illum,
qui fuisse talium virtutum meritorius, præterna-
turali modo elicitum. Igitur perfectius est, operari
ab intrinseco habitu, quam actu præternaturali
eundem habitum sibi promereti. Nec dici potest,
ideo animam Christi non habuisse has virtutes
propriis meritis, quia illas habuit altiori titulo v-
niotis hypostaticæ. Nam hoc non impedit, quod
minus easdem habere potuerit propriis meritis:
ita, vt ibid. S. Thom. gloriam corporis, eaque om-
nia, que pertinent ad extrinsecam eius excellen-
tiæ, non solùm habuit titulo unionis hypost. sed
etiam proprij meriti; eo quod ad illa promerenda
non oportuit in Christo præcedere actum præter-
natural. elicitor à principio tantum extrinseco. 2. hoc
ipsum prob. habere sanctitatem propriis meritis, est
in illam propriis actibus tendere; operari autem
per intrinsecum principium, supponit perfectum
statum operantis, nam supponit illum quoad in-
trinsecas potentias virtutisque operandi comple-
tum. Perfectius autem est, esse in perfecto statu
operandi, quam in illum propriis actibus tendere,
cum prior sit finis posterioris. Confirm. hunc mo-
dum seruat Deus in naturalibus, vt prius quam a-
gentia naturalia ad operandum promoueat, intrin-
secis perficit ac instruit potentias & instrumentis.
Eundem seruat quoad fieri potest in ordine ad a-
ctus supernat. vt prius naturam instruat virtutibus
infusis, quam ad operandum promoueat: vt con-
stat in parvulis, qui prius per baptismum perficiun-
tur potentias infusis: cum tamen potuisse Deus;
si comparare sibi virtutes propriis meritis esset per-
fectius, quam operari in statu perfecto, solam gra-
tiam habitualem per baptismum infundere parvu-
lis, eosque deinde in adultâ ætate promouere, vt
proprijs

Idem prob
à priori

79.
Contra

Probabilis
est, Angelis
gratiam ha-
bitualem
absque omni
sorum di-
spositione
solusam.

76.
*Pars affer-
conformatior
est S.Thom.
sæc. Ca.
prob. Tho-
m. princip.*

fuisse in gratiâ creatos, vt vntur nominibus creatio-
ni, constitutioni, infusioni, consersioni, largitioni, par-
ticipationi, que potius parum gratiæ productio-
nem, liberalemque donationem, quam meritum
præparationemve ullam important. Simul in eis,
inquit August. 12. de Ciuit. c.9. & condens naturam,
& largiens gratiam. Sed omnium clarissimè Basil.
in Psal. 32. prædict. sect. cit. de angelorum iustificatio-
ne disputans, Non, inquit, in infantilistatura sunt
creatis, deinde paulatim excitari atque perfecti, sic Spiritus
susceptione digni sunt habiti; sed prima constitutione &
quasi quadam consersione sue substantie simul infusam
habuerunt sanctitatem. Quid haec significant, nisi eos
non propriis actibus seu meritis, quibus excitati
paulatim ad gratiæ habitualis perfectionem perue-
nerint, sed merâ infusione ac donatione cum primâ
naturæ constitutione accepisse? Non enim tan-

156 Disput. X:V III. De perfectione Angelorum. quoad esse supernaturale. Sectio IV.

propriis actibus sibi reliquas infusas virtutes comparant. Eundem modum putandum est Deum seruasse cum primis parentibus. Multo igitur probabilius est, eundem modum à Deo seruatum esse cum angelis, ut antequam in aliquam supernat. operationem erumperent, intrinsecis instruerentur potentias ac virtutibus.

80. Secunda: in iis, quæ à liberâ potestate creature
etio efficax. ræpendent, ut magis libertas operandi creature
eluceat, numquam solet idem effectus in omnibus
contingere. Si autem omnes angeli liberis actibus
sese ad Sanctitatem dispositissent, idem prorsus ef-
ficius contigisset in omnibus: omnes. n. liberè
gratiam concessi. nullusque proflus in
tantâ multitudine fuisset, qui in oblatam sibi gra-
tiam non consenseret. Quid spectato ordinario
modo operandi liberæ creature, quem Deus de-
satio cum illâ seruat, moraliter reputatur impossibili-
le: ut inductione constat, tum in hominibus, qui
in adultâ ætate iustificantur: tum in angelis in or-
dine ad gloriam consequendam, quam non omnes
liberis actibus consecuti sunt. Conseru. iuxta pro-
babiliorem sent. quam cum S. Thom. seq. sent. doce-
bo, angelî quo superiores fuerunt naturâ, eò perfe-
ctiorem gratiam virtutisque accepérunt. Vnde
iuxta oppositam sent. debuissent omnes, non solum
liberè in oblatam sibi gratiam consentire, sed eti-
am superiores naturâ perfectius efficaciusque, in-
feriores remissius ineficaciusque in gratiam con-
sentire. Quod licet respectu absolutorum potentiarum
Dei nullam inuoluit difficultatem, moraliter ta-
men, & spectatâ ordinariâ lege & modo, quo Deus
vtitur cum liberis creaturis, videretur improbabile.
Dices. Eadem ratio probat, quid neque angelii
naturâ superiores perfectiorem gloriam propriis
meritis sibi compararunt, cuius tamen oppositum
Ratio disciri. cum S. Thom. infra docebo. Resp. neg. maior. nam
in ordine ad gloriam promerendam angelii suppo-
nebantur instructi intrinsecis potentias & virtuti-
bus supernat. quæ datæ fuerunt illis iuxta propor-
tionem donorum naturalium. Et quia connaturale
est angelis, ut potè qui nullum habent impedimen-
tum, operari secundum totum posse potentias &
principijs siue naturalis, siue supernat. consequens
fuit, ut superiores in naturâ per perfectiora princi-
pia supernat. perfectiores elicuerint actus super-
nat. gloriae meritorios. Contrà verò, ante infusionem
habituum supernat. angelii nullis supponeban-
tur instructi principiis & potentias intrinsecis, idèo
non poterant perfectiores in naturâ ab intrinseco
principio ad perfectiores actus supernat. connatu-
raliter se determinare; cùm non natura perfectior,
sed habitus supernat. perfectior sit principium per-
fectioris intensiorisque actus supernat. Vnde ma-
ior illa intensio actus supernat. in angelo superiore
ante infusionem gratiae habitualis fuisse à princi-
pio extrinseco.

82.
Tertia ra-
gia.

Tertia: Angelii apud Deum meruerunt per actus
fidei, spei, & charitatis: sed ad hos actus elicien-
dos opus fuit aliquâ morâ: ergo non potuerunt,
moraliter loquendo, primo instanti meritorie se ad
iustitiam habitualē preparare. Maior est certa;
nam idem promerendi modus apud Deum præfi-
xus est hominibus, à quo non sunt eximendi ange-
li, cùm is sit maximè proportionatus & consenta-
neus viatori ad supernat. beatit. tendenti. Minor
prob. ut infra de peccato angel. non omnes angelii ha-
buerunt fidem evidenter in attestante, præter v-
num, qui ordinatione diuinâ constitutus caput om-
niuum, mysteria sibi à Deo evidenter reuelata, pro-
posuit reliquis ex autoritate diuinâ, obscurè tan-

tum illis applicatâ, fide credenda: sed antequam
illa fide diuinâ, ut à Deo attestata crederent, de-
buerunt examine rationes & motiva de eorum
credibilitate, ut prudenter constanterque ea pos-
sent, ut à Deo attestata credere. Cùm enim non
constaret evidenter angelis, quid illa essent à Deo
attestata; nec certi forent de veritate angelii pro-
ponens, qui nondum per statum beatificum in
bono confirmatus, alios fallere poterat, necessari-
um fuit aliquod præsum examen, quo credituri
certiores fierent, quid talia obiecta, quæ eis cre-
denda ex testimonio diuino proponebantur, essent
à Deo reuelata. Ad hoc autem necessaria fuit ali-
qua mora: nam 1. debuerunt apprehendere obie-
ctum reuelatum cum motu credibilitatis, cum
quibus illud ut à Deo attestatum, proponebatur:
deinde examinare rationes & motiva ad prædicum
iudicium de credibilitate obiecti prudenter ferendū:
tum velle credere; & ex eâdem voluntate
imperare intellectui speculatiuum assensum fidei
supernat. elicendum: tum demum actu assentire
assensu supernat. obiecto ipsi reuelato ex solo te-
stimonio diuino; & simul cum assensu fidei alios
etiam actus spei, & charitatis exercere. Quæ omnia,
moraliter loquendo, non potuerunt instanti indi-
visibili durationis ab angelis peragi. Vnde iuxta
sent. quid angelii non habuerint fidem evidenter
in attestante, sed obscuram in signis & motu credi-
bilitatis, ab uno angelo, ut capite omnium con-
stituto, propositis, nullo modo videtur prior pars
terram afferre. probabilis; sed tantum censetur pro-
babilis iuxta aliam sent. quæ ponit in omnibus an-
gelis fidem evidenter in attestante: non n. fuit
opus morâ ad examinandas rationes & motiva cre-
dibilitatis obiecti reuelati, cùm omnes evidenter
noverint, illud fuisse à Deo attestatum per modum
internum, quo evidenter certiores reddebantur de
reuelatione diuinâ, quid esset à Deo.

Ad fundam. primæ, patet ex 1. assert. Ad 1. se-
cundæ; S. Thomas potius inclinat in nostram sent.
vnde nego, in 1. loco illum desinere angelos in 1.
instanti suæ creationis per actum conuersionis in
Deo ex speciali auxilio elicitem se ad gratiam præ-
parare; sed tantum docere, potuisse se præparare,
ita ut non iretur in infinitum, si ad præparationem
ad gratiam requireretur gratia. Nam finis illius ar-
ticuli non erat, an Angelii primo instanti suæ crea-
tionis determinare se ad iustitiam habitualē dis-
posuerint, sed vniuersaliter, an ad conuersionem in
Deum indigerint gratiam ut ex titulo constat.

In 2. loco solum definit, angelos gratiam &
gloriam accepisse iuxta quantitatem ac proportio-
nem suorum naturalium; an autem utramque ex
meritis accepérunt, non docet: quin potius in resp.
ad 2. indicat, eis gratiam collatam fuisse absque me-
ritis. Siquidem docet, congruentius fuisse, ut da-
retur angelis gratia secundum gradum naturæ, quæ
est immediate à Deo, quæ ex operibus, quæ pro-
cedunt à creaturâ. Vel explicari potest, ex Molind.,
quoad augmentum gratiæ, quod angelii post pri-
mam gratiam gratis acceptam propriis meritis sibi
compararunt, non quoad primam infusionem gratiæ,
quam omnino gratis habuerunt. Tertium ex-
pli-
citat cit. Caprol. de merito in actu 1. seu poten-
tiali, & interpretativo, ratione gratiæ habitualis,
quam omnes primo instanti suæ creationis accep-
erunt; ratione cuius fuerunt omnes digni vitâ æter-
nâ, sicut parvuli recens baptizati; non de merito
actuali & elicito. In 4. solum docet, angelos supe-
riores in naturâ, ex eo quid maior fuerit in perse-
uerantibus conatus ad bonum, sicut in cadentibus
ad

Progressus
ad summum fi-
doi dumne.

83.

84.

85.
Ad fund. 2.
Explicatur
S. Thom.

86.

Ad 2. lo-
cum.

87.

Ad 3. lo-
cum.

88.

Ad 4. lo-
cum.

ad malum, factos esse, qui perseverarunt, meliores ac maiores in gloriâ; sicut, qui ceciderunt, peiores; ac maior pœnas iis respondit. In 5. loco non affirmat absolutè, primum hominem iustitiam habitualem primo instanti sue creationis habuisse ex meritis, sed solum docet, id non repugnare: *Cum motus voluntatus non sit continuus, nihil prohibet etiam in primo instanti sue creationis, primum hominem gratie consenserit.*

^{89.} Ad 5. *Hic cum* ^{co.} *Ad prima* ^{ratio.} *Ad 1. rationem, conced. anteced. vbi cetera sunt paria: at modus habendi gratiam habitualem ex propriis meritis præiudicat perfectioni maiori, quæ est operari modo connaturaliori ex intrinsecis principiis, supponentibus perfectum statum operantis. Ex his patet ad 1. prob. Ad 2. nego, gratiam habitualem per se requiri dispositionem in subiecto, ut patet in parvulis. Quia in ordine supernat. gratia habitualis est prima forma, in quâ ut à primâ radice & naturâ in ordine supernat. pendent certæ formæ supernat. accidentales. Nam ipsa est, quæ prius constituit subiectum in esse supernat. accidentalis; actus supernat. non tam est dispositio gratiæ, (cum non maneat permanenter cum gratiâ, quod est proprium dispositionis,) quam operatio & effectus gratiæ. Vnde ad confirm. nego, gratiam habitualem esse ultimam formam, sed potius primam in ordine supernat. Ad 2. neg. conseq. Nam omnis adultus, præter primum parentem, supponitur antequam recipiat gratiam habitualem, in statu peccati, ad cuius deletionem de lege saltem ordinaria requiritur propria peccatoris retractatio.*

^{90.} *Ad secundam.* ^{Ratio distri-} ^{91.} *Ad tertiam.* *Vnde angelus consideratus in 1. instanti sue creationis comparatur homini adulto, solum quod expeditum est rationis, non quoad statum peccati, à quo angelus fuit immunis. Ad 3. Ad contrahendam amicitiam & spirituale matrimonium cum Deo, requiritur consensus ex parte creaturæ præcedens consensum Dei, nego; requiritur consensus creaturæ subsequens consensum Dei, concedo. Collata igitur gratiæ in 1. instanti creationis omnibus angelis, aliqui paulò post consensum præbuerunt, conuertendo se in Deum per actus fidei, spei, & charitatis: aliqui verò non conseruerunt, auertendo se per peccatum à Deo. Vnde boni supernat. amicitia & spirituale matrimonium à Deo inchoatum per liberum consensum consummavit: mali per liberum dissensum respuerunt. *Confir.* cùm hoc spirituale matrimonium, & amicitia principaliter pendeat à Deo, vt à primo auctore, ab ipso potius inchoari debuit per infusionem sue gratiæ, quam à creaturâ per liberum consensum ipsius. Præterea, cùm ad præbendum huiusmodi consensum requiratur aliqua gratia ex parte creaturæ, vt ille perficiens connaturaliusque præberetur à creaturâ, præcedere debuit infusione habitualis ex parte Dei. Huic resp. obstat illud *Zach.* 1. *Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos.* *Resp.* consensum Dei debere tantum succedere consensi hominis ob peccatum, quod homo debet propria voluntate retrahere, antequā Deus per infusionem sue gratiæ ad hominem conuertatur; non consensu angeli, quia nullum ante habitualis gratiæ infusionem habebat peccatum.*

^{92.} *Ad quartam* ^{Ratio distri-} ^{93.} *Confir.* *Occurrunt obiec-* *tiones.* *Ad 4. naturalia producuntur ab agente naturali, quod ad producendum suum est. Etum principalem egit dispositione subiecti, quæ praecedere debet productionem est. Etus principialis. At supernatura- lia immediate producuntur à Deo, qui in producendo à nullâ pendet dispositione subiecti. Vnde retoq. argu. nam sicut naturalia, quæ tantum pendet à Deo, cuiusmodi sunt quæ creatione producuntur,*

De Nat. Angelor. Tom. II.

non procedunt ex imperfectioribus ad perfectiora, sed statim in primâ sui productione habent quidquid ad sui perfectum constitutionem requiritur: ita supernaturalia, quia immediate pendent à Deo, in primâ sui productione habent quidquid ad ipsorum perfectam constitutionem requiritur, vbi subiecti incapacitas non obstat. ^{95.} *Ad ult. neg.* *Ad ult. neg.* *vbi.* *Ultimus in ordine supernatu. quem connatur iliter præcedere debet forma cum productiva, cum dispositiua illius: Gratia habitualis est primum principiū & forma primò constituens subiectum in esse ^{Maximē} supernaturali. Gloriam præcedunt habitus supernat. infusi, quorum connaturalibus actibus potest creatura intellectualis gloriam sibi condigne mereri; gratiam non præcedunt: nam ad connaturaliter, & condigne promerendum prærequiritur ipsa ut principium connaturalitatis & condignitatis actuum meritoriorum: hæc autem r̄pugnat, ut simul sit principium & terminus eiusdem actus meritorij.*

S E C T I O V.

An Angelis supernaturalia dona acceperint iuxta quantitatem perfectionum naturalium?

^{99.} *Sensu ques.* *S* Ensis est, an angelis quod superiores fuerunt in perfectionibus naturalibus, eò excellenter dona gratiæ virtutumque supernat. ac beatitudinis à Deo acceperint. Non eo sensu, ut majori perfectione naturalis unius fuerit aliquo modo Deo causa motiva ad majora illi dona supernat. conferenda: nam sicut nullum donum merito naturale est Deo motuum ad suam gratiam creature conferendam, alioqui gratia non esset gratia, sed merces & retributio, ita nec perfectius donum naturale est Deo motuum ad maiorem gratiam eidem naturæ conferendam: sed hoc alio sensu, ut Deus ex misericordia liberalitate & sapientia voluerit maioribus gratiæ donis ornare, quos perfectioribus talentis naturæ considerat: ita ut perfectior superioris angelis natura fuerit tantum Deo occasio, non causa illa maiorem gratiam illi conferendi. *1. Ratio dub.* *est au-* ^{Prima ratio} *doritas August. 11. de ciuit. cap. 13. vbi docet, omnes* ^{dubit. est} *æqualis felicitatis ab initio creatos esse.* *2. Hæc pro-* ^{August. ana-} *portionem supernat. donorum cum naturalibus non da.* *seruat Deus cum hominibus: ergo nec seruavit cum Tertia.* *angelis.* *3. Ex hæc sent. sequeretur iuxta sent. eorum,* ^{da.} *qui docent, de facto omnes angelos esse diversæ speciei, non dari duos homines æqualis gloriæ: conse-* ^{prob. iuxta communem Patrum sent. quæ fundatur His non ob-} *sequens constat esse falsum in parvulis, qui ex hæc* ^{in Paulo ad Ephes. 1. Homines assumuntur ad beatitu-} *vitæ decadunt cum solâ gratiæ baptismali, quam Deus æqualiter infundit omnibus, cùm nulla ex parte suscipientium sit diversitatis ratio. Sequela* ^{stansb.} *dinem ad restaurandas ruinas malorum angel. iuxta illud Psal. 6. Implegeat ruinas. Sed illi omnes fuissent in gloriæ inæquales; ergo & homines, qui in eorum locum succedunt.*

Communis sent. Scholast. *nullo discrepante, est, quod* ^{Sent. affir-} *Angeli excellentioris fuerant naturæ, eò præstantiora acce-* ^{mans, com-} *pisse dona gratiæ & gloriæ: Magist. in 2. dist. 3. c. 2. S. Tho.* ^{muniō, ve-} *1. p. q. 62. ar. 6. Cater. ibid. Bonav. in 2. dist. 9. ar. un. 9. 3.* ^{rior.} *Alberti. dist. ar. 10. Duran. dist. 9. q. 2. n. 6. Egid. q. 2. ar.* ^{1. in resol. 3. dub. Richer. dist. 5. ai. 2. q. 3. Argent. q. un. ar.} *1. fine. Gabrie. q. 1. ar. 2. concl. 3. Molin. Bannez. Zumel I.* ^{99.} *p. 65. Valen. ibid. pun. 3. Vasquez. disp. 228. c. 2. Suarez* ^{lib. 5. damenatum} *O*

lib. 5. de ange. cap. 10. &c. Fund. in Patribus, Dionys. qui lib. de cel. hierar. ad cap. 6. singulas hierarchias, ordinisque angelorum discriminat non modò per dona naturalia, verum etiam per gratuita. Vnde ea. 10. docet, Deum intimius perfectiusque se communicare supremis spiritibus, eo quod illi sint divini fulgoris capaciores. Basilius lib. de Spiritu. S. cap. 16.

Basilius.

Damascen.

100.

Congruentia quo ad beatitudinem.

101.
Quoad 1.
gratiam.Confir. à S.
Thom.102.
Corollarium
probabile.

1. Cor. 1.

Neque enim calorum virtutes suae natura sancta sunt; nam si id est: nulla re differentia à Spiritu sancto: sed iuxta positionem, qua se inuitem superant, à Spiritu habent sanctificationis mensuram. Damas. lib. 2. de fide orthod. cap. 3. Per Verbum Dei creatis sunt Angelii, & per sanctificationem Spiritus sancti perfecti, proque sua dignitatis & ordinis ratione illuminationem, & gratiam participantes, circumscripsiuntur. Ratio assignari non potest, præter diuinam voluntatem, cui placuit hunc modum cum angelis seruare, quem non seruauit

Congruentia cum hominibus. Congruentia quoad beatitudinem facilius est: nam beatitudo datur iuxta quantitatorem meritorum; & quia quod angeli erant natura superiores, eo intensiorem gratiam virtutemque infusas acceperunt; & cum naturale sit angelis operari secundum totum posse suæ potentie, siue naturalis siue supernat. cum nullum habeant impedimentum; sequitur, ut superiores in natura, intensiores habentes habitus supernat. intensiores elicuerint actus meritorios; inferiores vero, minùs intensos habentes habitus, remissiores elicuerint actus beatitudinis meritorios: proinde singuli beatitudinem consecuti sunt, proximè quidem iuxta proportionem principiorum supernat. remotè iuxta naturalium. Eadem ratio probat etiam de ponenda assignata malis: nam sicut se habent boni ad bonum; ita mali ad malum: & sicut illi tota virtute superoatur. conuersi sunt in bonum; ita isti tota potentia & conatu naturæ conuersi sunt in malum.

Quoad primam gratiam virtutemque supernat. distributionem, quam Deus gratis fecit in angelis initio creationis, congruentia est: ubi nullum ex parte subiecti obstat impedimentum, aut incapacitas, ordo sapientissimæ distributionis videtur poscere, ut maiora dona superioribus, minoria conferantur inferioribus: ex eo quod superiores apti sunt perfectiores operationes elicere; & gratia perficit naturam; ideo præstantiora dona supernat. data sunt superioribus, ut iuxta suam naturam perfectiores operationes supernatu. cum illis elicerent. Ratio S. Thom. cum Deus angelos finaliter creauerit in ordine ad supernat. beatitud. hoc ipso, quod alios aliis perfectiores condidit in natura, ad altiorem videtur beatitudinis gradum ordinasse: Ut si edificator lapides polit ad construendum domum; ex hoc ipso, quod aliquos pulchrius & decensius apas, videtur eos ad honoratorem partem domus ordinare. Præsertim cum in angelis nullum sit impedimentum, quod illos possit retardare, præter intrinsecam libertatem; in homine sit etiam intrinsecum impedimentum sentientis appetitus à bono retardantis.

Hinc deduco, animam Christi intra suam speciem fuisse, quoad dona naturalia, omnium animalium rationalium conditam perfectissimam, ut potest ad supremam Capitis ac redemptoris dignitatem eleuatum; cui proximè successit anima eius Genitricis: licet de facto Deus ealem modum non seruet cum omnibus; ut quod ad superiorum dignitatem spiritualem cuecti sunt, eo posterioribus etiam naturalibus exornentur donis, quippe qui confirmata mundi elegit, ut confundat fortia. nam sicut uniuersitati hypostaticæ collata sunt maiora dona supernatu.

quam omnibus angelis simili; ita ratione eiusdem debita erant omnia dona & perfectiones naturales, que possunt cuicunque puro homini communicari. Ceterum dona supernat. in Christo longo interculo superauerunt dona naturalia eiusdem; cum longè excellentiora fuerunt supernaturalia, quibus euestus est supra omnes Angelos, quam naturalia, quibus licet supereret quemcumque purum hominem, inferior tamen est quocumque angelo.

Ad 1. rationem dubit. Augustinum intellige. de equalitate felicitatis secundum proportionem geometricam, non arithmeticam: quo pacto Scotus in 2. dist. 5. q. 1. §. Ad inquit. ait, angelos creatos esse uniformes, hoc est, ab initio vel omnes in gratia, vel omnes in puris naturalibus, non exclusa ab eis propriâ diuersitate in naturalibus, & supernatu.

Ad 2. neg. consequ. ratio fuit voluntas diuina, cui non placuit eumdem modum seruare cum hominibus, quem seruauit cum Angelis. Congruentia desuertitur ex diuerso modo operandi hominum, & Angelorum. nam cum homini, ob intrinsecum impedimentum sentientis appetitus à bono retardantis, connaturale non sit operari secundum totum posse principij operativi; sit autem connaturale angelo, nullum habenti intrinsecum impedimentum à bono retardativum, potior ratio fuit, ut Deus accommodando se modo operandi Angelico, eo majora dona supernat. contulerit angelis, quod superiores erant in natura.

Propter 3. rationem Paludanus in 4. dist. 4. q. 1. putat, omnes homines futuros esse inæquales in beatitud. ut possint sequari angelis malis, in quorum sedes succedunt: ab hac tamen lege excipit Christum, & eius Miserere, qui cum sit supra omnes Angelos, in nullius sedem successerunt: cohærenter docet, parvulos, qui ante rationis vsum moriuntur, inæqualem gratiam Baptismi accipere, ut valeant angelis, qui futuri fuissent inæquales in gloria, succeedere. Sed esto homines angelis in gloria succedant, ut interdum Patres indicant; nego ad hoc necessarium esse, ut illis succedant quoad eumdem omnino gradum gloriarum, cum quo illi futuri fuissent; sed fat est, si illis succedant quoad gloriam simpliciter. Vnde omnino improbabile est, & temere dictum, parvulos ante vsum rationis cum Baptismo morientes, inæqualem gratiam accipere, ut valeant angelis in gloria inæqualibus succedere.

S E C T I O . IV.

An ergo quo pacto Angelii supernaturalem beatitudinem sibi promoverint.

CERTVM est contra aliquos, quos tacito nomine citat Magist. in 2. dist 5. cap. vli. Angelos, qui in accepta iustitia & sanctitate steterunt, beatitudinem supernat. condignis meritis hibi promeruisse: August. lib. de corrept. & gray. cap. 10. in hoc pares facit angelos hominibus: Diabolus & angelus eius, et si beatierant antequam caderent, & se in misericordiam casuros esse nesciebant, erat tamen adhuc, quod eorum adderetur beatitudini, si per liberum arbitrium in veritate scirent, donec istam summa beatitudinis plenitudinem, tamquam premium ipsius permanescerent. non igitur gratis, sed ut præmium suæ perseverantie.

103.
Ad ratio 1.1.
dubit. resp.

104.
Ad secundum.

105.
Resistunt
Palud. exi-
stans om-
nes homines
futuros inae-
quales in
beatitudo.

Fundame. tantæ beatitudinem, acceperunt. Fundam. si visio intuitiva Dei, eiusque beatificus amor, in quibus intellectualis creaturæ beatificum præmium consistit, propter merita conferuntur hominibus eadē à fortiori nō nisi propter merita conferuntur & angelis, qui ad tale præmium merendum & maiora habuerunt auxilia, & pauciora, aut nulla impedimenta, & breuiorem certaminis viam; & naturam ad bonum propensiorem ac promptiorem. Nec defuit illis principium condigne merendi supernat. beatitudine. quæ est gratia habitualis, quam omnes ab initio suæ creationis ad hunc finem à Deo acceperunt. Quare sola controversia est de modo, quo illi sint promeriti.

107. Primi glo-
riæ pro me-
rui: per
opera eam
subsequen-
tia.

108. ^{z. auct. Aug.}

109. Secundus
modus.

PRIMA sent. affirmat, sibi promeruisse per opera beatitudinem subsequentia, seu obsequia futura prævisa in hominum ministerium ex obedientiâ Dei ab angelis exhibenda. Nam licet soli Angeli vltimi ordinis tertiaz hierarchiæ in hominum custodiam & ministerium destinentur, omnes tamen, etiam suprema, hominum saluti cooperantur, instruendo & illuminando inferiores de rebus ad hominum salutem spectantibus, iuxta illud Heb. 1. Omnes sunt administratores spiritus, in ministerium misi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis. Hanc docent. Magist. cit. a. Alfrid. lib. 3. tratt. 1. cap. 7. citatus ab Argen. Propositius: probabilem censent Albertus in 3. dist. 18. art. 4. Bonav. in 2. dist. 5. art. 3. q. 2. Maior q. 1. Rubio q. 2. et in 3. d. 18. q. 1. art. 2. Prob. 1. Magnum præmium, qualis est gloria angelorum, magna requirit merita: sed non potuerunt angelii in tam brevi spatio viæ habere merita tanto præmio commensata. Non repugnat, vt opera subsequentia gratiam, condigne mercentur ipsam: ergo nec opera subsequentia beatitudinem, ipsam 3. potest præmium duratione præcedere merito, tum quia gratia collata antiquis Patribus fuit præmium meritorum Christi, quæ tamen multo tempore præcessit in Patribus. Tum quia potest dari militi equus in præmiū futuræ dexteritatis: igitur poterit dari angelis beatitudo in præmium obsequiorum futurorum. 4. de facto ea obsequia, in hominum ministerium impensa, sunt condigne meritoria alicuius præmij apud Deum; non alterius, quam supernat. beatitudo. ergo potuit illis beatitudo conferri propter talia obsequia futura prævisa. Maior prob, hæc libet exhibentur ab angelis; proceduntque à persona Deo maximè grata propter gratiam consummatam. Ergo nihil illis deest ad meritum de condigno. 5. ex August. lib. 4. de Genesi. ad lxx. cap. docente, angelos prius habuisse cogitationem matutinam in Verbo, quam vespertinam creaturarum in proprio genere, at matutina est visio Dei, in qua suprema creaturæ intellectualis felicitas consistit: ergo prius angelii habuerunt visionem Dei, quam illam promeruerint nam si primus aëtus, quem sancti habuerunt, fuit visio matutina in Verbo, nullum ante illam habuerunt aëtum, quo eamdem sibi visionem promerentur. Ex alia parte in sent. Augusti. cit. Angelii acceperunt beatitudinem ex meritis: Ergo beatitudinem sibi promeruerunt ex operibus prævisis beatitudinem subsequentibus.

SECUNDA docet angelos beatitudinem ubi promeruisse per actus naturæ capiūm præcedentes beatitudinem: S. Thom. quodlib. 9. q. 4. art. 3. & in 2. dist. 5. q. 2. art. 2. Bonav. art. 3. q. 2. vbi docet, hanc fuisse suo tempore communem: Agid. q. 2. art. 2. Richard. art. 2. q. 1. Mayo. in dist. 17. q. 1. concl. 3. Rubio. in 2. dist. 5. q. 2. vbi sub divisione docet, meritum tempore, vel natura præcessisse præmium: Marsil.

in 2. qu. 4. art. 2. corol. 2. eamque probabilem putat. Arg. ibid. art. 4. Fundam. non repugnat, meritum naturaliter tantum & causalitate præcedere præmium; Fundam. ergo ita de facto in angelis: non enim egent tempore, aut pluralitate actuum ad suam naturalem perfectionem consequendam, sed unico actu & instanti totam suam naturalem perfectionem assequi possunt: sed gratia perficit naturam iuxta conditionem ipsius naturæ. Anteced. ostendo. 1. Christus primo Pr. ant. 1. instanti suæ conceptionis habuit beatitudinem, eamque sibi vel promeruit, vel certè promereri potuit: cum non sit major ratio, cur eo instanti pro aliis promereri potuerit, & non pro se. 2. in nobis simul est contritio ut dispositio ad gratiam, & gratia ut præmium contritionis, simul est actus meritorius augmenti gratiæ, & ipsum augmentum gratiæ. Confirm. contritio codem instanti, quo informatur gratiæ, de condigno meretur gloriam. Quid igitur repugnat, vt eodem instanti simul confertur gloria? & tunc esset meritum & præmium simul. Prob. 2. à paritate demeriti. Nam sicut demeritum malorum Angelorum fuit simul duratione cum poena ipsa priuationis gloriæ: ita meritum bonorum fuit simul cum præmio beatitudinis. Tertia opinatur, meritum inchoatum & in fieri duraione præcessisse beatitudinis, præmium in angelis: meritum vero consummatum & in facto esse simul duratione fuisse cum beatitudinis præmio: Caiet. 1. p. q. 63. art. 6. §. Ad 1. vbi distinguit meritum in Angelis, in inchoatum seu viæ, quod incepit in ipso 1. instanti creationis: & consummatum seu in termino, quod iidem 2. instanti consummarunt. Primum docet, duratione præcessisse præmium; 2. simul duratione fuisse cum præmio, natura tantum illud antecedens. Quarta hoc tempore ferè communis erit, Angelos beatitudinem meruisse actibus non tantum naturæ, verum etiam duratione beatitudinem precedentibus. S. Tho. 1. p. q. 62. art. 4. Scot. in 2. dist. 5. q. 1. §. Ideo tenetur. Et 5. Ad inquirendum, versus 2. propos. Duran. in 2. dist. 3. q. 3. Herau. q. 2. art. 2. Capro. q. viii. art. 1. fine 2. concl. Maior q. 2. Gabrie. q. viii. art. 2. Ferrar. 3. con. Gen. cap. 1. 10. §. Hac dicta sint, Eann. z. Zumel. Molina in cit. loc. Vazquez disp. 229 cap. 10. Anub. disp. 176. Granad. tratt. 12. disp. 3. Suarez. lib. 6. de angel. cap. 1. &c.

DICIO 1. Etsi impossibile non sit, improbabile tamen est, angelos supernaturalem beatitudinem à principio habuisse propter ipsorum futura opera in statu beatitudinis exercenda. Prior pars prob. vel 1. impossibilitas esset ex eo, quia beatitudo esset principio hæcipium merendi respectu operum in statu beatitudinis exhibendorum; ac proinde eadem beatitudo esset simul principium meriti, & effectus eiusdem: quod implicat. Vel 2. ex eo, quia omnia opera in statu beatitudinis facta, essent necessaria, ut poterent ab amore beatifico necessariò imperata. Vel 3. quia ad actum meritorium requiritur fides, quæ cum visione beatifica pugnat. Non primum: nam principium merendi in tali statu non necessarium foret beatitudo, quæ in visione Dei & amore beatifico consistit, sed gratia habitualis, à quâ opera, in eo statu facta, condignum apud Deum valorem sortirentur. Sicut opera à Christo exhibita non accipiebant condignitatem valoris ab ipsis beatificâ visione & amore, sed à persona operante, quia non minus gratia habitualis in statu beatitudinis, quam in statu viæ est perfectissima forma supernat. constitutus subiectum amicorum, & filium adoptiuum Dei; atque adeò principium sufficienter dignificatiuum omnium supernat. operationum. Non 2.

tum quia alioquin nulla opera Christi fuissent meritoria, cum omnia facta sint in statu beatitudini. tum quia, ut opera sint meritoria, satis est, ut sint libera tantum quoad circumstantias, esto sint necessaria quoad substantiam: obsequia angelorum ex obedientia Dei in hominum salutem & utilitatem in statu beati. exhibita possunt esse libera quoad aliquam circumstantiam finis, aut motu a Deo non praecipitam; sicut potuerunt opera Christi praecipita, pro nobis meritoria apud Patrem. Vnde licet hae obsequia quoad substantiam necessariò impenitentur ab amore beatifico, quoad alias ramen circumstantias & motiva non praecpta, de factis libere exhibentur, nec ad meritum necessaria est libertas peccandi, ut patet in Christo. Nec 3. nam ad actum meritorum non necessariò requiritur fides, ut etiam patet in Christo.

^{144.} Fund. unica. Improbabilitas posteri partis demonstratur: teneat contra communem Patrum auctoritatem inducit nouus modus merendi gloriam in angelis diuersus ab eo, quem Deus seruat cum hominibus, qui est per actus fidei, spei, & charitatis, duratione praecedentes premium beatitudinis. Qui modus maximè fundatur in natura meriti & premij: nam de ratione merentis est, esse in via ad premium, ad quod propriis actibus tendat: de ratione premij, esse vitium terminum & fructum praecedentium laborum. Confirm. 1. meritum connaturaliter postulat exerceri a persona iuxta conditionem personæ: sed persona angelica est luua natura peccabilis: ergo connaturaliter postulat ab ea exerceri cum libertate ad peccandum, quia libertate caret angelus in statu beatitudo. ita se habuerunt angeli ad merendum sibi, sicut se habuit Christus ad merendum aliis: sed Christus in statu immortalitatis & gloria corporis, qui responderet statui gloria angelorum, non amplius meruit aliis: ergo nec angeli in statu gloria meruerunt sibi. Nonnulli improbabilitatem arguunt ex eo, quod sequeretur, Deum non aquam legem seruasse cum bonis, ac cum malis angelis in gloria distributione: siquidem non minus eam meruissent mali per bona opera subsequentia, si ipsis ante merita collata fuisset, quam boni. Sed contra: idem in sent. Magi. vt ex cit. diff. constat, non est ante merita collata gloria malis, quia mali apposuerunt peccatum; quod si non apposuerint, non minus quam boni gloriam ante merita acciperi possent.

^{116.} Non implicat simpliciter, angelos condignis meritis, natura tantum praecedentibus, supernaturalem beatitudo. sibi promeruisse; implicat iuxta legem a Deo statutam; iuxta quam necessarius est actus fidei insulæ, quo cognoscatur Deus ut auctor bonorum, supernat. iuxta illud Heb. 11. Sine fidei impenitentem prius possibile est placere Deo. Credere enim oportet accedentem natura solù, ad Deum, quia est & inquirentibus se remunerator sit. Implicat autem eum visione intuitu a Dei simul eodem instanti durationis stare posse actum fidei de eodem Deo, vt 4. to. cum S. Thom. 2. 2. quest. 1. art. 4. & 5. at si debuit eodem instanti durationis simul esse meritum & premium supernaturalem beatitudi. debuerunt eodem instanti simul esse actus fidei Dei auctoris supernatu. vt initium meriti, & visio intuitiva eiusdem. Dices. Potuisset actus fidei instanti visionis Dei in angelo cessare, & tantum perseuerare actus spei, & dilectionis Dei ex notitia fidei originatus. Sed contra: implicat, auctum voluntatis perseverare, non perseuerante notitia, a qua talis actus originatur: cum nō minus in conservari, quam in fieri, actus voluntatis pendeat ab auctu intellectu.

^{117.} Obiectio. Soluio. Ad 1. primæ, neg. maior; nam quod homo asservitur multitudine auctuum. angelus consequitur intentione actus. Potuit igitur angelus vñico auctu intensissimo plus gloria promereri; quam multis remittit possit homo postmodum cum probabile sit, maiorem gratiam habitualem, & consequenter auctu-

lem.

Etus, a quo originatur: cum nequeat actus voluntatis conseruari, nisi presente obiecto, cuius est actualis volitus, aut nolitus. Nequit autem obiectum conseruari actu praesens voluntati, nisi per actum intellectus, cuius tantum est obiectum voluntati presentate.

Prioris fundam. potuerunt angeli habituali iustitia iam sanctificati, per actum dilectionis Dei auctoris supernatur. originatum notitia supernatura Dei, non quidem obscurâ fidei, sed evidenti abstractu, prius naturâ elicitum; condigne mereri supernaturalem beatitud. eodem instanti durationis sibi conferendam. Vel certe potuerunt per actum fidei obiecti supernatu. cuius intuituam notitiam in Verbo non accepissent cum visione Dei, nam tunc non sequeretur, simul fore auctum fidei & visionis in Verbo de eodem obiecto. Dices. Visio intuitiva Dei, & amor beatificus eodem instanti durationis existens, necessariò impelleret voluntatem ad actum meritorium: ergo non esset talis actus liber, & consequenter meritorius. Resp. neg. antec. nam ut visio & amor beatificus impellant voluntatem solus ad actum meritorium, debent ut causa natrura praecedere actum meritorium: cum igitur illi non praecedent per modum cause, sed potius ut effectus subsequentur posterius natura auctu meritorium, non possent ad illum voluntatem impellere.

Ex dictis manifestè appareat improbabilitas secundæ sentent. quæ meritum angelorum respectu supernaturalis beatitud. non explicat iuxta legem de promerendâ gloria creature rationali latam, per actus a fide supernat. originatos: siquidem cum naturalibus actibus implicat vilio beata, in quæ beatitudo supernatu. principaliter consistit. Hoe argum. maximè vrget Thomistæ, qui cum S. Thom. 2. 2. quest. 1. art. 4. & 5. universaliter docet, nullum auctum fideli stare posse cum auctu scientiæ de eodem obiecto. Vnde merito S. Doctor haec sent. quam in 2. sent. docuerat, retractat in summa: cum nequeat cum ipsis cit. doctrinâ cohætere.

Dico 3. Implicat, meritum consummatum angelorum natura tantum praecessisse supernaturalis beatitudo. contra 3. sentent. Caiet. Fundam. idem ac 2. partis praeced. assert. Nam si meritum angelorum in 1. instanti inchoatum consummari debet in 2. natura tan- necessariò debet in eo perseverare, ut ipsa libera sum præcessisse gloriam. Igitur si in eo instanti simul infundatur visio beatifica, simul erunt actus fidei diuinæ, & quo pendent angelorum meritum, & visio intuitiva eiusdem Dei contra Caiet. qui 2. loci cit. & 1. 2. qu. 67. art. 5. negat, fiduci stare posse cum qualcumque scientia.

Dico 4. Angelii condignis actibus non causitate tantum, sed duratione etiam praecedentibus; Hoc sent. supernaturalis beatitudo, sibi promeruerunt. Fundam. hic modus est omnium connaturalissimus; nati vltimum premium est quies & terminus, in quo ex refutatis sicut operatio merentis, & in quo sicut operatio præcedentium laborum fructu. Vnde hoc modo, ut omnium connaturalissimo vltur Deus cum hominibus. Confirm. de ratione merentis ut sic, est ut sit in via & actuali tendentia ad premium: ergo non debet præpostere illud ante, vel cum merito accipere.

Ad 1. primæ, neg. maior; nam quod homo asservatur multitudine auctuum. angelus consequitur intentione actus. Potuit igitur angelus vñico auctu intensissimo plus gloria promereri; quam multis remittit possit homo postmodum cum probabile sit, maiorem gratiam habitualem, & consequenter auctu-

^{118. Fund. prior. affer.}

^{119. Quid de dicitur?}

^{120.}

^{121. Hoc sent.}

^{122. Ad prima sent. argum. resp.}

^{123. lem}

lern habituali proportionatam, accepisse angelos in principio suæ creationis, quām non modò accipiunt parvuli in baptismo, sed quām multi sancti viri post diuturna merita sibi compararunt. Et quia angeli operantur secundūm totum posse gratiæ, potuit unus actus angeli plus gratiæ & gloriæ mereri, quān multi hominis actus.

Ad secundū. Ad 2. primo nego anteced. cūm n. gratia sit principium meriti, repugnat simul esse effectum eiusdem 2. neg. consequ. quia gratia non est, vltimum præmium. Solū autem de ratione vltimi præmij est, non posse esse simul duratione cum merito. Nam de ratione vltimi præmij est, extrahere merentem à statu viæ, quæ de lege ordinata ad merendum requiritur.

Ad 3. Dist. antec. de præmio vltimo, nego, de non vltimo, concedo: beatitudo autem est vltimum præmium intellectualis creature. Ad 1. prob. disparitas 1. meritum est in uno sc. Christo; præmium in alio sc. in antiquis Patribus: at cōtrouaria est de eodem supposito, in quo præmium duratione præcedat meritum: nam præcipua diff. est, quod prius quis præmium accipiat, quām meritum exhibeat. 2. præmium, quod duratione antecedit in Patribus, non fuit vltimum gloriæ, quod dilatum fuit usque ad meritum Christi actu exhibitum, propria quæ morte consummatum, sed inchoatum gratiæ. quamvis etiam vltimum præmium gloriæ antecedere potuerit merita Christi; ut de præmio angel. suo loco. 3. meritum Christi, ut pote infiniti valoris, suā naturā dignum fuit, ut acceptaretur pro omnibus hominibus quocunq; tempore, & loco existentibus. Ad 4. neg. consequ. nam equus datus militi in præmium futuræ dexteritatis, non est vltimum, qualis est beatitudo. Ad 4. minor. de præmio accidental, concedenda; neganda de essentiali. Ad prob. maioris; huiusmodi obsequiis angelorum, ad præmium essentialie beatitudinis promerendum, deest status viæ, quæ est conditio ex voluntate præmiantis ad merendum necessariò requisita.

Conf. 1. 1. alioqui angeli per huiusmodi obi. quia, tot annis hominibus impensa, ingentem gloriæ cumulum sibi comparassent, quem vix B. Virgo suis meritis superasset: de reliquo hominibus nulla fuit dubitatio, quin omnes essent inferiores angelis: cūm tamen ex multorum Patrum senten. multi homines excedant multos angelos in gloriæ magnitudine. 2. dæmones operibus malis, continuò patratis non augent sibi pœnam essentialiem, sed tantum accidentalem: ergo nec angeli operibus bonis augent sibi præmium essentialie. Ratio. utriusque: deest conditio viæ ad merendum, & demerendum præmium, vel pœnam essentialiem requisita. Ad 5. argum. vt supra; cūm Augustin. docet, angelos prius vidisse res in Verbo, quām in proprio genere, rō prius, non intelligi de prioritate simpliciter; alioqui omnes tam boni, quām mali creati fuissent cum visione beatâ creaturarum in Verbo; nam, vt eos. constat, in principio omnes creati sunt æqualis felicitatis: sed intelligi de prioritate in ingressu beatitudinis.

Ad fundam. secundæ, neg. consequent. nam licet non repugnet simpliciter, meritum & præmium beatitudinis esse simul; repugnat tamen iuxta legem de facto à Deo lantam de beatitudine promerendâ per actus à fide originatos. Nec est par ratio de perfectione naturali & supernat. naturalis. n. cūm sit à determinato principio, est finita & determinata, quam potest angelus determinato actu in instanti consequi; quia potest determinato actu in instanti operari secundūm totum posse suæ potentias naturalis, atque adeò eo agere attingere.

De Nat. Angel. Tom. II.

vltimam perfectionem suæ naturæ proportionatam. At perfectione & beatitudo supernat. cūm sit à principio infinito, non habet certum limitem, sed semper potest perfectior à creaturâ mereri; iuxta maiorem dispositionem ad illam: quæ dispositio sepe potest esse perfectior ex perfectioribus principijs supernatur. à quibus illa principaliter producitur. 2. potest actio, & tendentia principijs naturalis ad propriam perfectionem naturalem esse.

Ad 2. simul cum termino vltimo suæ perfectionis: non potest actio & tendentia principijs supernat. ad perfectionem supernat. else simul cum vltimo termino perfectionis supernat. nam tendentia ad perfectionem supernat. sunt auctus virtutum dependentes à fide supernat. quæ nequit esse cum vltimo termino perfectionis supernat. quæ est visio, & amor beatificus. Ad 1. probat. anteced. nego de facto Christum essentialē beatit. animæ sibi promeruisse, ut expressè docet S. Th. 3. p. qn. 19. art. 3. Nec eadem ratio de aliis: nam ex eo quod Christus primo instanti suæ conceptionis meruerit aliis gloriam, non sequitur, quod in eodem supposito sit gloria & meritum simul, quæ est potissima ratio, cur angelii non meruerint fidem gloriam per actus, naturâ tantum & causalitate præcedentes: sed tantum sequitur, quod in uno sit gloria, in alio meritum. Ad 2. prob. non cum quolibet præmio pugnat meritum, sed cum præmio dumtaxat vltimæ beatit. quæ extrahit creaturam à statu viæ ad merendum requisitæ; nec non pugnat cum merito fidei infusa. Ad confirm. auctus fidei, quem requirit contritio, non pugnat cum merito, & iure ad gloriam, pugnat cum possessione gloriæ. Ad 2. argum. neg. consequ. nam nihil habet demeritum, quod naturâ suâ pugnet cum pœnâ: Est n. demeritum peccatum, quod non solùm pugnat cum pœnâ priuationis gloriæ, sed nequit stare cum iure, nedum cum gloriâ. Contrà verò meritum gloriæ suâ naturâ pugnat cum gloriâ; quia meritum includit notitiam obscuram fidei Dei auctoris supernat. gloria intuituam visionem eiusdem.

2.

Ad 3. Christum essentialē beatit. animæ sibi promeruisse, ut expressè docet S. Th. 3. p. qn. 19. art. 3.

Ad 4. *Ad secundū.* prob. non cum quilibet præmio pugnat meritum, sed cum præmio dumtaxat vltimæ beatit. quæ extrahit creaturam à statu viæ ad merendum requisitæ; nec non pugnat cum merito fidei infusa.

Ad 5. *Ad 2. ratio discrimini;*

Ad 6. *Ad 2. ratio discrimini;*

Ad 7. *Ad 2. ratio discrimini;*

Ad 8. *Ad 2. ratio discrimini;*

Ad 9. *Ad 2. ratio discrimini;*

S E C T I O V I I.

De numero & serie instantium Angelico-rum, aliisque difficultatibus ex iis.

*E*x preced. sect. colligitur, totum negotium bonorum angelorum tribus fuisse instantibus operatum: Primo creationis naturæ, & gratiæ: 2. meriti: 3. glorificationis. Primum fuit formaliter & virtualiter indivisibile, in quod angelii nihil meruerunt, sed tantum acceperunt merendi principia, bus peractū. quæ fuerunt habitus supernat. infusi, quibus consti-tuti sunt apti ad merendum: solumque elicuerunt naturalem dilectionem sui, & Dei auctoris naturæ, quam tam boni, quam mali semper retinuerunt; cūm sit actus necessarius, & rectus rectitudine tantum naturali. Atque hoc instans dici potest instantis perfectæ constitutionis naturæ angelicæ: nam in hoc fuerunt omnes perfectè constituti ad operandum, tam naturaliter per principia debita naturæ, quam supernaturaliter per dona indebita naturæ. Quod instans cum scoto in 2. dist. 5. qu. 1. §. Ad inquir. dicetiam potest instans uniformitatis quia in hoc omnes creati sunt geometricè uniformes, tam quoad dona naturalia, quam gratuita & supernat. Secundum fuit meriti. Quod rursus in duo

O 3

diui. Secundum

instans, meriti, diuiditur in duo inceptiones & consummationes: hoc dividitur in virtutem.

Quamdiu duraverit alterum instantis Angelicum.

134:
Tertium instans glorificationis.

135:
Prob. hic numerus.

Eadem series admittitur ab his.

diuiditur instantia, 1. inceptionis 2. consummationis meriti. Et quidem prius instans inchoationis meriti, si sumatur secundum omnes conditiones, quas ad meritum requisitas includebat, fuit virtualiter diuisibile. Nam hoc instans continebat mysteria fidei, proposita ab uno angelo, supra omnes diuinam ordinatione constituto, reliquis omnibus ex Dei auctoritate credenda: item examen rationum & motuorum, cum quibus illa proponebantur, ut a Deo attestata: demum productionem multorum actuum supernat. fidei, spei, charitatis, reliquarumque virtutum, quos, fidei mysterijs acceptatis, angeli elicuerunt. Quae omnia moraliter non potuerunt unico instanti formaliter, & virtualiter indiuisibili perfici. Ad minimu[m] n. in uno debuerunt rationes & motiva credibilitatis examinare, ut prudenter constanterque illa crederent, ut a Deo reuelata: in alio elicere actum imperij volendi credere assensum credendi, reliquosque actus virtutum supernat. Qui omnes actus licet potuerint eodem instanti durationis ab angelo eliciti, diversa tamen postulabant instantia naturae, prout unus causalitate presupponeretur ad alium. Instans vero continuationis, seu consummationis meriti, fuit virtualiter diuisibile, quia durauit toto tempore vice; ut ex prelio, quod inter bonos & malos intercessit, colligitur, nec non ex merito angelorum, quod tanto premio responderet, debuit continuatione alicuius diuisibilis, & determinatae morae augeri. Quanta fuerit haec mora, sciri non potest: Certum est, illam tempore primi parentis in terrestri paradiso existentis fuisse completam, ut constat ex tentatione malorum angel. Ceterum nonnulli putant, hanc moram vice angel. fuisse unius diei artificialis; quod indicat Hugo de S. Victore lib. 1. c. 10. ex Aug. lib. 11. de Cœlit. c. 9. vbi non solum docet, primâ die creatam esse lucem, nomine cuius intelligit angelos, sed eadem die lucem diuisam esse à tenbris, hoc est angelos bonos, per lucem significatos, à malis, qui nomine tezebrarum exprimuntur.

Tertium fuit instans glorificationis, in quo sancti suam beatitudinem inchoarunt per visionem Dei, & amorem beatificum. Hoc autem non tam est instans, quam quedam participatio aeternitas, quam beatitudo supernat. mensuratur; eadem quippe indiuisibili mensura, quam ccepit duratura est per totam aeternitatem. Et quia duratio proportionatur esse supernaturalis beatit. est quedam participatio aeternitatis diuinæ, quam ipsius increata beatitudo durat. Hic numerus & series instantium prob. ex dictis precedentibus. 50. Angelos iuxta statutam legem, moraliter non potuisse, primo instanti creationis naturae & gratias, per actus fidei, spei, & charitatis meritum beatit. inchoare: hoc posito, secundum instans meriti, necessariò dividendum est in instans inchoationis, & continuationis seu consummationis, ita quod quot negant, angelos in 1. instanti meruisse: at qui docent, angelos in 1. instanti meritum inchoasse: vel non addunt, nisi secundum instantis consummationis meriti & glorificationis simul, ut Caiet. vel glorificationis tantum, ut Ferrari, qui docet, omnes in 1. instanti meruisse, & potuisse non mereri, non posse apponendo peccatum, sed negatiu[m] non ponendo meritum: in 2. bonos fuisse glorificatos, malos damnatos. In quo instanti omnes demereri, & peccare poterant: Quia non repugnat, inquit, quod Angelus in termino viae per peccatum gratia praesur, & simul in malo consumetur. Non autem poterant mereri, quia non repugnat, meritum & premium in eodem instanti simul. Vel si addunt 2. instantis meriti distinctum ab instanti glorificationis, ut reliqui, il-

lud non est duplex, inceptionis sc. & continuationis seu consummationis, sed unicum tantum continuationis. Ceterum haec Ferrar. sent. refutata est ex dictis: ed quod pura creatura debet in eadem duratione, in qua meretur, posse peccare, non in sensu compositionis, sed diuisio. In sent. autem Ferrar. eo instanti, quo angelus potuit mereri, non potuit ne quidem in sensu diuisio peccare: & è contraria, in quo potuit peccare, non potuit mereri. Tandem qui affirmant, angelos beatitudinem habuisse vel ante merita, vel cum meritis, duo tantum assignant instantia, unum creationis, alterum glorificationis. Leg. Scotti in 2. dist. 5. qu. 1. §. Ad inquir.

Paulo aliter est de instantibus, in quibus completa est via malorum angel. Nam 2. instans demeriti malorum, non diuiditur in duo instantia inceptionis, & continuationis demeriti, sed est unum & idem, in quo & angelus peccauit, & simul in peccato obfirmatus est: quia in hoc instanti postquam peccauit, non habuit amplius potestatem resurgendi: & consequenter non potest illud diuidi in duo, in quo incepit demeritum, & aliud, in quo liberè illud continuavit, cum potestate non continuandi, ab illo. Boni autem post incepitum meritum, habuerunt libertatem illud non continuandi, usque ad instans glorificationis exclusiū. sc. potestas à peccato resurgendi in statu naturae ad gloriam eleuatur pendet ab auxilio diuinæ gratiæ, quod statim fuit illi post peccatum denegatum: Potestas non continuandi meritum in bonis, pendebat à solo libero arbitrio: sicut & potestas illud continuandi ab auxilio gratiæ: neutrum autem fuit à sanctis Angelis post incepitum meritum sublatum, sed potius confirmatum. Præterea secundum instans peccati malorum fuit simul cum instanti poena privationis gloriae, licet non fuerit cum instanti poena ignis & localis destructionis ad inferos, quam poenam pati coeperunt post consummatam viam. Contraria vero instans consummationis meriti in bonis non fuit simul cum instanti premio, quia repugnat meritum cum ultimo premio simul: non repugnat autem demeritum cum poena etiam ultimâ. Dices. Hoc modo non assignatur æqualis via bonis, ac malis: quia boni post incepitum meritum adhuc poterant demeriti usque ad instans glorificationis: mali autem post incepitum demeritum non amplius poterant mereri. Non inferior eamdem viam diuerso modo fuisse solutio.

prescriptam bonis in ordine ad meritum, quæ durauit usque ad beatificationem, & malis in ordine ad demeritum, quæ statim fuit absoluta. Ratio 1. meritum non potuit simul esse cum premio: debuit 137. oblietis. 1. ut terminum duratione aliquâ illud praecedere: demeritum summatum esse potuit cum poena. 3. ut boni occasionem habent augendi meritum, gloriæque maiorem sibi comparandi. Propter quam causam mali simul manserunt cum bonis usque ad terminum vice ad exercitium virtutis. 3. hic modus est conformis naturæ angelicæ, quæ quod semel eligit, non facile dimititur, debuit post semel commissum peccatum, non amplius habere potestatem ab illo resurgendi. At eadem, inquires, est ratio de bonis: ergo etiam boni statim post meritum, debuerunt non habere potestatem amplius demerendi: nam etiam boni non facile dimituntur, quod deliberatè eligunt. Verum concedo in hoc esse eamdem rationem: ac potestas peccandi simpliciter non auferitur, nisi vel per beatitudinem ipsam, vel per subtractionem concursus ad malum. Prima non potuit statim simul esse cum merito. 2. est contra libertatem debitam creaturæ: Potestas vero merendi statim post inchoatum peccatum auferri potuit per subtractionem auxiliis super-

i. 6.
De instanti
bus malorum
Angelorum
aliter theo-
logandum,

137.

In angelis
malis ita-
tur via sta-
tim fuit ca-
summa: post peccatum;

Dicas.

Refra-

13. q. *Sicut angelis mali beatitudinē numerus non mererantur, ita non que boni mala meriti sunt.*

Conf.

Supernaturaliter debiti. Ex his pereuntur, angelos mali numquā beatitudinē meruisse, ut nec bonos demeruisse: nam nec mali facile à malo, quod deliberatē semel eligunt, se auertunt: nec boni facile bonum, in quod liberatē se conuerterunt, dimittunt. Atque hinc magis apparet probabilitas opin. sicc. 4. Angelos non accipiebile ab initio suæ creationis gratiam habitualē per propriam conuersationem in Deum, ut per propriū meritum de congruo: alioquin difficile ab eis se auertissent, cum tamen omnes mali per aduersari ab eis se auerterent. Confirmat per eosdem, id est angelī, qui post primum instans vel suum meritum confirmarunt, vel demeritum primū incepérunt, numquam ab illo cessarunt, quia difficile dimittunt, quod semel deliberatē eligunt. At non minus deliberatē omnes per aduersari in instanti elegerunt conuersationē in Deum, quā in 2. vel confirmationem eiusdem, vel primam productionē peccati ex dictis variis emergunt difficultates.

PRIMA. Quo actibus & boni præmium, & mali poenam meruerint? Thomistæ cum Doctore S. I. p. q. 62. art. 5. affirmant unico actu & bonos præmium, & mali poenam sibi meruisse quia, gratia accommodatur natura: sed angelus per unicum & unum acquirit suam perfectionem naturalem, quia acquirit illam sine discursu; ergo etiam supernaturalem. Eadem ratio proportionaliter probat de angelis malis, quod debuerint uno actu consequi poenam. Scotistæ cum Scoto in 2. dist. 5. que. 2. art. 3. docent, multis actibus tam bonos præmium, quam mali poenam meruisse. Quid sent. probabilior est, nam & boni occasione malorum, ad inobedientiam & separationem capitis incitant, multos exercuerunt actus bonos: & mali extimulati à sociis, ad rebellionem provocantibus, multos elicuerunt actus malos. Ad S. Tho. negat. conseq. nam finis supernaturae non tantum acquiritur obseruantia legis naturalis, sed etiam supernaturae, cum plenâ & perfectâ victoria omnium temptationum, quæ contra utramque legem occurrere possunt. Ad quam perfectam obseruantiam utriusque legis non sufficit unus tantum actus.

SECUNDUM. Quales fuerint actus, quibus boni præmium meruerint? Respo. fuisse 1. actus fidei, quibus crediderunt in Deum unum essentiam, & Trium in personis; nec non ut Auctorem, largitatemque omnium bonorum tam naturalium, quam supernaturae. Remuneratorem quoque supernaturalis beatit. Nam illud Hebr. 11. S. mo. fide impossibile est placere Deo. & Credere oportet accidens ad Deum, quia est, & inquietibus se remuneratio sit; comprehendit etiam angelos, cum fundetur in iure naturali, quo unusquisque suum Auctorem benefactoremque cognoscere debet, ut ei & gratias pro acceptis beneficiis agere, & debita obsequia pro viribus praestare valeat. Item in Christum futurum ut hominum & angelorum caput, dependenter à quo omnia bona supernaturae, angelii acceperunt. 2. spei, supernaturalem beatit. cum auxilio Dei expectantes; 3. charitatis, religionis, & obedientiae erga Deum, illum diligendo ut finem ultimum; adorando ut principium primum omnium naturalium & supernaturae bonorum; etique obediendo ut supremo legislatori: 4. charitatis, misericordiae, & obedientiae erga alios angelos, illos à rebellibus turando, ab imminenti periculo liberando, supremo angelo obediendo, malis compatiendo: nec non actus temperantiae erga scipso eliciendo, temperando naturali appetitum propriæ excellentiae. Dices. Si angelii in exordio sua creationis de Verbo incarnando fidem acceperunt, numquam dæmones de Verbo incarnato dubitaverunt, quia retinuerint species de propositi mysteriis

manifestatione ipsis ab initio promulgati. Resp. neg. sequel. nam licet initio suæ creationis de Verbo incarnando fidem acceperint, eam tamen non acceperunt cum omnibus circumstantiis, cum quibus executioni mandata est, nec solùm mali, sed etiam boni multas circumstantias post executionem de incarnatione didicerunt, quas ante ignorabant, ut ex illo Ephes. 3. Ut innotescat Principatus & Potestatus in cœlestibus per Ecclesiam, multiformis sapientia Dei, secundum præfinitionem seculorum, quam fecit in Christo Iesu Domino nostro; colligunt Hierony. & alij Patres. Et secundum hoc, inquit Ansel. in cognitione huius sapientie etiam Angelicū spiritus per Ecclesiam profecerunt, quia dum eam Christus vel per se, vel per Apostolos instrueret, plurima secreta didicierunt Angelis, que ignorabant: qui supra docuerat, incarnatam sapientiam, quoad substantiam, non à tuisse angelis ab initio creationis.

TERTIA. An aliquod maius donum gratiæ habuerint Angelii boni in via, quod non habuerunt mali? Resp. affir. nam boni habuerunt donum gratiæ efficacis, quod non habuerunt mali. Quod donum etsi physicè non differat ab auxilio gratiæ sufficientis, moraliter tamen & in ratione doni multum differt; cum vno habeat infallibiliter effectum, quem non habet aliud. Præterea boni habuerunt auxilia superna per modum actualis conuersationis in actu, quoad substantiam supernaturalem; quæ defecitu propriei dispositionis, ac cooperationis non habuerunt mali. Quarta difficultas de angelis bonis fieri posset, quænam in ingressu beatitud. nouerint in Verbo, & num in eis cognitione profecerint. Sed hæc communis est omnibus beatis, de qua se. 1. disp. 9. sicc. 23.

QUARTA. An omnes angelii mali statim post primum instans simul peccarint? Relpon. neg. nam cum multi, ex ipsis peccarint ab aliis persuasi & seducti, supponebant suadentes prius peccasse, at qui ab aliis stimulati peccarunt, non potuerunt statim post 1. instans peccare, sed aliqua debuit intercedere mora, in quâ aliqui prius peccarent, quæ in alios ad peccandum incitarent. In quâ morâ, qui ab aliis persuasi deliquerunt, fuerunt in quodam interstitio de liberationis inter bonum & malum, donec omnibus personis deliberatâ voluntate ad malum se conuerterent, alij diutius, alij brevius, iuxta quod magis, aut minùs stimulati fuerunt.

VINTA. An angelii mali post commissum p. ec. difficultas catum habuerint paratum auxilium penitendi? Affirmant. Scotus in 2. dist. 6. q. 2. qu. vn. art. 2. con. 1. Mayro dist. 4. q. 1. Suarez lib. 8. de ange. cap. 1. & Salmeron apud ipsum. funda. quamdiu angelus, vel homo est in via, habere debet potestatem perueniendi ad terminum beatit. sed angelus malus toto illo tempore, quod inter inchoatum peccatum, & detruzione ad inferos intercessit, fuit in via; igitur habere debuit potestatem perueniendi ad terminum beatit. quam habere non potuisset, nisi paratum sibi ad penitendum auxilium habuisset. Maior prob. alioquin toto intermedio tempore angelii mali fuissent extra viam. Conf. ad ipsum auct. Cyrilli Hiero. Catech. 2. vbi docet multa fuisse angelis à Deo condonata ac indulta. Negant. Bonav. in 2. d. 11. art. 1. qu. 2. ad 2. digid. in 2. dist. 4. qu. 1. art. 1. ad 2. Molina 1. p. qu. 63 art. 6. Zun Negant. vñ mel ibid. b. 2. prop. 1. fide. Que sent. probabilior est, cùmque rim. docent Damasc. lib. 2. fidei c. 4. Quid, inquit, hominibus mors est, angelis lapsus existit: post lapsum præclusa iam est illus omnium resipiscendi facultas: de quibus preced. ea. dixit ergat, eos non esse penitentia capaces. Id est affirmant Nyssenus lib. 1. philos. cap. 3. & Fulgent. de fide ad Petrum c. 3: ante med. cuius sunt hæc: Et de Angelis quidem hoc dispositi & impluit, ne tpe Deus ut si quis eorum bonitatem vñ luntatis

164 Disput. XVIII. De perfectione Angelor. quoad esse supernaturale Sectio. VII.

Fundamen.

luntatis perderet, numquam ex diuino munere recuperaret. Et ne videtur solū negare factum, nō potentiam pœnitendi, sic infrā: Neque diabolus, nec alius angelus eius bonam potuit, aut poterit resumere voluntatem. Idem passim Patres, qui peccatum angelorum appellant, lapsum irremediabilem: Bernar. in cant. serm. 22. Fundamen. si angeli rebelles habuissent auxilium ad resurgentem paratum, fuisset Christus verus eorum Redemptor: at fuit tantum glorificator, ut communis Patrum & Scholast. sent. docet; non igitur habuerunt auxilium ad resurgentem paratum. Sequela probat, tale auxilium fuisset illis paratum ex meritis Christi futuris in premium redemptionis ipsorum à captiuitate peccati. Ad hoc autem, ut quis sit verus Redemptor alicuius, non est necessarium, ut captiuus actu vtatur prelio redemptionis sibi oblato, sed sufficit, si tantum ei offeratur, & per Redemptorem non stet, quod minus eo ad seipsum redimendum captiuus vti possit; alioquin non posset Christus dici Redemptor hominum damnatorum, qui prelio redemptionis, Christi meritis sibi oblato, vti noluerunt. Ceterum supponit hæc ratio, Christum meruisse angelis omnia dona supernat. gratiæ & gloriæ, quod in 1o. probat. 2. posita natura angelorum, quæ difficilè dimitit quod semel deliberatè elegit, hic modus conformior fuit ipsorum naturæ: at Deus quoad fieri potest rerum naturis se accommodat: ergo.

149. Ad fundam. oppositæ; disting. duplex via in Angelis malis, vna termini ultimati, altera non opposita resp. ultimati. 1. via est ad positivum & ultimatam pœnam ignis, & detruzione ad inferos: & in hâc viâ fuerunt omnes rebelles usque ad consummatum terminum omnibus praefixum. 2. est ad pœnam priuationis gratiæ, & gloriæ, ceterorumque donorum supernatur. & in hâc viâ non fuerunt amplius post commissum peccatum. Dices. Cur non eodem modo boni statim post meritum fuerunt extra viam termini non ultimati? Respond. boni non poterant fieri extra viam termini non ultimati, nisi sublata illis libertate, vel per visionem beatificam, vel per subtractionem concursus ad malum. 1. non solùm extrahit creaturam à viâ ad terminum non ultimum, sed etiam ad terminum ultimum, cum sit ipse terminus ultimus beatitud. 2. est contra naturalem exigentiam creaturæ, quæ naturaliter postulat concursum 1. causæ ad omnes suos actus naturales, at mali potuerunt extrahi à viâ ad terminum non ultimum priuationis gratiæ & gloriæ, absque eo, quod extraherentur à viâ ad terminum ultimum pœnæ ignis & deiectionis è celo, per subtractionem dumtaxat auxilio supernatur. indebiti. Vnde post commissum peccatum non potuerunt amplius angelii peccatores amissum Regnum recuperare; poterant tamen minorem pœnam ignis, & cruciatus mereri, si pauciora intra illum terminum viæ peccata commisissent. Auctoritas Cyrillus plus probat, quam intendit: probationem non solùm malos à peccato resurget, & pœnitere potuisse, sed etiam de facto multis peccantibus condonatum, & indulsum fuisse: quod omnes tam Patres, quam Scholast. constanter negant. Explicandus igitur est de condonatione & indulgentia à peccato, non iam actu commisso, sed committendo, nisi peculiari auxilio gratiæ à Deo præventi, & præseruati fuisset.

151. 1. Ad auctoritatem Cyrilli. 6. Difficulis. 152. Ratio dubi-
tandi.

Sexta. An continuatio primi peccati, aliaque post primum commissa usque ad detruzione ad inferos, fuerint in angelis malis meritoria essentialis pœna positivæ ignis & cruciatus? Ratio dubit. negagato omni auxilio etiam sufficienti gratiæ, non amplius erat in libera potestate angelii, à peccato cessa-

re: alioquin potuerint peccatores absque speciali auxilio gratiæ, viribus solius naturæ à peccato cessare, & alia denuò non committere. His non obstantibus. Respi. affirm. quia licet defectu specialis auxiliij non potuerint à peccato celsare per positivum a-
ctum condigne pœnitentiae, & absterisionem ma-
culæ ex peccato contractæ, poterant tamen absque speciali auxilio gratiæ cessare à peccato negativæ, per puram suspensionem actus, vel per conuersio-
nem ad obiectum disparatum. Vnde sicut actualis illa continuatio peccati fuit libera, quia poterant per conuersionem ad aliud obiectum illam impe-
dire: ita fuit illis demeritoria acerbioris pœnæ ignis & tormentorum, 2. quia poterant absque speciali auxilio gratiæ quadam peccata non committere, quæ de facto commiserunt, iisque maiorem sibi pœnam ignis auxerunt. Dices. Nulla creatura absque speciali auxilio Dei aliquam victoriam de gra-
vibus temptationibus reportare valet, vt seq. to. ergo mali, peculiari auxilio Dei destituti, non poterant de virginibus temptationibus, quibus à Lucifer & alijs incitabantur, victoriæ reportare, & consequen-
ter nec peccata, graues temptationes superando, vita-
re. Concedo, nullam creaturam absque speciali au-
xilio Dei superare posse villam graue tentationem pro toto aliquo tempore collectuè, quo illa mentem pulsar; nego tamen, ncn posse pro singulis momentis distributuè sumptis: in quibus paucissime tentatio-
nes cœsentur graues, & supra vires naturales creatu-
ræ. Vnde si quas tales temptationes habuerunt angelii rebelles post peccatum, eas non superando, nō pec-
carunt iunc, quando viribus gratiæ destituti succu-
buerunt, sed anteà, quando præsidentes, se propriæ culpa in talém statu redigendos, nihilominus peca-
cando statum illū virtualiter elegerunt. Addo, quod tentatio, quæ respectu hominis, propter naturæ im-
becillitatem, est grauis, non est grauis angelo. Ex his constat ad rationem dub. licet angeli peccatores ab/que speciali auxilio gratiæ non potuerint ab in-
cepto peccato positivæ cessare, per actum condigne pœnitentiae, vel alterius supernat. virtutis; poterant tamen, vel per suspensionem actus peccaminosi, vel per suspensionem actus peccaminosi, vel per con-
uersionem ad obiectum disparatum. Eodem modo vitare poterant multa peccata, quorum vitatio non excedebat naturales vires potentiarum angelicarum.

S E P T I M A. An angelii mali quod excellentioris difficultas. fuerunt naturæ, ed maiorem sibi pœnam meruerint? 7. Res. affirmatiuè. Et quidē de pœnâ priuatâ bono-
rū supernat. posito quod omnes ab initio acceperūt Res. affirmatiuè. ea iuxta proportionem naturaliū, res est manifesta. Nā
tata est pœna priuatua, quanta est perfectio ipsa & bonū, quo priuat. cum igitur dona supernat. collata fuerint angelis iuxta proportionem naturaliū, etiā eoru priuatio, quæ consecuta est ipsoru peccatum, fuit iuxta proportionem naturaliū perfectioniū. De pœnâ vero positiva tormentoru prob. hæc sequitur quâ-
titatē culpæ: quâ grauior est culpa, ed maior illi pœ-
na debetur, at quo nobiliores fuerūt angelii in natu-
râ, ed grauius peccarunt, nā cum angelus toto co-
natu feratur in obiectum, in quod se conuertit, quod præstantioris fuerūt naturæ, ed maiori conatu sele-
in malū cœacterunt, atque adeo grauius peccarunt.

OCTAVA. An tantum pœnæ promitti sunt ma-
difficulis. li, quantum præmij boni? Pro affirmante parte 8.
ratio 1. omnes gratiam acceperunt iuxta quantita-
tem suorum naturalium: ergo tantam pœnam dœnni, quæ in priuatione gratiæ & gloriæ consi-
stit, consecuti sunt mali, quantum præmium gloriæ
aderti sunt boni eiusdem speciei & naturæ cum malis. Connaturale est angelo in obiectum ferri se-
cundum

^{153.}
Re/p. affirm.
^{154.}
Obiect.
^{155.}
Ad rationem.
dub. resp.

cundum totum posse suæ virtutis : ergo eodem
conatu & intentione operati sunt mali malum,
ac boni bonum. Ergo tantam pœnam positivam
tormentorum demeriti sunt mali, quantum præmiū
gloriarum promeritis sunt boni eiusdem speciei &
naturæ cum malis. Pro parte negante ratio 1. pœna
damni malorum, non solum fuit priuatio gratiarum &
gloriarum, quam in 1. instanti creationis accepérunt; sed
etiam quam propriis meritis adepti fuisse. Præ-
mium verò bonorum fuit solum augmentum gratiarum &
gloriarum, quod propriis meritis post primam gra-
tiam & gloriam gratis acceptam, sibi compararunt.
2. conatus demeriti malorum fuit iuxta quantitatē
virtutis naturalis, à qua tantum proficisceretur: co-
natus verò meriti bonorum fuit iuxta quantitatē
virtutis supernat. à quā eliciebatur. Sed maior fuit
virtus supernat. in bonis, quam virtus naturalis in
malis; quia virtus supernat. constat ex virtute natura-
rali, & supernat. simul. Ergo maior conatus mé-
ritorius fuit in bonis, quam demeritorius in malis:
ergo maius quoque præmium, maiorem conse-
quens conatum meritorium est in bonis, quam pœ-
na consèquens minorem conatum demeritorium
in malis.

In finibus

1591
Non esse omnino certum.

Dico 1. Non est certum, tūm tanta fuerit pœna actualis damni malorum angel. quantum fuerit pœnum honorum. Fundamen: non conitat, ao augmentum gratiæ & gloriæ, quod condignis suis meritis adepti sunt boni, fuerit tantæ perf. & ionis; quantæ fuit prima gratia & gloria, quam per peccatum amiserunt bali. Sed pœnum bonorum consistit in solo augmento gratiæ & gloriæ, quod propriis meritis acquisuerunt: pœna verò actualis damni malorum consistit in priuatione gratiæ & gloriæ, quam ab initio sue creationis accepterunt. Dixi, *datani actualis*: nam si in pœnam malorum computetur etiam priuatio illius augmenti gratiæ & gloriæ, quod propriis actibus, cùm parato sibi auxilio prometi fuisse, maiore est pœna malorum, quam pœnum bōtorum: quia pœnia malorum, non solum includit priuationem gratiæ & gloriæ à principio gratis acceptæ, sed etiam augmenti gratiæ & gloriæ, quod ex condignis meritis accepturi fuissent; pœnum verò bonorum includit solum augmentum gratiæ & gloriæ, quod propriis actibus meritoris consecuti sunt. Dicxi, pœnum honorum consistit in solo augmento gratiæ & gloriæ, quod proprijs meritis acquisuerunt: nam licet etiam primæ gratiæ gratis acceptæ sua respondeat gloria, non tamen per modum pœnij, sed per modum hæreditatis, & doni, vt respondet in parvulis baptizatis. Dices. Si omnes ab initio gratiam

Obiectio. *uulis baptizatis. Dices. Si omnes ab initio gratiam acceperunt iuxta quantitatem suarum perfectio- num naturalium, & deinde omnes boni operati sunt secundum totum posse gratia; igitur tantum fuit augmentum gratia & gloria, proprio merito acquisitum in bonis, quanta fuit gratia & gloria gratia a principio singulis collata. Igitur certum est, præmium bonorum fuisse æquale penæ actualis damni malorum. Respo. negi. utramque conseque- non enim est certum, augmentum gratia & gloria condignis operibus bonorum Angelorum compa- ratum, æqualis fuisse perfectionis & intensioris cum primâ gratiâ & gloriâ gratis acceptâ; etiamsi boni operati sint secundum totum posse gratia ac- cepta: nam actus boni iustorum non solum me- rentur augmentum gratia & gloria in primâ sui productione, sed etiam in totâ continuatione: & quia continuatio actus boni potest esse longior aut brevior, ipsum quoque augmentum gratia maius*

aut minus esse potest. Cum igitur ignoremus, quamdiu durauerit continuatio actus boni in Angelis sanctis, ignoramus etiam, an huiusmodi argumentum, actus continuatione acquisitum, fuerit a quale quoad intentionem primaz gratiaz & gloriaz gratis acceptaz.

161.
Assertio.

Dico 2. Neque est certum, positiuam pœnam
ignis, & cruciatus malorum fuisse eiusdem quanti-
tatis seu intensionis cum præmio bonorum, esto,
tam mali summo conatu virtutis naturalis, quam
boni summo conatu virtutis supernat. operati- sunt.
Fundamen. cum dicuntur angeli accepisse gratiam,
iuxta quantitatem suorum naturalium, sensus non
est, accepisse illa arithmeticè commensam propriæ
virtuti naturali, sed solum geometricè, ut quæ erant
superiores in natura, eò maiorem gratiam acce-
perint, etiam si quantitas gratiæ fuerit maior quantita-
te virtutis naturalis, aut contraria: sed conatus bono-
rum commensuratur virtuti supernat. conatus ma-
lorum virtuti naturali, ergo non est certum, an co-
natus malorum fuerit eiusdem intensionis cum co-
natus bonorum. nam conatus malorum pendet à
quantitate virtutis naturalis; conatus bonorum à
quantitate virtutis supernat. ergo si non est certum,
an eiusdem quantitatis & intensionis fuerit virtus
naturalis malorum, & virtus supernat. bonorum, ne-
que erit certum, an conatus malorum in malum
fuerit eiusdem intensionis, ac conatus bonorum in
bonum.

Ad 1. rationem pro parte affirm. constat; si pœna
na damni malorum sumatur pro solâ priuatione Ad rationes
gratia & gloria gratis accepta, non potest sciri, an pro parte af-
illa sit major vel minor, quam sit præmium bono- firmante
rum, quod in solo augmento gratia & gloria
populis meritis comparato, consistit: Si vero pœna
damni malorum sumatur etiam pro priuatione
gratia & gloria propriis meritis cum parato auxi- 163.
lio acquirere, maior fuit pœna damni malorum,
quam præmium bonorum. Ad 2. licet utriusque
tamen boni, quam mali conati sint secundum totum
posse suæ virtutis; quia tamen conatus actus meri-
torij defumitur ex intensione virtutis supernat. co-
natus actus de meritorij ex intensione virtutis na-
turalis, certum que non sit; an eiusdem intensionis
fuerit virtus supernat. in angelis bonis, ac virtus
naturalis in malis; certum quoque non erit an e-
iusdem quantitatis & intensionis fuerit pœna ma-
lorum, ac præmium bonorum. Nec magis negantur
tenui partem certò probant posteriores rationes. *Nec partem*
Non 1. quia licet pœna malorum fuerit priuatione *negansem*
gratia & gloria gratis accepta, præmium bono- *omnino proban-*
rum solum augmentum gratia & gloria condignis *ratio 1.*
actibus comparatum; adhuc tamen ignoratur, an
prima gratia & gloria gratis collata fuetit maior,
vel minor augmento gratia & gloria propriis o-
peribus à bonis comparato. Non 2. cum non sit *Nec secunda*
certum, utrum virtus naturalis, à qua intendebat-
tur demeritum malorum, an potius virtus super-
nat. à qua intendebatur meritum bonorum, fue-
rit maior. Ad prob. concedo virtutem supernatur.
merendil componi ex virtute naturali & super. qdla
vt sit idonea ad merendum, debet esse libera, libertas
autē in virtute naturali consistit: nego tamen, meri-
tum quoad condignitatem conatus pendere è vir-
tute naturali, quam solum requirit ut conditionem;
sed tantum pendere à virtute supernat. quam re-
quirit ut formam adæquatè tribuontem condig-
nitatem operibus ad præmium beatificum pro-
merendum. Ex dictis sequitur, positis his duo-
bus principiis, necepe quod Angelis nobilioris na- 165.
Carrolli.

sunt prestantiora dona gratie accepentes; & quod omnibus naturale sit, operari secundum eorum posse sua virtus, certum esse, quod angelii mali superiores in natura excedant inferiores quoad utramque poenam, tam priuatiam gratiae & gloriae, quam positiam ignis & cruciatus: non esse certum, quod malii superiores in natura hebeant poenam priuatiam gratiae & gloriae, aut positiam ignis & cruciatus, vel aequalem cum premio bonorum eiusdem speciei & naturae, vel maiorem cum premio bonorum inferioris naturae.

DISPUTATIO XIX.

De custodia & tutela Angelorum.

^{1.}
De fide certa
sum est ho-
mines ab
Angelis cu-
sodri.

CERTA fide constat, homines a sanctis angelis in hac vita custodiuntur ac defendi. Gen. 18. Cogebant eum, nempe Lot, Angelii dicentes: Surge, tolle uxorem tuam, & duas filias quae habes, ne & in pariter periret in scelere cunctatis. Eduxeruntque eum, & posuerunt extra ciuitatem. Et cap. 48. Angelus, inquit Iacob, qui eruit me de cunctis malis. Iudith 13. Custodiuit me Angelus eius & binc euntem, & ibi commorantem, & inde hoc reuerteantem. Psalm. 13. Immitiet Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos. Et Psalm. 90. Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus vijs tuis. Acto. 12. Nunc si vis verè, ait Petrus, quia misit Dominus Angelum suum, & eripuit me de manu Herodii. Hebreor. 1. Nonne omnes sunt administratori Spiritus, in ministerium misi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis. Quam veritatem ratione confimat S. Thom. i. part. quest. 113. artic. 1. du&t; ex diuinâ prouidentia, quæ solet inferiora per superiora gubernare: ut patet in corporibus lunularibus corruptilibus, quæ reguntur & gubernantur per corpora celestia superiora & incorruptibilia. Cum igitur homines sint inferiores angelis, & in multis a bono deservitibiles, debuerunt Angelorum tutelam tradi, ut ad bonum promoveri, ac stabiliri possent.

Ratione con-
firmatur.
S. Thomas.

Controver-
sia 1.

SECTIO PRIMA.

An singuli homines singulos habeant Angelos ad suam tutelam destinatos?

^{2.}
Negat. Cal-
vinus.

CALVINVS lib. 1. instit. cap. 14. nym. 7. putat, esse vulgi opinionem, vnicuique homini suum esse destinatum Angelum, sed omnes uno consensu, inquit, vigilare pro salute nostra. Probat Luca 15. de omnibus dicitur, quod plus gaudeant super uno peccatore paenitentiam agente, quam super nonaginta nonum iustis. 2. de pluribus narratur, Luce 16. quod Lazarus animam in fidem Abrahæ detulerint: Concludit, magnam sibi & omnibus Ecclesiæ membris iuriam facere, qui curam, quam Deus de nonquoque nostrum habet, ad unum restringunt Angelum.

^{3.}
Opossum
affirmant.
Fundamen-
tum du-
plex.

Hugo de S. Victore in sum. tract. 2 cap. ult. & Magist. in 2. distinct. xi. cap. 3. in oppositam inclinant sent. unum Angelum pluribus destinatum esse hominibus. Fundam. 1. sicut vni homini assignatur cura multorum, ut vni Regi cura totius regni: ita vni Angelo cura multorum hominum. 2. multo

plures sunt homines, quam Angeli boni: neque igitur singulis singuli assignari. Quoniam vero hoc argumentum ad summum probat de omnibus hominibus, qui ab exordio mundi fuerunt, eruntque usque in diem iudicij; nam hi tantum superant Angelos bonos infimi ordinis, non autem omnes qui in qualibet estate & tempore simul existunt; ideo ibid. docent, non singulis saltet hominibus, qui ab initio mundi usque in diem iudicij futuri sunt, assignatos esse singulos tutelares Angelos; sed qui sunt tutelaris unius, eo defuncto fieri tutelarem alterius.

^{4.}
Constantem omnium Scholast. sent. in 2. distinct. S. Thom. com-
11. & S. Tho. i. p. quest. 113. art. 2. est, singulos homi-
nem suum habere Angelum, propriæ custodiaz ac laeti singulor
tutelæ deputatum. An autem idem, qui fuit eu-
homines sin-
gulos vnius, eo defuncto, fiant custodes alterius, incertum
est. Nam si Angelii infimæ classis ultimæ hierarchie,
gulos habere
custodes An-
gelos.

ex qua communiter ad hominum custodiam de-
linantur, ut infra. superantur ab omnibus hominibus, qui a principio mundi usque in diem iudicij
futuri sunt; necessarium dicendum erit, custodes praec-
cedentium successivè fieri custodes subsequentium hominum. Si vero non superantur, probabi-
lius est, singulos homines singulos habere Angelos propriæ custodiz deputatos, nec custodes praecedentium fieri custodes subsequentium: hoc enim diuinam munificentiam magis commendat. Ex quo à fortiori constat, eundem Angelum non esse pluribus hominibus simul existentibus deputatum. Hoc enim improbabile est: tum quia non est conforme diuinæ munificentie: Tum maximè, quia sæpe non posset unus & idem Angelus gerens cu-
ram duorum, utrique simul in periculo versanti occurrit; vni in extrema parte Europæ, alteri in extrema Asia; cum nec usque in transmaris continet sphæram, nec in locum distante operari valeat, ut disp. 5. num. 88. Longè ergo probabilius est, vnicuique suum deputatum esse Angelum, qui illum in qualibet occasione expeditè ab omnibus insu-
dis defendere, tutarique valeat.

Hoc certum sit oportet, à quo sine temeritate no-
tia, in qualibet censurâ ferè omnes recent. conuenient, recedere non licet, nempe singulos homines aliquem in suam custodiam deputatum habere Ange-
lum, siue is deputatus sit etiam alteri, siue non. Quæ Prob.
veritas prob. 1. hæc censetur antiquissima tradi-
tione.

Probat. 1. ab initio mundi, ad hæc usque tempora con-
stanter perseverans. Vnde illam occultam tradicio-
nem appellat Nyssenus in libr. de vita Moysis: & Maldo-
na. in 18. cap. Matth. docet, hanc esse etiam He-
breorum traditionem: quod probat ex R. Moysi.
Probat. 2. ex Genes. 48. Angelus, qui eruit me de
cunctis malis, planè Patriarcha loqui videtur de cer-
to Angelo propriæ custodiz deputato: ex cit. ter-
tim. Iudith, ubi mentio fit de Angelo, qui cun-
tem, commorantem, & redeuntem custodiuit: ex Ecclesiæ 5. Neque dicas coram Angelo: Non est prouidentia: ubi Glossa, qui astat, inquit, vnicuique, &
omnia Deo nuntiat: ex Matth. 18. ubi Christus ex eo probat, non esse parvulos contemnendos, Quid Angelii eorum semper vident faciem Patrum; planè significans, esse determinatos Angelos, qui eorum curam gerant: ex quo ferè omnes Patres deducunt, vnicuique suum delegatum esse Angelum. Clarissi-
mè, Calvinus non abnuente, hæc veritas colligitur ex illo Act. 12. ubi cum Petrus è carcere ab An-
gelo liberatus diuertitur in domum Mariæ ma-
tris Ioannis, non credebat ipsum esse, qui o-
stium pulsaret, quippe quem sciebat esse in
carce-

^{6.}
Prob. ex S.
Scriptura.

Daniel. 10.

Ex Daniel.
10. Sic ar-
gue,

carcere; sed dicebant, Angelum eius esse; a deo haec veritas de Angelo. Vnicuique viatori delegato, erat in omnium fidelium animis insita; deo obscurè colligitur ex Danie. 10. vbi, accedente Patrum interpretatione, mentio sit de Angelo, qui præsidebat Persarum regno: sc. Non minorem curam Deus habet de singulis hominibus, quam de regnis, & communitatibus: ergo si propter curam, quam de singulis regnis, provinciis & communitatibus Deus habet, singulis singulos delegat Angelos; propter eamdem curam, quam de singulis hominibus haber, singulis etiam singulos destinat tutelares Angelos.

Prob. ex SS.
Patribus.

Tunc Gratiæ.

3 Eamdem veritatem vnanimi consensu docent Patres. Origenes tract. g. in Matt. fine, & lib. 3. Patriarch. ca. 2. Athanas. de communione sancti. Postremi omnium sunt Angeli, qui & hominum pedagogi censendisunt. Clemens Alex. lib. 6. Siro ante finem: Per gentes & ciuitates sunt distribuite Angelorum prefectoria; forte autem etiam ex iis sunt deputati singuli. vbi, ex iis, scilicet est, fortasse eiusdem ordinis Angeli præficiuntur gentibus & ciuitatibus, ac singularibus hominibus. Basilius in Ps. 33. & 48. & l. 3. cont. Euro. in princ. Nyssenus in lib. de vita Moysi Nazianz. ora. coram 150. Episc. fine: Chrysost. ho. 6. in Matt. vbi ex illis, Angeli eorum semper vident faciem Patri: Hic manifestum, inquit, est quia omnes sancti Angelos habeant. Iustinus l. qu. & resp. ad Orthod. qu. 30. Theod. cit. à Glasâ in 10. c. Dan. Ex his, inquit, & multo buiustemodi alii docemant, singulis Angelis unius cuiusque nostrum creditam esse curam, ut custodiare, suetetur; & à praudi demoni nos liberent inuidis: Archangelis vero illud manus impositum, ut gentium sint Prefecti. Clemens Rom. lib. 7. const. cap. 39. vbi Deo gratias agit de Angelis nobis in custodiā datis. Hilarius in Psal. 134. in illa verba. Qui producit ventos de thesaurū suis: Hi igitur, inquit, spiritus ad salutem humani generis emisi sunt. Neque infirmitas nostra, nisi datis ad custodiā Angelis, 10. tancisque spiritualē caleſtū negritis obſisteret. Et paulo pōst: Hos igitur de thesauris suis ventos producit, tribuens in his auxilium humana infirmitati: ut hac nos diuina praefidia aduersus mundi potentes barum tenebrarum in hereditanda nobis salutē tueantur. Hieronym. in 18. cap. Matt. Magna dignitas animarum, ut unaqueque habeat ab ore nativitatis in custodiā sui Angelum delegatum. Ambrosius in Psalm. 38. Augustin. serm. 3. de temp. & serm. 68. ad Fra. in Eremo, & serm. 3. de Natali Dom. med. & lib. Soliloq. c. 27. vbi etiam variis receniet effectus, & beneficia, quæ circa nos Angelī exercent, de quibus infra. Gregor. libro. 4. moral. cap. 27. alias 31. Cassianus colla. 8. cap. 16. Beda in Acta Apost. cap. 12. Quod unusquisque nostrum habeat Angelum, & in lib. Pastoris, & in multis S. Scriptura locis ēnvenitur. Isidorus s. lib. 1. de sum. bono cap. 10. Omnes homines Angelos habere probantur, loquente Domino in Evangelio: Amen dico vobis, quia Angelis eorum semper vident faciem Patri mei. Anselmus in 18. Matt. & in c. 11. 1. ad Corin. & in Elucid. post med. Vnaqueque anima, dum in corpus miscitur, Angelo committitur, qui eam semper ad bonum incitent, & omnia operacius Deo, & Angelis in celo referat. Bernardus in Psal. Qui habitat; serm. 12. Angelos Pedagogos, tutores, baculos, actores, ductoresque nostros appellat, nobisque semper adesse ut protegant, profine, defendant. Laur. Iustini. lib. de casto connubio Verbi cap. 8. fine: Ab humana custodiā natura ministria instituit Angelorum. Singulis hominibus proprium deputauit Angelum: quatenus ipsorum adiutorio valent presentis vita transire discrimina. Lyranus in 18. Matth. & omnes recen. expolitores in eum. eamdem sentent. ut in Scripturā contentam vnanimi consenserint. vniq. Pbi. su docent vel hinc magis appareat Galuini iopulof. Plao.

dentia, qui solus ausus est tot tantisque Ecclesiæ Doctoribus contrarie. Eamdem veritatem cognoverunt antiqui Philosop. Plato in Apol. pro Socrate ad Athen. ante med & in Phedo. ante fin. Ita autem circumfertur, vnamquemque mortuorum ab eodemone, qui viventem sortitus fuerat, in quendam locum de industria duci, ubi oporteat omnes Manes congregatos ex rati constitutique iudicij formula ad inferos proficiere cum duce illo, cui mandatum est, eos qui ad illa loca sunt, traducere. Existimabat autem Plato, huiusmodi custodes deputatos esse hominibus; non ut eorum tantum curam in vita haberent, sed ut testes etiam iplorum operum, & cogitationum omnium post mortem apud deos esse possent, ut testatur Apuleius in l. quem Apuleius inscripsit de Deo Socratis: Idem Plato in Theage in persona Socratis sic loquitur: Est quoddam, quod me divino Numinis ab incunis etiam ætatis primordio comitatur. Illud autem vox quedam est, que cum existit, mihi semper significat eius rei, quam sim facturus, de hortationem. Non vero ad quidquam suscipiendum me impellit. Quod si quis amicorum mihi aliquid communicat, & illa vox extiterit, illud idem ne fieri, dehortatur; nec id ut suscipiam, permisit. Plutarchus integrum lib. habet de Plutarchus Genio Socratis 10. 2. Item in lib. de Isido, & Osrilde, vbi cum bonorum, & malorum G. diorum mentionem fecisset, de bonis sic loquitur: Hesiodus bonos & comedos Genios vocat.

Castos, custodes hominum rerumque datores
Laurarum, quod sint Regi & bonoris adepti.

Et Plato, hoc genus inter homines ad deos interpretum, administrorumque fungi munib⁹ ait, quia ab hominibus vota precissaque ad deos perferant. De Socrate narrat vita. Apuleius, quod etiam confirmat. Tertullian. lib. de ani. cap. 1. quod ille in sui custodiā à pueritia habuerit dæmonem. Quem bonum Angelum interpretantur Aegidius in 2. dist. 11. q. art. 2. Argens. art. 3. ad 1. & alij iuxta modum loquendi Platonis, eius doctrina imbutus erat Apuleius: Plato enim angelos bonos dæmones appellat, malos cædæmones. Et constat ex iis, quæ tali Socratis custodi triabuit: cit. Apuleius: vocat enim illum custodem singularēm prefectum domesticum, speculatorum proprium, curatorem intimum, cognitorum assiduum, obseruatorem individuum, arbitrum atque testem inseparabilem, malorum improbatorem, bonorum approbatorem: quæ omnia, præsentim ultima, non possunt, nisi bono An- gelo conuenire.

Dewum huic veritati maximum auctoritatis ro-
bur addidit decretum Pauli V. quo propriam Mis- Prob. ex de-
sam, propriumque officium de Angelo Custode creto Pauli
vniuersique nostrum delegato; instituit: illudque
primā die non impedit post festum S. Michaelis
29. Septembris omnibus celebrandum proposuit. Post quod decretum plus quam temeraria, censenda
est opposita sent: quæ tantæ auctoritati opponitur.
Nam licet Pontifex in hoc suo decreto veritatem
hanc exp̄sē non definiat, ita tamen illam appro-
bat ac confirmat, ut nullum amplius relinquit no-
bis dubitandi locum. Quin ante hoc Pontificis de-
cretam veritatem illam ut de fide certam existimauit.
Palatinus in 2. dist. 11. d. sp. 1. oppositamque sen. Haresim.
Ratio 1. omnes homines ex peculiari prouidentiā
Dei ordinati sunt ad consequendam vitam æternā: Palatinus op-
rà quā consequendā cū multa possint hominē vel possum sentiā
impedire, vel retardare, quæ plerūque nequeunt ab hominē prævidēri, nedūti præcaueri; rationabile lat.
resim appellat, ut singuli homines aliquem ad sui custodiā vltimū prob.
haberent Angelum, qui quasi sapiens ac fidis pæ- ratione.
dagogus eos ab insidiis & periculis liberaret ac pro-
tegeret; itec non ad bonum instrueret atque excita-
ret.

ter, nam licet hæc omnia possit Deus immediatè per seipsum præstare; ad suauem tamen eius prouidentiam spectat, vt quod commode per causas 2. fieri potest, id per seipsum immediate non exequatur: vt constat in ceteris operibus tam naturalibus, quam supernat. Nam & corpora sublunaria immediatè regit per cœlestia, & cœlos per intellectrices substantias; & homines per alios homines ad æternam salutem dirigit ac promouet: cur non etiam per Angelos? qui sunt omnium aptissimi tum ad occultas dæmonum insidias arcendas; tum ad humana pericula & impedimenta remouendarum ad homines in bonum salutis per salutaria consilia, & internas inspirations, promouendos. Confir. hoc pæto melius saluatur perfectus ordo Vniuersi, qui in eo consistit, vt pars inferior subordinetur superiori per connexionem & dependentiam ab illa. Cùm igitur Angeli sint suprema pars huius Vniuersi, cōgruum est vt homo, qui est pars inferior, subordinetur Angelo per dependentiam ab illo. Vnde Galuino resp. ex eo quod Catholici vnicuique homini suum assignant Angelum tutelarem, non propterea negant, reliquos Angelos nostræ saluti aduigilare; nobisque oblatâ occasione, prodesse: siquidem omnes sunt administratori Spiritus, missi proper eos qui hereditatem capiunt salutem. Sed solum docent, peculiarem curam singulorum hominum demandata esse singulis Angelis. Velut cùm singuli pædagogi deputantur singulis filiis vnius domini; singuli quidem specialem curam habent de singulis pueris, sibi peculiarter deputatis, omnes tamen de omnibus vniuersalem curam & protectionem gerunt. Atqui hoc tantum probant auctoritates à Caluino adductæ.

Ad fundam. Hugo & Mag. respondet S. Tho. 1. p. quest.

13. Ad Hugonem & Magistrum
14. S. Thomas.
15. Hoc sententia
In persone publica duos
habent Angelos.
Affirmat Tostatus.

113 art. 2. ad 1. dupliciter vnum hominem deputati in custodiâ aliorum: vno modo ad promouenda propria bona personalia hominis: quo pacto singulis hominibus singuli deputantur homines. Alio modo ad promouendum publicum bonum communitatis: quo pacto vnuus homo præficitur multis. Et quia Angeli non solum deputantur ad publicum bonum communitatum, sed etiam ad proprium & intrinsecum singulorum hominum, ideo singuli Angeli singulis deputantur hominibus. Resp. 2. ideo tantum vnum hominem præfici pluribus, vt seruetur ordo politici regiminis, qui est per subordinationem multorum ad vnum. Quæ ratio non militat in Angelis respectu hominum: quia homines non reguntur ab Angelis in forma politici, sed spirituialis & interni regiminis, per consilia & inspirationes, genio & naturæ vniuersalique accommodatas.

Quæri potest 1. an personæ publicæ duos habeant Angelos sibi deputatos, alterum quæ priuata, alterum quæ publica persona est. Affirmat Tostatus in c. 18. Mart. qu. 57. & quidem Angelum delegatum personæ, quæ publica est, ait esse ex ordine Archangelorum. Vnde præter Angelum, quem B. Virgo vt priuata persona ab ortu sua Nativitatis habuit, aliū illi ibid. qu. 60 assignat, quem vt publica persona, à qua bonum nostræ redemptiois pendebat, habere cœpit initio conceptionis Christi, cùm nostræ cœpit redemptioi cooperari, usque ad mortem eiusdem Christi, in quæ consummata fuit humani generis redemptio. Quæ sent. nobis sequenda, cum S. Th. in 2. dist. 11. part. 1. q. 1. art. 5. ad 4. vt est valde consentanea diuinæ prouidentiæ, quæ res per idoneas causas & tisprobabi-
lie est, quam media ad distinctos fines perducit. Cùm igitur adocet S. Th. lios consiliarios in ordine ab publicum bonum pos-
tuleret persona, alios in ordine ad priuatū; alios Deus

assignat Angelos personis publicis, alios priuatis. Sic ut alios consiliarios habet Princeps in ordine ad publicum, alios in ordine ad domesticum bonum gubernandum, promouendum vñ. ita Angelus, qui assignatur personæ vt priuata est, addicetus est personæ, cui assignatur: angelus vero, qui assignatur personæ vt publica est, non est addicetus personæ, quam dirigit, sed regno, vel communilitati, cui præstet. Idem quippe Angelus, ut infra, qui præstet regno, vel communilitati, dirigit Regem, vel superiorem communilitatis ad regni, communilitati: vñ bonū promouendum. Quo fit, vt variato Rege, aut superiore communilitatis, non varietur Angelus curā Regni, communilitatisque gerens. Hinc deducitur. Angelum assignatum Imperatori vt priuata personæ, non esse superfluum, esto vt Imperator habeat alium Angelum superiorem, qui illum dirigit in ordine ad cōmune bonum Romani Imperij, ab eo tempore, quo eligitur Imperator; cùm tamē idem ab ortu suo habeat, debeat proprium Angelum, qui illum in ordine ad priuatū bonum dirigat. Eadem ratio est de personâ, quæ fungit publico officio, dirigi debet vt priuata tantum persona est. Ex his infero, nō solum Pontifices, Episcopos, & Prælatos Ecclesiæ, qui publicum bonum animarum procurant, sed etiam Religioñum Fundatores, præter Angelum propriæ tutelæ deputatum, habere Archangelum, qui illos instruat in ordine ad commune bonum totius Religientis: quem habuisse legitur S. N. Patriarcha Ignatius, ut in compendio quod Gloria S. Ignatij inscribitur. 15. cap. refertur. Confir. vt docent Dionys. de cal. biera: cap. 9. Basilius con. Enno. circa init. & reliqui Patres, quos sequitur S. Tho. 1. p. qu. 113. art. 2. & colligitur ex Danie. 10. & infra. ciuitatibus & Regnis Deus præfecit Archangelos: ergo eosdem delegavit & publicis personis, vt eas ad publicum bonum promouendum dirigerent.

Quærit potest 2. an Sacerdos peculiarem habeat Angelum, qui ei celebranti assistat, vt illum in tanto mysterio peragendo iuuet ac dirigat, eiusque preces & hostias omnipotenti Deo offerat. Affirmant aliqui, quod cum S. Tho. 3 p. qu. 83. art. 4. ad 9. deducunt ex illis Missæ: Suplices te rogamus omnipotens Deus, in beac perferris per manus S. Angeli tui in sublime altare tuum, &c. sc. Sacerdoti rem diuinam facienti semper peculiarem Angelum ex diuinâ prouidentiâ assistere: quem aliqui putant esse altaris custodem; censent enim vnicuique altari suum præesse Angelum, qui illius peculiarem coram gerat. Colligunt autem hoc, tum ex 13. c. Iudic. vbi Manue sacrificante: Cum ascenderet, flamma altaris in celum, Angelus Domini pariter in flamma ascendit: tum ex Luce 1. vbi Zachariæ intensum adolescenti apparuit Angelus Doministans à dextris altaris: tum exemplo, quod in Prato spirituali narratur de quodam Angelo, qui apparet Leontino Abbatii Dominicâ die, dum iacet ad templum ad diuinâ mysteria peragenda, dixit illi hæc verba: Ex quo sanctificatum est altare hoc, ego iugiter illi adstante insu sum. Alij vero existimant, hunc Angelum qui sacrificanti assistit, esse templi custodem. Hæc sent. in eò quod assicit, cuilibet Sacerdoti rem diuinam facienti, semper aliquem assistere Angelum, qui illum iuuet & dirigat ad tantum mysterium ritè peragendum, mihi est omnino vera. Nam si, nascente Christo in stabulo, subito facta est cum Angelo multitudo militie celestis luctantium Deum, Luce 2. cur non etiam nascente Christo quotidie sacramentaliter in altari & quod etiam docuit Chrysost. orat. de non contemnanda Eccle. & alijs Patres. Ex quo à fortiori sequitur, aliquæ Angelum tanto mysterio peculiariter assistere, vt Sacerdotem

*Salem de
proprio An-
gelo.*

Sacerdotem iuuet ad illud attente peragendum. In eo vero quod negat, hunc esse proprium Angelum tutarem Sacerdotis, mihi non prob. cum enim Angelus vnicuique mortali deitur, ut illum instruat & dirigat in iis, que ad Denum conduceant, ipsius cura erit, Sacerdotem sue tutelam commissum ditegere ad Missa sacrificium ritè & attente peragendum. Nec probabile est, vnicuique altari suum preesse Angelum, sed sufficere vnum, qui curam habet totius templi: neque hic sèpè idem Angelus assisteret posset pluribus Sacerdotibus simul in eodem templo sacrificantibus. Ad illas autem auctoritates, quæ probare videntur singulis altaribus suum deputatum esse Angelum; Resp. vel illas explicandas esse de custode totius templi, qui simul curam habet omnium altarium eiusdem templi: vel de altari separato à templo, qualia erant altaria veteris Testamenti ante edificationem templi.

SECTIO II.

A quo tempore, & quousque tutelares Angeli nostri curam gerant?

19.
Ad primum dubium I. sent.

QUOD A D 1. Prima sent. affirmat, Angelos nostri curam suscipere ab instanti conceptionis, quando anima infunditur corpori: *Alen. 2. p. q. 41. in 4. art. 3. S. Thom. in 2. dist. 11. p. 1. q. 1. art. 3. ad 3. Al. berr. art. 3. Bonav. in expos. sex. Richar. in eadem expos. fine, dist. 11. Egid. q. 1. art. 2. fine, Gabrie. ar. 2. cor. 1. Maior. q. 2. Stuar. lib. 6. de angel. c. 18. nu. 18, Ansel. in Elucid. cit. illis verbis: *Vnaquaque anima dum in corpus mittitur,**

Fundam. *Angelo committitur. Fundam.* tunc homo incipit esse viator, originalis peccati particeps, & saltem per gratiam etiam meriti capax, ut constat de sanctificatis in utero matris. *Confirm.* in ipso utero matris expositi sunt variis dæmonum insidiis, qui muluis modis illis nocere possunt: ergo etiam in utero existentes habere debent custodem, qui illos à dæmonum insidiis defendat. *Secunda affirmat, Angelum nostri tutelam suscipere à tempore Baptismi.* Hanc ut probabilem refert *Origenes in cit. Matth. tract. 5.* *Fundam.* *Indignum est, Deum peculiarem curam eorum habere, qui originali infra sunt extra Ecclesiam.* 2. per peccatum orig. non solum amissimus gratiam intrinsecè iustificantem, sed extrinsecè protegentem, & ad bonum promouentem: at prima ianua recuperandi omnes gratias, & beneficia originali amissa, est Baptismus: cum ergo Angelorum tutela pertineat ad gratiam extrinsecè protegentem, & ad bonum salutis promouentem, ante Baptismum illa nobis non restituitur.

21.
*Probabilior ab ortu nativitatis, & non ante; Mag. in 2. dist. 11. ab ortu na-
sitionis, 6. 1. S. Thom. 1. p. q. 113. art. 5. vbi prioriter sent. quam-
iunior docuit, retractauit: Durand. in 2. dist. 11. q. 1.
3. Sent. Molin. 1. p. q. 113. Zumel ibid. art. 5. sub. vn. Ysquez. dis-
p. ult. cap. 1. Valent. 1. p. disp. 8. qu. 6. pu. 3. Probabilior,
quam docuit Hieronymi. in 18. Matth. cit. Magna digni-
tates animalium, ut unaquaque habeat ab ortu nativitate in-
custodiad sui Angelum delegatum. Nec re & Gabriel explicat, vel de nativitate in utero, vel de nativitate ex utero: quia homo non dicitur propriè nasci, quando ei anima infunditur, sed quando ab utero matris decernitur. Vnde aliud festum celebrat Ecclesia de Conceptione, aliud de Nativitate Virginis.*

22.
Fundam. quamdiu fœtus non est à matre sepa-
ratus, per quamdam colligantiam, est pars matris;
sum assert. & vt S. Thom. cit. ad 3. docet, est quasi fructus pop-
dum ab arbore separatus, qui censetur esse aliquid

arboris, eiusque cura & dominium pertinere ad eundem, ad quem pertinet cura & dominium ipsius arboris. Quare idem Angelus, qui curam habet matris, curam etiam habebit pueri, nondum à matre separati. Ad autem sententiam *Anselmum* in eam inclinasse sent. in re tamen dubia. & utrumque probabili, sufficit nobis auctoritas Hieronymi: Ad rationem resp. ad ea omnia sufficere eundem Angelum, qui curam habet matris: cum nullus dari possit casus, in quo non valeat idem Angelus utrumque periclitanti simul adesse. Contra vero postquam separatus est à matre, eget peculiari Angelo, ut sibi periclitanti possit semper adesse. Dices. Ergo unus erit Angelus custos duorum, qui ita ex utero matris nascuntur, ut ambo inseparabiliter colligati maneant, ut sunt quedam monstra humana. Resp. neg. conseq. tum quia illud est per accidens: tum quia cum uterque adolescit, uterque suo peculiari indiget directore, ut illos per internas inspirationes dirigat in ordine ad salutem. Numquid vero circa miraculum in utero existens sit internæ directionis capax?

Ad fundam secundum: si Deo indignum non est, curam habere peccatoris, personali peccato infecti: multò minus Deo indignum, curam habere pueri, originali tantum maculati. Ad 2. concedo nos in primo parente amississe omnem gratiam, tam internæ inspirationis, quam externæ protectionis, atque adeo gratiam ipsam Angelicæ custodiarum, quæ ad externam protectionem spectat: Illa tamen nobis restituta est per secundum parentem: nec baptismus est ianua ad omnem gratiam, sed ad eum dumtaxat, quæ per Sacraenta nobis confertur, cuius nos capaces reddit character baptismalis. Alioquin nullum auxilium gratiarum Deus de facto concederet homini ante baptismum. Quod est contra fidem: tamen quia omnes homines, etiam gentiles, habent parata auxilia, ad salutem necessaria, quibus uti possunt, si volunt, etiam ante baptismum. Tum quia adulti ante baptismum, teste Trid. sess. 6. c. 5. & 6. præueniti debent speciali motione & auxilio per Christum, ut dignè valeant baptismum suscipere: ergo etiam ante baptismum habent auxilia gratiarum. Confirm. multi cum Lyrano putant, Angelum illum, qui Aet. 10. Cornelium instruxit & direxit in ordine ad baptismum, fuisse ipsius custodem.

Quoad 2. dubium, 1. sent. affirmat, numquid Angelum hominis, ubi semel commissi tutelam relinquere, sed semper illius curam habere non solùm in hac, sed etiam in futurâ vita: ita Iustinus Martyr q. 30. ad Orthod. vbi de Angelis tutelaribus, *Aus enim, inquit, utramque simul, animam inquam & corpus; aut animam post diuortium eius à corpore, sequuntur usque ad restituendi, sive renouandi mundi tempus.* Contrà: post mortem vel homo beatatur; & ratione beatitudinis statim confirmatur in bono; vel damnatur, & perpetuò obstinatur in malo. vbi autem nullum est vel periculum à bono deficiendi, vel spes ad bonum redeundi, Angelorum custodia necessaria non est, quæ nos vel à malo auocet, vel ad bonum prouocet. Aliqua difficultas esse posset de animalibus purgantibus. Sed neque illæ indigent propriè Angelorum custodiæ; cum nec amplius gentes impossint vel in bono proficere, vel à bono deficere: sed solùm ad sui consolationem, egent Angelorum presentiæ: tam ut ab illis confortentur ad cruciatum doloresque pro commissis peccatis patienter tolerandos: tum, si verum est, animas ibi detentas frequenti dæmonum aspectu terri, ad eos fugandos arcendosque. Atque hoc modo aliquem erga illas custodiæ effectum exercere, concedo; uti & illas post exitum è corpore in purgatorium comitatio-

*Anselmo
auctoritat
Hieronymi
opportunitat*

25.
Ad secundum dubium I. sent.

Ad 2.

Conf.

26.

27.

28.
Obiectio.Ratio discri-
minis.29.
Frob.Conf. ratio-
ne.30.
Hac senten-
tia probabi-
lia non est.31.
Ad auct. cit.

Ad auct. citas respondet S. Thom. I. p. qu. 113. q. 2. art. 2. q. 1.

resp. S. Tho. art. 6. sicut intelligi non de detractione totali, &

nam longè probabilis est, animas à corpore extentes à bonis, quanto à malis spiritibus in purgatorium duci, cum illæ sint extra potestatem dæmonum.

Dices: Angelus malus non solum hominem tentat & vexat in hâc vitâ, sed etiam in aliâ, si damnatur: ergo angelus bonus non solum hominem sibi commissum custodit in hâc vitâ, sed etiam in aliâ. Resp. neg. conseq. Nam homo damnatus punitur in aliâ vitâ à dæmons, ut ab instrumento diuinæ iustitiae: congruum autem est, ut ab eo peculiariter puniatur, qui fuit eius skeletum testis: homo autem non beatur mediante angelo, sed immediate à Deo, per visionem beatificam: proinde non indiget angelo beatificante, sicut damnatus diabolo puniente.

Secunda docet, Angelum sui clientis curam gerere, quamdiu in malo non obstinatur, obstinatum dum custodia verò statim relinqueret: apparet fundam. habet, subire officium. Isaïa 5. vbi Deus communatur, se ablaturum sepem à vincâ suâ, ed quod cum expectaret, ut faceret non obstinare, fecit labruscas: vbi Glossa interlin. sepem interpretatur auxilium Angelorum, quod auferit Deus ab homine propter ipsius peccata. Et Ierem. 51. vbi, in personâ Angelorum proféruntur illa: Caravimus Babylonem, & non est sanata: derelinquamus eam. Sunt, inquit Glossa, medici sub magnâ medico Angelii Dei, volentes animas nostras à vita curare: quos ipsi repellimus, dum consilii eorum non acquiescimus: qui videntes se perdere operam, ad insicem dicunt, relinquamus eam. Tradita est nobis medicina à Deo, ut animam curemus humanam: adiutoria & medicamenta adhibemus, contumax est, non vult obseruare quod dicitur; studium nostrum non sequitur effectus: ab eam usque in terram suam. Et infra hoc confirmat exemplum medici, qui dum videt infirmatum salutem desperatum, relinquit illum. Ita Angelus custos & medicus spiritualis alii, dum eam videt morbi magnitudine, & propria voluntatis obstinatione desperatum, relinquit illam. Idem docet Basilius in psal. 33. verba, Immitti Angelus Domini in circuitu timorium eum, &c. Omnis namque, inquit, in Christum credenti Angelus afficit, nisi illum à nobis per improbas actiones profugauerimus. Confirm. si Deus auferit Angelos custodes à ciuitatibus propter ciuium scelera; à foriori etiam auferit custodes à singulis hominibus propter ipsorum peccata. Antec. patet ex cit. Isaïa & Ierem. ex historiâ Eccles. in qua legitur ante destructionem Vrbis Hierosolym. auditas fuisse has voces Angelorum in templo clamantium: Relinquamus has sedes.

Sed neque hæc sent. probabilis est. nam sicut Deus numquam hominem in hâc vitâ destituit auxilio ad salutem necessario: ita nec Angelii, divinitate providentia executores, alumnos suos ob quemque peccata relinquent, sed eorum curam filialiter exercent usque ad ultimum terminum vitæ. Ceterum non nulli docent, et si numquam Angelii alumnos suos tutelâ commissos, penitus relinquent, actu tamen eos non protegere & iuicare, sed potentia tantum & habitu, quatenus prompti sunt eos iuicare, si illos viderint ad bonam frugem redire. Sed etiam hic modus improbabilis est: nam hoc esset, eos simpliciter delerere. Nam tunc Angelus censetur suum alumnum deserere, quando eum iuicare potest, & non iuicat: sed quantumcumque illum in malo obstinatum, semper potest Angelus in ordine ad aliquem effectum iuicare; vel occasiones peccatorum remouendo, vel à codicimonis infidili defendendo, vel à quocumque malo liberando. Lege Bonau. in 2. diff. 11. art 2. q. 1.

Ad auct. citas respondet S. Thom. I. p. qu. 113. q. 2. art. 2. q. 1.

resp. S. Tho. art. 6. sicut intelligi non de detractione totali, &

cessatione ab omni effectu custodie, sed de sola permissione, quarenum Angelii Babylonis custodes permisérunt, illam in tribulationem & in peccatum habi. Quo pacto dicitur Deus homines obsecrare & inducere, eosque in reprobam sensum tradere, sc. permissione; interim sufficiens auxilium gratia ab eis non auferendo. Eodem modo Angelii custodes dicuntur fuos alumnos defesete, permitendo, ut in peccatum labiantur; interim ab eis suam custodiari non auferendo. Eodem modo explicatur Glossa. Auctoritas vir. historiæ Eccles. intelligenda est de Angelis Hierosolym. templo tutelaribus, qui templo destruendo abiit.

Tertia & vera sent. Angelos hominum curam exercere totô tempore, quo viatores sunt usque ad ultimum terminum vitæ: Est comodum, & consentanea diuinæ providentie, quam Deus habet de hominibus. Sunt quippe Angelii instrumenta Dei in salute hominum procuranda; sed Deus totô tempore, quo sumus viatores, peculiarem curam nostri gerit: ergo eamdem curam gerunt Angelii de hominibus lute tutela commissis. Major constat ex Hebreor. 1. Nonne omnes sunt administratio spiritus, in ministerium missi proprii eis qui hereditatem capiunt salutem? Minor est certa; nam quamdiu homo est viator, habere debet omnia praesidia, quæ ad salutem consequendam necessaria sunt; alioqui non tam est viator, quam in terminis constitutus: ac proinde Deus peculiarem curam illius habet, prouidendo ei de omnibus praesidiis ad salutem necessariis, de qua veritate fuisse totto. Conseq. prob. instrumentum conformans casu principali: ergo si Deus principalis causa nostra salutis nūquam hominem viatorem deserit, licet sapè permittat, illuc in peccatum habi, obdurari, & obstinari: ita nec Angelos alumnos suos curæ commissum, quamdiu est in hâc vitâ, defestis; licet iuxta beneficium diuinæ voluntatis permittat, illum sapè in peccatum habi, & in malo obstinari. Confirm. de facto Angelorum custodia numeratur inter ordinaria auxilia gratiarum, ut infra, illa conceditur omnibus viatoriis: sed Deus numquam auferit à viatoriis ordinaria auxilia gratia; ergo neque ab illis auferit ordinariam Angelorum custodiæ.

32.
Tertia &
vera sent.

Confirm.

An Angelii in custodiâ hominum deputati, sint ex infimo ordine ultima bie- rarchie?

XCLVDO 1. eos, qui propter aliquod extraordi- 33.
narium negotium miscuntur, ut Raphaël ad Dia, in cu-
Tobiam, Tobie 4. Gabriel ad B. Virginem, Luce 2.
Angelus ad confortandum Christum in agonia pa-
litionis, Luce 22. quorum postea duos de supremis Angelis fuisse, probabile censem D. Gratian. in 2. diff. 10. q. 2. & coram ibid. saltem Gabrielem ad Virginem misericordia, putat fuisse ex primis. Magister diff. 10. c. 2. vniuersaliter docet, non videri indignum, interdum aliquem de supremis Angelis ad nos mitti: sicut non fuit indignum, ad nos mitti Unigenitum Patrem: contra aliquos ab ipso ibid. c. 1. relatios, qui vo-
lebant, numquam aliquem de supremis Angelis ad nos mitti; ed quod illorum officium tantum sit, diuinæ maiestati continuò assistere. 2. excludo eos, qui Regnis, Provinciis, Vrbibusque præficiuntur, de quibus infra. Controversia restringitur ad eos, qui

Disputatio XIX. De custodia & tutela Angelorum. Sectio III.

171

Rati.

Dupliciter considerantur. qui in custodiam singulorum hominum delegantur; & considerari possunt; vel ut curaci gerunt priuatorum hominum, vel ut in publico officio constitutorum. 2. modo probabile duxi cum S. Thom. & aliis, eos esse ex ordine Archangelorum, qui est medius ultimae hierarchiae: superest disputare de Angelis, ut custodes sunt priuatorum hominum, in ordine ad proprium bonum. Prima sententia docet, quod etsi ordinariè Angelii, in custodiam priuatorum hominum deputati, sint ex infimâ classe & ordine postremæ hierarchiae, quibusdam tamen viris in sanctitate & gloriâ insignibus destinari Angelos ex supremâ hierarchia. Hanc ut quorundam recent. refert Vasquez 1. p. dist. vlt. t. 1 fine: quam docere videatur Maldonat. in 18. Matth. Angelii eorum, &c. Deduci potest 1. ex illo Hebræor. 1. Omnes sunt administratores spiritus, misi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis. 2. ex Chrysost. hom. 60. in Matth. vbi dum illa Matth. 18. Angelii eorum vident faciem Patrum, interpretatur de Angelis, qui destinati erant in custodiam parvulorum, subdit, hoc non de quibuscumque Angelis, sed de excellentioribus & supremis esse intelligendum. 3. ex Gregor. hom. 34. in Ewang. vbi singula Angelorum munia persequens docet, Virtutum officium esse, signa & miracula operari; Potestatum vero, dæmones coercere, ne hominibus noceant. At sèpè debent Angelii in custodiam hominum deputati alumnos suos, vel à dæmonum potestate tueri; vel ab aliquo imminentे periculo per miraculosas operationes liberare. Ergo etiam virtutes, qui sunt supremi ordinis eiusdem hierarchiae, nec non Potestates, qui sunt ultimæ classis secundæ hierarchiae, in hominum custodiam deputantur. 4. ex Gregorio, quem sequitur S. Thom. 1. p. qu. 63. art. 9. ad 3. & qu. 108. art. 8. & alibi, homines assumuntur ad restaurandas sedes Angelorum, qui ceciderunt: sed ex quolibet ordine & hierarchia aliqui ceciderunt: ergo ad quemlibet ordinem & hierarchiam assumendi sunt homines. Atqui congruum est, ut ex illo ordine, & hierarchia eorum hominum custodes deputentur, qui ad eorum ruinas restaurandas assumendi sunt.

Terter sent. Secunda affirmit, omnes Angelos, deputatos in custodiam priuatorum hominum, esse ex infimo ordine postremæ hierarchiae: est communis Scholast. in 2. dist. 10. & 11. omnium Thomist. cum S. Dosit. 1. p. qu. 113. art. 3. illam indicat psal. 90. Angelus suis mandauit, ut custodiane te. Angelii, ut cit. docet Gregorius, sunt qui minima nuntiant. At inter omnia officia, qua illi Spiritus erga homines exercent, minimum est, curam gerere priuatistarum personarum. Ratio: cum ad hoc officium exercendum sufficient Angelii, non debent superiores deputari: praesertim cum reliqui superiores sua habeant distincta munia. Confirm. vt S. Thom. 1. p. q. 112. art. 2. numquam ordo naturalis prætermittitur, nisi vel propter fidei confirmationem, vel propter gratias manifestationem: sed ordo naturalis poscit, ut infima per media, & media per suprema gubernentur, & ad suos destinatos fines perducantur: cum igitur homines inter creaturas intellectuales sint infimi, Angelii vero medij inter homines, & superiores Spiritus, naturalis ordo poscit, ut homines per Angelos, & Angelii per superiores Spiritus dirigantur, suoque fines consequantur.

Quatuor sent. Sed quæri potest 1. An saltem ex Angelis infraordinis postremæ hierarchiae, qui nobiliori præstant naturam, deputentur electis: & inter electos, qui excellentiorem beatitudinis gradum sunt adepturi, præstantiorum Angelorum custodiaz deputentur. Affirmant S. Thom. 1. p. qu. 113. art. 3. ad 1. To-

stat. in 18. Matth. q. 57. Chrysost. cit. non enim intellexit de supremis primæ hierarchiae, sed sucta hanc sententia de supremis & excellentioribus infimi ordinis tertiaz hierarchiae. Ratio: sicut præstantiora & excellentiora auxilia gratia Deus confert electis: ita nobilioris naturæ Angelos eisdem delegat, ut eos ad bonum salutis perfectius promouere valeant: nam Angelorum custodia spectat ad ordinem auxiliarum gratiarum, quam Deus confert hominibus, ut valcant salutem consequi. Igitur quibus præstantiora confert auxilia gratiarum, præstantiores etiam delegat Angelos æternæ prædestinationis executores.

Quæri potest 2. An hoc officium homines custodiendi habeant Angelii à naturâ. Responde habere à diuinâ ordinatione: non n. naturâ suâ sunt hominibus subiecti; nec naturali iure tenentur illis famulari, quo pacto tenentur subditi seruire Regi, officium. & milites belli tempore suos protegere Duces: nec ab illis dependemus in esse, ut iure connaturalitatis teneantur nos in accepto esse conseruare; quo iure Deus suas creatureas in esse semel communicato conseruat: igitur hoc officium homines custodiendi, non competit illis à naturâ, licet remotum aliquod fundamentum habeant à naturâ, ratione superioritatis, quâ homines antecellunt.

Ad 1. argum. primæ, resp. Omnes Angelos esse administratoris Spiritus, quia omnes eriam supremi mitti possunt, ut ministri Dei, esto non omnes de facto inveniuntur. Quod ad propositum Pauli sufficit, qui eo loco solum probare contendit excellentiam Christi supra omnes Angelos, qui præ Christo omnes sunt ministri: solus Christus est aequalis Patri, & naturalis Filius, ac heres paternæ gloriae. Ad 2 Chrysost. constat, illum comparationem non facere inter Angelos infimi ordinis & supreme hierarchiae, sed solum inter ipsos infimi ordinis postremæ hierarchiae. Ita illum explicat S. Th. 1. p. q. 113. art. 3. ad 1. Ad 3. ex Gregor. neg. cons. nam licet recensita munia de iure ordinario, & imperatiuè sint commissa solis Virtutibus, & Potestatibus; ex delegatione tamen, & executiue committuntur etiam Angelis, ad quos spectat exequi iussa Dei per superiores Potestates & Virtutes sibi intimata: ex S. Th. paulò ante cit. ad 3. Ad 4. aliunde naturaliter repugnat, ne ex quâvis sede & ordine ad priuatum hominum custodiam Angelii mittantur, ne videlicet prætermittatur naturalis ordo, qui in omni rectâ gubernatione seruandus est, ut semper infimi immediatè dirigantur per medios, & medijs per supremos.

S E C T I O IV.

An quilibet homo præter Angelum bonum, habeat etiam malum sibi peculiariter deputatam?

N V L L I dubium est; omnes homines cuiuscumque conditionis, etatis, & sexus, dum in hac vitâ degunt, variis artibus, & modis à dæmoni impugnari: ut non immerito dixerit Job c. 5. Militia est vita hominis super terram: unde Apost. ad Ephes. vlt. nos habemus, ut induamus armaturam Dei, ut possimus stare aduersus infidias diaboli, aduersus quem nobis est collectatio: Petrus in t. Canon. c. vlt. vt sobrij & vigilis simus, quoniam aduersarius noster diabolus tamquam leo rugiens circuit, querens quem devoret. Et enim si primis nostris parentibus, Deo charissimis, ac sanctissimis, omnique genere virtutum praeditis

P. §

113

tis ac munitionis diabolus non peperit, quia de illis, tantum nostrâ ruinâ triumphauit: quare minus parsurus erit nobis? & si in personam sanctissimi Iob tam crudeliter inuestitus est; quam crudeliter patandum est inuehi contra nos? Est igitur fide certum, nos, quandiu hanc mortalem vitam vivimus, continuo oppugnari à satanâ, eiusque satellitibus. A qua oppugnatione ne ipse quidem Christus Angelorum Dominus immundis esse voluit. Hac igitur veritate positâ, controuersia est, an unusquisque mortaliu[m] suu[m] habeat angelum malum assistere tem, sicut habet Angelus bonum custodientem.

43. Prima sent. negat, quam tamen apud neminem legi. Prob. 1. non videtur diuinæ bonitati conlentaneum; homini infirmo, & alioqui de se ad omnne malum prono, peculiarem dæmonem deputare, qui illum assidue ad malum inciteret: nec humanæ imbecillitati consilium; cum non sit æqua certantium conditio: nam diabolus non solum propter vires validiores, tot illustrum virotum triumphis auctas, ac decursu tot seculorum confirmatas; verum etiam proprie oppugnandi modum occultum & insidiosum, longè superior est homine. 2. si deberent dæmones hominibus deputari, illi esse deberent ex numero eorum, qui in hoc aëre vique in diem Iudicii captivi detinentur: at hi non sufficiunt, vt singuli singulis deputentur hominibus, cùm longè plures sint homines, qui actu simul in toto orbe existunt, quam dæmones in hoc aëre detenti. Maior probi, qui ad inferos detrusi sunt, exundi facultatem non habent.

44. Secunda affirmat, vnicuique mortalium, ab ortu suo deputatum etiam angelum malum: Hugo Viator. in sum. tract. 2. c. vlt. Mag. in 2. dist. 11. c. 1. Albert. art. 2. ad penult. & art. 3. Egid. q. 2. art. 5. in 3. dub. list. Richard. art. 1. q. 1. Major q. 2. Gabriel q. vn. art. 2. Palat. disp. 1. Zumel 1. p. q. 113. art. 4. q. 3. Vasqu. 1. p. disp. vlt. c. 2. Granad. tract. 16. disp. 9. Suar. lib. vlt. de angel. c. vlt. Reliqui autem vel illam supponunt, vel ei non contradicunt. Quæ sent. procul dubio probabilius est.

45. Prob. 1. Origenes lib. 3. Periarch. c. 2. illam etiam probat ex antiquo libro dicto, Pastoris, cuius haec: *Bini Angeli singulos quoq[ue] hominum comitantur, bonus videlicet & malus: confirmat ex Epist. S. Barnabe, quam olim inter Christianos in magnâ fuisse auctoritate testatur Maldonat. in 18. Matth. vbi duæ distinguebantur vise, quibus præsumt Angeli; vise lucis Angelos Dei, vise tenebrarum angelus satanæ. Chrysostomus homil. 3. ad Coloss. post med. Si ergo, inquit, habemus Angelos, modestè nos geramus, tamquam nobis ad finit quidam pedagogi: nam adeo etiam dæmon. Auctor operis imperf. in Matth. homil. 5. fine: Duo, ait, sunt Angeli permanentes cum hominibus, scilicet bonus, & malus: & quando circa nos est Angelus bonus, numquam nos in tentationem forest impellere Angelus malus. Cassianus collat. 8. cap. 17. id confirmat, tum ex cit. lib. Pastoris; tum exemplo dæmonis, qui insidiatus est Iob, & putat fuisse angelum malum ipsius personæ deputatum. Hanc sent. Maldonatu[m] c[u]r. deriuari censet ex antiquissimâ traditione etiam Hebræorum, teste Rabbi Moyses. Eadem fundam. habet in Eccles. 10. Si spiritu[m] potestatem habens astenderit super te, locum tuum ne dimiseris. Hunc spiritum Glossa interlin. & Lyran. interpretantur angelum malum. Et Ioan. 13. Et cœna facta, cum diabolus iam misisset in cor, ut traderet eum Iudeo: Cassianus interpretatur de angelo malo, qui Inde assistebat. 2. ad Corint. 12. Datus est mihi spiritus carnis mea, angelus satanae, qui me colaphizet: exppositio vna est, de angelo malo deputato perso-*

nam Pauli ex imperio satanae; *Lege ambrosian p[ro]f[ect]o*. 118. form. 3. Colligitur ex illo Luce 4. Diabolus recessit ab illo usque ad tempus. ergo etiam Christus permisit, ut haberet angelum malum, qui illum tentaret, & temptatione consummatâ, ad tempus recederet, iterum ad illum reuersurus. Unde sit. Maior putat, hunc angelum comitatum fuisse Christum usque ad mortem. Pro qua re citat Glossam Ioan. ultim. Ergo si Christus illum habuit, mirum non est, si reliqui etiam puri homines illum habent ad exercitium virtutis. Prob. 3. Certum est, Luciferum omnibus artibus & modis homines ad Prob. 3. r[ati]o suum imperium trahere, efficacissime per dep[er]tationes satellites sibi subiectos: nam de facto in omnibus rebus Deum emulatur, ipsius dignitatem omnibus artibus affectando: ergo etiam in hac re diuina potestatis, ut inquit S. Thom. 1. p. q. 114. art. 1. si militudinem usurpat, deputando sibi ministros determinatos ad hominum impugnationem; sicut Deus deputat Angelos, ut suos ministros ad hominum salutem. Ex his deducitur, etiam nostros primos parentes, præter Angelum bonum à Deo deputatum, habuisse malum à satanâ assignatum, quem probabile est, fuisse illuc, qui eos seduxit.

Sunt autem notanda nonnulla distinctiones inter 48. Angelum bonum & malum. 1. quod bonus deputatur à Deo; malus à Lucifer. 2. quod bonus inter bonum deputetur à Deo, ut homines à malo remoueat, & malum ad bonum promoveat; malus contra à principe renebarum, ut homines à bono avertat, & ad malum impellat. 3. quod in deputatione malorum Deus se habet tantum permisit: deputationem honorum Deus per se intendit, & ordinat ad salutem hominum. 4. quod Deus limitat dæmonis potestatem, ne tantum noceat, quantum potest, aut quantum vult; sed quantum Deus ipse poterit, nō homo tentetur supra id, quod potest. 5. quod diuersum finem habet Deus in deputatione angelii mali, ac habet ipse malus. Nam finis Dei est, ut homo temptatione dæmonis sit magis avertus, & virtute magis proficiat. Finis dæmonis est, ut homo temptatione vicit succumbat, & amicitiam Dei amittat. 6. quod cum probabile sit, infimi ordinis Angelos bonos non superari ab hominibus simul in quâuis duratione existentibus; probabile quoque erit, vnicuique suum ab aliis distinctum delegari Angelum bonum. Contraria vero cum longe probabilius sit, malos in hoc aëre detentos, ex quoram numero hominibus destinantur, pauciores esse hominibus quouscum tempore simul existentibus; longe quoque probabilitas erit, unum malum pluribus simul destinari hominibus. 7. quod malus post diem iudicii peculiarem curam habebit puniendo in inferno eos, quos in vita tentandi officium à principe tenebrarum suscepit. Angelus vero bonus nullam peculiarem habebit curam beatitudi eis, quorum in vita tutelam exercuit; cum omnes beati immediate beentur à Deo. Indicat s. Thom. 1. p. qn. 113. art. 4. in corp. Atque ex his patet ad rationes primas sententias, nam nec est contra Dei satisfactionem, immo est secundum peculiarem ipsius rationib[us] p[ro]f[ect]o, prouidentiam, ad exercitium & profectum virtutis, hec[us]modi malorum angelorum deputationem ad homines tentandos permittere. Nec est contra imbecillitatem humanæ infirmitatis, cui ad resistendum datur gratia, iuxta illud 2. Corint. 12. Sufficit tibi gratia mea: & aduersarij potestas limitatur, ne tentare valeat supra id quod possumus. Tandem contra angelum malum deputat nobis Deus bonum, qui contra malum nos defendat.

Quæsi autem potest, ut angelus malus vicitus recedat

Rsp. S. Thom. Recedere ad tempus. recedere ad tempus, iuxta illud Luce 4. consummata omni tentatione, diabolus recessit ab illo usque ad tempus. Post quod iterum reuertitur, iuxta illud Matth. 12. Reuertar in domum meam, unde exiui. Cuius rei assignat cit. S. Thom. rationem; tum ex parte diuinæ clementiæ, ut succurratur humanæ infirmitati: nam ut docet Auctor operis imperf. in Matth. hom. 2. Non tandem homines diabolus tentat, quamdiu vult, sed quamdiu Deus permittit. Quia et si permitat paulisper tentare, tamen repellit propter infirmam natum. Tum ex astutia diaboli, ne frequentiores ex tentatione victorias homo reporter: nam, ut docet Ambros. in 4. cap. Luca in illa, Et consummata omni tentatione, &c. Esi, inquit, inuidere non desinat, tamen instare formidat, quia frequentius refugit triumphari.

SECTIO V.

An quilibet homo in quocumque statu constitutus suum habeat peculiarem Angelum custodem?

51. **D**ixi, quilibet homo, ut excluderem Angelos: qui non modò nunc in termino existentes, aut beatitudinis, ut boni, aut damnationis, ut malorum; sed nec dum fuerunt in viâ, Angelum tutelare habuerunt. Fundam. de facto hoc munus custodiendi alios in ordine ad beatitudinem consequendam, pertinet ad eos, qui beatitudinem sunt consecuti. At nullus angelus in viâ beatitudinem consecutus est: ergo nullus viator potuit hoc munus alios custodiendi in ordine ad beatitudinem consequendam exercere, prout de facto ex Dei ordinatione exercetur. Prob. 2. licet munus custodiendi alios, absolutè committi potuerit angelis viatoriis, de facto tamen id factum fuisse, nullum suadet argum. quin oppositum indicant. 1. breuitas viæ, in quâ fuerunt; 2. conditio angelicæ naturæ, quæ cum perfectissima sit, ad sui custodiam & tutelam non eget alio, ut pädagogo; longè n. perfectior est qui quis angelus quocumque sapientissimo viro, quo tamen indignum esset, & præter ordinem naturalem, ab alio viro dirigi: 3. conditio custodientis, nam qui alios custodit, non debet ipse custodiâ egere: quin enim alios dirigit, non debet ipse eadem directione egere; alioqui non posset esse recta regula alterius. At omnes angelici viatores fuerunt in hâc directione pares: nam omnes à supernaturali beatit in ordine ad quam angelorum custodia dirigitur, cadere, vel stare poterant.

52. Ergo controvergia tantum est de hominibus: & certum, existentes in termino, Angelorum custodia non egere; nam hæc primariò ordinatur ad beatitudinem consequendam: ergo nec qui eam consecuti sunt, nec qui ab illâ finaliter occiderunt; cum nec in illis sit periculum illam amittendi; nec in his spes recuperandi. Nonnulla difficil. de Henoch & Eliâ, qui secundum probabiliorem sententiam sunt amplius in viâ & statu merendi. Verum dicendum est, etiam eos adhuc esse sub curâ & tutelâ Angelorum: nam licet eâ non egeant ad recte operandum meritorie, egent tamen ad recte operandum simpliciter: quia eti illi operibus bonis, quæ exercent, non mercantur; adhuc tamen, ut ea opera exerceant, egent peculiari auxilio gratiæ, quam Deus executioni mandat ministerio Angel. Præterea indigent eâ custodiâ in ordine ad alios confessus, præcipue ad martyrium tempore Antichristi.

P. N. Angel. Tom. I.

sti pro fide subeundum. Probabile etiam est, Deum illos in tanto temporis spatio visibili Angelorum præsentia interdum recreare.

Ceterum, ut de quolibet homine viatore univ. versaliter disceptetur, distinguendus est triplex status, naturæ lapsi, integræ, & purorum naturalium; & in statu naturæ lapsi genus hominum. 2. alterum eorum, qui ob insignem sanctitatem non videbuntur eâ custodiâ egere; alterum eorum, qui ob enora mia peccata non videbuntur eâ digni. Et licet Christus sit quoad hoc extra omnem hominum classem, cum nec solus homo, nec purus sit viator, ab illo libuit præsentem disp. inchoare.

An Christus habuit Angelum custodem? Non defuerunt Theologi, quos suppresso nomine citat Maldonat. in 18. Matth. verba, Angeli eorum, &c. qui opinati sunt, Christum habuisse Angelum custodem. A quâ opin. saltem quoad tempus pueritiae, non videtur omnino alienus Tostat. in dictum cap. Angelum Matth. qu 61. Sed hoc paradoxum est, ut eis aduer-

53. tuit Maldonat. & indignum Christo, cuius humilitas altiori custodiæ Verbi diuini, cui hypostaticè voita erat, omni tempore æctiori vinculo deputata fuit. Non enim decebat, Angelorum caput & Dominum regi & custodiri ab Angelis, quin potius omnes ad mutum suæ voluntatis habuit ut faciulos & ministros, ut Matth. 4. Et ecce Angeli accesserunt, & ministrabant ei. Matth. 26. An putas, quia non possem rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modoplate quâ duodecim legiones Angelorum. Hebreor. 1. Et adorarent eum omnes Angelii Dei. Erant igitur Angelii adoratores, non custodes Christi. Falsum quoque est, quod aliqui docent, unum tantum Angelum, ut peculiarem ministrum & famulum, fuisse Christo assignatum. Nam ex citatis oraculis constat, omnes erant ad Christi famulatum promptissimi. Ad quod exprimendum Scriptura, cum de Angelis Christo famulantibus mentionem facit, semper vietate numero multitudinis, ut in eius Nativitate, Tentatione, Passione, Resurrectione, Ascensione. Nam eti Matib. & Marci vte. unus dicitur in sepulchro apparuisse Angelus; Luce tamen vte. & Ioan. penult. duo fuisse dicuntur. Solus Angelus, qui illum in agone confortauit, legitur fuisse unicus. Quod non caret mysterio, ne scilicet interna video retur egiisse Angeli confortatione: cum potius ex communis sententia, ille tantum missus fuerit ad exteriun dum taxat obiecti propositionem. Sunt tamen contraria nonnullæ difficil. solvendas. 1. Verba psal. 90. Angelus suis mandauit de te, ut custodianus, de persona Christi explicant communiter Patres, ex Matib. 4. ergo etiam Christus habuit Angelos in sui custodiâ deputatos. Rsp. illa verificari de persona mystica Christi, ratione membrorum, cum quibus est, moraliter coniuncta; quo sensu & illa, psal. 21. Longè à salute mea verba delitorum meorum. Legge Augusti. in psal. 90. conc. 2. in fine.

Secunda est auctoritas Dionys. lib. de cal. bicer. c. 4. fine, assertoris Christum per Angelos paternis legibus fuisse subiectum. Rsp. cum Tostato in 18. Matth. qu. 61. Christum paternis legibus per Angelos quippe subiectum indiscit eam, quatenus Angelorum ministerio instruebantur Joseph & Maria de, iis, quæ circa puerum Iesum divinâ ordinatione aegrediebantur, ut in Egyptum fugere, ita in Iudeam reverti, ut habetur Matth. 2. Quæ rsp. colliguntur ex ipso Dionysio. Tertia. Christus habuit angelum malum, ut ex tentatione in deserto colligatur; ergo etiam bonum. Rsp. neg. conseq. nam bonus deputatur à Deo subveniendum infirmitati humanae, ne homo in tentatione succumbat;

malus

malus autem à dæmone ad hominis virtutem impugnandam. Vnde bonus supponit in homine defensum; malus contrà virtutem: atque adeò bonus derogat virtuti Christi, malus autem potius Christi virtutem commendat.

60.

² Dub. Negant aliqui, quos tacito nomine refert Tostatus in cit. 18. Matth. q. 60. Fund. Ucipara erat sub singulari custodiâ Dei: non ergo indigebat peculiari custodiâ Angeli, qui illius curam haberet.

Confirm. Confitemur in Dominâ nulla fuit necessitas angelicæ custodiæ: quia vel hæc est ad remouendum alumnū à malo, vel ad promouendum illum ad bonum: sed Virgo nec poterat in malum labi, cùm à principio fuerit in bono confirmata, ut ne venialiter quidem peccare posset; nec ad bonum ab Angelo promoueri; quippe quæ immediate promouebatur à Spiritu sancto, cuius internâ directione regebatur. Constans tamen, & vera omniū Scholast.

61. Opposita sent. verior ex Scriptura. sent. est, Virginem suum habuisse Angelū custodem. 1. colligitur ex iis Scripturæ, & Patrum testimoniis, quæ universaliter docent, omnibus hominibus suum deputari Angelum: cùm nulla sit necessitas, aut virginis ratio ab hæc communione excipere B. Virginem. 2. ex iis particularibus oraculis, in quibus dicuntur Angeli monuisse Iosephum & Mariam de iis, quæ circa puerum Iesum agenda erant, Matth. 2. natu si in iis, quæ circa puerum Iesum agenda erant, indiguit B. Virgo Angelorum munitione ac tutelâ, à fortiori eadem indiguit circa ea, quæ ad propriam personam attinebant. 3. Maioris necessitatis est dependere à custodiâ hominis, quam Angelij: at S. Domina deputata est à Christo munitione in custodiam Iohannis, Iohann. 19. ergo à fortiori in custodiam Angeli, qui illam ab ortu ad mortem usque custodiret. 4. Non defuit in Virginie causa & necessitas angelicæ custodiæ: tum ad remouendâ pericula & occasiones peccandi: nam interalia media, quibus decreuit Deus, ne vñquam Virgo peccaret, fuit custodia Angelorum, omnes occasions peccandi ab ea remouentium. Tum ad remouenda pericula corporis, in quæ astutia & inuidia dæmonis incurrere poterat. Tum ad instruendam Virginem de rebus occultis, vii de facto in multis ab Angelis docta fuit: vt de conceptione Iohannis Baptistar, Luce 1. de intentione Herodis ad perdendum puerum, Matth. 2. de morte eiusdem; ibid. Nam licet hæc omnia immediate praestare potuerit Deus, maluit tamen per angelos, vt per immediatos ministros & executores suæ prudenter ea executioni mandare, vt ex citatis oralis colligitur. Ex dictis sequitur, B. Virginem habuisse etiam angelum malum à Lucifero deputatum. Ad fundam. oppositæ, neg. conseq. nam singulari custodia Dei, sub quæ Domina erat, non solebat ab ea Angelorum tutelam, per quos vt per immediatos ministros singularem illam custodiam erga suam sponsam exercebat Deus. Nec est eadē ratio de naturâ humanâ Christi, quæ quia erat sub immediata custodiâ Verbi sibi personaliter unita, non egebat extrinsecâ custodiâ Angel.

63.

Ad opposita sent. fund. resp. Ad fundam. oppositæ, neg. conseq. nam singulari custodia Dei, sub quæ Domina erat, non solebat ab ea Angelorum tutelam, per quos vt per immediatos ministros singularem illam custodiam erga suam sponsam exercebat Deus. Nec est eadē ratio de naturâ humanâ Christi, quæ quia erat sub immediata custodiâ Verbi sibi personaliter unita, non egebat extrinsecâ custodiâ Angel.

Ad conf.

64. Ex his à fortiori sequitur, reliquos omnes Sanctos, etiam in utero matris sanctificatos, habuisse Angelorum custodiam.

65.

3. Dub. An omnes homines, etiam infideles, prescriti, &

peccatores, proprium habeant Angelum tutelarem? Negat Origenes tract. 5. in Matth. fine, tutelarem Angelum infidelibus: indicat Basil. in psal. 33. in illa: immixtus Angelus in circuitu timorium cum, ubi: Omni, inquit, in Christum credenti Angelus assistit. Negant alij tutelarem prescritis, vt Origenes cit. videtur Hilar. in Canon. 18. Matth. super illa, Videte ne contemnatis unum de pusillis istis: Salvandorum, inquit, per Christum orationes Angelis quotidianè Deo offerunt. Fundam. ex Hebreo. 1. Nónne omnes sunt administratorij spiritu, in ministerium misi propter eos, qui hereditatem capiant salutis?

Nega.

Ergo propter eos tantum mittuntur, qui salvandi sunt: alioqui frustraretur finis angelicæ custodiæ, & Deus ipse, qui Angelos in custodiâ hominum deputat, & eos ad salutem perducat. Alij negant,

Angelos assistere peccatoribus, sed tantum iustis, vt Didymus, & Eu. gr. apud Damasc. lib. 1. parall. c. 7. quorum ille: Probi ac sancti viri, inquit, lucidos Angelos custodes habens; mali autem tenebrosos. Hic vero: Im-

66.

piss. ait, ac flagitosus etiam ab Angelo, qui ipsi à pueritia datum est, disiungitur. Id indicant Basil. cit. Chrysost.

hom. 60 in Matth. & alijs: Altisiod. apud Suan. lib. 6. de An. Altisiodor. 2. sis negat An-

gel. c. 17. Angelum tutelarem saltem negat Antichristum, qui vt scribit August. siue quicunque sit christo, auctor tractatis de Antichristo, qui inter opera August.

tom. 9. Tonus possidebitur à diabolo; cuius potestatu plenitudo, & totius mali ingenij corporaliter habitabilis in illo: in quo erant omnes thesauri malitia & iniquitatis absconditi. ergo nihil boni in illo operari poterit Angelus Dei. Vera tamen & communis Scholast. sent. est,

non solum fidèles, prædestinatos, & iustos, sed etiam infideles, præscritos & peccatores omnes, ipsum etiam Antichristum, peculiarem Angelum diuinâ ordinacione, vel ab ipso ortu in sui custodiam deputatum habere: Deducitur ex Scripturæ & Patrum testimoniis, quæ sine ullâ restrictione, docent, omnibus & singulis hominibus deputatos esse Angelos: & si quis sunt, qui oppositum docere videantur, facile explicari possunt, ve infra.

67. Fundam. Angelorum custodia de facto spectat ad ordinem gratiæ, quem Deus executioni mandare decrevit per Angelos, vt per immediatos suæ prudenter & executores. Sed Deus nullum infidelem, præscitum, aut peccatorem, ne ipsum quidem

Antichristum priuat gratiâ ad salutem necessariâ; ergo nec Angelorum custodiâ. Confirm. reprobi non solum custodiuntur ab Angelis propter priuatum bonum ipsorum, ne saltum in maiora ruant peccata, atrocioraque sibi penam demereantur, sed etiam propter publicum bonum aliorum, præferrim electorum; ne instigatione cacodæmonis, a quo impelluntur, plus & quo sœuant in electos.

ergo saltum ad diabolicalm potestatem coercendam, ne plus iusto Antichristus, eiusque sequaces in elec-

tos sœuant, deputari debuit tutelaris Angelus.

68. Fundam. efficaciss. Ad opposita sent. neuter ab Angelorum custodiâ expressè excludit ceteros homines, sed solum mentio fit de fidelibus resp.

& electis. Quod argum. ab auctoritate, vt aiunt, negatiuâ, nihil concludit. Quod attinet ad Origenem, fateor illum in utrâque sent. dubium fuisse, post-

quam multa pro utrâque parte argumenta problematicè attulit. Ad fundam. secundæ, ex Apost.

resp. ex eo tantum colligi, potissimum finem Dei Sariss. send. deputandi Angelos in custodiam nostri, fuisse sa- secunda sent. finis principi,

lutem animatum; & quidem principalem pro-palii custi-

pereos, qui hereditatem capiunt salutem; minus vero die Angelos principalem, sufficientem tamen, fuisse etiam pro-

ppter eos, qui defectu cooperationis propriâ frater salutem. Ceterum non dicitur frustrari Deus in deputandâ angelicâ custodiâ iis, qui propriâ

resp.

sua salutem.

sedadunt.

70. Sariss. send. secunda sent. finis principi,

principalem, sufficiensem tamen, fuisse etiam pro-

ppter eos, qui defectu cooperationis propriâ frater salutem. Ceterum non dicitur frustrari Deus in deputandâ angelicâ custodiâ iis, qui propriâ

resp.

sua salutem.

sedadunt.

cadunt salute: nam hanc custodiā deputat prae-
scitis Deus, dependenter ab ipsorum liberā coope-
ratione, ut si velint ei ministerio ac tutelā coopera-
ri, possint eorum auxilio adiuti saluari. Didymus
71. Didymus à Damasco ex-
pli-
ca-
mus.

tis, quae tunc Deus de hominibus habuisset. At. Ad rationem
que ex his patet ad rationem dub.
An homo in purā natura constitutus habiturus
fuisse Angelum custodem? Hanc controv. apud
nominem insinuatam reperi: digna tamen est dis-
cussionē. Prima sent. negans. probari potest i. de Prima sent.
facto Angelorum custodia est à Deo decreta ut me-
dium ad beatitudinem supernat. consequendam ergo,
cessante in eo statu hoc sine, cessasset hoc medium.

Antec. constat ex Paul. ad Hebre. 1. Nonne omnes mis-
si sunt propter eos, qui hereditatem capiunt salutis?

72. Vel in hac hypothesi supponimus, etiam Angelos fuisse
constitutos in purā naturā; vel euctos ad supernat.
beatit. in neutrā autem hypothesi Angelī fuisse
hominum custodes. Non in primā: tum quia in ea
non minus Angelī, quam homines aliorum custo-
diā indigissent; cum utrique fuisse peccabiles,
multisque periculis tam internis, quam externis sub-
iecti. Tum quia, cum in eo statu non fuisse An-
geli per supernat. beatit. cum Deo coniuncti, non
potuissent hanc tutelam erga homines lubenter, ac
fideliter exercere. quippe qui vel dedignari fuisse
in inferiori creaturā subiicere: vel tēpē tēdio
affacti, propter inobedientiam suorum alium norum,
eorum curam & tutelam deseruerint. Tum quia
vel ea custodia, quam Angelus in eo statu de homi-
ne habuisset, fuisse perpetua, vel ad tempus. Si per-
petua: maius fuisse onus, ac proinde difficultius An-
gelus in eo statu illam sustinuisse. Si ad tempus;
contrā: in homine in purā naturā constituto, eadem
semper militasset necessitas extrinsecas tutelae An-
gel. ergo si illa prototo tempore aeternitatis nega-
ta fuisse homini, negari etiam debuisset pro quo-
uis tempore determinato, cum sit eadem utriusque
ratio. Non in secundā: cum in ea nulla fuisse inter
Angelos & homines affinitas, quia Angelī eucti
fuisse ad ordinem supernat. inter quem, & ordi-
nem naturalem, in quo fuisse homines in purā
naturā conditi, nulla est affinitas: Secunda affir-

73. mans proba-
73. Augu-
stini. Dico 1. Ex vi præsentis decreti diuini, non fai-
set futura custodia Angel. erga homines in purā na-
tūrā conditos, cum eo ordine & circumstantiis,
Ex vi præ-
74. Verius sent.
affirmativa.
In Ang. cum quibus nunc est decreta. Fundam. ex vi præ-
sentis decreti diuini Angel. custodia erga homines terti non
decreta est, vt medium specialis prouidentiæ diui-
næ in ordine ad supernat. beatit. Confir. 1. de fa-
lorum in eq
cto Angel. custodia decreta est hominibus depen-
denter à meritis Christi; cum illa numeretur inter
auxilia diuinæ ad hominum salutem conducentia:
at tunc Christus incarnatus non fuisse, vel si incar-
natus fuisse, non meruisse homini in purā naturā
condito Angel. custodiam; quia tunc talis custo-
dia spectasset ad ordinem naturæ: Christus autem
non meruit nobis, nisi quæ sunt ordinis gratiæ, &
ad vitam ducunt aeternam; ex August. Epist. 90. &
105. Confir. 2. de facto Angel. custodia erga om-
nes est à Deo instituta, non solum vt immediatum
instrumentum executiū prouidentiæ uniuersali,
in ordine ad opera naturalia, sed potissimum vt
immediatum instrumentum prouidentiæ speciali
in ordine ad opera supernat.

Dico 2. Probabile est, saltē ex vi alterius de-
creti diuini, futuram fuisse Angel. custodiam erga ex vi alterius
homines in purā naturā constitutos, in ordine ad rius futuram
opera, & beatit. naturalem, siue Angelī eucti fuisse in sta-
tione ad ordine in supernat. gratiæ & gloriæ, siue tu pure na-
tura Angelorum custodi-
mē. Hanc colligo 1. ex iis, qui docent, ptimos ho-
mines non statim creatos fuisse in gratiæ, sed in pu-
ris naturalibus, quid refert Suarez lib. 3. de opere sex
dierum cap. 17. cum tamen hi non negent, eis statim
P 4 ab

ab initio creationis depuratos fuisse Angelos custodes; unde etiam si non fuissent accepturi gratiam, per eamque ad ordinem supernat. eue&t;, adhuc habituri fuissent in sui custodiam Angelos. 2. colligo ex iis, qui affirmant, munus custodiendi homines conuenire angelis naturaliter: etenim cum in purâ naturâ conditi habuissent eamdem naturam, eamdem quoque homines custodiendi naturalem habuissent exigentiam, & inclinationem. fund. in quocumque statu conditi fuissent homo & angelus, conditi fuissent ut partes huius Vniuersi. De ratione autem partium integrantium vnum compositum, sive physicum, sive morale aut politicum, est, ut pars inferior pendeat, & dirigatur à superiori: cum ergo angelus in quocumque statu conditus, sit pars superior respectu hominis, homo pars inferior respectu angelii, in ordine ad hoc Vniuersum constitendum, in quocumque statu conditus homo, naturaliter postulasset dirigiri ab Angelo. Major constat; nam hoc pertinet ad naturalem perfectionem Vniuersi, ut in quocumque statu creetur, ceteratur cum perfectâ colligatione suâ uero partium. Minor prob. ut una pars integret vnum cum aliâ, aliquâ ratione debet cum eâ copulari: copulatur autem una pars Vniuersi cum aliâ per aliquam dependentiam ab illâ: nequit autem angelus dependere ab homine, sed potius homo ab angelo: ergo ut homo integret vnum cum angelo, ad hoc Vniuersum perfectè constituendum, debet cum illo connecti per dependentiam alicuius directionis ab illo. Nam si Deus condidisset hoc Vniuersum cum ordine tantum ad finem naturalem, condidisset illud cum mutua colligatione partium: ergo cum dependentiâ inferiorum à superioribus; & præsidentiâ superiorum erga inferiora: & consequenter cum passiva directione hominum ab Angelis. Antec. prob. hæc mutua partium colligatio conuenit Vniuerso independenter ab ordine ad finem supernat. cum sit naturalis debita perfectio illius, quæ supponitur ad ordinem supernat. Confir. etiam in purâ naturâ corpora sublunaria dependunt à celestibus, & celi ab Intelligentiis, & Angeli Vniuersalem præsidentiam habuissent supra totam naturam corpoream; ergo etiam homines dependunt ab angelis, & angeli præsedissent hominibus, eos ad naturam finem dirigendo.

82. An autem Angelorum custodia in purâ natura futura fuisset ex vi decreti etiam præsentis, pendet ex motu, quo motus est Deus ad hoc Vniuersum producendum, quod nobis certò constare non potest. Etenim si vnicum & adæquatum motuum Vniuersum condendi, fuit solusordo gratia & beatit. supernat. nulla ex vi præsentis decreti futura fuisset angel. custodia erga homines, in purâ naturâ conditos: nam tunc cessasset omne motuum condendi Vniuersum. Sin autem adæquatum motuum condendi Vniuersum, fuit ipse etiam ordo naturæ & beatit. naturalis, ita ut hic etiam absque illo mouisset Deum ad hoc Vniuersum cum sola perfectione naturali condendum; tunc adhuc ex vi præsentis decreti, non quidem adæquatè, sed inadæquatè sumpti, futura fuisset angel. custodia erga homines, in purâ naturâ constitutos, licet non cum eodem ordine & circumstantiis, cum quibus decreta nunc est.

83. Argeli partes politica Vniuersi.

Quod autem futura fuisset Angel. custodia erga homines in purâ naturâ constitutos, sive angeli eue&t; fuissent ad ordinem supernat. beatit. sive non, prob. semper conditi fuissent ut partes politicae huius Vniuersi: ergo in quocumque statu conditi fuissent, semper conditi fuissent cum mutua

colligatione partium huius Vniuersi, ex quâ deduxi angel. custodiam erga homines in purâ naturâ constitutos. Confir. sive angeli eleuati fuissent ad ordinem supernat. sive non, semper conditi fuissent cum Vniuersali domino & præsidentiâ ad totam naturam corpoream: ergo etiam cum præsidentiâ, & tutelâ erga homines. Ceterum executio huius custodiaz erga homines in purâ natura constitutos, facilius saluator per angelos ad supernat. beatit. eue&t;os, quam in pura tantum natura conditos, propter secundum argu. 1. sent. Adhuc tamen non defuerit modus talém custodiam salvandi, etiam per angelos in pura tantum natura conditos; in primis in sent. eorum, qui docent, angelos circa legem naturalem esse impeccabiles, sc. cum sit iuxta legem naturalem, ut superiores cuiuscumque Vniuersitatis curam gerant inferiorum eiusdem; hoc ipso, quo ille hoc præceptum de suscipienda tutelâ hominum à Deo, naturali legislatore intimarum fuisset, non potuissent illud non acceperat, & exequi: alias executio huius præcepti saluari potuisset in statu puræ naturæ per impositionem alicuius præmij, aut pœnæ, angelicæ naturæ in eo statu proportionatae. Neque necessarium simpliciter est, sed tantum connaturalius, ut qui alium dirigit, ipse directione non egeat. et si in eo, in quo angelus hominem dirigeret, ipse directione non egeret, quia dirigeret illum in ordine ad ea, quæ ipse certò cognosceret. Neque hæc custodia fuisset in naturâ perpetua, sed ad tempus. Probabile n. est, post aliquod tempus viæ, tam homines, quam angelos constitudos fuisse in naturali beatit. illi statua in pura naturæ tamen indebitum, perpetuò confirmatos.

84.

85.

86.

87.

Ob. 2.

88.

Ob. 3.

Ob. 4.

Ob. 5.

Ob. 6.

Ob. 7.

Ob. 8.

Ob. 9.

Ob. 10.

Ob. 11.

Ob. 12.

Ob. 13.

Ob. 14.

Ob. 15.

Ob. 16.

Ob. 17.

Ob. 18.

Ob. 19.

Ob. 20.

Ob. 21.

Ob. 22.

Ob. 23.

Ob. 24.

Ob. 25.

Ob. 26.

Ob. 27.

Ob. 28.

Ob. 29.

Ob. 30.

Ob. 31.

Ob. 32.

Ob. 33.

Ob. 34.

Ob. 35.

Ob. 36.

Ob. 37.

Ob. 38.

Ob. 39.

Ob. 40.

Ob. 41.

Ob. 42.

Ob. 43.

Ob. 44.

Ob. 45.

Ob. 46.

Ob. 47.

Ob. 48.

Ob. 49.

Ob. 50.

Ob. 51.

Ob. 52.

Ob. 53.

Ob. 54.

Ob. 55.

Ob. 56.

Ob. 57.

Ob. 58.

Ob. 59.

Ob. 60.

Ob. 61.

Ob. 62.

Ob. 63.

Ob. 64.

Ob. 65.

Ob. 66.

Ob. 67.

Ob. 68.

Ob. 69.

Ob. 70.

Ob. 71.

Ob. 72.

Ob. 73.

Ob. 74.

Ob. 75.

Ob. 76.

Ob. 77.

Ob. 78.

Ob. 79.

Ob. 80.

Ob. 81.

Ob. 82.

Ob. 83.

Ob. 84.

Ob. 85.

Ob. 86.

Ob. 87.

Ob. 88.

Ob. 89.

Ob. 90.

Ob. 91.

Ob. 92.

Ob. 93.

Ob. 94.

Ob. 95.

Ob. 96.

Ob. 97.

Ob. 98.

Ob. 99.

Ob. 100.

Ob. 101.

Ob. 102.

Ob. 103.

Ob. 104.

Ob. 105.

Ob. 106.

Ob. 107.

Ob. 108.

Ob. 109.

Ob. 110.

Ob. 111.

Ob. 112.

Ob. 113.

Ob. 114.

Ob. 115.

Ob. 116.

Ob. 117.

Ob. 118.

Ob. 119.

Ob. 120.

Ob. 121.

Ob. 122.

Ob. 123.

Ob. 124.

Ob. 125.

Ob. 126.

Ob. 127.

Ob. 128.

Ob. 129.

Ob. 130.

Ob. 131.

Ob. 132.

Ob. 133.

Ob. 134.

Ob. 135.

Ob. 136.

Ob. 137.

Ob. 138.

Ob. 139.

Ob. 140.

Ob. 141.

Ob. 142.

Ob. 143.

Ob. 144.

Ob. 145.

Ob. 146.

Ob. 147.

Ob. 148.

Ob. 149.

Ob. 150.

Ob. 151.

Ob. 152.

Ob. 153.

Ob. 154.

Ob. 155.

Ob. 156.

Ob. 157.

Ob. 158.

Ob. 159.

Ob. 160.

Ob. 161.

Ob. 162.

Ob. 163.

Ob. 164.

Ob. 165.

Ob. 166.

Ob. 167.

Ob. 168.

Ob. 169.

Ob. 170.

Ob. 171.

Ob. 172.

Ob. 173.

Ob. 174.

Ob. 175.

Ob. 176.

Ob. 177.

Ob. 178.

Ob. 179.

Ob. 180.

Ob. 181.

Ob. 182.

Ob. 183.

Ob. 184.

Ob. 185.

Ob. 186.

Ob. 187.

Ob. 188.

Ob. 189.

Ob. 190.

Ob. 191.

Ob. 192.

Ob. 193.

Ob. 194.

Ob. 195.

Ob. 196.

Ob. 197.

Ob. 198.

Ob. 199.

Ob. 200.

Ob. 201.

Ob. 202.

Ob. 203.

Ob. 204.

Ob. 205.

Ob. 206.

Ob. 207.

Ob. 208.

Ob. 209.

Ob. 210.

Ob. 211.

Ob. 212.

Ob. 213.

Ob. 214.

Ob. 215.

Ob. 216.

Ob. 217.

Ob. 218.

Ob. 219.

Ob. 213.

Ob. 214.

Ref. 1.

uero: ergo nequeunt esse partes ipsius. Rcp. 1. ad perfectam compositionem simpliciter non requiri, ut verumque extreum perficiatur, ut constat de ineffabili compositione ex natura humana, & persona inceata Verbi, in qua virtus tantum extreum, nempe natura humana perficitur. 2. neg. minor. nam etiam angelii ut politice partes huius Universi aliqua ratione perficiuntur; quatenus præsunt, & dominantur toti naturæ corporeæ: quæ est maxima perfecio angelorum, qui propter excellentiam naturæ, ad præsidendum & dominandum aliis maximè propendunt: nam propter hunc naturalem excellentiam appetitum Lucifer, eiusque sequaces Deo rebellarunt, ut infra.

Deducitur, quid sit de parvulis, qui absque Baptismo cum solo originali ex hac vita decedunt: An vel eorum animæ nunc in limbo existentes, vel post diem iudicij assumptis corporibus, angelorum servantes, nequam scilicet soli viatores egeant angel. custodia, & neque eorum animæ nunc in limbo existentes, neque ipsi, assumptis corporibus, post diem iudicij futuri sint viatores, sed in termino, ipsorum statui proportionato, in neutro statu angel. custodia egebunt.

Ex dictis patet ad rationes opposita: ex 1. tantum sequi, in statu puræ naturæ, havid futuram fuisse angel. custodiæ eo modo, & ordine, quo nunc est, sed alio, nempe ut medium ad finem & beatit. tantum naturalem: quod tantum probat Paula: ita concedo consequens de custodia et cœdio ad supernat. beatit nego de custodia angel. simpliciter. Secunda soluta manet. Ad 2. instant. rcp. sufficere inter homines in pura natura conditos, & angelos ad supernat. beatit. euectos, connexionem in ratione politice partis ad hoc Vniuersitati constituendum. Sed ex eo quodd angelii euecti essent ad supernat. beatitatem, adhuc essent politice partes huius Vniuersi, quia naturalia non tolluntur, sed perficiuntur per supernaturalia.

S E C T I O VI.

An singulis regnis & communitatibus sint tutelares Angeli deputati, & ex quo ordine?

92.
Ratiocinii
secundi.

RATIO dub. sufficient Angelis singulis hominibus deputati: nam in quâuis communitate semper est aliquis homo, qui illius publicam curam gerit: cui libet autem publicæ personæ, præter proprium Angelum, deputatur atius ex ordinis Archangelorum, qui illum dirigit in ordine ad publicum bonum totius communictatis, ut secundum. ergo non est necessarius alias; cum ille, qui publicæ personæ in ordine ad publicum bonum assistat, eiusdem communictatis tutelam habere possit. Communis tamen & vera Scholasti sent. singulis regnis, & communitatibus suam deputatam esse Angelum, qui peculiares earum curam & tutelam habeat. Hanc de fide censet Palas. in 2. dist. 11. dist. 1. int. vñanimi consensus doceat Dionys. lib. de cel. hierar. cap. 9. finis Origenes hom. 11. in lib. Num. Basili. lib. 3. con. Euseb. Nazianz. orat. coram 150. Epif. Clemens Alex. lib. 6. Stro. Damas. lib. 2. de fide oratio. c. 3. Theodore. Prokopius, & Sorenus cit. à Glossâ in 10. cap. Daniel. Hilas. in psal. 129. Hierony. in oī. Daniel Gregor. lib. 17. Matal. cap. 7. & reliqui ferè Patres seB. 1. cit. Porro hanc veritatem Origenes, Hilar. Mardon. in 18. Marsh. & colligunt ex cap. 1. 2. & 3. Apocal. vbi mentio fit

de septem Angelis, septem Asianis Ecclesijs præsentibus. Sed ibi pro Angelis intelligi Episcopos, ex tex. colligunt ut recentiores ednotant. Probabilis colligunt i. ex Deuter. 32. Quanto diuitibat Aliis. Colligunt ex

94.

Gentes, quando separabat filios Adam, constituit terminos populi orum iuxta nam ram filiorum Israel. Legunt 70. Constituit terminos Gentium iuxta numerum angelorum. Quia ut inquit cit. Scit us, omnibus Gentibus diuisis Angelos secundum eundem numerum præficiuntur, attribuens aliquem unicuique ad custodiam, mensura & numero. Non enim Gentium terminus eiusdem numeri myriadum Angelorum, qui sine numero sunt, sicut, sed terminus secundum numerum præfectorum Angelorum differtur. Eadem exposit. sequuntur Dionys. cit. Origenes, Athanas. q. 6. ad Antioch. Princip. Hilar. Hierony. Procop. Theodore. & alij. 2. ex illo Ecclesiast. 17. In unam quamque gentem proposuit Rectorem. Vbi Glossa ord. Rectorum, intelligit urbium custodes, Angelos, quibus commisit Deus custodiam singularum Gentium: unde statuit terminos Gentium iuxta numerum Angelorum. ita Lytanus; Rectorem, id est Angelum regente, qui præest regnum, Gentibus, & Provinciis; Dionysius Carth. Hugo Rabba. Iansen. apud Octa. de Tufo in cit. Eccles. 3. ex

95.

62. Isaiæ, Super muros tuos Ierusalem, inquit Deus, constitui custodes: vbi Hierony. quos vel Angelos, vel

96.

Apostolos, & omnes Principes eius, atque Doctores accipere possumus. Qui custodiunt muros Ecclesie, ne aduersarii noster diabolus, qui quasi leo rugiens circuit, & querit, quodmodo posse invadere, occasionem accipiat ad gregem Domini deuorandum. ita Bernardus de Dedit. Eccl. & Hugo

97.

apud Cornel. à Lapide, Lytanus in huc lo. 4. Ex Daniel. 10. vbi mentio fit de Princeps Regni Persarum, Græcorum, & Iudeorum: quos esse Angelos horum Regnorum Præsides, colligunt ex textu: ubi

98.

1. dicitur Princeps Regni Persarum restituisse Angelum, qui missus fuerat ad annuntianda futura Danieli: Angelis autem non homines, sed Angeli restitunt. 2. idem Angelus Danielis his Princibus Regni Persarum & Græcorum opponit Michaëlem, quem idem Angelus ait esse Princeps Iudeorum:

99.

Nemo, inquit Angelus Danieli, est adiutor meus in omnibus his, nisi Michael Princeps vester. Ergo consimili modo intelligi debent reliqui duo Principes Regni Persarum, & Græcorum, Confir. omnes se

100.

rè Patres, & Catholici expositores hunc locum intelligunt de Angelis Regnorum præsidentibus; licet discrepant, an pro Principe Persarum intelligendus sit Angelus bonus, an malus: Ruper lib. 9. de vi-

101.

gia. Verbi cap. 4. Casta. lib. 8. collat. cap. 13. & alij intelligunt de angelo malo, qui cuilibet regno à Lucifero præficitur: Hierony. in hunc lo. Dionys. Gregor. cit. Theodore. Steurus à Glossâ citatis. Tho. 1. p. qu. 113. art. 8. Lyra. Carthus. & alij intelligunt de Angelo bono. Quæ expofitio est conformiori textui, ut re

102.

& à Lapide. Nota. Hieronymum pro oppositâ sent. citari à S. Tho. re tamè vero ipse posteriore sequitur, post quam priorem citat ex aliorum potius opinione. at ritouis modo hic locus intelligatur, semper verum erit, ex eo nostram sent. colligi: tum

103.

quia semper Deus contra angelum malum deputat bonum: ergo si regno Persarum & Græcorum deputatus est à Lucifero angelus malus, deputatus est etiam à Deo Angelus bonus. Tum quia in eodem

104.

textu expressa mentio fit de Michaële, qui Princeps est & Præses Iudeorum. Ceterum dicitur unusangeli alteri resistere: non quodd inter eos illa sit

105.

Quomodo voluntatum discordia: quippe quorum omnium, ut in unus Angelus. lo. docet Gregorius, una victoria est sui super se opificis voluntas summa, quam dum semper aspiciunt, quod

106.

sistere non valent, numquam volunt: sed quia certa Angelorum ministeria dispensandis singulis quibusque Gen-

tibus

tibus sibi prelati, cum subiectorum mores aduersus se vicissim prepositorum Spirituum opem morentur, ipsi qui presunt Spiritus contra se venire referuntur. Propheta igitur preses Angelus exaudit, sed Persarum Princeps resistit: quia & si iam vita iusti deprecantis eterionem populi exigit, eiusdem tamen populi adhuc vita contradicit, ut quia nondum hi, qui in capititatem fuerant duci, plene purgati sunt, iure eis adhuc Persa dominentur. Magis vero Iochasticè S. Tho. I. p. qu. 113. art. 8. Resistere sibi innicem dicuntur Angeli, dum de diversis popularum meritis inter se pugnantibus diuinam consulunt voluntatem, que sibi non potest, nisi revelatione innotescere. Dum igitur unus Angelus ob precos

Danielis à Deo petit liberationem populi Israelitici à captiuitate Babylonica, alius contrà detentio-

99. Prob. ratio- ne hac sens.

Conf.

100. Angelis Re- giorum Pre- fides ex al- tiori ordine sunt.

Michaelis ex ordine Ar- changelo- rum esse.

101. Natura dif- cultas.

Part. affir- mativa pro- babilior.

tatis. Ad fundam. oppositæ, concedo aliam direc- 102. tionem requirere communitatem, aliam superio- rem communitatatis: ceterum ad hanc diuersam directionem, præter Angelos infimi ordinis deputato singulis hominibus communitatatis, sufficere Archangelum deputatum superiori, ut curam gerenti toris communitatatis. Nam sufficienter diriguntur subditi in ordine ad superiorum per Angelos sibi deputatos, quatenus priuatæ personæ sunt: cum ipsi communitatatis curam gerere non debeant, sed tantum superioris iussa exequi: ad hoc autem sufficit direccio, qua ab Angelis diriguntur ut priuatæ per- sonæ.

Vltimò, an etiam brutis, & reliquis rebus depu- 103. tentur Angeli, qui earum curam gerant & Negat Num & acriter Hierony. in I. cap. Habac. Mundi sunt oculi tui, bruta & fine. Ceterum absurdum est, inquit, ad hoc Dei deducere reliquæ Majestatem, ne scias per manuæ singulae quot nascantur suum ha- culices, quotue moriantur; que cimicum ac pulicium, & biunc An- muscarum sit in terra multitudine; quanti pisces in aqua Negat acri- nent, & qui de minoribus preda cedere debeant. Non si tot Hierony- mus tam facili admiratores Dei, ut dum potentiam eius etiam m. ad ima detrahimus, in nosipso iniuriosi sumus, eamdem ra- tionabilium, quam irrationalium prouidentiam esse di- centes. Ex quo liber ille Apocryphas stultitia condem- nandus est, in quo scriptum est, quemdam Angelum nomine Tyri praefesse reptibus: & in banc similitudinem pisibus quoque & arboribus, & bestiæ universis propriis in custo- 104. diam Angelos assignatos. Affirmant Origenes hom. 23. Assimus. in Iosue; Ego quantum ad opinionem meam spectat, puto an- dacter dicendum, etiam de illis virtutibus, que mundi buius ministeria suscepimus, quod non fortuito vel casu illa virtus terra, vel arborum germinationibus praefit, illa fontium ac fluviuum sufficiat, ac sufficienter exhibeat alia imbrum, alia venitorum, alia marinū, alia autem terrestribus animalibus; vel singulis quibusque è terra dignisibus praefit. Et ho. 8. in Ierem. Neque enim, inquit, aliter possum lagente terra exponere, seu letantem; nisi ut intelligamus, omnibus rebus Angelos praefidere, tam terre, & aquæ; quæm aeris, & igni, & hoc ordine peruenire ad omnia animalia, ad omne germe, ad ipsa quoque astræ cælestia. Damascenus lib. 2. de fide orbis. cap. 4. August. lib. 83. quæst. q. 79. Vnaqua- que, res visibilis in hoc mundo habet potestatem, Angelicam sibi præpositam, sicut aliquot locis diuina Scriptura testatur. Eamdem vt Platonis sent. refert Apuleius in l. de Deo Socra. ante med. Quam sent. ut probabilem censem S. fere ut Pla- 105. Tbo. I. p. qu. 110. art. 1. ad 2. & 3. & qu. 113. art. 2. ut sente Apuleius singulis rerum speciebus suis sit angelus deputatus; ius. sequitur Molina I. p. qu. 110. Zumelq. I. 3. art. 2. Vasq. disp. vlt cap. I. Grana. tract. 16. disp. 5. sent. 5. Sust. lib. 6. de Angelis c. 17. &c.

Quoad aliam partem controu, ex quo ordine sint Angeli regorum praesides; omnes conueniunt, eos esse ex altiori ordine, quæm sint qui priuatis tantum personis deputantur, ut docet Basil. lib. 3. ton. Euno. initi. & reliquæ Patres. quod colligitur ex cit. Danie. 10. vbi Princeps Iudeorum dicitur fuisse Michaël, quem Theodore. in cit. lo. S. Tho. I. p. qu. 113. art. 3. docent esse ex ordine Archangelo- rum. Discrepant tamen auctores, an sint ex supre- mo, vel ex medio ordine ultimæ hierarchie. S. Tho- mas cit. sub dubio ait, esse ex ordine Principatum, qui est supremus ultima hierarchie; vel fortè Ar- changelorum, qui est medius eiusdem hierarchie. Theodore. & alijs absolute pronuntiant, esse Archangelos. Vtraque sent. probabilis est; modò constet, non esse ex infimo ordine Angel. nam hi tantum priuatis hominibus deputantur. Rationem vero al- signat ibid. S. Tho. quia quod agens est uniuersalius, eo est superioris virtutis: sed qui curam habet totius regni est uniuersaliter agens: ergo habere debet an- gelum superioris virtutis, qui illum in ordine ad uniuersaliter bonum dirigit.

An Angelus regno, aut communitatæ Praeses, sit distinctus ab angelo, qui deputatus est in custodiam Regis, aut superioris illius communitatæ? sent. 1. docui, unicuique superiori, præter Angelum, quem habet ut priuata persona, deputatum esse alium, ut publicæ personæ, ex ordine Archang. qui illum di- signat in ordine ad publicum bonum. nunc an idem Archangelus, qui tutelam regni & communitatæ gerit, simul etiam tutelam Regis aut superioris communitatæ habeat? Negativa pars prob. eo quod aliam directionem requirat communitas, a liam superior communitatatis: nam superior directionem requirit per modum imperantis, & legem ferentis; subditi vero communitatæ per modum obedientis, & leges exequentis. Verum probabilius est, eundem Archangelum, qui Regno vel communitatæ præfet, sufficere ad Regem ipsum, vel superiorum communi- tatis dirigendam. Fundam. Angelii regna & communi- tates non dirigunt per seipso immediatè, sed mediante Principe, aut superiori, illum dirigendo in ordine ad bonum regni, aut communitatæ. ergo Idem. Archangelos, qui curam gerit communitatæ, simul etiam curam habebit superioris communi-

106. gitur & gubernatur ab Angelis ut à ministris digi- nis prouidentiæ, propter eos, qui hereditatem ca- piunt salutis: igitur probabile est, diversis rerum speciebus diuersos deputatos esse Angelos ad re- tam earum gubernationem, & consuetudinem. Antec. constat: Angelica natura est suprema pars huius Uniuersi: de ratione autem partis est, ut cum ceteris in toto connectetur: connectitur autem na- tura Angelica cum reliquis mundi partibus per præ- sidentiam & gubernationem earum. Conseq. prob. ut singuli cæli singulas habent intelligentias, à quibus in commune bonum hominum gubernantur: ita singulæ rerum species singulos habent Angelos, à quibus in communem utilitatem hominum diri- gantur & conseruentur. Aliam rationem affert 8. Tho.

Rationem. S. Thos propriae Dei principaliter est de his, quae effert S. Thos sume perpetua: at singulae rerum species sunt permanentes, licet carum individua sint corruptiabilia:

S. Hyeronymus. ergo singulae rerum species habere debent angelum, qui eorum curam habeat: sicut quia singuli homines sunt, quo ad animam, incorruptibiles, singuli proprium habent Angelum, qui eos custodiat. S. H. ergo natus p[ro]p[ter]e explicandus est, cum i[ps]ius t[er]ra auctoritas aliqua continet, quae diuinae providentiae respondent. Ex his patet ad rationem dub.

SECTIO VII.

Quae officia proferet tutelaris Angelus erga suum clientem?

106.

MULTA recensetur officia nobis ab Angelo tutelari praedita, non solum ab Ecclesiasticis, sed Ex sensu etiam a prophanicis Scriptoribus. Ex sent. Platonis Platonis ab hoc recenset Apuleius in lib. de Deo Sacra ante med. Per quos desideria nostra & merita ad Deum conaneant: inter mortales, calicolasq[ue], vectores, hinc precum, inde donorum: fia recensentur.

107.

Platoni concordas August. lib. soliloq. cap. 17. Adiuuant laborantes, protegunt quiescentes, horcentur pugnantes, coronant vincentes, congaudent gaudientibus, compatisuntur passentibus. Grandis est eis cura de nobis: magnus est affectus dilectionis eorum erga nos. Diligunt, quem tu diligis, custodiunt quos tu custodis, deserunt quos tu deseris. Nec diligunt operantes iniuriam. Et Ieron. 68. ad fra. in Ete. Omnia opera nostra sine bona, sine mala in conspectu Dei ab ipsis manentur; horcentur nos confilio, à dextris nostris sunt. Et lib. metie. cap. 3. Angelis orationes & vota nostra Deo offerunt, non quia Deum doceant, qui omnia, antequam sine, sicut & postquam facta sunt, novit, sed quia eius voluntatem superbiae confutare, & quod Deo iubente completum est, cognoscere, hoc nobis evidenter vel latenter reportant. Hac prosequitur. B. Laurent.

Vero iurius hoc Iustin. lib. de canto connub. verbi & anima cap. 9. Ipsi exquirunt Lau- nom sancti Angeli aereas cohercere potestores, ne ad libitum tensi, iustissim. nos tentent, eorum detegunt fraudes, ipsorum argumentis obviant, si cadent, nos erigunt; si ignoramus, instruunt; si frigescimus, accendunt. Vbique tanquam fidi comites nos suentur dormientes, stantes, de stabulantes, quiescentes, operantes: idamnon quoque intellectum nostrum extitit ando, disponendo, & lumen in nos diuinum transformando. Purgant nos phantasmatu amonendo. Cum elemosynas damus, eam oramus, nostras perferant ad celum orationes & oblationes, & Deo offerant, nobisq[ue] deferunt gratiam a spiritali d[omi]ni. Nostris gratulantur profectibus, nostris viris in delectantur. O quanto exultant triplu[m], cum

afficitur, trebris nos celum pulsare gaudetibus, & apud omnibus diuinum flagitare suffragium. O quam sudenter latantur, si videtur nos sapienter psallere, deinde & canere, legere frequenter, ingredi meditari, sine intermissione orare, vigiliis celebrare, diuinis intercessione libandum, dicitur frequentare mystoria, lacrymas funderit; & sedulum Deo exhibere obsequium. Maximum spei de salute nostra capiunt folium, si super cordis nostris non dormiremus custodiam; si mentis dispersionem aggregemus in unum; si cogitationes subtiliter discernemus; si intentiones diligamus; si prius quam proferantur verba, perscrutus singulari; si flagellis emoribus, in omni opere nostra circumspicimus vestram. Nos diligamus, n[ost]ram zelant salutem, tamquam cibum saecularium, & aeterni regni coheredem. Sic illa habet Bernardus in psalm. Qui habuit. serm. 12.

H[oc]ec omnia angelicae custodie beneficia ad nos. Haec officia ex communi sent. reducit Gabriel in 2. dist. 11. qu. 12.

en arr. 2. quae ex variis Scriptis locis colliguntur. Primum,

1. peccata increpat: Iudic. 2. Ascendit Angelus Domini de Calgis ad locum silentium, & ait: Eduxi vos de Agypto, &c. & vobis audire vocem meam: car hoc fecisti? 2. disponit nos ad absolutionem à vinculis peccatorum; vt significatur in Angelo foliente Petrum à catenis, Att. 12. Et reciderunt lacerent de manibus eius. 3. tollit occasiones impediientes nos Tertium.

à bono: quod figuratum est Exo. 12. in Angelo, qui percussit primogenita Agyptiorum. 4. arcet Quartum,

demones; Tobie 12. Demonum ab oxbre mea compescuit; solum suā præsentia, vt testatur Author op[er]is ins-

perf. in Matth. hom. 5. unde docent aliqui, per so-

lam inuocationem Angelii custodin fugari demon-

nem. 5. docet & illuminat; Daniel. 9. Num egressus Quinimum,

sum, inquit Angelus Danieli, ut docerem te, & intel-

ligeres. 6. secreta revelat; Genes. 18. Num relare potest Sextum.

ro Abraham, que gesturus sum, dixit ei Angelus. 7. a[pro] septimum,

filios solator; Tobie 5. Fortis animo es, in proximo Octavum,

est, ut à Deo urearis, dixit Angelus Tobie. 8. in via Del nos confortat: 3. Reg. 19. dixit Angelus ad E-

liam: Surge, comedie; grandis tibi restat via. 9. in via

ducit, & conductit Tobie 5. Ego dicam, & reducam

eum ad te. 10. hostes profligat; Isaie 37. Egressus est Dacionum,

Angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum cen-

tum quinquaginta milia. 11. tentationes mitigat; Undevictum,

quod figuratum est in Angelo, qui luctatus est cum

Iacob, Genes. 32. cuius femoris retuum tergit; & e- Duodeci-

marent. 12. orationes nostras & vota Deo offert; num,

Tobie 12. Quando orabas cum lacrymis, & sepeliebas mor-

tuos. Ad haec addi possunt duo, 1. quo nos ab e-

minentibus periculis eripit; Genes. 19. Cogebant An-

gelii Loth. dicens, Sarge, tolle uxorem tuam, & duos nefici-

filios, quas habes, ne & tu parcer percas in sceleris capitatis. 2. quo animam è corpore exentem in purga-

torium, vel in cænum conductit; Iuc. 16. Fattum est autem ut moteretur mendicus, & portaretur ab Angelis

in finum Abraba. Quod est omnium beneficiorum

completum: cuius meminit Apuleius ex sent. Plat.

docuitque Chrysost. to. 2. in tir. Luce 16. Matto-

nes. &c.

Inter omnes effectus, quanto certior, tanto explicatus difficulter est, quo pacto Angelus intellexit. Difficultas. Autem nostrum illuminat. Ratio dub. vel nequit Ratio dubit. Angelus aliquid in intellectu alterius producere; vel si potest, saltet nequit in intellectu hominis pro hoc statu existentis: cum non sit homo in hoc statu capax illuminari, nisi medio sensu & phantasmatu. In qua re. Scottus in 2. dist. 11. qu. viii. §. De fine, docet hominem illuminari ab angelo, quatenus intellectus agens hominis efficienter iuuatur ab intellectu agente angelico ad perfectiorem distinctionemque speciem intelligibilem à phantasmate erudiendam, quae perfectius, distinctiusque rei

Sed disciplices rei quidditatem repræsenteret. Sed contra : ex p. 12. *scđ. 1. & disp. 15.* constat, nihil potest intellectus & sensus angelii in intellectu alterius producere. *S. Thomas 1. p. qu. 111. art. 1.* ait hominem illuminari ab angelo, per confortationem luminis intellectualis, & propositionem veritatis intelligibilis sub velamine aliquip similitudinis sensibilis. quia sicut angelus illuminatur ab angelo per confortationem luminis intellectualis, & propositionem veritatis intelligibilis ad captum intelligentis, absque velamine similitudinis sensibilis. ita homo illuminatur ab angelo per confortationem luminis intellectualis, & propositionem veritatis intelligibilis sub velamine similitudinis sensibilis, cum in hoc statu non sit intellectus humanus capax veritatis intelligibilis, nisi sub velamine aliquip similitudinis sensibilis.

Non sufficit.

T. 4. *Hac illumi-* nihil in eo angelus producere possit. Quare ex ian-*natio est re-* tis principiis hanc illuminationem explicto. 1. per remotionem impedimentorum, tam externorum obiectorum, quae externos hominis sensus immu-*natio impe-* tando, illum possunt à bono abducere, vel ad ma-*dami. & po-* lulum inducere; quam internum passionum affectu aliquo concitatatum, eas sedando, & ad pristinum statum reducendo. 2. per positivam immutatio-*nem sensuum* rum externorum, eis conuenientia obiecta proponendo, quibus immutati immutent interiores sensus, atque hi phantasmata, quae vna cum intellectu agente producant speciem intelligibiliem illius rei, quam angelus intendit homini suadere, vel dissuadere. Tum per immutat. onem, & dispo-*sitionem sensuum* internorum, mouendo, & disponendo immediatè illos simul cum phantasma-*tibus*, quae sic disposita moueant intellectum homini-*nis* ad eliciendam notitiam eius rei, quam angelus vult illisuadere, aut dissuadere. ex. gr. Intendit angelus suadere homini confessionem suorum peccatorum: mouet illi phantasma de peccatis, & penitentia promeritis: Phantasma motum & excitatum ab angelo, mouet intellectum agentem hominis ad producendam speciem intelligibilem de eisdem peccatis, & penitentia promeritis: per quam speciem intellectus possibilis elicit simplicem apprehensionem eorumdem peccatorum ac penarum: quia vt prævia dispositione positâ, Deus immediatè notitiam supernat. & affectu illuminat hominis intellectum, & inflamat voluntatem ad eadem peccata ex mo-*tu supernat.* detestanda. Itaque quod angelus il-*luminet* hominem, docet *Dionys. de cal. bierar. cap. 4.* quem sequitur *S. Tho. 1. p. qu. 111. art. 1. & reliqui.* Quod hic modus illuminandi sit ordinarius, con-*stat*: nam licet possit in assumpto corpore, vel per externa signa hominem illuminare, vt interdum facit: hic tamen illuminandi modus non est ita fre-*quens* & ordinarius. Quod sit connaturalis tam ex parte angelii, quam ex parte hominis, prob. connaturalis modus intelligendi hominis in hâc vitâ, est per sensibilia devenire ad intelligibilias: & Angelus mediante motu locali potestate habet in totam nauram corpoream; atque adeò in organa corporis hominis, ea per motum localem alterando, immutando, ac disponendo: quae immutata & alterata propter connexionem cum intellectu, immutabunt & alterabunt intellectum, eoque mediante voluntatem, saluâ semper eius libertate, & tantum dispositiuem. Vnde probabile censeo, quoties Deus hominem internè illuminat, id facere mediante Angelo custode, disponente suum alumnū per internum sensus, & phantasmata ad intelligibles veritates capiendas. Quod indicant Patres, dum saten-

Explicantur *exemplum do-* *ga.* *A. 115.* *Hic modus* *ordinarius.*

*Connaturalia.**A.**Patres indi-* *cans.*

tur. omnia recta consilia, & celestes inspirationes, quae in nobis subiude sentimus, referendas esse ad Angelos custodes ad ministros Dei. Quae de Angelo bono dicta sunt in ordine ad illuminandum, eadem proportionaliter intelligenda sunt de angelo malo in ordine ad obtenebrandum intellectum hummanum.

Quæritur 1. An Angelii custodes conscientia sunt eorum omnium, quae ad suos clientes spectant? *Resp. negatiuē:* ex Danielis 10. vbi Angelus regni Persarum non erat conscientius eorum, quae ad Persas spectabant, utrum apud eos amplius morari debuerent Iudei, qui ibi captiui detinebantur. Alioquin ille non restitueret Angelo Danielis, qui ad preces Prophetæ, à Deo populi liberationem flagitabat.

Dices. Etiam si hoc ignorasset Angelus Persarum, non recte tamen inde arguitur ignorasse ea, quae spectabant ad Persas ipsos, quorum curam gerebat. nam scientia de liberatione Iudaici populi non pertinebat ad Angelum regni Persarum, sed ad Angelum Iudeorum: nec est necessarium, ut unus sciat ea, quae spectant ad alumnū alterius Angelī, sed solum quae spectant ad proprium. Sed contrā, *solus.* sicut hoc scire debueret Angelus Iudeorum: qui si sciueret, procul dubio illud dixisset Angelo Persarum, atque adeò hic non potuisse amplius restare Angelo Danielis, quippe cui nota fuisset voluntas Dei per Angelum Iudeorum. Ex his colligo, non esse Angelo nota sui alumni prædestina-

Angelo non *tionem*, vel reprobationem: tum quia si que mi-*est nota alu-* *nitatis pre-* *momenti, non omnia nota sunt Angelo,* *definatio,* *vel reprobag-* *tio.* *notare erunt, quae maioris sunt momenti circa eiul-* *dem alumni salutem.* Tum quia horum scientia nihil conducit ad custodiā, quam Angelus erga suum alumnū exercet; & ex aliâ parte Deus hominum salutem per Angelos procurat modo con-naturali; qui est, ut nesciat Angelus sui alumni prædestinationem, aut reprobationem: alioqui vel non ita afficeretur erga reprobum, vel non ita de prædestinati salute sollicitus esset. Non infior, aliquorum hominum vel prædestinationem, vel reprobationem certam esse propriis Angelis tutelaribus; ut de Virginis prædestinatione, & Antichristi reprobatione certum suppono.

Quæritur. 2. An omnia cordis secreta tutelari

Angelo pateant? *Resp. negatiuē*, nisi nos ipsi velimus, ut omnia nostri cordis secreta illi pateant. Primum constat; nam hoc postulat perfectum ius, *2. An omnia* *secreta cor-* *du tutelari* *quod omnis creatura intellectualis habet in sua cor-* *Angelo pa-* *pateant.* Secundum prob. non minùs ad perfectum dominium spectat, posse nostra secreta alteri manifester, quando lubet, atque illa occultare, quando placet. Confir. Angeli habent species omnium secretorum cordis, non modò angelorum, verum etiam hominum, cum eâ conditione à Deo infusas. ut accidente angelii, vel hominis voluntate, statim possint illa cognoscere: alioqui non possent cù animabus separatis mutuò loqui; quod est secreta cordis mutuò sibi manifestare; & hæc supponit species infusas eorumdem secretorum cordis in audiente, cum non possit vel anima separata in intellectum angelii, vel angelus in intellectum animæ speciem sui cordis secreti producere, ut constat ex *disp. 13.* *scđ. 1. & ex disp. 15.*

Quæritur 3. An Angelii, vel tristentur de malis, *3. An Angeli* vel latentur de bonis suorum alumnorum? *Resp. ne-* *gatiuē* quoad 1. partem quæsti: affirmatiuē quoad *cur de ma-* *poste.* Ratio virtusque sicut merito beatitudinis, *lù, velle-* *Angeli sunt omnis doloris ac tristitiae incapaces, ita bonis furi-* *ratione*

Bernardus. ratione charitatis, sunt noui gaudij accidentalis de bono aliorum capaces: igitur sicut nequeunt de aliorum malis tristari, ita de bonis aliorum, ac praesertim suorum alumnorum latentur. Vnde si quae sunt auctoritates, quae probare videntur, Angelos de hominum malis tristari, explicanda sunt metaphoricè; quo pacto explicantur, quae Deo dolorem, aut pœnitentiam tribuunt. Superest, ut tanto patrocinio nos dignos reddamus, Cante, ut Bernardus ferm. 12. in psal. *Qui habitat, monet, ambulantes;* ut videlicet quibus, inquit, adsum Angelii, sicut eis mandatum est, ut in omnibus viis nostris custodiant nos: quorum præsencia reverentiam, bencuolentia deuotionem, custodia fiduciam nobis conferre debet; & quod vidente homine non auderemus, præsente Angelo non audeamus: quippe quem eti nequeant nostra mala contristare, possunt tamen nostra bona gaudio afficere.

DISPUTATIO XX.

De peccato Angelorum.

SECTIO PRIMA.

An condi potuerit creatura sua natura impecabilis?

Tripli *cito* *potest* *suppon-*
trum ali-
quod offe-
naturali-
impecabili- **D**ixi, suam naturam: nam per gratiam & donum naturæ additum, nulli dubium est: de facto enim & beati, ratione visionis gloriose, & natura humana Christi, ratione unionis hypost. sunt impeccables. Porro tripliciter potest suppositum aliquid esse naturaliter impeccabile. 1. quia ipsum est sibi ipsi regula, nec aliam superiorum regulam agnoscit. 2. quia nec ipsum sibi regula est, nec superioris regula capax est. 3. quia eti sibi regula non est, superioris tamen regula capax est, & ab ea propter rectitudinem naturæ defecere non potest. 1. modo impeccabilis est Deus: 2. modo natura brutalis; capax est. 3. modo impeccabilis est angelus, aut quævis alia intellectualis creatura, si condi posset cum naturali iudecibilitate à regula rationis: de qua tantum impeccabilitate præsens controv. instituta est.

Prima sent. Prima sent. affirmat: Magist. in 1. dist. 44. cap. 2. Ocham ibid. qu. vn. Bacho. in 2. dist. 38. art. 2. Maior. dist. 23. 2. Gabriel. qu. vn. art. 2. concl. 2. Probat 1. Magister ex August. lib. 11: de Genesi ad lit. cap. 7. Talem potuit Deum hominem fecisse, qui nec peccare posset, nec vellet: igitur ex August. potuit Deus condere creaturam impeccabilem. 2. Bacho: Quod Deus facere potest per formam superadditam naturæ, facere potest per ipsam naturam. At potest Deus creaturam impeccabilem efficere per visionem beatam, naturæ additam; ergo id efficere potest per naturam. Probant 3. alii; Potest Deus condere naturam intellectualis determinata tantum ad bonum honestum: ergo potest Deus condere creaturam suam naturam impeccabilem. nam omne peccatum est aliqua deviatio à bono honesto: ergo si detur natura determinata tantum ad bonum honestum, à quo defecere non possit, talis natura erit ab intrinseco impeccabilis. Antec. prob. sicut potuit Deus producere appetitum sen-

suum determinatum tantum ad bonum delectabile, naturæ sensu consentaneum; ita rationale determinatum tantum ad honestum, rationali consentaneum. Secunda affirmat, fieri posse creaturam impeccabilem circa legem, aut finem naturalem, non supernaturalem: Duran. in ^{Secunda sent. affir.} 2. dist. 23. qu. 1. Capro. dist. 22. quest. vn. art. 3. ad misso. argu. Duran. Caiet. 1. p. qu. 63. art. 1. §. Circa conseq. Bannez ibid. concl. 2. Zumel quest. 1. concl. 2. Adidunt Bannez & Zumel, talem creaturam fore impeccabilem solum circa legem naturaliter inditam, non circa legem positivam de seruando aliquo precepto circa virtutes morales, à quo talis creatura naturaliter deviare posset. Fund. Duran. impossibile est, esse peccatum in voluntate, quin aliquis error, aut inconsiderantia procedat in intellectu: at Deus facere potest creaturam, quæ sine errore semper actu consideret omnia speculabilia, & agibilia naturalia, secundum omnes circumstantias; aut saltem, dum occurrit aliquid eligendum, actu & sine defectu consideret omnes circumstantias, secundum quas illud est eligibile vel non eligibile. Quod autem nequeat produci creatura impeccabilis circa legem supernat. probat idem: circa illam procedere potest defectus erroris, vel inconsiderantie in intellectu angelii, aut cuiuscumque alterius creaturæ; cùd quod hæc non considerat lumine proprio, & ex principiis naturæ, sed lumine reuelato, & ex altioribus principiis fidei, circa quæ errare potest. Conf. ita se habet angelus ad conclusiones naturales, sicut se habet homo ad prima principia naturalia: sed homo non potest circa prima principia naturalia errare: ergo nec angelos circa conclusiones naturales deficere, nec peccare; cùm omne peccatum aliquem errorem in intellectu supponat. Ceterum discrepant citati: Durandus & Capro. probabile putant, de facto angelos peccare non posse contra legem naturalem: ceteri so-
luti docent, creatos in puris naturalibus, sine or-
dine ad finem supernat. & absque lege positivâ, fuisse impeccabiles circa legem naturalem: de fa-
& eo peccare posse contra legem etiam natural-
alem, per accidens & indirecte: cùm impossi-
ble sit, deviare à lege supernat. quin etiam de-
vies à naturali; nam hæc est dispositio & me-
dium per se requisitum ad rectitudinem il-
lios.

Tertia absolute negat, produci posse creaturam suam naturam impeccabilem: Aten. 2. p. qu. 91. me. 1. Vera sent. art. 2. §. 3. S. Thom. 1. p. qu. 63. art. 1. & qu. 24. ^{absolutè ne-} de verit. art. 7. & in 2. dist. 23. qu. 1. art. 1. Bonaue. ^{gat.} art. 1. qu. 1. Scotti qu. vn. §. Dico, Richar. art. 1. qu. 1. Agid. qu. 1. Rubio. qu. 1. art. 2. Aureo. Argen. art. 4. Heraclit. dist. 5. qu. 1. art. 1. & dist. 7. qu. 1. Palud. in 4. dist. 50. qu. vn. art. 2. fine, Valsquez 1. p. disp. 231. cap. 2. Valen. q. sua 14. pu. 1. Suar. lib. 7. de ange. cap. 3. Turria. 2. 2. disp. 67. dab. 2. Artub. 1. p. disp. 177. Quæ sent. vera est, tamquam unanimi consensu do-
cent, Hierony. epist. 146. ad Datin. prope fin. Solus ^{Eam unani-} Deus est, in quem peccatum non cadit: cetera cùm sint miser docent
liberi arbitrii, iuxta quod & bono ad imaginem & similitudinem Dei factus est, in utramque partem pos-
suunt suam flectere voluntatem. Ambros. lib. 3. de fide
ad Grasiam. capit. 2. Omnis rationalis creatura acci-
densia recipit, & subiecta iudicio est. In accidentibus au-
tem & pena iudicij, & corruptela est, & profectus. Er-
go corruptela, & mortis, etiam si non moriatur, aut pecca-
ret, capax tantum omnis est creatura. Nec ex immor-
tali natura habet, sed ex disciplina vel gratia, si se
in aliquibus ad vitia non mutat. Alia ergo immortali-
tate ^{qua}

Augustinus. que donatur, alia que fine capacitate mutabilitatis est semper, qui mortalitatem accipit pro peccator: quo supernaturali vita moritur. August. ad Maxim. c. 12. prope fin. Et creaturatum natura caelstium mori potuit, quia peccare potuit: nam & Angeli peccauerunt, & demones facti sunt: & qui non peccauerunt, peccare potuerunt; & cuiusunque creature rationali præstatur, ut peccare non possit, non est hoc natura propria, sed Dei gratia. Cuius rationem assignat 12. lib. de ciuit. cap. 1. & 6. sc. creatura non de Deo, sed de nihilo facta est. Gregorius lib. 5. moral. cap. 27. Natura Angelica est contemplationi auctoris inberendo in statu suo immobilitate permanet, eo ipso iam, quo creatura est, in semelipsa vicissitudinem mutabilitatis habet. Fulgen. de fide ad Petr. cap. 3. & 23. Damasc. lib. 2. de fid. cap. 3. Intellectualis, inquit, natura, ut rationalis, potestate, libera est: ut creata vero, veritabilis potestatem habens manendi, & proficiendi in bono, & in deteriori prolabendi. Ansel. lib. cur Deus bonus cap. 10. assignans rationem, cur angelii impeccabiles creati non sint: Quoniam, inquit, non potuit, nec debuit fieri, ut unusquisque eorum esset idem ipse qui Deus, sicut de homine isto, nempe Christo, dicimus. Igitur sola visione hypost. cum personam diuinam putat Ansel. angelos impeccabiles fieri potuisse. Et quia personæ diuinæ non sunt plures, quam tres: ideo dixit, non potuit unusquisque eorum, &c. putans fortasse, non posse unam personam diuinam plures assumere naturas creatas.

8.
Difficilias in assignanda ratione solida.

Capita 4. implicantia.

9.
Prob. quoad 1. quod nulla creatura sit determinata ad bonum ut sic.

Scotus, & Valen. solâ auctoritate Patrum illam profitentur; at ex quadruplici cap. huius rei implicantia est 1. ex quod implicat creatura intellectualis determinata tantum ad bonum honestum ut sic: 2. ex eo quod repugnat creatura intellectualis, quæ se sibi ipsa in operando regula. 3. quod implicat. ut saltem natura suâ coniuncta sit immutabiliter cum primâ regula. 4. ex eo quod nullum obiectum in materia virtutis, sive naturalis, sive supernat. extra Deum clare visum, necessitate posse voluntatem angelii. Omnis quippe impeccabilis uno ex his 4. cap. proueniat oportet; ipsa non fundatur in eo, quod non possit voluntas operantis, nisi in bonum honestum ferri: at potest voluntas ad bonum honestum determinari ab intrinsecâ naturâ, vel quia ipsa est sibi regula, & finis ultimus in agendo; vel quia ab intrinseco est determinata ad regulam honestatis sequendam: aut ab extrinseco obiecto, quia dari potest aliquid obiectum in materia virtutis, quod voluntatem creaturæ necessitat; vel quia creatura naturaliter petat coniungi cum Deo ultimo fine; ratione cuius coniunctionis necessitetur ad sequendum in omni suo actu rectitudinem moralis honestatis. Quartum caput implicantiae est contra 2. sent. reliqua vero tria militant contra primam.

him respicit bonum honestum, sed etiam delectabile; ab utroque enim perficitur suppositum rationale: quidquid autem est suppositi perfectum, resipi & appeti potest ab appetitu rationali, qui est universalis potentia resipient omne bonum suppositi. 2. est essentialiter reflexua; cognoscit enim se cognoscere, atq; adeò supra seipsum, suumque intelligere reflectitur; quod facere non posset, nisi tendet ad ens ut ens: alioqui limitaretur ad solam honestatem obiecti; nec posset delectabilitatem sui actus percipere: 3. est regula omnium actionum naturæ intellectricis; sed hec non solum est operativa actionum honestarum, sed etiam delectabilium; quæ regulari non possunt, nisi cognoscantur: igitur potentia intellectiva non solum est cognitiva actionum honestarum, sed etiam delectabilium. 4. illa facultas, quæ potens est cognoscere honestatem obiecti, potens etiam est cognoscere delectabilitatem eiusdem: cognoscit autem honestatem obiecti, cognoscendo proportionem ipsius obiecti cum naturâ rationali ut sic: at cognitione naturæ rationalis ut rationalis, necessariò supponit cognitionem naturæ ut naturæ.

Secundum caput implicantiae est manifestū; Nam esse ultimum finem & primâ regulam importat omnimodâ independentiam in ipsa regulatione actionis. Omnis enim actio, ut recta sit, regulanda est cum quæ sibi ipso ultimo fine, ac primâ regulâ; si autem creatura esset sibi regula in sibi ultimus finis, ac prima regula, hoc ipso quod est operandum, ius actio esset sibi conformis, recta esset. Vnde sequeretur, quod posset eius actio esse disformis Deo ultimo fini, ac primâ regulâ, & tamen recta: quia posset talis actio esse conformis ipsi operanti, & non Deo. Confir. perfectio ultimi finis trahit secum essentialiter perfectionem primi principij: ex eo enim quod Deus tribuit esse omnibus, est exemplar, à quo regulanda; & finis, ad quem referenda sunt omnia. Implicat autem creatura esse primum principium rerum; ergo & ultimum finem earumdem. Ostendo

nunc 3. cap. Potest creatura immutabiliter coniungi cum ultimo fine; 1. visione hypost. cum personâ diuinâ: 2. visione beatificâ: neutro autem modo potest immutabiliter coniungi cum Deo ultimo fine: 3. cum personalitate ipsius personalitas, & visus essentia per modum actus puri: igitur neutrum fieri potest proprium creaturæ. Prob. quartum caput; quod directè est contra 2. sent. Nullum est obiectum virtutis sive naturalis, sive supernat. præter Deum clare visum, quod apprehendi non possit sub aliquâ ratione mali, saltem ardui ac difficilis, vel ut impedimentum alicuius boni delectabilis: ergo nullum est obiectum virtutis sive naturalis, sive supernat. quod voluntatem angelii, aut alterius creaturæ necessitare possit, vel quoad exercitum, vel quoad specificacionem. Antec. ostendo; nullum est obiectum virtutis, præter Deum, quod contineat vniuersam rationem boni; ergo nullum in quo apprehendi non possit aliqua ratio mali, vel impedimentum alicuius boni, quod in ipso non continetur.

Dices. Angelus necessitatur ad amorem sui, & Dei, quatenus principium est sui esse; ergo datur aliud, quod obiectum creatum, quod angelii voluntatem ad sui prosecutionem necessitat. Resp. dist. conseq. datur obiectum creatum angelii voluntatem necessitans, in quo & summa sit delectatio naturalis, & nulla ratio impeditiva alterius boni, concedo; in quo apprehendi possit aliqua ratio impeditiva alterius

10.
Implicat creatura.

11.
Nullum est obiectum exercitum extra Deum clare visum.

12.
Obiectum exercitum extra Deum clare visum.

Disputatio XX. De peccato Angelorum. Sectio I.

183

Alterius boni, nego. Cum igitur in amore proprii esse, & Dei ut principijs eiusdem esse, summa sit delectatio naturalis, & nulla ratio impeditua alterius boni; nam cum eo stare potest quicumque actus electius alterius obiecti, poterit angelii voluntas ab eo necessarii. Contrà verò cum nullus sit actus virtutis, in quo apprehendi non possit impedimentum alicuius boni delectabilis, nullus virtutis actus angelii voluntatem necessitabit: sc. amor proprii esse, est indifferens, & stare potest cum quolibet alio actu tam bono, quam malo: actus virtutis indifferens non est, nec stare potest cum quolibet actu, quia saltus stare non potest cum actu oppositi vitij.

*Ratio disseri-
bitur.*

14. Coroll. Infertur 1. nulla fieri potest creatura ratione praedita, absque libertate, ac proinde determinata ad bonum dumtaxat honestum. Ratio; nulla potest produci virtus intellectiva, quae suā naturā non tendat ad quodlibet ens. 2. nec de possibili produci potest creatura, quae sit impeccabilis, saltem circa legem & finem naturæ, quia neque circa legem & finem naturæ limitari potest ad bonum tantum honestum. Dices. Angelus necessariò diligit Deum ut finem naturalem, ex disp. 17. s. t. 3. ergo circa finem naturæ non potest angelus peccare. quia peccatum pugnat cum dilectione Dei finis naturalis: ergo si non potest Deum non diligere ut finem naturalem, non poterit contra Deum finem naturalem peccare: quia non potest cum peccato consen-
trare dilectionem Dei finis naturalis. Resp. 1. hoc argu. probaretur, neque posse angelum peccare contra Deum finem supernam, quia etiam peccatum personale contra finem supernam pugnat cum dilectione Dei finis naturalis. Dixi personale; nam de originali examinabo to. seq.

15. Coroll. 2. resp. 2. dist. antec. Angelus necessariò diligit Deum amore concupiscentiae, cum quo non pugnat peccatum, concedo; amore amicitiae, cum quo tantum pugnat peccatum, nego. Angelus. n. necessariò diligit Deum solum ut principium sui esse, quod est diligere illū amore concupiscentiæ, non amicitiae.

16. Cofit. 3. resp. 2. Infertur 3. neque per gratiam fieri posse creaturam impeccabilem, nisi vel per visionem beatam, vel per vniōnem hypost. contra Aures afferentem, fieri posse creaturam impeccabilem per habitum impossibilitantem voluntatem ad peccandum. Ratio: ha duæ tantum formæ admittunt antecedente potentiam ad peccandum: prima manifestando Deum in seipso; ex cuius manifestatione sequitur, ut voluntas creata eadem necessitate impellatur ad vitandum peccatum, quâ impellitur ad conservandam visionem Dei, & familiaritatem eiusdem; cùm clara visio Dei pugnet cum quolibet peccato: at voluntas creata necessitatur ad Dei visionem, familiaritatemque cum eodem Deo conservandam; cùm in ea eluceat omnis ratio boni: ergo etiam necessitatur ad vitandum quocumque peccatum. Secunda verò vniendo hypostaticce creaturæ cum Deo: ex quâ visione sequitur, ut persona diuina assumens, eadē necessitate teneatur impedire peccatum in assumptâ naturâ, quâ tenerur ipsa non peccare; quia cùm ex naturâ assumptâ, & personâ assumente fiat vnum per se, si peccare posset natura assumpta, peccare posset persona assumens: ed quod persona assumens tenetur regere naturam assumptam arctiori vinculo, quâ tenetur appetitus superior regere inferiorem. Reliqui verò habitus nec immutant immediatè voluntatem: nec ratione illorum debentur necessariò voluntati creatæ auxilia infallibilia ad operandum; cùm semper illa conferant dependenter à libertate subiecti. Nec physica prædeterminatio sufficit: quia cùm illa sit tantum actualis, quam

in sent. Thomist. Deus præberet ad singulos actus creature, non potest reddere illā habitualiter & in actu i. impeccabilem. Nec videtur possibilis habitus, qui in puro viatore huiusmodi physicam motionem exigit in ordine ad omnes actus honestos, & negotiū concursus ad omnes actus peccaminosos.

Ad rationem Mag. ab auct. Augst. nego eiusmo-
di verba eo loco haberi; sed tantum hæc: Concedant Series op-
& ipsi (loquitur contra hæreticos) non esse malam possum jura
naturam, que sic facta est, ut posset non peccare, si vellet. tamen
Posse autem non peccare, non dicit negationem po-
tentie ad peccandum, sed tantum potentiam ad
non peccandum, quæ simul stare potest cum poten-
tiâ ad peccandum. Sicut quilibet iustus cum poten-
tiâ ad non peccandum habet simul potentiam pec-
candi. Ad 2. neg. maior: nam visio Dei est forma
altioris ordinis indebita naturæ, ac propria Dei:
quæ autem sunt propria Dei, nequeunt fieri propria
& naturalia creaturæ: cùm nullum proprium unius
naturæ fieri valeat proprium alterius naturæ, nisi
natura unius transferatur in naturam alterius, quod
implicat. Est enim proprium, quod ab intrinsecis
naturæ principiis emanat. Non igitur quidquid po-
test Deus per formam supernam additam naturæ,
præstare poterit per naturam. Ad 3. argu. aliorum;
nego antec. ad prob. nego paritatem; nam appeti-
tus sensitivus lequitur sensum, qui limitatus est ad
repræsentandum tantum bonum delectabile, con-
ueniens naturæ sentienti: appetitus rationalis se-
quitur intellectum, qui limitari non potest ad bo-
num tantum honestum. Ad fund. secundæ neg.
maior. nam vt seq. 10. ad peccatum non est necessa-
rium, ut præcedat, vel aliquis error, vel inconside-
ratio de obiecto, vel de actu eligendo: cùm possit
voluntas, etiam omnibus consideratis, ex merâ suâ
libertate à bono decuiare: licet aliquis error impru-
dentie peccatum præcedere debeat. Qui error non
consistit in diffinitate cognitionis cum obiecto,
sed cognitionis cum appetitu recto de non eligen-
do obiecto rationi dissentaneo; quia error non re-
pugnat angelo, etiam circa legem naturalem. 2. nego
minor. nam hoc ipso quod cognitionis accidentalis
est creaturæ, & de obiecto creato à seipso distincto,
liberè potest ab ea cessare, & non considerare om-
nes circumstantias quæ in quoque eligibili consid-
rari possunt. Et esto illas necessariò considereret, ad-
huc pro sua libertate poterit ad alterum se deter-
minare. Ad confir. patet.

19.
Series op-
erum jura
tamen
argumentum,

20.
Ad 2.

21.
Ad 3. 1.

22.
Ad fund.
secunde
ratio de obiecto, vel de actu eligendo: cùm possit
voluntas, etiam omnibus consideratis, ex merâ suâ
libertate à bono decuiare: licet aliquis error impru-
dentie peccatum præcedere debeat. Qui error non
consistit in diffinitate cognitionis cum obiecto,
sed cognitionis cum appetitu recto de non eligen-
do obiecto rationi dissentaneo; quia error non re-
pugnat angelo, etiam circa legem naturalem. 2. nego
minor. nam hoc ipso quod cognitionis accidentalis
est creaturæ, & de obiecto creato à seipso distincto,
liberè potest ab ea cessare, & non considerare om-
nes circumstantias quæ in quoque eligibili consid-
rari possunt. Et esto illas necessariò considereret, ad-
huc pro sua libertate poterit ad alterum se deter-
minare. Ad confir. patet.

23.
Resp. 2.

24.
Prima senti-
Caiet. Contra. & Medine in cit. lo. 1. 2. Fundam. S. mgans;

Doct. Nihil appetere potest angelus, nisi in ordine ad ultimum finem debitum, vel indebitum: ergo nequit in angelo esse peccatum veniale: quia ve-
niale est tantum defectus circa media: ergo si ne-
quit angelus deficere à mediis, quin simul deficiat
à fine, nequit in eo esse veniale: nam quicunque defi-
ctus circa finem est peccatum mortale; Primum an-
tec. prob. Angelus omnia resolutus usque ad primæ
principia: prima autem principia inagibilibus est ul-
timus finis. Conf. 1. de facto Angelus boni omnia ap-
petere propter ultimum finem debitum, qui est Deus;
& mali omnia operantur propter ultimum finem
indebitum, qui est superbia: propter quod omnia

Conf. 2.

Q 2. cotti

*Diss. ratio
habituum.*

De Nat. Angelor. Tom. II.

25.
Conf. 2.

eorum peccata sunt mortalia. 2. Maior fuit perfec-
tio angelii in statu viæ, quam hominis in statu in-
nocentia: sed homo in statu innocentia non po-
tuisset peccare venialiter, alioqui potuisset ille sta-
tus admittere malum culpæ; contra August. lib. 14. de
ciat. cap. 26. qui docet, in eo statu summam fuisse
& in carne sanitatem; & in anima tranquilitatem.
Nec est eadem ratio de mortali; nam hoc non ma-
net cum statu innocentia, sicut veniale, sed statim
illum dissoluit. 3. Nullus angelus de facto pecca-
uit venialiter; alioqui debuissent de illo agere pre-
nitentiam, cum tamen de nullo legitur, quod pre-
nitentiam ingerit, si potuissent peccare venialiter,
in tanto numero aliquis de facto venialiter peccasset.

26.
Conf. 3.
Medina.

Secunda affirmat: Valent. 10. 2. disp. 6. qu. 19. pu. I.
Vasq. 1. 2. disp. 6. quæst. 89. in comment. artic. 4. Grana.
I. p. tract. 13. disp. 1. Suar. lib. 3. de angel. cap. 8. Quæ
sent. probabilito est; distinguendus tam en status
Angel. 1. beatitudinis; 2. damnationis; 3. viæ; 4.
puræ naturæ, in quo numquam fuerunt, potuerunt
tan. en esse. De 1. certum est, non posse angelum
venialiter peccare, ratione beatitudinis, quæ ita vo-
luntatem Deum videntis confirmat in bonum, ut
nullo pacto sinat illam, ne venialiter quidem à ra-
tione deflectere, alioqui posset cum summa felici-
tate, qualis est supernat. beatitudo, esse malum cul-
pæ: nam si hoc non poterat esse in statu innocentia;
& fortiori esse non poterit in statu beatitudo. De 2. sta-
tu, probabile est, posse quidem, de facto tamen
numquam angelum peccare venialiter, sed semper
mortaliter, ratione circumstantia finis, in quem om-
nes suos actus refert, qui est inordinatus appetitus
propriæ excellentia cum contemptu Dei, in que
semper manet obstinatus. An autem possit dæmon
ab hæc circumstantia finis abstinere potentiam physi-
cæ, an morali, infra. Controversia superest de 3. & 4.
statu. Pro quo impotentia, altera antecedens, quæ
tollit potentiam simpliciter, atque adeò libertatem
ad peccandum: Consequens altera, quæ potentiam
non tollit, atque adeò neque libertatem ad peccan-
dum, sed illam potius supponit, & tantum per il-
lam dicitur voluntas impotens ex suppositione
consequente.

28.
Quadruplex statu
Angel.29.
In secundo,
mortaliter
semper pec-
care.30.
Controversia
de statu viae,
& pure na-
ture.31.
Angelus de
facto in via
peccare non
potuisset ve-
nialiter.32.
Conf. Adam

eorum peccata sunt mortalia. 2. Maior fuit perfec-
tio angelii in statu viæ, quam hominis in statu in-
nocentia: sed homo in statu innocentia non po-
tuisset peccare venialiter, alioqui potuisset ille sta-
tus admittere malum culpæ; contra August. lib. 14. de
ciat. cap. 26. qui docet, in eo statu summam fuisse
& in carne sanitatem; & in anima tranquilitatem.
Nec est eadem ratio de mortali; nam hoc non ma-
net cum statu innocentia, sicut veniale, sed statim
illum dissoluit. 3. Nullus angelus de facto pecca-
uit venialiter; alioqui debuissent de illo agere pre-
nitentiam, cum tamen de nullo legitur, quod pre-
nitentiam ingerit, si potuissent peccare venialiter,
in tanto numero aliquis de facto venialiter peccasset.

27.
Vera sent.
affirmat.

Secunda affirmat: Valent. 10. 2. disp. 6. qu. 19. pu. I.
Vasq. 1. 2. disp. 6. quæst. 89. in comment. artic. 4. Grana.
I. p. tract. 13. disp. 1. Suar. lib. 3. de angel. cap. 8. Quæ
sent. probabilito est; distinguendus tam en status
Angel. 1. beatitudinis; 2. damnationis; 3. viæ; 4.
puræ naturæ, in quo numquam fuerunt, potuerunt
tan. en esse. De 1. certum est, non posse angelum
venialiter peccare, ratione beatitudinis, quæ ita vo-
luntatem Deum videntis confirmat in bonum, ut
nullo pacto sinat illam, ne venialiter quidem à ra-
tione deflectere, alioqui posset cum summa felici-
tate, qualis est supernat. beatitudo, esse malum cul-
pæ: nam si hoc non poterat esse in statu innocentia;
& fortiori esse non poterit in statu beatitudo. De 2. sta-
tu, probabile est, posse quidem, de facto tamen
numquam angelum peccare venialiter, sed semper
mortaliter, ratione circumstantia finis, in quem om-
nes suos actus refert, qui est inordinatus appetitus
propriæ excellentia cum contemptu Dei, in que
semper manet obstinatus. An autem possit dæmon
ab hæc circumstantia finis abstinere potentiam physi-
cæ, an morali, infra. Controversia superest de 3. & 4.
statu. Pro quo impotentia, altera antecedens, quæ
tollit potentiam simpliciter, atque adeò libertatem
ad peccandum: Consequens altera, quæ potentiam
non tollit, atque adeò neque libertatem ad peccan-
dum, sed illam potius supponit, & tantum per il-
lam dicitur voluntas impotens ex suppositione
consequente.

Dico 1. Angelus de facto in via constitutus pec-
care non potuit venialiter, non quidem ex natura
suâ, sed ex speciali prouidentia Dei, & impotentia
tantum morali consequente. Nam quod in tantâ
multitudine nullus de facto venialiter peccauerit,
aliquam arguit in eis impotentiam. At ut infra, ex
naturâ sua peccare potest venialiter; nec potentia
hæc fuit angelo viatori sublata; cum hæc non pos-
sit à creaturâ tolli, nisi aut clarâ visione Dei, aut v-
nione hypost. ergo ex speciali prouidentia Dei. Quod
illa fuerit impotentia tantum moralis & cōsequens,
sic ostendo. Nam si fuisset physica & antecedens,
non potuisset esse; nisi per aliquem habitum, aut
formam, quæ physicæ, & antecedenter prædetermini-
nasset voluntatem angelii ad non peccandum venia-
liter: at nullus possibilis est habitus, aut forma, quæ
hberam voluntatem creature prædeterminet ad non
peccandum venialiter, & simul illam expeditam re-
linquat ad peccandum mortaliter: quia non potest
habitus tollere potentiam ad peccandum venialiter,
nisi tollendo libertatem ad peccandum simpliciter:
nam circa eamdem materiam angelus peccare po-
test venialiter & mortaliter. Contr. assertio quoad
omnes suas partes exemplo primi hominis, qui in
statu innocentia peccare non potuit venialiter, ut ex
August. Scholastici: idque ex speciali prouidentia Dei;
impotentia moralis & consequente, quæ consistebat
cum in subordinatione appetitus sensitui ad ratio-

nem per aliquod donum intrinsecum; tam in con-
gruâ proportione auxiliorum, & speciali protectio-
ne Dei extrinseca impedimenta, & occasiones ad
venialia incitantes, auferrentis. Etenim si cum tantâ
perfectione condidit Deus hominem, ut ante quam
ipse se à Deo per mortale auertisset, numquam per-
missus fuisse venialiter peccare; quanto majori
cum fundamento putandum est, cum eadem, aut
certè majori cum perfectione condidisse Angelum,
ut quamdiu ipse à Deo per mortale non se auertis-
set, numquam permisus fuisse venialiter labi?

Dico 2. Angelus in purâ naturâ conditus, non
solum potuisset, sed etiam de facto interdum ve-
nialiter peccasset. Fundam. quicunque est capax purâ naturâ
mortalis est etiam suâ naturâ capax venialis. Nam
conditus de
eadem potètia, quæ potens est ad peccandum mor-
taliter in materia graui, potens est ad peccandum
venialiter in materia leui. Ratió sumitur ex modo
operandi potentia libere, quæ radicalem libertatem
habet ex cognitione obiectu in différētate, tum
circa malum notabiliter difforme, tum circa malum
leuiter rationi difforme. Igitur quicunque liberè
ferri potest in obiectum notabiliter difforme, ferri
etiam poterit in obiectum leuiter rationi difforme.
Poterit igitur Angelus in purâ naturâ constitutus
liberè ferri in obiectum leuiter difforme rationi; at-
que adeò venialiter peccare. Neque cogitur angelus
semper velle medium, cum ordine ad extrinsecum
finem, rationi notabiliter difformem: potest enim
velle mendacium, non ordinando illud ad ulterio-
rem finem malum, sed solum ad occultandum alte-
ri suum conceptum, vel ad decipiendum illum in
materia leui. Quod autem non possit considerare
media, nisi in ordinè ad finem, non arguit, angelus
non posse peccare venialiter quia non semper finis,
propter quem mouetur angelus ad peccandum, est
notabiliter difformis rationi: cuiusmodi esset in ex-
emplio allato, mentiri vel ad occultandum proprium
conceptum alteri, vel ad decipiendum allum in ma-
teria leui. Quod autem in purâ naturâ constitutus
Angelus etiam de facto interdum venialiter pecca-
set, patet: nam in eo statu non habuisset ea auxilia
specialis prouidentie diuinæ, quæ de facto habuit
in statu viæ ad supernat. felicitatē elevatus; & multæ
in eo statu occurserint occasiones venialiter pecca-
andi.

Controversia est, an sit capax peccati venialis ex
surreptione, seu ex indeliberatione actus. Negant
Vasq. & Suar. citati. Probant 1. omnis surreptio in
nobis originem dicit à sensibus, quia mediâ phan-
tasia intellectum mouent ad cogitandum aliquod
obiectum, quod voluntatem alliciat, antequam ipsa
valeat rationem applicare ad perfectè cogitandum
de tali obiecto. At in angelo nullus est sensus: ergo
nullum peccatum ex surreptione. 2. Omnis surre-
ptio in voluntate causatur ex indeliberata cogni-
tione intellectus, liberum imperium voluntatis præ-
ueniente. At nulla est in angelo præter cognitionem
sui, quæ non mouet, nisi ad naturalem dilectionem
sui, & Dei auctoris naturæ. nam nulla cognitio,
præter primam, excitatur in angelo, nisi ex libero
imperio ipsis: intellectus n. angeli non immutatur
immediatè ab obiectis extrinsecis, sed immediatè
applicatur ad hoc, vel illud obiectum cogitandum à
libero imperio voluntatis, mediâ cognitione neces-
sariâ sui, ex quâ mouetur voluntas ad hoc, vel illud
intellectus imperium. 3. Mortuus indeliberatus in
nobis est, quando perfecta aduentitia non est in
nostrâ potestate: hæc autem impotentia non est in an-
gelo, qui ex perpetua & necessariâ cognitione sui se-
per potest perfectam notitiam cuiuscumque obiecti
sibi.

An Angelus
sit capax
venialis ex
surreptione.
Probant.

36.
Affirmans
Granatus
¶ alij, quo-
rum senten-
cia subscr-
bo. Proba-
tur.

sibi excitare. Affirmant Gran. cit. & alij, probabilius; sic probo. Totum fundam. contraria sent. est, quia nulla potest esse in angelo indeliberata cognitio, liberum ipsius imperium praeueniens, quæ surreptitios motus in eius voluntate causare possit: at dabilis est in Angelo indeliberata aliqua cognitio, liberum ipsius imperium praeueniens: ergo dabilis est aliquis surreptitius motus ex tali cognitio ne causatus; atque adeò veniale ex surruptione & indelibetatione actus causabile. Minor ostend. 1. Angelus capax est extrinsecæ excitationis, vel per locutionem alterius angelii, vel per illuminationem Dei: sed tam locutio facta ab angelo loquente, quam illuminatio facta à Deo illuminante, est cognitio indeliberata, praeueniens liberum imperium audientis, & illuminati: ergo 2. potest intellectus angelii ante vllum imperium voluntatis excitari ab aliquâ specie ex iis, quas continet: nam licet non possit excitari ab obiectis extrinsecis, à quibus im mediatè non immutatur, poterit tamen excitari à speciebus, quæ non minus, quam obiecta, aptæ sunt mouere intellectum ad notitiam sui, ante vllum liberum imperium voluntatis: vt constat in homine, cuius non solum intellectus, sed etiam sensus interni sèpè excitantur à speciebus, quas continent ante vllum liberum imperium voluntatis, vt patet de nocturnis imaginationibus. ergo etiam ab intrinseco potest in angelo excitari cognitio indeliberata, ante imperium voluntatis.

37.
Quoniam verò non sat est ad motus surreptitios & indeliberatos, vt cognitio, ex quâ tales motus originantur, praeueniat liberum imperium voluntatis; sed præterea requiritur, vt talis cognitio non adferet plenam aduententiam obiecti, & omnium circumstantiarum eius; hoc ipsum in angelo ostendo: potest cognitio non habere plenam aduententiam obiecti, & omnium circumstantiarum eius; uno modo ex naturâ cognitionis, quæ quia non repræsentat obiectum per propriam speciem, & vt est in se, sed abstractiæ, & in sola auctoritate dicentis, potest defectu alicuius circumstantiæ in obiecto non repræsentata, à plenâ aduententiâ deficere: 2. modo defectu attentionis, ad plenam aduententiam requisita; quod accidit quando angelus ex vehem enti occupatione ad aliud obiectum, nequit perfectè attendere ad nouum obiectum indeliberatâ cognitione excitatum. Prioris generis est notitia fidei naturalis, quam unus in purâ naturâ constitutus excitare posset in alio. Nam cùm talis notitia non reesse cognitio absque plena aduententia. Prob. quoad prius.

Dupliciter
potest cogni-
tio non ha-
bere plenam
aduenten-
tiam obiecti.

Ex vero que capite potest
in Angelo
esse cognitio
absque plena
aduententia.
Prob. quoad pro-

ter credibile. Igitur ante liberum iudicium de veritate loquentis, præcedit in audiente simplex apprehensio obiecti credendi: quæ cùm sit indeliberata respectu audientis, & abique plenâ aduententia, & clarâ representatione obiecti, apta erit excitare aliquem motum indeliberatum in audiente, antequam, anterioritate saltu naturæ, formetur liberum iudicium de veritate loquentis. Confin. potest eo tempore angelus esse totus occupatus in consideratione alterius obiecti. ergo etiam hâc parté minui potest attentione ad nouum obiectum proposatum, nec non retardari liberum iudicium de veritate loquentis: & interim excitari poterit aliquis indeliberatus motus in audiente.

Posterioris generis notitia sine plenâ aduententiâ obiecti, est defectu attentionis ipsius audientis: quod accidit, quando in angelo occupato in aliquâ consideratione rei gravis, excitatur noua notitia de obiecto malo, vñhemēt allelio voluntatis. Nam tunc ob nimiam occupationem in obiecto disparato, noti poterit sufficienter attendere ad omnes circumstan-

tias obiecti recentes propositi, cùm non possit ob finitudinem virtutis perfectè attendere ad utrumque obiectum simul, at verò noua cognitione excitata, ratione obiecti maximè consentanei naturæ angelicæ, poterit in eodem instanti, quo excitatur, voluntatem ad se alicere, atque adeò aliquem indeliberatum motum in illâ causare. cùm, vt supra, ad mouendam voluntatem simpliciter non sit necessarium iudicium, sed sufficiat quævis notitia obiecti apprehensi, vt conuenientis, vel inconvenientis proprio supposito. Ergo cùm eo instanti, quo talis cognitio excitatur, sit indeliberata, & anteuertere liberum imperium, & sufficiens mouere voluntatem, actu poterit illum mouere. Confin. motus naturalis præuenit liberum; ergo antequam noua cognitione excitata causet libe- 140. Confirma- rium.

tum motum in voluntate audientis, poterit causare in eodem motum naturalem ante liberum imperium eiusdem audientis: vt accidit in nobis, etiam in obiectis supernat. quæ antequam ex libero imperio nostræ voluntatis causent in nobis liberos motus, causant necessarios, qui dicuntur motus primi primi in genere gratiæ, & reducuntur ad gratiam præuenientem & excitantem. Ceterum quo pacto motus ille indeliberatus voluntatis, originatus à cognitione anteuerente liberum imperium eiusdem, possit habere ratione peccati, cùm omne peccatum fundetur in ratione liberi, seq. to, cùm commune sit cum peccato ex surreptione hominū. Tantum enim contendere posse esse in angelo motum indeliberatum: qui an possit habere rationem peccati pendet ex 3. to. certum quippe est requiri imperfectum iudicium, sine quo nullus actus potest esse liber, nec peccaminosus. Dices, disparem esse rationem: Angeli non egerunt tempore ad perfectum iudicium formandum de quocumq; obiecto proposito sed statim eodem instanti, in quo illis excitatur cognitio, simul formant perfectum iudicium de re propositâ: nos quia ad perfectum iudicium formandum utimur discursu, qui tempus requirit, non possumus eodem instanti, quo nobis infunditur cognitione supernat. perfectum iudicium de re propositâ formare: ac proinde mirum non est, si in nobis, antequam excitentur motus liberi, excitantur motus naturales defecti iudicij, quod non accidit in angelis. Sed contra: 1. esto eodem instanti simul angelus formet iudicium de re propositâ, ob nimiam tamen & vehementem attentionem ad aliud obiectum dispara tum, ad quod necessariò eodem instanti attendit (alioqui noua cognitione in eo excitata non inueniret illum erga aliud obiectum occupatum) non pos-

Hoc sic pro-
b.

De Nat. Angel. Tom. II.

terit tale iudicium perfectum. 2. prius saltem naturam, quā formetur iudicium, praeedit simplex apprehensio obiecti propositi de se apta mouere voluntatem. Quod etiam Aduersarij negant, dum negant posse esse motum subreptitum in angelo.

42. Vnde ad 1. argum. oppositæ, nego conseq. nam esto in nobis omnis motus surreptitus originem ducat à sensibus, cūm non sit aliis modus connaturalis cognoscendi homini in hāc vitā, quām per sensus: adhuc tamen nego, hanc esse adæquatam causam, sed tantum sufficientem. Adæquata n. causa est notitia absque plenā aduententiā rationis, liberum voluntatis imperium anteuertens, quæ in

Angelo esse potest. Ad 2 neg. minor, vt patet. Ad 3. de maiore, seq. 10. disting. minor: non est hæc impotensia in angelo absolute, & semper concedo; non est pro aliquo saltem instanti, nempe quando nouā cognitione Angelus vehementer occupatur, nego. Siquidem tunc nequit defectu virtutis cognitionis perfectè ad utrumque obiectū simul attendere.

44. Ad rationes primæ, quantum attinet ad S. Thom. Ad rationes non desunt qui illum explicit de angelo condito prime sent. in statu gratiæ, in quo neque iuxta nostram sent. simpliciter peccare potest venialiter. Hanc mentem colligunt S. Thome ex titulo art. qui est, Utrum Angelus bonus, vel malus peccans expōcare posse venialiter, quo videatur præsentem contro. limitate tantum ad angelos beatos, & damnatorum, qui ratione beatir. & damnationis non possunt venialiter peccare; sed isti semper mortaliter, illi nullo modo. Ad fundam. ipsius respondent, illud afferri à S. Thom. non tam ad probandum, hoc simpliciter & in quovis statu implicare, quām ad suadendum, hoc congruentius iuxta leges diuinæ prouidentiæ in hoc statu gratiæ factum esse. Sed quid. quid sit de mente S. Doct. certè proposta argum. nullam concludunt implicantiam. Vnde ad fundam. 1. neg. antec. quia non cogitur angelus omnia intendere propter ultimum finem sive debitum, siue indebitum; alioqui & omnes actus boni, quos in pura natura eliceret, essent charitatis naturalis, & omnes mali, superbiz. 2. esto omnia operetur propter ultimum finem, nego omnia peccata, quæ in pura natura committeret, includere notabilem de formitatem erga ultimum finem, vt esset leue mendacium, quod committere posset propter inordinatum appetitum propriæ excellentiæ, qui est ultimus finis indebitus ipsius. Ad 1. confirm. 1. negari potest antec. alioqui & omnes actus in angelis beatis essent charitatis erga Deum ultimum finem debitum; & omnes actus in damnatis essent superbiz, qui est ultimus finis indebitus ipsorum: cūm tamen multò veroshimilius sit, nec omnes actus bonos in beatis esse charitatis; nec omnes actus malos in damnatis esse superbiz. 2. neg. conseq. etenim diuersa est ratio beatorum, & damnatorum, ac viatorum, vel in pura tantum natura conditorum: nam & illi ratione beatit. & isti ratione damnationis moraliter determinantur ad sic semper operandum. Quæ moralis determinatio non esset in viatoribus, neque in pura natura conditis. 2. & 3. confirm. solūm probant primam assert.

45. Ad fundam. 1. neg. antec. quia non cogitur angelus omnia intendere propter ultimum finem sive debitum, siue indebitum; alioqui & omnes actus boni, quos in pura natura eliceret, essent charitatis naturalis, & omnes mali, superbiz. 2. esto omnia operetur propter ultimum finem, nego omnia peccata, quæ in pura natura committeret, includere notabilem de formitatem erga ultimum finem, vt esset leue mendacium, quod committere posset propter inordinatum appetitum propriæ excellentiæ, qui est ultimus finis indebitus ipsius. Ad 1. confim. 1. negari potest antec. alioqui & omnes actus in angelis beatis essent charitatis erga Deum ultimum finem debitum; & omnes actus in damnatis essent superbiz, qui est ultimus finis indebitus ipsorum: cūm tamen multò veroshimilius sit, nec omnes actus bonos in beatis esse charitatis; nec omnes actus malos in damnatis esse superbiz. 2. neg. conseq. etenim diuersa est ratio beatorum, & damnatorum, ac viatorum, vel in pura tantum natura conditorum: nam & illi ratione beatit. & isti ratione damnationis moraliter determinantur ad sic semper operandum. Quæ moralis determinatio non esset in viatoribus, neque in pura natura conditis. 2. & 3. confirm. solūm probant primam assert.

S E C T I O III.

An Angelus peccare potuerit in primo instanti sue creationis.

47. PRIMA sent. affir. angelum de facto in primo instanti sue creationis peccasse: Rubio. in do fato. 2. dist. 5. q. 1. art. 1. 5. Quintum & vlt. præmittendum est,

quod sicut primus actus honorum angelorum fuit bonus & meritorius; ita & primus aliorum fuit malus & demeritorius: Eamid. docet Bugab. lib. 8. de perenni philos. c. 38. vt probabilem defendit Alens. 2. p. q. 98. me. vlt. Approbare videtur August. lib. 11. de Gen. ad lits. cap. 23.

Quod ergo putatur numquam diabolus in veritate stetisse, numquam cum Angelis beatam duxisse vitam, sed ab ipso sue conditionis initio cecidisse, non sic accipendum est, vt non propria voluntate depravatus, sed malus à bono Deo creatus puretur. Et paulò post: Ille continuò impius, consequenter & mente sacra, non ex eo quod acceperat, cecidit; sed ex eo quod acciperet, si subdi voluisse Deo. Eamid. vt probabilem refert lib. 11. de ciuit. cap. 13.

Fundam. si angeli mali ante peccatum aliquem habuissent actum bonum, per illum & gratiam pro. meruissent, & à casu præseruati fuissent, sicut boni. Conf.

Confirm. quod semel angelus deliberatè eligit, numquam omittit; ergo si semel bonum actum habuisset, numquam illum omisisset. Apparens ali-

quod fundamentum habet hæc sent. in Ioan. 8. Ille, inquit Christus de diabolo, homicida eras ab initio, & in veritate non stetis. Et 1. Ioan. 3. Ab initio diabolus peccat. Sed hæc sent. ab omnib. Scholast. cum Mag. in 2.

dist. 3. 4. & 5. vt Scripturis, & Patribus minus con. spona exploditur: vt erroneam, & à Paris. damnatum referunt S. Tho. 1. p. q. 63. art. 5. Bonav. in 2. dist. 3. p. 2.

art. 1. q. 2. Argen. dist. 6. art. 2. & alij. Ad minimum illam vt temerariam, & notā aliquā dignam censem. Temeraria.

Suarez lib. 7. de angel. c. 19. & Vasqu. 1. p. dist. 236. c. 1. contra quam accedit auctoritas Concilij Bracar. 1.

sub Ioan. III, anno 563. damnantis can. 7. qui dixerit, diabolum non fuisse prius angelum bonum à Deo factum.

Potissimum argum. contra hanc sent. si angelus sta- Potiss. argu. tim initio sive creationis peccasset, non tuisset in gratiā conditus: cūm nequeant de potentia saltem ordinati simul esse peccatum mortale & gratia: con-

sequens repugnat Scripturi, & Paribus, vt dist. 18. sent. 3.

Ad au&t. August. resp. in 1. loco non tam suam, quān aliorum sent. explicasse: vt constat ex illis, Ad au&t. Quod ergo putatur. Vbi tantum probare contendit, ex Augst. eo quod angelus fuerit ab initio malus, non Dei creatione, sed propriā voluntate fuisse malum. In 2. loco eo tantum sine illam refert, vt ostendat, non sentire cum Manichei, qui dicunt, angelum ab initio peccasse. Ceterum eod. lib. 11. de ciuit. cap. 15. Augst. suam sent. declarat: Et illud, quod ab initio diabolus suam sent. peccat, non ab initio, ex quo creatus est, peccare putandus est. sed ab initio peccati, quod ab ipsius superbia cœperit esse peccatum: confirmat ex Isaie 14. Quidam cecidisti, Lucifer, qui manè eriebaris? & ex Ezech. 28. In delicio Paradisi Desisti; omni lapide pretioso ornatus. Vbi intelligitur, inquit, fuisse aliquando sine peccato: nam exp̄s̄ ei paulo post dicitur: Ambulasti in diebus tuis sine virio. Scripturam explicat de initio peccati, non de initio creationis. Ad fundam. 1. nego; ex eo quod angelus per actum bonum gratiam sibi promeruit, debuisse à peccato infallibiliter præseruari: nam adhuc in gratiā constitutus, in potestate ipsius erat, peccare, & non peccare; quippe gratia non auferebat illi peccandi potestatem. Quod autem boni gratiam promerendo, à peccato præseruati sunt, solum probat, potuisse etiam malos per gratiam promeritam à peccato præseruari, non infallibiliter.

2. esto mali nullum elicerint actum bonum, gratia aut gloriæ meritorium, quod probabile est, vt docuit Palat. in 2. dist. 5. dist. 1. 5. At vero, & nos dist. 18. sent. vlt. nego tamen inde sequi, primum eorum actum fuisse peccatum: nam potuit in eis, & de facto iam præcessit actus naturalis dilectionis sui, & Dei auctoris naturæ, non tantum naturæ, sed etiam duratione;

duracione: cum repugnet, eodem instanti indubitate creationis fuisse gratiam & peccatum simul. Atque hanc 2. resp. probat confirmatio.

51. Secunda negat, de potentia etiam absoluta, potuisse angelum in primo instanti suæ creationis peccare: Hugo. Victor. in sum. tract. 2 cap. 2. Alens. 2. p. q. 29 me. 1. art. 7. Henri. quodlib. 8. q. 10. §. Ad dubit. S. Thom. 1. p. q. 63 art. 5. & q. 16. de malo art. 4. Albert. in 2. dist. 3 art. 14. Bonavent. in 2. dist. 3 p. 2. art. 1. q. 2. Richard. art. 8. q. 2. Egid. dist. 3. p. 1. q. 1. q. 1. art. 2. Duran. dist. 5. q. 2. Argent. dist. 6. q. 1. art. 2. Capreol. dist. 4. q. 1. art. 1. concil. 4 & art. 3. ad argum. Ferrar. 3 con. gen. cap. 109. §. Sed circa predicta, Caiet. 1. p. q. 63. art. 5. Bannez, Zumel, Nazar. ibid. Granad. tract. 13. dist. 4. Arrub. dist. 179. & reliqu. Thomist. Solus Heracl. in 2. dist. 5. q. 2. art. 2. dubius est. Variae implicantiae. Prima alens.

52. Implicat, rem in instanti, quo producitur, operari: ergo & angelum primo instanti suæ creationis peccare. Sed contraria: res in instanti, quo producitur, habere potest omnia ad operandum requisita, ut sol ad illuminandum, ignis ad comburendum, nam ut causa operari possit, sufficit, si tantum natura præcedat suum effectum. Confirm. si hoc implicaret, implicaret etiam in diuinis productionibus: nec posset Verbum in instanti æternitatis genitum, statim vna cum æterno Patre producere Spiritum S.

53. Secunda Henric. Richard. Capreol. Caiet. &c. Motus naturalis præcedit liberum: peccatum est motus liber: ergo ante illud præcessit motus naturalis. at in motu naturali nulla est malitia: non igitur primo instanti angelus peccare potuit. Major prob. motus naturalis procedit à principio necessario & determinato ad unum: liber vero à principio contingente & indifferentem ad plura: sed principium necessarium & determinatum ad unum præcedit in operando principium contingens, & ad plura indifferentes. Sed contraria: hoc ad summum probat, peccatum non potuisse esse prius natura respectu operationis naturalis, non quod non potuerit esse simul duracione, & eodem instanti cum illa. Nec verum est, quod Richard. docet, peccatum non posse esse simul duracione cum operatione naturaliter tantum recta: nam haec de se indifferens est, & contingi potest tam cum actu moraliter bono, quam cum actu moraliter malo, ut de facto in angelis beatis coniungitur cum actibus bonis, in damnatis cum actibus malis; nam etiam mali diligunt se dilectione naturali, quae est naturaliter recta, ut disp. 17. sect. 2. & 3. Præterea hoc tantum probat de lege ordinata, non de potentia absoluta, quæ potuit actus liber præcedere naturalem. Huc reducitur ratio Egidij: Ad primam intellectionem, & voluntatem non potuit angelus seipsum mouere. Ad rationem autem peccati requiritur, ut ad illud voluntas seipsum moueat, alioqui non foret liberum. Major prob. ad primam intellectionem, ut poterit naturalem, & secundum totum conatum naturæ producere, necessariò sequitur complacencia. Sed haec refutatur eodem modo, ac præcedens ratio: cum tantum proberet de 1. actu, non de 1. instanti, de potentia ordinata, non de absoluta.

54. 55. Tertia ratio est eorum, qui dicunt, ad liberam actionem requiri, ut voluntas tempore præcedat actu: vel quia ad deliberandum voluntas eger tempore: vel quia implicat, actu esse liberum eodem instanti, quo producitur: nam tunc involuit necessitatem suppositionis, quæ omne quod est, necessariò est. Sed contraria: ut actus sit liber, sufficit ut procedat à voluntate cum plena aduentientia rationis de obiecto indifference ad utrumlibet. At potest voluntas in instanti, quo producitur, habere

plenam aduentientiam de obiecto indifference ad utrumlibet: ergo potest in instanti, quo producitur, liberè operari. Vnde ad 1. prob. nego ad deliberandum ut sic requiri tempus, alioqui non potuisse Deus instanti æternitatis seipsum determinare ad creandum mundum: sed ad summum illud requiri respectu voluntatis operantis ex prævio discursu: qualis non est voluntas angelii, quæ ad operandum non eget multiplici notitiam obiecti, discursu comparata, sed vna indubitate cognitione perfectissime representante obiectum secundum omnes circumstantias, in instanti productâ per propriam obiecti speciem. Confirm. idem homo ad deliberandum eger tempore, qui debet discursu sibi comparare perfectam ac plenam notitiam obiecti, & circumstantiarum eius: sed angelus uno indubitate actu in momento producto, absque discursu, plenè ac perfectè cognoscit obiectum, & omnes circumstantias eius: non igitur ad deliberandum eger tempore. Falsa quoque est 2. prob. ut constat in actu libero Dei, qui eodem instanti æternitatis, quo terminabatur ad creaturas, liberè terminabatur; & in quolibet actu libero creaturæ, qui eo instanti, quo producitur, liberè producitur. Ratio: exercitium libertatis, est dum actus ipse liber producitur cum respectu ad potentiam, à quâ potuit eodem instanti in sensu diuiso non produci. Sicut exercitium libertatis ex parte potentiae, est in instanti dum potentia operatur, cum antecedenti potestate non operandi pro eodem instanti in sensu diuiso. Eadem quippe potentia dicitur libera per ordinem ad idem instantis temporis, quatenus in eo, omnibus antecedenter requisitis invariatis, exercere valet duo contradictionia, non quidem coniunctum & in sensu composito, sed disjunctum & in sensu diuiso.

56. 57. Quarta Argent. idem non potuisse angelum in 1. instanti suæ creationis peccare, quia non potuit eodem instanti primum actum voluntatis à seipso actiuè habere: ut ex Anselm. lib. de casu diaboli cap. 12. Quidquid se mouet ad volendum, prius se vult ita mouere. Quod ergo nihil vult, nullo modo potest se mouere ad volendum. Major prob. 1. sicut primum motum non habet resgenita à se, sed à generante: ita primum motum non habet voluntas creata à se, sed à creatore. Implicat autem, ut actus, quo voluntas creata moveatur ad peccandum, sit à Deo; alioqui Deus esset causa actu malorum: 2. Si angelus mouisset se ad 1. actum voluntatis, ante 1. actu eum fuisse in actu volendi, quia volendo mouisset se. In hoc discursu minor est falsa. Nam ut voluntas à seipso actiuè velit, non est necesse, ut præcedat actus, quo velit se velle, sed sufficit, ut præcedat potentia cum sufficiente notitiae obiecti. Cum in. voluntas sit potentia essentiale actiuæ, non requirit ad suum actionem producendum, nisi sufficientem propositionem obiecti: quæ posita est sufficienter constituta in actu 1. proximo ad volendum, ac proinde à seipso velle potest; cum à seipso habeat nativam vim volendi, positrà sufficiente propositione obiecti.

58. Conf. iste actus non prærequisitur ad volendum simpliciter; alioqui etiam ad 1. actu prærequisiteretur alijs actus, & sic in infinitum; nam etiam 1. actus est voluntarij voluntatis: nec ad volendum liberè; nam ad hoc sufficit, ut præcedat notitia obiecti indifference ad utrumlibet. Quia ab eo tanDEM pendet voluntas in liberè operando, à priori. quo constituitur in actu 1. proximo indifference operativa, sc. per solam notitiam obiecti indifference ad utrumlibet. Nam à notitiae habet indifference ad obiectum, à seipso indifference actiuam; liberè operandum;

60.
Falsa &
maior.

à prævio a&tu nullam, nec obiectiuam, cùm voluntatis non sit, sed cognitionis, obiectum proponere; nec formalem actiuam, cùm totam actiuitatem habeat voluntas à seipso. Falsa est etiam maior: nam ut possit voluntas primum actum à seipso non solum actiue, sed etiam liberè habere, nil aliud requiritur, quān vt ante illum præcedat indifferens notitia obiecti: hāc enim positā, potest voluntas ex natuā suā libertate, non solum actiue, sed etiam liberè ad utramlibet obiecti partem se mouere. Nam ad liberè operandum sufficit obiectua indifferencia ex parte obiecti, & subiectua ex parte potentie, quam voluntas habet ex se, quatenus libera est.

61.
Anselmū in
hac opin.
suis.

Anselmū fateor in eā fuisse senti. et si aliqui ilium explicent, vt rō prius velit, non designet actum, sed potentiam: ac si dixisset, vt angelus moueat se ad volendum, debet habere potentiam volendi. At sermo ibi est, non de voluntate potentia, sed de voluntate actu, verum illa sit necessaria ad volendum à se: Restas igitur, inquit, vt ille Angelus, qui iam aptus factus est ad habendam voluntatem, sed tamen nihil vult, non posse habere primam voluntatem à se. Probabilius explicari posset de 1. actu voluntatis radicali, qui est prima notitia, à qua pendet actus formalis voluntatis. Ad 1. prob. maior. nego primum actum voluntatis necessarij debere esse à Deo, vt ex infra dicendis constabit. Ad 2. nego sequel. nam vt angelus liberè moueat se ad volendum, non est necesse, vt per distinctum actum velit se mouere, sed per eundem, quo vult obiectum, simul mouet se ad volendum suum actum. Vnde concedo, quod ad 1. actu voluntas volendo se moueat; nego tamen ad illum se mouere per distinctum actum, sed per eundem, quo se mouet ad obiectum. Nam idem actus est formalis volitio obiecti, & virtualis volitio sui.

62.
Ad opposita
argumenta
refondere.

Quinta Durand. Ideò non potuit angelus in 1. instanti suā creationis peccare, quia in eo instanti nullam potuit habere inconsiderationem: sine aliquā autem inconsideratione implicat committi peccatum. Quia omnis defectus in voluntate supponere debet aliquem defectum in intellectu, à quo originetur. Maior prob. vel angelus habuisset in 1. instanti cognitionem naturalem: at hāc nullam potest in angelo habere inconsiderantiam, qui intuendo naturas rerum, penetrat omnes circumstantias, cuiuscumque agibilis, vel appetibilis: Vel supernaturalem: at impossibile est, vt eo instanti, quo Angelus accipit cognitionem supernat, habeat defectum cognitionis supernat. alioqui eodem instanti haberet considerantiam, & inconsiderantiam eiusdem rei; cùm non possit accipere cognitionem præcepti supernat. nisi per considerationem ipsius præcepti supernat. Igitur implicat, vt eodem instanti simul habeat inconsiderantiam eiusdem. Eādem ratione probari posset, non potuisse angelum peccare omissione actus præcepti: quia vel facta suisset angelo in 1. instanti promulgatio præcepti; & sic non potuisset circa tales promulgationem eo instanti errare, vel aliquam inconsiderantiam habere: Vel promulgatio facta non fuisset in 1. instanti; & sic non potuisset eo instanti ad præceptum seruandum obligari. Sed totius hic Durandi discursus fundatur in eo, quod nequeat angelus peccare, nisi aliqua præcedat in intellectu ipsius inconsiderantia: hoc autem falsum est; nam ad-

64.
Durandi
discursus
malo nisit
fundam.

huc omnibus consideratis, potest quāquis intellectus creatura peccare, vel non peccare. Quia cùm neutra obiecti pars creatam voluntatem necessitet, adhuc utrāque obiecti parte attentā & considerata, poterit voluntas pro innatā libertate alter-

utram amplecti, vel non amplecti; atque adeò peccare, vel non peccare. Probatio autem minoris solum probat defectum moralis imprudentiae, qui semper voluntatis defectum præcedit, etiam si nullus sit phylicus error, vel inconsideratio intellectus.

Sexta Arrubel. Nulla voluntas peccare potest, nisi ex efficaci cogitatione boni apparentis, & minus efficaci consideratione boni veri & honesti; sed angelii non potuerunt in 1. instanti suā creationis efficaciore habere cogitationem boni apparentis in honesti, quām veri & honesti: igitur non potuerunt in eo instanti peccare. Maior est S.Thom.

65.
Sexta ratiō.

1. p. q. 63. ar. 1. ad 4. & 1. 2. q. 77. ar. 2. Minor prob. potest huiusmodi considerationis defectus circa bonum verum & honestum contingere, uno modo liberè ex libero imperio voluntatis, intellectum applicantis ad efficacius considerandum bonum apparentis & in honestum, quām bonum verum & honestum. 2. modo naturaliter, ex naturā talis cognitionis, quāz naturaliter excitari postulet efficacior circa bonum apparentis, quām circa bonum verum. Neutro modo potuit talis cogitatio in 1. instanti creationis in angelo excitari. Non 1. quia non potuit prima cogitatio in angelo esse libera ex libero imperio ipsius producta, vt per se patet. Neque 2. modo: nam cognitio, quāz naturaliter excitatur, efficacior excitari postulat circa ea, quorum efficaciores species existant in intellectu cognoscētis. Hāc autem non potuerunt in Angelo esse bona apparentia, sed vera & honesta: fuerunt enim hāc propria substantia angelii, obligatio ipsius erga Deum, ob intrinsecam ab illo dependentiam, & alia ad bonum honestum pertinentia, quāz plus conguabant naturā angelicā, quām alia bona apparentia. Igitur hāc bona debuerunt efficacius representari 1. instanti creationis, quām alia, naturā minimē congruentia. Igitur non potuit in primā cogitatione angelii esse defectus considerationis circa bonum verum & honestum, sine quo nequeat committi peccatum. Atque ad hanc rationem reducit rationē S. Thom. quā probat, ideò non potuisse 1. instanti creationis peccare, quia alioqui talē peccatum tribueretur Deo; quia cùm nequeat absque defectu considerationis circa bonum honestum committi peccatum; & nequeat 1. instanti creationis talis cogitatio excitari in angelo, aut naturaliter, exigente naturā angelii; aut liberè, ex imperio ipsius, si illam habuisset ab exordio suā creationis, non potuisset illam habere à seipso, sed à Deo vt à causa particulari: atque adeò Deus fuisse causa peccati, quod ad tales cogitationes secutum fuisse. Sed contrā 1. ad peccandum similičiter, non est talis inconsideratio veri atque honesti boni necessaria. S.Thom. explicatur vel de in-

66.
Ad hanc re-
ducit ratio-
nem S.Tho.

naturā considerantia ut plurimum, vel certe de morali. 2. ratio ad summum probat, non potuisse 1. instanti naturā excitari in angelo efficaciorem cogitationem circa bonum apparentis, non in 2. instanti naturā, quod simul esse potuisset cum eodem instanti durationis. Nam eodem instanti durationis potuisset angelus liberè sibi excitare efficaciorem aliquam cogitationem circa bonum apparentis: atque adeò in eodem instanti durationis peccare. An autem possit prima cogitatio efficacior circa bonum apparentis immitti à Deo, absque cō quod sit auctor peccati, infā.

Septima S.Thom. cit. de malo. Angelus prius feratur in naturalia quām in supernat. quia naturalia presupponuntur ad supernat. sed circa naturalia non potest peccare: ergo non potuit 1. instanti suā creationis peccare; nam 1. instans creationis fuit

67.
Sed contra
hanc ratio-
nem.

Obiectio 1.

Obiectio 2.

68.
Septima ratiō.
suo.

- Clandent minor.* fuit instantis operationis naturalis, ex quo transit ad 2. instantis operationis supernat. Verum falsa minor, ex 1. fact. & maior de prioritate durationis.
- Ottava 70. Octava 70. z. S. Dicit.* Octaua eiusd. n. p. q. 6. dist. 5. Si posset angelus 1. instanti suæ creationis peccare, talis actio tribueretur Deo ut primo auctori: nam prima operatio rei productæ tribuitur producenti: vt si prima operatio animalis sit clauda, talis claudicatio tribuitur generant: ergo si prima operatio angelii fuisset præua, talis præuitas tribueretur Deo creanti. Confirm. ideo Deo tribuitur actus bonus, quia est auctor primæ cogitationis, ex quâ talis actus bonus sequitur. Sed contrâ: si hæc ratio concluderet, concluderet de quâcumque primâ cogitatione, ex quâ liberè sequeretur peccatum. Nam aut omnis prima cogitatio, indifferens ad bonum & malum, quæ in quois negotio humano, vel angelico, præcedere debet intentionem finis, de facto semper producitur à Deo, vt multi opinantur; aut solum absque absurdo à Deo produci posset, & interdum de facto producitur: sed ratio non concludit de omni primâ cogitatione; alioqui actio peccaminosa ex eâ secuta tribueretur Deo: quod nullus haecenus dixit, cum multi tamen dixerint, omnem primam cogitationem, etiam ad bonum & malum indifferenter immitti à Deo. Quod si visiat in primâ cogitatione simpliciter, non in primâ in quois negotio, afferenda erit disputatio. Confirm. 1. in sent. Thomist. homo in 1. instanti usus rationis præcepto naturali tenetur, se in Deum ultimum finem convertere. Hoc autem præceptum naturale intitatur nobis à Deo medio lumine & dictamine naturali, cuius ipse est auctor, cum tamen ipse non sit auctor omissionis peccaminosæ, quæ ex huiusmodi præcepti insinuatione liberè sequitur à voluntate humana. ergo neque ex eo, quod Deus esset auctor primæ cogitationis ad bonum & malum indifferens, esset auctor peccati, quod ex eâ libere sequeretur ex voluntate angelii. 2. In doctrinâ Thomist. ante actum peccati necessaria est physica præ-determinatio, quæ producitur à solo Deo. At illâ posita, implicat non sequi actum peccati in voluntate creatâ; cum tamen positâ, indifferente notitia possit non sequi, & de facto interdum non sequitur actio peccaminosa in voluntate creatâ. Respondi posset, physicam prædeterminationem exigâ à creaturâ, quippe quæ sine illâ operari non posset: primam cogitationem ad bonum vel malum indifferenter non exigâ à creaturâ, sed potius cogitationem naturalem determinatam ad bonum. Sed contrâ: neque creatura ex se magis exigit physicæ prædeterminationi ad actum malum, quam ad bonum, cum antequam prædeterminetur sit indifferens ad utramque; non minus quam eadem creatura, antequam præueniatur cogitatione indifferente ad bonum & malum, ex se est indifferens ad utramque. Vnde ad rationem, neg. sequela; ad prob. esto prima operatio naturalis rei productæ tribuatur primo producenti; nego eidem tribui primam operationem liberam. Nam prima operatio naturalis necessariò fluit à re productâ, quæ quia immediate est à producente, etiam illa. Operatio vero libera, quia non necessariò fluit à re productâ, sed potest ex vi ipsius nativæ libertatis non produci, non tribuitur primo producenti, sed ipsi rei productæ: nam ei proximæ tribuitur actio, è cuius virtute illa immediate producitur.
- Ad rationem 73. S. Tho. resp.* Ad confirm. nego, ex eo præcisè Deo tribui actum bonum, quia est auctor primæ cogitationis, ex quâ talis actus bonus sequitur: sed tum quia eo fine & intentione illam producit, vt ex eâ bonus actus sequatur: tum quia plerumque tales cogitationes sunt indebitæ, & supra exigentiam naturæ, sicutem quoad modum, quo illæ producuntur. At vero cogitatio ad bonum & malum indifferens, non est videbita, & supra exigentiam, sed debita & connaturalis naturæ intellectuali, quatenus libera est, & indifferenter operativa pro qualibet instanti durationis.
- Conf. 70. Sed disibi 70. 70. 70.* Tertia affirmat, potuisse simpliciter angelum in 1. instanti suæ creationis peccare: Scott in 2. dist. 5. Probabiliter q. 2. §. Teneo igitur, Gregor. q. 1. art. 2. Mayo. q. 3. Ma. sent. ior. q. 2. Aureol. dist. 4. art. 2. & 3. Rubio. dist. 3. q. vlt. & à fortiori sequitur ex eo quod docet dist. 5. q. 1. art. 1. omnes angelos malos de facto in 1. instanti peccata se; quamquam hoc ipsum hoc loco putat ineptum. Eamid. sequitur Ocham. quodlib. 2. q. 6. Bacho in 2. dist. 23. art. 3. Marfil. q. 3. art. 2. concl. 1. & concl. resp. Gabrial dist. 4. q. vn. art. 3. init. Palat. dist. 3. disp. 1. fine, §. Quaresm. Molin. 1. p. q. 63. art. 5. Valent. pu. 4. Vasqu. dist. 236. c. 3. Suarez. lib. 7. de angel. c. 20. Beccanu de angel. c. 4. q. 10. Pro cuius explicatione. Distinguenda est duplex controu. altera absoluta, nullâ factâ suppositione, altera hypothetica aliquâ suppositione factâ: Rursus duplex sensus quest. unus de 1. in. Duplex sensus instanti durationis, in quo plura potuerunt esse instantia naturæ, sive angelicæ operationes: alter est de 1. instanti naturæ sive angelicæ operationis, an sicilicet prima operatio angelii potuerit esse peccaminosa.
- Conf. 71. Conf. 71.* Dico 1. Absolutè, nullâ factâ suppositione, potuit angelus non solum in 1. instanti durationis, sed etiam in 1. instanti naturæ peccare: Supponit *Hanc suppositionem August. cit.* Fundam. potuit angelus in 1. instanti naturæ durationis, quam naturæ, habere omnia ad peccandum requisita: at omnis causa in quois instanti operari potest, in quo habet omnia ad operandum requisita: est n. contradiccio, causam habere omnia ad operandum requisita, & nihilominus operari non posse. nam si operari non potest, non nisi defectu aliquius requisiti operari non potest. Maior prob. ad peccandum nil aliud requiriatur, quam voluntas cum plenâ aduententia utriusque partis obiecti: sed potuit angelus in 1. instanti suæ creationis habere notitiam cum plenâ aduententia utriusque partis obiecti, abique eo quod peccatum ex eâ futurum tribueretur Deo: nam il. *Actio prædicta non tribuitur Deo*.
- Responso Thomist.* Ad rationem 73. Ratio discr. minis. Contra dicitur: Vt quia est auctor talis cogitationis in 1. instanti creationis. Et neque hoc dici potest: nam etiam Deus est auctor primæ cogitationis hominis peruenientis ad usum rationis, quæ cogitatio æquivalens primæ cogitationi angelicæ productæ in 1. instanti creationis; cum tamen secundum Thomistam omissione præcepti naturalis de diligendo Deo inde secuta, non tribuatur Deo, sed homini: Vt quia talis cogitatio non est connaturalis Angelo in 1. instanti creato, sed potius illi connaturalis est cogitatio necessaria determinata ad unum: Et contra est: 1. idem dici posset de *Nee secuta homine ad primum rationis usum perueniente ex cogitatione innata*. 2. sicut naturale est angelo, habere in 1. instanti suæ creationis.
- 74. Ad conf.*

*Cognitio radicaliter libera & ob-
iectum in differens in 2 instanti
nature, non est contra naturam
angelis.*

79.
Conf.

80.
Responsio
nonnullorum
Sed refelli-
ent.

creationis potentiam perfectè liberam, non minùs quām in quolibet instanti sequenti; vt patet ex merito, quod Thomiste ponunt in 1. instanti, quod sine perfectà libertate esse non potest; ita connaturale est illi quidquid ad hanc libertatem præsequi- ritur: Vel demum, quia angelus prius saltem naturā postulat habere naturalem cognitionem, ex quā apta est sequi naturalis dilectio sui & Dei, quām cognitionem ad bonum & malum indiffer- rentem, ex quā nata est sequi prava dilectio sui & Dei. Sed contrā 1. ex hoc tantum sequitur, non potuisse angelum peccare in 1. instanti naturæ, quod mensurat primam operationem angelii; non autem in 1. instanti durationis, in quo simul cum notitia naturali determinata ad unum, coniungi potuit notitia indifferens ad utrumlibet. 2. neque sufficienter probat de 1. instanti naturæ: nam esto connaturalius sit angelo prius natura moveri ad naturalem dilectionem sui & Dei ex necessaria co- gnitione propriæ substantiæ; non est contra natu- ram ipsius, determinari in 1. instanti naturæ cogni- tione radicaliter liberâ, & indifferente ad utrumlibet; atque adeò in 1. instanti etiam naturæ potui- se peccare; nam etiam in 1. instanti naturæ habet potentiam perfectè liberam. Quod connaturalius per̄pet̄ habere notitiam determinatam ad unum, quām indifferente ad plura, non facit, vt hæc sit contra ipsum naturam, sed tantum ut sit minùs na- turalis. Deus autem non tenetur operari iuxta ma- jorem connaturalitatem creature, cūm possit ut su- premus Dominus naturæ ob aliquem honestum fi- nem, talēm ordinem inuertere.

Confirm. non magis ex primâ cogitatione indif- ferente sequi potest peccatum in angelo, quām ex quāvis occasione vel dispositione; sed potuit Deus constitutere angelum in 1. instanti sua creationis sub aliquā dispositione vel occasione, ex quā præsum erat futurum peccatum, absque eo quod peccatum ex tali dispositione futurum tribueretur Deo: ergo pariter potuit Deus creare Angelum cum tali cogi- tatione, ex quā præsum erat futurum peccatum, absque eo quod tale peccatum tribueretur Deo. Minor prob. probabile est, de facto multos prævi- sos fuisse non peccaturos, si sub aliis, vel alii cir- cumstantiis conditi fuissent. Eadem doctrina ap- plicari potest primis parentibus, qui si sub aliis cir- cumstantiis conditi fuissent, non peccassent, cūm ta- men illorum peccatum nullo pacto tribuatur Deo.

Responderi possit, peccatum ex tali, vel tali dis- positione secutum fuisse post, non in instanti creationis: solum autem peccatum in ipso instanti creationis secutum tribui Deo: ed quod sola a- ctio, quæ in instanti productionis sequitur rem pro- ductam, tribuitur producenti; quia tunc tantum res est quasi in manu producentis, vt instrumentum in manu artificis, cuius defectus tribuitur artifici vt principali cause. Sed contrā: siue peccatum se- quatur in instanti creationis, siue post, semper ve- rum est, illud sequi ex tali dispositione vel circum- stantiâ, ex quā angelus occasionem sumpsit peccan- di. Eadem ratione, siue angelus ex cogitatione in- differente peccandi occasionem sumat eodem instanti, siue post, semper verum foret, peccatum fuisse ex tali cogitatione secutum. At ratio, cur Deo peccatum tribueretur in hâc sent. est, quia Deus cum tali cogitatione, ex qua natum est sequi peccatum, angelum produceret. Siue igitur peccatum sequeretur in eodem, siue in alio instanti, modò ex tali cogitatione sequeretur, semper in hâc sent. diceretur Deus auctor illius. Sicut qui dicit malum consilium, semper erit auctor mali

secuti, siue illud statim sequatur, siue post.

Prob. 2. Angelus in 1. instanti sua creationis potuit mereri; ex S. Thom. 1. p. q. 63. art. 5. ad 3. At Proh. 2. ad meritum ut minimum requiritur libertas quoad exercitum, quæ est facultas eliciendi, vel non eliciendi actum eodem instanti durationis disiun- ctum, & in sensu diuiso; & contradictionis dicitur,

quia viu habet eliciendi duo contradictionia in eodem instanti, non coniunctum in sensu com- posito. ergo saltem habuit angelus in 1. instanti creationis potentiam eliciendi, vel non eliciendi a- ctum bonum: ergo accedente aliquo præcepto de eliciendo actu bono, potuisse in 1. instanti pecca- re: at potuit in 1. instanti habere præceptum de a- ctu bono eliciendo: ergo potuit in 1. instanti pec- care. Minor hæc probanda: 1. vt fert communio opinio. Christus in 1. instanti sua conceptionis Cetera cla- habuit à Patre præceptum de morte pronobis sub- ra. eundā: in cuius præcepti meritioria acceptatione nos omnes, ad Hebr. 10. sanctificati sumus: ergo à fortiori simile præceptum habere potuit angelus in 1. instanti sua creationis. Cūm nulla in hoc sit re- pugnantia, alioquin nec Christus illud habere po- tuisset. 2. certum est, de facto angelos, non mi- rūs q. à homines, præceptum habuisse credendi mysteria fidei, sperandi, diligendi Deum, quibus actibus boni gloriam sibi promovererunt. Quæ igi- tur assignari potest repugnantia, cur hoc ipsum præceptum habere non potuerint in 1. instanti sua creationis? Quod si eo instanti præceptum habere potuerunt, procul dubio in eo peccare potuerunt. Nam angeli in 1. instanti erant puri viatores, in quo si præceptum habuissent, potuisse illud re ipsa non seruare, per libertatem saltem contradictionis non eliciendi actum præceptum eo instanti, quo debuissent. 3. In sent. Thomist. homo sub præcep- to naturali tenetur in 1. instanti usus rationis se- ipsum, & sua in Deum ultimum finem referre: er- go à fortiori ad id tenebatur angelus in 1. instanti sua creationis. Quia magis dispositus erat angelus ad tales actum in 1. instanti usus rationis: & ad hoc præceptum tenetur homo propter beneficia à Deo accepta, & propter charitatem erga seipsum: at hæ rationes fortius militabant in angelo in 1. in- stanti sua creationis. Dices, hoc præceptum fuisse ab angelis in 1. instanti sua creationis seruatum, per dilectionem naturalem sui, & Dei auctoris na- ture. Sed contrā: cūm ille actus non fuerit lib-
er, sed merè naturalis, elicitus à potentia determinata ad unum, non potuit esse præcepti adimplerius, quia præceptum non adimpleretur actu naturali, sed libero, vt constat in nobis.

Dico 2. de facto ex suppositione, quod angeli conditi sint in 1. instanti creationis cum iustitia & Angelos pec- fælicitate habituali, implicat eos in 1. instanti crea- tions implicat p- tationis peccare potuisse, tam potentia physicâ pec- cato commissionis, quām potentia moralis, peccato omissionis. De physicâ prob. Gratia sanctificans sed, pro eo instanti, pro quo informat subiectum, supponit in subiecto physicam impotentiam ad pecca- tum commissionis ex seq. tom. Implicitum. Deum habere positivum decretum concordantem cum vo- luntate angelii ad peccatum commissionis, pro eo instanti, pro quo angelus recipit gratiam sanctifi- cantem. At physica potentia eliciendi actum pos- tivum, non solum constat ex intrinsecâ facultate naturæ, sed etiam ex extrinseco concursu Dei: ergo angelus carens extrinseco concurso Dei ad com- mittendum peccatum pro eo instanti, pro quo re- cipit gratiam sanctificantem, non potest esse physi- ca potens ad peccandum peccato commissionis. Sc. Impit-

Conf. Implicat. Deum habere positum decretum concurrendi cum voluntate creatâ ad aliquid impossibile, seu chymæricum; quale est peccare eo instanti, quo gratia recipitur: cùm tale decretum sit essentialiter extraneum, ac proinde contra rectum iudicium prudentia. Confirm. decretum de concurrendo cum voluntate creatâ supponit concursus voluntatis possibilem: ergo si concursus non est possibilis, nec erit possibile decretum de tali concursu. Quid pro eodem instanti angelus habuerit tantum moralem impotentiam ad peccatum omissionis, sic ostendo. Ad peccatum omissionis non requiritur physicus concursus Dei, sed sufficit pura suspensio actus debiti cum perfectâ advertentiâ rationis; ad quam puram suspensionem actus debiti sufficit intrinseca facultas voluntatis cum suis intrinsecis viribus, absque extrinseco concursu Dei sibi decreto ac preparato, ex seq. rem. Igitur cum gratiâ sanctificante manere potest in eodem instanti integra potentia physica ad peccatum omissionis. Nam ad salvandam incompossibilitatem gratiæ sanctificantis cum peccato omissionis, non tenetur Deus physicè prædeterminate voluntatem angelii ad actum præceptum, sed solum conferre illi talia auxilia, cum quibus infallibiliter sit actum præceptum seruatur: nec est necesse, tollere physicam potentiam omittendi; nam cum tali potentia non pugnat gratia: sed sufficit, tollere solam actualem coniunctionem peccati omissionis cum gratiâ; nam cum hoc tantum pugnat gratia. Ad hoc autem non est necesse, Deum physicè prædeterminare voluntatem ad actum præceptum, sed sufficit, talia auxilia illi conferre, cum quibus non sit eodem instanti actum præceptum omissura, ac proinde eodem instanti coniunctura omissionem peccati cum gratiâ sanctificante. At physica potentia peccandi non tollitur, nisi vel per negationem physici concursus ad actum peccati, vel per physicam prædeterminationem ad actum præceptum: nam physica potentia proxima peccandi tollitur per sublationem proxime facultatis ad utrumlibet: est enim physica potentia proxima peccandi libera facultas proximè potens ad utrumlibet: ergo sublatâ proximâ facultate ad utrumlibet, manente tantum proximâ potentia ad unam dumtaxat partem obiecti, tollitur proxima potentia physica peccandi. Tollitur autem proxima facultas libera ad utrumlibet, vel per negationem physici concursus, ad actum peccatum in omnino, per quam voluntas amittit proximam libertatem ad peccandum, cùm nequeat absque physico concursu positum actum peccati elicere: vel per physicam prædeterminationem ad actum præceptum; per quam amittit proximam facultatem liberè omittendi actum præceptum, ac proinde proximam facultatem peccandi peccato omissionis.

86. **Obiicie 1.** Potest cum gratiâ sanctificante stare integrâ potentia physica omittendi actum præceptum: ergo poterit cum eadem stare integra potentia physica committendi actum prohibitum: ergo angelus habuit potentiam physicam ad peccandum etiam per commissionem pro eo instanti, pro quo gratiam accepit. Resp. neg. conseq. nam potentia physica omittendi actum præceptum completem consistit in sola facultate intrinseca naturæ, absque ullo extrinseco concursu Dei: cùm culpabiliter omitti possit actus præcepti, absque ullo actu physico voluntatis, per puram suspensionem actus præcepti cum debitâ advertentiâ rationis ad param omissionem. Physica vero potentia committendi actum prohibitum, præter intrinsecam facultatem naturæ, essentialiter includit extrinse-

cum concursum Dei, quæm Deum necessariò negat voluntati creatæ pro eo instanti, pro qua illa recipit gratiam sanctificantem. Quod decretum cùm non sit necessarium ad peccatum omissionis, sit autem necessarium ad peccatum commissionis, potest cum gratiâ simul esse physica potentia omittendi actum præceptum, non potest cum eâ simul esse physica potentia committendi actum prohibitum.

Obiicie 2. Subsistens increata ut exigens infallibili auxilia ad actum præceptum, reddit humanitatem Christi physicè impotentem, ad omissionem actus præcepti: ergo gratia habitualis ut exigens infallibili auxilia ad eundem actum præceptum pro instanti, pro quo eadem gratia infunditur, reddit angelum physicè impotentem ad omitendum pro eodem instanti actum præceptum. **Solutio.** **Discrimen** Ne go, ex eo formaliter; quin potius ex hoc illa est **increata** tantum moraliter imponens ad peccatum omissionis: sed ex eo formaliter, quid subsistens increata complendo unum principium substantiale in esendo cum humanitate Christi, denominat illam physicè impotentem ad omne peccatum, in ordine ad quod ipsa est physicè impotens. Gratia vero habitualis, cùm non compleat unum principium substantiale in essendo cum subiecto, in quo est, cùm sit accidens ipsius, adeoque extra substantiale constitutionem eius, non potest illud denominare physicè impotens, nisi in ordine ad eos actus, quorum concursus negationem exigit. Nam sicut gratia non intrat ut substantiale complementum principiū operativū, ita nec denominat illud physicè impotens, nisi in ordine ad eos actus, in ordine ad quos principium ut distinctum à gratiâ; per negationem physici concursus constituitur physicè impotens. At vero quia subsistens increata intrat ut substantiale complementum principium operativum humanitatis Christi, denominat illud physicè impotens, etiam in ordine ad eos actus, ad quos per auxilia est tantum moraliter impotens. **Ratio:** tunc principium sumitur ut includens subsistentiam, quia sumitur ut physicè completum in suo esse substantiale; completur autem physicè in suo esse substantiale per subsistentiam. Igitur si subsistens physicè est impeccabilis quocumque peccato, etiam principium physicè completum per tales subsistentias denominabitur physicè impeccabile quocumque peccato. Soluitur ratio eorum, qui ex eo quid nullus angelus de facto in 1. instanti peccauit, colligunt, eos peccare non posse. Nam ex eo quod omnes creati sunt in 1. instanti cum iustitiae habituali, nullus de facto in eo instanti peccare potuit.

Dico 3. Spectata intrinseca natura angeli, con-naturalius est, illum non posse in 1. instanti naturæ **Affiratio 3.** peccare. Fundam. intrinseca natura angeli con-naturalius postulat, in 1. instanti naturæ primo determinari à cognitione propriæ substancialiæ, quæ radix est ceterarum, & cuius obiectum est ipsius intellectui maximè commensum: sed ex eâ cognitione non potest peccare: ergo spectata intrinseca natura Angeli, con-naturalius est, illum in 1. instanti naturæ peccare non posse. Minor prob. ad cognitionem propriæ substancialiæ, necessariò sequitur a actus dilectionis sui, & Dei ut auctoris naturæ, ximē com-ut suprā: ergo nequit ex eâ cognitione angelus pec-care. Nam ista cognitione est per modum naturæ determinata ad unum: ad peccandum autem necessaria est cognitione indifferens ad utrumlibet. **Cognitio**

Dixi, in primo instanti naturæ, non in 1. instanti durationis: nam stante naturali cognitione propriæ substancialiæ, adhuc posset angelus con-naturaliter

liter habere aliam cognitionem indifferentem ex quâ posset in 2. instanti naturæ, in eodem instanti durationis peccare, nisi aliud obstatet. Nam de fato cum cognitione propriæ substantiæ, à quâ numquam cessat, semper habet alias obiectuæ indifferentes; & cum naturali dilectione sui & Dei auctoris naturæ, non repugnat peccatum, ut patet in dæmonie, qui cum peccato retinet naturalē dilectionem sui, & Dei auctoris naturæ, ut supræ: at quotiescumque sunt duo actus, naturalis, & libes in eodem instanti temporis eliciendi, semper naturalis naturâ præcedit liberum. Quia voluntas prius operatur ut natura, quam ut voluntas: nam ut natura operatur ut ab intrinseco determinata ad unum; ut voluntas operatur ut ab intrinseco indeterminata & indifferens ad plura; prius autem producitur quod procedit à principio determinato ad unum, quamquod procedit à principio indifferenti ad plura; et quod pauciora requirantur ad productionem illius, quam ad productionem huius.

Obiicis 1. Libertas essentialiter consistit in potestate operandi & non operandi: sed angelus eadem potestatem habet in primo, ac in 2. instanti naturæ: ergo aquæ connaturaliter peccare potest in 1. ac in 2. instanti naturæ. Concedo minorem de potestate remotâ, nego de proximâ. Cum enim proximalibet voluntas consistat tam in potentia operativa voluntatis, quam in iudicio indifferenti intellectus; & in 1. instanti naturæ nequeat eadem connaturalitate habere iudicium indifferentis ex parte intellectus; consequenter nequit eadem connaturalitate eo instanti naturæ esse proxima libertas ad operandum; non defectu intrinsecæ virtutis in voluntate, quæ est eadem in 1. ac in 2. instanti naturæ; sed defectu iudicij indifferentis, ad proximam libertatem essentialiter requisiti. Obiic. 2. Si non potest connaturalius angelus per primum actum peccare; ergo nec de potentia absolutâ id poterit. Nam catenus absolutâ posset, quatenus Deus produceret in angelo primam cogitationem indifferentem ad bonum & malum: sed hæc est contra naturæ angelicæ exigentiam, quæ primam cogitationem postulat determinatam tantum ad bonum. Vnde Deus esset auctor talis peccati. Resp. neg. conseq. Ad prob. nego minor. nam licet voluntas angelii non postulet primam cogitationem indifferentem ad bonum & malum, ut natura est; illam tamen postulat, ut libera est: atque adeo non esset ea cogitatio contra omnem exigentiam naturæ angelii: nec Deus, ut supræ, tenetur operari iuxta omnem connaturalitatem & exigentiam naturæ.

Ratio.

90.
Obiicis 1:

Resp.

91.
Obiicis 2:

Resp.

luxuriaz: Scotti in 2. dist. 6. q. 2. §. in ista quæ Mayro. dist. Prima sent. 5. q. 4. Rubio. q. 1. art. 1. Gabrie. dist. 6. q. vn art. 2. concl. fuisse peccatum. Fauent. dist. 33. fine, Zumil 1. p. q. 63. art. 3. q. 2. concl. tum spiri- 3. Fundam. Scotti. Primum peccatum angelii non rite. Fund Scotti. ipsum: sc. primus actus deordinatus voluntatis angelii non potuit esse nolitus; nam omnis nolitus superponit volitionem; id est enim nolo obiectum diligentiens, quia prius volo conueniens, virtute cuius fugio disconveniens: vnde si nolitus & fuga est mala, prius mala est volitus & prosecutio. Rursus volitus alia est amicitia, alia concupiscentia: concupiscentia verò supponit volitionem amicitia: nam id est concupisco mihi bonum, quia amo me: ergo primus actus deordinatus voluntatis angelice non potuit esse aliqua nolitus, aut amor concupiscentia, sed amicitia; non erga Deum, quia hic nequit esse inordinatus; neque contra proximum, nam primus amor est ad obiectum magis amabile: angelus autem est sibi magis amabilis, quam quodlibet aliud distinctum à se: tum quia ad seipsum magis inclinat: tum quia seipsum melius cognoscit. Igitur actus 1. deordinatus in angelo fuit amor amicitia erga seipsum, qui fuit radix contemptus Dei, iuxta illud August. 14. de ciuit. c. vlt. Amores due fecerunt sibi ciuitates duas, terrenam scilicet amor sui usque ad contemptum Dei; celestem vero amor Dei usque ad contemptum sui. At amor, quo se primum angelus immoderatè dilexit, non fuit inordinatus appetitus luxuriam propter perfectionis, quatenus excellentis formaliter: tum quia prius est bonum sui, ut absolute amabile, quam ut respectuè amabile in ordine ad alios: tum quia eiusdem rationis est amor, quo se quisque immoderatè amat, & quo inordinate amat proximum: sed amor, quo quis inordinate amat proximum, pertinet ad luxuriam; ergo & amor, quo quis seipsum immoderatè diligit. Confirm. peccatum, quo quis inordinate delectatur do speculatione geometricæ conclusionis, reducitur ad luxuriam.

Secunda affirmat, primum peccatum angelorum fuisse superbiam: ita Theologi cum S. Thom. Corrior 2. 1. p. q. 63. art. 2. & Mag. in 2. dist. 5. & 6. Quæ sent. se. sens. affirm. re certa est auctoritate Scripturæ, & Patrum, apud fuisse superbiam. Eccles. 10. Initium omnis peccati superbiam, de peccato angel. intelligunt August. lib. de naturâ & grat. c. 29. & Patrum. Sed id, inquit, verissime dictum est, Initium omnis peccati superbiam: quoniam diabolus, à quod existit origo peccati, ipsa deiecit. Et lib. 11. de Genesi ad litt. c. 15. Gregorius lib. 34. moral. c. 17. &c. Cui concordat Tob. 4. A superbiam in omnibus sumptus omnis perditio. Indicant verba Isaie 14. litteraliter de Rege Babylonie, spiritualiter de Lucifero à Patribus intellecta: In celum contendam: supra astra Dei exaltabo solium meum: ascendam super altitudinem nubium, & similius ero Altissimo.

Athanas. qu. 10. ad Antioch. Constat diabolus occidisse propter superbiam suam. Basil. in 16. cap. Isaie in illa, Audieramus iniuriam, siue ut alij legunt, superbiam Moab: Aduersus Principem mundi huic, inquit, dicta sunt haec, qui primus apostasiam designauit, molitusq; est, consummatusq; superbiam elatus suum contempnit Creatorem. Auctor operi imperf. in 6. cap. Matth. hom. 18. Sicut diabolus superbia animi elatus, qui cum esset minister Dei in celo, quasi Deus super calos extendere se usurpauit contra Deum. Hilat. in psal. 108. verba, Non calumniamur me superbii. Hieron. in 18. cap. Job, diabolus appellat Patrem superbiam: & in cap. 26. explicans illa, Ecce Gigantes genui sub aqua: Diabolus, inquit, & sui per superbiam translati nomine Gigantes nancupantur. Ambros. lib. 10. epist. 84. ante med. Hoc, ait, superbia à diabolo sumptus.

92. Plura pec. Duxi, primum: nam alia etiam specie peccata post primum in viâ committisse, ferè certum est ex Patribus: qui præter superbiam, multa alia peccata illis tribuunt; ut inuidiam, August. de naturæ rerâ & grat. c. 29. Superbia diabolus deiecit, & subsequente inuidientia hominem stantem, vnde ipse cecidit, inde subuerit: Quarto idem lib. 11. de Genesi ad litt. cap. 14. definit, esse odium felicitatis aliena; sicut superbiam inordinatum amorem excellentie propria: Item ambitionem, vanam gloriam, apostasiem, impietatem, blasphemiam, &c. Sola igitur controv. est de primo peccato, quod angelii in viâ commiserunt. De quo

93. prima sent. affirmat, fuisse peccatum spiritualis

Sumpit exordium. Et serm. 3. in psal. 118. verba, *In-crepasti superbo: Quid vivi, inquit, habeat superbia, hinc estimare possumus, cuius auctor diabolus est.* Et serm. 7. in illo versu: *Superbi inique agebant: Ipse, ait, diabolus per superbiam nature sue amissi graiam.* August. lib. 11. de ciu. cap. 13. Ab ipso, inquit, *superbia caput peccatum.* Idem lib. 14. cap. 11. & alibi. Gregor cit. *Ipse, inquit, Rex super universos filios superbie. Solas superbie perculit.* Neque n. per id illos vitorum ramos aresceret, nisi per banc prius in radice purgasset. Per banc ipse succubuit, per banc se sequentem hominem stravit. Eo etenim telo salutem nostram immortalitatem impetravit, quo vitam sue beatitudinis extinxit. Beda tom. 8. lib. quest. q. 9. Mox, ait, ut factus est, in superbiam erupit. & precipitata de cælo est: *vno superbia lapsu, dum Deo per timorem se conserunt, & homo cecidit, & diabolus.* Eadem Isidorus lib. 1. de summ. bono cap. 10. Ante l. in ea Matth. 4. Si tamen adoraueris me: *Ecce, inquit, superbia diaboli antiqua: sicut enim in principio voluit se Deo similem facere; ita nunc volebas diuinum cultum sibi usurpare.* Rupert. lib. 1. in Genes. cap. 16. Initium, inquit, peccati eius superbia fuit, quæ cumens magnus nimis visus est. Idem Bernard. serm. de Aduens. & serm. 54. in Cant. & reliqui sc̄re Patres. Accedit auctoritas Gelasij 1. in epist. ad uersus Pelag. Heres. tom. 2. Concil. part. 1. pag. 492. in quā, colla 4. fine, in superbiam inuehens: *Hec, inquit, est, que non tantum animal rationale in terris possum constare non finit, sed Angelicam quoque deicit infesta naturam.*

96.
Fundam. S. Thom. in syllog. redactum.

Fundam. deducitur ex S. Thom. Primum peccatum angel. fuit commissionis, ut ex Scripturâ, & Patribus constat: id non nisi superbiaz in angelis esse potuit non enim potest in angelis esse peccatum formaliter, nisi per inordinatum affectum ad bona spiritualia; sed hic est superbia. Maior patet: quia nemo afficitur, nisi ad ea, quæ sunt conuenientia propriæ naturæ: sola autem bona spiritualia sunt conuenientia naturæ angelicæ. Notanter dixi, formaliter; nam materialiter & secundum reatum, omnia peccata incurruunt dæmones: quia dum ad omnia peccata homines inducunt, omnium peccatorum reatum incurunt, ex

97.
Primus affectus inordinatus Angel. ergo spiritu- ritualia est superbia.

S. Thom. 1. p. q. 63. art. 2. Minor prob. Primus affectus inordinatus quem elicit angelus erga spiritualia, non potest esse nolitionis, sed voluntionis; quia ille est ad bonum sub ratione boni; hoc n. est, quod primò voluntatem mouet: unde non potest primus affectus esse odium, vel inuidia, quia haec sunt per modum nolitionis, & ad obiectum tendunt sub ratione mali; ac proinde supponunt, ut August. docet lib. 11. de Gen. ad litt. cap. 14. tamquam radicem appetitum propriæ excellentiarum, ex quo mouetur ad odio habendum, & inuidendum bonum proximo, ut contrarium proprio. At volitio boni spiritualis non potest esse inordinata & mala, nisi quatenus est contra mensuram regulæ superioris: quod est virtutem superbiaz, ex S. Thom. 2. 2. q. 162. art. 5. & 6. ubi formale motuum superbiaz assignat propriam excellentiam, ut contemptuam diuinæ legis. Minor prob. omnis volitio est mala ex obiecto, aut ex modo: nequic volitio boni spiritualis esse mala ex obiecto, cum obiectum ex se malum non sit: ergo ex modo: modus autem aut est ex parte actus; aut ex parte obiecti. Ex parte actus assignari non potest, nisi aut nimia intensio, aut nimia celeritas actus: nequer modus reddere actum malum per se. Dixi, per se; per accidens n. ratione mali adjuncti, quod in propositione nullum assignatur, potest nimia intensio actus, vel celeritas reddere actum malum. Ex parte vero obiecti adhuc potest esse duplex; per modum excelsus, plus intendendo, quæ lex digni-

na prescribit; aut per modum defectus, minus operando, quædam eadem lex divina præcipit. Prior modus constituit objectum superbiaz; posterior vero passillanimitatis, quæ opponitur magnanimati: non potuerunt autem angeli, moraliter loquendo, peccare ex affectu passillanimitatis: cum quia nobilissimam naturam, qualis est angelica, fortius mouet bonum excellens, quam bonum desciens: quia illud est magis proportionatum excelenti virtuti angelice.

Ergo præ-
fere. Angel.
sunt superb.

Obiicies 1. Quodlibet peccatum est contra regulam diuinam: non igitur hoc est speciale motum superbiaz. Resp. transgressionem diuinæ legis posse ad peccatum concurrere, 1. modo concomitantem, & ratione alterius per se voliti; 2. formaliter, & per se primò; ut modum obiecti voluti, 1. modo est circumstantia concomitans omne peccatum: qui enim fornicatur, per se tantum intendit defecationem, quam comittatur transgressio legis diuinæ. 2. modo integrat formale motuum superbiaz, ut modus per se volitus cum obiecto primariè intento, quod est propria excellentia: superbus n. per se & primariò intendit non subiecti alteri, quod non intendunt reliqua peccata, nisi tantum consequenter & secundariò. Leg. Caiet. 2. 2. q. 162. art. 6. Obiic. 2. Superbus non solum contemnit regulam diuinam, sed etiam vult aliis praesse: ergo formale motuum superbiaz non est excellentia, ut contemptua Dei, sed etiam aliorum.

Dixi. art. 6.
4 species spe-
cies per via;

Pro solutione nota, superbiam esse genus habens sub se plures species, quas quatuor ex Gregorio numerat S. Doctor 2. 2. q. cit. art. 4. Igitur de ratione superbiaz, ut est genus ad omnes species, est contemptus diuinæ legis, ut modus obiecti: velle autem praesse aliis, differentia est solius quartæ speciei, ut ibid.

Ad fundam. sc̄ol. i. nego maior. non enim potest præcisus amor amicitia erga seipsum esse malas; nam quando obiectum non est ex se malum, nequit præcisa complacentia illius esse mala, quantumcumque sit intensa sed ad summum poterit esse occasio actus mali. Actus igitur, quo Angelus seipsum inordinatè dilexit, catenus malus fuit, quatenus includebat modum indebitum ex parte obiecti, amando sibi talē modum indebitum: à quo modo amor ille sumebat malitiam formaliter. Quare nego, amorem illum fuisse tantum amicitia, & non etiam concupiscentia, quo sibi indebitum modum amauit, ratione cuius amor illè fuit formaliter malus. 2. nego, amorem, quo angelus seipsum inordinatè dilexit, reduci ad peccatum luxuriaz: nam hoc non est quævis inordinata delectatio, sed solius tactus. Sicut inordinata delectatio cibi, dicitur gula; laudis, inianis gloria; propriæ excellentiarum, superbia. Nec ullus ante Scot. peccatum luxuriaz assignavit in delectatione rei spiritualis. Ad prob. 1. nego, appetitum angelus fuisse ad proprium bonum secundum se, non relatiè ad alios; cum secundum se consideratum non sit obiectum malum. 2. esto fuerit ad bonum secundum se, adhuc nego, fuisse peccatum luxuriaz, quia peccatum luxuriaz, est inordinatus appetitus rei venientiarum. Falsum etiam est, omnem amorem, quo inordinatè amamus proximum, pertinere ad luxuriam; sed illum tantum, quo proximum amamus in ordine ad venientem. Ad confirm. nego antee, nam talis amor reducitur ad peccatum citiositatis contra virtutem studiositatis, quæ modum præscribit in studeando.

Non omnia
ordinata
delectatio est
luxuriaz.

iob.
Ad prob.

SECTIO V.

An motuum superbie Angelorum fuerit
equalitas suprema naturae?

102. *Quinque motina circa hanc materialiter rationem in controu. veniente.*
Dubitandi ratio, **VINQY** et motua solent in controu. venire; equalitas quinque naturae, vno hypoth. cum Deo, beatitudo supernat. beatitudo naturalis appetibilis ut ultimus finis, prælatio supra alios. 1. de motu equalitatis diuinæ naturæ, ratio dub. est; implicat, appetitum præsertim angelii, qui res cognoscit ut sunt, ferri in rem impossibilem. At impossibile est, & hoc probè norat angelus, creaturam transmutari posse in Deum: implicat igitur, angelum superbo appetitu ferri in Deum, appetendo equalitatem diuinæ naturæ: hoc enim pacto appeteret destructionem sui, que per se consequitur ad esse Dei. In contrarium est *Ezech. 28.* *Elevatum est cor tuum, quasi cor Dei, dicens, Deus ego sum.* Pro explicatione nota, omnes Scholast. in duobus conuenire: 1. potuisse angelum voluntate saltem inefficaci simplicis complacentia appetere esse Dei, excepto *Caiet. 1. p. q. 63. art. 3.* qui nullum affectum concedit circa impossibile per se. 2. non potuisse angelum efficaci voluntate appetere esse Dei, vnum excipe *Aureol. in 2. dist. 6. art. 2.* Utramque veritatem docet *Arist. 3. Ethic. cap. 2.* definiens electionem esse tantum possibilium, voluntatem etiam impossibili. **Ratio:** Est autem voluntas, simplex complacentia de obiecto; electio vero; efficax voluntas electiva meiorum.

104. *Triplex dif.* **103.** *Notand.* Ratio: ubi non est possibilitas obiecti cogiti, non potest esse voluntas efficax consequendi illud: nam voluntas efficax tendit in obiectum, ut in bonum perfectiu. sui: obiectum autem nequit appetente perficere, nisi ei per existentiam coniungi possit. In tribus aliis superest concertatio. 1. an possit angelus ferri in impossibile, quatenus impossibile. 2. an ferri possit in equalitatem diuinæ naturæ affectu sufficiente ad meritum, & demeritum, 3. an de facto angelus peccauerit ex hoc motu.

105. *Resolutio.* Dico 1. Implicat, angelum affectu complacentia ferri in impossibile, sub ratione impossibilis, atque adeò in equalitatem diuinæ naturæ, apprehensionem sub ratione impossibilis; sed solum sub aliquâ ratione possibili: contra *Scotum in 2. dist. 6. q. 1. 6. Ad argum. Rubio. dist. 5. q. 1. ar. 3. Vasqu. 1. p. dist. 234. c. 2. & 1. 2. dist. 42. c. 4.* quorum fundam. ut possit voluntas simplici affectu ferri in impossibile, sufficit ut illud tantum apprehendatur simplici notitia ad instar rei possibilis, esto per alias notitiam iudicatiuam idem affirmetur ut impossibile; nam iudicium de re impossibili non tollit simplicem affectum circa rem apprehensam ad instar rei possibilis. Nostra assertio prob. opposito fund. Vt possit voluntas, etiam simplici affectu appetere rem ut sibi conuenientem, non sufficit absolute apprehensio bonitatis rei secundum se, sed requiritur comparativa notitia de bonitate & conuenientia eiusdem in ordine ad appetentem: implicat autem, ut angelus comparativa notitia appetet, fieri Deum per essentiam ut bonum & conueniens sibi: nam talis notitia includit evidenter errorum contra prima principia, qui in intellectum angelii, qui res cognoscit ut sunt, cadere non potest: includit enim quod est Deum per essentiam, non destruet ipsum esse creaturam, sed cum illo stare possit, illudque perficere: at hoc ipso, quod angelus fieret Deus per essentiam, desineret esse angelus; ac proinde nequit hoc apprehendere ut bonum sibi, atque adeò illud appetere, quia nequit ap-

106. *Frob. assert.* petere destruendum sui. Maior prob. non potest *Angelus appetere ut bonum sibi, nisi prius certa sit petendo esse de conuenientia rei in ordine ad proprium suppositum: cum nec possit voluntas ferri in incertum, binum sit.* nec amare aliquid ut bonum sibi, nisi preconosciat illud ut perfectiu. sui: hoc autem haberi non potest per absolutam dumtaxat notitiam rei, per quam licet apprehendatur res ut possibilis, & bona in se, non tamen cognoscitur ut bona, & conueniens proprio supposito, nisi per notitiam comparativam.

Quod autem possit voluntas ferri in impossibile, apprehensum sub aliqua ratione, & hypothesi possibile, est communis sent. & prob. conditio apposita suspendit impossibilitatem terminorum, & facit illos subrali hypothesi subsistere: ut in hac hypothesi, Si esse hominis manere posset cum esse angelum, vellem esse angelus: apposita n. conditio si, spendit impossibilitatem, quæ est inter esse angelii, & esse hominis, & facit utrumque sub tali hypothesi apprehensum subsistere, atque adeò aptum ad terminandum simplicem affectum voluntatis. Atque hoc modo saluatur, quo pacto valeat angelus simplici affectu appetere impossibile, nullo praecedente errore in ipsius intellectu; neque appetendo destructionem proprij esse: nam conditio apposita suspendit destructionem proprij esse; ac proinde ad illud non fertur sub ratione destructivi sui. Nec iudicium de tali conditione potest esse falsum, cum nihil ponat in esse.

Obiectio 1. Si conditio nihil ponit in esse de presenti: ergo nequit voluntas praesenti affectu ferri obiectio 1. in obiectum, in quo nulla apparet praesens bonitas; cum nullus actus praesens carere possit formalis motio praesenti, à quo essentialiter pendet. Resp. dist. 1. antec. nihil ponit in esse subiectu, & in re, concedo; obiectu & intentionaliter, nego. Hoc autem sat est, ut voluntas simplici affectu de praesenti ferri possit in tale obiectum: quia non fertur in illud efficaciter & executiue, sed inefficaciter & per simplicem dumtaxat complacentiam bonitatis sub tali hypothesi apprehensæ. Obiectio 2. de facto dæmones vellent Deum non esse, etiam si ad non esse obiectio 2. Dei per se sequatur non esse ipsorum: ergo velle possunt equalitatem Dei, etiam si ad esse Dei per se sequatur non esse ipsorum. Resp. neg. conseq. nam, **Resp.** vt *S. Tho. q. 16 de malo art. 3. ad 5. argum. aliter philo- Aliter de sophandum est de fugia mali, & de prosecutione bo- fuga mali, ni. Etenim cum quis vult remouere à se malum, ha- aliter de pro- fuscione boni philo- potest secundari & per accidentem appetere se non est: quia hoc ipsum appetit sub ratione boni, nempe sub ratione remotionis mali. Cum vero quis appetit sibi bonum, habet ipsum ut terminum ad quem; & quia terminus ad quem debet in motu remanere, non potest sibi appetere bonum, quod cognoscit ut destruciū sui. Ratio: cum quis appetit sibi diuinitatem, appetit illam amore concupiscentiae, qui essentialiter includit & bonum amatum, & subiectum, cui amat: implicat autem, ut quis amore concupiscentiae appetat bonum destruciū subiecti, cui tale bonum amat: quia in tali appetitu non saluatur essentialis terminus amoris, qui est subiectum, cui bonum amat. At vero odium, quo quis sibi malum detestatur, non includit ut terminum essentiale, nisi malum, quod immediatè de- testatur, non subiectum, cui malum detestatur, nisi indirecte, & ex consequenti. Unde poterit quis directe & per se detestari malum, indirecte & per accidentem, sive ex consequenti subiectum, non sub ratione mali, sed remotionis mali.*

Obiectio

110. Obiic. 3. de facto peccator vellere non peccasse, esto peccatum non fuisse, sit impossibile: ergo potuit angelus appetere esse Dei, esto hoc sit impossibile. Resp. dist. antec. vellere peccator non peccasse antecedenter, & in sensu diuino, quod est velle, peccatum non fuisse, concedo: sic enim est velle impossibile, non quia impossibile, sed quia fuit possibile.

Vellere consequenter, & in sensu composito, componendo cum peccato iam praeterito, nego: nam hoc est velle impossibile, ut impossibile, quod implicat.

111. Obiic. 4. Potest intellectus praescindere bonitatem, quae est in aequalitate Dei, à malitia, quae est in destructione proprij esse: ergo potest voluntas appetere aequalitatem Dei, non appetendo destructionem proprij esse. Resp. neg. antec. quia sicut non potest intellectus praescindere à notitia aequalitatis Dei cum relatione ad propriū suppositum; ita praescindere non potest à destructione proprij esse, quae in primā terrenorum comparatione includitur. Ob. 5.

Obiic. 5. Si impossibile tantum velle possumus sub ratione possibilis, non modò illud velle possumus simplici affectu, sed etiam efficaci voluntate: nam ad impossibile, cognitum ut possibile, ferri possumus voluntate efficaci & electiuā. Resp. neg. sequel. Ad prob. dico, id verum esse de possibili, cognito ut possibili absolute & secundum se, non autem ex hypothesi: quia per electionem non tendimus, nisi ad ea, quae cognoscimus possibilia secundum se.

Dico 2. Potest angelus, ex suppositione quod est possibile, quod esse angelii maneret cum esset Dei, id appetere affectu sufficiente ad peccatum. Est Scoti, Aureo. Rabio. Vasqu. cit. Bacho. in 4. disp. 1. q. 5. ar. 4. fine. Gabrie. in 2. disp. 6. q. vn. ar. 3. dub. 2. Molin. 1. p. q. 63. ar. 3. disp. vn. me. 3. Suar. lib. 7. de angel. c. 12. contra Thomistas fundatos in auct. S. Tho. q. 16. de malo. Quorum funda. meritum & demeritum requirunt voluntatem electiūam; nam hæc tantum est voluntas deliberata, qualis ad peccatum requiritur: sed circa impossibile non potest esse electio, sed tantum simplex complacentia, teste Philos. 3. Etb. c. 2 Nostra assertio prob. ad meritum & demeritum sufficit voluntas libera; sed circa rem impossibilem potest esse voluntas libera. Nam etiam circa impossibile potest esse simplex affectus liber complacentia, apt. disiplentia, ex plena aduentientia rationis elicitus: ergo etiam circa impossibile potest esse meritum, si talis complacentia fit de obiecto honesto; vel demeritum, si sit de obiecto turpi. In casu autem nostro potuit angelus ex superbo affectu resistendi Deo, simplici complacentia appetere esse Dei: talis autem complacentia fuisset de obiecto malo, cum plena aduentientia rationis; atque adeo peccaminosa & demeritoria. Ad fundam. Thomist. dist. maior: nam aut voluntas electiua importat voluntatem liberam, & hæc saluari potest etiam in simplici affectu circa rem impossibilem; aut efficacem & consecutivam rei, & hæc ad meritum & demeritum necessaria non est. Iuxta hanc dist. interpretandus Philos.

116. Dico 3. de facto primum peccatum angelorum non fuit ex motu aequalitatis diuinæ naturæ. Est communis contra Maior. in 2. disp. 6. q. 1. cond. 2. Fundam. vt ex Scripturâ & Patribus colligitur, peccatum angelorum non fuit per simplicem affectum conditionatum, sed per voluntatem efficacem & absolutam, ac electiūam mediorum, vt constat ex illis Isaie 14. In celum ascendam; super astra Dei exaltabo solium meum. Quæ verba non conditionata, sed absolute significant id, quod Lucifer consequi desiderabat: at circa impossibile nequit esse voluntas efficax & electiua. Confirm. t. incredibile est, tan-

tum angel, multitudinem tantam felicitatem in æternum perdere voluisse, ob simplicem dumtaxat affectum rei, quam nec consequi poterant, nec efficiatiter velle. 2. hoc motuum ut sit malum, supponit vel odium in Deum, vel amorem inordinatum propriæ excellentiæ; ergo saltem non potuit esse primum peccatum angel. Ex dictis patet ad 1. rationem dub. Ad 2. dico, ea verba intelligi de appetitu aequalitatis naturæ diuinæ, non per aequi partiam cum illâ, sed per participationem alicuius perfectionis, quam poterat, non tamen debebat habere;

SECTIO VI.

An motuum superbis Angelorum fuerit unio cum personâ Verbi?

P R. i m A sent. affirmat. Ita Aten. 3. p. q. 2. me. vlt. Viguer. de institut. Theol. c. 3. §. 2. ver. 15. Cathar. o- 1. Sens. affl. pusc. de gloria Ang. Sar. lib. 7. de Angel. c. 13 Grana tract. 13. disp. 2. scit. 4. Probabilem censem Molina 1. p. q. 63; ar. 3. disp. vn. me. 5. concl. 7. Zumel ibid. q. 3. fine prop. 5. Beccan. de pecc. angel. q. 6. Prab. 1. hoc, indicat verba Ezech. 28. Deus ego sum: in cathedrâ Dei sedi. Ut hæc cum omni veritate de seipso à Christo dici possunt; ita de Lucifero, Christi divinitatem affectante, apertissime explicantur. 2. ex Ioan. 8. Vos expatre diabolo eritis, & desideria patri vestri vultu perficere: ille homicida erat ab initia. Fuit autem diabolus ab initio homicida, inuidendo Christo diuinitatem, quamque sibi appetendo. Quod confirmant illa: Et vos desideria patri vestri vultu perficere: quid n. n., aliud, quam Christi mortem Iudæi desiderarunt perficere? 3. Confir. Hebr. 1. Et cum iterum introduxit primogenitum in orbem terræ, dicit, Et adorant eum omnes Angeli eius. Tò Iterum, supponit, alia vice Christum fuisse ab angelis adoratum; cum initio creationis per fidem illis reuelatus fuit, ut caput hominum & Angel. repugnantiibus malis. 4. hoc ipsum innuunt Bernard. ser. 1. de Aduent. & 17. in Cant. R. upert. lib. 8. in Ioan. aliquique Patres affirmantes, Luciferum peccasse inuidiâ vniōnis naturæ humanae cum Verbo. Porro inuidia hæc supponit superbiam: igitur si Lucifer peccauit inuidiâ hæc, prius peccauit superbo appetitu eiusdem vniōnis. 5. multi Patres docent, Luciferum peccasse inuidendo homini imaginem supernat. Dei, quam per gratiam, & beatit. à Deo accepit: ergo à fortiori, peccauit inuidendo illi substantiam imaginem Dei, quam per vniōnem cum Verbo dicens, quod accepturus erat.

Secunda negat, etiam de possibili, potuisse angelum peccare superbo appetitu vniōnis hypost. 1. 2. Sens. neg. quia non potest angelus appetere sibi vniōnem hypost. nisi simul appetere destructionem proprij superpositi, ex 6. tom. nequit autem angelus appetere destructionem proprij suppositi: ergo nec vniōnem cum alienâ personâ. 2. de facto mysterium incarnationis, ex probabiliori sent. S. Tho. prædestinatum est dependenter à peccato Adx, atque adeo ordine causalitatis posterius, quam prævisum fuit peccatum angel. quod occasio fuit ipsius peccati Adx,

Tertia docet, potuisse quidem de facto angelum superbo appetitu vniōnis hypost. cum personâ Verbi. Verior, sens. bi peccare, de facto tamen tali appetitu non peccas- posuisse de se. Quæ sent. communior est. Prior pars prob. po- nebat, tamen Lucifer ex motu propriæ excellentiæ, ut es. Prior pars sit caput omnium creaturarum, superbo facta vniō-prob. nem hypost. cum personâ Verbi sibi appetere,

Nec obstat prima ratio: nam quævis creatura intellectus lubenter committaret proprium supposi- Soluitas pri- ma tatio.

126.
Solutio 2.
ratio.

Ratio.

127.
Posterior
sent. pars
prob.

128.
Ad opposit
argumenta
resp.

129.

130.
Quomodo
iterum, ca
piendum.

131.
Ad 4. & 5.
resp. cit.

tum cum diuino, in quo felicius & perfectius subfisteret, quam in proprio. Sicut quævis creaturæ intellectualis lubenter commutaret proprium intellectum naturalem cum supernat. si possibilis esset, nam quidquid habet per proprium suppositum, haberet perfectius per diuinum. Nec obstat secunda: nam esto de facto incarnationis Verbi prædestinata sit dependenter à peccato Adæ in genere cause occasionalis, seu materialis, & peccatum Adæ de facto occasionatum sit ex peccato angel. adhuc tamen potuit peccatum angel. occasionari ex mysterio incarn. angelis proposito diuinâ fide credendo, & adorando in principio creationis. Ratio: 10. 6: dñp. 7. sct. 2. incarnationis non fuit prædestinata dependenter à peccato Adæ præuisu scientiâ visionis, sed conditionata. Potuit igitur Deus prius ratione per scientiam conditionatam præuidere peccatum Adæ occasionatum ex peccato angel. & hoc ex mysterio incarnationis sub conditione angelis proposito ut credendo & adorando: tum per decre-
tum absolutum velle Christum ut Redemptorem peccati, quem alia, peccato non præuiso, noluisset. Hoc enim pacto saluat & prioritas incarn. respectu peccati præuisu scientiâ conditionata; quia nisi illud præuisum fuisset, nullo modo Christus incarn. fuisset; & simul prioritas incarn. respectu peccati angel. præuisu scientiâ visionis: quia nisi incarnationis fuisset angelis proposita ut adoranda, non fuisset peccatum angel. & forsitan nec peccatum Adæ. Fuit igitur prius præuisum peccatum angel. & Adæ sub conditione futurum, quam prædestinata incarnationis; non quidem sub conditione, sed absolute futura: prius tamen scientiâ visionis præuisa fuit incarnationis, ut proposita angelis adoranda, quam peccatum angel. ut absolute futurum.

Posterior sent. pars prob. motiuum, quo angelus de facto peccauit, erat in potestate angelii, ut constat ex verbis ipsius. Concedam, Exaltabo, Sedebo, &c. At vno hypost. cum persona diuinâ non erat in potestate angelii, sed Dei: igitur motiuum, quo de facto motus est primò angelus ad peccandum, non fuit vno hypost.

Ad 1. primæ, retorquo argum. sicut illa, Deus ego sum, In cathedra Dei sedi, sunt absolute, non conditionate dicta; ita significant motiuum absolute positum, non sub conditione ponendum: non igitur possunt de vno hypost. ut de motu superbiae Luciferi de facto explicari. Ad 2. verba Ioh. 8. intelligi communiter solent à Patribus & interpretibus de homicidio & morte, quæ per peccatum homines inuasit, iuxta illud Genes. 2. In quocumque die comederi, morte morieris. Ad 3. rō Iserum, non se tenete ex parte rei citatæ, sed ex parte auctoris citantis, ut idem sit quod Rursus, ut multi exponunt. Verum esto se teneat ex parte rei citatæ, significando iteratam Christi introductionem per realem & executiua Incarnationem in mundo; adhuc ex citato aliud non cogimus asserere, quam quod aliâ vice fuerit hoc mysterium per revelationem in mentibus angel. introductum. An autem ipsi ex superbo appetitu illius peccauerint, Scriptura non significat. Ad 4. & 5. resp. cit. Patres non loqui de 1. peccato angel. de quo nunc disp. nam omnes conueniunt, ut supra, illud fuisse peccatum superbiae, non inuidiae. Quamuis cit. Patres, præscritum Bernardus, non aperte loquantur.

SECTIO VII.

An motiuum superbie Angelorum fuerit inordinatus appetitus beatitudinis supernaturalis?

DRIMA sent. affirmat. Alifod. lib. 2. tract. 2. c. 2. 132. Alens. 2. p. q. 98. me. 3. Alber. in 2. dist. 5. ar. 3. S. Tho. 1. Sene. affir. 1. p. q. 63. ar. 3. cum Caiet. in fine art. & Ferrar. 3. con. gen. cap. 109. §. Circa id, Scotti in 2. dist. 6. q. 2. art. 1. Aareol. art. 2. Argent. ar. 1. Gabriel. ar. 2. concl. 2. Richard. dist. 5. ar. 1. q. 2. Durand. q. 1. Herue. q. 1. ar. 3. Egidij q. 1. ar. 2. Mayo. q. 4. sine. Rubia. q. 1. §. Sed tunc, Capreol. dist. 4. art. 1. concl. 2. Maior. dist. 6. qu. 2. init. Arrub. 1. p. disp. 178. cap. 3. Prob. 1. ex Ans. de casu diab. cap. 6. vbi docet, idèo peccasse diabolum, quia appetit aliquid, ad quod peruenisset, si stetisset: hoc autem aliud esse non potuit, quam supernat. beatitudo. 2. ex Scoto. Primus affectus inordinatus angelii non 2. ex Scoto. potuit esse, nisi circa summum concupiscibile: hoc autem est supernat. beatitudo. Nam beatitudo supernat. est summum perfectuum naturæ intellectualis. Maior prob. primus affectus naturæ est ad illud bonum, ad quod magis inclinat. Sed natura ex se maximè inclinat ad supernat. beatit. ut ad summum sui perfectuum: ergo ad illam fuit primus angel. affectus, vel ordinatus, ut in bonis, vel inordinatus, ut in malis. Quia verò beatitudo per le mala non est concertatio est, in quo tandem esse potuerit hæc affectus inordinatio. Scoto illam ponit in indebitâ intentione actus; alij cum eod. in in- debita circumstantia temporis, citius, quam de- carini. buerunt, illam concupiscendo; Thomistæ in indebitâ circumstantia modi, illam desiderando sine meritio ex gratia & auxilio divino. Et hoc, vel expressè illam appetendo, ut debitam propriæ naturæ; vel tantum interpretatiæ, non considerando auxiliu diuinum, virtute cuiusillam sperare debuerunt. Alij demum in excessu beatit. singularem gradum illius supra ceteros affectando.

Secunda negat, angelos de facto peccasse inordinato appetitu supernat. beatit. Molina 1. p. q. 63. ar. 3. 2. Sene. neg. dist. vn. me. 5. concl. 4. Valent. cit. p. 3. Inclinat Suar. lib. 1. de angel. c. 11. qui quamvis hoc cum Vasqu. disp. 135. 6. 3. defendat de possibili, de facto tamen putat, angelos peccasse superbo appetitu vniuersi cum persona Verbi. Hæc sent. probabilior est: ex cit. Isiae, Concedam, Exaltabo, Sedebo, &c. que voluntatem efficacem & executiua consequendi id, quod inordinatæ desiderabat, important. Non potuit autem angelus habere voluntatem efficacem & executiua consequendi supernat. beatit. propriis viribus, cum hoc supponat evidentem errorem, posse sc. naturam creatam propriâ virtute, absque Dei adiutorio elicere visionem Dei. Præterea discurrendo per singulos modos; non potuit angelus peccare 136. 1. modo, intensius beatitudinem appetendo; quia intensio non potest conferre primam speciem malitiae: vnde nisi aliunde actus supponatur malus, nequit fieri malus ex sola intentione, nisi ex precepto prohibente certam intentionem actus, quod in proposito nullum fuit. 2. modo, et si angelus peccare potuerit, etiùs contra voluntatem Dei 137. Secundam, eam beatitudinem appetendo, verosimile tamen non est, tantum angel. multitudinem à felicissimo illo statu in eternum se precipitare voluisse, ob si simplicem dumtaxat affectum nolendi, iuxta diuinam voluntatem, expectare post breuissimam mortaliam tam ingens bonum supernat. beatitudinis,

3. modus evidentem supponit errorem in intellegendo meo. Tertium,

- 139.** *Quarum.* Quia angelus, cōd quod iudicasset supernat. beatit. aut debitam esse naturae creatae, aut propriis viribus il-
lam consequi posse. At instat *Egidius*; potuit ange-
lus circa res supernat. errare, siquidem has non in-
telligit per proprias species. Sed contrā: licet non
habuerit proprias species de beatit. supernat. habe-
bat tamen certam experientiam, ex quā evidenter
deducebat, se non posse viribus naturae eam conse-
qui: experiebatur enim, se nullo conatu naturae pos-
se intuituam Dei visionem, ac amorem beatificum
elicere. 4. modus reducit tam impium angel. pec-
catum in solam incogitantiam, quā angelus non
cogitauit, cūm debuit, de consequendā supernat.
beatit. ex auxilio & gratiā diuinā. Quod non tam
est peccatum commissionis, & superbiæ, quale, ut
suprà à Patribus describitur, quām omissionis contra
virtutem spei. 5. modus esset ceteris probabilius,
nisi obstante cit. verba *Isiae*, quæ significant id,
quod angelus affectauit, in ipsius fuisse potestate il-
lad consequendi: at singularem gradum supernat.
beatit. consequi, non erat in potestate angelii: igitur
non potuit primum illius peccatum in huiusmodi
inordinato affectu consistere. Ad auct. *Anselm.* pa-
tebit in nostrā sent. Ad funda. *Scoti* nego, primum
affectum circa summum concupiscibile debuisse in
angelo esse inordinatum, ob rationes assignatas.
- 140.** *Quintum.*
- 141.** *Ad fundam.* *Scoti.*

bis solum auctoritate constat, non tam videndum est,
quid else potuerit, attētā rerum naturā, quām quid
de facto fuerit, attētis verbis revelatis sc. Scripturae. 146.
Secunda docet, fuisse inordinatum appetitum
prælationis supra alios, & exemptionis ab imperio
Dei in ministeriis sibi iniunctis, nolendo in his sub-
esse Deo: *Aleij. 2. p. q. 109. me. 3. Bonai. in 2. dist. 5.*
art. 1. q. 2. Lyr. in Isai. 14. & Valent. supra. Hęc sent. 2. Sent.
intelligi potest: 1. quod angelus appetierit non *Hac sent.*
subesse Deo immediate, & aliis præesse quoad mu-
nus, quod per vires naturae consequi non poterat. *dupliciter intellig.*
2. quod solum appetierit non subesse Deo media-
tē, & aliis præesse quoad munus propriis viribus
consequibile. 1. modo probabilis non est: quia
non adeò difficile erat angelo, obedire Deo in mi-
nisteriis, in quibus aliis angelis non subdebatur, vt
potius maluerit à tantā gloriā cadere, quām Deo
immediatē obediē: & verba *Isiae* ostendunt, id
angelus inordinate appetiit, fuisse in potestate
ipsius id consequi. Pro explicatione igitur modi 2.
qui magis probatur,

Dico 1. primum peccatum Luciferi fuit super-
bus appetitus prærogatiæ dominandi & imperan-
di ceteris, spretā humili subiectione ad primum an-
gelum, qui, ut suppono, in republicā angelicā ex-
ordinatione diuinā constitutus fuerat caput cum
prærogatiæ alios docendi & illuminandi de rebus
supernat. in ordine ad salutem, quas ceteri tene-
bantur acceptare, vt ab ipso, Dei nomine & auctor-
itate propositas. Hoc suppositum, prob. ex *Apoc-* 148.
lyps. 12. vbi perstringitur bellum spirituale, quod in- *Conclusio vñ-*
ter bonos & malos angelos initio gestum fuit: Mi. prob. *num afferit*
alind sup-
ponit.
chaēl & Angelii illius prælibabantur cum dracone: & dra-
pugnabat & Angelii eis. Quibus indicatur, in eo bello
Michaēl fuisse Dux & Princeps honorum; contrā
verò Lucifer dux & princeps malorum: hoc enim
indicat rd, & Angelii eius, vt hic sent. 18, notat *Blasius*
Viegas; ex. *Anselm.* Quia, inquit de Michaēle, omnes
ei subditi sunt. Ex quo colligunt, Doctores, Mi-
chaēlem esse Princepem omnium Angelorum, vt
aduertit *Cornel. à Lapide.* Confirm. ferè nullus est,
qui dubiter, Michaēlem esse Duxem totius cælestis
exercitus: quod canit Ecclesia in hymn. Sed precipue
primate cælestis exercitus Michaēlem. Indicat *Dionys.*
lib. de diuin. nota. cap. 2 p. 1. fine, vbi de Christi appari-
tione in carne, Omnis, inquit, ignota Intelligentia, ipsi
quoque antiquissimorum Angelorum Primali non cognita.
Laur. Iustin. in festo S. Micha. Omnes, ait, celi milites ma-
ximo cum honore debemus excolare, precipue tamen glorio-
sissimum Michaēlem cælestis exercitus Primatem ac Du-
xem. Ex *Danielis 12.* vbi Michaēl appellatur Prin-
ceps magnus. Si igitur de facto Michaēl est Dux &
Princeps omnium Angel. etiam fuit Dux & Prin-
ceps ab initio suæ creationis. nam vel hanc præro-
gatiæ habet Michaēl ex se, cōd quod sit omnium
Angel. natura, & consequenter gratiā, nobilissi-
mus: vel, vt magis puto, à Deo propter rectam
subordinationem inferiorum Angel. ad unum su-
prenum caput homogeneum & eiusdem naturæ:
si quidem illam habet ex se, certum est, illam ha-
buisse à principio; cūm à principio fuerit natura
& gratiā omnium nobilissimus: Si à Deo, cūm
eadem & maior fuerit ratio à principio, quando
nondum angelierant in bono vel in malo confirma-
ti, quām sit natura, quando iam sancti sunt
in bono confirmati, maior quoque est ratio, vt hanc
prærogatiæ alios dirigendi & illuminandi ha-
buerit à principio.

Confir. hoc modo gubernandi & regendi crea- 150.
turas intellectuales, per unum caput homogeneum, *Confirm.*
vtrius Deus in Ecclesiâ militante: ergo in trium- *ampliati*
pliante;

- 142.** *Sent.* PRIMA sent. docet, fuisse inordinatum deside-
rium beatitudinis naturalis, in quā vt in ultimo
fine quiescens angelus, supernaturem indigna-
bundus contemplit. Ita *Palat. in 2. dist. 5. disp. 1. post 6.*
concl. & in eam magis propendet *S. Thom. 1. p. q. 63.*
ar. 3. & Thomist. Caiet. Ferrat. Baunez. cit. q ar. 3. dub. 3.
concl. 5. *Zumel q. 2. concl. 6.* & alij. Explicant hunc
contemptum supernat. beatit. 1. modo negatiuē, per
solam incogitantiam, actu non referendo naturalem
ad supernat. eamque non sperando, vt tenebarit.
2. positivē, illam positivo actu contemnendo, vt
consequendam per humilem præceptorum obser-
vantiam, ac debita in Deum obsequia, suā dumta-
xit naturali beatit. contento. Fundam. superbus sua
magis amat, quām aliena: ergo efficacius motuum
ad eliciendum superbum appetitum in angelo fuit
excellentia & beatitudo propriæ naturæ, præ cuius
inordinato amore cetera contempnit, quām super-
naturalis & aliena. Hęc sent. non minus quām præ-
cedens confutatur ex verbis *Isiae*, *Concordiam, Ex-*
eodem quo altabo, Sedebo, Similis ero Altissimo. Hęc n. appetitum
superior isto & desiderium important rei nondum consecutæ,
sed consequendæ: at naturalem beatit. angelus
iam habebat, eamque perfectè possidebat: non igi-
tur potuit peccare ex inordinato appetitu illius.
- 143.** *Sed hac sent.* Impugnat quoad utrumque modum; prior
non constituit peccatum commissionis contra vir-
tutem humilitatis, sed omissionis contra virtutem
spei, omissendo id, quod angelus virtute spei seruare
tenebatur: posterior est creditu difficultis, tantam an-
gel. multitudinem in æternum periisse, ob solum
affectum nolendi expectare post tam breuissimum
tempus tam immensum bonum quo tantoperè pro-
pria natura, & beatitudo ipsa nativa perficiebatur,
quod angelus probè norat. Vnde ad fund. opposi-
tæ, neg. conseq. nam in facto contingent, quod no-
tum est. *De Nat. Angelor. Tom. II.*

Hoc iacto
fund.

152.
Prob. princi-
cip. assertio.
Explie. Isaia.
Astra.

153.
Prob. 2. ex
Patribus.

154.
Prob. 3.

155.
Prob. 4.

156.
Prob. 5.
Hac sent.
Salmas 1.

157.
Salmas 2.

158.
Salmas 3.

phante: tum quia una est Ecclesia ab uno eodem que supremo Monarcha Deo instituta: ac proinde multo verisimilior est, iisdem legibus ac institutis, modoque regendi esse utramque conditam: tum quia hic modus gubernandi est conformior diuinæ prouidentiæ, quæ semper inferiora regit & gubernat per superiora.

Prob. 1. huic modo magis consonant verba Isiae: *Ad celum, hoc est ad fastigium principatus, consendam, Super astra Dei, hoc est super reliquos Angelos, qui nomine astrorum, teste Hieron. significantur, exaltabo solium meum, nempe potentiam & dominium. Et simili ero Altissimo, ratione principatus supra ceteras creaturas.* 2. huic modo quadrant omnes auctorit. Patrum docentium, peccatum Luciferi fuisse, quia voluit aliis præesse, & nulli subesse. August. 14 de canticis. Dei cap. 11. Postquam superbus ille Angelus per eamdem superbiam à Deo ad semetipsum conuersus, & quodam quasi tyrannico fastu gaudere subditus, quam esse subditem eligens, de spirituali paradiſo cecidit. Gregor. lib. 34. moral. cap. 14. Leviathan iste eius celsitudinis culmen aspirans, ius perdere libertatis appetit, ut & preeſet ceteris, & nulli subesse. Laur. Lustin. cit. de Luciferi, ita scribit: *Vniuersorum Angelorum Primum sibi vendicare desiderans maximam in celo diuisionem effecit.* S. Thomas 3. con. gen. cap. 109. *Velle alios regulari, & vobis asem suam à superiori non regulari, est velle preeſse, & quodammodo non subiici: quod est peccatum superbiam.* Quo peccato ibid. docet, peccasse Luciferum: concordant reliqui, qui peccatum Luciferi explicant per velle preeſse, & nolle subesse. 3. hoc ipsum indicat superbiam motuum, quo primos parentes tentando inuaserunt; *Eritis sicut dy, scientes bonum & malum. Eo enim telo,* inquit Gregor. cit. lib. moral. cap. 17. *salutem nostræ immortalitati imperavit, quo vitam sua beatitudini extinxit.* 4. Id ipsum confirmat tyrannicum imperium, quod etiam nunc exercet in suis: quapropter Princeps huius mundi à Christo, Princeps & rector temporum harum ab Apostolo nuncupatur. Declarat etiam id ipsum superbus ille appetitus, quo semper affectauit & continuò affectat hominibus dominari: evidens signum primæui illius desiderij, quod semel in paradiſo conceptum, ob naturæ propriæ inflexibilitatem, & obstinationem, numquā dimisit.

5. Hæc sent. saluat omnia, quæ non ita facile saluantur in aliis. 1. Quo pacto primum peccatum Luciferi fuerit superbiam, non solum ratione termini, ad quem conversus est, nempe prælationis supra ceteros, sed etiam ratione termini, à quo auertus est, nempe debitæ subiectiōnis à primo angelo, eoquæ mediante à Deo: idque sine speculatiōne errore angelii superbientis; quia non renuit immediate subiici Deo, vel quoad esse, vel quoad regi, sed alteri angelo consimili, qui ex diuino imperio constitutus erat iphius, & aliorum caput.

2. Quà ratione Lucifer facilè potuerit hoc peccatum committere, illudque aliis persuadere: nam contra naturalem inclinationem est, subiici alteri personæ eiusdem naturæ & perfectionis, qualis erat Michaël constitutus caput Luciferi, & aliorum, qui, ex seq. scđt. solo numero discriminabatur à Michaële. Poruit etiam illud facile persuadere aliis, promittendo illis sub suo imperio principatum in homines. Quà spe allecti facile potuerunt iudei, relictâ humili subiectiōne ad Michaëlem, adhærente Luciferi. 3. Quo pacto potuerit Lucifer ad hanc suam peruersam voluntatem exequendam adhibere media efficacia: nam cùm hæc prælatio consistat in dominio supra ceteros angelos & homines, spretâ subiectiōne ad primum, fuit in Luciferi talis prælationis sufficiens fundamentum, quæ erat præ-

stantissima natura, & nativa perfectio supra ceteros in ipso relucens; adeoque facile poterat huiusmodi prælationem apud alios inferiores angelos consequi, & de facto illam magnâ ex parte consecutus est; nam per rebellionem à primo angelo, factus est dux & caput malorum.

Dico 2. Primum peccatum reliquorum angel. 159. Fuit rebellion à primo Angelo, & adhæsio ad Luciferum, ex motivo superbias dominandi in homines. Ex cit. Apocal. vbi reliqui mali inducuntur ut assecrare Luciferi, quem non ex diuinâ ordinatione, sed ex propriâ voluntate sibi elegerunt, ex motivo dominandi in homines, sub quo duce sperarunt se id asseciri posse. Confirmat hoc ipsum tentatio, quâ statim à regno exclusi protoparentes inuaserunt, cum spe eos, eorum quæ posteros sibi subiiciendi. Indicat id ardens desiderium, quod dæmones omnes ostendunt, ut ab hominibus colantur & adorentur: quod est evidens signum primi illius appetitus, quo à 1. Angelo rebellantes Lucifero adhæserunt: quem adhuc nunc, & in æternum obstinati retinebunt. Leg. Bernard. ser. 17. in Cant. vbi superbium hunc angelorum appetitum in homines dominandi non minus eleganter, quam copiosè describit.

S E C T I O IX.

An Lucifer fuerit omnium Angelorum superius?

Q VÆSTIO non solum intelligitur de eminētiâ supra ceteros quoad dona naturæ, sed etiam quoad perfectiores supernat. Quæ collatæ sunt an- 160. gelis iuxta quantitatem & proportionem donorum se. s. naturalium. Vnde quicunque alios excellebat in perfectionibus naturalibus, eadem proportione excellebat in supernat. quas angeli gratis à Deo in viâ receperunt.

Prima sent. affirmat: Albert. in 2. dist. 6. ar. 1. q. 3. ad vlt. s. Tho. 1. p. q. 63. ar. 7. 3. con. gen. c. 109. & in 2. dist. 1. sens. affir. 6. q. 1. ar. 1. qui contrarium etiam probabilem censet, imò quodlib. s. ar. 7. utramque æquè probabilem: Richar. in 2. dist. 6. ar. 1. q. 1. Egid. q. 1. ar. 1. Duran. q. 1. Mayro. q. 1. Heras. q. vn. Ferrar. 3. con. gen. cit. 5. Circa 2. concl. Caiet. 1. p. cit. Zumel, Bannez, Molina, Vasquez ibid. Valent. q. suâ 14. pun. 5. Prob. 1. ex Job 40. vbi Lucifer dicitur Principium viarum Dei: id est, creaturarum Pro. 1. ex Dei, ut Gregor. & alij Patres interpretantur, ratione Script. dignitatis, & naturalis perfectionis, quâ ceteras creature antecessit. Ex Ezech. 28. vbi appellatur Signaculum similitudinæ Dei. Vbi Gregor. hom. 34. in Euang. Non ad similitudinem, inquit, Dei factus, sed signaculum similitudinæ dicitur; ut quo in eo subtilior est natura, ed in illo imago Dei similius insinuetur expressa. Mox subditur (pergit idem) Omnis lapis pretiosus operimentum eius, nouem autem ibi Prophetæ lapides manerent: Quia nouem sunt ordines Angelorum. Quibus ordinibus ille primus Angelus id est ornatus & operatus existit, quia dum cuncti agminibus Angelorum prælatus est, ex eorum comparatione clarior fuit. Prob. 2. ex Patrib. Tertull. lib. 2. aduers. Marcion. ante med. Luciferum appellat omnium sapientissimum. Hieron. in 40. c. Job. Hic inter ceteros, inquit, creature primus à Deo conditus est: & inde dictum est, Ipse principium est viarum Domini. Nam in Ezechiele Prophetæ in capite lapidum ignitorum referatur, quod primus fuerit omnium Angelorum, & corona in manu Domini. August. seu quis alius auctor sit, 1. lib. de mirabil. Script. cap. 2. Luciferum appellat primum creaturarum Dei Angelum, docetque illum in summo honoris sui ordine constitutum, de sublimissimo ordinis statu proruisse. Gregor. lib. 32. Gregor. moral.

moral. c. 24. Principium, ait, viarum Dei Bebemotis dicitur: quia nimisrum cum cuncta creans agere hunc primum condidit, quem reliquis Angelis eminentiorem fecit. Et paulo post: Quid namque boni non habuit, si signaculum Dei similitudinis fuit? de sigillo quippe annuli talis similitudo imaginaliter exprimitur, qualis in sigillo eadem essentialiter habetur; & ceteras perfectiones Luciferi ibid. prosequitur. 3. Peccatum primi angelii originem traxit ex inordinato appetitu propriæ excellentiæ; quo scipsum ceteris praetulit: sed quod maior ac præstantior fuit excellentia in primo angelo, eo maior efficaciorque fuit occasio scipsum ceteris preferendi: ergo probabile est, primum angelum fuisse omnium supremum; sic n. faciliter saluat, peccatum primi fuisse superbum appetitum aliis dominandi, originatum ex propriâ excellentiâ naturæ supra ceteros.

*Prob. 3.
ratione.*

*165.
2. Sent.*

Fund.

*166.
Fuisse om-
nium pri-
mum nega-
tum, proba-
biliter sent.*

*167.
Fund. potius.*

*168.
Diss.*

Resp.

*Michaëlem
positum su-
perimum
Angelorum
omnium
fuisse. Su-
bit.*

Secunda docet, Luciferum fuisse supremum angelum tertiae hierarchiæ, cui commissa erat cura terrestris ordinis. Hanc docet Damasc. lib. 2. fidei cap. 4. tamque refert. August. lib. 3. de Gen. ad litt. cap. 10. & lib. 11. cap. 17. 19. & 26. licet eam cit. cap. 26. improbare videatur. Probabilem illam centent S. Tho. quod lib. 5. cit. Durand. & Ferrar. cit. Palat. in 2. dist. 6. disp. en. Fundam. sicut Deus non permisit, vt primus homo periret, ita nec vt primus angelus peccaret: idem n. est in angelo peccatum, ac mors æterna in homine.

Tertia affirmat, Luciferum fuisse omnium primum negatiæ, quia nullum habuit superiorem se: non primum positivæ, quia habuit æqualem & eiusdem naturæ & perfectionis, qui creditur fuisse S. Michael à Deo constitutus caput & Princeps totius cœlestis militiae, ita Rubio in 2. dist. 6. q. 2. fine, & Suarez lib. 7. de angel. cap. 16. & sequitur ex doctrinâ Scoti docentis, nullam speciem angel. integrum periisse. Hæc sent. probabilior est. Fundam.

si Lucifer fuisse omnium angel. primus positivæ, cum ipso periisset integra species angelica, quæ in unico ipsius individuo conseruabatur. Hoc dist. 3. sect. 7. cum Scoto reputauit absurdum. Supponit hæc sent. in quâlibet specie angelicâ plura fuisse individua, ne de quolibet ordine integra species perierit. Iuxta hanc explica. Scripturas, Patres, rationem pro 1. sent. allatam: sc. de primatu negatiæ, quatenus nullus naturæ dignitate, & gratiæ perfectione illum superabat; non de primatu positivo, quasi nullum haberet æqualem. Dices. ex hæc sent. sequeretur, Michael non fuisse suâ naturâ omnium Angel. nobilissimum, atque adeò caput & Princeps ceterorum, contra præced. sect. Resp. fuisse suâ naturâ omnium nobilissimum negatiæ, quatenus nullus naturæ nobilitate, aut gratiæ dignitate illum præcedebat. An autem suâ naturâ fuerit etiam caput & Princeps omnium, oppositum vt probabilitas sit. loco visum, cum hæc prærogativa pendeat à Deo, licet soleat Deus aliquod fundamentum supponere: hoc autem in Michaeli fuit præstantiss. ipsius natura, perfectissimâ gratiâ ornata; quæ licet specie non discriminaretur à naturâ Luciferi, eadem gratiæ perfectione initio creationis decorata, potuit tamen una potius, quam alia à Deo cum hâc prærogatiâ alios illuminandi ac instruendi constitui. Quod si manus cum aliis defendere, hanc prærogatiavam habuisse Michaelum ex se, dicitur cum Suarez cit. aliquam perfectionem individualiter diuersam fuisse in Michaeli, quæ non fuit in Lucifero, ratione cuius ille potius, quam hic suâ naturâ habuerit primatum supra ceteros.

DISPUTATIO XXI.

De poena dæmonum.

SECTIO PRIMA.

Quas poenas incurrerunt Angeli?

*Pœna, altera sensus, damni altera: illa consistit in positivo cruciatu; hæc in priuatione perfectionis debitæ. utraque ex diuinâ legi mortali no-
taxata est. utramque igitur mortaliter peccando contraxerunt angeli; & quidem posteriorem statim, priorem verò post absolvitum terminum viae. Difficultas est, quibus bonis fuerint angeli ob pœnam damni priuati.*

Dico 1. Per se nullâ fuerunt dæmones in pœnam damni naturali perfectione priuati: ita S. Tho. Angeli nulli 1.p. qu. 64. art. 1. & Scholast. in 2. dist. 7. ex Diony. de la perfectione diuin. nom. cap. 4.p. 4. paulo post med. affirmante, in ne naturali dæmonibus omnia naturalia integra atque lucidissima per se soli- manere. Quare integræ in illis manserunt vites na- Dionysius turales intellectuæ, & appetituæ ad maiorem ipso- rum cruciatum & pœnam acerbiorum, vt viuaciū atrociusque suam iprorum sentirent miseriā & infelicitatem: Integræ omnes scientiæ naturales, & sp̄cies ab initio ipsis infusa: Integræ naturales vi- res motrices, & dominium in totam naturam cor- poram. Dixi, per se: per accidens n. & conse- Imminuta quentur ex subtractione. Honorum supernat. sunt vires naturales. etiam naturales vires aliquo modo immutatae, qua- tenus donis illis roboratae perfectius operabantur.

Dico 2. In pœnam peccati non modò priuati sunt dæmones sempiternâ visione Dei, quam, si Incurrerunt perseverarent, consecuti fuissent, sed etiam gratiâ pœnam pri- ficiant, & omni dono supernat. quod gratis sionis beatitudinis acceperant. Assertio quoad visionem beatam, & fice gratia, gratiam sanctificantem, est de fide: sc. eos è cælo & deiectos, & vi perpetuos hostes Dei æternis cruci- tibus addictos fuisse: cum quo statu pugnat visio, & gratia Dei, quæ teste Trident. Sess. 6. cap. 7. subie- & tū ex iniusto & inimico reddit iustum & amicum. Quoad reliquos verò habitus infusos, & auxilia su- pernat. res est certa auctor. Patrum & Scholast. quia hæc omnia per se ordinantur ad actus supernat. vt constat, tam de habitibus infusis, qui sunt quasi po- tentiae actuum supernat. quam de auxiliis supernat. quæ aut sunt complementa habituum, aut concursus ipsi actuum supernat. at omnis actus supernat. elicitus à subiecto carente visione beatâ, per se ordinatur ad consecutionem talis visionis, vel vt me- ritum, vel vt dispositio ad illam. Dæmones autem ex certâ legi Dei sunt extra viam & statum conse- quendi beatitudinem supernat. igitur. Confir. ha- bitus infusi corrumpuntur per oppositos actus: nul- lus autem est habitus infusus, cuius oppositum actum dæmones non exerceant, vt contra charita- tem odium, contra spem desperationem, contra obedientiam inobedientiam, & sic de ceteris.

Nonnulla difficultas est de habitu, & actu fidei infusa, an remaneant in dæmonibus. Affirmant Magister in 3. dist. 23. cap. 4. Alen. 3. p. q. 64. me. 7. Du- rian. in 3. dist. 23. q. 9. n. 10. & ad argu. Casbari. Salme- Conf. ron in 2. cap. Iacobi. I. auct. S. Tho. 2. 2. qu. 18. art. 3. ad 2. Proba- nt. Prob. 1 ex illo Iacobi 2. Demones credunt & contremi- scunt. 2. ex August. tract. 6. in Ioan. fine, & in En- chir. cap. 8. vbi doceſ, dæmones habere fidem in- formem, qualem habent peccatores viatores. 3. pro- bat.

Confir.

5.

Negant reliqui Scholast. in 3. dist. 23. & Thomistæ cum S. Tho. 22. q. 5. art. 2. Cuius oppositam. Bannez cit. dub. 1. appellat periculam, & errori proximam; Turrianus ibid. dub. 1. 3. inprobabilem, & contra communem Scholast. sensum; Suarez lib. 8. de ang. cap. 6. nu. 6. fine, valde temeritatem. Ego à censura abstineo, cùm nulla sit Ecclesiæ auctoritas, cui dicta sent. opponatur: & multi i graues auctores absq[ue] vllâ temeritatis notâ illam defendant. solum censeo, hanc negatiuam sent. probabiliorem. Fundam. fides est habitus per se ordinatus ad disponendum viatorem ad consequendam beatit. per actus meritorios: vnde Trident. sess. 6. cap. 8. fidei appellat salutis initium, fundementum, & radicem onnis iustificationis. Cùm igitur demones, & reliqui damnati sint salutis, & iustificationis incapaces, erunt etiam fidei incapaces. Nec cogunt cit. verba Iacobi, quæ explicari possunt de fide naturali coactâ, vel per evidentiam signorum, qualia fuerunt miracula, quibus Christus testabatur se esse filium Dei, vt illa explicat S. Tho. 2. 2. qu. 5. art. 2. ad 1. vel per revelationem bonorum Angel. Neque August. aliam fidem agnoscit in dæmonibus, quâ naturalem per temporalia diuina virtutis effecta, & occultiſime signa p[re]ſen[ti]a, que Angelicis sensibus etiam malignorum spirituum, potius quam infirmitati hominum possent esse conspicua; vt ipse lib. 9. de ciuit. cap. 21. Ad auct. S. Tho. respondet cū. Caiet. Do-

similiter ad Thomam. Etorem non afferere absolute, fidem esse in dæmo-

8.
Ad ratio-
nem Duran-
di resp.
Ad confir.

bat Duran, h[oc]c ratione. Non potuit fides à principio angelis infusa per peccatum amitti ratione statu[is]; quia solus ille status tollit fidem, qui ponit visionem seu status beatitudinis: nec ratione actus, quia peccatum dæmonū non fuit contra fidem. Confir.

Manet in animabus dæmonis character, quæ est qualitas infusa & in essentiâ supernaturalis: item species supernaturalis, reliquæ ab actibus supernat, quos illæ in via elicuerunt: ergo & habitus fidei. Negant reliqui Scholast. in 3. dist. 23. & Thomistæ cum S. Tho. 22. q. 5. art. 2. Cuius oppositam. Bannez cit. dub.

1. appellat periculam, & errori proximam; Turrianus ibid. dub. 1. 3. inprobabilem, & contra communem Scholast. sensum; Suarez lib. 8. de ang. cap. 6. nu. 6. fine, valde temeritatem. Ego à censura abstineo, cùm nulla sit Ecclesiæ auctoritas, cui dicta sent. opponatur: & multi i graues auctores absq[ue] vllâ temeritatis notâ illam defendant. solum censeo, hanc negatiuam sent. probabiliorem. Fundam. fides est habitus per se ordinatus ad disponendum viatorem ad consequendam beatit. per actus meritorios: vnde Trident. sess. 6. cap. 8. fidei appellat salutis initium, fundementum, & radicem onnis iustificationis. Cùm igitur demones, & reliqui damnati sint salutis, & iustificationis incapaces, erunt etiam fidei incapaces. Nec cogunt cit. verba Iacobi, quæ explicari possunt de fide naturali coactâ, vel per evidentiam signorum, qualia fuerunt miracula, quibus Christus testabatur se esse filium Dei, vt illa explicat S. Tho. 2. 2. qu. 5. art. 2. ad 1. vel per revelationem bonorum Angel. Neque August. aliam fidem agnoscit in dæmonibus, quâ naturalem per temporalia diuina virtutis effecta, & occultiſime signa p[re]ſen[ti]a, que Angelicis sensibus etiam malignorum spirituum, potius quam infirmitati hominum possent esse conspicua; vt ipse lib. 9. de ciuit. cap. 21. Ad auct. S. Tho. respondet cū. Caiet. Do-

rem habitus supernat. moraliter comparatos per actus supernat. meritorios: nam hi physicè pendent à Deo, vt à causa particulari.

Dico 3. dæmones propter peccatum contraxerunt pœnam perpetuam obstinationis: obstinatio, altera in malum commissum, altera in committendum; prior est perpetua impenitentia peccati commissi; posterior est continua voluntas idem vel noua peccata committendi. Assertio quoad 1. ob. Duplex obstinationem, est de fide, quâ constat, dæmones eisē finis. in perpetuum damnatos: durante autem damnatione, durat causa ipsius damnationis, quæ est peccatum commissum, & numquam retractatum. ita Fulgen. de fide ad Petrum cap. 3. Omnes illi pruaricatores Angelis nec mala possunt unquam voluntate catere, nec pœna, sed permanente in eis iniuste auerſionis mala, permanet etiam iusta retributionis aeterna damnatio. Ceterum probabile est, primum peccatum non tantum habitu, sed etiam actu continuo perseverare in dæmonibus; ex S. Tho. 1. p. q. 64. art. 2. ad 3. Richar. in 2. dist. 7. art. 2. uerare in q. 2. & alijs. ex psal. 73. Superbia eorum, qui te oderunt, dæmonibus. ascendit semper. quoniam primum peccatum angel. fuit inordinatus appetitus propriæ excellentiæ: probabile autem est, ex hoc motu omnia dæmones operari: tum quia hoc semper & necessariò ab angelō cognoscitur, quippe quod includitur in cognitione propriæ naturæ, à quâ numquam cessat; estque per se aptissimum ad mouendam voluntatem. Tum propter obstinationem, & nouam propriæ voluntatis inflexibilitatem, quæ ob naturæ præstantiam, & plenam cognitionem, ex quâ operatur, difficultè dicitur, quod semel deliberatè elegit.

Maior diffic. est de 2. obstinatione, an ita sint dæmones in malum obstinati, vt nullum actum, Vtrum de moraliter bonum eliceret valeant. Dixi, moraliter mones non bonum: nam nullum supernat. possunt elicere, defectu principij supernat. quo carent. Negant Scotus bonam eli- in 2. dist. 7. §. Quantum ergo. Duran. qu. 2. nu. 12. & cere ex ob- alijs. Vnde Scotus in Repor. in 2. dist. 7. q. 3. §. Ad aliud finitione, dico, docet, posse dæmonem elicere attritionem informem de peccato commisso, qualem eliciunt viatores peccatores. Fundam. per obstinationem non est ab eis sublatum liberum arbitrium: ergo possunt aliquem actum moraliter bonum, ad quem non requiritur gratia, elicere. Affirmant S. Tho. 1. q. 64. art. 2. Bonau. in 2. dist. 7. p. 1. art. 1. qu. 2. Rjchar. art. 2. qu. Affirmant. 2. Gabriel qu. vn. in 2. p. 1. art. concl. 1. & reliqui ferè Schol. in 2. dist. 7. & recent. Thomistæ cum S. Tho. cit. fundam. est auctoritas Patrum. August. lib. 14. de Fundam. ciu. Dei cap. 27. Ita, inquit, damnato, atque obdurate auctoritas Angelo mala, vt iam bonam voluntatem ulterius non habe- rai. Fulgen. de fide ad Petrum cap. 3. Prauaricantes An- gelines mala possunt unquam voluntate catere. Gregor. lib. 18. moral. cap. 1. fine: Omnis voluntas diaboli iniusta est. Bernar. lib. 5. de considera. post med. Quid tam damnatum, quam voluntas addicta huic necessarii volendi no- lendique, vt ad utramlibet iam sicut non nisi peruerse, ita non nisi miserè moueat. Confir. sicut non possunt beati peruersè agere, ita nec damnati rectè operari. Concordia Pro quorum concordia. sent.

Dico 4. Dæmones potentia physica & antecedente possunt actum aliquem moraliter bonum operari; potentia morali, quæ aliquando reducenda sit in actum, non possunt. Fundam. prioris. Pecca- tum non abstulit à dæmonibus liberum arbitrium; ergo nec physicam & antecedentem potentiam operandi actus moraliter bonos, nam ad tales actus physicè producendos non requiritur auxilium gratiæ, sed sufficiunt vires naturales, quæ per peccatum non sunt à dæmonibus sublatæ. Fundam. posteri. est primum motuum propriæ excellentiæ; quod affer- cum

- 9:

Primum peccatum actu per

12.

2.

13.

14.

Fund. pri-

cipis,

14.

Fund. posteri;

est primum motuum propriæ excellentiæ; quod affer-

cum

Confir.

tum continuo obueretur intellectui dæmonis, si que per se ad eius voluntatem permouendam efficacissimum; & voluntas sit omni auxilio gratia destituta; moraliter determinat illam ad semper ex tali motu operandum: unde etiam actus ex proprio obiecto boni redduntur ex circumstantia talis finis mali. Confir. Homo in graui tentatione constitutus, si speciali auxilio Dei destituatur, est moraliter impotens ad eam superandam: ergo etiam dæmon in tali circumstantia constitutus, cum motu propriæ excellentiæ, continuo eius mentem pulsante, & cum priuatione omnis specialis auxilij, est moraliter impotens ad honestè recteque operandum. Cum enim hæc impotentia non consistat in priuatione physicæ facultatis, sed in solâ difficultate moraliter determinante voluntatem ad unum, optimè reperi potest in dæmonibus cum physicâ potentia ad utrumlibet. Nam ex vi huius antecedentis difficultatis numquam voluntas recte operabitur, etiamsi physicè possit: vt patet de homine in graui tentatione constituto, cuius voluntas speciali auxilio destituta numquam tentationem superabit, etiamsi physicè possit. Sed de hâc diffic. infir. De hâc impotentia morali intelliguntur Patres, quando absolute affirmant, non posse dæmones honestè operari. Nam quod propter aliquam antecedentem difficultatem numquam sit, etiamsi absolute fieri possit, apud Patres, immo & Arist. vt seq. to, dicitur simpliciter impossibile. Cum tentationibus consentimus, inquit Anselm. de lib. arb. cap. 6. non est ex impossibilitate, sed ex difficultate. Frequenti namque usu discimus, nos non posse aliquid, non quia nobis est impossibile, sed quia sine difficultate non possumus. Iuxta hanc assert. conciliantur autores. nam primi loquuntur de potentia physicâ, vt constat ex Scot. fine 1. cit. Mirum enim videatur, inquit negare potentiam naturalem in natura illa excellenti, ubi non appetit aliquid, propter quod sit neganda. Probabile est tamen, quod secundum hanc positionem non existat in actu propter vehementem malitiam, secundum quam magis probabile est quod agant, quam secundum potest actu naturalem, secundum quam possent in actu aliquo modo oppositos. Hæc Scotus, qui loquitur de potentia physicâ, non de morali reducenda in actu, cum docet, dæmones honestè operari posse. Nec est eadem ratio de beatis non potentibus operari malum, & de damnatis non valentibus operari bonum. Nam beati ratione visionis beatificæ sunt impotentes physicè ad malum, non per sublationem physicæ facultatis, sed per visionem beatam physicè prædeterminantem voluntatem ad bonum obiectum. Damnationem physicè, sed moraliter tantum sunt ad malum determinati.

16.
Num dæmones peccare videantur.

Sed hinc oritur diffic. non videntur peccare dæmones, cum male operantur; nam ad peccandum non sufficit physica, sed requiritur etiam moralis potentia: non enim peccaret homo graui tentationi succubens, si speciali auxilio destitueretur. Contro vero omnes Patres & Schol. affirmant, peccare dæmones, cum male operantur: quin addit est Ricchar. Semper illis nouam accrescere poenam, ob noua peccata quæ committunt usque ad diem iudicij, post quem ait, ipse actus malus erit diabolo & culpa & punitio. Ad quam diffic. resp. neg. sequel. Etenim duplice ex capite dicuntur dæmones peccare, quando male operantur, esto non habeant moralis potentiam ad ea peccata vitanda. 1. in causa: nam hoc ipso, quod præuiderunt, per primum peccatum in huiusmodi impotentiam se redigendos, omnia subsequentia peccata fuerunt illis voluntaria in causa. vt omnia peccata in ebrietate facta imputantur ebrio, vt in causa præuisa & vo-

lita. 2. probabile est, peccare dæmones per actum reflexum perfectè liberum, quo eadem peccata, quæ moraliter determinati committunt, adhuc vellet committere, etiamsi ad ea non essent moraliter determinati, sed perfectè liberi. Ceterum, an peccata, quæ actu committunt, imputentur illis ad novam poenam, & an moralis impotentia ad bonum tollat libertatem sufficientem ad peccandum, infir.

SECTO II.

Quænam fit causa huius obstinationis in dæmonibus?

SI C V T duplex est obstinatio dæmonum, altera respectu peccati commissi, altera respectu committendi: ita duplex hic queritur causa obstinationis, altera respectu mali commissi: altera respectu committendi: licet aliquid praeced. sent. sit tacitum. Prima sent. causam utriusque obstinationis assignat odium Dei, productum & conseruatum à solo Deo in voluntate dæmonis: quo stante nullus actus moraliter bonus à dæmone elicere potest; omnino quippe elicitur viciatus ex malâ circumstantia finis ultimi, quem odit: Octam in 2. qu. 19. quem sequitur Gabriel dist. 7. qu. vn. art. 1. Fundam. huiusmodi odium in dæmone est nequaella Fundam. rium: nam in eo principaliter consistit eius poena, à qua non potest se liberare: non esset autem necessarium, si ab ipso actiuè penderet; nam quidquid ab ipso actiuè pendet, liberè penderet. igitur illud penderet à solo Deo, totaliter producente & conseruante. Nec repugnat, illud à Deo produci, quia non producitur vt culpa, sed vt poena; quia illud non est liberum ipsi voluntati dæmonis: si liberate autem culpa esse non potest. Nec refert, quod sit liberum Deo, quia Deus non tenetur illud non producere. Confir. non minus concurrit Deus ad odium sui vt causa partialis, quando illud liberè producitur à creaturâ, quam vt causa totalis: sed non repugnat, vt ad illud concurrat vt causa partialis: ergo nec vt causa totalis. Secunda utriusque obstinationis causam docet, esse habitum à solo Deo producendum, immobilitatem voluntatem angelici circa odium Dei: Aures. in 2. dist. 7. ar. 5. Fundam. sicut beati immobilitatem per habitum Fundam. confirmantem voluntatem ipsorum in amore Dei, à quo cessare non possunt: ita damnati immobilitantur per habitum obfirmantem voluntatem ipsorum in odio Dei, à quo prosilire nequeunt.

Sed utraque sent. est improbabilis: etenim repugnat, Deum esse particularem causato odij sui, vel utraque sent. habitus inclinantis ad odium sui: quia licet talis actus, vel habitus non esset liber creature, esset ratione liber Deo: vnde licet ille non esset peccaminosus creature, esset tamen peccaminosus Deo, cui ex iunctâ lege repugnat quidquid est intrinsecè malum, vel ad malum intrinsecè inclinans, quale est odium Dei: propter hoc enim repugnat Deo mendacium. Confir. licet non peccet insanus blasphemando, peccat tamen sanus insanum ad blasphemiam incitando. quia quando actus (eademque ratione est de habitu) intrinsecè ordinatur ad malum, non potest ab intellectuali agente produci sine tali ordine: quia cum hic ordo sit essentialis, non potest ab actu separari: vnde non potest Deus velle odium sui absque ordine, quem odium essentialiter dicit ad obiectum rationi consonum. Quo fit, vt nullo bono fine possit talis actus honestari; quia ad quæcumque finem ordinetur, semper retinet essentialē

15.
De his in potentia morali intelliguntur Patres.

Scotus idem nobiscum sentit.

16.

Num dæmones peccare videantur.

17.
Eft. duplice ex capite gies peccare.

essentialem deformitatem, quam habet ad suum obiectum. Nec est eadem ratio, quando Deus concurrit ad odium creaturæ ut causa vniuersalis: quia ad illud concurrit ut determinatus à creaturâ, non ut determinans ipse creaturam: nam ideo concurrit, quia determinatur à creaturâ; non contraria. Teneatur etiam Deus illud vitare, non ex lege extrinsecâ, sed ex intrinsecō dicamine proprij intellectus, à quo otonis natura intellectualis, etiam increata regulatur. Demum contra naturam actus vitalis est, totaliter produci à principio extrinsecō, ut seq. 10.

22. Tertia causam vtriusque obstinationis ait esse, quia Deus iusto suo iudicio negat illis omnem congruam cogitationem ad bonum, sine quâ impossibile est, impossibilitate consequente bonum aliquod operari. quia sicut cogitatio est simpliciter necessaria, ut voluntas operari valeat, ita congrua necessaria est, ut de facto operetur. Est autem congrua cogitatio, quæ de facto habitura est effectum. Ceterum negat illis Deus congruam, non autem sufficientem cogitationem: alioqui non essent dæmones liberi ad malum perpetrandum: quia sine sufficienti cogitatione oppositi boni nemo potest liberè malum operari; quia libertas voluntatis radicatur in ipsa indifferentia iudicij. Est Vasqu. I. p. disp. 24. cap. 4. Sed contraria: 1. hæc sent. supponit, omnem congruam cogitationem ad bonum, etiam morale, esse speciale donum Dei distinctum à beneficio creationis, quod Deus denegat dæmonibus, illos in eis seruato beneficio creationis: quod falsum est, ut seq. 10. 2. ut cogitatio circa bonum morale sit congrua, vel non congrua, pendet à consentiū ipso libero voluntatis creatæ: nam illa dicitur congrua, cum quâ liberè voluntas creata consentit; illa non congrua, cum quâ non consentit. Igitur prius est, voluntatem liberè consentire, aut non consentire, quam cogitationem esse congruam, aut non congruam: ergo antecedenter ad hanc assignanda est causa obstinationis in dæmonibus: nam ideo in ipsis nulla cogitatio est congrua, quia cum nullâ contentire volunt. Ergo prius est, dæmonem nolle rectè operari, quam ipsius cogitationem non esse congruam: quia licet cogitatio præcedat volitionem, aut nolitionem, ut tamen congrua, vel non congrua, non præcedit, sed subsequitur volitionem, aut nolitionem: nam congrua, aut non congrua dicitur relatiè ad consensum datum, vel negatum. Nec refert, quod eadem cognitio, ut prævista à Deo per scientiam conditionatam, præcedat absolum consensum voluntatis creatæ: nam licet præcedat consensum absolum, subsequitur tamen conditionatum, in ordine ad quem dicitur congrua, vel non congrua saltem inchoatiè & fundamentaliter.

23. Quarta vtriusque obstinationis causam in dæmonibus refert ad negationem concursus generalis, quem Deus in pœnam primi peccati negat illis ad omnem actum bonum: sine quo concursu sunt physicè & antecedenter impotentes ad bonum, & solum potentes, & obdurati ad malum. Palad. in 4. dist. 50. qu. vñ Mayro. qu. 2. Molina I. p. q. 64. art. 2. disp. 2. probabilem censet Suarez lib. 8. de ange. cap. 9. Sed contraria: ut sent. preced. cum communi Theolog. ex Diony. probauit, omnes vires naturales integræ manserunt in dæmonibus: sed concursus generalis causæ 1. integrat vires naturales, sine quo illæ non sunt physicè completæ: ergo.

24. Quinta totam causam obstinationis in angelis refert in intrinsecam naturam ipsorum, quæ immobiliter adhæret, cuicunque adhæret: S. Tho. I. p. q. 64. art. 2. de malo qu. 16. art. 5. de veritate qu. 24. Sed nec placet.

25. Sed nec aperte videt.

26. Quinta ens.

artic. 10. 4. con. Gen. c. 95. Eamdem docent Thomistæ veteres, quæ recentes. Aten. 3. p. qu. 1. me. 2. Et alibi.

Quæ sent. probari potest 1. auct. Patru. Fulgeo. lib. de fide ad Petr. cap. 3. docet, angelos num-

Probauit
auctoritatem
Patru.

quam bonam voluntatem semel auctoritatem recuperare posse: Eod. modo Ansel. de lib. arb. Et casu diaboli. Lau. Iustinia. in festo S. Micha. Post electionem (loquitur de natura angelii) sine in bono, sine in malo, immutabilem habet firmitatem: ad quod enim se vertit, inflexibilis est.

27. 2. probat S. Tho ratione. Vis appetitiva proportionatur apprehensiva, sicut mobile moto.

Prob. ratione à S. Tho. sed vis apprehensiva angelii apprehendit suum obiectum immobiliter: ergo etiam vis appetitiva eiusdem obiectum appetit immobiliter. Maior patet;

quia sicut in nobis appetitus sensitivus sequitur apprehensionem singularem sensus; rationalis universalem intellectus: ita in angelis appetitus sequitur apprehensionem immobilem eiusdem. Minor prob.

intellectus angelii apprehendit obiectum sine discursu; sicut humanus prima principia. Ex quo refert, liberum arbitrium angelii ante electionem esse flexibile, & ad utrumque indifferens, non post;

humanum verò & ante & post electionem. Confit. 28. 1. Voluntas angelii proximè accedit ad diuinam: Conf. 1. sed divina, ob suam perfectionem, est immutabilis circa obiectum, quod semel elegit: ergo etiam angelica. 2. hæc fuit unica causa, cur angelii peccantes non habuerunt locum penitentiarum; habuerunt autem primi nostri parentes: nam illi sunt naturâ inflexibles, ut nequeant ab eo, quod semel elegerunt, auerti; isti verò flexibles: cum tamen utrique peccauerint ex malitia, & non ex ignorantia, vel ex passione.

Verum hæc sent. à reliquis Schol. in 2. dist. 7. communiter reicitur; & merito. Nam vel illa in-

telligitur de inflexibilitate physicâ, vel morali: non de physicâ; nam post electionem nihil acquirit, vel amittit angelus, quo fiat physicè inflexibilis in op-

positam partem: solum n. acquirit practicum iudicium, quo indicat obiectum esse eligendum, & actu liberæ electionis: neutrum autem vel tollit à potentia aliquid, defectu cuius fiat physicè im-

potens ad oppositum parrem; vel ponit aliquid, quod physicè determinet illam ad solum obiectum iam electum. Minor de actu liberæ electionis prob. nullus actus potest physicè mutare potentiam, à quâ proficiuntur, in ordine ad alios actus, quorum po-

tentia est producta: quia nullus actus minuit, vel auget, aut vel modo intrinsecè immutat vim pro-

ductiæ potentie, à quâ proficiuntur. Prob. de iudicio pratico: hoc non est diversum post, & ante liberam electionem; sed ante liberam electionem non mutat physicè angelii voluntatem, eam ad v-

nusum determinando: alioqui electio tale iudicium sequens non est libera formaliter: nam electio est libera formaliter ex eo, quod procedit à voluntate indifferente ad utrumlibet. Est enim libertas in

actu, denominatio à potentia producente cum in-

differentia ad utrumlibet.

Vel intelligitur de morali inflexibilitate: quæ duplex est, vna tollit libertatem, altera tantum difficultatē voluntatem ad oppositum actum. De

Secundâ Thomistæ intelligi non possunt, dum absolute negant, angelum post electionem esse liberum ad oppositum actum: ergo necessariò intelligi debent de primâ. Et contraria est; vel hæc moralis inflexibilitas est ab electione liberæ voluntatis, vel à

practicò iudicio, vel à virtute constantiæ, cuius defectus repugnat perfectioni angelii. Non ab ipsa li-

bera electione voluntatis: nam hæc cum sit effectus voluntatis, ut neque physicè, ita neque moraliter

inflexibili-
tatis moralis
duplex.

q. 1. 30.

q. 2. q. 3. q. 4. q. 5. q. 6. q. 7. q. 8. q. 9. q. 10. q. 11. q. 12. q. 13. q. 14. q. 15. q. 16. q. 17. q. 18. q. 19. q. 20. q. 21. q. 22. q. 23. q. 24. q. 25. q. 26. q. 27. q. 28. q. 29. q. 30.

Disputatio XXI. De pena demorum. Seccio II.

203

institutare illam in ordine ad oppositum actum: hæc n. relinquit potentiam, ut illam à principio inuenit. Non enim determinat illam effectuè, cùm nullus actus voluntatis concurrat cum eadem voluntate ad alium actum comproducendum: Nec formaliter subiectuè; nam sicut actus liberè producitur à voluntate, ita liberè conservatur ab eadem: Nec formaliter obiectuè: nam obiectum electionis est idem post, quod erat ante: ergo si antè non determinabat moraliter voluntatem, nec determinabit post. Non à practico iudicio, propter eamdem rationem: nam sicut illud non determinabat moraliter voluntatem ante electionem, alioqui electio non fuisset libera; ita nec post. Non deum ratione moralis constantia: siquidem angelus non est tantæ perfectionis, cui repugnat vitium in constantia; nam, ut infra, interdum mutavit electionem semel factam. Confir. ex eo quod angelus determinat se ad aliquid, ad quod poterat se antecedenter non determinare, non afferit sibi intrinsecam ac innatam libertatem ad oppositum, ad quod antea poterat se liberè determinare: nec repugnat angelo inconstantia vitium; sicut nec defectus scientie, vel considerationis.

31.
Prob. 2. de facto omnes angelii, iuxta Thomist. sent. in 1. instanti creationis adhaerent Deo, per liberam conversionem ad illum, à quo tamen potest auersi sunt: non igitur immobiliter adhaerent, cuicunque semel adhaerent. Respondent; primum actum non fuisse ex plenâ libertate: angelus autem immobiliter adhaeret, cuicunque adhaeret, quando ex plena libertate adhaeret. Sed contrà: talis actus ex sent. S. Tho. fuit meritorius; ergo ex plenâ libertate, quia ad meritum necessaria est. Præterea dæmones, antequam certò cognoscerent Christum esse Deum, deliberatè procurarunt ipsius mortem. *Ioan. 13.* à quâ tamen voluntate postea Christi diuinitate cognitâ ex miraculis in attestacionem illius patratis, desisterunt, ut colligitur ex *Mart.* 27. non igitur angelus immobiliter adhaeret, cuicunque deliberatè adhaeret. Respondet Caiet. I. p. qn. 64. art. 2. §. Ad dub. vñf. Ad vñf. dæmones non ex pleno & perfecto iudicio, sed ex dubiâ suspicione Christi mortem intendisse: vnde mirum non est, si postea adueniente perfectiore notitia sententiam mutarunt. Sed contrà: sicut potuerunt dæmones, ex defectu perfectæ considerationis, Christi mortem appetere, nec non ab eadem postea desistere, pleniore notitia adueniente: ita potuerunt ab initio, ex defectu perfectæ considerationis ultimi finis, peccare; nec non ab eodem peccato, adueniente pleniore notitia eiusdem ultimi finis, cessare. 3. non solum dæmones, sed etiam homines damnati obstinati sunt in malo: sed homines non sunt obstinati in malo propter voluntatis inflexibilitatem: ergo adæquata causa obstinationis non est voluntatis inflexibilitas. Respondet S. Tho. 4. con. Gen. cap. 95. etiam homines esse inflexibleis naturæ, non ante, sed post mortem, post quam immobiliter adhaerent, cuicunque adhaerent. Sed contrà: idem angelii in sent. Thomist. sunt inflexibilis, quia intelligunt in instanti sine discussione: sed homines damnati in assumptis corporibus intelligunt cum tempore & discursu: igitur non possunt ex hoc capite esse in malo obstinati. Cohl. statim anima peccatrix à corpore separata obstinatur in malo, non ex vi alicuius actus immobiliter eliciti, sed ex vi præteriti peccati mobiliter commissi, & non retractari. Igitur adæquata causa obstinationis in damnatis, non est immobilis electio obiecti mali. Negat Caiet. hanc. cit. §. Ad obiect. vñf. docet, animam in malo obstinari per

primum actum, quem elicit in instanti separatio-
nis, per quem actum demeretur, non ut in viâ, sed
ut in termino. Sed contrà 1. cùm instans separatio-
nis anima à corpore sit extrinsecum homini, est e-
tiam primum non esse hominis, non potest in eo ani-
ma demereri, alioqui posset etiam in eo promereri:
ac proinde posset in instanti separationis per actum
contritionis suorum peccatorum veniam consequi,
contra Apost. 2. ad Corinth. 5. vbi docet, vnumquemque
iudicandum esse secundum ea quæ gessit in
corpore. Sequela prob. non est maior ratio cur
posset in eo instanti anima demereri, & non eriam
mereri. Contrà 2: etiam si nullum actum eliceret
anima à corpore separata, adhuc ex vi præcedentis
actus peccaminosi maneret in perpetuum in malo
obstinata. nam posset illum actum à corpore sepa-
rata non elicere, cùm illum liberè eliciat: & tamen,
eo non elicito, adhuc maneret anima in æternum
obstinata: ergo obstinatio animæ non pendet ad hu-
iusti modi actu in instanti separationis elicito. 4. vt
rectè Duran. m 2. diff. 7. qu. 2. na. 11. sequeretur, quod
etiam angeli beati essent in bono confirmati, pro-
pter inflexiblem ipsorum in bonum electionem. at
iunt in bono confirmati per visionem beatificam,
per quam facti sunt impeccabiles; non per liberam
eorum electionem; nam adhuc in viâ existentes
cum tali electione peccare poterant, ut de facto
peccarunt mali post liberam electionem in bonum.
Confir. alioqui confirmatio in bonum reducere-
tur in conditionem naturæ, non in gratiam Dei,
contra Damalc. 2. fidei, c. 3. vbi de Angelis beatis:
Nunc autem, inquit, *immobiles sunt non naturâ, sed gra-*
35. *tia.* 5. Nullum obiectum, in quo non apparet omni-
nis ratio boni, potest immobiliter voluntatem **36.**
creataam erga illud: nullum autem obiectum crea-
tum est huiusmodi: igitur nulli obiecto creato po-
test angelica voluntas immobiliter adhaerere. Ma-
ior prob illud tantum obiectum immobilitat voluntatem ad bonum, quod totaliter explet capaci-
tatem ipsius: nam quamdiu expleta non est, sem-
per permanet potentia & appetitus ad ulterius, maius-
que bonum. vnde quamdiu non possidet obiectum,
in quo apparet vniuersa ratio boni, semper potest,
eo relictio, ad aliud tendere. Cùm igitur nullum
obiectum creatum possit totaliter explere capaci-
tatem angelicæ voluntatis, nullum poterit ipsam im-
mobilitare, cum immobilitatio supponat volunta-
tis capacitatem circa bonum expletam. Excipio ab
hac ratione propriam angelii naturam, in quam e-
tiam si finita sit voluntas, necessariò fertur ob pec-
cularem rationem *sapientiam*.

Vnde ad argu. oppositæ, resp. Fulgentium, & **37.** *Ad argu.*
Ansel. loqui de impotentiâ, orâ ex defectu auxiliij *resp.*
diuini: quo iuste negato, dæmones fiunt impoten-
tes ad pristinam voluntatem recuperandam. Sic e-
nim ibid. Fulgen. *Si quis sponte eam, nempe bonam Fulgentius*
voluntatem, perderet, suo cam deinceps arbitrio resume-
re non valeret: ut illius esset sanctæ cogitationis initia gra-
tuitæ dono bonitatis denuo renocandi, quibus veller insun-
dere, cuius fuit in ipso creationis exordio, nulli præcedenti-
bus meritis, spiritus, & corpora, locis atque affectionibus;
prout ipse sapiens voluit, congrue & mirabiliter ordinare.
Et paulo post. Et de Angelis hoc dispositus, & impletus,
ut si quis eorum bonitatem voluntate perderet, numquam
eam diuino munere repararet. Vbi impossibilitatem re-
parandi bonam voluntatem semel omissem in an-
gelis, non refert ad ipsorum naturam, sed ad diuina-
nam dispositionem. Quin spectatâ angelii naturâ,
docet, facilius potuisse angelum quam hominem
pristinam voluntatem resumere, his verbis: *Quod si*
possibile esset, ut humana natura, postquam à Deo auersu,
bona

Confir.

Debatur 2.
contra Tho-
mism.

Responso
exploditur:

32.

Responso
Gassani.

Reliqua.

Prob. 3.
contra cof-
dem.

Responso
S. Thome.

Sed dispu-
tetur.

Confir.

Responso
Gassani.

34.

Confir.

Digitized by Google

bonitatem perdidit voluntati, ex seipso rursus eam habere potuisse, multo possibiliter hoc natura haberet Angelica, que quanto minus graduatur terreni corporis pondere, tanto magis hac esse prædicta facultate. Eodem modo loquitur Ansel. Laut. Iustitia, explicatur de inflexibilitate

38. Laurentius Iu-
stinius, ex-
plicatur.

non physicæ, aut morali impossibilitante, sed de morali difficultante tantum potentia ad oppositum actum. De quâ etiam S. Tho. Fundatur autem hæc moralis inflexibilitas in eo, quod intellectus angelii de obiecto, quod eligit, omnia à principio perfectè cognoscit sine discursu. Quòd sit, ut non possit postea per nouam aliquam rationem, quam à principio non præviderit, facile sententiam mutare. Quod non accidit homini, qui non omnia de obiecto, quod eligit, perfectè cognoscit à principio. Vnde aliqua ratio occurrit postea, quæ non occurrerat à principio, propter quam eligit mutare sententiam. Atque ex hoc discrimine rectè probat S. Tho. cur potior ratio fuerit, ut angelus, & non homo statim post peccatum positus sit in termino. Ad rationem S. Tho. ergo appetitum debere quoad omnia proportionari intellectui: alioqui cùm intellectus sit potentia necessaria, etiam appetitus deberet esse potentia necessaria. Cùm igitur immobilitas iudicij immediate sequatur ad intellectum, ut potentia necessaria est, non potest in hoc, in quo ab illo discriminatur, ei proportionari. Ad 1. Confir. neg. conseq. nam hoc est

39. Resp. ad ra-
ziones.

40. Ad 1. Conf.

proprium diuinæ voluntatis, in quam sicut nulla cadit mutabilitas, ita nullum inconstans vitium. Ita Damasc. lib. 2. fidei cap. 3. his verbis: *Est natura Angelii rationalis & intellectualis, & libera, potestate arbitrioq; falsa, veritabilis secundum propositum. Nam omne creatum, veribile: solum autem increatuum, inuertibile.*

41. Cur Angeli
panis-
tiam non
egerint.

Ad 2. Confir. neg. antec. non n. adæquata causa, cur angeli peccatores poenitentiam non egerunt, egerunt autem homines, fuit, quia illi sunt inflexibilis naturæ, hi vero non: sed quia illi statim peccantibus negatum fuit auxilium ad poenitendum, quod negatum non fuit primis hominibus. Cuius discriminis congruentia fuit, quia angelus, antequam peccet, omnia prævidet, aut prævidere potest; non homo, qui in tempore, & per discursum cognoscit.

42. Nota
Obstinatio
quid sit?

Duplex im-
mobilitas.

Hypothet.
sis.

43.

Fundam.

Ratio de-
monstrat.

Nosandum.

Pro explic. huius difficillimæ controu. nota. ob-
stinatio per se formaliter importat firmam ac immobilem adhæsionem voluntatis ad malum, & quod ex hæc immobili adhæsione sequitur, impotentiam ad bonum. Bonum duplex cum sit, morale, & supernaturale; duplex erit voluntatis immobilitas ad malum, & impotentia ad bonum. Voluntas fieri potest immobilitas à malo, & impotentia ad bonum, physicæ, & moraliter: vel per sublationem alicuius voluntas nequit simpliciter operari; vel per conditionem difficultatem tantum voluntatem ad bonum. Dico 1. Voluntas dæmonum, reliquorumque damnatorum est physicæ impotens ad omne bonum supernat. atque adeò physicæ obstinata in malo contradictoriæ illi opposito: idque ex negatione auxiliorum supernat. Fundam. hæc auxilia sunt per se physicæ requisita ad bonum supernat. sed hæc omnia iuste sunt in poenam peccati negata dæmonibus; igitur hæc negatio auxiliorum est adæquata causa eorum impotentiarum ad bonum, & obstinationis in malo contradictoriæ illi opposito. Maior prob. hæc auxilia sunt simpliciter necessaria ad operaciones supernaturales, ut Concilia & Patres contra Pelag. definiunt Ratio; natura de se est physicæ impotens, & improportionata ad actiones supernat. Dixi, contradictione: nam ex negatione auxiliorum supernat. necessariò tantum sequitur negatio, omnis actus supernat, non positio alicuius actus contrarie illi oppositi. Etenim negatio auxilio supernat, ad

actum dilectionis supernat. non necessario sequitur odium contrarie oppositum actui dilectionis supernat. sed tantum negatio actus dilectionis supernat. Vnde hæc non tam dicenda est positiva, quæ negativa obstinatio in malo, cùm non consistat in actu positivæ contrario, sed tantum contradictione opposito actu supernat.

Dico. 2. Voluntas dæmonum non est physicæ, aut moraliter impotens, impotentia morali simpliciter, sed secundum quid, difficultante tantum illam ad operandum quodcumque opus moraliter bonum; ratione cuius de facto illa numquam est bonum aliquod operatura: culus impotentiae causa est *Causa huic vhemens, & continua apprehensio omnium poenarum, quæ in vindictam peccati iuste patiuntur, praesertim amissionis sempiternæ felicitatis*, cum nullâ spe eam amplius recuperandi. 1. patet: nihil n. per peccatum aut suberatum, aut additum voluntati est, ratione cuius redditum physicæ impotens ad id, quod antea propriis viribus poterat. 2. prob. impotentia moralis operandi simpliciter, tollit proximam libertatem ad operandum: est n. illa quando voluntas nec habet, nec in ipsis potestate est, habere sufficientem aduertentiam oppositæ partis obiecti, ad quod fertur. sc. cùm libertas voluntatis radicaliter pendeat ab indifferentiæ iudicij præponentis obiectu secundum utramque partem, non poterit voluntas esse proximè ad operandum libera, quæ vel non habet tale iudicium obiectu indifferens, vel in ipsis saltim potestate non est, illud habere. At dæmonis voluntas non caret huiusmodi iudicio, cùm malè operatur: ergo non caret proximâ libertate operandi oppositum actum, aut saltim suspenderi actus malum simpliciter. Minor ostenditur: dæmon optimè cognoscit, id quod operatur esse malum, oppositum vero bonum: igitur non caret iudicio indifferente ad utramlibet. Confir. cùm Conf. hoc iudicium sit naturale, non est denegandum dæmoni, in quo omnia naturalia manent integra.

Dices. Proxima libertas non solum tollit defectu cognitionis indifferentis ad utramque, sed etiam ex quacumque antecedente difficultate, naturales vires arbitrij superante. Ut patet in homine, cuius proxima libertas in operando, non solum impeditur ex defectu cognitionis obiectu indifferentiæ, sed etiam ex quacumque graui tentatione naturales vires humanæ voluntatis superante. Ergo proxima libertas rectè operandi dæmonis, non solum impediti poterit defectu cognitionis indifferentis ad utramlibet, sed etiam ex vehementi & continua apprehensione omnium poenarum, & odio perpetuo contra Deum. Confir. 1. libertas voluntatis creatæ non solum consistit, ut habet obiectum sufficienter sibi applicatum, secundum utramque partem contrarietas, vel contradictionis, sed etiam ut valeat illi quoad utramque partem obiecti propositam resistere: sed quando una pars obiecti propositi excedit naturales vires voluntatis creatæ, non valet illi voluntas quoad utramque partem obiecti propositam resistere: ergo non liberè tunc circa tale obiectum operatur, cùm operetur determinata ad unum, nempe ad id, cuius vis obiectu excedit vires restitutias voluntatis creatæ. 2. Ideò voluntas beati non est libera in suspendendo actu a mortis erga Deum, quia non valet viribus propriis resistere bonitati increatae, illam ad sui amorem aliquenti. 3. posita quacumque cognitione indifferente ex parte obiecti, adhuc Deus suâ virtute necessitate potest voluntatem creatam ad unam tantum partem obiecti propositi: ergo moralis impotentia operandi simpliciter non existit ex solo defec-

tu co-

46. **Quod cognitionis indifferentis.** Nego, nullam diffi-
culturam antecedentem totaliter ac simpliciter im-
pedire proximam libertatem operantis, nisi vel ob-
ruat indicium rationis, vel proponat obiectum sub
omni ratione boni, aut sub omni ratione mali, vel
physicè præueniat voluntatem in operando. 1.
modo tollit in homine proximam libertatem vehe-
mens tentatio inopinata, rationem, præueniens,
eamque impotentem reddens, ut nequeat pro co-
instanti sufficienter ad malum aduertere: 2. modo
libertatem tollit clara visio Dei, obiectum propo-
nens sub omni ratione boni; nec non omisso eius-
dem, quam nequit beatus liberè velle. 3. virtus
divina physicè præueniens voluntatem creatam in
operando. Nullo autem ex his modis tollitur pro-
xima libertas in dæmonibus, quò minus liberè pec-
cent, dum malè operantur. Non 1. modo: nam si
quid posset dæmonis intellectum impedire, quò
minus sufficienter posset ad malum, quod operatur,
aduertere, esset vehementissimè apprehensione poenarum,
& amissionis felicitatis æternæ, cum nulla spe am-
plius illam recuperandi; à quā apprehensione dæ-
mon cessare non potest. At hæc non impedit, quò
minus sufficienter valeat ad malum, quod opera-
tur, aduertere. nam hæc apprehensione non occupat
totam vim intellectum dæmonis: quod patet à
fortiori de visione beatæ, quæ fortius efficaciusque
mouet intellectum beati ad attentionem obiecti
beatifici, quam moueat apprehensione ipsa poenarum
intellectum dæmonis ad considerationem obiecti
doloriferi: & tamen, eâ non obstante, potest intel-
lectus beati ad alia obiecta creata extra Verbum
liberè attendere. Non 2. modo: nam ex appre-
hensione amissionis felicitatis æternæ solum sequi-
tur, voluntatem dæmonis necessitari ad non dili-
gendum, sed potius odio habendam hanc æternæ
felicitatis priuationem, ut solum malum creatu-
ræ rationalis, quod per se malum non est; non au-
tem ad odio habendum Deum, talis poenæ infictio-
rem, quod tantum per se malum est. Nec 3. modo:
nam Deus non præuenit, sed solum comitatur ut
causa universalis prima voluntatem dæmonis ad
physicam entitatem peccati producendam. Nec a-
liquid in voluntate dæmonis antecedenter produ-
cit, ex quo necessariò sequatur vel odium sui, vel
quodcumque aliud peccatum. Ex his patet ad 2. &
3. confir. Ad 1. nego, nullum obiectum creatum,
præter Deum clarè visum, superare physicas vires
resistitius voluntatis creatæ. nam obiectum mouet
voluntatem, vel alliciendo per suam bonitatem, vel
auertendo per suam malitiam: nullum autem obie-
ctum potest necessitate voluntatem, vel ad prosecu-
tionem sui per amorem, vel ad aversionem per
odium, nisi vel in quo nulla ratio mali, vel in quo
nulla possit ratio boni saltem apparentis appre-
hendi. Nullum autem est obiectum, præter Deum cla-
rè visum, cuiusque priuationem, in quo non possit
vel aliqua ratio mali, vel aliqua ratio boni non ap-
prehendi. Igitur nullum est obiectum, præter Deum
clarè visum, cuiusque priuationem, quod possit ad sui
amorem, vel odium creatum voluntatem necessita-
re. Semper excipio naturalem amorem sui, ortum
ex intuitu cognitione sui ipsius: qui licet non sit
erga obiectum infinitè bonum, est tamen circa obie-
ctū maximè proportionatū naturæ intellectuali, &
nullius alterius boni impedituum ut disp. 17. sect. 2.
At quodcumque aliud obiectum, præter Deum cla-
rè visum, potest esse alterius boni saltem apparentis
impedituum. Poterit igitur voluntas creata cui-
cumque obiecto creata, vel per apparentem bonita-
tem allicienti, vel per apparentem malitiam auer-
tent.

47. **Modus 1: non tollit proximam libertatem.**

48. **Nec secundus.**

49. **Nec tertius.**

50. **Ad Conf. tres.**

ti resistere: quia cum ipsa sit capax majoris boni,
quocumque apparente bono proposito, semper po-
serit illud respuere, eiique resistere appetitu & des-
iderio majoris boni.

Ceterum eti si nec physicè, nec moraliter voluntas
dæmonis ad semper male operandum necessitetur,
potest tamen vehementissimè apprehensione poena-
rum, ac naturali modo operandi ipsius, humquam & nequa-
de facto illa bene, sed semper male operatura est, *lis modus*
Nam & continua apprehensione poenarum, quas operandi
actu patitur, facit, ut numquam Deum confide-
ret ut benefactorem, sed ut vindicem suorum
peccatorum; atque adeò ut numquam illum con-
sideret ut obiectum diligibile sed ut obiectum o-
dij. Quò sit, ut continuò in odium ipbius, eiusque
creaturum, ut esse & sunt Dei, prorumpat. Ex
quo odio ceteræ ipsius actiones regulantur. Nec im-
becillitas naturæ, omni auxilio indebito destitutæ,
& connaturalis modus operandi eiusdem, quæ sem-
per ad operandum mouetur propter aliquod emolu-
lumentum vel utilitatis, aut delectationis, vel euila-
tionis alicuius poenæ, aut consecutionis alicuius
præmij vel honoris, quem ex tali operatione conse-
qui sperat, permittit ut aliquando operatura sit op-
positum bonum: siquidem nullum emolumentum
potest ex eo bono opere dæmon sperare, cum iam
sit in termino, in quo nec bona opera ad præmium,
nec mala ad nouam poenam essentialē imputan-
tur. Ex alia verò parte continuò extimulatur ex acri
apprehensione atrocissimorum tormentorum, &
Dei perpetui uitoris suorum malorum. Hæc tantum
impotentia ad bonum, & obstinatio in malo sufficit. *Impoten-*
tiam ad bednum causant.

52. **Colligitur:** sed ex neutra maior, quam quæ supra ex-
plicata est colligitur; ut quæ simul stat cum dæmo-
nis libertate ad peccandum. Ceterum licet ut cum
que dæmonis libertas ad peccandum salvare possit
in causa, & in actibus reflexis, ut *sæc. præced.* negari
tamen non potest, quin & melius, & magis ad men-
tem Patrum saluetur per liberam potestatem ope-
randi malum non solum in causa, sed etiam in effe-
ctu ipso; nec solum per actus reflexos, sed etiam per
directos. Ex dictis sequitur, posse interdum dæmo-
nes, reliquaque damnatos aliquos actus ex genere
tantum bonos, vitiosos tamen ex circumstantia ma-
lal, elicere, ut *Sapientia*. §. inducuntur damnati de præ-
teritis peccatis poenitentiam agentes: & *Luce* 16. di-
ties epilo ex affectu compassionis & misericordia
videbatur suorum fratribus salutem proeurete.

SECTO III.

De nonnullis difficultibus circa dæmo- num obstinationem & tristitiam.

PRIMA diffic. An tristitia, quæ de amissione beati-
tudine cruciat dæmones, spectet ad poenam *1. Difficultas*
sensus, an ad poenam damni. Sumitur hic poena
sensus, non quæ tantum sensum corporeum lœdit,
sed quæ cuicunque appetitu, etiam intellectuali,
contrariatur, & à *S. Tho.* 1. p. qu. 64. art. 3. corp.
dicitur *Renisus voluntatis ad id, quod est, vel non est.*
Duran. in 4. dist. 22. qu. 1. nu. 8. *Rubio* in 4. dist.
50. q. 2. *Sotus* dist. 16. qu. 1. art. 1. §. *Sed regas;*
& dist. 50. art. 4. concl. 1. *Molina* 1. p. q. 64. art. 3.
Vasquez ibid. disp. 242. cap. 2. affirman, pertine-
re ad poenam sensus, Fundamentum poena dam-
ni sufficienter & adequate discriminatur à poe-
na sensus, per solam priuationem boni debiti, in

S. poenam

poenam peccati/inflictam: patet in parvulis de-
cedentibus cum solo peccato originali, in quibus est
integra & tota pœna damni, quæ consistit in pri-
uatione beatitudinis debitis sine ullâ tristitia de a-
missâ: si autem dolor de beatit. amissâ pertineret
ad pœnam damni, non esset in illis integra pœna
damni: siquidem illos non cruciat dolor de amissâ
beatit. Contrà verò Scotus in. 4. dist. 50. q. 6. §.
*Ad 1. qu. Bannez 1. p. cit. dub. 1. Suarez lib. 8. de
angel. cap. 5. &c. affirmant, dolorem consequen-
tem damnum amissæ beatit. pertinere ad pœnam
damni. Dico. 1. Integra pœna damni essentialiter
saluator in solâ priuatione beatit. amissæ. Hoc
probat fund. prioris sent. & exemplum de parvu-
lis, in quibus est integra pœna damni essentialiter:
neque enim ad essentiam talis pœnæ necessarium
est, ut illa sit positivè nolita, seu involuntaria, ut
Scotus contendit; sed sat est, ut recipia inferat dam-
num ob culpam commissam, etiam si tale damnum
à re cognoscatur: ut patet in parvulis, in quibus e-
tiam si ipsi ignorant, verè tamen & propriè priua-
tio supernat. beatit. habet rationem pœnæ damni.
Sicut igitur de essentiâ pœnæ, vel præmij non est,
ut cognoscatur; ita nec ut de cù quis doleat, aut
lætetur; quia per solam priuationem debitis beatit.
sufficienter distinguitur ab opposito præmio essen-
tiali beatit.*

57. Dico 2. dolor, qui ex apprehensione amissæ
beatit. consequitur, pertinet ad eamdem pœnam
damni, ut proprietas ad illam consequens. Fundam.
talis dolor est consequens, & accessorius ad pœnam
principalem, quæ est priuatio debitis beatit. nec à
puniente primariò intenditur: ergo non potest per
se pertinere ad pœnam sensus; nam hæc primariò
intenditur ab affligente: nec sequitur ut quid ac-
cessorium ad aliam pœnam. Confir. Ita se habet
tristitia in pœnâ, sicut gaudium in præmio: sed
gaudium per se consequens præmium beatit. perti-
net ad beatit. ut ipsius proprietas: ergo etiam tri-
stitia per se consequens pœnam damni, pertinebit
ad pœnam damni, ut ipsius proprietas.

58. Secunda diffic. An pœna damni sit inæqualis in
dæmonibus. Negat *Rubis* in 4. dist. 50. q. 2. art. 2.
Fundam. non potest hæc pœna esse in dæ-
moniis inæqualis, nisi ipsi fuerint ad inæquales gra-
dus beatit. ordinati: ut angeli malii ad nullum bea-
tit. gradum, sed potius ad pœnam fuerint ab exter-
no à Deo ordinati. Confir. si controversia est de
beatit. conferendâ; hæc neque æqualis est, neque
inæqualis quia nulla beatitudo conferenda erat an-
gelis malis: Si de beatit. possibili; omnium dæ-
moniorum beatitudines possibles sunt æquales; quia
omnes creature intellegitales sunt æqualiter bea-
tificabiles. Affirmant *Scotus* in 4. dist. 50. qu. 6. §.
*Ad 1. qu. Suppl. Gabrie, in 4. dist. 44. qu. 3. art. 1.
Fund. oppo-
sitione.*

59. Fundam. omnes angeli siue boni,
siue malii, ad inæquales beatit. gradus fuerint à
Deo ordinati: ergo sicut qui steterunt inæquales
consecuti sunt beatit. gradus; ita qui ceciderunt
inæquales damni pœnas contraxerunt: nam pri-
uati sunt iis gloria gradibus, quos accepissent, si
stetissent: at illi inæquales fuissent in omnibus: er-
go & eorum priuatio, in quâ damni pœna forma-
liter consistit, inæqualis est in omnibus.

60. Dico; pœna damni est inæqualis in dæmoni-
bus specie differentibus; æqualis in tantum numero
discretis Fund. ex dis. 18. sect. 5. Angeli accepertunt
dona gratuita iuxta quantitatem & proportionem
donorum naturalium: ergo qui specie differenti, in-
æqualia; qui tantum numero, æqualia dona gratuita
accepertunt; ac preinde illi ad inæquales, hi ad æqua-

les beatit. gradus ordinati fuerunt. Igitur in dæmo-
nibus specie distinctis pœna damni est inæqualis;
cum sit priuatio inæqualium beatit. graduum, quos
per inæqualia merita ab inæquali gratiâ & auxilio
profeta accepissent, si stetissent. Contrà verò in
dæmonibus solo numero discretis pœna damni est
æqualis; cum sit priuatio æqualium gloria gra-
duum, quos per æqualia merita ab æquali gratiâ &
auxilio profeta accepissent, si stetissent. Ex hæc
æquali vel inæquali pœnâ damni, sequitur æqualis
vel inæqualis tristitia in singulis de bono amissio.
Vnde probabile est, ad acerbiorum damnatorum
pœnam, unumquemque damnatum necessariò ap-
prehendere amissam beatit. secundùm illum inten-
sionis gradum, secundùm quem illi contigisset, si
diuinæ gratiæ cooperatus fuisset. Ad fund. *Rubio*.
dist. minor: non fuerunt angeli malii ad beatit. ordi-
nati, absolutè, concedo; sub conditione, nego, nam *ad fund.*
hoc ipso, quod acceperunt gratiam, per eam fuerunt
ad gloriam ordinati, si cum acceptâ gratiâ cooperati
fuerint. Et quia inæquales in naturâ cum inæquali
gratiâ, per inæqualia merita ad inæquales beatit.
gradus; in naturâ verò æquales cum æquali gratiâ,
per æqualia merita ad æquales beatit. gradus ex di-
uinâ ordinatione perucnissent: ideo dannati in-
æqualis naturæ, inæquali beatit. damnum; æquals
verò naturæ, æquale sunt damnum consecuti. *Ad conf.*
confirm. controversia est de beatit. conferendâ,
non absolutè, sed sub conditione, si cooperati fu-
sent cum gratiâ, quam acceperunt.

Tertia diffic. An cum summâ tristitia, quam dæ-
mones patiuntur, aliquam delectationem interdum *3. Diffic.*
admittant. Affirmant *S.Tho. 1. p.q. 64. ar. 3. ad 1. & in 4. dist. 45. q. 2. ar. 2. qu. 1. ad 4. Alens. 2. p.q. 100. me. 4. ar. 1. & 2. Gregor. in 1. dist. 1. q. 2. ar. 2. ad 5. con. 2. concl.*
*Suar. lib. 8. de angel. c. 15. Prob. 1. ex August. 19. 1. lib. 2. Prob. ex de Gen. con. Manich. cap. 17. vbi loquens de potestate, August.
quam in sui pœnam dæmon habet supra eos, qui diuina præcepta contemnunt, addit: Et inde maior est, quia de hac tam infelici potestate latetur. 2. delecta-
tio per se consequitur ad rei optatæ consecrationem: Ratione.*
sed dæmones vehementer optant, homines iustos
tentatione vincere: ergo de consecrata victoria de-
lestantur, iuxta illud: *Qui tribulavit me, exultabunt, si
motus fuero.* Negant verò, & probabilius, *Gabriel in 2. dist. 7. q. vn. ar. 3. ad 1. Bannez 1. p. cit. dub. 2. Molina ibid. dis. 3. usq. dis. 24. c. 3. Fundam. summus do-
lor, quem de amissâ beatit. & igne, eos perpetuò
cruciante, patiuntur, non permittit eos, veram dele-
ctionem de re ullâ capere: nam sicut beati nul-
lam possunt cum beatit. tristitiam; ita damnati
nullam cum miseria voluptatem admittere: cum
non minus summus dolor veram latitiam, quam
summa voluptas verum dolorem à subiecto natura-
liter repellat: vnde miraculum fuit in Christo,
quod cum summâ fruitione diuinæ essentiae verum
admisit dolorem. Maior igitur oppositi fund. in-
telligenda est, quando subiectum est capax delecta-
tionis, cuiusmodi non est appetitus dæmonis, pro-
pter summum dolorem & tristitiam, quâ perpetuò
cruciatur. Ceterum *S.Tho. & Augst. explicandi sunt S.Tho Aug.*
causaliter, non formaliter: quia dæmones iustos *explicandi*
vincendo consequuntur id, quod illis aptum foret
delectationem parere, si aliunde capaces essent. Sic
ut idem Doctor *S. docet*, Angelos beatos compati
nostris malis, non formaliter, cùm non sint com-
passionis capaces, sed causaliter.*

Quarta, An dæmones cessare possint à pœnis, quas
patiuntur. Affirmate videtur *Scotus* in 2. dist. 7. q. vn. 4. Dis. *64.*
*q. Refat nunc, & in repor. q. 3. oppositū tamen docet in 4. dist. 44. q. 2. §. De 2. ad 2. Quæ sent. cōmunijs procul
dubio*

Negativa
sens. verior
& communior.

65.
5. Difficil.
tas Affir.
mas.

66.
Opposita
sent. esse
muniō.
Fund.

67.
6. Difficil.
tas Respon.
dentes
affirmantur.

68.
7. Difficil.
tas Respon.
firmas.

69.
Responde.

dubio vera est, ex his Scriptur. quæ testantur, pœnam damnatorum esse perpetuam, & numquam extinguedam, Matth. 25. Merci 9. Isaie 66. Vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur. Fundam. alioqui possent damnari contra diuinum decretum ab omni pœnâ afflittiā se liberare. nam apprehensio, & tristitia de beatit. amissâ, in quibus eorum pœna principaliter consistit, non pendas à liberâ voluntate ipsorum, sed à Deo, medio igne tartareo, quo ut instrumento obedientiali Deus physicè præuenit eorum intellectus & voluntates ad huiusmodi pœnarum apprehensionem, & tristitiam efficiendam.

Quinta, An peccata, quæ in statu damnationis dæmones committunt, imputentur illis ad pœnam. Affirmat Richar. in 2. disp. 7. art. 2. qu. 2. vbi docet, omnia peccata, quæ dæmones committunt usque ad diem iudicij imputari illis ad pœnam, secus post diem iudicij, post quem nullus actus malus à dæmonie commissus punietur nouâ pœnâ, sed ipse actus erit dæmoni pœna. Verum contraria sent. est commun. Fundam. sunt in termino, in quo ex diuinâ lege nulla debetur illis noua pœna essentialis, sicut nec beatis nouum præmium essentialis, sed tantum pœna, aut præmium accidentale. Est autem hæc pona accid. ipsa tristitia, quam secum adfert peccatum, quatenus suâ naturâ est dissonum naturæ rationali. Sieut præmium accidentale, quod ex liberis actibus honestis percipiunt beati, est delectatio & incunditas, quam secum adfert actio studiosa, quatenus naturæ rationali consona est.

Sexta; An dæmones sint certi de æternitate sua damnationis? Resp. affirmatiū: tum quia dæmones & reliqui damnati certi sunt, se esse omni auxilio supernat. priuatos, sine quo certò sciunt; se veram pœnitentiam agere non posse; nec sine verâ pœnitentia peccatum remitti; perseverante peccato perseverare cum ipso pœna reatum: ergo à primo ad ultimum certi sunt damnati de æternitate sua damnationis: tum quia hæc pœnarum æteritas fuit angelis malis intimata cum ipsâ damnationis sent. quando fueront è cælo expulsi; ex illis Matth. 25. Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & Angelis eius. ille quippe verbis & intimatur sententia æternæ damnationis hominibus, & insinuatur æterna pœna dæmonum, cum eodem tartareo igni utriq; declarerentur æternum cruciandi. Quam damnationis æternitatem probabile est, dæmones reliquoque damnos acti semper ac necessariò considerare, cum talis consideratio pendaat ab igne tartareo, ut instrumento Deicium ipsorum intellectu acti concurrente.

Septima; An dæmones sint capaces præcepti de non malè operando. Resp. affirmatiū: ratio; præceptum dari potest de actibus liberis: cum autem probatum sit, dæmones liberè suos actus malos operari, possunt habere præceptum, ne malè operentur. Dices. Non est homo capax præcepti de vitanda omnibus venialibus: ergo nec dæmon de vitanda omnibus mortalibus. nam maiorem difficultatem habet dæmon ad vitanda omnia mortalia, quam homo viator cum ordinario auxilio gratus ad vitanda omnia venialia: sed propter maximam difficultatem, quam habet homo ad vitanda omnia venialia, non est capax præcepti. ergo nec dæmon ad vitanda omnia mortalia. Resp. dist. antec. non est homo capax præcepti vitandi omnia venialia ex genere, nego; non est capax præcepti vitandi omnia venialia ex surreptione, concedo. Quare neg. conseq. nam mortalia dæmonis comparantur venialibus, quæ ab homine committuntur

De Nat. Angelor. Tom. I I.

ex genere, non ex surreptione. nam dæmon sensus per habet, vel saltē habere potest perfectam aduentientiam ad malum, quod operatur; quam non semper habet, vel habere potest homo, cuius iudicium; ad perfectam libertatem requisitum, sèpè obruitur à tensu rationem præveniente. Quod si aliqua peccata ex surreptione committit dæmon, de illis vitandis non posset habere præceptum. Vnde Ad prot. nego, hominem esse incapacem præcepti vitandi conj. venialia propter difficultatem, sed propter imperfectionem aduentientie, quæ bonum semper est in ipsius liberâ potestate. At dæmon esto magnam habeat difficultatem vitandi peccata, semper tamen habet, vel habere potest perfectam aduentientiam de illorum malitiâ.

Octaua; An in dæmones eadat obliuio. Affirmant Bonav. in 2. disp. 7. p. 2. art. 1. qu. 2. Richar. art. 8. Difficil. 3. qu. 1. de obliuione actuali, negant de habituali. Fundam. obliuio habitualis consistit in corruptione speciei actus præteriti; actualis in inconsideratione obiecti debiti: sed dæmones nullas species, quas semel habuerunt, amittunt; cum tamen sèpè cesserent considerare, quæ deberent, cuiusmodi sunt beneficia à Deo accepta: ergo non habent obliuionem habitualem, habent tamen actualē.

Dico: nulla obliuio, nec habitualis, nec actualis propriè dicta cadit in dæmones. Fundato. obliuio non est voluntatia, sed involuntatia obiecti in cogitantia. non enim obliuisci dicimur, cum voluntariè nolumus, quæ tamen possemus, aut etiam deberemus, cogitare: sed cum volumus, & defecū memorie non valeamus cogitare. Dæmones autem etsi multa voluntariè non considerant, quæ possent & deberent, numquam tamen defectu memorie semel habitus impediuntur à consideratione rei, quam ipsi nolunt considerare. quia cum Rasio, ipsi sint in continuâ consideratione propriæ naturæ, in quâ conservantur omnes species actuum præteriorum, sine illâ difficultate possent, si vellet, intellectum applicare ad quamcumque speciem præteriti actus cogitandam, eaque mediante ad actum vel obiectum, alias cogitatum, recognoscendum.

SECTIO IV.

Quo pacto dæmones torqueantur ab igne corporeo?

CERTVM est, dæmones torqueri ab igne corporeo: ex Matth. 25. Discedite à me maledicti in ignem æternum, paratum diabolo, & Angelis eius; nempe ad cruciandum, iuxta illud Luca 16. Crucior in flammâ. Quam veritatem Mayo. in 4. dist. 49. Mayronus qu. 2. putat esse de fide. Accedit auctoritas Patrum p[ro]p[ter]as esse de & Scholast. id de vero igne interpretantium. Origines dom. 9. in Diversos fine: Gebenna ignis cum sit corporeus, & in se missos reprobos corporaliter exurit. Nec studio humano succeditur, nec lignu nutritur, sed creatus semel durus inextinguibilis; & succensione non indiget, & ardore non caret. Basilius orat. 23. de futuro iud. Basilius initio: Mense agita ignem illum, qui in tenebris non lucet: vnde quidem facultate præditus est, at luce caret Aug. lib. 21. de ciuit. c. 10. iuxta Gregorius l. 4 c. 29. Terreni spiritum per ignem dicimus, ut in tormento ignis Augustinus. videndo, atque sentiendo puniatur. Ignem namque eo ipso Gregorius. patitur, quod vides: & quia cremari se aspicit, crematur. Sicca

Laurentius
Inflamian.

73.
Aliquis
ignem me-
taphorice
explicare.

74.
Disputatur
a Patrib.

Explicatur
Patres.

Cur ignis
assumpsius.

75.
Difficilias
Ratio dubit.

76.
1. Senti.
Sed displi-
ces.

Sicq; fit ut res corporea incorpoream exurat, dum ex igne visibili ardor ac dolor inuisibilis trahitur: ut per ignem corporeum mens incorporea, etiam incorpoream flamma crucietur. Et ne docere videretur, solâ apprehensione ignem infernalem rebellis spiritus cruciare, addit: Quamvis colligere ex dictis Euangelicis possumus, quia incendium anima non solum videndo, sed etiam experiendo patiatur. Confirmat exemplo epulonis, qui in inferno existens fatebatur, se infernali flammâ cruciari. Laur. Iustini de casto connub. cap. 16. post init. Ignis est ibi corporeus, inextinguibilis, carens necessitate fomentis materialis, diuina tamen virtute corpora concremans, spiritus autem non calefaciens, sed crucians. Luce quidem ad pœnam, minimè tamen ad consolationem. Non desunt tamen Patres, qui ignem inferni metaphoricè interpretantur pro dolore & tristitia spirituali, quâ dæmones anguntur ex ammissione æternæ felicitatis. Ita Ambros. in 14. cap. Luca fine. Hierony. in 65. cap. Isaie Istrumus erunt, &c. inclinat Damasc. lib. 4. fidei cap. vlt. dum negat, ignem inferni esse materialē: ut probabile refert August. l. 21. de ciuit. cap. 9. Verūm hæc sent. à Schol. & reliquis Patrib. non admittitur, nisi à Duran. in 4. dist. 44. qu. 11. num. 9. qui solum per quamdam similitudinem, & adaptationem docet, spiritus torqueri ab igne, quatenus eorum tristitia, quam ex ammissione beatit. concipiunt, explicatur per ignem, qui est omnium elementorum maximè actiuus, ac sensus afflictiuus.

An ignis gehennalis sit eiusdem speciei & naturæ cum nostrarū? Affirmatiua pars communiter doceatur: quia verba Scripturæ sunt propriè explicanda, ubi nullum sequitur absurdum. Vnde si interdum Patres id videntur negare, aut dubitare, ut cit. Damasc. &c. explicandi sunt, aut de effetu, quem ignis ille causat in substantias spirituales; aut vocant illum immateriale, ex eo quod duraturus sit æterno tempore, absque pabulo, ad instar reispiritualis. Ratio autem, cur Deus voluerit ignem portius, quam quodlibet aliud elementum ad torqueudos spiritus assumere, ea est; quia posito quod Deus assumere voluerit ignem, ut magis aptum instrumentum ad concremandā corpora hominum damnatorum, eodem etiam decrevit cruciari spiritus.

Quare sola Schol. concertatio supereft de modo, quo possit ignis corporeus spiritus torquere. Ratio dub. ignis torquet sensum, mediâ qualitate doloriferâ corrupte proprium temperamentum sensus, cuius capax non est spiritus: cum nec capax sit qualitatis corporeæ, qualem immittere potest ignis; nec per eam priuari possit aliquâ qualitate perfectiâ proprij esse. Propter hanc difficult. multi censem, nullam huius rei reddi posse rationem, auct. August. contenti 21. de ciuit. cap. 10. vbi docet Miris, veris tamen modis posse incorporeos spiritus pena corporalis ignis affligi, accipientes ex ignibus pœnam; non dantes ignibus vitam. Ceteri in varias abierte sent.

Prima fit Henrici quodlib. 8. qu. 34. fine, affirmantis, Deum imprimere spiritui qualitatem, quâ capax fiat ignei ardoris formaliter cruciantis. Sed contrâ: Si incorporea est hæc qualitas, adhuc eâ positâ, manet spiritus incapax alterationis corporeæ ab signe prouenientis. Si corporeæ; eadem ratio est de ipsâ, ac de qualitate ab igne causandâ. 2. esto per qualitatem additam fieret spiritus capax calefactionis corporeæ, non tamen propter hoc capax fieret doloris & sensationis corporeæ: nam hæc essentialiter supponunt temperamentum corporeum, cuius destruenda est qualitas dolorifera, ab obiecto noxiu immissa. Esto igitur in dæmonie reciperetur calefactio, quia tamen illa nulli temperamento, aut qualitatibus conservatim propriæ substantiæ dæmonis

aduersaretur, non posset esse doloris obiectum; quia hoc est qualitas dolorifera sensu percepta. Secunda Bacho. in 4. disp. 46. art. 2. docentis, ignem inferni 2. sent. realiter torqueat spiritus per calorem spiritualem in ipso existente; nam sicut anima rationalis integratur ex gradu spirituali & corporeo; ita forma accidentalis caloris ex virtute materiali, & spirituali; aut certè potest Deus imprimere igni huiusmodi potentiam spirituali, quæ spiritualiter agat in spiritum. Sed contrâ: falsum est, calorem constare ex gradu materiali & spirituali: sicut nec anima rationalis, quæ virtualiter tantum, non formaliter continet gradum corporeum. 2. esto Deus imprimat igni vim actiuan spirituali; adhuc non apparet, quo pacto possit ignis per huiusmodi virtutem spiritum torqueat; cum per illam non possit, nisi qualitatem aliquam spirituali in spiritu causare, quæ ut possit illi esse tristitia obiectum, deberet esse corruptiu alicuius qualitatis perfectiæ, quod ha- & tenus ab ipso probatum non est.

Tertia assertit, dæmones torqueri ab igne, quatenus illum apprehendunt ut sibi noxiu. Tribuitur Auten. 9. Met. cap. vlt. Et prob. 1. ex Gregorio sis. 3. sent. qui docet, spiritum torqueri ab igne videndo tantum & aspiciendo. 2. Potest dæmon simplici complacentiâ gaudere de re impossibili, apprehensa ut possibili: ergo simplici disPLICITENTIA tristari poterit de re impossibili, apprehensa ut possibili: ergo poterit tristari de igne, apprehenso ut noxio, etiam si recipiat sibi noxiu non sit. Sed contrâ: dæmon non ^{Sed refut.} possit tristari de igne ut sibi noxiu, nisi apprehen- ^{deret illum ut} disconuenientem propriæ naturæ; non absolute, quia talis error nequit cadere in intellectum angelii, qui per peccatum non amisit naturalem scientiam de rebus naturalibus? Nec noxiu ex hypothesi; nam non est satis ad explicandam acerbissimam pœnam ignis, quæ ut à Scripturâ & Patribus describitur, plus aliquid significat, quam simplicem duntaxat disPLICITENTIAM de igne apprehenso ut noxiu tantum ex hypothesi. Confir. ut re- & t. ex August. arguit Mayo. in 4. dist. 49. qu. 2. non potest alius esse factus ac falso miser, sicut nec factus ac falso beatus: esset autem dæmon factus ac falso miser, si tantum falsa apprehensione torqueceretur.

Ad aut. Gregorij resp. cum se satis explicuisse, dum ibid. subdidit, Incendium anima non solum videndo, sed etiam experiendo patiatur. Ad 2. patet. Quarta Sot. in 4. dist. 50. qu. vn. art. 2. quam sequitur Valen. 4. sent. 1. p. qu. suâ 15. pu. 3. Albertinus corol. 4. ex principio Sot. Valen. 2. philos. opinantis, ignem torquere spiritus, quia efficit in illis tristitiam, quam effecturus est in animabus corporibus coniunctis. Quod non aliunde probat, nisi quia hoc habet ignis ille tartarus ut instrumentum Dei, ut talem possit tristitiam efficeret in dæmones, quam in animas, qualem effecturus est in animas corporibus coniunctas. Sed contrâ: 1. implicat, eamdem tristitiam ignem cau- ^{Sed refut.} sare in animâ separata, quam causat in coniunctâ, medio dolore sensibili, nam tristitia, quæ est in coniunctâ, habet pro obiecto noxiu præsens, sensatione perceptum; tristitia, quæ est in separata, habet pro obiecto noxiu absens, futurâ sensatione percipiendum. Quare differt sicut dolor, qui versatur circa malum præsens, & timor, qui versatur circa malum absens. 2. esto possit anima separata elicere actum tristitiae de combustione futurâ, quem elicitura est de combustione præsenti; adhuc nequit cum elicere dæmon, quia nequit dæmon apprehendere combustionem ignis ut sibi noxiu, cum non sit combustionis capax. Dæmon autem nequit tristari, nisi de obiecto apprehenso ut sibi noxiu;

Disputatio XXI. De pœna dæmonum. Sectio IV.

209

81. Noxio: ne quis autem apprehendere obiectum ut si-
bi noxiū, quod recipi noxiū non est, cūm ne-
queat in rebus naturalibus evidenter errare. Dicere
autem, quod talē apprehensionem imprimat
Deus, repugnat summae eius veracitati.

5. Sent. Quinta docet, ignem torquere spiritus obedienti-
aliter, producendo in illis qualitatem spiritualem,
foedantem eorum substantias: ex qua deturpatione
dæmones maximam concipiunt tristitiam, appre-
hendentes illam ut disconuenientem propriæ natu-
ræ. Hanc sequitur Suar. lib. 8. de angel. cap. 14. proba-
bilem putat Zumel 1. p. q. 64. ar. 4. q. 3. concl. 1. refert
& impugnat Duran. in 4. dist. 44. q. 11. & Bannez 1. p.
cit. dub. 3. Fundam. hæc optimè explicat, quo pacto
spiritus verè & realiter, & non tantum fictè & per
apprehensionem torqueatur ab igne corporeo. Nam
vix anima coniuncta corpori patitur ab igne, quate-
nus signis viendo corpus causat qualitatem dolorife-
ram in sensu, proprij temperamenti corruptiām,
qua sensatione percepta est obiectum doloris exi-
stentis in appetitu sensitivo: ita ignis tartareus, vt
instrumentum Dei torqueat dæmones, cauſando in
illis qualitatem spiritualem, eorum naturæ discon-
uenientem, qua et impressa propriæ substantiæ, est
obiectum tristitie. Et doloris spiritualis existentis in
appetitu intellectuali ipsorum: dicique potest qua-
litas dolorifera, quia est obiectum doloris spiritua-
lis non minus, quam qualitas corporea recepta in
organo tactus, est obiectum doloris sensitivi exi-
stentis in appetitu animalis. Sed contrà, ut optimè
cit. Durand. vt qualitas aliqua sit afflictiva, debet esse
abiectua seu destructiva formæ conuenientis sub-
iecto: at non appareat, quam formam conuenientem
substantiæ angelicæ destruat hæc qualitas. Nam hæc
per aduersi. immediatè recipitur in substantia ange-
li: hæc autem non potest minui in se, cūm sit indi-
vidibilis; nec ratione alicuius habitus, vel actus;
nam hi immediatè recipiuntur in potentiss. Maior
prob. nulla qualitas est formaliter disconueniens
ratione receptionis præcisè, sed ratione expulsonis
formæ subiecto conuenientis; sc. nisi qua illam à
proprio & connaturali statu ac dispositione detur-
bat. Respondeat Suarez. I. neg. minor. nam posset dici,
quod hæc qualitas opponatur gratiæ, saltem mora-
liter, & secundum congruentem rerum ordinem.
2. neg. maior. nam licet in alteratione materiali
qualitas dolorifera non fiat sine abiectione seu ex-
pulsione qualitatis oppositæ, tamen dolor non so-
lum est de priuatione formæ conuenientis subiecto,
sed etiam de qualitate dolorifera positivè inhærente,
& præternaturaliter afficiente corpus: ergo ei-
iam in alteratione spirituali nulla abiiciatur for-
ma conueniens subiecto, adhuc positiva qualitas
præternaturaliter inhærens, & afficiens substan-
tiæ, potest esse sufficiens obiectum tristitie.

84. Sed contra 1. nihil potest gratiæ, nisi
quod opponitur amicitia Dei: nulla autem qualiti-
tas à Deo producta opponi potest amicitia erga
ipsum. Maior prob. gratia ex Trident. sess. 6. cap. 7. est
amicitia creaturæ erga Deum: ergo nihil potest illi
formaliter opponi, nisi quod disponit ad iniuriam
cum Deo. Confirm. gratia est quædam participa-
tio diuinæ naturæ: ergo qualitas, qua opposi-
tur gratiæ, aliquo modo opponitur naturæ diuinæ:
repugnat autem, Deum producere qualitatem sua
naturæ oppositam. Quia solum peccatum opponi-
tur naturæ diuinæ, etsiq; amicitia, cūm omne aliud
ens sit aliqua participatio naturæ diuinæ: implicat
autem, Deum producere peccatum: ergo. Contra 2.
in sent. Suarez, quamdiu qualitas non apprehenditur
ut priuativa propriæ dispositionis, non apprehen-

ditur ut disconueniens propriæ naturæ: nō appre-
henditur ut deiectua naturæ à suo connaturali statu;
non n. natura à suo connaturali statu deicitur per
formæ receptionem, sed per priuationem propriæ
perfectionis. Confirm. Repugnat, dari qualitatem ^{Natura dæmoni}
naturali, qua non sit alicui subiecto connaturalis. ^{qualitas na-}
At non potest hæc qualitas alteri subiecto, quam ^{natura, qua}
spirituali esse connaturalis; cūm nequeat accidens ^{non sit alicui}
spirituale esse connaturale subiecto corporeo. Ergo ^{natura,}
falsum est, huiusmodi qualitatæ esse præternatu-
rale substantiæ angelicæ. Maior est Suarez. I. 2. de
malitia pecc. disp. 7. sent. 3. n. 9. & in metaph. disp. 11. sent.
1. n. 11. & 12. vbi ait, non posse dæci qualitatem,
qua alicui subiecto, connaturalis non sit; nec ali-
quam formam, qua solum ratione suæ beatitudinis po-
sitius sit mala alteri: sed in tantum docet, esse ma-
lam alteri, in quantum priuat illud aliquæ bonita-
te, aut perfectione debitâ.

86. Sexta docet, ignem corporeum torquere spiri-
tus, vel per modum carceris detinentis illos in cer-
to loco, ne pro ipsis libito ubique vagari pos-
sint; vel per modum obiecti determinantis illos ad
continuam considerationem sui, ne expeditè va-
leant ad alia obiecta cogitanda conuerti: S. Thom.
1. p. q. 64. ar. 4. præcipue in argum. Sed contra, & ad 3. &
4. con. gen. c. 90. Scotti in 4. dist. 44. q. 2. 9. De 2. & com-
munis Scholast. in 4. dist. 44. Hæc ratio est vera, sed
insufficiens: addendum censeo, ignem inferni tor-
quere spiritus, iugiter concurrendo ut instrumen- ^{Addendum}
tum diuinæ iustitiae ad actum tristitie, quam dæ-
mones conceperunt de amissa beatitudine, illum
intendendo ultra gradum, quem ipsi naturaliter in-
tenderent. Prima pars prob. ignis apprehensus ve- ^{quid?}
carcer in pœnam patrati criminis à supremo iudice ^{Prob. 1. pars.}
constitutus, non potest non vehementer cruciare
dæmones, qui omniam excellentiam naturæ, &
innatum libertatis amorem, maximè tristatur, quod
in pœnam suorum delictorum, tam vilem in locum,
ac obiectum elementum, velut in carcere perpe-
tuò detrudantur, vt non eâ, quâ possent, valeant li-
bertate frui. Indicat hoc desiderium petitio illa, quâ
^{87.} Luce 8. dæmones Christum rogabant, ne illi impera-
ret, vt in abyssum irent, ne ibi carceris pœna puni-
rentur, vt multi SS. Patres colligunt ex Matt. 8. Quid
nobis, & tibi, Iesu fili Dei: venisti hic ante tempus tor-
quere nos? hoc est ante ultimi iudicij diem, in quo
omnes dæmones, qui nunc permittuntur ad exer-
citium electorum in hoc ære vagari, in infernum
detrudentur, vt in perpetuum carcere, iuxta illud
Iude: Angelos, qui non seruauerunt suum principatum, in
iudicium magni diei vinculu eternu sub caligine reserua-
uit. Magna item pœna est, non posse dæmones,
propter necessariam apprehensionem ignis diuinæ
iustitiae vindicis, ad alia obiecta expeditè conuerti.
Dixi, expeditè: nam simpliciter possunt ad alia ob-
iecta conuerti, non tamen cum ea intentione, quâ
possent, si à necessaria apprehensione ignis non de-
tinenerentur, à qua nequunt se dæmones liberare,
cum necessario adstringantur ab igne, effectiuè
concurrente ad necessariam apprehensionem ipso-
rum. Quid pœna tantò, inquit Scottus, est moleſtior
privore, quid est potentia nobilioris, qualis est intellectus,
retardatius. Dices. Hoc genus pœnae non saluat 1. ^{88:}
cur potius igne, quâm alio elemento vtatur Deus ^{Obiūs!}
in vindictam angelicæ superbitæ. 2. non saluat in-
equalitatem pœnae pro vniuersaliusque delicti gra-
uitate; nam eadem pœna carceris puniuntur om-
nes. Respondeat quod ignis sit futurum instru- ^{Resp. saluans}
mentum ad cremanda corpora hominum dæmoni- ^{primum.}
corum, congruentius fuit, vt ad hoc etiam munus
assumeretur. 2. adhuc positâ eadem materiali pœ- ^{Secundum?}

nā carceris, potest pena esse inaequalis per respectum ad nobiliores, vel ignobiliores personas, quā patiuntur. Probabile n. est, quod angelī fuerunt natura præstantiores, ed. grauius peccasse: quia peccaverunt ex maiore notitia obiecti; & intensius: sed quod personæ sunt digniores, ed. magis sentiunt eamdem penam carceris, ut patet in hominibus.

89.
Secunda
pars prob.

Quod hæc ratio sit insufficiens, prob. plus aliquid indicant Scripturæ & Patres, quām solam localē, aut intentionalem detentionem in igne infernali, Luce 16. Crucior in hac flamma; quod proculdubio plus aliquid ianuit, quām solam detentionem. Præterea Patres penas ignis purgatorij præferunt quibuscumque penas huius vitæ. Si autem tantum cōfisterent in locali, vel intentionali detentione animalium, non excederent dolorem, quem Martyres ex incendio ignis in hac vita percipiunt; cū longè maior sit dolor, quem ex combustionē corporis anima patitur, quām ex alligatione ignis localiter detinantis. Vnde vterius lequeretur, acrius torquendas esse animas post diem iudicij, quām demones: nam animæ non solum cruciabuntur igne, localiter ac intentionaliter detinente, sed etiam realiter corpora damnatorum hominum comburente.

90.
Quid ad
dendum:

Tristitia in
demonibus
spectat ad
penam domi-
ni, & seu-
sus.

91.
Conproba.

Saluator
dno.

92.
Obiectus.

Resp.

ab extrinseco principio totaliter, concedo; partialiter, nego: constat in actibus vitalibus intellectus & voluntatis, ad quos præter principia vitalia intellectus & voluntatis, effectiuè ad eorum actus cōcurrunt species & habitus. Non n. contra rationē actus vitalis est, ut ad illum effectiuè concurrat principium extrinsecum, sed ut ad illum non concurrat principiū intrinsecū vitæ: cū in de rationē actus vitalis cognitiū ac appetitio sit, ut per eum principium vitæ actiuè rendat in suum obiectum, repugnat, illum totaliter produci à principio extrinseco.

Obiectus 2. Repugnat, Deū ut causam particularem producere id, ex quo infallibiliter sequitur odiū sui: sed ex apprehensione penarum inferni, earumque tristitia infallibiliter sequitur in damnatis odiū Dei: igitur. Resp. dist. maior. repugnat, Deum ut causam particularem producere id, ex quo infallibilitate antecedente, & ex natura sua sequitur odiū Dei, concedo; ex quo infallibilitate tantum consequenti, & ex libera determinatione voluntatis creatæ, nego: ex apprehensione autem & tristitia penarum infernorum non sequitur odium Dei infallibilitate antecedente; nam, adhuc cā posita, posset vi libertatis creatæ non sequi odium Dei, sed tantum infallibilitate consequenti ex libera determinatione voluntatis creatæ.

Supersunt aliquæ difficil. Prima. In quo essentialiter consistat damnatio, reliquorumque damnatum infelicitas. Respondent Thomiste in apprehensione penarum: contrà Scotista, in tristitia, seu nolitione penarum, qui est actus voluntatis. Fundamentumque sent. contrariorum eadem est ratio. At in sent. Thomist. beatitudo consistit in apprehensione obiecti beatifici, in sent. Scotista, in actu voluntatis: ergo eadem erit ratio de opposita infelicitate. Infinita mea, sicut beatitudo essentialiter consistit in veroque actu visionis & amoris Dei, ut seq. to. ita & opposita infelicitas in veroque actu apprehensionis & tristitia de obiecto beatifico amissio.

Secunda. An infelicitas diuinitus esse queat cum visione & amore beatifico. Affirmat Mayo. in 4. diff. 2. difficult. 49. q. 2. fine. Verum opposita sent. verior est. Fund. damnatio felicitas damnatorum essentialiter includit apprehensionem amissionis felicitatis æternæ: repugnat igitur, ut quis actu fruatur Deo, & simul apprehensionem habeat amissionis felicitatis æternæ. Ni quis dicat, posse quempiam frui Deo ad tempus, & simul habere apprehensionem futuræ amissionis felicitatis æternæ. Tunc enim iste simpliciter esset infelix ex apprehensione futuræ amissionis felicitatis æternæ, & simul actu frueretur Deo, vi presentis visionis & amoris beatifici. Quo pacto non inferior, ista duo diuinitus simul cohæret posse. Cæterum an hie dicendus esset infelix, non arbitror: nam suprema infelicitas, qualis est damnatorum, excludit actualem possessionem summi boni: nec tamen dicendus foret beatus, quia beatitudo requirit æternitatem eiusdem beatit. ut seq. to.

Hæc habui, ô Beatusissimi Spiritus, quæ de vobis, vestrisque ram natiuis, quām infusis donis, dotibusque, diuturna lucubratione præmeditata, assidua Partium & Scholast. lectio obseruata, publicis priuationisque doctissimorum vitorum disputationibus discussa, ederem. Vos, si quid vere recteque dictum in iis agnoscitis, Deo, & vobis, quorum patrociniis hic labor à me suscepimus, adscribitur. Si quid vero falsum, si quid minus cautè recteque prolatum est, mes ignoranter ac imbecillitatē imputatote. Vnu à vobis pro hoc qualicumque in vos impenso labore efflagito, yestrū apud Celeste Numen patrocinium,

93.

94.

Prima diffi-

cultas.

95.

difficult.

49.

96.

Apostrophe

ad Angeles

brasos;

INDEX

DISPUTATIONVM ET SECTIONVM

HVIVS TOMI SECUNDI.

DISPUTATIO I. De Angelorum existentiâ.	
Q uam certum sit dari Angelos?	
DISP. 2. De principio productio Angelorū.	
Sectio. An omnes Angelī sunt à Deo immediatè producūti.	à nu. i
An virtus principalis creandi communicari possit creature?	13
An saltem communicari possit creature virtus instrumentalis connaturalis creandi?	48
An creatio communicari possit creature obedientiāliter?	61
An creatio actua sit in Deo?	70
An creatio re ipsa distinguitur à termino creato?	92
Quid sit creatio?	117
An creationi repugnet quavis dependentia ab alio ut à causa intrinseca?	134
An quodlibet ens possit esse terminus creationis.	160
An quod est naturaliter creabile sit diuinus generabile.	174
An creatio fieri possit in tempore.	192
An creatio re ipsa distinguitur à conseruatione.	208
Quid sit annihilation.	230
An possit creature eleuari ad annibilandum.	259
An Angelī fuerint ante hunc mundum corporeū.	270
In quo loco creatifuerint Angelī.	299
DISPVT. 3. De substantia Angelorum.	
Sect. An Angelī sint incorporei.	1
An sit possibilis natura intellectualis essentialiter ordinata ad componendum unum cum corpore sub ratione motoris & mobilis.	15
An possibilis sit in Angelo compositio purè spiritualis ex materia spirituali.	25
An Angelī realiter componantur ex essentia & existentia.	45
An Angelī sint naturā suā incorruptibiles.	100
An Angelī possint solo numero multiplicari.	119
An de facto omnes Angelī differant specie.	161
DISPVT. 4. De Assumptione corporum.	
Sect. An Angelī assumant corpora; & ex qua materia, & qua virtute, & per quam unionem illis vniuantur.	à nu. i
An possit Angelus propriā virtute formare corpus humanum, vel alterius perfecti animantis.	14
An Deus possit, & de facto aliquando corpus assumpti.	21
An anima separata valent corpora assumere.	34
An Angelus in corpore assumpto opera vita exercere valent.	54
DISPVT. 5. De loco Angelorum.	
Sect. An Angelī necessariò sint in aliquo determinato loco secundum propriam substantiam.	1
Per quid Angelī sint in loco formaliter.	30
An hac Angelī locabilitas sit formaliter diuisibilis.	69
An Angelus naturaliter possit esse in pluribus locis sumit.	84
An Angelus possit propriā voluntate esse in loco minore maximo.	95
An sphaera Angelī sit determinata quodad minimum locum diuisibilem.	109
An Angelus esse possit in loco punctuali.	118
An possint plures Angelī esse in eodem loco sumit.	131
DISPVT. 6. De motu locali Angelorum.	
Sect. An Angelī verè mouantur localiter.	à nu. i
An motus localis Angelicus sit aliquid intrinsecō inha-rens Angelō.	9
An si Angelus esset physicè unus corpori, moueri posset sine intrinseca mutatione sui ad motum solus corporis.	24
An possit Angelus motu discreto de extremo ad extremum sine medio moueri.	46
Qualis & quomodo sit motus Angelicus.	73
An Angelus in puncto constitutus possit localiter moueri.	80
DISPVT. 7. De potentia motiva Angelorum.	
Sect. Quanta sit potentia motiva Angelorum?	1
An & quomodo potentia motiva distinguatur à substantia & reliquis potentij Angelī.	15
DISPVT. 8. De actu intelligendi, & potentia intellegiua Angelī.	
Sect. An actu intelligendi distinguiatur à substantia Angelī.	à nu. i
An proximum principium intelligendi re ipsa distin-guiatur à substantia Angelī.	13
An in Angelī sit intellectus agens & possibilis.	43
Quoniam sit adequatum obiectū intellectus Angelici.	60
An intellectus & voluntas Angelī specie differant ab intellectu & voluntate anima rationali.	79
DISPVT. 9. De medio cognitionis Angelicæ.	
Sect. An nudus intellectus Angelicus absque intrinseca determinatione ex parte obiecti sufficiens sit ad cognoscendum quodcumque obiectum.	1
An intellectus Angelicus cognoscat seipsum & reliquias proprietates naturæ, absque obiectivo concursu earum.	27
An possit intellectus Angelicus propriam essentiam non solum per seipsum immediate, sed etiam per speciem à se distinctam naturaliter intelligere.	46
Per quid intellectus Angelicus determinetur ad intelligenda obiecta extra se.	56
An Angelus propriā virtute species sibi comparatibus.	80
An species intelligibiles habeat Angelus à natura ipsa congenitas, an à Deo immediate infusa.	94
Quo pacto species determinent intellectum Angelicum ad notitiam obiecti.	113
An species possit esse plurimum retam distincte representativa?	119
An sit producibilis species representativa infinitorum obiectorum.	141
An quo superior est Angelus, et per uniuersiores species intelligat?	182
Quo pacto Angelī superiores intelligant per species uniuersiores?	192
DISPVT. 10. De cognitione Angelorum respectu immaterialium.	
An Angelus naturaliter cognoscere possit Deum quiditatim per propriam speciem distinctam eius essentiam representantem.	à nu. i
DISPVT. 11. De cognitione Angelorum respectu materialium.	
Sect. An Angelī cognoscant futura contingentia ex causis naturalibus.	1

INDEX DISPUTATIONUM ET SECTIONVM.

<i>An & cur futura libera naturaliter ignorantur ab Angelis.</i>	15	<i>misse, usque ad destructionem ad inferos, fuerint in Angelis malis meritoria essentialis pena positiva ignis & crucis.</i>	152
<i>Cur Angelus futura contingentia, quorum species habet, certe praeconoscere non possit.</i>	43	<i>Angeli mali quid excellentioris fuerunt natura, eò masorem sibi penam meruerint.</i>	156
<i>DISPUT. 12. De cognitione secretorum cordium.</i>		<i>An tantumdem penam promeriti sunt mali quantum premij boni.</i>	157
<i>Sect. An Angelus propriâ virtute certo & intuitu cognoscat nostra aut alterius libera cordis secreta?</i>		<i>DISPUT. 19. De custodia & tutela Angelorum.</i>	
<i>Quenam sint secreta cordis, qua Angelus naturaliter cognoscere non potest.</i>	36	<i>Sect. An singuli homines singulos habeant Angelos ad suam tutelam destinatos.</i>	2
<i>DISPUT. 13. An Angeli propriâ virtute cognoscere valent obiecta supernaturalia.</i>		<i>A quo tempore, & quousque tutelares Angelis nostri curam gerant.</i>	19
<i>DISPUT. 14. De modo & proprietatibus cognitionis Angelicæ.</i>		<i>An Angelus in custodiam hominum deputatus sint ex infimo ordine ultima hierarchia.</i>	33
<i>Sect. Qualis sit cognitio Angelica?</i>	1	<i>An quilibet homo prater Angelum bonum, habeat etiam malum sibi peculiarius deputatum.</i>	42
<i>An ex frequentatis actibus naturalibus intellectus & voluntatis significatur in Angelis habitus acquisitus?</i>	14	<i>An quilibet homo in quocumque statu constitutus suum habeat peculiarem Angelum custodem.</i>	51
<i>DISPUT. 15. De locutione Angelorum.</i>		<i>An Christus habuit Angelum custodem.</i>	56
<i>An & quâ ratione Angelis in uitam alloquantur.</i>		<i>An Deipara habuerit Angelum in sui custodiam.</i>	60
<i>DISPUT. 16. De illuminatione Angelorum.</i>		<i>An omnes homines, etiam infideles, præsciti, & peccatores, proprium habeant Angelum tutelarem.</i>	65
<i>Sect. An Angelis inferiores illuminantur à superioribus.</i>	1	<i>An Adamus & reliqui homines in statu innocentia habuerint Angelum custodem.</i>	72
<i>Quid sit illuminatio, & quo pacto à locutione discriminetur?</i>	17	<i>An homo in pura natura constitutus habiturus fuisset Angelum custodem.</i>	76
<i>An illuminatio Angelorum fiat de omnibus rebus supernaturalibus.</i>	33	<i>An singulis Regnis & communitatibus sint tutelares Angelii deputati, & ex quo ordine.</i>	92
<i>Quo pacto fiat huiusmodi illuminationes in Angelis.</i>	46	<i>Qua officia præstet tutelaris Angelus erga suum clientem.</i>	106
<i>Nonnulla dubia circa illuminationes Angelorum.</i>	56	<i>DISPUT. 20. De peccato Angelorum.</i>	
<i>DISPUT. 17. De voluntate Angelorum.</i>		<i>Sect. An condi posuerit creatura suæ naturæ impeccabilis.</i>	1
<i>Sect. An qualis voluntas sit in Angelis.</i>	1	<i>An Angelus peccare poterit venialiter.</i>	24
<i>An Angelus necessariò seipsum diligat quo ad exercitium.</i>	3	<i>An Angelus peccare poterit in primo instanti sue creationis.</i>	
<i>An Angelus naturaliter diligat? Denm dilectione necessaria quo ad exercitium.</i>	10	<i>47.</i>	
<i>An Angelus saltem viribus proprijs liberè diligere possit Deum dilectione perfecta amicitia.</i>	42	<i>Quodcum fuerit primum peccatum Angelorum.</i>	92
<i>DISPUT. 18. De perfectione Angelorum quoad esse supernaturale.</i>		<i>An mortuum superbie Angelorum fuerit equalitas diuinæ nature.</i>	102
<i>Sect. An Angelis creati fuerint in beatitudine naturali.</i>		<i>An mortuum superbie Angelorum fuerit unio hypostatica cum persona Verbi.</i>	118
<i>An Angelis creati fuerint in beatitudine supernaturali.</i>	15.	<i>An mortuum superbie Angelorum fuerit inordinatus appetitus beatitudinis supernaturalis.</i>	132
<i>An Angelis creati sint in gratia & iustitia habituali.</i>	27	<i>An mortuum superbie Angelorum fuerit inordinatum desiderium beatitudinis naturalis, vel prælacionis supra alios.</i>	142
<i>An Angelis gratiam iustitiam acceperint ex proprijs meritis, non omnino gratis?</i>	38	<i>An Lucifer fuerit omnium Angelorum supremus.</i>	160
<i>An Angelis supernaturalia dona acceperint iuxta quantum perfectionum naturalium.</i>	96	<i>DISPUT. 21. De pena diabolus.</i>	
<i>An & quo pacto Angelis supernaturalem beatitudinem sibi promoverint.</i>	106	<i>Sect. Quas penas propter peccatum incurverunt Angelii.</i>	1
<i>De numero & serie instantium Angelorum alijsq; difficultatibus ex ijs emergentibus.</i>	132	<i>Quenam sit causa huius obstinationis in demonibus.</i>	18
<i>Quot actibus & boni premium, & mali punitio meruerunt.</i>	140	<i>De nonnullis difficultatibus circa diabolum obstinationem & tristissimam.</i>	54
<i>Quales fuerint actus quibus boni premia meruerint.</i>	143	<i>Quo pacto demones torqueantur ab igne corporeo.</i>	72
<i>An aliquod maius donum gratia habuerint Angelii boni in via, quod non habuerunt mali.</i>	148		
<i>An omnes Angelis mali statim post primum instantis simul peccarint?</i>	148		
<i>An Angelis mali post commissum peccatum habuerint paratum auxilium paenitendi.</i>	147		
<i>An continuatio primi peccati aliaque post primum com-</i>			

APPENDIX.

Tonus iste secundus CURSUS THEOLOGICUS R. P. FRANCISCI AMICI Societatis IESV Magoi Theologi, ut multigena eruditione plenus utiliter recudetur. Actum Duaci 4. Aug. an. 1640.

FRANCISCVS SYLVIVS S. Theol. D. & eiusd. Regius ac ordin. Professor.

APPENDIX.

Dilectissimi ac Reverendi Patris FRANCISCI AMICI Societatis IESV Theologi Comentaria, De Naturâ Angelorum corumque proprietatibus, docta sunt & curiosa, variisque conceptibus subtilibus dotata; cedent ad honorem eorum, quorum ministerio hæreditatem speramus salutis, si lucem videant. Actum Antwerpia 24. Febr. 1637.

Gaspar Eftix Canonicus & Plebanus ac librorum Censor. Antwerp.

INDEX

INDEX LOCVPLETISSIMVS

OMNIVM, QVÆ IN HOC TOMO II. CONTINENTVR,

Prior numerus Disputationem; posterior, vel qui solus est, eiusdem Disputationis numeros, designat.

A	Actio, Actus, Actiuitas, &c. Agens.	Quomodo distinguatur actio à termino. 2.106.
	Ctvs liber consideratur: in se, & in causa; ut in causa non potest per speciem intuituam representari, potest ut in se. d. 12. n. 13. Ordo actus ad obiectum est intrinsecus actu, obiectum vero extrinsecum. n. 18.	Actio quâ Deus simul cum causâ produxit effectum, est essentia dependentia à Deo & à causâ 2. 109.
	Assensu, dissensu, prosecutio, fuga, sunt intrinseca perfectiones actu. d. 12. n. 19.	Deus non potest producere actu, vitales sine essentiali respectu ad causam secundam. 120.
	Actus liber productus, non quâ talis, sed ut ens mouet necessario ad cognitionem sui. d. 12. n. 24. Actus liberi producti absque concurso alterius possunt sui speciem producere, non item potentia motiva & species intelligibilis sine actuali concurso substantie. n. 25. Actus intell. naturaliter non cognoscuntur ab Angelo. n. 38.	Actio in animâ rationali, altera quâ producitur in se, altera quâ vniuersit materia organizata. 163.
	Idem actus inuariatus quoad intrinseca accidente rationis aduentitia sit formaliter liber. 44. Non potest cognosci ut effectus, & ignorari ut causa. 48.	Distinctio inter conservatiuam & productiuam. 216.
	Actus quomodo speciem sui producat. 5.18.19.	Inuariata actione quâ res primò producitur, res producta sufficienter conservatur in suo esse per illam. 219. Actio dupliciter distinguitur à conservatione. 222.
	Ad actum moraliter bonum sufficiunt vires naturales. 21.13.	Idem formaliter respectu eiusdem non potest esse agens & patiens. 342.
	Actus ex proprio obiecto boni, redduntur mali ex mala circumstantia finis. 14. Actus intrinsecè ordinatus ad malum, non potest sine tali ordine produci. 21. Nullus actus minus vel auger, aut ullo modo intrinsecè immutat vim ipsam productuum potentia, à quâ proficiuntur. 29. Quâ ratione actus vitali fieri posse à principio extrinseco. 92.	Vide Eductio, Creatio, Operatio.
	Angelus non potest in assumptione corpore opera vita exercere. 4.55.	Accidens, Adami, Amor.
	Actus intellectus & voluntatis praequiritur in artifice ut formale principium dirigendi & applicandi potentiam executionem ad hoc vel illud opus exercend. 2.17. Nullum agens intellectuale operatur immanenter per substantiam à se distinctam. Agens increatum operatur per suam substantiam, creatum vero per qualitatem. Agens habens actionem immanentem identificatam cum propria substantia, est actus purus. Nulla actio transiens potest esse quoad independentiam à subiecto perfectior actione immanente eiusdem agentis. 43. Agens per actionem immanentem perficit seipsum; per transiensem aliud à se. Non potest perficere aliud à se perfectius, quam seipsum. Nullum agens nisi actus purus potest producere extra se actionem transiensem independentem à subiecto. 44.	Quomodo accidentia existant. 3.80.
	Agens creatum non potest habere aliam actionem transiensem substancialiem, quam productionem forma materialis. Potest habere actionem transiensem perfectiorem immanente quoad entitatem, non quoad independentiam à subiecto. 2.47.	Accidentia recipiuntur in subiecto tamquam in proprio centro & receptaculo: non postulant subiectum ut ab eo recipienti esse simpliciter. 9.162.
	Ynde dicatur actio immanens, vel transiens. Actio est actus potentia activa, ut activa. Formaliter importat egressum à potentia. 2.76.	Possunt in eodem subiecto in infinitum augeri, non autem virtus sustentativa eiusdem. 160.
	Quidquid Arist. docet de actione transiente in communi, verisimiliter est de quilibet in particulari. 2.75. Non omnis actio subiectu est in agente. 81.	Plura in eodem subiecto non requiriunt plures concursus sustentatiuos. 170.
	Sola immanens est in agente. Activa non est in Deo subiectu. 82.	Non repugnat ut accidentia substantiae spiritualis sit formaliter diuisibile. 5.78. Repugnat naturaliter extensem subiectari in subiecto inextenso. 5.127. & 6.36.
	Contra rationem actus vitalis est totiusmodi producere à principio extrinseco. 21.21.	Qualis inherentia sit de essentia accidentia habentis absolute entitatem. 2.166. Accidens ubique existit debet in hec existere. 14.22.
	Actus non potest esse naturalis & supernaturalis. 18.74. Actus naturalis non repugnat simul esse cum libero: aut cum supernaturali. 75.	Repugnat accidens esse connaturale ac principale principium creandi. 2.45. Duplex perfectio in accidente distinguitur. 2.47.
	Actus per se primò ex modo tendendi diuersi, nequeunt subordinari eidem potentia. 7.19.	Accidens spirituale non potest esse connaturale subiecto corporis. 21.85.
	Agens corporis potest agere in spiritum indirecte. 6.42.	Accidentia materialia quam causalitatem exercitare in materiali ac in formam. 2.159. Quæ accidentia creari possint. 166.
	Actus perfectè reflexus immediatè originatur à directo. 9.35.	Adam habuit Angelum custodem. 19.73.
	Actio transiens formaliter; potentia effectiva. 42.	In statu iniunctio peccare non potuit venialiter. 20.32. Nec fuit perfectè beatus beatitudine naturali. 18.11.

Angelus.

Fide certum est dari angelos naturâ intellectuales & hominibus superiores. 1.1.	Non potest naturaliter demonstrari dari haec substantias. Nec ex motu calorum. 3.	Nec ex perfectione universalis. 6.
	Nec ex arreptitio & magico incantationibus. 7.	Nec ex velocissimâ translatione corporum per aerem ad mare finem factâ. 1.9.
	Nec ex transiensi corporum per aerem ad mare finem factâ. 1.9.	Angelus numquam cessat à cognitione proprie naturæ. Quare difficile dumitat quod semel deliberat elegit. 2.110.
	Implicat essentia Angeli actu representativa omnium intelligentium: 9.69. est eiusdem ordinis naturalis cum obiectu que potest naturaliter cognoscere. 70.	Implicat essentia Angeli actu representativa omnium intelligentium: 9.69. est eiusdem ordinis naturalis cum obiectu que potest naturaliter cognoscere. 70.
	Fide certum non fuisse ab eterno creatus. 2.270.	Fide certum non fuisse ab eterno creatus. 2.270.

INDEX

- In triplici tempore potuerunt angelii creari.** 271. Fuerunt conditi in manu exordio cum reliquis creaturis corporeis. 275.
Ratio Cessianae de productione angelorum ante creationem mundi impugnatur. Quare Moyses mentionem angelorum non fecerit. 280.
Sent. de creatione angelorum ante reliquias creaturarum suis communior inter Patres Concil. Later. 283. Conditi fuerunt eo durationis puncto, quo calum & terra. 293.
Qua ratione angelus dicitur principium operum Dei. 297.
Angeli creati sunt in empyreo. 304. Non peccatari debutatis suae ad orbites vertendos. 305.
Omnis natura incorporei & immortales. 34
Angelus non omnem perficitur in hominum habet in se, nisi quia proportionatur naturae angelicae. 9.92.
Quod est superior natura ed perfectiore habet intellectum. 185.
Mouendo corpus cur non facietur. 4.52.
Nulla datur in angelo potentia nisi voluntaria, intellectiva, & locomotiva. 5.50.
Mator perfectio angelorum arguitur ex hoc quod posse pro libitu presentationem in ordine ad locum variare. 105.
Angelus est limitata perfectione, perfectioris ratione nature, quam cetera viventia. Non igit motu locali ad perfectionem sibi comparandam. Nequit operari naturaliter nisi sit presentes. 6.4. Mouetur a seipso. 5.
Angelus natura sua incorruptibilis. 3.102. Ab intrinseco innihilabilitate amihilabilitate ab extrinseco. 106. Qualiter Angelii proprius accedant ad diuinam actualitatem. 157. Nihil in se materiale admittant. 3.158.
Angelii boni Platonici dicuntur demones, malorum cacodemones. 19.9.
Discrimina inter bonum & malum angelum. 48.
Quomodo unus angelus alteri resistere datur. 98.
Quadruplex angelorum status distinguitur. 20.27.
Angelus non cogitat omnia intendere propter ultimum finem. d. 20.n.45.
Nor omne naturale statim exigitur ab angelis. 12.35.
Differentia inter bonos & malos angelos circa coniecturas. 14.5.
Angelus in sent. S. Th. & Caiet. est inflexibilis. 18.68. In 1. instanti creationis se ad gratiam iustificationis preparasse probabile est, probabilius oppositum. Ad operandum non igit successus temporis. 75. In 1. instanti creationis gratia accepit gratiam habitualem. 76.
Angelii meruerunt sibi gloriam per actus fidei, speli, & charitatis. Ad merendum gloriam eguerunt mora temporis. 18.82. Non omnes habuerunt fidem evidensem in attestante; sed angelorum caput solum: antequam fidei mysteria acceptarent debuerunt rationes credibilitatis examinare: viatores non statim poterant esse certi de veritate angelorum proponentium. 83. In 1. instanti sue creationis comparaneur homini adulto quoad expeditum usum rationis. 91. Dona supernaturae acceperant iuxta quantitatem naturalium nullo discrepante. 18.98. & 20.160.
Angelus in sent. August. creati sunt equaliter felicitatis geometria, non arithmeticè. 18.103. Supernaturaliter beatiss. condignum numeris sibi meruerunt. Augustinus angelos equiparat hominibus, in gloriam promerenda. 106.
Meritum angelorum ex Caiet. duplex; inchoatum seu viae, consummatum seu in termino: 18.110.
Angelii potuerunt sibi promereri beatitatem per opera subsequentia beatitatis. de facto id accidisse negandum. 112.
Meritum angelorum. iuxta legem statutam non potuit naturam procedere beatitudinem premium, potuit absolute. 116. Potuit angelus uno actu plus mereri, quam multa homines. Maiorem gratiam habuerunt angelii initio creationis, quam multi viri sancti post diurna merita. 123.
Angelii per obsequia hominibus in beatitudine practica merentur sibi gloriam accidentalem, non essentialiem. 18.126.
August. intellige, cum dixit angelos prius res vidisse in Verbo, quam in proprio genere: ex August. omnes initio creati sunt equaliter felicitatis. 127. Perfectio naturalis angelorum est certo terminali limitata, non autem supernaturalis: naturalem potest angelus in instanti acquirere, non supernaturalem. 128.
Angelii boni aliquod maius donum habuerunt, quod non habue- sunt mali: 18.145. non statim post meritum fuerunt extram termini non visitati. 150. Quod in hominibus est mors, in angelis est peccatum. 148.
Plures simul ingrediuntur corpus energumeni. 3.7. Angelos esse incorporeos non est de fide; oppositum dicere temerarium est. 10.
Patres afferentes angelos corporeos esse explicantur. 13.
Quare Concilium angelos depingendos affirmavit. Quia ratione affirmari posset angelos esse corporeos. 14. In angelo non requiriatur materia spiritualis ut receptaculum specierum intelligentium. 38. Quia ratione omnes concedant angelos esse naturam suam incorruptionibiles. 102.
Sent. affirmans angelos esse ab intrinseco innihilabiles est communis apud Patres. 107. Nequit formare assensum falsum de cognita ut vera. 15.6.
Angelii mali numquam beatitudinem meruerunt, sicut nec bona demeruerunt. 18.139. Non omnes simul peccarunt. Nec statim post instantis creationis peccarunt. 146. Post peccatum non habuerunt paratum auxilium penitendi. 148. Nec poterant amissum regnum recuperare; poterant minorem peccatum sensu mereri: 150. à peccato cessare, vel per suspensionem actus, aut per conversionem ad obiectum disparatum, non per condignam penitentiam. 155. Quod excellentius fuerunt naturae; eo maiorem partem sibi prouiduerunt. 18.56.
Angelos malos omnis generis homines impugnat. 19.42. Singulare homines praeter angelum bonum etiam malum habent depicunt. 44. Tantum tentant, quantum Deum perirent. Depicunt a Lucifero, ut homines ad malum impellant: permiscuntur a Deo in finem bonum: Unus malus angelus pluribus simul destinatur hominibus. Peccatiarem curam habebit post diem iudicij eos puniendi, quos in vita senserit. 48. Viz Deus recedit ab homine ad tempus tantum. 50. Quomodo obtenebret intellectum hominem. 19.115.
Angelorum multiplicari posse solo numero. 3.130. 133. De facto specie tantum differre non nulli censent. 162. Quomodo speciem numero multiplicatam esse verisimilius est. 164.
Quid obster quod minus angelorum sub specie differant. Angel. multitudine in tres dividuntur hierarchias. Hierarchia in tres chorus. Munita angel. diversa: argumenta diversae naturas. 167.
Angelos excedere calorum numerum in sent. Aris. probabilius: 169. Aut hominibus numero pauciores, an equeles; an omnes materialies substantias excedant, conjectura potius quam probabilitate auctoritatem valamus: maximam esse multitudinem fides docet. 3.173.
Anima:
Anima separata intelligit seipsum atque obiectum concursu substantiae, non consonantia corpori. 9.14.
Anima notitia per propriam essentiam & per distinctam speciem est naturaliter debita. 52.
Anima rationalis virtualiter tantum continet gradum corporis: 21.77. naturaliter & propriè creator: Qua ratione pendeat a materia. Quomodo posse sine materia naturaliter existere? 2.161.
Anima cur nequeat aridum membrum mouere. 4.45. Nullus nisi humatum corpus organicè mouere potest, id est mediā informatione. 46. Separata quomodo corpora mouent: & in corpore gloriose docem agilitatis exercitas. 52.
Animae rationalis preter visionem informacionem habet virtus extensionis ad corpus. 5.46. Ad variationem statim non variat suam localem extensionem. 46. Licet sit indivisibilis, divisibilem tamen habet presentiam ad corpus. Anima non definit informare totum corpus quoniam informat nonam partem materie vel amittit antiquam. 73.
Cur animae materialies maiorem habent sphaeram locabilitatis quam spirituales. 5.97.
Anima rationalis non est praesens corpori immediatè per suam substantiam. 104.
Annihilation, Antichristus.
Angelus an sit annihilabilis. Annihilabilitas duplex. 3.114.
Res non potest annihilari eo, quo producitur instanti. 2.42. Angelus post & annihilari, & creari in tempore. 200. Res cuncta

RERVM MEMORABILIVM.

- B**eatitudo tempore, & Deo annibilarum potest nisi per determinatum temp. 2.203. Ad annihilationem quid requiratur. 239. Ad veram annihilationem requiruntur destrutio termini creatus. 246. Destrutio accidentis quando annihilatione. 249. Propter annihilationis supponit liberam potentiam cessandi à conservazione creaturae. 2.2.64. Antichristus habebit Angelum custodem. 19.67. In omnibus applicationibus diuinus Angelus in persona Dei, personam assumebat. 4.27. Apparere & assumere quomodo distinguuntur. 28. Assimilatio obiecti aliunde prouenire nequit, quam ab obiecto, vel ab aliquo gerente vicem obiecti. 9.6. Assumptio corporum.
Angeli corpora assumpisse certum est. 4.2. Corpora hac sibi efformant ex aere condensato. Colores non necessarii veri. 4. Angelus virtus innata sufficit ad assumenda corpora. Efficient corpora per virtutem motricem. 4. Assumptio corpori uniri hypostaticè, erroneum. 8. Corporibus assumptionis non uniri probabilius est. Assumptio corporum salvatur per presentiam localem. 9. Ad assumptionem propriam non necessarium ut corpus formetur ab assumptione. 12. Quidnam sit corpus assumere? 4.13. & 27. Num Angelus posse formare corpora animantium: an. perfectorum quidam imperfectorum. 17. Angelum imperfecti animantium corpus posse producere indubitatum: Quo pacto. 14. Immediata productio corpori perfecti animantiū angelo non competit. 17. Potest tamen id efficere per applicationem propriorum causarum. 18. In corpore humano necdum animato nequit prolibitu apparere. 20. Non implicat Deum corpus assumere. 25. Numquam Deus assumpsit corpora localiter. 27. Quomodo ad assumptionem formaliter requiratur suissima representatio. 29. Cur Deus non assumat corpora, que mouet? 31. Anima separata num queat assumere corpora. 4.34. & 41. Corpus collocari posse in spatio indivisibiliter. 5.20. Angelus non potest opera vita exercere in assumptione corpore: Quo pacto audiat, videat, loquatur, &c. 456. Angelus an generare possit. Vide Dæmon.
Cur angelus in assumptione corpore non baptizet validè. 4.62. Nequit operari opera supra naturam. 65. Corpora ab Angelis assumptiona cur gladio sindi nequeant. 4.4. Corpora assumptione à verā internoscuntur. 5. Vide Operatio.
Audiens angelus non fertur immediatè ad conceptum ipsum directum Angelii loquentis. Actus directus loquentis quomodo cognoscatur? 15.35. Auditio angelii in quo sita: est perfectior humana. Auditio est actus perceptivus signi & signati. Auditio & visio quo pacto distinguuntur. 39. Auditio angelii physicè à Deo, moraliter à loquente inchoatur. 15.40. Auditio Dei non excitatur physicè à creatura. Quomodo ad auditionem angelii Deus physicè excites. 41. Audire est proprius actus cuius qui per auditionem percipit audibile. 47. Vide Locutio Angelorum.
Auxilia infallibilia ad operandum nulli habitus debentur. 20. 18. Ex negatione auxiliorum supernat. necessarii tantum sequitur negatio omnis actus supernat. non positio actus peccatorios. 21.43. Baptismus, Beatitudo.
Baptismus non est ianua ad omnem gratiam, sed sacramentum dum taxat. 19. 25. Ab angelis in corpore assumptione collatum validus non est contra Scotum. 4.62. Beatitudo naturalis catenam sita est in cognitione & dilectione Dei, quatenus omne malum circa Deum excludit: stare potest cum aliquo malo non tamen circa Deum versante. 17.17. Angeli creati naturaliter beati, imperfecti. 18.9. Creatura intellectualis fine speciali auxilio Dei non potest assequi perfectam felicitatem naturalem. 20. Beatitudo nulla videtur veram rationem beatitudinis absque speciali dono gratiae. 18.12. In cognitione intuitiva sui & abstractiva Dei partialiter consistit naturalis beatitudo angelis. 14.24. Angelos malos sine supernat. beatitudo. creatos fuisse, est certum. Idem de bonis sentiendum. 18.18. Beatitudo non in sola potentia immediata, sed etiam in substantiali angelis & anima recipitur. 7.40. Quomodo beati cognoscant Deum per modum actus puri? 8.73. Vide Meritum. Visio Dei.
Calum, Calor, Causa.
Cur calum non dicatur assumptionum ab angelo? 4.12. Calor non constat ex gradu materiali & spirituali, quo demones videntur. 21.77. Modus operandi divine sapientie est modis causis secundis. 16. 13. Nulla causa creata continet suos effectus quoad esse individualis. 11.38. Causa animata, & inanimata duplicit ad agendum determinari potest. 11.8. Causa non continet effectum in esse intentionali. 9.45. Causa quoad primam sui productionem nequit pendere à suo effectu: Causa non possunt esse sibi inuicem causa quod primaria sua: Causa quod sui conservationem potest à suo effectu pendere. 18.70. Causa 2. attingunt ens vi ens per se secundo. 2.32. Materialis & formalis non possunt seipso nullo intercedente media distinguere suum effectum. 11.4. Causalitas forma respectu materiae, distinguuntur à causalitate creationis eiusdem materiae. 15.2. Eadem actione quā prīmā causa producit effectum, potest eundem conservare. 22.8.
Character, Charitas, Christus.
Verum character absque previous dispositione sic instrumentum ad Christi corpus conficiendum. 2.53. Charitatis habitus est instrumentum connaturale ad amorem beatificum: nullam habet previous actionem distinctam ab ea, qua cum voluntate ad productionem illius concurrevit. 2.53. Christus non habuit charitatem reliquasq; virtutes infusas proprio merito. 18.69. Christi anima quoad dona naturalia fuit omnium perfectissima: Ipsi ratione unionis hypost. collatas sunt majora dona supernata, quam omnibus Angelis simul: hac longo intervallo superarunt dona naturalia eiusdem. Quoad dona naturalia superior est quolibet homine, inferior quocumque Angelo. 10.2. Meritum Christi dignum fuit, ut acceptaretur pro omnibus hominibus, quouis loco & tempore existentibus. 12.5. Christus non meruit sibi essentialē beatitudinem anima: 12.9. non fuit Angelorum redemptor, sed glorificator. 14.8. Notitia internalium cogitationum hominis Christus suam diuinitatem probabat. 12.6. Christus in primo instanti conceptionis habuit preceptum à Parete morte subeunda. 20.82. Potuit gloriam anima habere titulo meriti, & unionis hypost. 18.78. Christus non habuit Angelum custodem. Christo omnes angelum fuerunt peculiares ministri. 19.56. Habuit malum angelum assistentem. 59. Quomodo verum sit Christum per Angelos partem legibus fuisse subiectum. 19.58. Humanitas Christi existit existentia creatura. 3.79.
Cogitatio, Cognitio.
Cogitatio ad bonum & malum indifferens est debita & conaturalis nature intellectuali. 20.74. Quā ratione cogitatio circa bonum morale fuit congrua, vel non congrua. Cogitatio precedit volitionem, aut nolitionem. 21.23. Obiecta qua potest Angelus cognoscere naturaliter sunt infinita. 9.69. Cognitio angelii est perfectior cognitione hominis. 78. Est adequatus effectus intellectus & speciei simul. 11.4. Est similitudo formalis obiecti: 11.5. Est tota vitalis, sed non totaliter: Ut cognitio

INDEX

- cognitio sic vitalis non est necesse ut tota producatur à principio vitali. 9. 118.
 Cognitio intuitiva non necessariò procedere debet abstracti-
um. 10. 10.
 Cognitio beatæ representat Deum infinitum ut pura tendentia.
 15. Quid sit cognitio intuitiva, quid abstractiva. 19. Dupli-
cem cognitionem habent angelii in Verbo. 23.
 Angelus cognoscit quodcumque singulare ordinis naturalis exi-
stit. 13. 1. Dupliciter possunt futura contingencia ab angelo
cognoscit. 3. Possunt omnes effectus à quacumque causâ natu-
rali dependentes antequam sint in eorum causis precognosci.
 d. 11. u. 6. & 7.
 Possunt angelii naturaliter pestem & hominum agititudines prä-
cognoscere: 9. & cuiuscumque bruti vita periodum, non ho-
minis. 10.
 Dupliciter potest cognitio non libere plenam aduentiam obie-
cti. 20. 37. Quomodo angelus reddatur certus, id quod actu cognoscit, esse presens, præteritum, vel futurum. 11. 65.
 Aliud est cognitionem mouere ad speciem sui in intellectu impri-
mendam, aliud ad sui reflexam intellectu eliciendam. 12.
 27. Angelus cognoscit actus necessarios alterius angelii, quibus se cognoscit & diligit. Cognoscit sensationes tam externas,
quam internas hominum quoad physicam entitatem, in causa, in
seipso. 36.
 Quomodo cognoscit abstractiuè affectiones alterius. 40. Si cogno-
sceret actus intellectus alterius, cognoscere peccata illa ut
peccata formaliter, que consummantur in intellectu. 41. Qui cognoscit actus prædictos intellectus alterius, facile cognoscit
electionem. 42.
 Non potest idem actus cognosci ut effectus, & ignorari ut causa:
 Cognitio imperata potest esse principium alterius actu liberis.
 n. 48.
 Angelus naturaliter cognoscit quidquid in sua entitate est natura-
le: 13. 1. Absentiam subsistente creatam in humanitate Christi, non modum quo humanitas subsistit: 10. Unionem, quam
anima Christi in resurrectione fuit reunita corpori: 11. De-
fitionem panis & vini in Eucharistia: Non modum existendi
corporis Christi. 12.
 Angelus non potest naturaliter cessare à cognitione propria essen-
tiae: hoc est angelio fundamentum ceterarum: 14. 1. Iuuat
non impedit cognitionem reliquorum objectorum: Angelus
numquam cessat à naturali cognitione abstractiva Dei. 20.
 Cognitio angelica circa qua sit discursiva. 3.
 Angelus cognitione propria essentia sufficenter excitatur ad reli-
qua objecta cognoscenda. 15. 28. Cognitio duplēm habet re-
spectum: Sub quo respectu sit locutio. 33.
 Potest aliquas veritates naturales cognoscere angelus unus, quis
non cognoscit alius. 16. 25.
 Cognitio naturalis in angelo precessit cognitionem supernatura-
lem. 18. 21.
 Deinde est cognitionem beatam angelis distingui ab eius substan-
tiâ. 8. 5. Objectum quod potest angelus cognoscere est omne in-
telligibile. Cognitio objecti infiniti, qua se habet ut ratio in
qua, necessario est infinita. 8. 6.
 Angelus seipsum cognoscit species expressa qua. Quando requiri-
tur species expressa in qua. 9. 54. Angelus & anima separa-
ta respectu propria essentie non producit verbum. 55.
 Cum cognitione propria substantia potest esse in angelo cognitione
indifferens in eodem instanti durationis: Angelus habens natu-
ralem cognitionem sui, & liberam alterius objecti, non potest
in primo, sed 2. instanti nature peccare. 20. 89.
 Non omnia congrua cognitio ad bonum etiam morale est speciale
donum Dei distinctum à beneficio creationis. 21. 23.
 Cognitio intellectus indirecta respectu sui est solum abstractiva:
 9. 42.
 Vide Intellectio.
 Colores plures cur non possunt esse simili in eadem superficie.
 5. 151.
 Compositio, Conatus, Concursus.
 Duplex compositio ex Caiet. subiectiva conceptuum, objectiva re-
rum, quid ratiæque. 14. 11.
- Ad perfectam compositionem non requiratur ut extremum virum-
que perficiatur. 19. 88.
 Composita post primam rerum productionem generantur. 2. 165.
 Compositio ex humanitate, & Verbo non est naturalis. Habet
unum tantum extremum perfectibile. 39.
 Non est possibilis natura intellectualis essentialiter ordinata ad
componendam unum cum corpore sub ratione motori & mo-
bilis. 16. Quare anima rationalis aut alia forma essentialiter
ordinetur ad componendum unum cum materia. 19.
 In angelo non est possibilis compositio pure spiritualis ex materiâ
spirituali. Quid tenet compositio ex materia & formâ. 31.
 Conatus malorum angel. pendas à quantitate virtutis naturalis.
 Conatus bonorum pendes à quantitate virtutis supernaturalis.
 18. 161. 163.
 Concursum generalis Dei non requiritur ad complendam cau-
sam secundam in actu primo. 11. 50.
 Discremen inter concursum subiectivum, & effectivum. 9. 171.
 Quomodo causa naturalis possit concurrere ad creationem? 2. 159.
 Concursus creativus essentialiter est independens à subiecto.
 190. Quando Deus concursum unius generis possit supplere per
concursum alterius. 191. Deus efficienter concurrit cum quâ-
libet causa. 2. 154.
 Condicio nihil ponit in esse subiectum, bene tamen obiectum.
 20. 108.
 Connaturalior modus operandi ponendus est in angelio: & est
per principium intrinsecum. 18. 77. Connaturale est angelio
operari secundum totum posse principi operativi. 81. 100,
& 104.
 Conservatio libera actu indeliberati post aduentiam ratio-
nis est extrinseca actu. 12. 45. Conservatio supponit esse
præexistens. 2. 205.
 Res per conservationem non continuò accipit primum esse cum no-
nitate essendi, bene tamen accipit continuò primum esse. 225.
 Confiliatio malum quidam est auctor mali secus. 20. 80.
 Contingenti in facto videndum est non quid potueris esse, sed
quid fieri. 20. 145.
 Continuum non habet partes actu distinctas. 9. 180.
 Conversionem inter & creationem discrimen. 2. 157.
 Corpus non potest perfici ab angelo. 3. 22. & 23. Quia corpus
est, essentialiter petit esse quantum. 7. Plura corpora cur pu-
gnent in eodem loco. 5. 21.
 Corruptibile simpliciter & propriè non dicitur per solam non
repugniam. 3. 107. & seqq.
 Creatio, Creatura.
 Creatio ut sic, est tantum productio rei ex nihilo. 2. 156. Na-
turalis una, altera supernaturalis. 160. Quod est naturaliter
creabile, non est diuinus generabile: & cua 2. 177. Falsum
est solam substantiam spiritualem esse naturaliter creabilem.
 180. Quidquid est naturaliter creabile, est ens per se existens.
 185. Potest res diuisibilis creari successivè in tempore non per
instantia interpolata. 195.
 Creatio rei indiuisibilis potest fieri in tempore. 199. In creatione
eternâ potuit saluari distinctio inter creationem & conserva-
tionem. 207. Creatio non distinguuntur re ipsa à conservacione.
 216. Quomodo sit ac dicatur productio talius esse rei. 253.
 Angelii omnes: initio temporis ex nihilo à Deo conditi sunt cum re-
liquis mundi partibus. 2. 3. Non solum prima intelligentia, sed
reliqua omnes sunt immediate producta à Deo: Potentia
creandi communicari non potest creature. 5:
 Creatio est actio transiens propria Dei, que creatura communica-
bilis non est: Ex modo tendendi independenter à subiecto est
omniam perfectissima: 2. 15. Est potentialis constans ex essentia
& existentia, & componitur cum termino ut cum immo-
diato subiecto. 18:
 Creare solius causa prima est, qua sola per se primo in omni esse-
ctu attingit ens ut ens: 32. Quod creatio sit ex nihilo, tantum
probat virtutem creativam non possibiliter ex parte subiecti,
non ex parte termini productibilis: 33.
 Formalis terminus creationis est ens ut ens: 31:
 Potest dari virtus creativa alteris ordinis finita excedens quamli-
ber circulum eductivam etiam infinitam ordinis inferioris: 28:
 Ex eo

RERVM MEMORABILIVM.

Ex eo quod creatio sit ex nihilo subiecti habet pro termino à quo non ens simpliciter, & pro termino ad quem ens simpliciter. 2.37
Creatio Angelis an differat à creatione materia. 38. **E**sit alio transiens independens à subiecto inhesionis: necessariò supponit in creante perfectionem actus puri; in agente, à quo dianatur, actionem immanentem independenter à subiecto inhesionis: Creatio non est accidentalis actio immanens. 43
Ad instrumentum creandi non requiritur virtus infinita. d. 2. n. 51. **V**na eademq; indiusibilis alio specificat virtutem instrumentalem & principalem in creatione. 57
Creatio est actio simplicissima & indiusibilia. 59. **A**ltius una, passua altera: quā passio non est in Deo. 70. **A**ltius est in termino creanti. 2.74
Habet suum terminum extra creantem. 76. **Q**uare ratione creatio sit immediata actio intellectus, & voluntatis divina: non consistit in volitione & imperio divino. 78
Si esset diuinum velle, ab eterno Deus fuisset Creator. 83 **A**ltius quā ratione distinguatur à passuā: dicit transcendentalē respectum ad principium creans: simul cum termino emanat à principio creante. Passua dicit transcendentalē respectum ad terminum creatum: est formalis & immediata communicatio termini creati. 2.84
Ratio creativa solam non repugnantiam ad existendum supponit. d. 2. n. 34
Creatia est extrinsecum complementum virtutis creatiū. 85 **E**x naturā rei distinguitur à re creata. 99 Non sis per aliam creationem. 108 **Q**uomodo se ad terminum habeat. 111 Subiectetur in termino, & quare id fiat. 115 Non est aggregatum ex Deo & creatura. 117 Non est relatio predicamentalis: 124 Quā ratione dicatur mutatio cū earū connenat: 125 Est respectus trascendentalis, nec potest fundare relationem predicamentalem. Repugnat creationi quecumque dependencia à subiecto inhesionis. 140 Non à causa formalī intrinsecā. 143
Quare dicuntur creatiū virtutes supernat. 2.142
Creatura duplicitate considerari potest. d. 3. n. 117. **C**reaturam tres ordines in hoc Vniuerso. 162 Creatura naturaliter exigens presentiam maiorem & maiorem in infinitā implicat. 5.23 Suā naturā impeccabilis condi non potest. 20.7
Implicat creatura intellectualis, cuius appetitus rationalis non inclinet ad omne bonum. 9 Qua sibi ipsi sit finis ultimus & prima regula in operando. 10 Naturaliter petens coniungi cū ultimo sine immutabilitate. Duplicitate potest coniungi. 20.11
Implicat creatura ab obiecto extra Deum necessitatā vel vel quoad exercitium, vel quoad specificationem: 12 Rationalis absque libertate. 14 Impeccabilis circa legem, & finem naturalem. 15 Eo instanti quo producitur operari potest. 20.52
Distantia inter Deum & creaturam de sumitur penes excessum perfectionis quo Deus excedit creaturam. Quodlibet ens creatum finitè diffat à non ente. 2.21 Non minus implicat communicari creatura virtutē infinitam, quam supremum ordinem virtutis iuxta gradum eiusdem entis creati. 2.36
Creatura non requirit virtutem infinitam, ut per potentiam obedienti: attingat effectum creationis: Quare ratione creatura per virtutem obedienti: attingere debet effectum creationis. 2.63 Ut per potentiam obedienti: attingat creationem non est necesse ut habeat proportionem cum ipsa independentia actionis à subiecto. 2.68 Potest creatura grauem tentationem sine gratia superare in singulis instantibus distributiue, non in omnibus collectiue. 18.154
Creatura ut creatura dicit perfectam subiectionem ad De Nat. Angelor. Tom. II.

Deum Creatorem: que non potest annihilari in aliquo tempore, neque in eternitate poteris: 2.204
Per conservationem est in continuo fieri: 227. Non potest obedientialiter immediatè eleuari ad annihilationum. 261 Potest Deus immediate vi creatura ad annihilationum absque eo quod viat illa ad creandum. d. 2.n.269.

Custodia, Custodes Angelii.

Angeli custodes sunt hominum. d. 19. n. 1.
Singuli homines singulos habent custodes. An custodes precedentium sunt custodes sequentium. n. 4. Singuli habent certum custodem. n. 5. Ab Angelis custodiunt homines afferunt antiqui Philos. Eius descriptio ex Apuleio. 9 Persona publica duos habent sibi deputatos. n. 14. 15. Religionum fundatores duos habent. n. 16. Sacerdos rem diuinam facienti assistit angelus, non alius à proprio tutelari. Quomodo singulis altaris suis deputatus sit Angelus. 18 Angelis abortu natiuitatis, non ante, hominum curam suscipiunt. n. 21 Duo monstruosè inseparabiliter colligati distinctos habent custodes. 19. 24
Non habent curam hominum in altera vita. 26 Erga existentes in purgatorio aliquid custodie effectū exercent. 27 Exercunt hominum curam usque ad terminum vita. 30. 32 Decuntur suos alumnos deferere permittendo peccata, non auferendo custodiam. n. 31. Angelii deputati in custodiam priuatorum hominum sunt ex insimo ordine postrema hierarchie. d. 19. n. 35. Elei ei praestantes habent eiusdem ordinis tutelares, & inter electos y, qui excellentiores in gloria futuri sunt. 36 Angelii officium homines custodiendi non à naturā, sed diuinā ordinatione habent. n. 37. Omnes missi possent in custodiam hominum, licet non omnes de facto mittantur. 38

Angeli non habent alios Angelos tutelares. n. 51 Henoch & Elias adhuc sub tutela angel. sunt. 54

Sancti viatores habent Angelos custodes. 64 Omnes homines habent Angelum custodem etiam infideles, præsciti, peccatores, Antichristus. 19. 67

Angel. custodia in pura natura non fuisset perpetua. 85 Angelus ordinatur ad custodiam hominum ut pars est politica non physica Vniuersi. n. 87

Singula Regna & communia suum habent Angelum 93 Angelii Regnorum præsides ex aliorū sunt ordine 100.

Idem Archangelus præstet Regno aut communicati qui Regi aut Superiori ut publica est persona. 105

Singulis rerum speciebus suis est Angelus deputatus. 105

Quæ officia tutelaris præstet erga suum clientem. 19. 106

Quomodo intellectum illuminet dupliciter explicatur.

114 Angelii non sunt consciū omnium, qua ad clientes suos spectant. 116 Angelo non est nota alumni sus predestinatione vel reprobatio: Aliquidrum tamen nota est.

118 Secreta cordis nostri non patet tutelari, nisi nos ipsi velimus. 119 Angelii latentur de bonis suorum aliumorum, nequaquam tristantur de eorumdem malis. 120

Qui alios custodit, non debet ipse custodia egere. n. 52 Custodia quam de hominibus habent Angelii ad beatitatem ordinatur. 53 Angelii omnes nostra salutis aduigilant.

19. n. 12

Dæmones, Damigati.

Dæmon omnis generis homines impugnat. 19. 42 Possunt pestem & hominum agritudines predicare. 11. 9 Brutis vita periodam præcognoscere, non hominis.

Dæmones incubi, & succubi per se nec generare, nec problem in seipsis possunt concipere. 4. 57. Potest tamen illorum opera fieri generatio transportatio altiude semine. d. 4.n. 59

Dæmones superiores non possunt illuminare inferiores: 16. 27 Habent ardens desiderium in homines dominandi.

T

20.159

INDEX

- 20.150. *Consecuti sunt pœnam iuxta proportionem dominorum naturalium: 18. 100. Operibus malis non aagent sibi pœnam essentialē, sed tantum accidentalem.* 18.n.126.
- Quæ amores demones Deum ferantur.* 17. 15. *Ex amore sui desiderans non esse, sub conditione ad vitandas pœnas:* 17. 16. *Per se non sunt priuati vllæ naturali perfectione in pœnam damnæ: Imminuta sunt vires naturales in demonibus aliquo modo.* 21. 2.
- Demones in pœnam peccati priuati sunt sempiterna visio ne Dei & omnibus donis supernatur. Non possunt elicer vllum actum supernat. Ex certa lege Dei sunt extra viam & statum consequendi beatitudinem supernaturalem.* 21. 3.
- Probabilius est habitum siue actum fides infusa non remanere in demonibus:* 21. 5. *Credunt & contemnunt quomodo? Quam fidem Augustinus agnoscat in demonibus.* 21. 6. *Qua ratione S. Thomæ:* 7. *Propter peccata contraxerunt pœnam perpetua obstinacionis.* 21. 9.
- Demones potentia physica & antecedente possunt actum aliquem moraliter bonum operari, nequeunt morali.* 21. 13.
- Voluntas demonis est omni auxilio gratia destituta.*
- Moraliter impotens ad honestè recteque operandum.* 14.
- Qua ratione Patres absolute affirment non posse demones honestè operari: Quomodo Scotus velit demones honestè operari posse:* 21. 15.
- Duplici ex capite dicuntur peccare.* 21. 17. *Potuerunt ab initio ex defectu perfecta considerationis ultimi finis peccare: Potuerunt ab eodem peccato adueniente pleniori notitia ultimi finis cessare.* 32.
- Damnati possunt interdum actus ex genere tantum bonos, vitiatos tamen ex aliqua circumstantia mala elicere.* 53. *Demones sunt capaces præcepti de non male operando.* 68.
- Demon potest semper habere perfectam aduententiam ad malum quod operatur.* 21. 69. *Torquerur ab igne corporeo:* 72.
- Quæ ratione possit tristari: non est combustionis capax: 80. Propter necessariam apprehensionem ignis diuina iustitia vindicis ad alia obiecta expeditè conuerit non posse.* 21. 86.
- Vide Pœna, Damnati, Ignis infernalis.*
- Demones quomodo cognoscant supernaturalia.* 13.8.
- Habent naturalem dilectionem sui & Dei auctoris naturæ.* 20.89. *cognit à Christi diuinitate desiterunt à voluntate, quæ ipsius mortem antea determinatè procurabant.* 21.32.
- In Damnatis quare fides infusa repugnat.* d.21.n.8.
- Cur manere possit character in damnatis, non habitus infusus fidei: Quidquid est naturaliter acquisitum per proprios actus manet in damnatis: Mancant species actuū supernaturalium: Non manent habitus supernaturales, moraliter comparati per actus supernaturales.* 21.8
- Homines damnati obstinati sunt in malo.* 21.33. *Per quid saluetur necessitas quæ damnati coguntur de atmissa facilitate semper cogitare.* 91.
- Damnatus non potest vel ad punctum temporis ab actu penali se liberare: 91. Moraliter tantum ad malum determinatur.* 15.
- Homines damnati in assumptionis corporibus non intelligunt in instanti nec sine discursu.* d.21.n.33.
- Delectatio qua ratione per se consequatur ad rei optatæ consecutionem. Demonæ causaliter tantum admittere possunt interdum aliquam delectationem.* 21.63.
- Vide Beatitudo, Gaudium.*
- Demeriti non potest anima in instanti separationis eiusdem à corpore.* d.21.n.34.
- Demeritum potest simul esse cum pœna ulima, non autem meritum cum premio ultimo.* 18.131. *Instans demeritū maiorum Angelorum non est duplex, inceptionis &*
- continuationis, sed unum.* 136.
- Demeriti continuatio in angelis malis fuit demeritoria pœna essentialis usque ad terminum viae.* 18.153.
- Dependentia, Deus.*
- Dependentia sola à subiecto tollit rationem creationis.* d.2
- n.147. Ex dependentia à creationis à causa formalis intrinsecè non sequitur actionem creativam materie roties variari, quoties variatur forma substantialis materia: Subiecta dependentia à forma materialis à materia tollit creationem.* 2.252.
- Independentia à subiecto immediatè fundatur in entitate rei.* d.3.n.35. *Dependentia à causa efficiente est spædiæ actione, qua essentialiter terminatur ad rem existentem ut existentem.* 3.63.
- Deus, Divina essentia, Creator.*
- Deus nequit distinctè & quidditatem repræsentari per speciem:* 10.8. *Scotus docet possibilem esse speciem diuinae essentia que ipsam distinctè repræsentet.* n.3.
- Deus dicuntur esse in loco duplicitate: 5.60. Est in loco suam essentiam:* n.108.
- Deus connaturalitatis iure tenetur suæ creaturas in esse semel communicato conseruare.* 19.37.
- Quæ sunt Dei propria nequeunt fieri propria & naturalia creature.* d.20.n.20. *Essentia diuina non est intelligibile proportionatum nisi à proprio intellectu.* d.12.n.26
- Deus ut actus purus specificat visionem beatam ut rationem quæ.* d.13n.6.
- Cur Deo tribuatur actus bonas.* 20.n.74. *Deus non est auctor peccati etiam si primam cogitationem ad bonum & malum indifferentem immiserit.* 71. *Est auctor prima cogitationis hominis peruenientis ad usum rationis: Nō tenetur operari iuxta cōnaturalitatem maiorem creature:* 20.78. *Intelligit seipsum specie expressa quæ, & in quæ.* 9.51.
- Deus omnis passionis expers est: 2.70. Immediatè per suum velle & imperium producit res ad extra.* 78. *Creat immediatè per suum velle & intelligere praticum: Se solo conseruat effectum quem simul cum causa secunda produxit.* 79. *E actus diuinus dicatur se aliter habere debet terminus ipse mutari.* 2.n.80.
- Creator secundum Patres ex tempore dicuntur. Per diuinum velle cum respectu ad creaturam in tempore producendā dicitur 'Deus ab aeterno voluisse creature'.* 83. *Quænda Deus se solo conseruat effectum quem simul cum causa secunda produxit, conseruat illum distinctè actione à priori, quæ illum simul cum causa secunda produixerat.* 2.109.
- Imperfectionem creaturæ Deus superare potest virtute suæ per aliquid illi supernaturaliter additum.* 189. *Quæ ratione dicatur die septimo ab opere quiescisse.* 2.223.
- Differentia.*
- Differentia debet proportionari generi.* d.2. n. 172. *Non desumitur ex formâ.* 3.n.43.
- Dilectio Angelii, Discursus.*
- Angelus semper & necessario seipsum diligit actu singulari & determinato.* d.17.n.6. *Duplex amor in Angelo.* n.7. *Bonum creaturæ non impeditum maioris boni necessitat ad dilectionem sui.* n.9. *Cur homo in hac vita non sit in continuo actu dilectionis erga se, bene in altera.* d.17.n.10. *In angelo dilectio sui naturalis, nec naturalis, nec supernat. dilectionem Dei impedit.* d.17.n.13.
- Quæ obiecta necessariò quoad exercitium diliguntur.* 18.
- Angelus Deum amat amore concupiscentia necessario tum quoad specificationem, tum quoad exercitium: amore amicitiae liberè secundum utramque rationem:* 17.27.
- Amore amicitiae non diligis plus seipsum, quam Deum signatè & positivè, bene negatiuè.* 4.1. *Potest viribus proprijs cum solo generali cursu Dei sibi naturaliter debito perfecto amore amicitiae naturalis diligere Deum super omnia.* 17.51. *Cogitatio congrua diligendi Deum ut auctorem naturæ in angelo non est beneficium à creatione distinctum.* 7.53.
- Licet*

RERVM MEMORABILIVM.

Licet scipsum necessariò diligat, Deum liberè. amor erga
Deum est perfectior appetitiatè amore suipiens. 54.
Amorem Dei naturalem & supernat. dari varie prob. 55.
Cur amor naturalis non sit tanti valoris quanti est timor
supernaturalis. 63.

Deus ut finis naturalis, & ut supernaturalis diversos a-
ctus dilectionis specificat. d. 17. n. 64.

Angeli non omnes constantes persistunt in dilectione
naturalis amicitia erga Deum. 18. 7. Angelus magis
necessariò sibi diligit esse naturale propria natura, quā
esse supernaturale gratia. 18. 53.

Ad cognitionem propriæ substantia necessariò sequitur a-
ctus dilectionis sui, & Dei auctoris natura. 20. 88.

Actus angelii quo se dlexit quatenus malus fuerit: nō te-
ducitur ad peccatum luxuria. 100. Connaturalius est
Angelo prius natura moneri ad naturalem dilectionem
sui & Dei. 20. 78. Vide Amor.

Discurrere necessariò includit duos actus: Necessitas dif-
cursus unde oriatur. 14. 3. Causaliter transiit & succe-
sius quid? 6. Discurrere non est tantum intelligere
plura ut connexa. d. 14. n. 7.

Distantia, Desitio.

Iu quacumquedistantia angelii tam superioras quam in-
feriores inter se loquuntur. 15. n. 49.

Ens tantum distat à non ente quanta est ipsa perfectionis:
Distantia inter ens & non ens definiuntur debet ex
formali excessu perfectionis, quo unum extremum ex-
cedit alterum: Distantia inter Deum & creaturam de-
finitur penes excessum perfectionis, quo Deus excedit
creataram. 2. 21.

Contradicторia non sunt omnia equè distantia: Magis
distant Deus & angelus, quam angelus & non ange-
lus: Angelus & Deus per infinitum, angelus & non
angelus per finitum excessum distant. Maior est di-
stantia inter Deum & non Deum, quam inter angelum
& non angelum. 2. 23.

Inter vim creativam & edificinam arguitur infinita di-
stantia. 2. 25. 27.

Definire non potest res in instanti, in quo est. 2. 20. 1.

Dispositio naturalis non causatur à forma substantiali
quo ad primam suis productionem, sed quo ad conserva-
tionem. d. 18. n. 72. Nulla materialis dispositio produci-
potest àphantasmate intellectu agente. d. 2. n. 53.

Distinctionis numerica ratio an sit necessario materia:
d. 3. n. 139. Ad odus triplex assignatur. 141.

Evidens signum distinctionis inter duo ex natura rei. 2.
99. Omnis distinctionis ex natura rei est realis, aut mo-
dalibus: Evidenter colligitur creationem modaliter di-
stingui à termino. 107.

Quae distinguuntur realiter. 2. 226.

Ad distinctionem realem quid requiratur necessario. 3. 74.

Vnde oriatur distinctionis rationis, essentia ab existentiâ in
creatura. d. 3. n. 76

Dolor versatur circa malum praesens: d. 21. n. 80. Conse-
guens apprehensionem amissæ beatitudinis pertinet ad
paenam damnationis quamquam proprietas. 57.

Christus miraculosè verum admisit dolorem. 21. 63.

Dona naturalia non sunt Deo motuum ad conferenda
dona supernaturalia. 18. 99.

Angelis dona supernat. acceperant iuxta quantitatem na-
turalium. 18. 98. & 21. 60. Christi anima ratione uno-
nisi hypost. collata sunt maiora dona supernat. quam
omnibus angelis simul. 18. 102. Angeliboni aliquod ma-
ius donum habuerunt quam mali. 18. 145

Durare quo modo res potest per unum punctum temporis,
potest per totum tempus. 2. 218.

Duratio sola connotatione temporis distinguitur à re du-
rante. d. 2. n. 224.

Ecclesia, Edu&io, Effectus.
Ecclesie Auctoritas iudicat de vero sensu Scripturae. 2.
285. Quale fundam. habuerit definitiis productionem
De Nat. Angelor. Tom. II.

angelorum cum reliquis creaturis. d. 2. n. 288.
Educia vis ad educendum effectum infinitum requiriatur
in suo ordine infinita. d. 2. n. 30
Non omnis potentia eductiva ex modo tendendi de nece-
sitate est ad omnne educibile. n. 39.

Vide Actio Operio.

Illud per se primò fit quod per se ad actionem non presup-
ponitur. 2. n. 31. Potissimum ratio in effectu reducibili non
est dependencia à subiecto: Sed est entitas actus educi-
bilis. 58.

Effectus futuri naturales & contingentes quomodo possint
cognosci in causis presentibus. 11. 40. Effectus non est
parus actus, sed immersus potentialitatib: 2. 19. Num-
quam soler contingere idem in multis causis libet è agen-
tibus. 18. 80.

Effectus per eamdem productionem potest accipere pri-
mum esse, & in eodem conseruari. 2. 217.

Elcuatio, altera in actu secundo, altera in actu primo. 2.
n. 268.

Elias abduc sub tutela Angelii est. 19. 54.

Elle, Existencia, Eucharistia.

Inter ens & non ens nulla est proportio. d. 2. n. 22.

In ratione non entis simpliciter, ita est non ent non homo,
quam non Angelus. 2. n. 34

Ens quo ad essentiam supernaturale, cognosci debet lumi-
ne supernaturali. 23. 3.

Ens ut ens independenter à quocumque habet ut sit intel-
ligibile. 15. 19

Qua ratione res per se existat? 2. 185

Qua ratione implicit res per se existentem naturaliter
fieri existentem in alio obedientiatur. 2. 186.

Qua ratione existentia creata ex naturâ rei distingua-
tur ab essentiâ in sent. Scoti. 3. 59. Qua ratione essentia
possibilis re ipsa non distinguatur ab essentiâ actuali:
Quodcumque esse, debet habere primam originem à
Deo. 61.

Existentia hominis non minus quam eius essentia possibi-
litas fuit ab eterno. 67. Essentia rerum ante existentiam
nullo modo multiplicantur. 68. Quare dicantur essentia
rerum obiectiva & potentia logica realiter esse. 3. n. 73.

Qua ratione existentia creata distinguatur ab actuali es-
sentia. 74. Verbum, Et, quomodo supponat pro actuali
esse existere. 87.

Existentia non est de conceptu quidditatis essentiae crea-
te. d. 3. 91. Existentia quid. 97. Essentia creata ab etero-
no non habuerunt reale esse essentia. d. 3. n. 62.

In Eucharistia non manet sola grauitas & lenitas acci-
dentialium. 8. n. 25. Cur Christi corpus in Eucharistia v-
niatur accidentibus. 4. 11.

Corpus Christi in Euchar. non est definitiè. 5. 23. Cur po-
sit esse subspecies maioribus in infinitum. 5. 23.

Angelus naturaliter cognoscit definitionem panis & vini
in Eucharist. Non cognoscit modum existendi Corporis
& Sanguinis Christi. 23. 13

Qua ratione panis & vinum concurrant ad productionem
Corporis & Sanguinis Christi: Respectu productionis
Christi sunt termini à quo positivi connotati. 2. 65.

Qua ratione verba sacramentalia attingant substantiam
Corporis & Sanguinis Domini. 2. 64.

Productione nouæ substantia sub speciesbus Eucharistiae des-
cente sub illis Corpore Christi est vera creatio. 147.

Qua ratione saluetar naturalis incorruptibilitas quanti-
tatis Euchar. deficiente Corpore Christi cum illa. 183.

Quare substantia panis & vini non annihilatur in Sacra-
mento. d. 2. n. 251

Excessus formalis unius extremiti supra aliud unde desu-
matur. d. 2. n. 24.

Vide Distantia.

Excitatio mentalis est viralis motus intellectus aut vo-
luntatis. d. 15. n. 25. Excitatio audientis est complemen-
tum locutionis extrinsecum. d. 15. n. 44.

INDEX

- E**xternum non potest ad aliud ordinari, nisi perficiatur in se. d.3.n.17.
- F**alsitas, Fides.
- F**alsitas est. dissimilitas cognitionis cum re in seipso existente. d.14.10. Intellectui in angelis non potest esse falsitas circa res naturales. num. 9. Potest tamen esse falsitas circa ea qua probabilitas tantum cognoscitur. n. 10. Falsitas & veritas reportur etiam in compositione & divisione virtuali. d.14.n.11.
- F**idem angelis non omnes habuerunt evidenter in assertate; Sed angelorum caput solum: antequam fidei mysteria acceptarent, debuerunt rationes credibilitatis examinare. 18.8.2.
- F**ides implicat etiam cum visione intuitiva Dei de eodem obiecto. d.18. n.116. Actus fidei non pugnat cum merito & iure ad gloriam, pugnat cum possessione ad gloriam. 130. Vide Virtutes insulæ, Habitus.
- F**ides viatoris & Angelis inferioris credenti superiori quomodo differant. d. 6. n. 29. Obiecta credita habitu fidei in via omnes beati equaliter vident. 41. **H**abitus fidei per se est ordinatus ad disponendum viatorem ad consequendam beatitudinem per actus meritorios. d.21.n.5. An in demonibus sit fides infusa. Vide Demones.
- F**iliij Dei qui dicantur in Scriptura. 3.n.14.
- F**inis ultimi perfectio essentialiter importat perfectionem primi principij. 20.10. Vide Voluntas.
- F**ormæ plus recrūt non possunt esse in eadem materia. 5.151.
- F**orma distinguitur ab unione, quâ materia unitur, item à generatione quâ producitur. 2.173.
- F**utura contingentia.
- S**pecies representativa futurorum contingentium nequit esse connaturalis angelo. d.11.n.37. Species futurorum connaturalium non sunt connaturales angelo. 40. Cur Angelus futura contingentia quorum habet species, certò præcognoscere non possit. 42. Species futurorum contingentium in angelo complementur per extrinsecum concursum Dei. n.53.
- C**ur futurum secundum suum de articulatum esse, nō præteritum naturaliter possit cognosci. n.57. & 59.
- C**ur angelus etiam longo exprimento nequeat futura praedicere. d.11.n.63.
- Q**uonodo possit futura & interna coniectare. 14.4.
- D**uplex futurum contingens: dupliciter ab Angelo cognosci potest. 11.3. Habet obiectuam veritatem. 18.
- Potest Angelus omnes effectus à quicunque causa naturali dependentes antequam sint in eorum causis præcognoscere. 11.6. & 7. Futura cognoscere habitu, & variabiliter non arguit infinitatem & immutabilitatem cognitionis: 22. contingentia non cognoscuntur à Deo ex sola eminentia suis in creati luminis: 18. quia pendent ex libero arbitrio non possunt ab angelo nativa virtute certo cognosci. 11.15.
- Non potest res futura fieri præterita, qua numquam fuit presens: Potest res præterita iterum fieri futura, prius quam fuit presens. 6.56.
- G**audium, Generatio, Genus.
- G**audium per se consequens premium beatit. pertinet ad ipsam ut proprietas. 21.57.
- A**ngelus in assumpto corpore per se generare nequit. 4.57. Potest tamen effectum generationis causare, asportato aliunde semine. 4.19.
- In quo sensu Arist. docerit quod genitum est, non esse aeternum: 2.10. Quâ ratione in sent. Arist. ponantur generationes ab eterno. 2.10.
- V**it aliquid generetur seu educatur de potentia materie debet posse dependere à materia. 2.184. Vide Demones.
- G**enus non desumitur ex materia. d.3.n.43.
- G**loria, Gratia.
- G**loriam cur possumus condigne mereri, non autem gratiam. d.18.n.95.
- V**ide Beatitudo, Visio beatifica.
- G**ratiam cur condigne mereri non possumus. 18.95. Gratia habitualis non minus beatum quam creaturam constituit amicum; & filium ad opium Dei. 19.12.2.
- G**ratia habitualis quid sit: perfectior est entitatis visione beatifica: 18. 43. Est obiectum amoris concupiscentia & amicitiae Dei erga nos. 17.63.
- Nihil opponitur gratia nisi quod opponitur amicitia Dei: gratia est amicitia erga Deum. 21.84.
- I**mplicat gratia habitualis, & peccatum mortale in eodem instanti simile. d. 20.n.84. Gratia non tollit à voluntate creata antecedentem potestatem peccandi. Quomodo invenit in habitu subiecto: 20.85. Est forma physice incompossibilis cum peccato non ratione decreta divini. 20.86. Vide Operatio gratia.
- A**ngeli omnes in gratia habituali creaverunt: 18.54. per se non requirunt dispositionem in subiecto, & cur: 90. Maiorem gratiam habuerunt Angelii initio creationis quam multi S. Viri post diuturna morita. d.18.n.123.
- H**abitus, Homo.
- I**mplicat habitus naturali virtute continens omnia obiecta que Angelus potest naturaliter cognoscere. d.9.n.74. Duplex est habitus acquisitus, intellectualis & moralis: Intellectualis etiam duplex, Speculativus & prakticus. 14.18. Angelis circa qua habeant habitum speculativum. 19. Dantur in Angelis habitus intellectuales acquisiti opinionis & fidei naturalis: n. 13. Et practici acquisiti circa res naturales agibiles. 24.
- D**antur in bonis habitus virtutem acquisitarum, sicut & in malis virtutum ex frequentatis artibus geniti: 25. acquisiti non sunt ad operandum simpliciter, sed facile. 26. Angelis non sunt capaces habitus in ordine ad quae habent perfectas species. 14.28.
- H**abitus infusi quid sint, & quomodo corruptantur. 21.3.
- Potest habitus supernaturalis mouere potentiam ad actionem directum & reflexum. 9.36.
- N**ullus habitus immutat immediatè voluntatem, nec ullus exigit auxilia inseparabilia ad operandum. 20.18.
- N**ullus habitus possibilis est qui liberam voluntatem creature prædeterminet ad non peccandum venialiter, & simul possit peccare mortaliter. d.20.n.31.
- H**enoch adhuc sub tutela Angelis est. d.9.n.54.
- H**omines succedunt angelis malis quoad gloriam, non est tamen necessarium, ut illi etiam succedant quoad eundem gloriam gradum: in sent. Pauli. succedunt quoad eosdem glorie gradus. 18.105. Multi homines exce- dent multos angelos in gloriæ magnitudine. 12.6.
- H**omines nulla ratione sunt inflexibilis nature. 21.33. Omnes in statu natura lapsa Angelū habent custodem. 19.67.
- H**omo in statu innocentia egisset angel. custodia, etiam non supposito casu aliorum angel. 19.73. In statu pura natura ex vi præsentis decreti non habuisset custodem: 78. Ex vi alterius decreti fuisset ea custodia in ordine ad opera, & beatit. naturalem. 79. Hec tamen custodia erga homines in pura natura non fuisset perpetua. 85. Dupliciter unus homo deparetur in custodiā aliorum angel. d.19.n.13.
- V**ide Custodia Angelorum.
- H**omo ex perfectiore modo cognoscendi arguitur perfectior bruto. d. 2. n. 47. Quare homo fuit creatus post omnes substantias corporreas. 2. 296.
- I**gnis infernalis, Illuminatio.
- I**gnis infernalis non solum apprehensione spiritus rebellis cruciat. d.21.n.72.78.
- E**xpliatio metaphorica de igne inferni non admittitur à Scholasticis. 73.
- I**gnis gehennalis est eiusdem speciei ac natura cum noscitur. Quare Patres aliquando ignem gehennalem vocent immateriale. Cur ignis præceteris elementis ad torquendos spiritus sit assumptus à Deo. 74.
- D**eus non imprimit spiritus qualitatem qua capax fiat ignis ardoris formaliter cruciantis. 21.76.
- I**gnis,

RERUM MEMORABILIVM.

- Ignis inferni non torquet realiter spiritus per calorem spiritualem in ipso existentem.* 77.
- Qua ratione spiritus terqueri dicantur ab igne videndo tantum & aspicio: n. 79. Ignis non torquet spiritus causando in illis tristitiam: 80. nec obedientialiter producendo in illis qualitatem spiritualem illorum substantiam fædensem: 81. Ignis torquet spiritus per modum carceris vel per modum obiecti: concurrendo ut instrumentum divine iusticia ad actum tristitia quam alias haberent.* 86. 87.
- Qua ratione saluerit cur potius igne Deus, quam alio elemento utatur in vindictam Angelica superbie.* ibid.
- Quâ ratione eâdem pénâ carceris saluerit iniquitas pénâ pro unius cuiusque delicti grauitate.* 88. *Ignis acris debet quam per modum carceris spiritu torquere, & id quomodo contingat.* 90. *Vide Peccata, Damnati.*
- Illuminatio est quedam species locutionis.* 16.1.
- Angelii inferiores illuminantur à superioribus.* 3.
- Deus sapientia illuminat homines per angelos:* 15.
- Intellectum nostrum illuminant dupliciter.* 19.114.
- Illuminatio de quibus est possit: Poteſt superior aliqua à se visa in verbo manifestare inferiori, sed extra verbum.* 16.16. *Illuminatio plus dicit quam manifestationem ignotæ veritatis.* 18. *Angelus superior illuminare potest inferiorem de rebus naturalibus illi ignotis.* n. 19. *Dupliciter illuminatio, naturalis & supernat.* 16.23.
- Illuminatio universaliter sumpta quid? importat manifestationem veritatis & lumen confortatuum.* Illuminatio & locutio quomodo differant. 16.24.
- Quo pacto inferiores manifestent aliqua superioribus sine illuminatione: Ad actum illuminatum necessariò requiritur confortatio intellectus.* 26. *Demones superiores non possunt illuminare inferiores.* 16.27.
- Illuminatio que fit inter Angelos beatos, est supernaturalis quoad modum:* d. 16. n. 31. *De rebus pure naturalibus non est propriè illuminatio: Hec respectu intellectus rudioris, non potest dici illuminatio respectu intellectus sapientissimi:* 32. *De quibus rebus facit.* n. 33. *Quae requirantur ad veram & propriam illuminationem.* 34.
- Dupliciter superior de his que videt visione beatâ illuminat inferiorem:* 16. n. 35. *illuminatus dupliciter potest esse certus de veritate sibi manifestata.* 16.38.
- Deus illuminat Angelum prodicendo in illo conceptum veritatis, ut à se testata.* n. 48. *Superior Angelus illuminans concurrit effectu cum inferiore ad illuminationem eius per modum artis suavitatis naturam.* 54.
- Illuminationes angel. ad diem solū iudicij durabunt.* 56.
- Illuminatio non eo ipso quod fiat uni, fit omnibus angelis.* 57. *Probabiliter nunc fit à Christo immediate.* 58.
- Probabile est plerumque omnes Angelos primi ordinis supremi hierarchie immediate illuminari à Christo.* d. 16. n. 59. *Vide Locutio.*
- Imago non est eiusdem perfectionis entitatis cum imaginatio.* d. 10. n. 17. *Dupliciter esse distinguitur in omni imagine sive naturali sive artificiali.* 9. n. 44.
- Immobilitas, Impeccabilitas.*
- Voluntas diuina est immobilis circa obiectum quod semel eligit.* d. 21. n. 28.
- Quale obiectum possit immobilitatem voluntatem creatam erga seipsum: Voluntas angelii non potest immobiliter adharere ulli obiecto creato.* 36.
- Quomodo immobilitas appetitus non debet proportionari intellectui.* 39. *Dupliciter est voluntatis immobilitas ad malum & potentia ad bonum.* Voluntas dupliciter potest fieri moraliter immobilis à malo. 42. *Angeli ex Damasco immobiles sunt nō naturâ, sed gratiâ.* d. 21. n. 35.
- Impeccabiles facti sunt Angeliboni per intuituam visionem Dei: Confirmatio in bono reducitur in gratiam Dei.* 21.35.
- Impeccabilitas ex quadruplici capite oriri potest: 20.8. per gratiam fieri non potest nisi per unionem hypost. vel per De Nat. Angelor.* Tom II.
- visionem beatam.* d. 20. n. 18.
- Imperius localis potest communicari subiecto ab ipsius successiva connotatione sparsi.* d. 6. n. 44.
- Impotencia, Impossibile, &c.*
- Impotentia ad peccandum duplex.* d. 20. n. 30.
- Moralis impotencia ad agendum quid?* Voluntas demonum est solum secundum quid impotens ad operandum opus moraliter bonum. Vnde hec impotencia d. 21. n. 44.
- Qua impotencia ad bonum & obstinatio in malo sufficiat in demonibus.* 52. *Subiectum quomodo dicatur physicè impotens ad actum.* d. 20. n. 85.
- Angelus non potest affectu complacentie ferri in impossibile sub ratione impossibilis.* 20. n. 105.
- Voluntas potest ferri in impossibile apprehensum sub hypothesi possibile.* 107. *Potest angelus ex suppositione quod sit possibile esse angelum manere cum esse Dei, id appetere affectu ad peccatum sufficiente.* 113. *Eiam circum impossibile potest esse meritum vel demeritum.* 114. *Quid apud PP. & Arist. dicitur simpliciter impossibile.* 21.15.
- Ex Incarnatione potuit peccatum angel. occasionari.* d. 20. 126. *de facto tamen id nequam accidit.* n. 127.
- Incarnatio fuit prædestinata dependenter à peccato Ade prænoscientiæ conditionata.* 20.126.
- Vide Unio hypostatica.*
- Angelis non fuit à principio reuelatum mysterium Incarnationis cum omnibus circumstantijs, quibus fuit peracta, quas primum post eius excursionem cognoverunt.* d. 18. n. 144.
- Impossibilitas sumitur penes mutuam exclusionem formalē unius ab alio: indivisibilis est.* 2.24.
- Inconstantia vitium non cadit in diuinam voluntatem: Omne creatum veribile & inconstans est.* 21.40.
- Incorruptibilitas duplex.* d. 3. n. 101.
- Vide Angelus.*
- Individuatio unde desumatur in angelis.* d. 3. n. 158. *Individualis gradus quomodo sit proprietas gradus speciosus.* 3.160.
- Indivisible commensurari divisibili per extrinsecam, non per intrinsecam subiectiōnem.* d. 6. n. 92.
- Potest indivisible dum est in motu partim esse in termino à quo, partim in termino ad quem.* 84. & 94.
- Qua ratione res indivisibilis sit divisibilis.* d. 2. n. 199.
- Initantes qui sine Baptismo decedunt non sunt habueri post diem Iudicij angelos custodes.* 19.89.
- Infelicitas dæmoniorum consistit in vitroque actu apprehensionis & tristitia de obiecto beatifico amissio.* d. 21. n. 94. *Infelicitas diuinitus non potest esse cum visione & amore beatifico.* n. 95.
- Vide Damnati.*
- Inflexibilitas, Instans.*
- Moralis inflexibilitas duplex est: una tollit libertatem, altera tantum difficultat voluntatem ad oppositum actionem: d. 21. n. 30. Vnde sit.* 21. n. 43.
- Qua ratione Laurentius Iustinianus doceat angelum esse inflexibilem.* 21.38.
- Instantibus tribus absolvitur totum negotium bonorum angel. Primum fuit formaliter & virtualiter indivisible: in quo nihil meruerunt sed tantum acceperunt merendi principia: Secundum dividitur in duo instantia inceptionis & consummationis meriti: utrumque fuit virtualiter divisibile: Tertium glorificationis mensuratur eternitate participata.* d. 18. n. 132.
- In eo instanti in quo pura creatura meretur, debet posse peccare in sensu diuiso.* 135.
- In instanti meriti, boni habuerunt potentiam meritum non continuandi; malis non habuerunt potentiam à demerito resurgentis.* 18.136.
- Duplicia instantia durationis & nature.* 20.76.
- Potuit in vitroque primo instanti peccare nullâ factâ superpositione:* 77.
- Naturale est Angelo habere in primo instanti creatum,*

INDEX

- rationis potentiam perfectam liberam: n. 78. Connaturaliter peti habere in 1. instanti notitiam determinatam ad unum: n. 88. In 1. instanti creationis potuit mereri: 81. Et habere praeceptum de actu bono eliciendo: Erant puri viatores: 82. Defacto in 1. instanti creationis non potuerunt peccare: cur? 20.n.84.
Instantaneus motus. Vide Motus.
 Instrumentum.
Instrumentum non debet in virtute propriâ continere effectum. 2.51. Ad instrumentum creandi non requiritur virtus infinita: Altius instrumenti obedient. eadem est cum agentie principali, sicut & alterius cuiusque instrumenti. Virtùm maior virtus instrumenti. requiratur ad producendos plures effectus quam pauciores. Instrumentum requirit proportionem cum principali a gente & cum effectu. 2.51.
Connaturaliter non requirit prauiam actionem distinctam ab actione agentis principalis. 2.53.
Lumen gloria est connaturale instrum. ad producendum visionem gloriosam: Habitus charitatis est instrum. connat. ad amorem beatif. Virtùm character absque praeiuia dispositione sit instrumentum ad Christi corpus conficiendum. Primarius instrumenti finis qualis. Essentialis ratio instrumenti consistit in fine primario: Qui cessare non debet ex cessatione finis secundarij. 2.53.
Virtutem instrum. connatura. creandi communicari non posse creature duplicitate prob. Instrumentum princip. esse in eodem ordine cum causa principali. 2.54.
Virtus instrum. eductiva distinguitur à principali per minorē tantum proportionem cum entitate effectus educibilis. d. 2.n.58. *Instrumentum naturale in operando non excedit seipsum in essendo quoad independentiam à subiecto.* 60. *Obedientiale est voluntaria potentia agentis intellectualis.* 67. *Quid sit instrumentum obedientiale in sententia S. Thome.* d. 2.n.69.
 Intellexus, Intellectio, Intentionale.
Intellexus increatus omnem rationem cognoscendi habet à se. 11.37.
Quomodo angelus reddatur certus, id, quod actu cognoscit esse praesens, prateritum, vel futurum. 65.
Essentia divina non est intelligibile proportionatum nisi à proprio intellectu. 11. n. 26. *Intellectio non causatur ex productione speciei, sed ex libero usu speciei cum potentia.* 27. *Creatura intellectualis habet physicum & morale dominium supra suos actus.* 12.32.
Intelligibilitas fundatur in entitate. 13. 4.
Intelligere componendo vel dividendo, quid? 7. Ratio cur intellectus noster in affirmando aut negando egeat compositione plurium conceptuum formalium. 8. In intellectu angelii non potest esse falsitas circa res naturales: 9. Potest esse falsitas circa ea que probabilitate tantum cognoscit. 14.n.10.
Angelos esse intellectuales prob. 8. n. 1.2.3. *Angelus intelligit se, & alia à se intellectione distincta. Obiectum quod potest cognoscere est omne intelligibile.* n. 6.
Intellexus distinguitur realiter à substantiā angelii, sicut omnes potest rationales à naturā intellectuali crea-za: 8.n.23.31.41. *Agens, & possibilis quid sit:* n. 4.3.53.
Agentis munia: Possibilis officia. 43. *Necessitas po-nendi intellectum agentem in anima rationali: Agens & possibilis non distinguuntur.* n. 4.4.58.
In angelis intellectus agens & possibilis non datur: d. 8. n. 52. *Agens illuminat intellectum possibilem,* v. 55.
Agens ex Arist. Lux est. 56.
Etsi Deus infudisset anima species rerum adhuc in ea esset intellectus agens, non sic in angelo. 8.58.
Intellexus & voluntas unius angelii specie differt ab alterius specie diversi. 8.89. *Intellexus & voluntas An-geli & animi rationalis habent idem obiectum generi-cum, non specificum.* d.8.n.90.
Nequit nudus intellectus Angelii absque intrinseca deter-minatione ex parte obiecti ullam eiusdem à se distincta notitiam sibi parere. d.9.n.5.26. *Intellexus est indiffe-rens ad hoc vel illud obiectum percipiendum.* n.6. *An-gelus non eget obiectu concursus substantia ad intelli-gendam propriam substantiam.* *Intellexus angelii à propria substantia habet ultimam rationem specificam & individualis.* n.8.
Intellexitum & intelligibile possunt coalescere in unum, continentem perfectionem utrinque. 9.19. *Intellexus naturalis non solum est incompletus in ratione specifica & proxima, sed etiam genericā & remota respectu ob-iecti supernat.* n. 20. *Intellexus angelii est virtualis species sua propria substantia;* 23. *Ad cognoscendas in-tuisiu naturales proprietates sua natura eget obiectu concur-su earum:* n.31. *Ad se implicitè & indirectè co-gnoscendum, non eget obiectu concur-su sui.* 9.33.
Intellexio Angelii est virtualiter reflexua sui. n.34. *An-gelus non potest propriam essentiam naturaliter per spe-ciem distinctam intelligere.* 47.
Deus intelligit se specie expressa qua & in qua. 51.
Angelii intellectus non omnia intelligit acutum quorum spe-cies habet: d. 9. n. 112. *Non potest determinari à pro-pria essentia ad omnia obiecta intelligenda.* 9.68. *Eius obiectum est omne verum naturale:* 69. *Non debet continere totam perfectionem obiecti intelligibilis:* 71. *Quod perfectior est intellectus è per universalia spe-cies intelligit, è etiam clarus & plura actu simul in-telligit.* 9. 184. *Intellexus angelii superioris specie differt ab intellectu inferioris.* 187. *Nullus angelus res omnes materiales intelligit unica specie.* 9.n.197.
Intellectualitas est supremus gradus entis: Non reperi-situr in homine in gradu perfecto & consummato. 1.4.
Nequit intellectio totaliter produci à principio extrinse-co. 15.15.
In quo sensu Aristot. concederit Intelligentias cœlorum, moirices eternas & immobiles. 2.9. *Intellections sunt organica in homine, & independentes à materia subiecta: Pendent à speciebus intelligibiliibus.* 2.161.
Intellectualitas solam immaterialitatem sequitur. d. 39 num. 8.
 Vide Actio, Operatio, Cognitio.
Intentionaliter substancialiter continere aliquid, est emi-nenter continere. d.9.n.72. *Esse intentionale adequa-tè continere debet totum esse naturale obiecti.* 149.
Quantum crescit obiectum in esse reali, tantum crescit virtus representativa in esse intentionali. 176. *Inten-tio non confert primam speciem malitia.* 20.136. *Esse in-tentionale proprium speciei est diuersum ab esse inten-tionali obiecti.* 9.40.
Iudicium non habetur formaliter ex via representationis speciei. d.11.n.46.
Angelus habet difficultatem ferendi iudicium de rebus probabilibus, non de probabilitate. 14.26. *Iudicium practicum non est diuersum post & ante liberam elec-tionem.* d.21.n.29.
 Lex, Libertas.

Angelus poterat sine speciali auxilio non modo po-tentia physica, sed etiam morali, legem naturalem seruare ad longum tempus, non in eternum: Per obser-vantiam legis naturalis non meretur premium super-naturale. 17'56.
Quidquid per se proxime requiritur ad actu liberum latere debet angelum. 12.n.42.
Liberum in actu 2. componitur ex actu intellectus radi-caliter, formaliter ex actu voluntatis. 12.43.
Naturale est angelo habere in proximo instanti creationis, potentiam perfectam liberam. d.20.78. *Quare prima o-peratio naturalis rei productæ tribuatur producenti, non libera.* n.73.
Libertas quoad exercitum quid? 20.n.81.
Præceptum non impletur actu naturali, sed libero. 83.
 Liber-

RE RVM MEMORABILIVM.

Libertatis radicalis est ex cognitione indifferente. d. 20. n. 33.

& 44. Quid antecedenter impedit aut tollat libertatem operantis. 21. 46. *Qua ratione vehementer tentatio inopinata tollat in homine presentem libertatem: Clara visio Dei tollat libertatem, item virtus divina.* 21. 46.

Locabilitas, Locus.

Discrimen inter ubi & locabilitatem. d. 5. n. 4.

Presentia localis superaddit locabilitati puram connotationem corporis indistans. 66.

Locabilis Angelus formaliter est divinisibilis. 73

Effectus primarius formalis locabilitatis Angelica non est subiectum extendero, sed locare. 77

Qualibet pars locabilitatis locat totum angelum in spacio: Vbi est una pars locabilitatis non sunt aliae in ordine ad spacium, secus in ordine ad subiectum. 79

Singuli certam habent locabilitatis sphera: quo perfectior, eo requirit maiorem spharam. 93. *Nullus est quis defacto totum uniuersum naturali sua locabilitatis sphera sibi vindicet.* 96. *Nullum est absurdum, de facto dari aliquem, cuius sphera locabilitatis sit semidiameter totius concavi lunae.* 99. *Duplex locabilitas Angelis assignatur.* n. 107. *Non est determinata extensionis.* d. 5. num. 115.

Vide Presentia.

Locus aliis actualis realis, aliis imaginarius: 5. 28.

Quid requiratur ut quis dicatur in loco. 5. n. 27. & 12.

Effe in loco sumi potest dupliciter. 9.

Angelus necessario est in aliquo loco determinato secundum propriam substantiam: 5. n. 10. *Non est realiter presens ubicumque potest operari, & cur:* n. 13. *Non est in loco circumscriptus.* d. 5. n. 18. *Quid sit esse definitum in loco.* 21.

Cur corpus possit respondere loco modo indivisiibili. Angelus nequeat esse presens modo divisiibili. 20.

Ad formalem rationem loci duo requiruntur. 41. *Angeli non sunt in loco per nudam substantiam aut ubi, sed per locabilitatem: libere variant locum:* 42.

Dici possunt esse in loco per solam operationem transcurrentem in locum. d. 5. n. 49.

Angelus incomplete est in loco per presentiam, complete per operationem transcurrentem: n. 53. *Vt sit in loco per contactum physicum requiriatur aliquid proportionale radici corporis ad locum.* 57.

Deus dicunt esse in loco dupliciter. d. 5. n. 60.

Non potest angelus naturaliter esse in pluribus locis inadäquatius & inter se distantibus. 5. n. 82. 87. *Cur non possit esse in extremis nisi simul sit in medio, cum operari possit in extremis & non in medio.* 93. *Potest propriâ voluntate esse in loco minore maximo.* n. 103. *Sphera angelis non est determinata quoad minimum locum divisiibilem.* 112.

Non repugnat Angelum esse in puncto. n. 113. *Eadem virtus qua in angelis sufficit ad locandum se in spacio adäquato sufficit ad locandum se in spacio minore in infinitum.* 117.

Angelus naturaliter potest esse in loco punctuali, quoad solam essentiam intrinsecam & incompletè, non autem quoad operationem extrinsecam & completere. 5. 124.

Quid sit locus adäquatius intensius. 5. n. 131. *Posunt plures angelis etiam potentia naturali esse simul in eodem loco.* 5. 142.

Angelus non pendor à conditionibus loci circumscribentibus, sed definitis. 6. 67. *Locus & tempus non concurrant ad intrinsecam individuationem actionis, & cur?* 2. 229.

Locutio.

Quo pacto angelus in assumpto corpore loquatur. d. 4. n. 9. & 56. *Locutio astre Baal qualis.* n. 63.

Locutio est propria cognitionis manifestatio. 15. 1. *Angelos se mutuo alloqui certum est ex Scriptura & Patribus.* n. 2. *Modus persigna sensibilia ad placitum, vel*

scriptura virtute loquentis impressa, vel vocis forma in aere exploditur. n. 3. *Per signa intellectualia resurguntur:* n. 4. *Per immediatam productionem conceptus loquentis in audiente refellitur:* 10. *Per impressionem speciei representativa proprij conceptus resurguntur:* 11. *Nec placet per obiectum concursum conceptus loquentis cum intellectu audientis ad eumdem conceptum in aliis audientem exprimendum:* 12. *per liberam professionem speciei loquentis ad intellectum audientis medio radio spirituali, imaginarius est:* 22. *Per ordinationem conceptus unius ad aliud absque productione speciei in audiente non sufficit.* 15. n. 33.

Locutio Angelica in quo constat. 15. 32.

Si Angelis loquerentur per signa intellectualia naturalia, nullus loqui posset quin ab omnibus audiretur. n. 6.

Medium non est capax locutionis spiritualis. n. 14. *Locutio qui quid? Proprium est intellectus.* 24.

Locutio absoluta intellectus in quo consistat: 15. 32. *Est perfectio respectiva:* 33. *quomodo sit libra.* 34.

Dupliciter est actus directus in loquente. n. 36.

Locutio angelis non est excitativa physice sed connotativa excitationis alterius: Angelus loquitur etiam Deo: 37.

Locutio angelis in quo completè saluetur. 15. 43.

Quomodo creatura & Deus in se loquuntur. 48.

In quâcumque distantiâ Angelis tam superiores quam inferiores inter se loquuntur. n. 49.

Anima separata loquuntur inter se & cum angelis, secus corpori coniunctâ: Angelis naturaliter non loquuntur ad animas corpori coniunctas. 50. *Locutio Angelica primariò est de conceptibus secundariò de rebus: de quibus?* d. 15. n. 51.

Vide Illuminatio.

Lucifer Deum emulatur in deputando sibi ministros ad impugnationem hominum. d. 19 n. 47. *Primum peccatum Luciferi cuius res fuerit appetitus:* d. 20. n. 148.

152. Solo numero differebat à Michaeli: n. 157. *Fuit primus inter angelos negatiuè solum.* d. 20. n. 166.

Lumen gloriae necessario ducit intellectu beatuè ad Deum & ad omnia visibilia in Deo. 16. 40.

Beati virtute finitâ luminis gloria attingunt Deum actum purum. d. 2. n. 28.

Quodcumque lumen naturale inferioris est ordinis comparatum cum supernaturali. d. 2. n. 30. *Lumen gloriae est connaturale instrumentum ad producendum visionem gloriosam:* Nullam prentam actionem distinctam habet ab actione quâ cum intellectu beatuè visionem Dei producit:

Propriè non attingit Deum obiectuè: efficit tantum, non percipit: 55. *inhesuè pendor à subiecto.* d. 2. n. 60.

Vide Visio beata.

Luxuria peccatum quid reo angelii petcare nec potuerunt: d. 20. n. 10.

Maria Virgo, Materia, Meritum.

Deipara suum habuit Angelum custodem. 19. 61. *Maria anima fuit omnium post animam Christi quoad dona naturalia perfectissima.* 18. 102.

Materia duplè. 3. 154. *An angelus ex ea compotiti.* 158.

Materiale non potest esse naturaliter productuum rei spiritualis. d. 9. n. 88. *Naturaliter creatur materia prima.* d. 2. n. 164. *Habet propriam existentiam, & quare?* d. 3. n. 78.

Mentiri quid? d. 15. n. 16. *Quomodo in Angelis sine mendacia.* n. 36.

Meritum quoad dignitatem conatus à supernaturali, non à naturali virtute pendet. 18. 164.

Angelis non potuerunt de condigno primam gratiam insufficentem quoad primam eius infusionem mereri. 18. 69.

Meritis principiū non cadit sub meritum. Meritum condignum est causa moralis imperatoria. 70. *Primus angelus non fuit meritorius gratia insuff.* 72. *Angelus in 1. infanti creationis potuit mereri.* 20. 81. *Res*

INDEX

- pugnat mericūm sine libertate quoad exercitium. 81.
 Angelis meruerūt sibi gloriā per actus Fidei, Spei, & Charitatis: ad merendam gloriam egerunt mora temporis. 18.82.
 Mereri gratiam habitualem preiudicat perfectioni maiori. 90. Gloriam cur possimus condigne mereri, non autē gratiam. 95. Angelis supernaturalem beatitudinem condigne meruerunt. 106.
 Principium merendi in operibus beatitudinem subsequentibus non foret beatitudo, sed gratia. Potuerunt sibi beatitudinem promereri per opera eam subsequentia; de facto id non accidit. 112.
 Meritum Angelorum ex Caetano duplex; inchoatum seu via, consummatum seu termini. 18.110.
 Meritum Christi non accipiebat condignitatem valoris à visione beatā, sed à persona Verbi. 18.118.
 Opera meritoria sufficit ut sint libera quoad circumstantias: Ad meritum necessaria non est libertas peccandi: Nec necessariō requiritur fides. 113.
 De ratione merentis est esse in viā ad primum. Meritum Angel. fuit eiusdem rationis cum merito hominis: conaturaliter postulat exerceri iuxta conditionem persona merentis: ita se habuit ad mercedem sibi, sicut meritum Christi ad mercedem alijs conferendam. 18.114.
 Meritum Angel. iuxta legem statutam non potuit naturā precedere beatitudinis primum, potuit absolute: necessarius fuit actus fidei infusa. 18.116.
 Implicat mericūm consummatum Angelorum naturā tantum praecessisse beatitudinis primum. 121.
 Mericūm angel. non solum causalitate, sed etiam dura-
tione praecessit beatitudinis primum: De ratione me-
rentis ut sic est ut sit in actuali tendentiā ad primum. 18.122.
 Meritum angel. intensius aquila, aut superat, et si me-
ricūm hominum multitudine actuū maius sit. 18.123.
 Meritum Christi dignum fuit ut acceptaretur pro omnibus hominib⁹ quoq⁹ loco & tempore. 125.
 Angelī per obsequia hominib⁹ in beatitudine praefita merentur sibi gloriam accidentalem. 126.
 Meritum & primum non repugnant simul. 128.
 Angelī mali namquam beatitudinem meruerunt, sicut nec boni demeruerunt. n.139. Boni pluribus actibus glo-
riam sibi meruerunt: 141. Per obseruantiam tam le-
gis naturalis quam supernat. 142. Quibus actibus in universum. d.18. n.143.
 Michael est dux & Princeps oalefis exercitus: is fuit ab initio sua creationis. 20.150. Suā naturā omnium angel. nobilissimus fuit negatiū: Imò etiam positiū no-
bilissimum fuisse defendi potest per perfectionem indi-
dualiter diversam illi collatam, qua non fuerit in Lu-
cifero. 20.168.
- Modus, Motus.
- Modus est imperfectissimum omnium entium: Non potest habere vim sustentandi formam entitatiū: s.116. Ex se nullam habet realitatem. d.2. n.115.
 Qui modi creari non possint: 2.167.
 Quā ratione actu subiectiū pendent à materia. 17.3.
 Modis habent propriam existentiam. d.3. n.81.
 Motus terminus intrinsecus est impetus impressus, que est qualitas actu mouens. s.6.4.
 In motu semper subiectum occupat spatiū maius sc. ibid.
 Motus angelorum habet partes extensivas in ordine ad spatiū. d.5. n.75.
 Effectus formalis primarius motus localis est transference mobile de uno loco ad alium. n.77.
 Motus localis non est pura actio. 126. Est forma suā na-
turā diuisibilis omni dimensione. Non potest naturaliter recipi in subiecto in quo non possit secundum omnes suas partes subiectari: nec potest recipi in linea & su-
perficie. s.128.
 Angelī verè mouentur localiter; d.6. n.3. Non egent mo-
- tu locali ad perfectionem sibi comparandam. 6.4. Mo-
 uetur à seipso. 6.5.
 Motus localis est perfectio conformativis angelis. 6.4.
 Quomodo idem possit esse motum & mouens simul. 6.6.
 Definitio motus quomodo intelligenda. 6.8.
 Dupliciter potest angelus per locum moueri. 6.15. Nequit localiter moueri absque intrinsecā mutatione. Nequit mobile fieri præsens loco per solam operationē receptam in loco: Quid sit subiectum localiter moners. 6.16.
 Moto corpore non necessariō mouetur angelus cū illo. n.17.
 Et mouetur per successuum contactū locorum preter motum intrinsecum, necessariō est operatio extrinseca in locis ipsiis successuē producta. 6.18.
 Potest Angelus moueri motu intrinsecō absque operatione extrinseca; Non potest successuē operari in diversis lo-
gis extra spharam sine motu intrinsecō. 6.19. Contactus locorum est solum complementum motus localis angelis. n.20.
 Per motum localem nihil intrinsecam reale accrescit mo-
bili quod post motum maneat. n.21. Etiam si angelus es-
set physice unus corpori, non posset moueri motu cor-
poris absque motu sibi intrinsecē inherente. 6.33.
 Discriben inter denominationem motus, & alias. 36.
 Quid sit moueri per se, & moueri per accidentem. 38. Punc-
tum non potest moueri localiter. n.26.39
 Duo effectus formales in motu nequeunt se parari à motu
locali. 6. n.30. & 43. Potest impetus localis communi-
caris subiecto, absque successuā connotatione spatiij. 44.
 Non potest naturaliter Angelus quous modo se mouere
de extremo ad extremum sine medio, potest tamen mo-
tu discreto & instantaneo. 6.55. & 61. Transire de ex-
tremo ad extremum sine medio est contra limitatum
modum operandi substantia finita: 6.58. Variatio motus
angelici differentia: 6.63.73. Instantaneus non potest
locare mobile sub maiori spatio, quam mobile ipsum
naturaliter occupare posse in quiete: Motu instantaneo
angelus simul occupat spatiū à quo mouetur & spa-
tiū ad quod mouetur, illud extrinsecē, hoc intrinsecē.
 64. Nisi angelus sit substancialiter præsens in tota spaci-
ra non potest naturaliter agere in extremis non agendo
in medio: præsens in tota spaciā potest agere in extre-
mis non agendo in medio. 65. Ad continuatorem motus
sufficit continuitas spatiij. 6.74.
 Motus continuus Angelī constat ex partibus diuisibilibus,
discretus ex mutationibus indiuisibilibus: Ad motum
discretum duas saltem mutationes necessaria sunt. 6.75.
 Ante motum successuum angelus necessariō quiescere
debet. 77.
 Dupliciter potest incipere mutatio instantanea angelis po-
quet in quietem intrinsecē & extrinsecē. Potest angelus in tem-
pore breviori & breviori in infinitum per plures muta-
tiones instantaneas moueri de calo ad terram. 6.78.
 Motus discretus unius angelī differt à motu discreto al-
terius in velocitate. 6. n.79.
 Non potest angelus in puncto constitutus localiter moueri
motu instantaneo. 81.
 Motus localis essentialiter requirit distantiam inter ter-
minum à quo & ad quem. n.82.
 Inter spaciā palmarem precedentem, & aliā immediatā
subsequentem datur distantia requisita ad motum. 82.
 Motus localis essentialiter dicit definitionem termini à quo.
 83.
 Nequit motus localis in puncto receptus esse indiuisibilis
subiectiū, diuisibilis terminatiū. 6.86. Probabilius
est angelum constitutum in puncto moueri posse motu
successuō. 6.93. Mobile dum mouetur semper est in spa-
cio maiore sc. 94.
 Quantitas poteris motris desumitur ex obiecto ad quod
se extendit, & ex velocitate quā mouet. 7.1.
 Corpus subditur potentia motuā angelī naturaliter. 7.2.
 Potest unus angelus ab alio fortiori moueri. Motus localis
est

RÈRVM MEMORABILIVM.

Motus solidum imperatiū liber. n. 7. 8.
Motus successivus angelis habet terminum velocitatis, non sic motus discretus. n. 10.
Mutatio instantanea perfectionem sumit ex spacio quod trahit. 7. 12.
Tarditas in motu non semper oritur ex resistencia. 13.
Potentia motiva distinguunt tam à substantia, quam ab intellectu & voluntate angelis. 7. n. 18.
Motus naturalis praenit liberum. d. 20. n. 40.
Motus surreptitus dicit in nobis originem à sensibus: Eius causa adequata est notitia absque plena adnitione rationis. 20. 42.
Motus ne in vacuo quidem potest esse infinitè velox: implicant motus in instanti: Ex infinita velocitate motus non arguitur virus infinita in mouente: Potest dari virus motiva altioris ordinis finita, que excedat in infinitum quacumque vim motinam ordinis inferioris. 21. 29.

Natura. Negatio, Notitia.

Natura prius operatur circa id ad quod est ab intrinseco determinata, quam ad quod est ab exteriori. 18. 78.
Natura in que pendent à causis creatis, procedunt ex imperfectioribus ad perfectiora, non supernaturalia vel naturalia, quo immediate pendent à Deo. 18. 94.
Nequis natura supplert individualē perfectionem suarum proprietatum. 9. 31. **R**es naturales prius complentur interiorē, quam operentur exteriorē. 18. 79.
Negatio non plus negat, quam affirmet affirmatio. 2. 21.
Quia ratione negationes cum suis terminis negatis presupponantur ad omnipotentiam Dei. 3. 93.
Notitia quā solum renditur ad obiectū in propria uatura existens. 8. 6. **Q**uid sit notitia intuitiva. 9. 50.

Vide Cognitio, Intellectio.

Obiectum, Obstinatio, Operatio.
Dux & naturaliter, aliud extensum & supernat. 8. 64. Adaquatum intensum & naturaliter, & specificatum in intellectus angelis est omne ens intra ordinem nature: 65. **E**tiam Deus ut auctor nature est obiectum naturale intellectus angelis. 67. **O**biecta intellectus angelis infinita, non specificant infinitē. n. 69.
Naturale obiectum intellectus angelis & culsumque alterius naturae creabilis est ens intelligibile per modum potentialis: 71. **D**uplex obiectum in quauis notitia. 74. **O**biectum extensum intellectus angelis, est quodcumque obiectum etiam ordinis supernaturalis & actus puri. d. 8. n. 75.
Obiectum debet cognosci lumine specificato ab ipso obiecto cognoscibili. 13. 3.

Duplex minus obiecti respectu intellectus. 9. 17. 150. **O**biectum dupliciter existit in potentia cognitiva quoad esse intentionale. 150. **Q**uantum crescit obiectum in esse reali, tantum crescit virtus species representativa in esse intentionali. 9. 69. 176.
Oblivio quid sit: non cadit in demones. 21. 71.
Obstinatio in demonibus; & in malum commissum: 2. in committendum: & qua causa viuisque. 21. 9. & 18.
Statim ac anima poterat à corpore separatur, obstinatur in malo; 21. 34. **N**on quia est immobilitas intellectus obiecti malorum: nec voluntas inflexibilis: 33.
Nec obstinatio pendet ab actu eiusdem in instanti separationis elicito; 34. nec debet referri in instanti separatione angel. 29. **N**ec est negatio conurus generalis: 25. **N**ec potest Deus esse particularis causa odij sui: n. 21. & 93.
Obstinatio quid sit? 42. **N**egativa in malo obstinatio quid? Voluntas damnatorum est physicè obstinata in malo contradicitorie opposito omni bono supernat. d. 21. n. 43.

Vide Persona, Damnatio.

Operatio grata de lege ordinaria supponit operationem

nature: 18. 72. **O**pératio naturalis de lege ordinariâ præcedit operationem superh. n. 73. **O**perari ab initio secundum principia supponit perfectum statum in operacione num. 78.

Quare prima operatio naturalis rei producta tribuatur producenti, non libera. 20. 73;

Nullam operationem potest angelus in corpore exercere nisi localem. 5. 50. **O**peratio transiens non est angelica ratio tangendi locum nisi ut includens substantiam præsentiam ipsius. 55. **C**ur operari possit in extremis, & non in medio, nec esse possit in extremis nisi simili sit in medio. 5. 93;

Vide Morus, Locus.

Operatio rei aliius eo instanti esse potest: quib[us] rebus præducitur. 20. 52. **O**peratio naturaliter recta potest esse simul cum alio moraliter bono vel malo. 17. 15. **D**uplex est operatio angelis, intellectua una, altera motus locatus. d. 3. n. 36.

Peccatum locum non inficit. d. 2. n. 303;

Peccatum angelis in pura natura potuit auferri per foram incompossibilem, nempe contritionem perfectam naturalem. 17. 62. **A**ngeli mali non omnes simul peccarunt: nec statim post instantis creationis peccarunt: 18. 148. Post peccatum non habuerunt paratum auxilium penitentiæ. **Q**uod in hominibus est mortis, in angelis est peccatum: 148. Post commissum peccatum non portabant amissum regnum recuperare, poterant minorem portarent sensus mereri: 150. **P**oterant à peccato cessare vel per suspensionem altius, aut per conversionem ad obiectum disparatum, non per condignam penitentiam. 18. 153; **P**eccatum pugnat cum ambre amicitia, non concupiscencia. 20. 17. **E**rror non necessariò præcedit peccatum præter errorem imprudentia. n. 22. **Q**ui mortaliter peccare potest, potest venialiter. n. 33;

Posuit cogitatione indifferentē adhuc libere sequitur peccatum. 72. **P**otuit angelus in 1. instanti peccare nullā fallā suppositione: **Q**uid requiratur ad peccandum. 73. **N**on magis ex cogitatione indifferentē sequi potest peccatum in angelis, quam ex quavis alia occasione. 74. **A**ngeli de facto in primis instanti creationis non poterant peccare impotentia consequentes. 8. 8;

Et hoc quidem connaturalis. 88. **E**x cognitione propriæ substanciali non potest peccare. 88;

Plura peccata commisisti angelus in via certum est ex Patribus. 20. 92. **P**rimum peccatum angel. fuit supernat. 9. 4. **N**on potuit peccare angelus nisi per inordinatum affectum ad bona spiritualia. 96. **N**on ex affectu pusilli animitatis. 20. 77;

Transgressio diuina legis duplicitate potest ad peccatum concurrens. 98;

Quinque motus circa peccatum primum angel. 16. 102;

Quomodo peccator vellit non peccasse. 110;

Primum peccatum angel. non fuit ex motu equalitate divine natura: 116;

Motuum quo de facto angelus peccauit, erat in potestate angelis. 127. **A**ngeli peccarunt inordinato appetitu rei supernaturalis beatitudinis. 134;

Primum peccatum Luciferi cuius rei fuerit appetitus. 148;

Peccatum reliquorum angel. quale fuerit. 159;

Probabile est primum peccatum etiam actu continuo per se generare in demonibus. d. 21. n. 10. **P**ecata qua in factis damnationis committuntur demones non imputantur illis ad peccatum. 21. 66;

Primum peccatum angel. fuit inordinatus appetitus propria excellentia. 10. **P**ecatorum non abstulerit à demonibus liberum arbitrium. 11.

Angelus potuit peccare venialiter. 12. 27;

In statu beatitudinis venialiter non potest. 12. 28;

Sicut vice versa demon nunquam peccat venialiter, sed semper mortaliter. 29. **N**ullus angelus in via de facto peccare potuit venialiter, & unde id factum? 31. In statu

INDEX

- Statu pura natura de facto venialiter peccassere. 20.3.
 Perfectio, phantasma, Poena. *
 Perfectio speciei alia formalis, alia materialis. 9.155: Cū
 quā perfectione res produci posset? 3.160.
 Perfectio unius si car nūmericam multiplicationem re-
 quirat. 3.164. Alia physica, alia politica. 166.
 Major perfectio est operari ab intrinsecō principio, quām
 idem principium aliud praternat. mereri. 18.78.
 Perfectivitas non potest esse perfecta ratio intrinsecē ori-
 nabilitatis unius rei ad aliam. 3.20.
 Perfectio unde desumatur. d.3.n.32.
 Phantasma non aliud, sed exemplariter concurrit ad pro-
 ductionem speciei intelligibilius. 8.89
 Ut etenim solum producit cum intellectu agente speciem
 intelligibilem: A duplice materialitate eleuari potest.
 90.
 Phantasma expressum est connaturale instrumentum in-
 tellectus agentis ad speciem intelligibilem producen-
 dam: Nullam preuiam actionem habet in intellectu a-
 gentie: Nec habitat intellectum ad speciem intelligi-
 bilem recipiendam. 2.52.
 Poena angelī malitiae fuit maior, quā excellentioris fuit
 natura. 18.156.
 An poena actualis angel. malorum equalis fuerit præmio
 bonorum non est certum. 159. Poena tam actualis quām
 potentialis malorum est maior præmio bonorum. 162.
 Poena tam primaria quām positiva maior angelorum su-
 periorum quām inferiorum. 18.165.
 Demones in poenam peccati poenam tum sensus tum dam-
 ni incurserunt. 21.1. Integrā poena danni essentialiter
 saluatur in solā priuatione beatitudinis amissione: que
 habet vera & propriationem poena danni in parvulis,
 56. Poena danni est inegalitatis in demonibus specie dif-
 ferentibus; equalis in demonibus numero tantum dis-
 cretis. 60.
 Demones cessare non possunt à poenis quas patiuntur: In
 quo principaliter poena demonum consistat. 64.
 Quam poenam ob peccata in statu damnationis commissa
 demones contrahunt. 66.
 Poena purgatoriū non consistunt solum in locali vel inten-
 tionali detentione animarum. Praferuntur poenis qui
 buscumque huius vita. 89. Quae sit maxima poena quam
 damnati patiuntur. 21.90. Vide Ignis.
 Potentia, Præceptum.
 Potentia obedientialis est vera & realis causa subiectiva
 accidentum supernaturalium. 2.141.
 Qua ratione implicet rem per se existentem naturaliter,
 fieri existentem in alio supernaturaliter. & obedien-
 tialiter: Eleuatio obedientialis non mutat intrinsecam
 rei entitatem. 2.186.
 In nullā recreata est positiva potentia ad sui nō esse. 3.107
 Tantum se extendit potentia, quantum se extendit eius
 formale obiectum. 2.31.
 Potentia intellectiva continet obiecta intelligibilia solum
 intentionaliter, & secundum rationem genericam. 36.
 De ratione potentie actua ut sic non est transmutare seip-
 sam: sed aliud à se. 2.81.
 Omnes potentia rationales à natura intellectuali creatā
 distinguuntur. 8.23.41.
 Similiter potentia substantiarum materialium. 8.25.31.
 Distinguuntur item realiter potentia sensitiva ab anima.
 8.28. Potentia producuntur ab ipsa substantia. 35.
 Inter angelum & animam non est disparitas qua ad po-
 tentiarum distinctionem. 42. Cuilibet potentie passiva
 naturali respondet in rerum natura potentia actua na-
 turalis. 59.
 Omnis potentia natura intellectualis creabilis essentialiter
 est immersa potentialitate. 71. Vna potentia non potest
 eleuari ad percipiendum obiectum alterius potentie. 76.
 Potentia intellectrices angelī differunt specie à potentias in-
 tellectricibus hominis: sunt adequatae proprietates na-
- turae intellectualis: 86.
 Etiam potentia motiva angelī differt specie, à potentia mo-
 tativa rationalis. 94.
 Potentia sunt sensitiva: non sunt proprietates adequatae
 natura, sicut potentia intellectrices. 8.91.
 Potentia substantia in infinitorum accidentium non neces-
 sario est infinita. 9.158. Discremen inter potentias obe-
 dientiales substantiam & actuum. 9.158.
 Potentia motiva angelī distinguuntur à substantia & reli-
 quis potentias eiusdem. 7.17.
 In quo differat potentia substantia naturalis à substantia
 obedientiali. 9.159. Qualibet potentia creata con-
 tinet infinitos effectus reales remotè & inchoate. 9.179.
 Potentia formalis & aliud virtualis, & contra non im-
 plicant. 6.6. Potentia motrix deseruit angelis ad assu-
 menda corpora. 4.6. Potentia motiva non mouet for-
 maliter, sed efficienter, & cur. 4.42. Potentia in An-
 gelo que? 5.50.
 Potentia obedient. subiectiva naturalis est, supernatura-
 lis terminatio: quomodo eam cognoscat angelus. 13.9.
 Potentia externa in operando pendent ab actuali influxu
 anima. 15.19.
 Proxima operandi potentia in quo consistat? 20.90.
 Potentia appetitiva quid? Intellectiva bonum etiam dele-
 ctabile respicit: rendit ad ens ut ens. 20.9.
 Vide Instrumentum.
 Precepit de non male operando demones sunt capaces. 21.68
 Quā ratione homo sit capax precepti visitandi omnia ve-
 nalia. 69. Angelī non minus quām homines preceptum
 habuerunt credendi mysteria fidei. 20.82.
 Prædeterminatio: Predicatio, Præmium, &c.
 Magis infallibile est sequi peccatum ad physicam præ-
 determinationem: quām ad notitiam indifferentem:
 Creatura ex se non magis exiget prædeterminari phy-
 sicè ad bonum, quām ad malum. 20.72.
 De duabus qua sunt idem realiter qua ratione oppositum
 unius non possit de altero prædicari. Qua ratione pos-
 sit prædicari negatio singularitatis de natura humana
 Petri. 3.90.
 Præmium est ultimus terminus & fructus laborum. 18.114.
 Solum ultimum præmium non potest esse simul duracione
 cum merito. 124. & 130. Aliquod præmium ultimum
 gloria antecessit merita Chrysostomi, ut fuit præmiū angel. 125.
 Præmium bonorum angel. consistit in augmento
 gratia & gloria propriis meritis acquisito. 18.162.
 De ratione præmij aut danni non est de ea cogitare, vel
 dolere aut letari. 21.56. Quale præmium accidentale
 percipiant beati ex liberis actibus honestis. 66.
 Præsencia localis superaddit locabilitati puram connota-
 tionem corporis indistinctus: non est negatio. 5.66.
 Major perfectio angelī arguitur ut pro libito possit modo
 maiorem, modo minorem præsentiam intra suam sphera-
 ram producere. 5.105.
 Præterita angelus qua cognoscat? Res præterita quomodo
 sunt determinate præsentes? 11.57. Quorum præterito-
 rum species debeat angelū quem nunc Deus creare? 11.59. Vide Futura.
 Principia semper existentia quae sint per Arist. In quo-
 libet genere unum semper assignandum principiu, quod
 sit causa ceterorum sub eo genere contentorum. 2.8.
 Ab uno principio possunt plura immediatè causari, gran-
 do est eminenter plura. ut est Deus. 2.12.
 Productio qua est ex nihilo reducitur ad genus creatio-
 nis. 2.144.
 Productio substantia non præcedit productionem acciden-
 tium. 2.41.
 Implicat productuum ut quod pendere à producendo. 2.116.
 Proprium est quod ita conuenit vni, ut non conueniat al-
 teri: Importat negationem non tantum actus, sed etiam
 aptitudinis. 12.16. Naturalis proprietas ac potentia est
 eiusdem ordinis cum sua causa principali. 2.54.
 Quili-

RERVM MEMORABILIVM.

Qualitas, Quantitas.

Quia ratione angelus in corpore assumptu diversas qualitates exprimat. 4.4.
Per quid aliqua qualitas constitutur afflictiva: Quæ sit disconueniens nature. 21.
Qualitas à Deo producta non potest opponi amicitia erga ipsum. 8.4. Qualitas quando apprehendatur ut disconueniens nature: Nulla est qualitas naturalis, qua non sit alicuius subiecto connaturalis. 21.8.5.
Quantitas eadem inuariata intrinsecā entitate potest esse in minori spacie per condensationem. 5.108.
Immediatum subiectum omnium accidentium est quantitas: non est immediatum subiectum suisipsius. 2.81.

Vide Corpus & Continuum.

Relatio, Representans.

Respectus nouus non potest consurgere ubi nulla supponitur mutatio. d.2.80. Relatio filiationis ad Patrem gigantem fundatur in unione. n.2.21.
Representans rem ut presentem modus distinctus est à modo representandi rem ut prateritam. 11.51.
Implicitat representatum actu infinitum. Discriben inter representatum, & intellectuum. 71.
Continentia eminentalis per se non sufficit ad representandum distinctè obiectum. d.18.n.28.30.
Scientia, Scriptura, Secreta cordis.
Scientia infusa est naturalis proprietas scientie boata. 16.
33.
Scripturarū unus & idem locus potest plures sensus habere omnes à Spiritu S. intenios. 2.28.5
Secreta cordis libera alterius homo potest cognoscere ab stratiue. d.12. n.1. Cognitio secretorum cordium est propria Dei. 2.6.
Possunt cordium secreta representari per proprias species naturales: n.10. Non sunt altioris ordinis: nec libera intrinsecè, sed ex trinsecè: Madue essendi ipsorum non excedit modum essendi species ea representantis. 12.14.
Cur secreta cordium non possint ab angelo cognosci varie variorum rationes. 12.15. Ratio proxima vera ob quam nequeat angelus aliorum secreta naturaliter cognoscere. 12.29.31.
Ratio remota & radicalis. 32. Dupliciter sunt indebita angelis complete species secretorum cordium. 33. Cognitionis interna cur occulta. 12.47.
Secreta cordis nostri non patent tutelari, nisi non ipsi velimus. 19.119. Circa secretum cordium eadem est ratio in angelis qua in hominibus. 14.27.
Significatio naturalis fundatur in ratione naturalis imaginis cum imaginato, vel in connexione causa cum effectu. d.15.n.6.

Species.

Species representativa futurorum contingentium nequit esse connaturalis angelo: Species angelis infundit Deus iuxta naturalem exigentiam obiectorum: Res presentes non possunt alias species defuturis producere quam abstractinas & indeterminatas. 11.37.
Species rerum non possunt connaturaliter competere angelo à se independenter à rebus. quarum sunt species. 38.
Species non pendet ab obiecto actu existence. 43. Iudicium non habetur formaliter ex vi representationis species. 46.
Quorum obiectorum species completas & incompletas concrævit Deus Angelis ab initio? 21.54.
Eas species Deus indicavit angelis quales res ipse producere possent. 55.
Cur Angelo habentis speciem incompletam futuri contingentis, cum primum extiterit debeatur concursus ad inserviam cognitionem illius. 56. Angelus habet species incompletas omnium præteriorum, qua sunt intra spharam naturalis obiecti: Species semel infusa angelo numquam corrumpuntur. 57.
Triplex genus specierum in angelis: Ha omnes sunt finiti. 64

Datur species expressa de facto naturaliter representans voluntatem liberam angelii. n.12. Species per se representat intrinsecam entitatem actus. 43.
Species & habitus ab illis produciti in potentia cogitantis & volentis latent Angelum. 12.46.
Angelus intelligit sine compositione & divisione et quæ per unam speciem intelligit. 14.7.
Species intelligibiles in angelis quid faciant? n.22. Species per se non inclinant ad iudicandum. 14.29. Angelis non abstrahunt species à rebus; sed eas accipiunt concretas. d.8.n.53.
Quæ species debentur angelo naturaliter. 8.69.
Species impressa est virtualis imago sui quæ & indirecta, non quæ & directa. 9.43.
Quod superior est angelus & per universiores species intelligit. 18.4. Nullus est angelus qui res omnes materiales intelligat unicâ specie: 19.7. Angelus non habet species de omnibus obiectis, que potest naturaliter intelligere. 72. Species concurrit ad intellectiōnem effectiō, non formaliter. 75.
Species non sibi è rebus comparant angeli. 86.
Non possunt species à rebus abstrahi nisi rebus ipsis ad productionem earum actinè concurrentibus: 88.
In angelis sunt immediatæ à Deo concreatas. 9.6.
Sunt connaturales angelo passiæ, nos actiæ. 10.1.
Species est similitudo virtualis obiecti. n.115.
Potest una esse representativa plurium rerum: 129.
Representativa infinitorum obiectorum implicitat: 148.
Nequit species representare infinita quin ipsa infinita sit: 149.173. Continere debet totum obiectum naturale in esse intentionali. 9.49.10.n.13.
Quilibet angelus habet speciem representantem infinita individualia accidentium inchoatè & remotè. 9.175.
Non potest species altioris ordinis representare infinita ordinis inferioris. 177.
Nullus est angelus qui de facto res omnes materiales intelligat unicâ specie. 19.7.
Duplex universalitas specierum in angelis. Angelis non habent species rerum possibilium: habent species completas individualium existentium incorruptibilium, corruptibilium incompletas. 9.196.
Impossibilis est species distinctè & quidditatiè representans diuinam essentiam, contra Scotum. 10.n.8.13.
Dabilis est species finita representans Deum infinitum ut principium pura tendentie. Discriben inter speciem, que est pura tendentia ad obiectum, & qua in se illud exprimit. n.15.
Species expressa est ratio in quæ cognoscitur obiectum, impressa est pura ratio cognoscendi: Sola expressa est virtualis similitudo intelligibilis obiecti. n.18. Species quæ principium similitudinis expressa quæ Dei, non est debita viatori. d.10.n.21.
Species intentionales ordinantur ad perficiendam rem cuius sunt species. 5.n.51.
Species intuitiva potest representare obiectum secundum omnes conditiones individuales, etiamsi obiectum actu non existat. 11.21.
Species potest esse perfectior suo obiecto in modo illud representandi: 24. Eadem inuariata in se nequit representare futurum abstractum, & presens intuitu. 31.
Species est causa necessaria & in determinanda potentia independens ab obiecto existente vel non existente. 32.
34. Specierum specificatum ad quatum est modus ipse representandi obiectum. d.11.n.35.
A quo producantur immediatæ species præteriorum actus supernat. Species non possunt concurrere ad actum, cuius potentiam in subiecto non supponunt. 21.8.
Specification, formalis altera & intrinseca; altera connotatiæ tantum. d.2.n.258.
Spiritus non repugnat aliqua diuisibilitas. 5.75.
Subiectiva potentia infinitorum accid, non est infinita. 9.156
Substan-

INDEX

- Subordinari libertati agens quid? 15.8.
 Finis quis? 26.4.
 Substantia spiritualis cōponitur ex actu & potentia. 2.18
 Omnes substantia simplices completae creantur. 160.
 Eadem respectu diversorum corruptibilis, & incorruptibili-
 lis: spiritualis de facto immortalis, & incorrupt. 2.182
 Habet ex se maiorem habilitatem ad motum sine corpore: 3.18
 Substantia est indiferens ad hanc vel illam operationem:
 Substantia angelicæ per speciem determinatur ad operandum
 obiectum, non subiectum. 8.32. Nequit ab intellectu &
 voluntate separata intelligere & velle. 8.38.
 Angelus non eger obiectum concursu substantia ut in-
 telligat propriam substant. 9.8. Substantia naturalis
 perfectior est accidente supernaturali in ratione entis,
 non ordinis. 3.33.
 Subsistit: ut res dicatur sufficit illam non pendere ab alio
 ut subiecto. 2.158.
 Subsistens concurrit ad creationem propria natura in
 genere causa formalis intrinseca. 159. Nec potest ulteri-
 riori termino terminari. 3.47
 Superbia primum peccatum angel. fuit. 20.94.
 Supernaturale obiectum duplex. 13.1. Ens quoad essentiam
 supernaturale cognosci debet lumine supernat. quod est
 proprium Dei. n. 3. Et petit cognosci per species super-
 nat. Nequit condi creatura, cui connaturale sit cog-
 noscere supernaturalia. n. 5. Naturale & supernaturale de-
 sumuntur penes intrinsecum esse effectus. 13.14.
 Tentatio, Terminus, &c.
 Tentatione in graui homo constitutus, si speciali auxilio
 Dei defitetur, est moraliter impotens ad eam superan-
 dam. 21.14. Quia ratione vehemens tentatio inopinata
 in homine tollat præsentem libertatem. 46. Cur tentatio-
 nibus consentimus. 21.15.
 Terminus ad quem debet in motu remanere. 20.109.
 Terminus est ratio specificans potentiam. 2.31. Terminus
 existens variè accipitur. 3.28. Terminus ad quem an-
 nihilationis & à quo creationis eodem modo se habent:
 2.155. Terminus per se mutationis, alter intrinsecus &
 formalis, alter causalis. d.2.n.257.
 Timor est circa malum absens. d.21.n.80.
 Traditione est veritas à Deo immediatè reuelata. 3.11.
 Transitus de contradictorio in contraditorium sine uia
 mutatione extermorum fieri non potest. 2.102. Nec ad
 eum sufficit lapsus temporis. 103.
 Tristitia nullam possunt beati admittere. 21.63. Quale
 sit obiectum tristitia in anima coniuncta: Quale inse-
 parata. 80. Tristitia demonum spectat ad pñnam dam-
 ni, & sensus. 21.90.
 Via, Virtus, Visio, Vita.
 Vacuum motum infinitè velocem non capit 2.29. nec induci po-
 test ab angelo naturaliter. 7.4.
 Angelis in primo instantie erant puri viatores. 20.82.
 Mora via Angel. unius diei artificialis fuit. 18.133.
 Via bonorum & malorum angelorum non fuit quoad om-
 nina eadem. 137. Boni non statim post meritum fuerunt
 extra viam termini ultimati. 18.150
 Virtus supernat. merendi componitur ex virtute naturali
 ut ex conditione sine qua non, ex virtute supernat. ut
 ex forma præbente condigneat. 18.164. Angelis ini-
 tio sua creationis acceperunt virtutes Theologales &
 operes morales angelica natura proportionatas: 45. In-
 fusæ angelis eiusdem rationis specifica sunt cum infusis
 hominum. 18.50.
 Visio beata ut ratio quæ specificatur ab actu puro. 13.6.
 Non variaatur circa obiectum primarium. 16.21.
 Duplex genus obiectorum secundariorum in Verbo. 41.
 Quia ratione clara visio Dei tollat libertatem. 21.46.
 Visio ut species expressa est, setting Deum actu purum:
- Non ut effectus est, & respondet intellectu: 2.55. Obe-
 dientialiter. 61.
 Visio est actio potentia visiva connaturalis instrumenti
 hominis: pendet ab organo. 2.60.
 Vix invariabilis actualis operatio aliqua in quolibet vi-
 uente datur. 14.2.
 Concursus vitalis debet immediatè à suo principio vitali
 procedere. 9.15. Viens producit vienæ ex viacente po-
 tentia existente, sicut animal ex animali potentia exi-
 stente. d.2.n.41.
 Unio hypostatica fuit producta ex potentia obedientialis
 humanitatis. 3.70.
 Unio qua in primo instanti producitur à Deo & à causa
 simul immediatè post conservatur à solo Deo. 2.152
 Unicus quomodo sit passio adequata entis. 8.92.
 Uniuersum hoc necesse est ponere quoad omnes gradus
 entis perfectam: in assimilacione ad suum principium.
 1.4.
 Quia ratione uniuersi partes fuerint à Deo productæ. 2.
 276. Triplex ordo Uniuersi assignatur: 5.148.
 Voluntas, & eius actus:
 Volle & imperium diuinum est principium creandi: sunt
 immediatè actiones intellectus & voluntatis, qui talis
 formaliter. 2.78.
 Cur voluntas soli Deo subiecta sit. d.12.n.33.
 Voluntas bonorum angelorum circa actus bonos liberos
 non est ab intrinseco determinata. 14.25.
 Voluntas non mouet nisi potentia proprii suppositi. 15.25.
 Discrem inter habitum charitatis & propriam volun-
 tam in angelo. 17.40.
 In angelis est voluntas eæq. libera. 17.1.
 Volitus naturalis in angelis precessit volitionem superna-
 turalem. 18.72. Voluntas angelicæ est ad dilectionem
 sui determinata ab intrinseco, ad dilectionem superna-
 turalem Dei ab extrinseco: Voluntas prius operatur ve-
 natura, quam ut voluntas 18.73. & d.20.89. Impli-
 cat obiectum extra Deum ipsam necessitans: n.12.
 Volitus boni spiritualis non ex obiecto, sed ex modo potest
 esse mala. Primus effectus inordinatus in angelo ad bo-
 na spiritualia non potest esse nolitionis, sed volitionis.
 20.97.
 Ut voluntas feratur in aliquid sibi conueniens requirit
 notitiam comparativam. Angelus appetendo esse Dei
 appeteret destruendum sui, errans contra prima prin-
 cipia. 106
 Voluntas potest ferri in impossibile approbsum sub hy-
 pothesi possibile. 20.107. Per electionem ad contendimus
 que cognoscimus possibilia secundum se. 112.
 Voluntas dupliciter potest ad bonum honestum determi-
 mari, ab intrinseco & ab extrinseco. Ab intrinseca na-
 tura dupliciter: dupliciter & ab extrinseco obiecto.
 20.8.
 Ut voluntas liberè operetur non est necesse ut precedat actus
 quo uelit se velle: sufficit si precedat notitia indifferens
 obiecti. 20.59.
 Quia ratione obiectum moveat voluntatem. 21.50. Vo-
 luntas demonis numquam de facto bend, sed semper ma-
 le operatura est. 53.
 Elecio per quid fiat formaliter libera; quid sit. 29. Nullus
 actus voluntatis concurrit cum eadem voluntate ad
 aliud alium coproducendum. Actus liberè produ-
 ducus à voluntate libera ab eadem conservatur. 21.
 30.
 Voluntas creata de novo non intendit quod ante non in-
 intendebat sine reali mutatione facta in ipsa. d. 12.
 num. 20.
 Actus voluntatis implicat perseverare, non perseverante
 notitia à qua originatur. d.18.n.117.

F I N I S.

